

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 66

**ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΟΜΙΛΙΑΙ ΑΖ'—ΝΑ'
(ΚΕΦ. 11—15)**

Κείμενον: **Fridericus Field**

Μετάφρασις-Σχόλια:

ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΗ
Θεολόγου - Φιλολόγου
(ΑΖ'—ΜΔ', ΜΘ'—ΝΑ')

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Μ. ΜΠΑΤΙΣΤΑΤΟΥ
Θεολόγου
(ΜΕ'—ΜΗ')

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
 ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
 Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α
 ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΟΜΙΛΙΑ ΑΖ' (37)

(Ματθ. ια', 7-24)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ	11—220
Ὁμιλία ΑΖ' (Ματθ. ια', 7—24)	11 (237)*
Ὁμιλία ΑΗ' (Ματθ. ια', 25—30)	32 (252)
Ὁμιλία ΑΘ' (Ματθ. ιβ', 1—8)	44 (262)
Ὁμιλία Μ' (Ματθ. ιβ', 9—24)	55 (270)
Ὁμιλία ΜΑ' (Ματθ. ιβ', 25—32)	69 (281)
Ὁμιλία ΜΒ' (Ματθ. ιβ', 33—37)	81 (291)
Ὁμιλία ΜΓ' (Ματθ. ιβ', 38—45)	92 (300)
Ὁμιλία ΜΔ' (Ματθ. ιβ', 46—ιγ', 9)	108 (313)
Ὁμιλία ΜΕ' (Ματθ. ιγ', 10—23)	123 (325)
Ὁμιλία ΜΣΤ' (Ματθ. ιγ', 24—33)	132 (332)
Ὁμιλία ΜΖ' (Ματθ. ιγ', 34—52)	144 (342)
Ὁμιλία ΜΗ' (Ματθ. ιγ', 53—ιβ', 12)	155 (351)
Ὁμιλία ΜΘ' (Ματθ. ιδ', 13—22)	174 (367)
Ὁμιλία Ν' (Ματθ. ιδ', 23—36)	191 (381)
Ὁμιλία ΝΑ' (Ματθ. ιε', 1—20)	204 (391)
ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ	237—404

* Οι ἑνὸς κεραιθῶσαν ἄρθροι εἶναι οἱ ἀντιστοιχοῦν τῶν σαλιῶν τοῦ πρωτοτύπου κειμένου.

¶ 14 ε' Ὅταν δὲ αὐτοὶ ἀνεχώρησαν, ἤρχισεν ὁ Ἰησοῦς νὰ λέγῃ εἰς τὰ πλῆθη τοῦ λαοῦ περὶ τοῦ Ἰωάννου. Τί ἐβγάκατε νὰ ἰδῆτε εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐποχὴν ποῦ ἐκήρυτταν ἐκεῖ ὁ Ἰωάννης; Μὴ πως ἐβγάκατε νὰ ἰδῆτε κανένα ἄνθρωπον ἄσκατον ὁ ὅποιος νὰ ὁμοιάζῃ μὲ κάλαμον, ποῦ σαλεύεται ἀπὸ κάθε φύσημα ἀέρος; Ὅχι θεέθαια. Ἀλλὰ τί ἐβγάκατε νὰ ἰδῆτε; Ἄνθρωπον ντυμένον μὲ μαλακὰ φορέματα; Ἴδού αὐτοὶ ποῦ φοροῦν τὰ μαλακὰ μένουσιν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων. Ἀλλὰ τί ἐβγάκατε νὰ ἰδῆτε; Προφήτην; Β Ναὶ σὰς λέγω, καὶ περισσώτερον ἀπὸ προφήτην.²

Τὸ ζήτημα ποῦ ἀπασχολεῖ τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἰωάννου ἐτακτοποιήθη καλὰ καὶ ἔφυγον ἀπὸ ἐκθεσιάζουσαν διὰ τὴν ἰδιότητα τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὰ θαύματα τῆς τιμῆς ἐκείνης. Ὑπελείπετο πλέον νὰ διαρῶσθαι καὶ τὰς ἐσφαλμένας ἀντιλήψεις τοῦ πλῆθους. Διότι οἱ μὲν μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου δὲν θὰ ὑπωπεύθησαν τίποτε παρόμοιον¹ διὰ τὸν διδάσκαλόν του, ἐνῶ οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν ἐρώτησιν τῶν μαθητῶν παρασυρόμενοι καὶ μὴ γνωρίζοντες τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον τοὺς ἀπέ-

1. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βραδέρμου. Πρὸλ. Ματθ. 11, 2.

2. Ματθ. 11, 7-8.

3. Ὅτι δὲν ἐγνώριζαν εἶναι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας.

στείλιν ὁ Ἰωάννης, πολλὰς ἀπόψεις ὑποψίας θὰ διεδόκωσαν. Καί ἦτο φυσικὸν νὰ σκέπτανται μέσα ταν καὶ νὰ λέγουν· Αὐτὸς ποῦ ἔδωσε τόσας μαρτυρίας περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἤλλαξε τώρα γνώμην C καὶ ἀμφισβάλλει ἔδῃ εἶναι αὐτὸς ἢ ἔδῃ εἶναι ἄλλος ὁ Μεσσίας ποῦ ἔρχεται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν; Ἐὰρ γὰρ μὴπως τὰ λέγει αὐτὰ ἀντιστρατευόμενος τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ; Ἐὰρ γὰρ μὴπως ἢ φύλακὴ τὸν ἔκανε περισσότερον δευτὸν; Ἐὰρ γὰρ μὴπως μάταια καὶ ἀσκοπα εἶπε τὰς προηγουμένας μαρτυρίας;

Ἐπειδὴ, λοιπὸν, ἦτον φυσικὸν νὰ ἔχουν πολλὰς ὑποψίας αὐτοῦ τοῦ εἰδους, κίτταξε μὲ ποῖον τρόπον θεραπεύει τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν καὶ τοὺς ἀφαιρεῖ τὰς ὑποψίας αὐτάς. «Ὅταν δὲ αὐτοὶ ἀνεχώρησαν, ἤρχισεν ὁ Ἰησοῦς νὰ λέγῃ εἰς τὰ πλῆθη τοῦ λαοῦ». Διατί ὁμιλοῦσιν, ὅταν ἔφυγον αὐτοί; Διὰ νὰ μὴ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι κολακεύει τὸν Ἰωάννην.

Ἐνῶ, λοιπὸν, διορθῶναι τὴν ἐσφαλμένην γνώμην τοῦ πλῆθους, δὲν ἀποκαλύπτει τὴν ὑποψίαν αὐτῶν, ἀλλὰ δίδει μόνον τὴν ἀπάντησιν εἰς τὰς ὑποψίας ποῦ ἐτάρασσαν τὴν διάνοιάν των, D καὶ ἔτσι ἀποδεικνύει ὅτι ἐγνώριζε τὰς ἀποκρούσας σκέψεις ἄλλων. Πραγματικὰ, δὲν τοὺς λέγει ἐκεῖνο ποῦ εἶπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους· «Διατί διαλογίζεσθε σκέψεις κενκοπροαιρέτους;»⁴ Διότι ἂν καὶ ἔκαναν διαφόρους σκέψεις, δὲν ἐνήργησαν μὲ πολλὰν διάθεσιν, ἀλλὰ ἐκινήθησαν ἀπὸ τὴν ἄγνοίαν τῶν λεγομένων.

Διὰ τὸν λόγον αὐτῶν δὲν τοὺς διμυλεῖ διὰ νὰ τοὺς ἐπιπλήξῃ, ἀλλὰ θέλει νὰ διορθώσῃ τὴν σκέψιν των καὶ νὰ κἀν ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ Ἰωάννου καὶ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ἰωάννης δὲν ἐγκατέλειπε τὴν ἀρχικὴν τοῦ θέσιν, οὔτε ἤλλαξε γνώμην. Διότι δὲν εἶναι ἄνθρωπος μαλακὸς καὶ εὐμετάβλητος, ἀλλ' ἄνθρωπος σταθερὸς καὶ θεσβαίος εἰς τὰς ἀπίσεις του. Οὔτε ἀνέκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἀνθρώπων, ποῦ ἠμπορεῖ νὰ προδώσῃ ὅτι τοῦ ἔχουν ἐμπιστευθῆ.

Ἐ τὰς ἰδέας αὐτάς ὁ Ἰησοῦς δὲν τὰς στηρίζει κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ἰδικὴν του γνώμην, ἀλλὰ τὰς στηρίζει εἰς τὴν προηγουμένην μαρτυρίαν τοῦ ἰδιοῦ τοῦ πλῆθους. Καὶ μάλιστα δὲν ἀναφέρεται μόνον εἰς ὅσα εἶπαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅσα ἔπραξαν καί, ἔτσι, ἀποδεικνύει ὅτι αὐτοὶ οἱ

4. Mtth. 9, 4.

ἴδιοι εἶναι μάρτυρες τῆς σταθερότητος τοῦ Ἰωάννου. Δι' αὐτὸ λέγει· «Τί ἐβγήκατε νὰ ἰδῆτε εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐποχὴν ποῦ ἐκήρυσσεν ἐκεῖ ὁ Ἰωάννης;». Διπλαρῆ, εἶναι σάν νὰ τοὺς ἔλεγεν· Διατί ἐγκαταλείψατε τὰς πόλεις καὶ τὰ σπιτία σας καὶ συγκεντρωθήκατε ἔλοι εἰς τὴν ἔρημον; 4. 1. 25 Μήπως διὰ νὰ ἰδῆτε κανένα ἄνθρωπον ἀξιόλοπον καὶ ἀσπαθῆ; Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν θὰ εἶχε λογικὴν ἐξήγησιν. Οὔτε ἀποδεικνύει κάτι παρόμοιον ἢ προθυμία ἐκεῖνη τοῦ πλῆθους καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἔλοι ἔτρεχαν εἰς τὴν ἔρημον. Διότι, πραγματικὰ, δὲν θὰ ἐξεχόνετο μὲ τὴν προθυμίαν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου καὶ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν τότε τὸσαν πλῆθος καὶ οἱ κάτοικοι μεγάλων πόλεων, ἔδῃ δὲν ἠλπίζαν νὰ ἰδοῦν κάποιον ἄνθρωπον μεγάλον, ἀξιοθαύμαστον καὶ σταθερὸν σάν θράχον εἰς τὰς ἰδέας του.

Οὔτε, θεσβαία, ἐβγήκατε εἰς τὴν ἔρημον νὰ ἰδῆτε κανένα καλῶν ποῦ τὸ σαλεύει κάθε φύσημα τοῦ ἀέρος. Διότι οἱ εὐμετάβλητοι καὶ οἱ εὐκόλως παρασυρόμενοι ἄνθρωποι, ποῦ τώρα μὲν ὑποστηρίζουν αὐτὰ καὶ ὕστερα ἐκεῖνα, καὶ δὲν σταθεροποιοῦνται εἰς μίαν ἄποψιν, ὁμοιάζουν πολὺ μὲ τὸ καλῶν. B Καὶ πρόσεξε πὼς ἀφήνει κάθε ἄλλο κακὸν καὶ ἀγχολεῖται ὁ Κύριος μὲ ἕνα μόνον, μὲ ἐκεῖνο ποῦ τοὺς κατέγε περισσότερον τὴν στιγμήν ἐκεῖνην, καὶ διαλεῖ τὴν ὑποψίαν ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦτο εὐμετάβηλος ἄνθρωπος.

Ἐλλὰ τί ἐβγήκατε νὰ ἰδῆτε; Ἄνθρωπον ντυμένον μαλακὰ φορέματα; Ἰδοὺ αὐτοὶ ποῦ φοροῦν τὰ μαλακὰ μένου εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων». Ὅτι λέγει ἔχει τὴν παρακάτω σημασίαν· Ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ Ἰωάννης δὲν ἦτο ἄνθρωπος εὐμετάβητος καὶ αὐτὸ τὸ ἀπεβέβηκατε σῆς μὲ τὴν προθυμίαν ποῦ ἐτρέξατε κοντὰ του. Οὔτε πάλιν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ἦτο μὲν σταθερὸς, ἀλλ' ὕστερα ἔγινε βούλος εἰς τὴν τρυφήν καὶ ἔγινεν ἀσπαθῆς. Διότι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἄλλοι μὲν ἐκ φύσεως εἶναι τέτοιοι, ἄλλοι δὲ γίνονται ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς των. Ὅπως, παραδειγματος χάριν, κάποιος εἶναι ἐκ φύσεως δέξημος, ἐνῶ ἄλλος ἀποκτὰ τὸ πάθος αὐτὸ ἀπὸ κάποιαν μακρὰν ἀσθένειαν ποῦ τὸν ἐθασάνισεν. C Ἐπίσης, ἄλλοι ἐκ φυσικῆς κατασκευῆς εἶναι ἄνθρωποι μαλακοὶ καὶ ἀσπαθεῖς, ἐνῶ ἄλλοι γίνονται παρόμοιοι ἀπὸ τὴν τρυφήν καὶ τὴν ἀπραγμοσύνην εἰς τὴν ἄποψιν ζοῦν.

Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης, λέγει ὁ Κύριος, οὔτε ἐκ φύσεως ἦτο παρόμοιος ἄνθρωπος, διότι δὲν ἐβγήκατε νὰ ἰδῆτε

των καρμίων νέαν ἀποτίαν μὲ τὸ νὰ προτιμήσουν οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰωάννην ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ, κίτταξε μὲ ποῖον τρόπον καὶ αὐτὸ τὸ προλομυθῆναι ὁ Κύριος, δηλαδὴ, ὅπως μὲ ἐκεῖνα ποῦ ἀφελούντο οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου, ἐβλάπτοντο οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, ἐπειδὴ ἐσχημάτιζαν τὴν γνώμην ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦτο ἕνας ἐμμετάβλητος ἄνθρωπος, ἢ ἔτσι καὶ μὲ ἐκεῖνα, ποῦ ὁ λαὸς ἐδιδάσκετο τὴν δρθὴν γνώσιν διὰ τὸν Ἰωάννην, ἦτο πιθανὸν νὰ προκληθῆ ἡ μεγαλύτερα ζημία ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἐσχημάτιζαν ἀπο τὰ λεγθέντα ὑψηλοτέραν γνώμην διὰ τὸν Ἰωάννην παρὰ διὰ τὸν Χριστόν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος, χωρὶς νὰ δημιουργηθῆ καμία ὑποψία, τὸ διαρθώνει καὶ αὐτὸ, β-ταν λέγῃ: «Ὁ δὲ μικρότερος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Ἰωάννην».⁸ Ὁ μικρότερος εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ κατὰ τὴν γνώμην τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. Διότι, πραγματικὰ, τὸ πλῆθος ἀνόμαζε τὸν Κύριον φογᾶν καὶ οὐσότην,⁹ καὶ «Δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ μαρκακοῦ»¹⁰ καὶ εἰς κάθε περίπτωσιν ὠμί- λουν περιφρονητικὰ δι' αὐτόν.

Τι λοιπόν; ἐρωτᾷ κάποιος. Συγκρινόμενος πρὸς τὸν Ἰωάννην εἶναι ἀνώτερος ὁ Κύριος; Ἀφῆσε τὴν φιλοσοφί- μίαν αὐτήν. Ἐ διότι καὶ ὁ Ἰωάννης, βταν λέγῃ: «Εἶναι ἰσχυρότερος ἀπὸ ἐμέ»¹¹ δὲν κάνει σύγκρισιν. Ὅστε, πάλιν, ὁ Παῦλος, βταν ἀναφέρῃ τὸν Μωυσοῦ καὶ γράφῃ: «Διότι ὁ Ἰησοῦς ἔχει ἀξιώθη μεγαλύτεραν δόξαν ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ Μωυσοῦ»¹² τὸ γράφει διὰ νὰ κἀνῃ σύγκ- ρισιν μεταξὺ τῶν δύο. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς, β- ταν λέγῃ: «Ἰδοὺ ἐδῶ εἶναι περισσότερον ἀπὸ τὸν Σολο- μῶντα»¹³ δὲν τὸ λέγει διὰ νὰ κἀνῃ σύγκρισιν. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη δεχθῶμεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς τὸ εἶπεν αὐτὸ διὰ νὰ συγκρίνῃ, αὐτὸ ἔγινε κατ' οἰκονομίαν διὰ τὴν ἀδυνα- μίαν τῶν ἀκραστῶν του. **4.17** Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, οἱ ἄν- θρωποι ἐθαύμαζαν ὑπερβολικὰ τὸν Ἰωάννην καὶ πα- ράλληλα ἡ φυλακίσις τοῦ εἶχε δώσει μεγαλύτεραν ἀγ- γλην τότε, καθὼς καὶ ἡ παρηγορία ποῦ ἐδειξεν ἔγοντι τοῦ Ἠρώδου, ἦτο εὐχάριστον εἰς τοὺς πολλοὺς νὰ δε- χθοῦν τὴν ἀνωτερότητα τοῦ Ἰωάννου. Ἐξ ἄλλου ἡ Πα-

8. Ματθ. 11, 11.
9. Πρῶτ. Ματθ. 11, 19.
10. Ματθ. 13, 55.
11. Ματθ. 3, 11.
12. Ἐβρ. 3, 3.
13. Ματθ. 12, 42.

λαὰ Διαθήκῃ συνηθίζει νὰ ἐπαυφῆρῃ εἰς τὸν ὀρθὸν δρόμον τὰς ψυχὰς τῶν πεπλανημένων, μὲ τὸ νὰ φέρῃ εἰς σύγκρισιν τὰ ἀσυγκρίτα. Ὅπως, παραδείγματος χάριν, βταν λέγῃ: «Δὲν ὑπάρχει ἄλλοῦ σου μεταξὺ τῶν Θεῶν, Κύριε».¹⁴ Καὶ πάλιν «Δὲν ὑπάρχει κανένας θεὸς σάν τὸν Ἰδικόν μας Θεόν».¹⁵

Μερικοὶ, ἐπίσης, ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔκανε σύγκρισιν τοῦ Ἰωάννου πρὸς τοὺς ἀποστόλους. Ἄλλοι δὲ πρὸς τοὺς ἀγγέλους. Διότι, βταν μερικοὶ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, περιπίπτουν συνήθως εἰς πολλὰς πλά- γας. Διότι ποῖον συμπέροσμα θὰ ἐβγαίνεν ἀπὸ μίαν σύγκ- ρισιν πρὸς τοὺς ἀγγέλους ἢ τοὺς ἀποστόλους; Ἐ ἔξ ἄλλου, ἐὰν ἀναφεροτο εἰς τοὺς ἀποστόλους, τὶ τὸν ἠμπό- διζε νὰ τοὺς ἀναφέρῃ δυναστικῶς; Ἐνῶ, ἀναφερόμε- νος εἰς τὸν εαυτόν του ὁ Ἰησοῦς, δικαιολογημένα ἀπο- κρύπτει τὸ πρόσωπόν του καὶ διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ὑπο- ψίαν καὶ διὰ νὰ μὴ δῶσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι λέγει κάτι ὑπερβολικόν διὰ τὸν εαυτόν του, ἀφοῦ πολλὰς φορές φαίνεται νὰ κἀνῃ τὸ ἴδιον. Τί σημαίνει, ὁμῶς, ἡ φράσις, «εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»;¹⁶ εἰς ἄλλα τὰ πνευμα- τικὰ καὶ μεταξὺ ὄλων τῶν ὑπαρχόντων εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀκόμη, καὶ τὸ γεγονός ὅτι εἶπεν «Δὲν ἔχει ἀναφανῆ με- ταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ποῦ ἐγεννήθησαν ἕως τώρα ἀπὸ γυ- ναϊκας, ἄλλος μεγαλύτερος κατὰ τὴν ἀξίαν ἀπὸ τὸν Ἰω- ἀννην τὸν βαπτιστὴν», φανερώνει ὅτι ἐξεχώριζε τὸν εαυ- τὸν ἀπὸ τὸν Ἰωάννην καὶ ἔτσι ἐτόνιζε τὴν ἰδικὴν του ἀνωτερότητα. Διότι, ἂν καὶ εἶχε γεννηθῆ ἀπὸ γυναῖκα, δὲν εἶχεν, θεῶσαι, γεννηθῆ ὅπως ὁ Ἰωάννης. Ὁ Ὅστε ἦτο ἀ- πλῶς ἄνθρωπος, οὔτε ἐγεννήθη ὅπως γεννᾶται ὁ κάθε ἄνθρωπος, ἀλλὰ μὲ μίαν γέννησιν πρωτόκουστον καὶ παρόμοιον.

Ἐ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ μέχρι τώρα, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κερδίζεται διὰ τῆς θίας καὶ ἐκεῖνοι ποῦ μεταχειρίζονται θίαν ἀρπάξουν αὐτήν.¹⁷ Καὶ ποῖαν λογικὴν σχέσιν ἠμποροῦν νὰ ἔχουν αὐτὰ τὰ λόγια πρὸς ἐκεῖνα ποῦ ἐλέχθησαν προηγουμένως; Με- γάλῃν σχέσιν ἔχουν καὶ ποῦ ἀνδέονται πρὸς αὐτά. Διό- τι μὲ βῶα λέγει παρωθεὶ καὶ καταυθίνει πλέον τοὺς ἀν- θρώπους νὰ πιστεύσουν εἰς αὐτόν, ἐνῶ, συγχρόνως, συν-

14. Ψαλμ. 86, 8.
15. Ψαλμ. 78, 14.
16. Ματθ. 11, 11.
17. Ματθ. 11, 12.

ηγορεί ὑπὲρ τῶν λεγθέντων ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου προηγουμένως. Πραγματικά, ἐάν τὰ μέχρι τοῦ Ἰωάννου ἔχουν ἔλα ἐκπληρωθῆ, τότε, ἐγὼ εἶμαι αὐτός πού ἀναμένεται ὡς Μεσσίας. «Διότι ὅλοι οἱ προφήται καὶ ὁ νόμος», λέγει, «μέχρι τοῦ Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν»,¹⁸ ἐπεὶ δὲν θὰ ἔπαυσαν οἱ προφῆται, ἐάν δὲν ἤρχομαι ἐγὼ. **D** Κατὰ συνέπειαν, μὴ περιμένετε τίποτε ἄλλο πέραν αὐτῶν, οὔτε νὰ ἀναμένετε κανένα ἄλλον. Διότι τὸ ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας γίνεται φανερόν ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἐμφανίζονται προφῆται καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι κάθε ἡμέραν ἀρπάζουν οἱ ἄνθρωποι τὴν πίστιν πού ἀναφέρεται εἰς ἐμὲ. Διότι, πραγματικά, ἡ πίστις αὐτῆ εἶναι τόσο καθαρά καὶ σαφής, ὥστε πολλοὶ ἀρπάζουν αὐτήν. Καὶ ποῖος τὴν ἤρπασεν; πές μου. «Ὅλοι ἐκεῖνοι πού με προθυμίαν ἔρχονται κοντά μου.

Εἰς τὴν συνέχειαν, καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν φέρει, ὅταν λέγῃ: «Καὶ ἐάν ἔχετε καλὴν διάθεσιν νὰ τὸ παραδεχθῆτε, αὐτὸς εἶναι ὁ Ἥλιος πού ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσίου».¹⁹ «Διότι θὰ ἀποστείλω», λέγει, «εἰς σὰς Ἥλιον τὸν Θεοβίτην, ὁ ὁποῖος θὰ ἀναναφέρῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πατρὸς τὴν ἀγάπην διὰ τὰ τέκνα του».²⁰ Αὐτὸς εἶναι, λοιπὸν, ὁ Ἥλιος, λέγει, καὶ ἐάν προσέχετε μὲ ἀκριθείαν θὰ τὸ ἀντιληφθῆτε. **E** Διότι λέγει «Θὰ ἀποστείλω τὸν ἀγγελιαφόρον μου ἀμέσως πρὶν ἀπὸ σέ».

Καὶ πολὺ ὀρθά εἶπεν, «ἐάν ἔχετε καλὴν διάθεσιν νὰ τὸ παραδεχθῆτε», διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἀσκέει θίαν. Δὲν ἀνογκάζω κανένα, λέγει. Τὰ ἔλεγε δὲ αὐτὰ ἐπειδὴ ἐζητεῖ ψυχὴν γεμάτην ἀγάπην διάθεσιν καὶ διὰ νὰ καταστήσῃ φανερόν ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦτο ὁ Ἥλιος καὶ ὁ Ἥλιος ἦτο ὁ Ἰωάννης, δεδουλευμένος ὅτι καὶ οἱ δύο ἦσαν προφῆται **418** καὶ παράλληλοι καὶ οἱ δύο ἔγιναν πρὸδρομοὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσίου. Δι' αὐτὸ δὲν εἶπεν ἀπλῶς, αὐτὸς εἶναι ὁ Ἥλιος, ἀλλὰ «ἐάν ἔχετε καλὴν διάθεσιν νὰ τὸ παραδεχθῆτε, αὐτὸς εἶναι», ἢ ἁλοῦθι, ἐάν προσέχετε καὶ ἐξετάζετε τὰ γεγονότα μὲ ἀγάπην πρόθεσιν.

Καὶ δὲν ἐτελείωσεν ἐκεῖ τὸν λόγον, ἀλλὰ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι χρειάζεται συνεισότης, μετὰ τὸ, «αὐτὸς εἶναι ὁ Ἥλιος πού ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Με-

18. Μαρθ. 11, 13.
19. Μαρθ. 11, 14.
20. Ματθ. 4, 4 - 5.

σίου», προσέθεσεν «Ἐκεῖνος πού ἔχει αὐτὰ πνευματικά διὰ νὰ ἀκούῃ αὐτὰ πού λέγω, ἄς τὰ ἀκούῃ».²¹

Τοὺς ἔθετε δὲ τόσον μεγάλη ἀνιγμιατα, ὥστε νὰ τοὺς κίνη νὰ τὸν ἐρωτήσουν. Καὶ ἀφοῦ οὔτε ἔτσι δὲν ἀφηνερίζοντο, πολὺ περισσότερο δὲν θὰ συνέβαιναν αὐτό, ἐάν οἱ λόγοι ἦσαν φανεροὶ καὶ τελείως σαφεῖς. Διότι οὔτε ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι δὲν εἶχαν τὴν τολμήν νὰ τὸν ἐρωτήσουν, ἐπειδὴ ἦτο ἀπρόσιτος. Αὐτοὶ πού τὸν ἠρώτων καὶ τὸν ἐπείραζαν δι' ἀσημαντὰ πράγματα **B** καὶ κολλὰς φορές τοὺς ἀπιστούμεσιν, χωρὶς νὰ παύσων νὰ ἐρωτοῦν, κατὰ ποῖαν λογικὴν δὲν ἐζητήσαν νὰ πληροφορηθῶν καὶ δὲν ἠρώτησαν διὰ τὰ ἀπαραίτητα ζητήματα, ἐάν, θέσσα, εἶχαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μάθουν; Πραγματικά, ἀφοῦ ἔκαναν ἐρωτήσεις διὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου, ὅπως, παραδείγματος χάριν, ποῖα ἐντολὴ εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἄλλα παρόμοια θέματα, μολοῦντι δὲν ὄπηρχε καμία ἀνάγκη νὰ διευκρινισθῶν αὐτὰ τὰ ζητήματα, διὰτὶ δὲν ἐζητήσαν τὴν σημασίαν ἐκείνων πού ἔλεγε ὁ Ἰδιος ὁ Κύριος, διὰ τὰ ὅποια, ἄλλωστε, ἦτο ὁ μόνος ὑπεύθυνος νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις; Καὶ μάλιστα, ὅταν ὁ Ἰδιος κάθε φορά τοὺς προέτρεπεν εἰς τοῦτο καὶ τοὺς προεκάλεε; Πραγματικά, ὅταν εἶπεν «Καὶ ἐκεῖνοι πού μεταχειρίζονται θίαν ἀρπάζων αὐτήν»²² τοὺς διηγερε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐρωτήσουν. Ἐπίσης, καὶ ὅταν εἶπεν «Ἐκεῖνος πού ἔχει αὐτὰ πνευματικά διὰ νὰ ἀκούῃ αὐτὰ πού λέγω, ἄς τὰ ἀκούῃ», ἔκανε τὸ ἴδιον.

Ἄλλα πρὸς ποῖον νὰ παρομοιάσω τὴν γενεάν αὐτήν;», λέγει. **C** «Εἶναι ὅμοια πρὸς παιδιὰ ἀνόητα πού κάθονται εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ λέγουσιν Σὰς ἐπαίξαμεν χαρούμενα μὲ τὸν αὐλὸν καὶ δὲν ὀγορεύσατε; σὰς ἐμοιστολογήσαμεν καὶ σὰς εἴπαμεν τραγοῦδια θυλιβερά καὶ δὲν ἐκτελήσατε τὰ στήθη καὶ τὴν κεφαλὴν σὰς κλαίοντες ἀπαρηγόρητα».²³ Καὶ τὰ παραπάνω λόγια δίδουν τὴν ἐμπόσωσιν ὅτι δὲν σχετίζονται πρὸς τὰ προηγουμένα, ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητά ἔχουν αἰεσον λογικὴν συνάφειαν πρὸς αὐτὰ. Διότι ὁ Κύριος ἀγορεύεται ἀκόμη μὲ τὸ ἴδιον θέμα καὶ θέλει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ἰωάννης συμπτρῆται μὲ τὸ ἴδιόν του ἔργον, ἄν καὶ τὰ συμβαινόντα ἦσαν ἀντίθετα, ὅπως ἀκριθῶς συνέθη καὶ μὲ τὴν

21. Μαρθ. 11, 15.

22. Μαρθ. 11, 12.

23. Μαρθ. 11, 16 - 17.

ἐρώτησαν πού ὑπέβαλεν εἰς τὸν Κύριον διὰ μέσου τῶν μαθητῶν του. Ἐπίσης, ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ὄηρχε τίποτε, πού ἐπρεπε νὰ γίνῃ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν, καὶ δὲν ἔγινεν, πράγμα πού ὁ προφήτης τὸ λέγει διὰ τὸν ἀμπελῶνα: «Τὶ ἐπεβάλλετο νὰ κωνῶ διὰ τὸν ἀμπελῶνα αὐτὸν καὶ δὲν τὸ ἔκανα;»²⁴

Δ «Ἀλλὰ πρὸς ποῖον νὰ παρομοιάω τὴν γενεὰν αὐτῆν;», λέγει. «Εἶναι ὁμοία πρὸς παιδεία ἀνόητα πού κάθονται εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ λέγουν: Σὺς ἐπαίξαμεν χαρούμενα μὲ τὸν αὐλὸν καὶ δὲν ἐχορεύσατε· σὰς ἐμοιρολογήσαμεν καὶ σὰς εἴπαμεν τραγοῦδια θλιθερά καὶ δὲν ἐκτυπήσατε τὰ στήθη καὶ τὴν κεφαλὴν σας κλαίοντες ἀπαρηγόρητα. Διότι ἦλθεν ὁ Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος οὔτε ἔτρωγεν, οὔτε ἔπινεν, ὅπως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ λέγουν: Δαιμόνιον ἔχει μέσα του. Ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, πού τρώγει καὶ πίνει, καὶ λέγουν: Ἰδοὺ ἄνθρωπος φαγᾶς καὶ οἰνοπότης, φίλος τῶν τελωνῶν καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν.»²⁵ Οἱ παραπάνω λόγοι ἔχουν τὴν ἀκλόνητον σημασίαν Ὁ καθέννας ἀπὸ τοὺς δύο μας, δηλαδῆ, ἐγὼ καὶ ὁ Ἰωάννης, ἐξοδίσσαμεν διαφορετικὸν δρόμον, ἀλλὰ ἐπετόξαμεν τὸ ἴδιον πρᾶγμα. Ὅπως, παραδειγματικῶς γάρ, ὅταν μερικοὶ κυνηγοὶ κυνηγοῦν ἕνα ζῷον πού δύσκολα σὺλλαμβάνεται Ε καὶ πρόκειται ἀπὸ δύο δρόμους νὰ πῆρῃ εἰς τὴν παγίδα, ὁ καθέννας, τότε, ἀναλαμβάνει ἀπὸ ἕνα δρόμον καὶ τρέχει ἔμπροσθεν ἐπιρροκόμενος ἀπέναντι τοῦ ἄλλου, ὥστε τὸ ζῷον νὰ πῆρῃ ὅπως βίηποτε εἰς μίαν ἀπὸ τὰς δύο παγίδας. Κύτταε, λοιπόν, πῶς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν μείνει κατὰπληκτοὶ ἀπὸ τὴν ἀξίαν θαυμασμοῦ νηστείας τοῦ Ἰωάννου καὶ τὸν σκληρὸν καὶ φιλόθεον τρόπον τῆς ζωῆς του. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐτακτοποιήθη ἔτσι τὸ πρᾶγμα, νὰ ἀνατραφῇ κάτω ἀπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἀπὸ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν ὁ Ἰωάννης, ὥστε νὰ γίνουσι καὶ ἀπὸ ἐδῶ πιστευτὰ τὰ ὅσα ἐκήρυττεν.

119 Καὶ τότε βιαί, ἐρωτᾷ κάποιος, δὲν ἠκολούθησε καὶ ὁ Ἰησοῦς τὸν ἴδιον δρόμον; Κατ' ἐξοχὴν, θεῖαια, καὶ ὁ Κύριος ἐδάδισε τὸν ἴδιον δρόμον, ὅταν ἐνήστευσεν ἐπὶ σαράντα ἡμέρας εἰς τὴν ἔρημον, ὅταν περιόδευε τὴν χώραν καὶ ἐδίδασκεν, χωρὶς νὰ ἔχη πού νὰ ἀκοιμήσῃ τὸ κεφάλι του. Ἀλλὰ καὶ μὲ ἄλλον τρόπον

24. Ἦε. 5, 4.
25. Ματθ. 11, 16 - 19.

ἔπραττε τὸ ἴδιον καὶ μεγάλην ἀφέλειαν ἐβίβει καὶ ἀπὸ ἐκεῖ. Διότι τὸ νὰ ἀκολουθῆται ὁ Κύριος τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τοῦ Ἰωάννου ἦτο τὸ ἴδιον ἢ καὶ πολὺ ἀνώτερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπαυθῆται ὁ Ἰωάννης ἀπὸ τὸν ἐμοιρολόγητα Μεσοίαν. Ἡ διαφορά εἶναι ὅτι, ὁ Ἰωάννης δὲν εἶχε νὰ παρουσιάσῃ τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀσκητικὴν του ζωὴν καὶ τὴν παρησίαν τῆς γνῶμης του. «Διότι ὁ Ἰωάννης», λέγουν, «δὲν ἔκανε κανένα θαῦμα.»²⁶ Ἀντίθετα, ὁ Ἰησοῦς εἶχε καὶ τὴν μαρτυρίαν ἀπὸ τὰ σημεῖα καὶ τὰ θαύματα πού ἔκανε.

Β Ἀφοῦ, λοιπόν, ὁ Ἰησοῦς ἄφησε τὸν Ἰωάννην νὰ ἀκτινοβολῇ μὲ τὴν νηστείαν του, ὁ ἴδιος ἠκολούθησε τὸν ἀντίθετον δρόμον καὶ ἐπήγαγεν εἰς τὰ τροπέλια τῶν τελωνῶν ὅπου ἔτρωγε καὶ ἔπινεν μέσα εἰς τὰ λογικά, θεῖαια, ὄρια. Ἀς ἐρατήσωμεν συνεπῶς τοὺς Ἰουδαίους: Εἶναι καλὸν καὶ ἀξίον θαυμασμοῦ πρᾶγμα ἡ νηστεία; Τότε ἔπρεπε νὰ ὑπακούετε εἰς τὸν Ἰωάννην, νὰ τὸν δέχεσθε καὶ νὰ πιστεύετε εἰς τοὺς λόγους του. Διότι ἐκεῖνοι οἱ λόγοι ἐπρόκειτο νὰ σὰς ὀδηγήσουν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Ἀλλὰ μήπως ἡ νηστεία εἶναι δύσκολον καὶ θαρὺ πρᾶγμα; Τότε, λοιπόν, ἔπρεπε νὰ ὑπακούετε εἰς τὸν Ἰησοῦν καὶ νὰ πιστεύετε εἰς αὐτόν, ἀφοῦ ἠκολούθησεν ἀντίθετον δρόμον. Διότι καὶ μὲ τοὺς δύο δρόμους ἐπρόκειτο νὰ καταλήξετε εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ σὰν ἀγνοία θηρία κατηγόρουν καὶ τοὺς δύο, ὥστε, ἡ εὐθύνη δὲν θαρῶναι ἐκείνους πού δὲν ἔγινον πιστευτοί. Ἐ' ἄλλα ἡ κατηγορία θαρῶναι τοὺς Ἰουδαίους πού δὲν ἐπίστευσαν εἰς αὐτούς. Διότι, πραγματικῶς, κανέναν ἀνθρώπον δὲν ἐκρίναν ὀρθὸν νὰ κατηγορῇ δύο πρᾶγματα ἀντίθετα μεταξύ τῶν. Ἐννοῶ τὸ ἑξῆς: Ἐκεῖνος πού παραδέχεται τὸν χαρούμενον καὶ μὴ ἀσθηρὸν ἄνθρωπον, δὲν θὰ παραδεχθῇ τὸν σκυθρωπὸν καὶ τὸν πολὺ ἀσθηρὸν. Ἐκεῖνος πού ἐπαινεῖ τὸν σκυθρωπὸν, δὲν θὰ ἐπαινέσῃ τὸν χαρούμενον. Διότι εἶναι ἀδιανόητον νὰ ἐπαινέσῃ καὶ τοὺς δύο.

Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος λέγει: «Σὺς ἐπαίξαμεν χαρούμενα μὲ τὸν αὐλὸν καὶ δὲν ἐχορεύσατε», δηλαδῆ, σὰς παρουσίασα τὸν μὴ ἀσθηρὸν τρόπον ζωῆς καὶ δὲν ἐπίστεύσατε. Καὶ «Σὰς ἐμοιρολογήσαμεν» καὶ σὰς εἴπαμεν τραγοῦδια θλιθερά καὶ δὲν ἐκλαύσατε γοερά», δηλαδῆ, ὁ Ἰωάννης ἐζῆσε κατὰ τρόπον σκληρὸν καὶ δό-

26. Ἰωαν. 10, 41.

σκολον D και δέν τόν ἐπροσέξατε. Καί δέν λέγει ἐπι-
 κείνος ἐβείξαν αὐτόν τόν τρόπον τῆς ζωῆς καί ἐγώ τόν
 ἄλλον, ἀλλ' ἐπειδή καί οἱ δύο εἶχαν τήν ἴδιαν γνώμην,
 ἄν καί αἱ ἐκδηλώσεις τῶν ἦσαν διαφορετικά, δι' αὐτό
 λέγει ἐπι αἱ πράξεις τῶν ἦσαν κοιναί. Διότι καί τό γε-
 γονός ἐπι ὁ Κύριος ἠκολούθησε διάφορον ὄραμον προ-
 ἤρχετο ἀπό τήν μεγάλην τῶν συμφωνιῶν πού ἀπέβλεπεν
 εἰς τόν ἴδιον σκοπόν.

Ποίαν ἀπολογία θά ἔχετε πλέον; Δι' αὐτό καί προ-
 σέθεν· «Καί ἐθαυμάσθη ἡ θεία σοφία ὡς δικαία ἀπό
 τά τέκνα αὐτῆς»²⁷ δηλαδή, ἄν καί οἱ δέν ἐπιστεύσατε,
 δέν ἤμπορεῖτε νά μέ κατηγορήσετε. Αὐτό πού καί ὁ προ-
 φῆτης λέγει διά τόν Πατέρα· «Διά νά ἀποδειχθῆς δικαίος
 εἰς τοὺς λόγους σου»²⁸. Διότι ὁ Θεός, Ἐ ἄν καί δέν κά-
 νη τίποτε περισσότερο ἀπό τήν διαρκῆ φροντίδα του
 δι' ἡμᾶς, ἐν τούτοις προσφέρει ἐπι ἐξαρτάται ἀπό αὐ-
 τόν, ὥστε νά μή ἀφήνῃ οὔτε σκιά ἀγνώμονος ἀμφιθα-
 λίας εἰς ἐκείνους πού θέλουν νά συμπεριφέρονται μέ
 ἀναισθησίαν.

Ἐάν, ὁμως, τά παραδείγματα εἶναι εὐτελεῖ καί δέν
 ἔχουν διατυπωθῆ ὄρατα,²⁹ μή παραξενύεσθε, διότι ἀπη-
 θνήκετο πρὸς ἀνθρώπους πού δέν εἶχαν τήν δύναμιν νά
 τόν ἀντιλαμβάνονται καί δι' αὐτό προσαρμόζει ἀνάλο-
 γα τόν λόγον του. Διότι καί ὁ Ἰεζεκιήλ τοὺς λέγει παλ-
 λά παραδείγματα **420** κατάλληλα δι' αὐτούς, ἀλλ'
 ἀνάξια τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ.³⁰ Ἀλλά καί τό γε-
 γονός ἐπι ὁ Κύριος ὁμιλεῖ ἔτσι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους
 ἀποδεικνύει τό μέγαλον ἐνδιαφέρον δι' αὐτούς.

Πρόσεξε, ὁμως, ἐπι αὐτοί καί ἀπό ἄλλης ἀπόψεως
 περυσώθησαν εἰς ἀντιφατικὰς γνώμας. Πραγματικά,
 ὅταν εἶπαν διά τόν Ἰωάννην ἐπι ἔχει δαιμόνιον, δέν πε-
 ριωρίσθησαν μόνον εἰς αὐτόν, ἀλλά καί διά τόν Ἰησοῦν,
 πού συμπεριφέρετο διαφορετικά, τὸ ἴδιον εἶπαν πάλιν
 καί ἔτσι περιέπιπταν συνεχῶς εἰς ἀλληλοσυγκρουόμενους
 ἀπόψεις. Ὁ δὲ εὐαγγελιστὴς Λουκάς μαζί μέ αὐτά τοὺς
 προσόπτει καί ἄλλην μεγαλυτέραν κατηγορίαν, ὅταν
 λέγῃ· «Καί αὐτοί οἱ τελώναι ἀπέδειξαν ἐπι ὄρθως καί

27. Ματθ. 11, 19.

28. Ψαλμ. 50, 6.

29. Πρῶτ. Ματθ. 16 - 17.

30. Πρῶτ. Ἰακ. 4 καί 16.

δικαίως ἐνήργησεν ὁ Θεός μέ τό νά ἀποδεχθοῦν τό θά-
 πτισμα τοῦ Ἰωάννου»³¹.

Ἰότερα πλέον μέμφεται τὰς πόλεις, ἅ ὅταν ἐδικαι-
 ὴθη ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀπέδειξαν ἐπι ὅλα εἶχαν ἐκ-
 πληρωθῆ. Ἐπειδή, δηλαδή, δέν τοὺς ἐπεισεν, τοὺς ταλα-
 νίζει πλέον, πού εἶναι σοφώτερον ἀπό τόν ἐκφοβισμόν.
 Πραγματικά, τοὺς παρουσίασε καί τήν διδασκαλίαν διά
 τοῦ κηρύγματος καί τήν θαυματουργικὴν του δύναμιν
 μέ τά θαύματα πού ἐπέτελεσεν. Ἐπειδή, ὁμως, ἔμειναν
 οὐαδὲρ εἰς τήν ἀπίστιαν τῶν, δι' αὐτό τοὺς μέμφεται·
 «Τότε», λέγει, «ἤρχισεν ὁ Ἰησοῦς νά μέμφεται καί νά
 ταλανίζει τὰς πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας εἶχαν γίνει τὰ πε-
 ρισσότερα θαύματα του, διότι δέν μετενόησαν καί ἔλε-
 γον· Ἄλλοίμονον εἰς σέ Χοραζίν,³² ἄλλοίμονον εἰς σέ
 Βηθσαῖδα»³³. Καί διά τὰ ἀντιληφθῆς ἐπι δέν ἦσαν ἐκ φύ-
 σιως ἀπίστοι οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, παραθέτει καί τό δυο-
 μα τῆς πόλεις, ἀπό τήν ὁποίαν προήρχοντο καί τό ἀπό-
 στατοί. Διότι ὁ Φίλιππος C καί αἱ δύοδες ἐκείναι τῶν
 κυρφαίων μαθητῶν καί ἀδελφῶν³⁴ κατηγοροῦτο ἀπό ἐ-
 κεί.³⁵ Διότι ἔάν εἰς τὰς εἰδωλολατρικάς πόλεις Τύρον
 καί Σιδῶνα εἶχαν γίνει τὰ μέγιστα θαύματα, πού ἔγιναν
 εἰς σάς, οἱ κάτοικοι τῶν θά εἶχαν μετανοήσῃ καί θά
 ἔξωπερίευσαν τήν συντριβὴν τῶν φοροῦντες σάκκων ὡς
 ἔνδυμα καί ρίπτοντες στάκτην εἰς τό κεφάλι τῶν. Ἀλλά
 σὰς λέγω ἐπι κατὰ τήν ἡμέραν τῆς κρίσεως οἱ κάτοικοι
 τῆς Τύρου καί τῆς Σιδῶνος θά ὀπισθοῦν ἑλαφρότεραν τι-
 μωρίαν παρὰ σεις. Καί οὐ Καπερναοῦμ, πού ἔγινες κα-
 τοικία τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Κυρίου καί δι' αὐτό ὑψώ-
 θης μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, θά καταβιβασθῆς ἐντροπισαμέ-
 νη μέχρι τοῦ Ἄβου. Διότι ἔάν εἶχαν γίνει εἰς τὰ Σόδομα
 τὰ μέγιστα θαύματα, πού ἔγιναν εἰς σέ, δέν θά κατε-
 στρέφοντο, ἀλλά θά μετενόησαν οἱ κάτοικοι τῶν καί τὰ
 Σόδομα θά ἔμεναν μέχρι σήμερα. Σὰς διαβεβαῶ ὁμως
 ἐπι διά τοὺς κατοίκους τῆς χώρας τῶν Σοδόμων θά εἶ-

31. Λουκ. 7, 28.

32. Χοραζίν, πόλις ἐβρισσομένη πλησίον τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας καί ἀπέχουσα περὶ τὴν 3½ μίλια ἀπὸ τῆς Καπερναοῦμ.

33. Ματθ. 11, 20 - 21. Ἡ Βηθσαῖδα εἶναι ἡ ἀναχωρομένη σὺντὴ εἰς τὰ Ἰσραήλ καὶ εἰς τῆς ἀποστολῆς ἐκτῆς τῆς λίμνης τῆς Τιβέριαδος.

34. Δηλαδή: Πέτρος καί Ἀνδρέας, Ἰσκαριώτῃ καί Ἰωάννης.

35. Ἐνοεῖ τὴν Βηθσαῖδα, ἀπὸ τῆς ὁποίας κηρύχοντο αἱ πέντε εἰς τὴν ἀπόστατοι.

και περισσότερο υποφερτή ή τιμωρία, παρά εις σέ.³⁶ Και τὰ Σόδομα δὲν τὰ ἀναφέρει χωρὶς λόγον, Ὁ ἀλλὰ τὰ μνημονεύει διὰ τὴν μεγαλῶσιν τὴν ἐναντίον των κατηγορίαν. Διότι, πραγματικά, εἶναι μεγάλη ἡ ἀπόδειξις τῆς κακίας των, ὅταν ἀποδεικνύονται ὅτι εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τοὺς συγχρόνους ποιητοὺς καὶ ἀπὸ δούλους τοὺς μέχρι τότε ζήσαντας κακοῦς. Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ εἰς ἄλλην περίπτωσιν κάνει σύγκρισιν καὶ τοὺς καταδικάζει μὲ θάσιμ τὸ παράδειγμα τῶν κατοίκων τῆς Νινευτ καὶ τῆς βασιλείας τοῦ νότου.³⁷ Ἀλλὰ ἐκεῖ μὲν τοὺς κατηγορεῖ μὲ τὴν διαγαγῆν ἐκείνων ποὺ ἔπραξαν ἐνάρτητα ἔργα, ἐδῶ δὲ μὴς τοὺς κατακρίνει μὲ τὸ νὰ τοὺς παραβάλλῃ πρὸς τοὺς πολλοὺς ἀμαρτωλοῦς, πράγμα ποὺ εἶναι πολὺ θαυρότερον. Τὸν νόμον αὐτὸν τῆς κρίσεως τὸν ἐγνώριζε καλὰ καὶ ὁ Ἰεζεκιήλ δι' αὐτὸ καὶ ἔλεγεν ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ: «Καὶ αἱ ἄλλαι ἀδελφαὶ πόλεις ἐθεωρήθησαν δίκαιαι συγκρινόμεναι πρὸς τὰς πολλὰς ἀμαρτίας ποὺ διεπράξες σύ».³⁸ Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς συγκρίσεως συνθίζεται πολὺ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην. Εἰ Ἀλλὰ δὲν σταματᾷ τὸν λόγον μόνον εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ, παρά τοὺς αὐξάνει τὸν φόβον, ὅταν τοὺς λέγῃ ὅτι θὰ πάθουν χειρότερα ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν Σοδόμων καὶ τῆς Τύρου, ὅστε μὲ κάθε τρόπον νὰ τοὺς προσελκύσῃ κοντὰ, καὶ μὲ τὴν μομφὴν καὶ μὲ τὸν φόβον.

Αὐτὰ, λοιπόν, ἄς τὰ ἀκούωμεν καὶ ἡμεῖς. Διότι δὲν καθώρισεν χειρότερα τιμωρίαν ἀπὸ τὴν κόλασιν τῶν Σοδομιτῶν δι' ἐκείνους ποὺ ἄπιστοῦν, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς. **121** Ἐάν δὲν δεχώμεθα τοὺς ξένους ποὺ ἔρχονται εἰς τὰ σπιτία μας, ἀφοῦ ἔδωσαν ἐντολὴν εἰς τοὺς μαθητὰς του νὰ ἐκτινάσσουν τὴν σκόνην ἀπὸ τὰ πόδια των. Καὶ εἶναι πολὺ δικαιολογημένον αὐτὸ, διότι ἐκεῖνοι, ἂν καὶ περιέπεσαν εἰς πολλὰς ἀμαρτίας, τὸ ἔκανον προτὸν νὰ δοθῇ ὁ νόμος καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου. Ἀντίθετα, ποῖον συγγνώμην ἀξίζομεν νὰ ἐύρωμεν ἡμεῖς, ὅταν ὕστερα ἀπὸ τόσων φροντίδας ποὺ εἴδειεν ὁ Θεὸς δι' ἡμᾶς, φερόμεθα μὲ μῖσος πρὸς τοὺς ξένους καὶ κλειόμεν τὰς θύρας τῶν σπιτιῶν μας εἰς αὐτούς, καὶ υἰάτοια πρὶν ἀπὸ τὰς θύρας κλειόμεν τὰ αὐτὰ μας; Καὶ ἔχι μόνον εἰς τοὺς ξένους τὸ κἀνομεν αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀπο-

36. Ματθ. 11, 21 - 24.
37. Πρῶτ. Μωσῆ 19, 41 - 49.
38. Ἰεζ. 18, 11.

στόλους; Ἐξ ἄλλου, δι' αὐτὸ συμπεριφερόμεθα ἔτσι πρὸς τοὺς πτωχοῦς, ἐπειδὴ τὴν ἴδιον τακτικὴν δεκνύομεν καὶ πρὸς τοὺς ἀπιστοῦλους. Πραγματικά, ὅταν ἀναγιγνώσκεται ὁ Παῦλος καὶ οὐ δὲν προσέχεις, ὅταν κηρύττῃ ὁ Ἰωάννης καὶ οὐ δὲν ἀκούεις, ἂ πῶς θὰ δεχθῆς τὸν πτωχόν, ἀφοῦ δὲν δεχέσαι τὸν ἀπίστολον;

Λοιπόν, διὰ νὰ εἶναι συνεχῶς τὰ σπιτία μας ἀνοικτὰ εἰς τοὺς πτωχοῦς καὶ τὰ αὐτὰ μας εἰς τὰ ἀνανώσιμα τῶν ἀπιστοῦλων, ἄς καθαρῶσιμα τὰ αὐτὰ τῆς ψυχῆς μας ἀπὸ τὸν ρύπον τῆς ἀμαρτίας. Διότι ὅπως ὁ ρύπος καὶ ἡ λάσπη φράσσουν τὰ αὐτὰ τοῦ σώματός μας, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ τὰ πορνικὰ τραγούδια, τὰ κοσμικὰ διηγήματα, τὰ χρέη καὶ ἡ φροντίς διὰ τοὺς τόκους καὶ τὰ δάνεια φράσσουν τὴν πνευματικὴν ἀκοήν μας χειρότερα ἀπὸ κάθε ὕλικόν ρύπον. Ἡ μάλλον δὲν τὴν φράσσουν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν καθιστοῦν ἀκάθαρτον. Διότι, πραγματικά, κοπριά εἰσάγον ἐἰς τὰ σπιτία μας ἐκεῖνοι ποὺ μᾶς διηγούνται παραμοιὰς ἱστορίας. Καὶ τὰς ἀπειλάς ποὺ ὁ δάσκαρος διετύπωνεν, ὅταν ἔλεγεν: Ἐὰ φάγετε τὴν κοπρίαν μας,³⁹ καὶ τὰς ἄλλας ἀπειλάς, τὸ ἴδιον καὶ αὐτοὶ μᾶς κάνουν νὰ ὀπιμώμεν ἔχι μὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ εἰς τὴν πράξιν, Ἐ μάλλον, μᾶς, καὶ πολὺ χειρότερα, διότι τὰ τραγούδια αὐτῶν εἶναι πολὺ περισσότερο ἀπὸ αὐτὰ, καὶ τὸ φοβερότερον εἶναι ὅτι ἔχι μόνον δὲν ἔχετε τὴν γνώμην ὅτι οὐκ ἔλαττον, ὅταν τὰ ἀκούετε, ἀλλὰ γελᾶτε, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ νοιώθετε θδελυγμίαν καὶ νὰ φεύγετε μακριὰ. Διότι, ἐάν αὐτὰ δὲν εἶναι ἄξια θδελυγμίας, κατέβα εἰς τὴν ὀρχήστραν⁴⁰ καὶ μίμησόν ὅτι ἐπαινεῖς. Ἡ μάλλον νὰ ἀκούσῃς μόνον αὐτὸν ποὺ προκαλεῖ τὸν γέλωτα ἐκείνον. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἠμποροῦς νὰ τὸ ἀνεχθῆς αὐτὸ. Τότε, διαπὶ τὸν τιμὰς τῶσαν πολὺ; Καὶ οἱ μὲν νόμοι τῶν εἰδωλολατρῶν θεώρου αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἀναξίους τιμῆς, οὐ δὲ μὴς τοὺς ὑποδέχεται μὲ δλην τὴν πόλιν, οὐν νὰ ἦσαν προσφευταὶ καὶ στρατιῶν καὶ συγκεντρῶνεις τοὺς πάντας. **12** Διὰ νὰ δεχθῶν κοπριά εἰς τὰ αὐτὰ των. Καὶ ὁ μὲν ὑπρέτης σου, ὅταν εἴπῃ τίποτε ἀσάχρον καὶ τὸν ἀκούσῃς, θὰ τιμωρηθῇ μὲ πολλὰς μαστιγώσεις, ἐπειδὴ θεωρεῖς τὸ πράγμα προσβολή, ἔτε τὸ κάνει τὸ παιδί του,

39. Πρῶτ. Ἰσ. 36, 12.

40. Ἀναφέρεται εἰς τὰς γυμνασιαστικὰς τοῦ θεάτρον καὶ τὴν αἰσχρὰν συμπεριφορὰν τῶν διαφόρων μίμων.

εἴτε ἡ γυναῖκά του, εἴτε ὁποιοσδήποτε ἄλλος, ἐάν ὄμως σέ καλέσουν ἀνθρώποι ἀξία μαισιγώσεως καὶ φαῦλοι διὰ τὴν ἀκούσῃ τῆς αἰσχρῆς τῶν λόγων, ὄχι μόνον δὲν ἀγαπᾶσαι, ἀλλὰ χαίρεσαι καὶ τοὺς ἐπαινεῖς.

Ἄλλὰ τί ἤμπορεῖ νὰ συγκριθῆ μετὰ τὸν παραλογισμὸν αὐτὸν; Καί, ἀλλὰ δὲν λέγεις ὁ ἴδιος τὰς αἰσχρότητας αὐτάς; Καὶ ποῖον τὸ κέρδος; Ἡ μάλλον καὶ πῶς ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν αἰσχρολογεῖς ὁ ἴδιος; Ἐ Διότι ἐάν δὲν τὰ ἔλεγες, δὲν θὰ ἐγέλας, ὅταν τὰ ἤκουες, οὐτὴ θὰ ἔτρεχες μετὰ τὴν προθυμίαν πρὸς τὴν φωνὴν ποῦ σὲ ἐντροπιάζει. Διότι πῆς μου, σὲ παρακαλῶ, ὅταν ἀκούῃς νὰ βλασημιῶν, χαίρεσαι; Ὁχι, ἀλλὰ φρίττεις καὶ φράσεις τὰ οὐτιά σου; Αὐτὴν τὴν γνώμην ἔχω ἐγὼ τούλαχιστον. Τί σημασία ἔχει, λοιπὸν, ποῦ δὲν βλασημιεῖς ὁ ἴδιος; Τὸ ἴδιον νὰ κἀνῃς καὶ διὰ τὰς αἰσχρολογίας. Καὶ ἐάν θέλῃς νὰ μᾶς ἀποδείξῃς καθαρὰ ~~ἄλλο~~ ὅτι δὲν χαίρεσαι νὰ αἰσχρολογῆς, νὰ μὴ ἀνέχεσαι οὐτὴ νὰ ἀκούῃς παρομοίους λόγους.

Διότι πότε θὰ ἠμπορέσῃς νὰ γίνῃς ἐνάρετος, ὅταν τρέφεσαι μετὰ ἀκραύματα αὐτῶν τοῦ εἶδους; Πότε θὰ ἀποφασίσῃς νὰ ὑπομείνῃς τῆς ἰβρώδας διὰ τὴν σωφροσύνην, ὅταν σιγὰ - σιγὰ παρασύρεσαι εἰς τὸ κακὸν ἀπὸ τὰ γέλοια, τὰ τραγῳδία καὶ τοὺς αἰσχροῦς λόγους; Ἐπειδὴ, πραγματικά, θεωρεῖται ἱκανοποιητικὸν νὰ ἠμπορέσῃ μία ψυχὴ, ποῦ εἶναι καθαρὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ κακὰ, νὰ καταστῆ σεμνὴ καὶ συνετὴ, χωρὶς θέσθαι, νὰ ἐκτρέφεται μετὰ παρόμοια ἀκραύματα. Ἡ δὲν γνωρίζετε ὅτι ῥέπομεν περισσότερον πρὸς τὴν κακίαν; Ὅταν, λοιπὸν, τὴν κάναμεν καὶ τέχνην καὶ κύριον ἔργον μας, **Β** πῶς θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ἀποφύγωμεν τὴν κάμινον ἐκείνην τῆς κολάσεως;

Δὲν ἤκουσες ποῦ λέγει ὁ Παῦλος, «χαίρετε ἐν Κυρίῳ»;⁴¹ Δὲν εἶπεν, ἐν διαβολῷ. Πότε, λοιπὸν, θὰ ἠμπορέσῃς νὰ ἀκούσῃς τὸν Παῦλον; Πότε θὰ συνειδητοποιήσῃς τὰς ἀμαρτίας σου, ὅταν συνεχῶς εἶσαι σὸν μεθυσιμένος ἀπὸ τὸ θέαμα ἐκεῖνο; Τὸ ὅτι, θέσθαι, ἡλθες ἐδῶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲν εἶναι καθόλου ἄξιον θαυμασμοῦ καὶ σπουδαῖον. Ἡ μάλλον εἶναι ἀξιὸν θαυμασμοῦ. Διότι ἐδῶ ἡλθες ἀδιάφορος καὶ ἀπὸ συνήθειαν, ἐνῶ ἐκεῖ πηγαινεις μετὰ ζῆλον, μετὰ ἐνδιαφέρον καὶ μεγάλην προθυ-

41. Φιλιπ. 4, 4.

μίαν. Καὶ εἶναι φανερὸν αὐτὸ ἀπὸ ὅτι φέρεις μαζί σου εἰς τὸ σπίτι σου, ὅταν ἀναχωρήσῃς ἀπὸ τὸ θέατρον. Πραγματικά, ὁ καθένας σὰς, ἀφοῦ συγκεντρώσῃ ὅλον τὸν δοῦρκον ποῦ περιούζει ἐκεῖ τὰ αὐτιά του μετὰ αἰσχρολογίας, τὰ τραγῳδία καὶ τὰ γέλοια, τὸν μεταφέρει εἰς τὸ σπίτι του. **Γ** Καὶ ὄχι μόνον εἰς τὸ σπίτι του, ἀλλὰ καὶ μέσα εἰς τὴν διανοίαν του. Ἐτοί, ἀποστρέφεται ἐκεῖνα ποῦ δὲν εἶναι ἀξία ὀφθαλμοῦ, ἐνῶ δὲν μισεῖς τὰ ἀξία ἀποστραφῆς, ἀλλὰ τὰ ἀγαπᾷς.

Πολλοὶ ἄνθρωποι, ὅταν γυρίζουν ἀπὸ μίαν ἐπισκεψὴν εἰς τοὺς τάφους τῶν προσφιλῶν των νεκρῶν, πλένονται διὰ νὰ καθαρῶσιν ἀπὸ τὸν μολυσμὸν, ὅταν, ὄμως, φεύγουν ἀπὸ τὰ θέατρα, οὐτὴ στεναρίζουν, οὐτὴ θοκρόχουν, μολοντί ὁ νεκρὸς δὲν εἶναι ἀκάθαρτος, ἐνῶ ἡ ἀμαρτία ἐναποθέτει τὴν μεγάλην κηλίδα, ποῦ πολλαὶ πηγαὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ τὴν καθαρῶσιν, παρὰ μόνον τὰ δάκρυα καὶ ἡ ἐξομολόγησις. Ἄλλὰ κανένας δὲν ἀισθάνεται τὴν κηλίδα αὐτήν. Διότι ἐπειδὴ δὲν φοβούμεθα ὅτι πρέπει νὰ φοβούμεθα, δι' αὐτὸ καὶ νοιάζομεν ἄλλο δι' ἄλλα δὲν πρέπει.

Δ Ἄλλὰ ποῦ ὀφείλεται ὁ πάταγος; ποῦ ὁ θόρυβος, αἱ σατανικαὶ κραυγαὶ καὶ τὰ διαβολικὰ σήματα; Ὁ ἔνας, ἂν καὶ εἶναι νέος, πρέπει κόμην καὶ πίπτει εἰς τὸν ὄμιλόν του, καὶ ἐκθηλύνει τὴν φύσιν καὶ προσπαθεῖ νὰ δώσῃ τὴν εἰκόνα μίᾳ τρυφερᾷ κόρης μετὰ τὸ θέλημα του, τὰς κινήσεις του καὶ τὴν ἐνδυμασίαν του ἐν γένει. Ἄλλος, πάλιν, ποῦ ἔχει γηράσει, ἀντίθετα πρὸς τὸν προηγούμενον ἔχει ἐπιρροὴν τὰ μαλλιά του καὶ φορεῖ ζῶνην εἰς τὴν μέσην του, ἀφοῦ πρὶν ἀπὸ τὰ μαλλιά ἀπέβαλε τὴν ἐντροπήν, καὶ ἵσταται ἔτοιμος νὰ δεχθῆ ροπίσματα καὶ εἶναι προετοιμασμένος νὰ λέγῃ καὶ νὰ κἀνῃ τὰ πάντα. Ἐπίσης, αἱ γυναῖκες μετὰ ἀκάλυπτον τὴν κεφαλὴν καὶ χωρὶς καθόλου ἐντροπὴν παρουσιάζονται καὶ ὁμιλοῦν πρὸς τὸ πλῆθος Ἐ μετὰ τὴν φροντισμένην ἀναισχυντίαν, καὶ μεταδίδουν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκραυτῶν τὴν κάθε αὐθάθειαν καὶ ἀσέλγειαν. Καὶ μία φροντὴ ὑπάρχει, νὰ ἐερριζώσωσιν τὴν σωφροσύνην ἀπὸ τὸ θάθος τῆς ψυχῆς μας, νὰ ἐντροπιάσωσιν τὴν φύσιν καὶ νὰ γεμισοῦν τὴν ἐπιθυμίαν ἀπὸ τὸν πονηρὸν βλαβειαν. Πραγματικά, ἐκεῖ αἰσχροὶ λόγοι, αἰσχρότερα ἐνδύματα, κόμμωσις παρομοίως, ἐπίσημα, στολῆ, φωνή, κινήσεις τῶν μελῶν, συστροφή τῶν ματιῶν, μουσικὰ ἔργα, αἰόλι, ~~ἄλλο~~ ὄρα-

ματα και υποθέσεις έργων, που όλα με μίαν λέξιν είναι πλήρη από ασέλγειαν.

Πότε, λοιπόν, θα ανανήψης, πές μου, όταν τόσοσ φοβράν πορνείαν σου προσφέρη ὁ διάβολος, όταν σε κερνῶ τῶσα ποτήρια ἀκαλοσίας; Διότι ἐκεῖ συμβαίνουσι μοιχεύει καὶ κλοπὴ τοῦ γάμου, ἐκεῖ γυναῖκες πόρναι, ἄνδρες πού φέρονται ὅπως αἱ ἑταῖραι, νέοι θηλυπρεπεῖς, ὅλα εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ παρανομίαν, τερατωδίαν καὶ ἀσχύνην. Κατὰ συνέπειαν, ἐκεῖνοι πού κάθονται καὶ παρακολουθοῦν αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν πρέπει νὰ γελοῦν, ἀλλὰ νὰ βακρῶζουσι καὶ νὰ στενάζουσι πενρά.

Τι λοιπόν; Θὰ καταργήσωμεν τὸ θέατρον, ἔρωτᾷ κάποιος, καὶ σύμφωνα με τὴν ἰδικὴν σου συμβουλὴν θὰ ἀνατραποῦν τὰ πάντα; **Β** Ἀντίθετα, τώρα εἶναι πού ἔχουσι τὰ πάντα ἀνατραπεί. Διότι πές μου, σὲ παρακαλῶ, ἀπὸ πού διαλλοῦνται οἱ γάμοι; Ὅχι ἀπὸ τὰς παραστάσεις τοῦ θεάτρου αὐτοῦ; Ἀπὸ πού προκαλοῦνται αἱ διαρρήξεις τῶν σπιτιῶν; Μήπως ὄχι ἀπὸ τὴν σκηναὴν ἐκείνην; Ἀπὸ αὐτοῦ δὲν γίνονται φορτικοὶ οἱ ἄνδρες εἰς τὰς γυναῖκας τῶν; Ἀπὸ αὐτοῦ οἱ ἄνδρες δὲν περιφρονοῦν τὰς συζύγους τῶν; Ἀπὸ αὐτοῦ δὲν γίνονται οἱ περισσότεροι μοιχοί;

Ὅποτε, ἐκεῖνος πού ἀνατρέπει τὰ πάντα εἶναι αὐτὸς πού σιχνάζει εἰς τὰ θέατρα καὶ ἐγκαθιστῶν ὄψεσιν τυραννίαν εἰς τὴν ζωὴν. Ὅχι, ἀπαντᾷ κάποιος, διότι αὐτὰ διαφυλάσσονται ἀπὸ τὴν τάξιν πού καθορίζουσι οἱ νόμοι. Διότι ἡ ἀρπαγὴ τῶν γυναικῶν, ἡ προσβολὴ τῶν νέων καὶ ἡ ἀνατροπὴ τῶν σπιτιῶν εἶναι ἡνῶρισμα ἐκείνων πού κυριεύουσι μίαν πόλιν, **Γ** Καὶ ποῖος ἔγινε μοιχός, λέγει, ἀπὸ τὰ θεάματα αὐτά; Καὶ ποῖος δὲν ἔγινεν; Καὶ εἴν ἦτο δυνατόν νὰ ἀναφέρω ἄνθρωποι, θὰ ἡμπαροῦσα νὰ σὰς ἀποδείξω πόσους ἄνδρας ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τὰς συζύγους τῶν, πόσους ἔπιασαν ἀχμολάτους αἱ πόρναι αὐτά, πού ἄλλους τοὺς ἤρπασαν ἀπὸ τὸ συζυγικὸν κρεβάτι καὶ ἄλλους δὲν τοὺς ἄφησαν καθόλου νὰ ἔλθουσι εἰς γάμου κοινωνίαν.

Καὶ λοιπόν; Πές μου, νὰ ἀνατρέψωμεν ὅλους τοὺς νόμους; Καὶ ὅμως, τὸ νὰ καταργήσωμεν τὰ θέατρα αὐτὰ ἰσοδυναμεῖ με τὸ νὰ ἐξαφανίσωμεν κάθε παρανομίαν. Διότι ἐκεῖνα πού λυμαίνονται τὰς πόλεις ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς προέρχονται. Ἀπὸ αὐτοὺς δημιουργοῦνται ἐπαναστάσεις καὶ ἀναταραχαί. Διότι ἐκεῖνοι πού συντηροῦνται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πού ἔχουσι τὰ θέατρα,

πού παλοῦν τὴν φωνὴν τῶν διὰ νὰ ἱκανοποιήσουσι τὴν κοιλίαν τῶν, πού ἔχουσι ὡς ἔργον τῶν νὰ εἰποῦσι καὶ νὰ κἀνουν κάθε ἀτόπον, **Δ** αὐτοὶ εἶναι πρὸ πάντων πού ἐξεργεῖουσι τὸν λαόν καὶ προκαλοῦσι τὰς ταραχὰς εἰς τὰς πόλεις. Πραγματικῶς, οἱ νέοι, πού παραμένουσι ἄργοι καὶ ἀνατρέφονται με τὸσων μεγάλα κακά, γίνονται πρὸ ἀγριοὶ ἀπὸ κάθε θηρίον.

Πές μου ὅμως, σὲ παρακαλῶ, οἱ μάγοι ἀπὸ πού προέρχονται; Ἀπὸ ἐδῶ, θεάματα. Καὶ σκοπὸς τῶν εἶναι νὰ ἐνθαρρύνουσι τὸν λαόν νὰ ἐγκαταλείψῃ ἀσκοπὰ τὰς ἐργασίας του καὶ νὰ προσφέρουσι ἐπευφημίας καὶ χειροκροτήματα εἰς τοὺς ἰησοποιοὺς. Ἐπίσης αὐτοὶ προσπαθοῦν νὰ περιφρουρήσουσι τὰς πόρνας γυναῖκας με τὸ κύρος τῶν σφρόνων γυναικῶν καὶ φθάνουσι εἰς τὸσων μεγάλας μαγείας **Ε** πού δὲν διατάζουσι νὰ κινῶν καὶ τὰ ὄσα τῶν ἀποθανόντων. Ἀλλὰ καὶ τὰ γεγονόσ ὅτι ἀναγκάζονται νὰ ἐξοδεύουσι τὸσα πολλὰ εἰς τὸν διαβολικόν αὐτὸν ὄμιλον, δὲν προέρχεται ἀπὸ αὐτὰ; Ἐκίσης, ἀπὸ πού προέρχεται ἡ ασέλγεια καὶ τὰ ἀμέτρητα κακά; Βλέπετε ὅτι σὺ μὲν ἀναστατώνεις τὴν ζωὴν με τὸ νὰ προσελκύης τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰ θέατρα, ἐνῶ ἐγὼ τὴν τακτοποιῶ με τὸ νὰ τὰ καταργῶ.

Τότε, ὡς καταργήσωμεν τὰς θεατρικὰς παραστάσεις, λέγει κάποιος, Μακόρι νὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὰς παύσωμεν, **ΣΤ** Ἡ μᾶλλον, εἴν τὸ θέλετε, ὅσων ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, ἔχουσι καταργηθῆ καὶ κατακρημνισθῆ τὰ θέατρα. Ἀλλὰ δὲν σὰς δίδω καμμίαν παρομοίαν προτροπήν. Ἀντίθετα, σὰς προτρέπω νὰ καταστήσῃτε ἀχρηστοὶ τὰ ὑπάρχοντα θέατρα με τὴν ὑπερπεφοραν σὰς, **Ζ** πρῶτον πού εἶναι πολὺ ἀνώτερον ἐγκώμιον ἀπὸ τοῦ νὰ τὰ κατακρημνίσῃτε. Διότι καὶ ἂν ἀκόμην δὲν τὸ κάnete αὐτὸ διὰ κανένα ἄλλον λόγον, μμηθήτε τοὺς ἀλλοτρίους τοὺς θεατάρους, οἱ ὅποιοι εἶναι καθάροι ἀπὸ παρόμοια θεάματα.

Κατὰ συνέπειαν, ποῖαν ἀναλογίαν θὰ ἔχωμεν ἡμεῖς, πού εἴμεθα πολῖται τῶν οὐρανῶν καὶ σύντροφοὶ τῶν Χερουβὶμ καὶ συνομιλοῦμεν με τοὺς ἀγγέλους, όταν εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ἀποδεικνυόμεθα χειρότεροι καὶ ἀπὸ τοὺς θεατάρους καὶ όταν ἔχωμεν τὴν δυνατότητα νὰ εβρωμεν

49. Δηλαδή, νὰ μὴ σιχνάζουσι εἰς τὰ θέατρα, ὅποτε καὶ θὰ καταργηθοῦν ἐξ' ἑαυτῶν.

πολλὰς ἄλλας τέψεις ἀνοτέρας ἀπὸ αὐτάς; Πραγμα-
τικά, ἐάν θέλῃς νὰ ψυχαγωγῆθῃς, πήγαινε περίπατον
εἰς τοὺς κήπους, εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λι-
μνῶν. Ἐ Γνώρισε τὰ ἔλλα, ἄκουε τὸ τραγούδι τοῦ τζι-
τζικα, ἐπισκέψου τοὺς ναοὺς τῶν μαρτύρων, ὅπου παρέ-
χεται τοῦ σώματος ἡ ὑγεία καὶ τῆς ψυχῆς ἡ ὠφέλεια,
χωρὶς νὰ ὀφίστασαι καμμίαν ζημίαν, οὔτε νὰ μετανοῆς
μετὰ τὴν ἡδονήν, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰ θέατρα. "Ἐχεις
γυναῖκα καὶ παῖδιά, ποία εὐχαρίστησις συγκρίνεται μὲ
αὐτὸ; "Ἐχεις σπῆτι, ἔχεις φίλους καὶ ἄλλα αὐτὰ τὰ εὐχά-
ριστα μαζὶ μὲ τὴν σωφροσύνην ποὺ ἐξασφαλίζουν σοῦ
παρέχου καὶ μεγάλην ὠφέλειαν. Διότι πῆς μου, σὲ πα-
ρακαλῶ, τί εἶναι πῶς γλυκὺ ἀπὸ τὰ παῖδιά; Τί ἀπὸ τὴν
σύζυγον, δι' ἐκεῖνον ποὺ θέλει νὰ ζῆ μὲ ἐγκράτειαν;

Λέγουσιν, λοιπὸν, ὅτι οἱ δάρθφαροι εἶπαν κάποτε μίαν
γνώμην ποὺ ἔχει μεγάλην φιλοσοφίαν. "Ὅταν, βηλαθῆ,
ἐπληροφόρησαν διὰ τὰ παράνομα θέατρα καὶ τὴν ἀκα-
τάλληλον τέρψιν ποὺ προσφέρουσι αὐτὰ εἶπαν. Οἱ Ρω-
μαῖοι ἐπένοησαν τὰς ἡδονὰς αὐτάς. Ὅσον νὰ μὴ εἶχαν
παῖδιά καὶ γυναῖκες, θέλοντες νὰ δείξουν ὅτι τίποτε δὲν
εἶναι πῶς εὐχάριστον ἀπὸ τὰ παῖδιά καὶ τὴν σύζυγον σου,
ἐάν θέλῃς νὰ ζῆς μὲ σεμνότητα.

Τί λοιπὸν; Ἐάν ἀποδείξω, λέγει κάποιος, ὅτι δὲν
ἐπάσθαιμεν καμμίαν ζημίαν ἀπὸ τὴν φοιτηθῆναι μας εἰς τὰ
θέατρα; Ναί, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός ὅτι σπαταλῆς τυ-
χεῖα καὶ ἀσκοπεῖς τὸν καιρὸν σου καὶ ὅτι γίνεσαι σκάν-
δαλον εἰς τοὺς ἄλλους εἶναι ἡ μεγαλύτερα ζημία. Διό-
τι, καὶ ἂν ἀκόμη οὐ δὲν ὑποστῆς καμμίαν φθοράν, δίδεις
μὲ τὴν παρουσίαν σου ἄξιαν εἰς τὸν ἄλλον. Καὶ κατὰ
ποῖαν λογικὴν δὲν θὰ ζημιωθῆς καὶ ὁ ἴδιος, ἀφοῦ εἶσαι
συνεργὸς εἰς τὰ συμβαίνοντα; Διότι, πραγματικά, ὁ μά-
γος, ὁ πορνεύμενος παῖς, ἡ πορνευομένη γυναῖκα Ὁ καὶ
ἄλλοι ἐκεῖνοι οἱ διαβολικοὶ ὄμοιοι ρίπτουσι εἰς τὸ ἴδιόν
σου κεφάλιν τὴν εὐθύνην διὰ τὰ συμβαίνοντα. Δηλαδή,
ὅπως εἶπαι δὲν θὰ ὑπῆρχαν οἱ θεαταί, δὲν θὰ ὑπῆρχαν
καὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ αὐτὰ, ἔτσι καὶ τῶ-
ρα ποὺ ὑπάρχουσι οἱ θεαταί μοιράζονται καὶ αὐτοὶ τὴν
εὐθύνην καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ὁσῶν γίνονται. "Ὅστε, ἂν
ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ σωφροσύνη σου δὲν ὑπέστη καμμίαν
φθοράν, πράγμα ἀκατανόητον καὶ ἀδύνατον, πάλιν θὰ
τιμωρηθῆς αὐστηρὰ διὰ τὴν ἠθικὴν ἀπώλειαν τῶν ἄλλων,
τόσον τῶν θεατῶν, ὅσον καὶ τῶν ἡθοποιῶν. ἘΞ ἄλλου,
καὶ εἰς σωφροσύνην πολλὰ θὰ ἐκέρβιζες, ἐάν δὲν ἐπῆ-

γαίνεις εἰς τὰ θέατρα. Διότι ἐάν τώρα εἰσαί σῶφρων,
ἀνομιφιθῆναι, θὰ ἐγίνεσο σωφρονέστερος, ἐάν ἀπέφου-
γες τὰ θέατρα αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

Ἐ Δι' αὐτὸ, λοιπὸν, ὅς μὴ κάνωμεν περιττὰς συζητή-
σεις καὶ ὅς μὴ ἐπινοῶμεν ἀντιρρήσεις ποὺ καθόλου δὲν
ὠφελοῦν. Διότι μία ἀπίολογία ὑπάρχει, νὰ ἀποφεύγωμεν
τὴν κάμινον τῆς Βαβυλῶνος, νὰ ἀπομακρυνώμεθα ἀπὸ
τὴν Αἰγυπτίαν πόρνην, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἀνάγκη νὰ ξε-
φυγωμεν γυμνοὶ ἀπὸ τὰ χεῖρά της. Διότι, ἔτσι, καὶ με-
γαλύτεραν χάριν θὰ δοκιμάσωμεν, ὅταν δὲν μᾶς τύπη
καθόλου ἡ συνείδησίς μας, καὶ τὴν ποροῦσαν ἐπίγειον
ζωὴν θὰ ζήσωμεν μὲ σωφροσύνην καὶ τὰ μελλοντικά
ἀγαθὰ θὰ ἐπιτύχωμεν. ~~Ἐ~~ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φι-
λανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν
ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, τώρα καὶ πάντοτε
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΑΗ' (38)

(Μαθ. α', 26 - 30)

Κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἔλαθε τὸν λόγον ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Σὲ εὐχαριστῶ, Πάτερ, ὡς κύριον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, διότι ἀπέκρυψας τὰς μυστηριώδεις καὶ οὐρανίους αὐτὰς ἀληθείας ἀπὸ τοῦς θεωρουμένων σοφοῦς καὶ συνετοῦς καὶ τὰς ἐφανέρωσας εἰς τοὺς ἀπλοῦς καὶ τοὺς ἀφελεῖς. ἘΝΑΪ Σὲ εὐχαριστῶ Πάτερ, διότι ἔτσι ἤρεσεν εἰς σὲ καὶ τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἀγαθὴ καὶ δικαία θέλησίς σου.¹

Βλέπεις με πῶσους τρόπους προσπαθεῖ ὁ Κύριος νὰ τοὺς κἀνῃ νὰ πιστεύσουν; Πρῶτον, με τὰ ἐγκώμια ποὺ ἐπλεξεν εἰς τὸν Ἰωάννην. Διότι, ἀφοῦ ἀπέδειξεν ὅτι ἦτο μέγας καὶ ἄξιος θαυμασμοῦ, ἀπέδειξε συγχρόνως ὅτι καὶ τὰ λεχθέντα ἀπὸ αὐτὸν ἦσαν ἀξιόκιστα. Καὶ ἔτσι με δὶα αὐτὰ τοὺς προσεῖλκε νὰ γνωρίσουν τὸν ἴδιον. Δεύτερον, με τὸ ὅτι εἶπεν· «Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κερδίζεται διὰ τῆς θίας καὶ ἐκείνοι ποὺ μεταχειρίζονται θίαν τὴν ἀρπάξουν».² Διότι αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστικὸν ἐκείνου ποὺ κατευθύνει καὶ παρωθεῖ πρὸς κάτι. Τρίτον, με τὸ ὅτι ἀπέδειξεν, ὅτι ἐτελεῖωσε πλέον ἡ δράσις τῶν προφητῶν με τὸν Ἰωάννην. Ὁ Διότι αὐτὸ ἐσημαίνει ὅτι αὐτὸς ἦτο ἐκείνος περὶ τοῦ ὁποῦ ὠμίλησαν οἱ προφῆται. Τέταρτον, με τὸ ὅτι ἀπέδειξεν ὅτι δὶα ὅσα ἔπρεπε νὰ γίνον ἀπὸ τὸν ἴδιον ἔγιναν εἰς τὴν ἐντέλειαν, καὶ αὐτὸ κατέστησε φανερόν, ὅταν ἀνέφερε τὴν παραβολὴν τῶν

1. Μαθ. 11, 26 - 28.
2. Μαθ. 11, 12.

παιδιῶν.³ Πέμπτον, με τὸ ὅτι ἀνείδισεν ἐκείνους ποὺ δὲν ἐπίστευσαν καὶ τοὺς ἐφόβισε καὶ τοὺς ἠπειλήσε με μεγάλας τιμωρίας. Ἐκτον, με τὸ ὅτι ἠγαρήσθησε τὸν Θεὸν Πατέρα δι' ὅσους ἐπίστευσαν. Διότι ἡ φρόσις, «ἐξομολογοῦμαι σοι»⁴ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ σημαίνει εὐχαριστῶ. Σὲ εὐχαριστῶ, λέγει, «διότι ἀπέκρυψας τὰς μυστηριώδεις καὶ οὐρανίους αὐτὰς ἀληθείας ἀπὸ τοῦς θεωρουμένων σοφοῦς καὶ συνετοῦς».

Τὶ λοιπὸν; Χαίρεται διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ τὸ ὅτι ἐκείνοι δὲν ἠμπόρουν νὰ μάθουν αὐτὰ; Ὅχι θεσσαί. Ἄλλ' αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρίστη ὁδὸς τῆς σωτηρίας, ἡ τὸ νὰ μὴ ἀσκή καταναγκασθῶν καὶ θίαν πρὸς ἐκείνους ποὺ ἀποφεύγουν καὶ δὲν θέλουν νὰ δεχθοῦν τὰ λεγόμενα, ὥστε, ἐπειδὴ δὲν ἔγιναν καλλίτεροι με τὴν πρόσκλησιν ποὺ τοὺς ἀπήθυσεν, ἀλλ' ἐξεδήλωσαν ἀδιαφορίαν καὶ περιφρόνησιν, νὰ ἐπιθυμήσουν αὐτὰ με τὴν ἀπομάκρυνσιν ποὺ τοὺς ἐπέβληθη. Διότι, ἔτσι, καὶ οἱ προσεκτικὸι ἐπρόκειτο νὰ γίνον περισσότερο προθυμοί.

Συνεπῶς, ἡ μὲν ἀποκάλυψις τῶν οὐρανῶν ἀληθειῶν εἰς τοὺς ἀπλοῦς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν Θεὸν ἦτο πρόξενος χαρᾶς, ἐνῶ ἡ ἀπόκρυψις αὐτῶν ἀπὸ τοῦς νομικόμενους συνετοῦς καὶ σοφοῦς ἦτο αἰτία σαρκῶν καὶ οὐκ χαρᾶς. Αὐτὸ κάνει, λοιπὸν, ὅταν λυπητὰ διὰ τὴν πῆλιν.⁵ Ὡστε δὲν χαίρεται δι' αὐτὸ,⁶ ἀλλὰ διότι οἱ δὲν ἠμπόρουν νὰ καταλάβουν οἱ σοφοὶ τὸ ἕμωθον οἱ ἀπλοὶ ἀνθρώποι. Ὅπως συμβαίνει, ὅταν ὁ Παῦλος λέγη· «Εὐχαριστῶ τὸν Θεόν, διότι εἰσθε μὲν ἄλλοτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ἔτι πηκούσατε ὅμως με τὴν καρδίαν σας εἰς τὸν καινὸν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ποὺ ἐβιδόθητε ἀπὸ ἡμᾶς».⁷ Ὅταν καὶ ὁ Παῦλος δὲν χαίρεται δι' αὐτὸ, ἐπειδὴ δηλαδὴ, ἦσαν δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' ἐπειδὴ, ἂν καὶ ἐδρόσκοντο εἰς τὴν κατάστασιν αὐτῆν, ἐν τούτοις ἀπῆλυσαν τῶσιν μεγάλα ἀγαθὰ.

Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ὀνομάζει σοφοῦς τοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺς φαρισαίους.⁸ Τὰ λέγει δὲ αὐτὰ διὰ τὴν κατάστασιν περισσότερο προθύμους τοὺς μαθητὰς

3. Πρῶτ. Μαθ. 11, 16 - 19.

4. Μαθ. 11, 26.

5. Πρῶτ. Μαθ. 11, 28 - 29.

6. Ἄδ τὴν κατάστασιν τῶν Ἰσραηλιν, δηλαδὴ.

7. Ρωμ. 8, 17.

8. Μετὰ τὴν παρῆλθιν ἐκαστῆρται εἰς τοὺς στίχους 26 - 28.

του και παράλληλα, διά να δείξη ποίας αληθείας ήξιώθησαν να διαχθούν οι άλκις, από δλας τας οποίας απέκλεισθησαν εκείνοι. "Όταν, πάλιν, ελεπεν, σοφούς, ~~12~~ δέν έννοεί τήν πραγματικήν και ένδοξισαν αυτοί ότι είχαν από Ιδικήν των Ικανότητα. (Δι' αυτό δέν ελεπεν, τά απέκάλυψε εις τούς μαρούς, αλλά: «εις τούς νηπίους», δηλαδή, έννοεί τούς άπλους και τούς άφελείς). "Έτσι, αποδεικνύει ότι έστερηθήσαν τήν απόλαυσιν αυτών των άληθειών, όχι μόνον επειδή δέν ήσαν άξιοι προς τούτο, άλλ' επειδή έτσι ήτο φυσικόν να γίνη, και με δλα αυτά μάς διδάσκει να απαλλαγώμεν από τόν έννοιισμόν και να γίνωμεν οπαδοί τής απλότητος. Διά τόν λόγον αυτών και ο Παύλος έλεγε τό ίδιον με μεγάλην δόσιν ύπερβολής, όταν έγραφε: «Εάν κανείς νομίη ότι είναι σοφός μεταξύ σας, επειδή έχει τήν σοφίαν του κόσμου, αυτός άς γίνη μαρός, διά να γίνη πραγματικός σοφός». ⁹ Διότι έτσι αποδεικνύεται ή χάρις του Θεού.

Β Διαιτί, όμως, εύχαριστεί τόν Πατέρα, αφού ο ίδιος έπραξεν αυτό; "Όπως άκριθέως και εις άλλας περιπτώσεις προσεύχεται και παρακαλεί τόν Θεόν, διά να αποδείξη τήν μεγάλην του άγάπην δι' ήμάς, καθ' όμοιον τρόπον και έδώ κάνει τό ίδιον. Διότι και αυτό είναι απόδειξις μεγάλης άγάπης. Έπίσης, φανερώνει, ότι δέν απέμακρόνησαν μόνον από αυτών, αλλά και από τόν Πατέρα. "Εκείνο, δηλαδή, που παρήγγειλεν εις τούς μαθητάς του, όταν τούς έλεγεν: «Προσέχετε να μη δώσετε τά άγια εις τούς ανθρώπους που ζουν ως κύνες», ¹⁰ τό έφαρμόζει πρώτος ο ίδιος.

Έπίσης, με τούς λόγους αυτούς αποκαλύπτει και τό θέλημα τό ίδικόν του, που ήτο εκ των προτέρων σύμφωνον προς αυτά, καθώς και τό θέλημα του Παρός. Τό ίδικόν του τό αποκαλύπτει με τήν εύχαριστίαν προς τόν Πατέρα και τήν χαράν του διά τό γεγονός, ενώ του Πατρός τήν θέλησιν τήν φανερώνει, όταν λέγη ότι δέν ένήργησεν έτσι. "Επειδή παρεκλήθη, αλλά ο ίδιος άφ' έαυτού. «Διότι έτσι», λέγει, «ήρσεν εις σέ και τιαυτή ύπήρξεν ή άγάθη και δικαιο θέλησίς σου», δηλαδή, με όλίγους λόγους, έτσι σοδ ήτο άρεστόν.

Και διά ποίον λόγον απέκρίθησαν αι θείαι αλήθειαι

9. Α' Κορ. 8, 3, 18.
10. Ματθ. 7, 8.

από τούς θεωρουμένους συνετούς και σοφούς; "Άκουσε τόν Παύλον που λέγει, ότι: «Έξήτουν να στήσουν τήν ιδικήν των αντίληψιν περί δικαιοσύνης και δι' αυτό δέν όπέταξαν τόν έαυτόν των εις τήν δικαιοσιν του Θεού». ¹¹

Συλλογισου, λοιπόν, τί ήτο φυσικόν να αισθάνωνται οι μαθηται του Κυρίου, όταν ήκουαν τούς λόγους αυτούς ότι, δηλαδή, έννόρισαν εκείνα που δέν ήμπόρσαν να γνωρίσουν οι σοφοί. Και τά έννόρισαν, επειδή παρέμειναν άπλοι, και τά έμαθαν, επειδή τούς τά απέκάλυψεν ο Θεός.

Ο δέ εύαγγελιστής Λουκάς, λέγει ότι τούς λόγους αυτούς τούς ελεπεν ο Ίησοός, όταν επέστρεψον οι έβδόμη-κοντα ¹² μαθηται του και του άγγγγειλαν τά περί τής αποταγής των δαιμόνων. ¹³ "Τότε ο Ίησοός έδοκίμασε μεγάλην χαράν και ελεπεν αυτά, ¹⁴ τά οποία άφ' ένός μεν απέδεικνυαν τό πόσον σπουδαίοι ήσαν οι μαθηται, άφ' έτέρου δέ τούς προετοιμαζαν να είναι μετριπαθείς και ταπεινόφρονες. "Επειδή, δηλαδή, ήτο φυσικόν να ύψηλαφρονούν διά τήν εκδίωξιν των δαιμόνων, δι' αυτό τούς συγκρατεί εις τά πλαίσια τής μετριοφροσύνης με όσα τούς ελεπεν. "Η γνώσις των ήτο αποκαλύψις του Θεού προς αιτούς και όχι αποτέλεσμα τής Ιδικής των προσοχαείας. Διά τόν λόγον αυτών και οι γραμματείς και οι άλλοι σοφοί, που είχαν τήν γνώμην ότι ήσαν συνετοί, απέκλεισθησαν από τήν θέσιν αλήθειαν εξ αιτίας του έννοιισμού των. Λοιπόν, αφού δι' αυτό δέν τούς απέκαλύφη ή αλήθεια, πρέπει και σεις, λέγει, να νοιώσετε φόβον και να παραμεινετε άπλοι. Διότι ή απλότης είναι που σας έκανε άξιους να απολαύσετε τήν θέσιν αποκαλύψιν, όπως, πάλιν, και εκείνους ο έννοιισμός τους έστέρησεν αυτήν. Διότι, όταν λέγη «απέκρυψας», δέν αποδίδει τό πάν εις τόν Θεόν, **Κ** άλλ' όπως ο Παύλος, όταν λέγη ότι ο Θεός τους εγκατέλειψε και παρεδόθησαν εις νουν άνίκανον να διακρίνη τό όρθόν και ότι τούς έτύφλωσε τήν σκέψιν. ¹⁵ δέν τά λέγει διά να δείξη ότι ο Θεός τά έκανε αυτά, αλλά οι Ιβαιοι που έγιναν αίτιοι να γίνουν αυτά. "Έτσι και έδώ με τήν έννοιαν αυτήν λέγει, «απέκρυψας».

"Επειδή, όμως, ελεπεν «Σέ εύχαριστώ διότι τά απέ-

11. Ρωμ. 10, 3.

12. Πρβλ. Λουκ. 10, 1 & 5.

13. Πρβλ. Λουκ. 10, 17.

14. Πρβλ. Λουκ. 10, 21.

15. Πρβλ. Ρωμ. 1, 28. Β' Κορ. 4, 4.

κρυφες και τα αποκάλυψε εις τους απλους», δια να μη νομιση ότι ευχαριστεί τον Πατέρα, επειδη ο Ιδιος δεν ειχε την δυναμιν **4:27** και δεν ημπορουσε να το κρηνη αυτο, λεγει: «Ολα παρεδωθησαν εις εμε απο τον Πατερα μου». ¹⁸ Προς εκεινους δε που εχαιροντο επειδη τα δαιμονια τους υπηκουον, λεγει. Διατι παραξενευεσθε που τα δαιμονια υποτασσονται εις εας; ¹⁹ «Ολα ειναι ιδικα μου. «Ολα παρεδωθησαν εις εμε». Όταν, όμως, ακουσης την λεξιν «παρεδωθη», να μη σχηματιση την γνωμην ότι προκειται δια κάτι που γίνεται μεταξύ των ανθρωπων. Διότι εβησαν αυτην την λεξιν δια να μη νομιση ότι υπάρχουν δυο θεοι αγέννητοι. «Επειδη με πολλους άλλους τροπους και εις πολλά άλλα σημεια αποκαλύπτει ότι σύγχρονα με την γεννησιν του απο τον Πατέρα ητο και κύριος του συμπαντος. Εις την συνέχειαν λεγει και κάτι δηλότερον απο αυτό και, έτσι, σοφ ανιμάνει την σκέψιν «Και κανεις άλλος δεν γνωρίζει τελείως τον Υιόν παρὰ μόνον ο Πατήρ. **Β** Ουτε τον Πατέρα γνωρίζει άλλος κανεις παρὰ μόνον ο Υιός». ²⁰

Και Ισως με δσα λεγει να διδη την εντύπωσιν εις τους μη γνωρίζοντας καλά τα πράγματα, ότι έχει απομακρυνθη απο δσα ειπε παραπάνω. Και όμως ευρίσκειται εις απόλιτον συμφωνίαν προς αυτά. «Επειδη, δηλαδή, ειπεν «Ολα παρεδωθησαν εις εμε απο τον Πατέρα μου», προσθέτει και διατι είναι αξιον θαυμασμοῦ, λεγει, εάν εἶμαι κύριος των πάντων, όταν, θέσασα, έχω και κάτι άλλο ανώτερον, να γνωρίζω καλά τον Πατέρα και να έχω την Ιδιαν ούσιν με αυτόν; Διότι και αυτό αποκαλύπτει λαυθανόντως, δταν λέγη ότι αυτός μόνον τον γνωρίζει τόσο πολύ. Διότι, πραγματικά, όταν ειπεν «Κανεις άλλος δεν γνωρίζει καλά τον Πατέρα παρὰ μόνον ο Υιός», αυτό έννοει. Και πρόσθεε τότε τα λέγει αυτά. «Όταν πλέον οι μαθηται ειχαν γνωρίσει εις την πράξιν την δυναμιν του, **С** όχι επειδη τον ειδαν να θαυματουργη μόνον, άλλ' όταν και οι Ιδιοι εις το δυναμι του ειχαν επιτελέσει τόσο πολλά θαύματα. «Επειτα, επειδη ειπεν, «και τα εφανέρωσες εις τους απλους και αφελεις», ²⁰ αποδεικνυει ότι και η αποκάλυψη αυτη είναι Ιδικόν του έργου «διότι κανεις άλλος δεν γνω-

18. Ματθ. 11, 27.
17. Πρξ. Αποκ. 10, 24
18. Μκκθ. 11, 27.
19. Ματθ. 11, 25.

ρίζει καλά τον Πατέρα», λεγει, παρὰ μόνον ο Υιός και εκεινος εις τον οποίον ο Υιός θα θελήση να τον αποκαλύψη. ²⁰ και η αποκάλυψη αυτη δεν θα γίνη εις όποιονδήποτε κατοπιν διαταγής η έντολής προερχομένη απο άλλον. Αφοῦ, λοιπόν, αποκαλύπτει τον Πατέρα, είναι φυσικόν ότι αποκαλύπτει και τον εαυτόν του. Αλλά την αποκαλύψιν του εαυτού του δεν την ανέφερον ως ευκολονόητον και παραδεκτήν, εξέθεσεν, όμως, την υπ' αυτού γινομένη αποκάλυψιν του Πατρός. Και εις κάθε ευκαιρίαν το τονίζει αυτό, όπως, παραδειγματος χάριν, όταν λέγη: «Κανεις δεν είναι δυνατόν να έλθη προς τον Πατέρα παρὰ μόνον δι' εμού». ²¹

Με τους λόγους αυτούς και κάτι άλλο επιτυγχάνει, αποδεικνυει, δηλαδή, ότι ευρίσκειται εις απόλυτον συμφωνίαν και δημογνωμοσύνην προς τον Πατέρα. Διότι τόσο πολύ απέχω, λεγει, **Δ** από τά να μάχομαι και να πολεμή τον Πατέρα, ώστε δεν είναι δυνατόν να έλθη κανεις προς εκεινον παρὰ μόνον δι' εμού». «Επειδη, θέσασα, πρό πάντων εσκαθάλιξε τους μαθητάς το γεγονός ότι ο Ήσους εθεωρείτο ότι ενεργει αντίθετα προς το θέλημα του Θεού, δι' αυτό και την αντίληψιν αυτην εξαλείφει με δλας του τάς εκδηλώσεις και όχι ολιγότερον με τα θαύματα του, αλλά και γενικώς πολύ εφρόντισε δια να αναστρέψη την πλάην αυτην.

Όταν, πάλιν, λέγη «Ότε τον Πατέρα γνωρίζει κανεις άλλος καλά, παρὰ μόνον ο Υιός», δεν έννοει ότι δλοι οι άνθρωποι δεν εγνωρίσων τον Πατέρα, αλλά ότι την γνώσιν, που έχει ο Ιδιος ο Ήσους δια τον Πατέρα, δεν την έχει κανεις άλλος. Το Ιδιον δυναμέθα να ειπωμεν και δια τον Υιόν. Διότι δεν τά ελεγεν αυτά αναφερόμενος εις κάποιον αγνωστον θεόν, τον οποίον κανεις δεν τον εγώριζεν, όπως λεγει ο Μαρκιαν. **Ε** αλλά εδω εκανε λόγον δια την ακριβη γνώσιν του Θεού. «Επειδη ουτε και τον Υιόν γνωρίζομεν, όπως πρέπει να γνωρίζομεν. Και ο Παύλος αυτό ηθελε να δηλώση όταν ειπεν: «Τώρα γνωρίζομεν μόνον ένα μέρος της αληθείας και μερικώς προφητεύομεν». ²²

Εις την συνέχειαν, αφοῦ με δσα ειπε τους εγέννησε την επιθυμίαν να μάθων και τους εδειξε την άνεφοραστον

20. Ματθ. 11, 27.
21. Ίωαν. 14, 6.
22. Α' Κορινθ. 13, 9.

δυναμίν του, τοὺς προσκαλεῖ καὶ λέγει: **42B** «Ἐλάτε πρὸς ἐμὲ ὅλοι ὅσοι εἰσθε κουρασμένοι καὶ φορτωμένοι, καὶ ἐγὼ θά σᾶς δώσω ἀνάπαυσιν».²³ Ὅχι ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, ἀλλ' ὅλοι ὅσοι εὐρίσκεισθε εἰς δυσκολίας, λύπας καὶ ἀμαρτίας. Ἐλάτε, ὅχι διὰ τὰς ζητήσεις εὐθύνας, ἀλλὰ διὰ τὰς συγχωρήσας τὰς ἀμαρτίας. Ἐλάτε, ὅχι ἐπειδὴ ἔχω ἀνάγκη νὰ με βοιάσετε σείς, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνδιαφέρομαι διὰ τὴν σωτηρίαν σας. Διότι, «ἐγὼ», λέγει, «ἐὰν σᾶς δώσω ἀνάπαυσιν». Δὲν εἶπεν, θὰ σᾶς σώσω μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο πού εἶναι ἀνώτερον, ὅτι θὰ σᾶς προσφέρω τελείαν σφάλειαν καὶ ἀνάπαυσιν.

«Πάρετε ἐπάνω σας τὸν ζυγὸν τῆς ὑποταγῆς εἰς ἐμὲ καὶ μάθετε ἀπὸ ἐμὲ ὅτι εἶμαι πρῶτος καὶ ταπεινός κατὰ τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διάθεσιν καὶ θὰ εὑρετε ἀνάπαυσιν εἰς τὰς ψυχὰς σας. **B** Διότι ὁ ζυγὸς τῆς ὑπακοῆς πρὸς ἐμὲ εἶναι μαλακός καὶ ὠφέλιμος καὶ τὸ φορτίον τῶν ὑποχρεώσεων, πού θέτω ἐγὼ ἐπὶ τῶν ὁπαδῶν μου, εἶναι ἐλαφρόν».²⁴ Νὰ μὴ σᾶς καταλάβῃ, λέγει, φόθος, ὅταν ἀκούετε ζυγόν, διότι εἶναι μαλακός καὶ ὠφέλιμος. Οὔτε νὰ φοβηθῆτε, ἐπειδὴ εἶπα φορτίον, διότι εἶναι ἐλαφρόν. Καὶ διατὶ παραπάνω ἔλεγεν «εἶναι στενὴ ἡ θύρα καὶ γεμάτος κινδύνους ὁ δρόμος»;²⁵ Καί, αὐτὸ συμβαίνει, ὅταν εἴσαι ράθυμος καὶ ἀδιάφορος. Ἀντιθέτως, ὅταν γίνῃς ἐνάρητος, τότε καὶ τὸ φορτίον εἶναι ἐλαφρόν, δι' αὐτὸ καὶ ἐδῶ τὸ ἀνώμασε τοιούτοτρόπως. Καὶ με ποῖον τρόπον εἶναι δυνατόν νὰ καταστῇ κανεὶς ἐνάρητος; «Ἄν γίνῃς ταπεινός, πρῶτος καὶ ἐπιεικής. Διότι ἡ ἀρετὴ αὐτῆς» εἶναι ἡ μητέρα ὅλης τῆς εὐσεβείας. Δι' αὐτὸ καὶ ὅταν ἤρχισεν ὁ Κύριος νὰ θεσπῇ τοὺς θελοὺς νόμους του ἀπὸ τὴν ἀρετὴν αὐτὴν ἔκανε τὴν ἀρχὴν».²⁶ Καὶ ἐδῶ, λοιπόν, κάνει ἀκριθῶς τὸ ἴδιον καὶ μάλιστα τὸ μεγάλο βραβεῖον. Διότι δὲν θὰ γίνῃς χρήσιμος μόνον εἰς τοὺς ἄλλους, λέγει, ἀλλὰ πρὸ πάντων θὰ χαρίσῃς τὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν σου. **C** «Διότι θὰ εὑρετε ἀνάπαυσιν εἰς τὰς ψυχὰς σας».

Προτοῦ νὰ ἀπολαύσῃς τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν σοῦ δίδει τὴν ἀμοιβὴν καὶ σοῦ προσφέρει τὸ θρα-

23. Ματθ. 11, 28.

24. Ματθ. 11, 29 - 30.

25. Ματθ. 7, 14.

26. Δι' ἀληθ., ἡ ταπεινοφροσύνη.

27. Πρὸς Α. Ματθ. 5, 8.

θεῖον καὶ μάλιστα φέρει σὺν παράδειγμα τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἔτσι κάνει τὸν λόγον εὐπρόσδεκτον. Διότι φοβεῖσαι; λέγει. Μήπως μειώθης, ὅταν εἴσαι ταπεινός; Κύτταξε ἐμὲ καὶ ἄρα τὰ ἴδικά μου. Ἀπὸ τὸ ἴδικόν μου παράδειγμα νὰ διδαχθῇς καὶ τότε θὰ καταλάβῃς καλὰ πῶσον μεγάλο ἀγαθὸν εἶναι ἡ ταπεινοσύνη. Βλέπεις ὅτι με κάθε μέσον τοῦς ὀδηγεῖ πρὸς τὴν ταπεινοφροσύνην; Με ὅσα ἔκανεν ὁ ἴδιος; «Μάθετε ἀπὸ ἐμὲ ὅτι εἶμαι πρῶτος καὶ ταπεινός κατὰ τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διάθεσιν». Με ὅσα ἐπρόκειτο νὰ κερδίσουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι! **D** «Διότι θὰ εὑρετε», λέγει, «ἀνάπαυσιν εἰς τὰς ψυχὰς σας». Με ὅσα ὁ ἴδιος τοὺς προσφέρει ὡς χάριν «Καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς δώσω ἀνάπαυσιν», λέγει. Με τὸ ὅτι κατέστησεν ἐλαφρόν τὸν ζυγόν του: «Διότι ὁ ζυγὸς τῆς ὑπακοῆς πρὸς ἐμὲ εἶναι μαλακός καὶ ὠφέλιμος καὶ τὸ φορτίον τῶν ὑποχρεώσεων πού θέτω ἐγὼ ἐπὶ τῶν ὁπαδῶν μου, εἶναι ἐλαφρόν». Τὸ ἴδιον κάνει καὶ ὁ Παῦλος, ὅταν λέγῃ «Διότι αἱ θλίψεις μας πού γρήγορα περνοῦν καὶ εἶναι δι' αὐτὸ ἐλαφρὰ, κατεργάζονται εἰς ἡμᾶς εἰς ὑπερβολικὰ μεγάλον θαυμάσιον αἰώνιον θάρος δόξης».²⁸

Καὶ πῶς εἶναι ἐλαφρόν τὸ φορτίον, ἐρωτᾷ κάποιος, ὅταν λέγῃ «Ἐάν κάποιος δὲν μισῇ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα του»;²⁹ καὶ «Ὅποιος δὲν παίρνει τὸν σταυρὸν του ἐπάνω του καὶ δὲν με ἀκολουθεῖ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι μαθητὴς μου»;³⁰ καὶ «Ὅποιος δὲν ἀπαρνεῖται ἅρα τὰ ὑπαρχόντά του, δὲν εἶναι ἀξίος νὰ εἶναι μαθητὴς μου»;³¹ Ἐ ὅταν διατάσῃ νὰ προσφέρωμεν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν μας;³² Ἄς σὲ διδάξῃ καὶ ἄς σοῦ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν ὁ Παῦλος πού λέγει «Ποῖος λοιπὸν θὰ ἠμπορήσῃ νὰ μᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην αὐτῆν, πού μᾶς ἔχει ὁ Χριστός; Μήπως ἡ θλίψις; ἡ στεναχωρία; ὁ διαγωγμός; ἡ πείνα; ἡ γύμνια; ὁ κίνδυνος; ἡ μάγιστρα»;³³ καὶ ὅτι «Δὲν εἶναι ἄλγιστα ἅρα πάντα καὶ ὑποφέρωμεν κατὰ τὸν ταρινόν καιρὸν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν δόξαν, ἡ ὅποια μέλλει νὰ ἀποκαλυφθῇ διὰ τὴν δόξην εἰς ἡμᾶς».³⁴ Ἄς σὲ διδάξουν οἱ ἀπόστολοι πού ἐπέστρεψον ἀπὸ τὸ συνέδριον τῶν Ἰου-

28. Ρ' Κορινθ. 4, 17.

29. Λουκ. 14, 26.

30. Λουκ. 14, 27.

31. Λουκ. 14, 33.

32. Πρὸς Α. Ματθ. 10, 39.

33. Ρωμ. 8, 35.

34. Ρωμ. 8, 18.

δαίον ὅπου ξηρασιγώθησαν πολὺ καὶ ἐχαίροντο, διότι ηξιώθησαν νὰ ὀποιοῦν ἀνωματικὴν τιμωρίαν χάριν τοῦ ονόματος τοῦ Ἰησοῦ.³⁵

429 Ἐάν, ὁμως, φοβῆσαι καὶ νοιώθῃς φρίκην, ἐπειδὴ ἀκούεις ζυγὸν καὶ φορτίον, ὁ φόθος δὲν προκαλεῖται ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἰδικὴν σου ραθυμίαν, ὅπως πάλιν, ἂν εἶσαι προαιμασμένος δι' αὐτὰ καὶ ἔχῃς προθυμίαν, ὅλα θὰ εἶναι εὐκόλα καὶ ἐλαφρά. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ ὁ Χριστὸς, διὰ νὰ μᾶς ὑποδείξῃ ὅτι πρέπει νὰ κωπιάζωμεν καὶ ἡμεῖς, δὲν ἀνέφερε μόνον τὰ εὐκόλα καὶ τίποτε περισσότερον, οὔτε μόνον τὰ δύσκολα, ἀλλὰ ἐπαρουσίασε καὶ τὰ δύο. Πραγματικὰ, εἶπε τὸν ζυγὸν καὶ συγχρόνως τὸν ἀπεκάλεσε μαλακὸν καὶ ὀφέλιμον. Ἐπίσης, ἀνέφερε τὸ φορτίον, ἀλλὰ προσέθεσεν, ὅτι εἶναι ἐλαφρὸν. Ἔτσι, οἷτε μὲ τὴν ἰδέαν θὲι εἶναι δύσκολα θὰ τὰ ἀποφύγῃς, οὔτε καὶ θὰ τὰ περιφρονήσῃς νομίζων ὅτι εἶναι πολὺ εὐκόλα.

Τώρα, ἂν ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ σοῦ φαίνεται, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι δύσκολος ὑπόθεσις, β συλλογίσου ὅτι ἡ κακία εἶναι δυσκολότερα. Ἐξ ἄλλου καὶ ὁ κύριος, διὰ νὰ ὑποδείξῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, δὲν εἶπε προηγουμένως, «πάρτε ἔπίνασας τὸν ζυγὸν τῆς ὑποταγῆς εἰς ἐμέ», ἀλλὰ κατὰ πρότερον εἶπεν, «ἐλάτε πρὸς ἐμέ ὅλοι ἔσθε κουρασμένοι καὶ φορτωμένοι», ὑποδεικνύων ὅτι καὶ ἡ ἀμαρτία ἀπαιτεῖ κόπον καὶ εἶναι φορτίον θαρῶ καὶ δυσβάστακτον. Διότι δὲν εἶπε μόνον «οἱ κουρασμένοι», ἀλλὰ καὶ «οἱ φορτωμένοι». Τὸ ἴδιον ἔλεγε καὶ ὁ προφήτης καὶ ἐνεφάνισε τὴν φύσιν τῆς ἀμαρτίας: «Ἄν φορτίον θαρῶ ἐφορτώθησαν ἔπίνασ μας».³⁶ Ἐπίσης, καὶ ὁ προφήτης Ζαχαρίας διὰ νὰ παρουσιάσῃ αὐτὴν περισσότερον παραστατικὰ λέγει ὅτι ὁμοιάζει μὲ θαρῶδι ἀπὸ μολύβι.³⁷ Αὐτὸ θέβαια, τὸ ἀποδεικνύει καὶ ἡ πείρα ποῦ ἔχομεν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Πραγματικὰ, τίποτε δὲν θαρῶνει τόσο τὴν ψυχὴν, τίποτε δὲν τραυματίζει τόσο τὴν διάνοιαν καὶ δὲν ταπεινώνει τόσο, ὅσον ἡ συνειδήσις τῆς ἀμαρτωλότητός μας. Ὁ Ἐπίσης, τίποτε δὲν δίδει περὰ καὶ δὲν ἀνυψώνει τόσο τὸν ἄνθρωπον, ὅσον ἡ ἀπόκτησις τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς.

Πρόσεξε, λοιπὸν. Πές μου τί εἶναι δυσκολότερον ἀπὸ

35. Πράξ. 4, 41.
36. Πράξ. 37, 6.
37. Πράξ. 28, 6, 7.

τὸ νὰ μὴ ἔχῃς τίποτε; Ἀπὸ τὸ νὰ προσφέρῃς τὴν σιαγόνα σου καὶ νὰ μὴ ἀνταποδίδῃς τὸ κτύπημα, ὅταν σὲ κτυποῦν; Ἀπὸ τὸ νὰ ὀποιστῇς θείον θάνατον; Καὶ ὁμως, ἂν ἔχωμεν πνεῦμα ἐδωθεῖας ὅλα αὐτὰ εἶναι ἐλαφρά καὶ εὐκόλα καὶ προσφέρουν ἱκανοποίησιν καὶ εὐχαρίστησιν.

Μὴ οὖς πιάνη, ὁμως, φόθος, ἀλλ' ὅς πάρωμεν τὸ καθεὶνα ἀπὸ τὰ παραπάνω καὶ ὅς τὸ ἐρευνησώμεν μὲ προσοχὴν. Καὶ ἂν θέλετε, ὅς πάρωμεν τὸ πρῶτον,³⁸ ποῦ εἰς τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους φαίνεται δύσκολον. Πές μου λοιπὸν, εἶναι θαρῶ καὶ δύσκολον τὸ νὰ μεριμνᾷ κανεὶς διὰ μίαν κοιλίαν ἢ τὸ νὰ φροντίζῃ διὰ πολλὰς; **D** Τὸ νὰ φορῇ ἓνα μόνον χιτῶνα καὶ νὰ μὴ ζητῇ τίποτε περισσότερον ἢ νὰ ἔχῃ πολλὰ ἐνδύματα εἰς τὸ σπῆτι του καὶ κάθε ἡμέραν καὶ νύκτα νὰ κλάη, ἐπειδὴ φοβεῖται καὶ τρέμει διὰ τὴν φύλαξίν του, ἐπειδὴ λυκεῖται καὶ κατέχεται ἀπὸ ἀγγος μῆπως πάθῃ καμμίαν ζημίαν, μῆπως τὰ φῆ ὁ σκόρος, μῆπως τὰ κλέψῃ ὁ ὑπηρέτης καὶ φύγη; Ἄλλ' ὅσα καὶ ὕ ἀναφῶρα εἶναι ἀδύνατον νὰ οὖς τὸν παρουσιάσω παρόμοιον πρὸς ἐκεῖνον ποῦ ἡ πείρα τῆς πραγματικότητος μᾶς τὸν δίδει. Δι' αὐτὸ θὰ ἤθελα νὰ παρευρισκεται ἐξὸς κάποιος ἀπὸ ἐκείνους ποῦ ἐβασσαν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἐδωθεῖας καὶ τότε θὰ ἐβλεπε τὴν εὐχαρίστησιν ποῦ δίδει ἡ ἀκτιμωσύνη καὶ ἀκομή, ὅτι κανεὶς ἀπὸ ἐκείνους ποῦ ἦσαν ἐραστοὶ τῆς ἀκτιμωσύνης δὲν ἀπέκτησε τίποτε, ἂν καὶ πολλὰ εὐκαίρια τοὺς ἐδίδοντο νὰ πλουτίσων. Αὐτοὶ³⁹ ὁμως θὰ ἐβέχοντο ποτὲ, ἐρατὰ κάποιος, νὰ γίνουν πτωχοὶ Ἐ καὶ νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὰς φροντίδας ποῦ ἔχουν; Καὶ τί σημαίνει αὐτό; Ἄν δὲν δεχθῶν, θὰ εἶναι ἀποδείξις τῆς ὑπερηφανείας των καὶ τῆς φοβεράς ἀσθενείας των καὶ ὅχι ὅτι εἶναι εὐχάριστον πρᾶγμα ὁ πλοῦτος. Καὶ αὐτὸ θὰ ἠμποροῦσαν νὰ μᾶς τὸ διαβεβαιώσωσιν ἐκεῖνοι **4340** ποῦ κάθε ἡμέραν ὀδύρονται διὰ τὰς θιστικὰς φροντίδας καὶ θεωροῦν τὴν ζωὴν ἀδύνατον. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι⁴⁰ δὲν φέρονται ἔτσι, παρὰ γελοῦν καὶ χαίρονται καὶ καυχῶνται διὰ τὴν πείραν των περισσότερον ἀπὸ ἐκείνους ποῦ φοροῦν τὸ βασιλικὸν στέμμα.

Ἄλλὰ καὶ τὸ νὰ προσφέρῃ κανεὶς τὴν σιαγόνα του εἶναι εὐκολότερον δι' ἐκεῖνον ποῦ εἶναι προσεκτικὸς, ἀπὸ τὸ νὰ κτυπήθῃ κάποιον ἄλλον. Διότι μὲ τὴν ἀνταπόδοσιν τοῦ κτυπήματος ἀρχίζει ὁ πόλεμος, ἐνῶ μὲ τὴν ὑποχώ-

38. Ἐνεκαὶ τὸ νὰ μὴ ἔχῃ κάποιος τίποτε.

39. Ἀναφέρεται εἰς τοὺς παρησιασμένους εἰς τὴν ἑμίλιαν χριστιανούς.

40. Οἱ ἐραστοὶ τῆς ἀκτιμωσύνης.

ρшин που έχομεν ἐδῶ λύεται ὁ πόλεμος. Μὲ τὴν ἀνταπόδοσιν ἀνάθεσις καὶ τὴν φωτιάν τοῦ ἄλλου, ἐνῶ μὲ τὴν ὑποχώρησιν σήνεις καὶ τὴν ἰδικήν σου. Ὅτι, θέθαια, εἶναι περισσότερον εὐχάριστοι τὸ νὰ μὴ καίγῃσαι ἀπὸ τὸ νὰ καίγῃσαι, εἶναι ἀυτοπόδεικτον. Καὶ ἐὰν εἰς τὰ σώματα συμβαίῃ αὐτὸ, συμβαίνει, ἀσφαλῶς, πολὺ περισσότερον εἰς τὴν ψυχὴν. **Β** Τί εἶναι εὐκολώτερον νὰ ἀγωνιζώμεθα ἢ νὰ στεφανούμεθα; Νὰ πυγαχθῶμεν ἢ νὰ παύνημεν τὸ βραβεῖον; Νὰ ὑφιστάμεθα τὴν τρικυμίαν ἢ νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὸ λιμάνι; Κατὰ συνέπειαν, καὶ ὁ θάνατος εἶναι προτιμότερος ἀπὸ τὴν ζωὴν. Διότι ὁ θάνατος μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰς ταραχὰς καὶ τὰς δυσκολίας, ἐνῶ ἡ παραμονὴ μας εἰς τὴν ζωὴν προσθέτει κινδύνους καὶ μᾶς ἐκθέτει εἰς ἀνυπολόγιστους δυσκολίας καὶ ἀνάγκας, ἕνεκα τῶν ὁποίων θεωρεῖς ἀδύνατον νὰ ζῆσῃς.

Ἐάν, ὁμως, δὲν πιστεύῃς εἰς τοὺς λόγους μου, νὰ ἀκούσῃς ἐκεῖνους ποὺ εἶδαν τὰ πρόσωπα τῶν μαρτύρων κατὰ τὸν καιρὸν τῶν μαρτυρίων, οἱ ὅποιοι ἐδασανίζοντο καὶ ἐξέοντο καὶ περὰ ταῦτα ἦσαν χαρούμενοι καὶ εὐτυχεῖς καὶ ἐγαύοντο καὶ εὐφραίνοντο περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ εὐρίσκοντο ἐσπλωμένοι μέσα εἰς τὰ ρόδα, ἂν καὶ ἐμῆνοντο εἰς τὴν φωτιάν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀποσπῆται καὶ νὰ τελειώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ μὲ θείων θάνατον. **Γ** «Χαίρω καὶ χαίρω μαζί μὲ ἄλλους σας. Ἄκριθῶς δὲ τὸ ἴδιον νὰ κάνετε καὶ οἱς. Νὰ χαίρεσθε διὰ τὴν πίστιν σας καὶ νὰ μὲ συγχαρῆτε διὰ τὸ μαρτύριόν μου.»⁴¹ Εἶδες μὲ πόσῃ ὑπερβολῇ προσκαλεῖ τὴν οἰκουμένην δολοκλήρον νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν χαρὰν τοῦ; Διότι τὸσον μεγάλο ἀγαθὸν ἐγγιώριζεν, ὅτι ἦτο ἡ ἀποδημία ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτῆν. Τόσον παθητὸ ἐπίστευε τὸν τὸσον φοβερὸν θάνατον καὶ ἀγαπητὸν καὶ πράγμα ποὺ ἀξίζει νὰ τὸ εὐχεται κατεῖς.

Ἄλλ' ὅτι ὁ ζυγὸς τῆς ἀρετῆς εἶναι γλυκὺς καὶ ἐλαφρὸς καὶ ἀπὸ πολλὰς ἄλλας ἀποφειεῖς ἡμπορεῖ νὰ ἀποδειχθῇ. Εἰς τὴν συνέχειαν, ὁμως, ἐὰν θέλετε, ἀς ἐξετάσωμεν καὶ τὰ φορτία τῆς ἀμαρτίας. Λοιπὸν, ἀς πάρωμεν ὡς παράδειγμα τοὺς πλεονέκτας, τοὺς πωλητὰς καὶ μεταπωλητὰς τῶν αἰσχροῶν συμβολαίων. Ποῖον ἐμπορίον ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ χειρότερον ἀπὸ τὴν ἀπαγοχόλησιν αὐτοῦ τοῦ εἶδους; Πόσοι λοιπαί, πόσοι φρονιτῆς, πόσοι συγκρούσεις, **Δ** πόσοι κίνδυνοι, πόσοι ἐπιθέσεις καὶ πόσοι πόλεμοι γενῶνται κάθε ἡμέραν μαζί μὲ τὰ κέρδη αὐτὰ; Πο-

41. Φίλιπ. 2, 17 - 18.

σοί θόρυθοι καὶ πόσα ταραχαί; Διότι ὅπως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀντικρούσῃς ποτὲ τὴν θάλακσαν χωρὶς κόματα, καθ' ὅμοιον τρόπον δὲν ἡμπορεῖς νὰ ἴδῃς καὶ τὴν ψυχὴν αὐτὴν χωρὶς φροντίδα, λύπην, φόβον καὶ ταραχὴν, ἀλλὰ τοὺς ἀρχικούς κινδύνους τοὺς διαδέχονται οἱ δευτεροὶ καὶ πάλιν ἄλλοι ἐρχονται καὶ προτὸ ἀκόμη νὰ τελειώσουν αὐτοὶ ἄλλοι χειρότεροι καταφθάνουν.

Μήπως, ὁμως, θέλεις νὰ ἐρευνησωμεν τὰς ψυχὰς τῶν ὕβριστῶν καὶ τῶν δευθύμων ἀνθρώπων; **Ε** Καὶ τί εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὸ θάσανον αὐτοῦ; Τί θορυώτερον ἀπὸ τὰ τραύματα ποὺ ἔχουν μέσα των; Τί φοβερώτερον ἀπὸ τὴν κάμινον ποὺ διαρκῶς καίει καὶ ἀπὸ τὴν φλόγα ποὺ ποτὲ δὲν σβήνει;

Ἄλλὰ τί εἶναι χειρότερον ἀπὸ τοὺς ἀγαπῶντας ὑπερβολικὰ τὸ σῶμα των καὶ ἀπὸ τοὺς προσκολλημένους εἰς τὴν παρουσίαν ζωῆν; Καὶ ποῖα βουλαία εἶναι πῶς θαρεῖται ἀπὸ αὐτὴν; Ζοῦν σὺν τὸν Κένν, τοὺς συντροφεῖται παντοῦ ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος καὶ κάθε φορὰ ποὺ πεθαίνει κάποιος **Ε** θρηνοῦν περισσότερον ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς των διὰ τὸν ἰδικὸν των ἐπικείμενον θάνατον.

Καὶ ποῖον πράγμα προξενεῖ περισσότερον ταραχὴν καὶ μωλίαν ἀπὸ τοὺς ἐγωιστὰς; «Μάθετε ἀπὸ ἐμέ», λέγει, «ὅτι εἶμαι πρῶτος καὶ ταπεινός κατὰ τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διάθεσιν καὶ θὰ εἶρετε ἀνάπαυσιν εἰς τὰς ψυχὰς σας». Διότι ἡ ἀνεξικακία εἶναι ἡ μητέρα τῶν ἀγαθῶν.

Λοιπὸν, νὰ μὴ φοβηθῆς, οὔτε νὰ ἐγκαταλείψῃς τὸν ζυγὸν ποὺ ἔλασεν ἐλαφρὰ, ἀλλὰ νὰ τὸν δεχθῆς μὲ προθυμίαν καὶ τότε θὰ μάθῃς καλὰ τὴν χαρὰν ποὺ προσφέρει. Διότι δὲν σοῦ πληγῶνει τὸν αἰχμῆν, ἀλλὰ ὑπάρχει μόνον διὰ νὰ τηρηθῇ ἡ εὐταξία καὶ νὰ σὲ πείσῃ νὰ βαθίχῃς ὡσαυτὰ. **Β** νὰ σὲ ὀδηγῇ εἰς τὴν ἀσφαλῆ δόδον καὶ νὰ σὲ προσφυλάξῃ ἀπὸ τοὺς κρημνοὺς ποὺ εὐρίσκονται γύρω της καὶ νὰ σὲ κἀνῃ ἱκανὸν νὰ βαθίσῃς μὲ εὐκολίαν τὴν στενὴν δόδον.

Ἄφου, λοιπὸν, τόσα εἶναι τὰ ἀγαθὰ, τὴσῃ ἡ ἀσφάλεια, τὴσῃ ἡ χαρὰ, ἀς σύρωμεν τὸν ζυγὸν αὐτῶν μὲ δλην μας τὴν ψυχὴν καὶ δλην μας τὴν προθυμίαν, διὰ νὰ εὐρωμεν ἀνάπαυσιν εἰς τὰς ψυχὰς μας ἐδῶ εἰς τὴν γῆν καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΑΘ' (39)

(Μαθ. ιβ', 1. 8)

Γ «Κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐθάδισεν ὁ Ἰησοῦς ἐν ἡμέραις Σαββάτου διὰ μέσου τῶν σπαρμένων χωραφιδῶν, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῦ ἐπείνασαν καὶ ἤρχισαν νὰ μαδοῦν ἀτάχιστα καὶ νὰ τρώγουν»¹.

Δ Ὁ δὲ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς λέγει· «Κατὰ τὸ Σαββάτον τὸ δευτερόπρωτον»². Τι σημαίνει, ὅμως, ἡ λέξις «δευτερόπρωτον»;³ Ὅταν εἶναι διπλὴ ἀργία, δηλαδὴ, καὶ ἡ κυρία ἐορτὴ τοῦ Σαββάτου καὶ ἄλλη ἐορτὴ συνεχόμενῃ πρὸς αὐτό. Διότι κατὰ ἀργίαν τὴν ὀνομάζουσαν Σαββάτον.

Καὶ διὰ ποῖον λόγον ὠδήγησε τοὺς μαθητὰς πρὸς τὰ σπαρμένα χωράφια, αὐτὰς ποὺ ἐγνώριζε τὰ πάντα ἐκ τῶν προτέρων,⁴ ἐὰν δὲν ἤθελε νὰ καταλυθῇ ἡ ἀργία τοῦ Σαββάτου; Ἦθελεν, θέβαια, ἀλλ' ὄχι χωρὶς σκοπόν. Ἐὰν αὐτὸ καὶ οὐδέποτε δὲν καταλείβει τὴν ἀργίαν χωρὶς αἰτίαν, ἀλλ' εὐρίσκει εὐλόγους δικαιολογίας δι' αὐτό, ὥστε καὶ τὴν ἰσχύϊν τοῦ νόμου νὰ καταπούσῃ καὶ εἰς ἐκείνους νὰ μὴ προκαλέσῃ κατὰπληξιν. Ὑπάρχουν, ὅμως, καὶ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας καὶ προηγουμένως καταλείβει τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου, χωρὶς νὰ ὀπίσχη συγκεκριμένην ἀφορμὴν, ὅπως, παραδείγματος χάριν, ὅταν ἀλείφῃ μετὰ τὸν πηλὸν τὰ μάτια τοῦ τυφλοῦ.⁵ Ἐπίσης, ὅταν λέγῃ· «Ὁ Πατὴρ μου ἐργάζεται ἕως τώρα

1. Μαθ. 12, 1.

2. Λουκ. 8, 1.

3. Δευτερόπρωτον Σαββάτον. Πράττειται ἄλλοτε διὰ τὸ πρῶτον Σαββάτον τῶν μετὰ Νιζὰν ἀπὸ τῶν ὅσων ἤρχιζε τὸ νῦν ἔτος, καὶ τὸ ὅσων Σαββάτον ἦτο ἡ ἐνδεκάθετος μετὰ τὸν ἐκτακτικὸν τῆς ἀρχιιερωτικῆς καὶ πρωτοχρονικῆς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔτους.

4. Πρὸς. Ἰωάν. 9, 6. 14.

συνεχῶς, καὶ ἐγὼ λοιπὸν ἐργάζομαι»⁶. Ὅλα αὐτὰ τὰ κάνει ὁ Κύριος διὰ νὰ δοῦσῃ τὸν Πατέρα του καὶ διὰ νὰ ἐπιλύσῃ τὴν ἀδυναμίαν τῶν Ἰουδαίων.

Τὸ ἴδιον, λοιπὸν, πράττει καὶ εἰς τὴν παροῦσαν στιγμὴν μετὰ τὴν ἀνάγκην ποὺ ἐπιβάλλει ἡ φύσις. Ἄν καὶ εἰς τὰ ἀποδειγμένα ἁμαρτήματα δὲν ἔμπορεῖ ποτὲ νὰ ὑπάρξῃ θεολογία. Διότι οὔτε ὁ φανερός δύναται νὰ προσβάλῃ ὡς δικαιολογίαν τὸν θυμὸν, οὔτε ὁ μοχθὸς τὴν ἐπιθυμίαν, οὔτε καμμίαν ἄλλην αἰτίαν νὰ ἀναφέρῃ. Ἐβῶ, ὅμως, μετὰ τὴν ἀναφέρει τὴν πείναν τῶν μαθητῶν, τοὺς ἀπηλλάξεν ἀπὸ κάθε κατηγορίας.

Σὺ ὅμως νὰ θαυμάσῃς, σὲ παρακαλῶ, τοὺς μαθητὰς ποὺ εἶναι τόσοσὸν πολὺ συνεσταλμένοι καὶ δὲν φροντίζουν καθόλου διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος, ἀλλὰ θεωροῦν πάρεργον τὴν διατροφήν τῆς σαρκὸς καὶ παλαίουν συνεχῶς πρὸς τὴν πείναν, Ἐ χωρὶς, θέβαια, νὰ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν. Διότι, πραγματικῶς, ἐὰν δὲν τοὺς ἐπέβλεπεν ὑπερβολικῶς ἡ πείνα, οὔτε καὶ αὐτὸ θὰ τὸ ἔκαναν.

Πῶς ἀντιβροῦν οἱ Φαρισαῖοι, λοιπὸν; «Ὅταν εἶδαν αὐτό», λέγει, «τοῦ εἶπαν Ἰδοὺ, οἱ μαθηταὶ σου κάνουν αὐτὸ ποὺ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὸ κἀνῃ κανεὶς τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου»⁷. Ἐβῶ δὲν ὁμιλοῦν μετὰ φροδοτικῆς μεγάλῃς (μολοντὶ αὐτὸ ἦτο φυσικὸν τῶν γνώρισμα). Ἀλλὰ δὲν ἐξοργίζονται πολὺ, πέρα ἀπλῶς διατυπώνουν τὴν κατηγορίαν. Ὅταν, ὅμως, ἐθεράπευσεν τὸν ἄνθρωπον ποὺ εἶχεν ἀκίνητον τὸ χεῖρ του καὶ τὸν ἔκαμε νὰ τὸ ἀπλώσῃ,⁸ τότε ἐξηγριώθησαν τόσοσὸν πολὺ, ὥστε ἐσκέπτοντο νὰ τὸν φονεύσουσιν καὶ νὰ τὸν ἐξαφανίσουσι.⁹ Ὅπου, δηλαδὴ, δὲν γίνεται τίποτε τὸ μεγάλο καὶ τὸ γενναῖον ἡσυχάζουν. Ὅπου, ὅμως, ἐβλέπουν ἄνθρωπον νὰ σώζωνται, ἀγριεύουν καὶ ταράσσονται καὶ εἶναι πᾶν φρικτὸν ἀπὸ βλοῦς. Ὅσοσὸν μεγάλοι ἐχθροὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων εἶναι.

Πῶς, ὅμως, ἀπολογεῖται ὁ Ἰησοῦς διὰ τὴν πρῶτην τῶν μαθητῶν του; «Δὲν ἀνεγνώσατε», λέγει, «εἰ ἔκανεν ὁ Δαυὶδ, ὅταν ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ ἐκείνους ποὺ ἦσαν μαζί του; Πῶς, δηλαδὴ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ

5. Ἰωάν. 9, 17.

6. Μαθ. 12, 2.

7. Πρὸς. Μαθ. 12, 10 - 15.

8. Πρὸς. Μαθ. 12, 14.

καὶ ἔφαγε τοὺς ἄρτους, ποὺ ἦσαν θαλμῖνοι ὡς θυσία ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν τῆς σκηπῆς, τοὺς ὁποίους δὲν ἦτο ἐπιτρεπόμενον οὔτε εἰς αὐτόν, οὔτε εἰς ἐκείνους ποὺ ἦσαν μαζί του νὰ φάγουν, ἀλλ' εἰς τοὺς ἱερεῖς μόνον ἐπετρέπετο τοῦτο;⁹ Ὅταν ἀπολογηταὶ διὰ τοὺς μαθητάς του, ἐπικαλεῖται τὸ παράδειγμα τοῦ Δαυῖδ. Ὅταν, ὅμως, ὁμῶς διὰ τὸν αὐτὸν του ἐπικαλεῖται τὸν Πατέρα. Καὶ πρόσθετε ὅτι τοὺς ἀπαντᾷ εἰς τὸν ἐπιπλήξεως: «Δὲν ἀνεγνώσατε τί ἔκανε ὁ Δαυῖδ; Διότι ἡ δόξα τοῦ προφήτου ἦτο μεγάλη, ὥστε καὶ ὁ Πέτρος, ὁ ὀταν ἀργότερα ἀπελογεῖτο πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ὠμίλησεν ὡς ἐξ ἑς: «Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ σὰς εἶπω ἐλεύθερα διὰ τὸν πατριάρχην Δαυῖδ ὅτι καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη».¹⁰

Διατί, ὅμως, δὲν ἀναφέρει καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Δαυῖδ, οὔτε ἐδῶ,¹¹ οὔτε παρακάτω;¹² Ἰσως ἐπειδὴ τὸ γένος του ἀνήγεται εἰς τὸν Δαυῖδ. Ἐάν, λοιπόν, ἦσαν ἄνθρωποι μὲ κατανόησιν, θὰ ἤμπορούσε νὰ τοὺς ἀναφέρῃ ὡς δικαιολογίαν τὴν μεγάλην καὶ τὴν ἀνάγκη, ἐπειδὴ, ὅμως, ἦσαν μιᾶς καὶ ἀπᾶνθρωποι, δι' αὐτὸ τοὺς ἀναγινώσκει τὴν ἱστορίαν. Ὁ δὲ εὐαγγελιστὴς Μάρκος λέγει, «ἐπὶ τοῦ Ἀθιάθρα τοῦ ἀρχιερέως»¹³ ὅχι ὅτι διηγείται πράγματα ἀντίθετα πρὸς τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ δεικνύει ὅτι ἔφερε δύο ὀνόματα,¹⁴ καὶ προσθέτει ὅτι ἐκεῖνος ἔδωσε τοὺς ἄρτους εἰς τὸν Δαυῖδ Ε καὶ ἔτσι τοῦ διείκει μεγάλην δικαιολογίαν, ἀφοῦ, θέσαια, τὸ ἐπέτρεψεν ὁ ἱερεὺς. Καὶ ὅχι μόνον τὸ ἐπέτρεψεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑπηρέτησεν. Μὴ μοῦ προβάλλῃς τὸ ὅτι ὁ Δαυῖδ ἦτο προφήτης, διότι οὔτε καὶ ἔτσι ἐπέτρεπετο νὰ φάγῃ τοὺς ἄρτους, ἀλλ' αὐτὸ ἦτο δικαίωμα τῶν ἱερέων. Δι' αὐτὸ καὶ προσέθεσεν «Παρὰ εἰς τοὺς ἱερεῖς μόνον ἐπιτρέπετο αὐτό». Διότι καὶ ἂν ἀκόμη χιλιάς φορές ἦτο προφήτης, δὲν ἦτο, ὅμως, ἱερεὺς. Ἐπίσης, ἂν καὶ ἐκεῖνος ἦτο προφήτης, δὲν ἦσαν προφῆται οἱ σύντροφοί του. **133** Διότι καὶ εἰς ἐκείνους ἔδωσε καὶ ἔφαγαν. Τί λοιπόν; ἐρωτᾷ κάποιος Ἦσαν καὶ αὐτοὶ ἴσοι μὲ τὸν Δαυῖδ; Καὶ διατί ὁμιλεῖς διὰ τὴν ἀξίαν τῶν ἀνθρώπων, ἔταν ὑπάρχη πα-

9. Ματθ. 13, 9 - 4. Α' Βασιλ. 21, 1 ἐξ.

10. Πρῶτ. 2, 29.

11. Πρῶτ. Ματθ. 13, 9.

12. Πρῶτ. Ματθ. 12, 28.

13. Μάρκ. 2, 26.

14. Πρῶτ. 21, 2.

ράβσας τοῦ νόμου, ἔστω καὶ ἂν τὸ ἐπέβαλεν ἀνάγκη ἐκ τῆς φύσεως προερχομένη; Διότι καὶ ὑπὸ τὰς συνθηκὰς αὐτὰς ἀπῆλλάγησαν αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ἐνοχίην, ἀφοῦ ὁ ἀνώτερός των φαίνεται νὰ κἀνῃ τὸ ἴδιον.

Καὶ ποῖαν σχέσιν ἔχουν αὐτὰ μὲ τὸ ἐξεταζόμενον θέμα; λέγει κάποιος. Διότι ὁ Δαυῖδ δὲν κατέλυσε τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου. Μοῦ λέγεις τὸ σπουδαιότερον, τὸ ὅποιον πρὸ πάντων ἀποδεικνύει τὴν σοφίαν τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἄφηρε τὸ Σάββατον καὶ φέρει ἄλλο παράδειγμα σημαντικότερον ἀπὸ τὸ Σαββατον. Διότι, πραγματικῶς, δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ παραθῆς μίαν ἡμέραν Β καὶ νὰ ἐγγίσης τὴν ἱερὰν ἐκείνην τράπεζαν, ποὺ κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα αὐτό. Ἄλλωστε, τὸ Σάββατον πολλὰς φορές κατελύθη, ἢ μᾶλλον συνέχεται καταλύεται καὶ ἔτσι γίνεται ἡ περιτομὴ καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ἔργα. Καὶ εἰς τὴν Ἱερικῶν ἠμπορεῖς νὰ διαπιστώσῃς ὅτι συνέθη τὸ ἴδιον.¹⁵ Αὐτὸ, ὅμως, ποὺ ἔκανε ὁ Δαυῖδ τότε μόνον συνέθη. Ὅστε ἡ νίκη εἶναι μὲ τὸ μέρος τοῦ σπουδαιότερου. Πῶς, λοιπόν, δὲν κατηγόρησε κανένας τὸν Δαυῖδ, ἂν καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ προῆλθεν ἄλλο ἔγκλημα μεγαλύτερον, ὁ φόνος, δηλοσθῆ, τῶν ἱερέων;¹⁶

Εἰς τὴν συνέχειαν, καὶ κατ' ἄλλον τρόπον καταλύει τὸ Σάββατον. Εἰς τὴν ἀρχήν, θέσαια, ἔφερε τὸ παράδειγμα τοῦ Δαυῖδ καὶ μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦ προσώπου ταπεινώνει τὸν ἐγκασιμὸν τῶν Φαρισαίων. Ὅταν, λοιπόν, τοὺς ἀπεστόμωσε καὶ τοὺς σφίρασε τὴν ὑπερηφάνειαν, C τότε πλέον προσθέτει καὶ τὴν κυριωτέραν κατάρχησιν τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου. Καὶ ποῖα εἶναι αὐτή; «Καὶ δὲν ἀνεγνώσατε ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Σαββάτων οἱ ἱερεῖς μέσα εἰς τὸν ναὸν θεσηλῶνόν τὸ Σάββατον,¹⁷ καὶ ὅμως εἶναι ἀνεύθυντοι καὶ ἀκατηγόρητοι;»¹⁸ Διότι ἐκεῖ ἢ καταλύεις τὸ Σαββατον ἐπεβλήθη ἀπὸ μίαν ἀνάγκη τῆς στιγμῆς, ἐνῶ ἐδῶ καταλύεται χωρὶς καμμίαν ἀνάγκη καϊότητα.

Ἄλλὰ ὁ Κύριος δὲν καταλύει ἀμέσως τὸ Σάββατον.

15. Πρῶτ. Ἱερ. Ν. 6, 1 ἐξ.

16. Πρῶτ. Α' Βασιλ. 22, 16 - 28.

17. Ἦ καταλύεις τῆς ἀργίας; τὸ Σάββατον ἀπὸ τοῦ ἱερέως ἐγένετο ἐπεβλήθη ὅσοι ἐκείνοι διαφόρους ἔργατα μέσα εἰς τὸν ναόν, ὅπου ἐκαστὸν εἶνα, ἤσασαν οὐκ ἐν, ἐκέρχον τὰ ἴσα καὶ τὰ ἐπιμήρησαν διὰ τὸ προσεγγεῖν αὐτοῖς.

18. Ματθ. 12, 5.

19. Εἰς τὴν περιτομῶν τοῦ Δαυῖδ.

Κατά πρώτον με τὸ παράδειγμα τοῦ Δαυὶδ ἔδειξεν ὅτι ἡ παράφρασις τοῦ νόμου ἔγινε κατὰ συγκολληθῆσαι καὶ εἰς τὴν συνέχειαν τοὺς φανεράναι με μίαν αὐστηρὰν ἐρώτησιν τὴν κατ' ἐξακολουθήσειν κατάλυσιν τοῦ Σαββάτου. Ἐπρεπε, θέσσαι, νὰ φέρῃ τελευταῖον τὸ ἰσχυρότερον ἐπιχείρημα, ἂν καὶ τὸ πρῶτον εἶχε τὴν ἰδικὴν του ἀποδεικτικὴν δύναμιν.

Μὴ μοῦ ἀντιλέγη, ὅμως, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπολλαγῇ κανεὶς ἀπὸ τὴν κατηγορίαν μετὰ τὸ νὰ παρουσιάσῃ καὶ ἄλλον πῶς ἔπεςεν εἰς τὸ ἴδιον ἁμάρτημα. **Δ** Διότι ὅταν δὲν διατυπώσεται κατηγορία ἐναντίον τοῦ δράστου, τότε τὸ τόλμημα του ἀποτελεῖ ἐπιχείρημα δικαιολογίας διὰ τοὺς ἄλλους. Ἀλλὰ δὲν ἤρκεσθῃ εἰς αὐτὸ, παρὰ προσθέτει καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὅταν λέγῃ, ὅτι οὔτε ἁμάρτημα κἄν δὲν ἀποτελεῖ ἡ πράξις. Καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ λαμπρὰν νίκην, τὸ νὰ ἀποδείξῃ δηλαδὴ, ὅτι ὁ νόμος καταλύει τὸν ἑαυτὸν του, καὶ μάλιστα ὅτι αὐτὸ τὸ κάνει διπλᾶ καὶ ἀπὸ τὸν τόπον καὶ ἀπὸ τὸ Σάββατον. Ἡ καλλίτερα ἢ κατάλυσις εἶναι τριπλῆ, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔχομεν τὴν διπλὴν κατάλυσιν ἀπὸ τὸν τόπον καὶ τὴν ἡμέραν, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἕνα τρίτον στοιχεῖον προστίθεται, τὸ ὅτι, δηλαδὴ, τὸ ἔργον αὐτὸ γίνεται ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς. **Ε** Καὶ τὸ ἀκόμη σπουδαιότερον εἶναι ὅτι ἡ πρᾶξις δὲν θεωρεῖται ἁμάρτημα, «διότι εἶναι», λέγει, «ἀνεύθυνος καὶ ἀκατηγόρητος».

Εἶδες πῶσα στοιχεῖα παρέθεσαν;²⁰ Τὸν τόπον, διότι λέγει εἰς τὸν ναόν. Τὸ πρόσωπον, διότι ἀναφέρει τοὺς ἱερεῖς. Τὴν ἡμέραν, διότι καθορίζει τὸ Σάββατον. Τὴν παράφρασιν, διότι τὴν χαρακτηρίζει θεσθίλων. Διότι δὲν εἶπεν, καταλύσιν, ἀλλὰ τὸ πολὺ χειρότερον, «θεσθίλων». Καὶ τὸ ὅτι οὐ μόνον δὲν τιμωροῦνται, ἀλλ' ἀπολύονται καὶ ἀπὸ κάθε κατηγορίας. «Διότι εἶναι ἀνεύθυνος καὶ ἀκατηγόρητος».

12, 4 Νὰ μὴ νομίσετε, λέγει, ὅτι ἡ παραπάνω περίπτωσις εἶναι ὁμοία μετὰ τὴν παράφρασιν τοῦ Δαυὶδ. Διότι αὕτη ἔγινε μίαν φορὰν καὶ ὄχι ἀπὸ ἱερέα καὶ ἐπὶ πλεόν ἐπιβλήθη ἀπὸ τὴν ἀνάγκην, δι' αὐτὸ καὶ ἐκρίθησαν ἄξιοι συγγνώμης. Ἡ παρομοία ὅμως παράφρασις γίνεται κατὰ Σάββατον, ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, εἰς τὸν ναόν καὶ σύμ-

²⁰ Δι' αὐτὴν καταπόσιν τῶν λεγομένων εἰς τὴν συνέχειαν εἶεν νὰ ἀναγνωσθῇ τὸ Ματθ. 12, 6.

φωνα μετὰ τὸν νόμον. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἔχουν ἀπολλαγῇ ἀπὸ τὰς κατηγορίας ὄχι κατὰ συγκολληθῆσαι, ἀλλὰ σύμφωνα μετὰ τὸν νόμον. Διότι δὲν τὰ ἀνέφερα αὐτὰ, λέγει, διὰ νὰ τοὺς κατηγορήσω, οὔτε νὰ τοὺς ἀθωώσω κατὰ συγκολληθῆσαι, ἀλλὰ σύμφωνα μετὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου.

Καὶ μετὰ ὅσα λέγει δίδει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀπολογεῖται ὑπὲρ τῶν ἱερέων, ἀλλὰ ἀπαλλάσσει τοὺς μαθητὰς ἀπὸ κάθε κατηγορίας. Διότι ὅταν λέγῃ εἶναι ἀνεύθυνος καὶ ἀκατηγόρητος ἑκεῖνος, πολὺ περισσότερον, λέγει, ὅτι εἶναι ἀνεύθυνος οἱ μαθηταί. Μαί, ἀλλὰ αὐτοὶ δὲν εἶναι ἱερεῖς. Εἶναι, ὅμως, ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς. **Β** Διότι ἐδῶ εἶναι παρὰ τὸ ἴδιον ὁ Κύριος τοῦ ναοῦ, ἡ ἴδια ἡ ἀλήθεια καὶ ὄχι ὁ τύπος τῆς ἀληθείας. Δι' αὐτὸ καὶ ἐλεγε: «Σὰς λέγω δὲ ὅτι ἐδῶ εἶναι παραπάνω ἀπὸ τὸν ναόν».²¹ Οἱ Φαρισαῖοι, ὅμως, ἂν καὶ ἤκουσαν αὐτὰ, δὲν εἶπαν τίποτε ἀπολύτως, διότι τὸ θέμα δὲν ἀναφέρετο εἰς τὴν σωτηρίαν κάποιου ἀνθρώπου.

Ἐπειτα, ἐπειδὴ αὐτὸ πού εἶπεν ἐφάνητο θαρρῶ, ἀμέσως τὸ συνεκόλυσε καὶ ἔφερε τὸν λόγον πάλιν εἰς τὸ ζήτημα τῆς συγκολληθῆσαι καὶ μετὰ τὸν ἐπιπλήξεως ὁμιλίᾳ ὡς ἔφη: «Ἔσιν δὲ εἶχατε κατανοήσει τι σημαίνει θεῶν εὐσπλαγγνὸν διάθεσιν καὶ συμπάθειαν καὶ ὄχι θυσίαν»²² δὲν θὰ καταδικάζατε τοὺς ἀθώους καὶ ἐλευθέρους κατηγορίας μαθητὰς μου».²³ Εἶδες μετὰ ποῖον τρόπον ὁδηγεῖ πάλιν τὸν λόγον εἰς τὴν εὐσπλαγγνίαν **Σ** καὶ πῶς ἀποδεικνύει ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ ἦσαν ὑπεράνω συγγνώμης; «Διότι δὲν θὰ καταδικάζατε», λέγει, «τοὺς ἀθώους καὶ ἐλευθέρους κατηγορίας μαθητὰς μου». Τὸ ὅτι ἦσαν ἄξιοι συγγνώμης τὸ ἀπέδειξε μετὰ ὅσα εἶπε διὰ τοὺς ἱερεῖς ὅτι, «ἦσαν ἀνεύθυνος καὶ ἀκατηγόρητος», ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ἦσαν ὑπεράνω συγγνώμης τὸ ἐφανέρωσε μετὰ τὴν συσχέτισιν τοῦ ἑαυτοῦ του πρὸς τοὺς μαθητὰς.²⁴ Μᾶλλον, ὅμως, καὶ αὐτὸ τὸ ἐβεβαίωσεν εἰς τὸν νόμον, ἀφοῦ ἐπεκαλέσθη λόγους τοῦ προφήτου.

Εἰς τὴν συνέχειαν ἀναφέρει καὶ ἄλλην αἰτίαν, διὰ

²¹ Ματθ. 12, 6.

²² Ἰερ. 7, 9, 10.

²³ Ματθ. 12, 7.

²⁴ Οἱ μαθηταὶ τοῦ βασιλεῖς κατηγοροῦν οἱ Φαρισαῖοι ἡμῶν νηστειὰ καὶ τρώγον τὰ σάββα μετὰ τὸν Ἰησοῦν, ὁ ὅποιο εἶναι ἀνώτερος ἐπὶ τὸν ναόν, χάριν τῆς ὑπερείας τοῦ δικαίου κατέλθον τὴν ἀρχὴν τοῦ Σαββάτου οἱ ἱερεῖς.

τήν ὅποιαν εἶναι ὑπεράνω συγγνώμης ὁ μαθηταί. «Πραγματικά», λέγει, «εἶναι ἀκατηγόρητοι καὶ ἀβῶδοι οἱ μαθηταί μου, διότι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι κύριος καὶ τοῦ Σαββάτου»,²⁶ καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν ἑαυτόν του. Ὁ δὲ εὐαγγελιστὴς Μάρκος λέγει ὅτι τὸ ἴδιον πρῶγμα εἶπεν ὁ Κύριος καὶ ἔκανε λόγον δι' ἑαυτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Διότι ἔλεγαν «Ὁ θεσμός τοῦ Σαββάτου ἔγινε διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ δὲν ἔγινεν ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ Σάββατον».²⁷

Ἦ τότε, διατὶ ἐτιμαρεῖτο διὰ λιθοβολισμοῦ ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἐμάχανε ξύλα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου; Ἦ διότι ἐὰν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς θεοπίσεως ἐπρόκειτο νὰ καταφρονουῖνται καὶ νὰ παραβαίνονται οἱ νόμοι, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἐτήροιο εἰς τὸ μέλλον μὲ προθυμίαν. Διότι πολλὰς καὶ μεγάλας ὠφελείας εἶδιδε τὸ Σάββατον κατ' ἀρχάς. Ὅπως εἶναι, παραδειγματικῶς χάριν, τὰ ἀκόλουθα τοὺς ἔκανε νὰ εἶναι ἡμεροὶ καὶ φιλόνηροι πρὸς τὴν οἰκογενεῖάν των. Τοὺς ἐδίδασκε τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ δημιουργικὸν του ἔργον, πράγμα ποῦ τὸ λέγει καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ.²⁸ Ἐπίσης, τοὺς ἐπαίδευε νὰ ἀποφεύγουν σιγὰ σιγὰ τὴν πονηρίαν καὶ τοὺς προητοίμαζε νὰ ἀναπτύξουν ἐνδιαφέρον διὰ τὰ πνευματικὰ ζητήματα. Διότι, ἐὰν ἦσαν ἐθέσιζε τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου τοὺς ἔλεγεν, νὰ κάνετε μόνον τὰ ἀγαθὰ ἔργα τὴν ἡμέραν αὐτὴν καὶ νὰ ἀποφεύγετε τὰ κακά, ἀσφαλῶς δὲν θὰ τὸ ἐτήροιο, δι' αὐτὸ ἀπαγορεύει κάθε ἔργον ἀδικρίας. Νὰ μὴ κάνετε τίποτε, τοὺς λέγει. Καὶ πάλιν οὕτως καὶ εἶται συνεκρατοῦντο. Ἐ Ὁ Θεὸς, δέδομαι, ὅταν τοὺς ἔδωκε τὴν ἐντολὴν τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου, αὐτὸ ἄσκησε νὰ ἐννοηθῇ, ἢ, δηλαδή, ἡ ἐπιθυμία του ἦτο νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὰ πονηρὰ ἔργα μόνον. «Διότι δὲν θὰ κάνετε τίποτε», λέγει, «παρὰ μόνον ὅσα θὰ γίνονται διὰ τὴν ψυχὴν».²⁹ Καὶ εἰς τὸν ναόν, λοιπόν, ἔγινον τὰ πάντα μὲ μεγάλην προθυμίαν καὶ μὲ διπλάσιαν ἐργασίαν. Ἔτσι μὲ αὐτὴν τὴν ὑποδήλωσιν ποῦ εἶναι σάν σκιά τοὺς ἤνοιγε τὸν ὄροισιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Ἐπειδὴ καὶ τότε, ἐρωτᾷ κάποιος, μὰς ἀπεστέρησεν

26. Ματθ. 12, 8.
27. Μάρκ. 3, 27.
28. Ησαϊ. Ἄρισ. 15, 22 - 26.
29. Λουκ. 11, 20, 12.
30. Ἐφεσ. 12, 16.

ἀπὸ τόσο μεγάλας ὠφελείας μὲ τὴν κἀταργῆσιν τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου; Μὴ γένοιτο. Ἀντίθετα κατὰ πολὺ πρῆξαι τὴν ὠφελειάν μας. Διότι ἦτο πλέον καιρὸς νὰ διασχοδῶν μὲ τὰ ὑψηλότερα νοήματα καὶ δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ εἶναι θεμένα τὰ χεῖρά ἐκείνου ποῦ ἔλεγε ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν πονηρίαν καὶ ἐπιβόημι εἶτα τὰ ἀγαθὰ. Οὕτε μὲ τὸ Σάββατον νὰ μαθαίνον ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ δημιουργὸς τῶν πάντων καὶ νὰ μὴ διδάσκονται ἀπὸ ἐβῶ νὰ εἶναι εὐσπλαγχνικοὶ, αὐτοὶ ποῦ ἔκαλοῦντο νὰ μιμηθοῦν τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Θεοῦ. (Διότι λέγει Ἐφίεσθε εὐσπλαγχνικοὶ πρὸς τὸν πλησίον σας, ὅπως εἶναι ὁ οὐράνιος Πατὴρ σας³⁰). Οὕτε μίαν ἡμέραν μόνον νὰ ἐορτάζουν, αὐτοὶ ποῦ προετρέποντο νὰ ἔχουν ἑορτὴν εἰς ὅλην τὴν ζωὴν. (Διότι λέγει ὁ Παῦλος Β' «Ἐορτάζωμεν συνεχῶς καὶ εἰς ὅλην τὴν ζωὴν μας τὸ Πάσχα μας αὐτὸ ὅχι μὲ τὸ παλαιὸν προζύμιον, οὕτε μὲ προζύμιον κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλὰ μὲ ἄζυμα θίου καθαροῦ, συμμορφωμένου πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν καὶ εὐθύτητα»³¹). Ἐπίσης, νὰ μὴ συγκεντρώνονται γύρω ἀπὸ τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης καὶ τὸ χρυσοῦν θυσιαστήριον, αὐτοὶ ποῦ ἔλεγε μέσα τῶν τὸν Κύριον τῶν πάντων καὶ μὲ πολλοὺς τρόπους ἤρχοντο εἰς ἐπικοινωνίαν μαζί του, μὲ τὴν προσευχὴν, μὲ τὰς προσφοράς, μὲ τὰς Γραφάς, μὲ τὴν ἐλεημοσύνην καὶ μὲ τὸ ὅτι τὸν ἔκλειον εἰς τὴν ψυχὴν των μέσα Λοιπὸν, τί χρειάζεται τὸ Σάββατον εἰς ἐκεῖνον ποῦ εἰς ὅλην τὴν ζωὴν ἔχει ἑορτὴν καὶ ζῆ ἐβῶ εἰς τὴν γῆν σάν νὰ εὐρίσκειται εἰς τὸν οὐρανόν;

Ἐὰς ἐορτάζωμεν, λοιπόν, συνεχῶς καὶ ἄς μὴ πράττωμεν τίποτε τὸ πονηρὸν, διότι αὐτὸ εἶναι πραγματικὴ ἑορτή. Ἐπίσης, ἄς ἀξιώνωμεν τὴν προθυμίαν μας διὰ τὰ πνευματικὰ ζητήματα καὶ ἄς παραμελῶμεν τὰ ἐπίγεια, ἄς προῖμεν πνευματικὴν ἀργίαν, ἄς ἀπομακρύνωμεν τὰ χεῖρά μας ἀπὸ τὴν πλεονείαν. Ἐὰς ἀπολλάξωμεν τὸ σῶμά μας ἀπὸ τοὺς περιττοὺς καὶ ἀνοφελεῖς κόπους καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ βῆσανα ποῦ ὑπέφεραν τότε εἰς τὴν Αἴγυπτον ὅλοι οἱ Ἑβραῖοι. Διότι ὅσοι συναθροίζομεν χρυσοῦν δὲν διαφέρομεν καθόλου ἀπὸ ἐκείνους ποῦ ἦσαν κολλημένοι εἰς τὴν λάσπην καὶ ἐβούλευαν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν πλίνθων καὶ συνεκέντρωναν ἄχυρα καὶ

30. Λουκ. 6, 36.
31. Α' Κορινθ. 5, 8.

εδέχοντο μαστιγώσεις. Διότι, πραγματικά, και τώρα ο διάβολος μάς διατάσσει να σφαιρώνουμε πλίνθους, όπως τότε ο Φαραώ τους Ιουδαίους. Διότι τι άλλο είναι ο χρυσός παρά λάσπη; Τι άλλο ο άργυρος παρά άγυρον; Πραγματικά, ο χρυσός σαν τὰ άγυρα ανάπτει την φλόγα της επιθυμίας και όπως η λάσπη, έτσι ρυπαίνει εκείνον που τον έχει. **Δ** Δι' αυτό δεν μάς έστειλε τον Μωυσή από την έρημον ο Θεός, αλλά τον Ίδιον τον Υιόν του από τον ουρανόν. "Αν, λοιπόν, μετά την άφιξιν του Υιού παραμείνης εις την Αίγυπτον, θά πάθης δι'τι έπασαν οι Αιγύπτιοι. "Αν, όμως, εγκαταλείψης την Αίγυπτον και άνεβης ύψηλότερα μαζί με τον πνευματικόν 'Ισραήλ,³² θά άντικρύψης όλα τὰ θαύματα.

Άλλά δεν είναι άρκετόν αυτό διά την σωτηρίαν μας. Δέν πρέπει, δηλαδή, να άπομακρυνθώμεν από την Αίγυπτον μόνον, αλλά να εισέλθωμεν και εις τον χώρον της έπαγγελίας. Διότι και οι 'Ιουδαίοι, όπως λέγει ο Παύλος, έπέρασαν την 'Ερυθράν Θάλασσαν, έφαγαν τὸ μάννα και ήπαν τὸ πνευματικόν νερό, αλλά παρά ταύτα κατεδικάσθησαν δλοι.³³

Διά να μη πάθωμεν, λοιπόν, και ήμείς τὰ ίδια, **Ε** δε μη είμεθα διστακτικοί και δε μη άποφεύγωμεν τους πνευματικούς άγώνας. Άλλ' όταν άκούσης και τώρα κατασκόπους πονηρούς να συκοφαντούν την στενήν και δύσκολον δδόν και να λέγουν, δι'τι είπαν τότε οι κατασκοποι εκείνοι,³⁴ δε μη μιμηθώμεν τον λαόν, αλλά τον 'Ιησοῦν του Νουαί και τον Χάλεθ τον υιόν του 'Ιεφονή.³⁵ Και να μη άποχωρήσης μέχρις ότου να επιτύχης την έπαγγελίαν και άνεβης εις τους ουρανούς. Ούτε να θεωρήσης δύσκολον την Ιστορίαν αυτήν. **Α** **236** «Διότι, εάν, όταν ήμεθα έγχροί, συνεφιλιώθημεν προς τον Θεόν, πολύ περισσότερο τώρα που συνεφιλιώθημεν, θά σωθώμεν διά του Χριστού».³⁶

Άλλά ο δρόμος αυτός είναι στενός και γεμάτος θλίψεις, λέγει κάποιος. Ναι, αλλά και ο δρόμος που έβάδιζες προηγουμένως δεν είναι μόνον στενός και γεμάτος θλίψεις, αλλά και αδιάβατος και γεμάτος από άγρια

θηρία. Και όπως δεν ήτο δυνατόν να περάσουν οι 'Εβραίοι την 'Ερυθράν Θάλασσαν, εάν δεν έγινε το θαύμα εκείνο, καθ' όμοιον τρόπον δεν ύπήρχε δυνατότης να άνέλθωμεν εις τον ουρανόν, εάν έμεινομεν προσκολλημένοι εις τον προηγούμενον τρόπον ζωής και εάν δεν άπεκαλύπτετο τὸ θάπτισμα. Εάν, λοιπόν, τὸ αδύνατον έγινε δυνατόν, πολύ περισσότερο τὸ δύσκολον θά γινη εύκολον.

Ναι, αλλά ή καθαίρεσις που δίδει τὸ θάπτισμα είναι άποτέλεσμα της χάριτος του Θεού μόνον, λέγει κάποιος. **Β** Δι' αυτό ακριβώς έχεις κάθε λόγον να λάθης θάρρος. Διότι αφού εσοθήσθης εκεί που τὸ πᾶν ξηρτάτο από την χάριν του, δεν θά βοηθήση πολύ περισσότερον εκείνον που προσπαθεί; Εάν έσωσες τον άγρόν, δεν θά βοηθήση πὸ πολύ τον εργαζόμενον; Παραπάνω έλεγα, δι'τι αφού τὰ αδύνατα έγιναν δυνατόα, πρέπει να πιστεύης ότι και τὰ δύσκολα θά είναι εύκολα. Τώρα, όμως, θά είπω και τὸ έξής: Εάν προσπαθώμεν και άγρυπνώμεν, δεν θά είναι ούτε καν δύσκολα αυτά. Διότι κύταζε: 'Ο θάνατος ένικήθη, ο διάβολος κατέπεσεν, ο νόμος της άμαρτίας κατηργήθη, ή χάρις του άγίου Πνεύματος έδόθη, ή ζωή είναι αύτομας, τὰ δύσκολα και επικίνδυνα έχουν ολιγοσταθεί. **Γ** Και διά να τὰ ίδής αυτά εις την πράξιν, συλλογίσου πόσο χριστιανοί έπραξαν περισσότερα από δι'τι αί έντολαι του Χριστού προστάσσουν. Και σύ φοβείσαι και τὸ μέτρον που καθορίζουν αυτά;

Ποίαν δικαιολογίαν θά έχεις, λοιπόν, όταν οι έλλοι ύπερηθοῦν τὰ έσκαμμένα και σύ διατάξης να επιτελής τὰ καθωρισμένα δι' άλλους; Διότι σε προτρέπω να δίθης έλεημοσύνην από τὰ ύπάρχοντά σου, ενώ άλλος προσέφερε την περιουσίαν του ολόκληρον. Από σε έχω την αξίωσιν να ζής με εγκράτειαν μαζί με την σύζυγόν σου, ενώ άλλος ούτε ήθε καθόλου εις γάμον. Έπίσης, σε παρακαλώ να μη είσαι φονερός, ενώ έχομεν άλλον ο οποίος προσέφερε και την ζωήν του άκούη διά την άγάπην του συνανθρώπου του. Ακόμη σε συμβουλεύω να είσαι εύπλαγκτικός και να φέρεσαι με έπιείκειαν προς τους άμαρτάνοντας, ενώ άλλος, όταν ρωπίζεται, προσφέρει και την άλλην σαγόναν.

Δ Τί θά είπωμεν, λοιπόν, πές μου; Ποίαν άπολογίαν θά κάνωμεν, όταν δεν εφαρμόζωμεν ούτε τας βασικάς

32. "Ετσι άποκαλείται ή "Εσκληρία και οι Χριστιανοί έν γενει.

33. Πρὸλ. Α' Κορινθ. 10, 1 - 6.

34. Πρὸλ. Α' Κορινθ. 13 και 12 και Ιωάν. 13, 29 - 30.

35. Πρὸλ. Α' Κορινθ. 14, 28.

36. Ρωμ. 8, 10.

ἐντολάς καὶ οἱ ἄλλοι χριστιανοὶ μᾶς ὑπερβαίνουν τόσοσιν πολὺ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς; Καί, ἀσφαλῶς, δὲν θὰ μᾶς ὑπερέβαιναν, ἐάν τὰ πράγματα δὲν ἦσαν πολὺ εὐκόλα. Δότι ποῖος λειώνει, ἐκεῖνος ποὺ φθονεῖ τὰ ἀγαθὰ τῶν ἄλλων, ἢ ἐκεῖνος ποὺ νοιώθει χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν δι' αὐτά; Ποῖος εἶναι γεμῆτος ὑποψία δι' ἑλπίαν καὶ τρέμει διαρκῶς, ὁ σώφρων ἢ ὁ μοιχός; Ποῖος εὐφραίνεται μὲ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας, ὁ ἀρκάων ἢ ἐκεῖνος ποὺ ἔλλει καὶ διθεῖ τὰ ἴδικά του εἰς τὸν ἔχοντα ἀνάγκην;

Αὐτὰ, λοιπόν, ἀφοῦ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας, Ἐὰς μὴ ἀδιαφορῶμεν διὰ τοὺς δρόμους ποὺ πρέπει νὰ διατρέξωμεν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ ἄς ριφθῶμεν μὲ κάθε προθυμίαν εἰς τοὺς καλοὺς αὐτοὺς ἀγῶνας καὶ ἄς κουρασθῶμεν δι' ἄλιγον χρόνον διὰ νὰ λάβωμεν τοὺς αἰώνιους καὶ ἀμαρτάντους στεφάνους, τοὺς ὁποῖους εἶθε ἴδοι μᾶς νὰ ἀποκτήσωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλαθροπρίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Μ' (40)

(Ματθ. β', 9-24)

437 «Καὶ ἀφοῦ ἐφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ ἤλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν τοὺς. Καὶ ἰδοὺ ἦτο ἐκεῖ ἄνθρωπος, ποὺ εἶχε ἐηρὸν καὶ ἀκίνητον τὸ χεῖρι του.»¹

Πάλιν θεραπεύει κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν πράξιν τῶν μαθητῶν του.² Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι εὐαγγελισταὶ λέγουσιν ὅτι εἶπεν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ σταθῇ εἰς τὸ μέσον τῆς συναγωγῆς καὶ ἔπειτα ἠρώτησε τοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους, ἐάν ἐπιτρέπεται νὰ κἀνῃ καλὸν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Σαββάτου.³ Ἐ τότε τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Κυρίου, τὸν ἔθαλε νὰ σταθῇ εἰς τὸ μέσον ἰδῶν διὰ νὰ λυπηθῶν μὲ τὴν θλίβαν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ καμφθῶν, ἔσαν τὸν ἀντικρύσσαν, καὶ νὰ ἀποβάλλουν τὴν πανηρίαν, διὰ νὰ σεβασθῶν τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ παύσουν τὴν θηριωδίαν τοὺς. Ἀλλὰ οἱ σκληροὶ καὶ μισάνθρωποι προτιμοῦν μᾶλλον νὰ θλάσσουν τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ, παρά νὰ ἰδοῦν τὸν ἄνθρωπον νὰ θεραπεύεται.⁴ Ἔτσι φανερώνουν τὴν πανηρίαν των ἀπὸ δύο ἀπόψεις. Ἀπ' ἑνὸς μὲν διότι καταπολεμοῦν τὸν Χριστὸν, ἀπ' ἑτέρου δὲ διότι ὁ πόλεμος αὐτὸς εἶναι τόσοσιν μεγάλος, ὥστε νὰ παρακαλῶν τὴν εὐεργετικὴν δράσιν τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Οἱ ἄλλοι εὐαγγελισταὶ λέγουσιν ὅτι ὁ Κύριος ἠρώτησε τοὺς γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους. Ὁ Μάρθασιος λέγει ὅτι αὐτοὶ ἠρώτησαν τὸν Ἰησοῦν. Ὁ Ματθαῖος λέγει, λέγει, ἐάν ἐπιτρέπεται ἀπὸ τὸν νόμον νὰ ἐνεργῇ κανεὶς θεραπεύει κατὰ τὰ Σαββάτου; Καὶ τὸν ἠρώτησαν

1. Μῖναι τὸ μέρος θεοῦ ἔγινεν ἢ σφίτηται ποὺ περιέχεται εἰς τοὺς στίχους 9-8 καὶ 12 τοῦ κεφ. τοῦ Ματθαίου.

2. Ματθ. 12, 9-10.

3. Πράξ. Ματθ. 12, 1-2.

4. Πράξ. Ματθ. 8, 4. Λουκ. 6, 9.

διά να τὸν κατηγορήσουν διὰ τὴν ἀπάντησιν ποὺ θὰ εἰ-
δίδουν.⁵ Ἦτο φυσικὸν νὰ συμβῶν καὶ τὰ δύο. Πραγμα-
τικά, ἐπειδὴ ἦσαν μιᾶρον καὶ ἐγκάρσιον κατὰ δὴ ὁπωσ-
δήποτε θὰ θεραπεύσῃ τὸν ἀσθενῆ, σπεύδουν νὰ προκα-
ταλάβουν τὸν Ἰησοῦν μὲ τὴν ἐρώτησίν των, μὲ τὴν ἐλ-
πίδα ὅτι θὰ παρεμποδίσουν τὴν θεραπείαν. Δι' αὐτὸ καὶ
τὸν ἠρώτησαν, «ἐάν ἐπιτρέπεται ἀπὸ τὸν νόμον νὰ ἐνεργῇ
καθεὶς θεραπείας κατὰ τὰ Σάββατα», ὅχι διὰ νὰ μά-
θουν, ἀλλὰ, «διὰ νὰ τὸν κατηγορήσουν». Βέβαια, ἐάν εἴ-
χαν διαβάσει νὰ κατηγορήσουν, τοὺς ἦτο ἀρκετὴ ἡ πρᾶ-
ξις, ἀλλ' ἤθελαν νὰ ἔχουν ἀφορμὴν καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους,
ὥστε νὰ διαθέτουν ἀφθονὰ ἐπιχειρήματα κατὰ τοῦ Κυ-
ρίου.

Ὁ δὲ φιλόνηθρωπος Κύριος τὸ κάνει καὶ αὐτὸ καὶ
τοὺς δίδει ἀπάντησιν Ἰ διὰ νὰ τοὺς διδάξῃ τὴν ἰδικὴν
τοῦ εὐσπλαγγίναν καὶ ἀσφίξει τὸ θέμα εἰς τὴν διάθεσίν
τους ἐξ ἀλοκλήρου καὶ ἔτσι ἀποδεικνύει τὴν ἀπαιθρω-
πίαν τους. Καὶ ἔστησε τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ μέσον ὄλων.
"Ὅχι ἐπειδὴ τοὺς ἐφοβήθη, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχε τὴν ἐπιθυ-
μίαν νὰ τοὺς ὠφελήσῃ καὶ νὰ τοὺς προκαλέσῃ αἰσθήμα-
τα φιλονηρωπίας. "Ὅταν ὁμοῦ δὲν ἔκαμνε τὴν σκληρό-
τητά τους οὔτε καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, τότε ἐλυτήθη,
λέγει, καὶ ὠργίσθη διὰ τὴν πῶρων τῆς καρδίας των
καὶ τοὺς ἐρωτᾷ: «Ποῖος ἄνθρωπος ἀπὸ σᾶς θὰ εὗρεθῇ,
ποὺ θὰ ἔχη ἕνα πρόβατον, καὶ ἐάν πέσῃ τοῦτο εἰς ἡμέ-
ραν Σάββατον μέσα εἰς λάκκον, δὲν θὰ τὸ πιάσῃ καὶ δὲν
θὰ τὸ σηκώσῃ; Πόσον λοιπόν, διαφέρει ὁ ἄνθρωπος ἀ-
πὸ τὸ πρόβατον; "Ὅστε ἐπιτρέπεται κατὰ τὰς ἡμέρας
τῶν Σάββατων νὰ κάμῃ καθεὶς τὸ καλόν.»⁶ Ἐ διὰ νὰ μὴ
ἤμπορουν, λοιπόν, νὰ φέρωνται μὲ ἀναισχυντίαν, ὥστε νὰ
τὸν κατηγοροῦν πάλιν διὰ παράβασιν τοῦ νόμου, τοὺς
φέρει αὐτὸν τὸν ἀποδεικτικὸν συλλογισμόν μὲ θάσον τὸ
παράδειγμα τοῦ ζώου.

Σὺ, ὁμοῦ, πρόσθε, σὲ παρακαλῶ πῶς μὲ διαφόρους
καὶ καταλλήλους δικαιολογίας ὑποστηρίζει ὁ Κύριος
τὴν κατάλυσιν τῆς ἀργίας τοῦ Σάββατου. Πραγματικά,
εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς θεραπείας τοῦ τυφλοῦ δὲν ἐπι-
καλεῖται καμμίαν δικαιολογίαν, ὅταν ἐφτείαζε τὸν τυ-
φλὸν τὸ Σάββατον, ἀν καὶ τότε τὸν κατηγοροῦν, **139**

5. Ματθ. 12, 10.

6. Ματθ. 12, 11 - 12.

7. Περλ. Ἰωάν. 9, 6 εἰ.

ἀλλὰ ἦτο ἀρκετὸς ὁ τρόπος τῆς δημιουργίας⁸ νὰ ἀποδεί-
ξῃ ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο κύριος τοῦ νόμου. "Ὅταν, πάλιν, ἐ-
θεράπευσε τὸν παράλυτον⁹ καὶ ἐκεῖνος ἐσήκωσε τὸ κρεβ-
θᾶτι του καὶ τὸν κατηγόρουν, διότι ἦτο Σάββατον, ἀ-
πολογεῖται καὶ ὡς Θεὸς καὶ ὡς ἄνθρωπος. "Ὡς ἄνθρω-
πος μὲν ὅταν λέγῃ: «Ἐάν θεωρήτῃ ἐπιθελημένον νὰ
λαμβάνῃ περιτομὴν ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸ Σάββατον, διὰ
νὰ μὴ ἀσθεθῇ ὁ νόμος, (καὶ δὲν εἶπεν διὰ νὰ ὠφελήθῃ
ἄνθρωπος), «πῶς θυμῶντε ἐναντίον μου ποὺ ἐθεράπευ-
σα δολόκληρον ἄνθρωπον;»¹⁰ "Ὡς Θεὸς δέ, ὅταν λέγῃ: «Ὁ
Θεὸς καὶ Πατὴρ μου ἐργάζεται ἕως τῶρα συνεχῶς, καὶ
ἐγώ, λοιπόν, ἐργάζομαι.»¹¹ "Ὅταν δὲ κατηγορεῖτο διὰ
τὴν κατάλυσιν τοῦ Σάββατου ἀπὸ τοὺς μαθητὰς του, ἔ-
λεγε τὰ ἐξῆς ὡς δικαιολογία τῆς πράξεος: «δὲν ἀνε-
γνώσατε, τί ἔκαμν ὁ Δαυὶδ, ὅταν ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ
ἐκεῖνοι ποὺ ἦσαν μαζί του; Πῶς, δηλαδὴ, εἰσῆλθεν εἰς
τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔφαγε τοὺς ἄρτους, ποὺ ἦσαν
θαλαμνοὶ ὡς βυσία εἰς τὸν Θεὸν ἐπάνω εἰς τὴν Τράπε-
ζαν;»¹² Ἐπίσης, ἔφερε καὶ τὸ παράδειγμα τῶν ἱερέων
ποὺ καταλύουν τὸ Σάββατον μέσα εἰς τὸν ναόν.¹³ Ἐ καὶ
εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν τοὺς ἐρωτᾷ: «Ἐἵνα ἐπι-
τετραμμένον κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σάββατου νὰ κάμῃ
ὁ ἄνθρωπος καλὸν καὶ νὰ εὐεργετήσῃ μὲ αὐτὸ τὸν πλη-
σίον του ἢ ἡμπορεῖ νὰ παραλείψῃ τὴν εὐεργεσίαν καὶ νὰ
γίνῃ ἔτσι αἷσιος κακοῦ εἰς τὸν πλησίον;»¹⁴ Καὶ: «Ποῖος
ἀπὸ σᾶς ποὺ θὰ ἔχη ἕνα πρόβατον;»¹⁵ ἐπειδὴ ἐγνώριζε
κατὰ τὴν φιλονηρωπίαν τους καὶ ἤξερε ὅτι ἦσαν περισ-
σότερον φιλονηρωπιοὶ παρά φιλόνηρωποι. Ἐπίσης, ὁ
ἄλλος εὐαγγελιστὴς¹⁶ λέγει ὅτι τοὺς ἐκύτταξεν ὄλους
γύρω γύρω, ὅταν ἠρώτα αὐτοῦ, ὥστε καὶ μὲ τὸ βλέμ-
μα νὰ τοὺς προσελκύσῃ. Ἄλλὰ καὶ οὔτε ἔτσι ἔγιναν καλ-
λίτεροι. Ἐδῶ, βέβαια, μόνον ὁμιλεῖ ὁ Κύριος, εἰς ἄλλα
ὁμοῦς περιστατικά θεραπεύει θέτων τὸ χεῖρ του εἰς τοὺς

8. Ἡ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ μὲ τὸν πλῆθυν ἔφαρκε εἰς τὴν μνήμην ὄλων
τῶν ἐκ τῶν γάμωντος δημιουργίας τοῦ πρώτου ἀνθρώπου. Περλ. Γεν. 3, 7.

9. Περλ. Ἰωάν. 5, 1 εἰ.

10. Ἰωάν. 7, 28.

11. Ἰωάν. 8, 17.

12. Ματθ. 12, 4.

13. Περλ. Ματθ. 12, 5.

14. Ματθ. 8, 4.

15. Ματθ. 12, 11.

16. Περλ. Λουκ. 6, 10. Ματθ. 3, 6.

άρρώστους. Και όμως τίποτε από αυτά δεν έμολόκωνε την σκληρότητά τους, άλλ' ένω ο άσθενής άνθρωπος έθεραπεύετο, εκείνοι με την ύγεια αυτού έγιναντο χειρότεροι. **Β** Βέβαια, ο Ίησους ήθελε πριν από τόν άσθενή αυτόν να θεραπευθεί και δι' αυτό έθεσεν εις ένέργειαν χιλίους τρόπους θεραπείας και με δσα έκανε προηγουμένως και με δσα έπεν. Έπειδή, όμως, διαπίστωσεν ότι ή ασθένειά τους ήτο άθεράπευτος, δι' αυτό έπροχώρησεν εις την θεραπείαν του άσθενούς.

Έ τότε λέγει εις τόν άνθρωπον. "Απλώσε τό χέρι σου. Και εκείνος τό άπλωσε και έπαιήθη τό χέρι του εις την προτέρην κατάστασιν, υγιές οσάν τό άλλο."¹⁷ Και εκείνοι τί κάνουν, λοιπόν; Έξέρχονται, λέγει, και ουσκέπτονται διά τό πάς θά φωνεύσουν τόν Ίησούν. "Αφού έβγήκαν από την συναγωγήν οι Φαρισαίοι", λέγει, «συνεσκέφθησαν έναντίον του, με ποιόν τρόπον νά τόν θανατώσουν».¹⁸ Χωρίς νά ύποστούν καμίαν άδικίαν έπιχειρούν νά τόν φωνεύσουν. Τόσον μεγάλο κακόν είναι ο φθόνος. **Δ** Διότι δέν έγθροείται μόνον τούς ξένους, αλλά και τούς Ιδίους τούς φθονρούς. **Ο** δέ ευαγγελιστής Μάρκος λέγει ότι έκανον τό συμβούλιον με τούς Ηρωδιανούς.¹⁹

Τί έκανον, λοιπόν, ο ειρηνικός και πρός Ίησους; "Όταν έμαθεν αυτά έφυγεν. **Ο** Ίησους, όμως, έμαθε τά σχέδιά των και άνεχώρησεν από εκεί."²⁰ Λέγει ο Ευαγγελιστής. Πού είναι εκείνοι που ύποστηρίζουν ότι έπρεπε νά γίνωνται θαύματα; Διότι με αυτά που συνέθησαν έδώ απέδειξεν ο Ίησους ότι ή αγάριστος ψυχή δέν πιστεύει ούτε με τά θαύματα και άκομή ότι ή κατά τών μαθητών κατηγορία ήτο άσκοπος. Διότι εκείνο πρέπει νά προσέξωμεν περισσότερο **Β** ότι δηλαδή εξηγιώοντο περισσότερο διά τας εδεργασίας του Κυρίου πρós τούς συναθροώπους τους. Και όταν ίδούν κάποιον νά θεραπεύεται από μίαν σωματικην ή ψυχικην ασθένειαν, τότε και κατηγορίαν διατυπώνουν και οάν θηρία άγριεύουν. Πραγματικά, όταν ήβλησε νά σώση την πόρνην τόν διεθάλλον. Τό ίδιον όταν έφαγε μαζί με τούς τελώνας. Και τώρα πάλιν, τόν κατηγορούν, έπειδή είδαν ότι έθεράπευσε τό χέρι του ανθρώπου αυτού.

17. Ματθ. 12, 18.

18. Ματθ. 12, 14.

19. Πρβλ. Μαρκ. 5, 6.

20. Ματθ. 12, 16.

Σύ, όμως, πρόσεξε ότι ο Κύριος δέν αφήνει τό ένδιαφέρον και την φροντίδα του διά τούς άρρώστους **ΑΒΘ** και παράλληλα καταπραύνει τόν φθόνον τών Φαρισαίων. «Και τόν ήκολούθησαν πλήθη λαού πολλά και έθεράπευσαν δλους δσοι ήσαν άσθενείς. Και έντόνως παρήγγειλεν εις αυτούς νά μη τόν φανερώσουν ότι κάνει τόσα πολλά θαύματα».²¹ Οι πολλοί άνθρωποι, λοιπόν, συνεχώς θαυμάζουν και ακολουθούν τόν Κύριον. Έκείνοι, όμως, δέν αφήνουν την πονηρίαν τους.

Εις την συνέχειαν, διά νά μη σέ κυριεύση φόβος διά τά συμβαινόντα και διά τόν παράφορον τρόπον που έκδηλώνουν την μανίαν των οι Φαρισαίοι, παρουσιάζει και τόν προφήτην, ο οποίος είχε προείπει δια αυτά. Διότι ήτο τόσον μεγάλη ή άκρίβεια τών προφητών, ώστε ούτε και τάς έκδηλώσεις αυτές δέν παρέλείπων, αλλά έπροφήτευσαν και τούς δρόμους που θά έβάδιζε ο Ίησους και τάς μετακινήσεις του **Β** και την διάθεσιν με την οποίαν θά έπροπτεν αυτά, διά νά μάθης ότι δια έλέγοντο με την δύναμιν του Αγίου Πνεύματος. Διότι εάν είναι αδύνατον νά γνωρίση κανείς τάς αποκρύφους σκέψεις τών ανθρώπων, είναι πολύ περισσότερον νά μάθουν τόν σκοπόν του Ίησού οι προφίται, εάν δέν τούς τόν άπεκάλυπτε το Πνεύμα.

Τί λέγει, λοιπόν, ο προφήτης; "Έπειτα ο Κύριος προσέθεσεν" «Διά νά πραγματοποιηθή και έπαληθεόση εκείνο, που έλέγη διά του προφήτου "Ησαίου"²² ο οποίος έλεγε "Ίδου ο άπεσταλμένος μου, τόν οποίον έξέλεξα, ο αγαπητός μου, εις τόν οποίον εύπρεστήθη ή ψυχή μου. Θα θάλω τό Πνεύμα μου επάνω του και θά αναγγείλη εις τά έθνη νέον, τέλειον νόμον. Δέν θά φιλονεικήση, ούτε θά θγάλη παραφόρος κραυγής, ούτε θά άκούσθην κανείς την φωνήν του εις τας δημοσίας πλατείας."²³ **Ο** Ψυχάς που όμοιάζουν με τσακισμένον κάλαμον δέν θά συντρίψη και καρβίλας, εις τας όποιάς ο θεός φωτισμός πλησιάζει νά σθεσθή, ώστε νά όμοιάζουν αυτάί πρós φυτίλι που καπνίζει, δέν θά σθήση, έως ότου νά κάνει νικητήν τόν νόμον του Θεού. Και εις τό όνομά του ως Μεσσίαυ και Σωτήρος οι έθνικοί θά σπηρίζουν τάς πρós σω-

21. Ματθ. 12, 15 - 16.

22. Ησα. Πρβλ. Πρβ. 42, 1 - 4, 41, 9.

23. Όπως κάποιον οί θεμελιοντοί που διά σκοπούς θείους έσχεμάκωνον τόν λαόν εις θερμότη άλλοκλητήρια.

τηρίαν ἐλπίδας των.²⁸ Τὴν πραότητα καὶ τὴν ἀνέκφραστον δύναμιν τοῦ Κυρίου ὑμεῖς εἶδ᾽ ὁ προφήτης καὶ θύραν μεγάλην καὶ ἰσχυράν ἀνοίγει πρὸς τοὺς ἔθνηκός. Ἐπίσης προλέγει τὰ κακὰ ποῦ θὰ εὑρῶν τοὺς Ἰουδαίους καὶ συγχρόνως ἀποδεικνύει τὴν ὁμόνοιαν τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὸν Πατέρα. «Ἰδοὺ», λέγει, «ὁ ἀπεσταλμένος μου, τὸν ὁποῖον ἐξέλεξα, ὁ ἀγαπητός μου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐνέπρεσθή ἡ ψυχὴ μου». Ἐάν, ὅμως, τὸν ἐξέλεξεν, τότε ὁ Ἰησοῦς δὲν καταλύει τὸν νόμον μετ' ἐχθρικήν διάθεσιν πρὸς τὸν Πατέρα, ὅτε ὡς ἐχθρὸς τοῦ Νομοθέτου, ἀλλὰ ἐνεργεῖ ἔχων τὴν βίαν γνώμην μετ' αὐτὸν καὶ κάνει τὰ ἔργα μετ' τὸν Πατέρα. **Δ** Ἐπειτα, διὰ τὴν διακηρύξιν τὴν πραότητα αὐτοῦ λέγει «Δὲν θὰ φιλονεικήσῃ, ὅτε θὰ θγάλη παραφόρους κραυγὰς». Ὁ Κύριος, θεῖαια ἤθελε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν θεραπευτικὴν του δρασίαν καὶ εἰς αὐτούς. Ἐπειδὴ, ὅμως, αὐτοὶ ἀντιέδρασαν, δὲν ἔφεραν ἀντίρρησην εἰς τὴν ἀντίδρασίν των αὐτῆν. Ἐπίσης, διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ὁμοίνοιαν τῶν φαρισαίων καὶ γραμματέων, λέγει «Ψυχὰς ποῦ ὁμοιάζουν μετ' αὐτοὺς καὶ ἰσχυροὺς δὲν θὰ συντρίμῃ». Διότι ἦτο εὐκόλον εἰς τὸν Ἰησοῦν νὰ τοὺς συντρίμῃ ὅλους αὐτοὺς ὅσν νὰ ἦσαν καλὰμι. Καὶ μάλιστα ὄχι ἀπλῶς καλὰμι, ἀλλὰ καλὰμι ποῦ εἶναι τσακιόμενοι. «Καὶ καρδίαις ὅπου ὁ θεὸς φωτισμὸς πλησιάζει νὰ σθεσθῇ, ὥστε νὰ ὁμοιάζουσι αὐτὰ πρὸς φωτὶ πού καπνίζει, δὲν θὰ σθῆσῃ». Ἐδῶ μετ' ὅσα λέγει παρισταῖ καὶ τὸν θυμὸν ἐκείνου ποῦ ἦναπτεν, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Ἰησοῦ ποῦ ἠμποροῦσε νὰ διαλύσῃ τὸν θυμὸν τοὺς καὶ νὰ τὸν σθῆσῃ μετ' ἐκάστου ἐκόλλαν. Συνεπῶς ἀποδεικνύεται ἡ μεγάλη ἐπιείκεια τοῦ Κυρίου.

Ε Τί λοιπόν; ἐρωτᾷ κάποιος. Συνεχῶς θὰ γίνονται αὐτά; Καὶ θὰ τοὺς ὁμοίωσῃ μέχρι τέλους νὰ σχεδιάζουσι τόσα εἰς ὄραρον του καὶ νὰ μανθάνουσι ἐναντίον του. Νὰ μὴ κήνης σκέψεις αὐτοῦ τοῦ εἶδους. Διότι ὅταν διδάξῃ καὶ ὀλοκληρώσῃ τὴν βραδίαν του, τότε θὰ πράξῃ καὶ ἐκεῖνα. Αὐτό, ἄλλωστε, ἐδήλωσεν ὅταν εἶπεν «Ἔως ἔτου νὰ κήνη νικητὴν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ὡς Μεσσία καὶ Σωτήρος οἱ ἔθνηκοι θὰ στηρίξουσι τὰς πρὸς σωτηρίαν ἐλπίδας τους». Ὅπως ἀκριβῶς λέγει καὶ ὁ Παῦλος «Καὶ εἰμῶθα ἔτοιμοι νὰ τιμωρήσωμεν

μετ' ἐδικαιοσύνην κάθε παρακοῆν, ὅταν τελειοποιηθῇ ἡ ὁπλοκή μας».²⁹

440 Καὶ τί σημαίνει ἡ φράσις, «Ἔως ἔτου νὰ κήνη νικητὴν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ»; Ὅταν κήνη ὅτι ἐξαστάται ἀπὸ αὐτόν, λέγει, τότε θὰ φέρῃ καὶ τὴν τιμωρίαν, καὶ μάλιστα τιμωρίαν τελείαν. Τότε θὰ πάθουσι καὶ δεῖνα, ὅταν στήσῃ τὸ λαμπρὸν πρόσωπον τῆς νίκης καὶ ἐπικρατήσουσι αἱ ἀρχαὶ ποῦ ἐκήρυξεν, χωρὶς νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἀνάλοχτον πρόσωπον ἀντιλογίας. Διότι ὀνομάζει κρίσιν τὴν δικαιοσύνην. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τῆς θείας οικονομίας δὲν θὰ περιορισθῇ εἰς αὐτό, δηλαδή, εἰς τὴν συντρίψιν τῶν ἀπίστων μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκουμένην ὀλοκληρὸν θὰ προσελκύσῃ κοντὰ του. Δι' αὐτὸ καὶ προσέθεσεν «Καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ὡς Μεσσία καὶ Σωτήρος οἱ ἔθνηκοι θὰ στηρίξουσι τὰς πρὸς σωτηρίαν ἐλπίδας των». **Β** Ἐπειτα, διὰ νὰ καταλόγησῃ ὅτι καὶ αὐτὸ γίνεται σύμφωνα μετ' τὴν γνώμην τοῦ Πατέρα, εἰς τὸ προσέμιον μαζὶ μετ' αὐτὰ προηγούμενα τὸ ἠγγυηθῇ ὁ προφήτης, ὅταν εἶπεν «Ὁ ἀγαπητός μου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐνέπρεσθή ἡ ψυχὴ μου». Διότι εἶναι φανερόν ὅτι ὁ ἀγαπητός πράττει αὐτὰ σύμφωνα μετ' τὴν θέλησιν ἐκείνου ποῦ τὸν ἀγαπᾷ.

Ἐπὶ τοῦ ἔφεραν ἕνα δαιμονιζόμενον, ποῦ ἦτο συγχρόνως τυφλὸς καὶ κουφός. Καὶ τὸν ἐθεράπευσεν, ὥστε ὁ τυφλὸς καὶ κουφὸς καὶ ἄμιγξι καὶ ἔθλεπεν.³⁰ Ὡς ποιητὴς τοῦ δαιμονίου. Ἐφράζε καὶ τὰς δύο εἰσόδους μετ' αὐτὰς ὁποῖας ἐπρόκειτο ἐκεῖνος νὰ πιστώσῃ, δηλαδή, καὶ τὰς μάτια καὶ τὰς αὐτιάς. Καὶ ὁ Χριστὸς, ὅμως, τὰς ἠνοιξε καὶ τὰς δύο. **Γ** Καὶ ἐξεπλήττωτο ὅλα τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ καὶ ἔλεγον Μήπως εἶναι αὐτός ὁ ἀναμενόμενος ἀπόγονος τοῦ Δαυὶδ, ὁ Μεσσίας; Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ὅταν ἠκούσαν τί ἔλεγεν ὁ λαός, εἶπαν Αὐτὸς δὲν θγάξει δαιμόνια παρὰ μετ' ἡμῶν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Βελζεβούλ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ ἄρχων τῶν δαιμονίων.³¹ Βέβαια, οἱ ἄνθρωποι εἶπαν κοντὰ τὸ μεγάλο. Ἀλλ' οἱ Φαρισαῖοι δὲν τὸ ἠνέχθησαν καὶ αὐτό. Διότι, ὅπως εἶπα παρᾶνω, συνεχῶς ναιώθουσι μεγάλην ἐνόχλησιν ἀπὸ τὰς εὐεργεσίας ποῦ ἐγίνοντο πρὸς τοὺς συναθρώπους των καὶ τίποτε δὲν τοὺς ἐνοχλεῖ τόσον, ὅσων ἡ σωτηρία τῶν

²⁸ Δ' Κορινθ. 10, 6.
²⁹ Χαιθ. 12, 23.
³⁰ Ματθ. 12, 28 - 24.

²⁸ Ματθ. 12, 17 - 21.

ἀνθρώπων. Ἄν καὶ ἔφυγεν ὁ Κύριος μοικρούς τους καὶ τοὺς ἔβωσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ κατασιγήσῃ τὸ πάθος τους, ἐν τούτοις πάλιν τὸ κακὸν ἀνάθει, ἐπειδὴ ἐπανελήφθη ἡ εὐεργεσία καὶ ἀγανακτοῦν περισσότερο ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν δαίμονα. Διότι ἐκεῖνος καὶ ἐβγήκεν ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀνεχώρησε καὶ ἐδραπέτευσε, χωρὶς νὰ εἰπῇ τίποτε. **Δ** Αὐτοὶ ὁμῶς ἐπεχείρουν εἴτε νὰ τὸν φανεύουν εἴτε νὰ τὸν συκοφαντήσουν. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπετύγγαν τὸ πρῶτον, ἴβελαν νὰ ἀμαυρώσουν τὴν φήμην του.

Τόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ὁ φθόνος καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ μεγαλυτέρα κακία ἀπὸ αὐτόν. Διότι ὁ μοιχός, παραδείγματος χάριν, ἀπολαμβάνει κάποιαν ἡδονὴν καὶ εἰς μικρὸν διάστημα χρόνου ἀλοκληρώνει τὴν ἁμαρτίαν του, ἐνῶ ὁ φθονερός κολάζει καὶ τιμωρεῖ τὸν ἑαυτὸν του πρὶν ἀπὸ τὸν φθονοῦμενον καὶ οὐδέποτε δὲν σταματᾷ τὴν ἁμαρτίαν του, ἀλλὰ συναχῶς εὐρίσκειται μέσα εἰς αὐτήν. Πραγματικά, ὅπως ὁ χοῖρος χαιρέται μέσα εἰς τὸν θόρβον καὶ ὁ δαίμων μὲ τὴν δικὴν μας θλάσῃ, ἔτσι καὶ ὁ φθονερός αισθάνεται χαρὰν διὰ τὰ κακὰ τοῦ παθαίνει ὁ οὐνανθρώπος του. Καὶ ὅταν συμῆθῃ κάτι δυσάρεστον, τότε ἀνακαίεται καὶ ἀνακουφίζεται, **Ε** ἐπειδὴ θεωρεῖ τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων ὡς ἴδικά του καλὰ, καὶ ὡς ἴδικά του κακὰ τὰ ἀγαθὰ τῶν ἄλλων. Καὶ δὲν ἐξετάζει τί καλὸ θὰ ἡμποροῦσε νὰ γίνῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ τί κακὸν θὰ συμῆθῃ εἰς τὸν πλησίον του.

Αὐτοὺς, λοιπὸν, δὲν ἀφίξει νὰ τοὺς λιθοβολῇ κανεὶς καὶ νὰ τοὺς θανατώῃ μὲ τρόπον θεασιαστικόν. ὡς νὰ ἦσαν σκυλιά λυσσασμένα καὶ δαίμονες καταστρεπτικοὶ καὶ τρομεροὶ ὅπως αἱ Ἑρινύες.²⁷ Διότι ὅπως οἱ κύνες τρέφονται μὲ τὴν κοπρίαν, **4-8** **1** ἔτσι καὶ αὐτοὶ τρέφονται καὶ ἱκανοποιῶνται μὲ τὰς δυστυχίας τῶν ἄλλων, ὡς νὰ εἶναι κανοὶ ἐγθροὶ καὶ ἀντίπαλοι τῆς φυσικῆς τάξεως. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι ἀσθάνονται λύπην καὶ ὅταν σφάζεται ἓνα ἀλογον ζῶον, οὐ ὁμῶς, ὅταν θλέπῃς ἓνα ἄνθρωπον νὰ εὐεργετῆται ἐξαργυρώνεσσι καὶ τρέμεις καὶ ἀγρίαις; Καὶ τί χειρότερον ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ τὴν μονίαν αὐτῆν;

27. Ἑρινύες. Ἐπίγονοι θεοῦ τῆς ἑλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς μυθολογίας, τιμωρὰ πνεύματα τῶν φροσῶν, τῶν ἐπιόρκων καὶ τῶν παραβῶν ἐν γῆν τοῦ γόου. Ἦσαν προσωποποιήσεις τῶν νόμων καὶ τοῦ ἐλέγχου τῆς συνείδητος.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀκριβῶς οἱ μὲν πόρνοι καὶ οἱ τελῶνα κατώρθωσαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐνῶ οἱ φθονεροὶ ἐξεδιώχθησαν, ἐνῶ εὐρίσκοντο μέσα. «Διότι ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι κληρονόμοι τῆς βασιλείας θὰ ρηθῶν ἐξ αὐτῆν.»²⁸ Καὶ ἐκεῖνοι, ἀφοῦ ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τὴν πονηρίαν, εἰς τὴν ὅποιαν ἐξοῦσαν, ἀπέκτησαν ἐκεῖνα ποὺ δὲν ἤλιπζαν, **Β** αὐτοὶ ὁμῶς ἔχασαν καὶ τὰ ἀγαθὰ ποὺ εἶχαν. Καὶ πολλὸ σωστά. Διότι ὁ φθόνος εἶναι ποὺ κάνει τὸν ἄνθρωπον διάβολον. Αὐτὸς σὲ κάνει ἀγριον δαίμονα. Ἔτσι ἔγινε καὶ ὁ πρῶτος φόνος. Ἔτσι περιεφρονήθη ἡ φυσικὴ τάξις. Ἔτσι ἡ γῆ ἐμολύθη. Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ, ἤνοιξε τὸ στόμα τῆς ἡ γῆ καὶ κατέκτε καὶ ἐξηράνισε τὸν Δαβὴν,²⁹ τὸν Κορέ,³⁰ τὸν Ἀθειρών³¹ καὶ τοὺς ἀπαθούς του.

Ἄλλὰ πιστῶν νὰ εἰπῇ κάποιος ὅτι εἶναι εὐκόλον πρᾶγμα νὰ κατηγορῇ κανεὶς τὸν φθόνον. Πρέπει ὁμῶς νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τὸν τρόπον ποῦ θὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὸ πάθος αὐτό. Πῶς θὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὴν πονηρίαν αὐτῆν; Ἄν συλλογισθῶμεν ὅτι ὅπως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ πόρνος, ἔτσι ἀποκλείεται ἀπὸ αὐτὴν καὶ ὁ φθονερός. **Γ** Καὶ μάλιστα πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὸν πρῶτον. Τώρα, ὁμῶς, ὁ φθόνος θεωρεῖται κάτι ἄνθρωπινον ὅτι εἶναι κακόν, τότε θὰ ἀπαλλαγῶμεν εὐκόλα. Νὰ κλαύσης, λοιπὸν, καὶ νὰ στενάζῃς. Νὰ θρηνησῇς καὶ νὰ παρακαλέσῃς τὸν Θεόν. Μάθε ὅτι ἀρτοκρεσσῇ εἰς φθερόν ἀμαρτήρια καὶ μετανοεῖς. Καὶ ἂν ἔτσι σκέπτεσαι, γρήγορα θὰ ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τὴν νόσον αὐτῆν.

Καὶ ποὺ δὲν γνωρίζει, ἐρωτᾷ κάποιος, ὅτι ὁ φθόνος εἶναι κακόν; Κανεὶς δὲν τὸ ἀγνοεῖ, θεότατα, ἀλλὰ

28. Ματθ. 8, 12.

29. Δαβὴν. Κε-ἤγετο ἀπὸ τὴν γῆν τοῦ Ρωσθὴν καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν σάβην τοῦ Λαύριον Κορέ κατὰ τὸν Μωυσῆν διὰ καὶ τὸν κατέκτε ἡ γῆ (Ἄριθμ. 16 καὶ 26 κεφάλαια).

30. Κορέ. Ἦεν υἱὸς τοῦ Ἰσοβρ, ἐξέλεος τοῦ Μωυσῆ, λευτερός, ἀπὸ τῶν ὁσίων κατήγετο μὲς τῆς ἐκκλησίας. Τὸ ὄνομα του, ἀναγόμενον εἰς τὰς ἐπιγραφὰς ἐντετα φαιμένων, ὅπως εἶναι: ὁ 41, 48, 44 κλπ. Ἐσοποιήσαν ἐκγοντὸν τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἀαρὼν, ἐγούμενος τῆς φυλῆς Λευὶ, μὲ σκοπὸν νὰ καταλάβῃ τὴν ἐπιτροπὴν ἀπὸ τῶν Ἀαρὼν καὶ δι' αὐτὸν ἦναι εἰς τὴν γῆ καὶ τὴν κατέκτε μὲ ὅλους, ὅσοι εἶχαν σταθῆ εἰς τὸ πλεῖστον του (Ἄριθμ. κεφ. 16 - 17).

31. Ἀθειρών. Ἀδελφὸς τοῦ Δαβὴν καὶ συνεργὸς εἰς τὴν κτηρὴν ἐκγοντὸν τοῦ Μωυσῆ. Ἦχε καὶ ἀδελφὸν τὸν Βεον τέλος (Ἄριθμ. 16, 1 ἑξ.).

δὲν ἔχουν τὴν ἴδιαν γνώμην διὰ τὸ πάθος αὐτά, ποῦ ἔχουν διὰ τὴν πορνείαν καὶ τὴν μοιχείαν. Διότι ποίος πο-
τὲ κατηγορήσε σθεσρὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἐπειδὴ ἐφθό-
νησε κάποιον; Ἰ Πότε παρεκάλεσεν τὸν Θεὸν διὰ τὸ πά-
θος αὐτό, ὥστε νὰ τὸν εὐσπλαγγισθῇ; Κανεὶς οὐδέπο-
τε δὲν τὸ ἔκανεν αὐτό. Ἄλλ' ἐάν ἠγορεύσῃ καὶ δόση μι-
κρὰν ἐλεημοσύνην εἰς τὸν πτωχόν, καὶ ἂν ἀκόμη κατέ-
χεται εἰς μεγάλον θαυμῖόν ἀπὸ τὸν φθόνον, ἐν τούτοις
δὲν νομίζει ὅτι ἔχει κάνει κακὸν κακόν, ἂν καὶ κατέχεται
ἀπὸ τὸ πλῆρον μιᾶρὸν πάθος.

Πῶς, λοιπόν, ἔγινε ὁ Κάιν τοιοῦτος; Πῶς ὁ Ἰησοῦς;
Πῶς τὰ παιδιά τοῦ Λάζου;³³ Πῶς οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ;
Πῶς ὁ Κορέ,³⁴ ὁ Δαθάν καὶ ὁ Ἀβειράν; Πῶς ἡ Μαρία;³⁵
Πῶς ὁ Ἀαρών;³⁶ Πῶς ὁ ἴδιος ὁ διάβολος; Μαζὶ μὲ αὐτά
καὶ τούτο νὰ σκεφθῆς, ὅτι, δηλαδὴ, δὲν κάνεις κακὸν εἰς
ἐκείνον ποῦ φθονεῖς, ἀλλὰ σπρώχνεις τὸ ζῆλος ἐναντίον
σου. Πραγματικὰ, κατὰ τὴν ἔθλασεν τὸν Ἄβελ ὁ Κάιν; Ἐ-
δίότι αὐτὸν μὲν τὸν ἔστειλε χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ εἰς τὴν
βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐνῶ τὸν ἑαυτὸν του τὸν ἐτύλι-
ξεν εἰς ἀπειράριθμα κακά. Εἰς τί ἔθλασεν τὸν Ἰακώβ ὁ
Ἰησοῦς; Μήπως δὲν ἀπέκτα πλούτη καὶ δὲν ἀπελάμβαν-
εν ἀπειρα ἀγαθὰ ὁ Ἰακώβ, ἐνῶ αὐτὸς ὑστερα ἀπὸ τὴν
ἀπάτην ἐκείνην δὲν ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὸ πατρικὸν του σπι-
τι καὶ δὲν περιπλανήτο εἰς ξένην χώραν; Ἄλλὰ καὶ τὰ
παιδιά τοῦ Ἰακώβ τί χειρότερον ἔκαναν εἰς τὸν Ἰωσήφ,
4-12 ποῦ παρ' ὀλίγον μάλιστα νὰ τὸν φονεύσουν; Μη-
πως αὐτοὶ δὲν ἐπέρασαν καὶ πείναν καὶ δὲν ἐκινδύνευ-
σαν φοβερά, ἐνῶ ἐκεῖνος ἔγινε βασιλεὺς ἐσκαλήρου τῆς
Αἴγυπτου;

Διότι ὅσον περισσότερον φθονεῖς κάποιον, τόσοον πε-
ρισσότερον ἀγαθῶν πρόξενος θὰ γίνῃς δι' αὐτόν. Ἐπει-
δὴ ὁ Θεὸς εἶναι ποῦ παρακολουθεῖ τὰ πράγματα αὐτά.
Καὶ ἔταν ἴση ὅτι ἀδικεῖται ἐκεῖνος ποῦ δὲν ἔχει διαπρά-
ξει καμμίαν ἀδικίαν, αὐτὸν μὲν τὸν ἐξιμῶνει καὶ τὸν
καθιστᾷ ἔνδοξον, ἐνῶ τιμωρεῖ ἀσέ. Πραγματικὰ, ἀφοῦ
δὲν ἀρτῆται χωρὶς τιμωρίαν ἐκεῖνος ποῦ χειρόντα διὰ
τὰ παθήματα τῶν ἐχθρῶν, (νὰ μὴ χαιρέσαι, λέγει,

33. Πρὸλ. Γεν. 31, 1 ἄε'

34. Μαρία. Ἀβελόφ τοῦ Νωεῦ καὶ τοῦ Ἀαρῶν (Ἀριθ. 19, 1 - 15).
35. Ἀαρῶν. Ἀβελόφ καὶ ἀνεργάτης τοῦ Σαββάτου εἰς τὸ ἔργον τῆς
συνέρις τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς Αἴγυπτου. Τὰ παρ' αὐτοῦ
διαλαμβάνονται εἰς τὸ 5:22 τῆς Ἐξήβου.

«διὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἐχθροῦ σου, μήπως σὲ ἴσῃ κά-
ποτε ὁ Θεὸς καὶ δὲν τοῦ ἀρέσῃ αὐτό»³⁵ πολὺ περισ-
σότερον δὲν θὰ ἀρτῆται ὅσον φθονοῦν ἐκεῖνους ποῦ καμ-
μίαν ἀδικίαν δὲν ἔχουν διαπράξει.

Β Ἄς φονεῶσάμεν, λοιπόν, τὸ πολυκέφαλον θηρίον.
Διότι ὑπάρχουν πολλὰ εἶδη φθόνου. Διότι ἐάν ἐκεῖνος
ποῦ ἀγαπᾷ ὅποιον τὸν ἀγαπᾷ δὲν ὑπερέχει καθόλου
ἀπὸ τὸν Τελώνην, ποῦ θὰ σταθῇ ἐκεῖνος ποῦ μισεῖ ἐκεί-
νον ποῦ δὲν κάνει καμμίαν ἀδικίαν; Πῶς θὰ ἀποφύγῃ
τὴν γένηται ἐκεῖνος ποῦ ἀποδεικνύεται χειρότερος ἀπὸ
τούς εἰδωλολάτρας; Δι' αὐτὸ καὶ λυποῦμαι ὑπερφθονικά,
ἐπειδὴ ἡμεῖς ποῦ προτρέπομεθα νὰ μιμνήμεθα τοὺς ἀγ-
γέλους, μᾶλλον δὲ τὸν Κύριον τῶν ἀγγέλων, μιμνήμεθα
τὸν διάβολον. Διότι καὶ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπάρ-
χει μεγάλος φθόνος. Καὶ μάλιστα μεγαλύτερος εἶναι εἰς
ἡμᾶς, παρὰ εἰς τοὺς χριστιανούς ποῦ ποιμαίνομεν.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πρέπει νὰ ἀπειθῶνθῶ καὶ πρὸς
ἡμᾶς τοὺς ἰδίους. Διατε φθονεῖς τὸν πλησίον σου, πές μου
σὲ παρακαλῶ; Ἐπειδὴ τὸν θλέπεις νὰ τὸν τιμῶν καὶ νὰ
τὸν ἐπαινοῦν; Μήπως, ὅμως, δὲν γνωρίζεις πόσον κακὸν
κάνουν αἱ τιμαὶ C εἰς ὅσους δὲν προσέχουν; Ὁδηγοῦν εἰς
κενοδοξίαν, εἰς ὑπερηφάνειαν, εἰς ἐγωισμόν, εἰς ὑπερο-
ψίαν καὶ καθιστοῦν τὸν ἄνθρωπον ἀδιόφορον. Καὶ μαζὶ
μὲ τὰ κακὰ μαραινόνται καὶ αὐτοὶ εὐκόλα. Ἄλλὰ τὸ ποῦ
χειρότερον εἶναι, ὅτι τὰ μὲν κακὰ ἀπὸ τὴν κατάστασιν
αὐτὴν παραμένουν ἀθάνατα, ἐνῶ ἡ εὐχαρίστησις, μόλις
ἐφάνη, ἐπέταξε καὶ ἐχάθη. Δι' αὐτά, λοιπόν, φθονεῖς;
πές μου.

Ἄλλὰ μήπως φθονεῖς ἐπειδὴ κάποιος ἔχει μεγάλην ἰ-
σχὴν κοντὰ εἰς τὸν ἀρχόντα καὶ κάνει πάντα ὅτι θέλει
καὶ τοὺς ἀντιπάλους τοῦ λυπεῖ καὶ τοὺς κόλακας τοὺς εὐ-
εργετεῖ καὶ γενικὰ μεγάλην διαθέτει δύναμιν. Ἰ Οἱ λόγοι
αὐτοὶ εἶναι λόγοι ἀνθρώπων ὑπερφθόνων καὶ παρακαλλή-
μένων εἰς τὴν γῆν. Διότι τὸν πνευματικὸν ἄνθρωπον δὲν
ἔμπορεῖ νὰ τὸν λυπήσῃ τίποτε ἀπόλλυτος. Διότι τί κακὸν
ἔμπορεῖ νὰ τοῦ κἀνῇ ὁ ἰσχυρός; Θὰ τὸν καθαρῆσῃ μί-
πως ἀπὸ τὸ ἀέλωμα; Καὶ τί σημασίαν ἔχει αὐτό; Ἐάν,
θεῖοι, ἡ καθάρσις εἶναι δικαία, τότε τὸν ὠφελεῖ. Διό-
τι τίποτε δὲν ἐξοργίζει τόσοον τὸν Θεόν, ὅσον τὸ νὰ ἀσκῇ
κάποιος τὸ λειτουργήμα τοῦ ἱερέως χωρὶς νὰ τὸ ἀξίη.
Ἄν πάλι ἡ καθάρσις εἶναι ἀδικος, ἡ εὐθὴνη, τότε, τί-

35. Περικ. 24, 17 - 18.

πει εις εκείνον και δεν θαυρνεί τον καθαιρούμενον. Διότι εκείνος που παθαίνει κάτι άδικο και όφισταται την άδικίαν με γενναίότητα, άποκτά μεγαλύτεραν παρησίαν ενώπιον του Θεου με την συμπεριφοράν του αυτήν.

Κατά συνέπειαν, ως μη εξετάζομεν το πώς θά κατέχωμεν την άρχην, πώς θά τιμώμεθα, και πώς θά έχωμεν δύναμιν, αλλά το πώς θά ζώμεν με άρετήν και ευσέβειαν. Ε Διότι αι έξουσίαί μας παρασούρουν να πράττωμεν πολλά πράγματα, που δεν είναι άρεστά εις τον Θεόν, και άκόμη απαιτείται ψυχή ισχυρά δια να χρησιμοποιώμεν την έξουσίαν όπως πρέπει. Πραγματικά, όποιος δεν διαθέτει έξουσίαν έκουσίως ή άκουσίως φιλοσοφεί. Έκείνος, όμως, που έχει την έξουσίαν παθαίνει το ίδιο με εκείνον που συγκατοικεί με μίαν γυναίκα όρασαν και καλήν και του τίθεται νόμος να μη την κυτάξη ποτέ με άκόλαστον βλέμμα.

4-43 Πραγματικά, αυτά τὰ γνωρίσματα έχει ή έξουσία. Δι' αυτό και πολλούς ανθρώπους χωρίς να το θέλουν τους έρριμεν εις την αλαστονείαν, τους έκανε να εργίζωνται εύκολα, άφήρεσε το χαλκινόν της γλώσσης, έθγαλε την θύραν από το στόμα και ανταράσσει την ψυχην σάν ισχυρός άνεμος και καταποντίζει το σκάφος εις τον πυθμένα των κακών.

Αυτόν, λοιπόν, που εόροκεται εις τόσον μεγάλον κίνδυνον θαυμάζει και τον θεωρείς άξιον μιμήσεως; Πόσην άνησίαν φανερώνουν αυτά; Σκέψου, άκόμη μαζί με όλα αυτά, πόσους έχθρους και κατηγορούς, πόσους κόλακας έχει ο άνθρωπος αυτός και τον πολιορκούν. Πές μου, λοιπόν, είναι άξια μακαρισμού αυτά; Άλλά ποιος θά ήμποροσε να ύποστηρίξη αυτήν την άποψιν;

Ναι, αλλά εις τον λαόν, λέγει κάποιος, χαίρει μεγάλη εκτίμησης. Και τί σημαίνει αυτό; Β Διότι δεν είναι ο λαός ο Θεός, εις τον όποιον πρόκειται να είναι υπεύθυνος. Όποτε όταν άναφέρης τον λαόν, δεν λέγεις τίποτε άλλο παρά έμπόδια πολλά, σκοπέλους, όφάλους και σπηλαία. Διότι το να είναι κανείς δημοφιλής, όσον τον καθιστά λαμπρόν, τόσον μεγαλύτερους κινδύνους περικλείει, όπως είναι αι φροντίδες και αι στενοχωρίαί. Πραγματικά, ο άνθρωπος αυτού του είδους δεν ήμπορεί να άναπνεύση ή να ήσυχάση καθόλου, διότι έχει πολυ όκληρόν κύριον. Και διατι λέγα μόνον ότι δεν ήμπορεί να άναπνεύση και να ήσυχάση; Άφου ο άνθρωπος αυτός, και αν άκό-

μη έχη πολλές άρετάς, δύσκολα εισέρχεται εις την βασιλείαν. Διότι τίποτε δεν οδηγεί τόσον εις τας παρεκτροπάς, όσον ή εξάρτησις από την γνώμην του κόσμου, ή όποία καθιστά τους ανθρώπους δειλοούς, άγενείς, κόλακας και ύποκριτάς.

Ο Πραγματικά, διατι οι Φαρισαίοι ύπεστήριζον ότι ο Χριστός έχει δαιμόνιον; Δεν το έκαναν επειδή ήθελαν να δοξάζωνται από το πλήθος των ανθρώπων; Διατι, πάλλιν, οι περισσότεροι άνθρωποι έσχημάτιζον όρθην γνώμην δια τον Ίησούν; Δεν το έκαναν επειδή δεν τους κατείχε το πάθος του φθόνου; Διότι τίποτε, άπολύτως τίποτε, δεν μας καθιστά τόσον παρανόμους και άνοήτους, όσον το να εξαρτώμεθα από την γνώμην του κόσμου. Όπως, πάλλιν, τίποτε δεν μας κάνει πιο έναρέτους και άδελμαντίους, όσον το να περιφρονώμεν αυτήν. Δια τον λόγον αυτόν και χρειάζεται πολυ δυνατήν ψυχήν εκείνος που σκοπεύει να άντισταή εις την τόσον ισχυράν όρμην και θλαν αυτού του άνέμου. Διότι, πραγματικά, όταν εύμηρη, θεωρεί τον εαυτόν του άνώτερον από όλους, όταν, όμως, πέση εις την αντίθετον κατάστασιν, θέλει να εξαφανιση τον εαυτόν του. Β Και αυτό φαστελει δι' αυτόν και γένειον και βασιλείαν, όταν κατανικέται από το πάθος αυτό.

Πές μου, λοιπόν, αυτά αξίζουν να τα φθονή κανείς; Ή είναι άξια θρήνων και διακρίων; Είναι φανερόν, θεόθια. Συ, όμως, όταν φθονής αυτόν που εύδοκμεί κάτω από αυτάς τας συνθήκας, κανείς το ίδιο με εκείνον τον άνθρωπον, ο όποιος όταν θα έθλεπε κάποιον δεμέον να μαστιγώνεται και να σύρεται από άναρίθμητα θηρία, θα τον έφθονει δια τας πληγάς και τας μαστιγώσεις. Διότι, πραγματικά, όσα άτομα έχει ο δήμος, τόσα θεομά έχει και αυτός και τόσους κυρίους. Β Και το χειρότερον είναι ότι ο καθένας από αυτούς έχει διαφορετικήν γνώμην και κάθε φορά σχηματίζουν έπιπολαίαν άντιλήψιν δια τον δούλον των, χωρίς να βασιλεύουν τας άπόψεις των καθόλου, αλλά ότι θα φωνή καλόν εις τον ένα ή τον άλλον, αυτά παρεδέχονται και αυτόι.

Πόσων κυμάτων και ποίας τρικυμίας δεν είναι χειρότερα αυτά; Διότι ο άνθρωπος αυτό του είδους παρασύρεται εύκολα από την ήδονήν και θυβρίζεται εύκολα και πάντοτε εύρίσκεται εις διαρκή άνωμαλίαν, χωρίς ποτέ να ήσυχάζη. Πραγματικά, πριν από το θέατρον και τους ρη-

τορικούς αγώνες, **44** κατέχεται από αγωνία και τράμον. Ύστερα από το θέατρον ή πεθαίνει από την λύπην του ή χαιρεί πάνω από το μέτρον, πράγμα που είναι χειρότερον από την λύπην. Διότι τό ότι ή ήδονή δεν είναι μικρότερον κακόν από την λύπην, αποδεικνύεται από τό πώς διαθέτει την ψυχήν. Πραγματικά, την καθιστά έλαφράν, μετέωρον και αστήρικτον.

Και αυτό είναι δυνατόν να τό διαπιστώσωμεν και από την ζωήν τών παλαιών ανθρώπων. Πότε, λοιπόν, ήτο καλύτερος ο Δαυίδ; Όταν ήτο χαρούμενος, ή όταν ήτο στενοχωρημένος; Επίσης, πότε ήτο καλός ο Ίουδαϊκός λαός; Όταν εστέναζον και επεκαλούντο τόν Θεόν ή όταν έχαιροντο εις την έρημον και προσεκύνουν τόν μόσχον; Δι' αυτό και ο Σολομών, ο οποίος περισσύτερον από όλους έγνώριζε τί είναι ή ήδονή, λέγει: Είναι καλόν να υπάγης εις σπίτι που υπάρχει πένθος, παρά εις σπίτι που επικρατεί χαρά.³⁶ Δι' αυτό και ο Χριστός τούς μεν μακαρίζει, όταν λέγη, «μακάριοι οί πεινθούντες», τούς δε ταλανίζει και λέγει: «Αλλοίμονον εις σάς παύ γελάτε, διότι θα κλαύσετε».³⁷ Και πολύ σωστά. Διότι εις τας απηλυσσεις καθίσταται ή ψυχή ήμελής και μαλακή. Ένώ τό πένθος την συγκρατεί και την κάνει να φέρεται με σωφροσύνην και έτσι απαλλάσσεται από τό πλήθος τών κακών και γίνεται ύψηλοτέρα και ισχυροτέρα.

Αφού, λοιπόν, γνωρίζομεν καλά όλα αυτά, ως αποφεύγωμεν την δόξαν του κόπιου και την ήδονην που προσφέρει αυτή, δια να αποκτήσωμεν την πραγματικήν δόξαν, που παραμένει αιώνια, την όποian ειπε ολοι μας να επιτύχωμεν με την χάριν και την φιλανθρωπίαν C του Κυρίου ημών Ιησοφ Χριστού, εις τόν όποιον ανήκει ή δόξα και τό κράτος εις τούς αιώνας τών αιώνων. Αμήν.

36. Πρξλ. Έκκλ. 7 - 4.
37. Αοοζ. 6, 25.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΑ' (41)

(Ματθ. β', 25 - 32)

«Ο Ίησοφς όμως έγνώρισε τας αποκρύφους σκέψεις των και τούς ειπεν Κάθε βασιλειον, τό όποιον έχωρίσθη εις κομμάτια έχθρικά, ώστε δι' έμφυλιον πολέμου να σπρωφη κατά τού έαυτού του, καταλήγει εις τελειαν έρημοσιν. Και κάθε πόλις ή οικία που διηρέθη κατά τού έαυτού της, δεν θα σταθή, αλλά θα πέση και θα εξαφανισθή. Και εάν ο σατανάς θγάξη δια τής θιας τόν σατανάν, διηρέθη κατά τού έαυτού του. Πώς, λοιπόν, θα σταθή και δεν θα πέση ή βασιλεια του;»¹

«Ηδη τόν ειχαν κατηγορήσει ότι εκθάλλει τά δαιμόνια με την βοήθειαν και την δύναμιν του Βεελζεβούλ.»² Αλλά τότε δεν τούς έπιτίμησεν, παρά τούς έδωσε την ευκαιρίαν να γνωρίσουν την δύναμιν του από τό πολλά θαύματα και να διδαχθούν την μεγαλωσύνην του από τό ύφος τής διδασκαλίας του. Επειδή, όμως, επέμενον να έπαναλαμβάνουν τας απόψεις αυτές, τούς έπιτίμη, λοιπόν. Και με την έπιτίμησιν αυτήν αποδεικνύει την θεοητίά του κατά πρώτον με τό ότι απεκάλυψε τας αποκρύφους σκέψεις των Ε και δεύτερον με τό ότι τόν εσκόλα εξεδίωξε τούς δαίμονας.

Βέβαια ή κατηγορία που απέδωσαν εις τόν Κύριον ήτο πολύ άνασώντος. Διότι, όπως ειπα εις την προηγουμένην όμιλιαν, ο φθόνος δεν ζητεί τί να ειπή, αλλά άπλως θέλει να ειπή κάτι. Και όμως, παρά την συμπεριφοράν των αυτήν, δεν τούς περιεφρόνησεν ο Χριστός, άλλ' απολογείται με την έπίκειαν που άρμόζει εις αυτόν, δια να μάς διδάξη να φερώμεθα με πραότητα προς τούς έχθρούς μας, **44** Και αν ακόμη διατυπώνουν εις θάρος μας κατηγορίας, που γνωρίζομεν ότι δεν ευσταθούν δι' ημάς και δεν ήμπορούν να άνθέξουν εις την δοκιμασίαν τής λο-

1. Ματθ. 12, 28 - 29.
2. Πρξλ. Ματθ. 12, 24.

γική, να μη μᾶς κοππολαμῆν φόβος καὶ παραχή, ἀλλὰ με̄ κάθε μακροθυμία νά ἀπολογούμεθα εἰς αὐτούς. Αὐτό, λοιπόν, ἔκανε καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ Κύριος καὶ ἔδωσε μεγάλην ἀποδείξιν, ὅτι ὅσα ἔλεγαν εἰς θάρος τοῦ ἴσαν ψευδή. Διότι δὲν εἶναι χαρακτηριστικόν τοῦ δαιμονιζομένου νά φέρεται με̄ τόσῃν μεγάλῃν ἐπεικείαν. Ὅτε πάλιν ἤμπορούσε ὁ δαιμονιζόμενος νά γνωρίσῃ τὰς ἀποκρύφους σκέψεις των. Διότι, ἐπειδὴ ἡ σκέψις των αὐτῆ ἦτο πάρα πολὺ ἀνασχόντος καὶ, ἀκόμη, ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ, δὲν εἶχαν τὴν τόλμην νά δώσουν δημοσιότητα εἰς τὰς κατηγορίας των αὐτάς, ἀλλὰ τὰς ἐστριφογύριζαν εἰς τὸ μυαλό τους.

Β' Ὁ Κύριος, ὅμως, διὰ νά τοὺς ἀποδείξῃ ὅτι ἐγνώριζε καὶ τὰς ἀποκρύφους αὐτὰς σκέψεις των, δὲν ἀναφέρει μὲν τὴν κατηγορίαν, οὐτε ἀποκαλύπτει τὴν ποιήριαν των, ἀλλὰ δίδει ἀπάντησιν εἰς αὐτάς καὶ ἀφήνει τὸν ἔλεγχον εἰς τὴν συνείδησιν αὐτῶν καὶ ἰσχυρίζοντο αὐτά. Διότι εἰς ἕνα πράγμα μόνον ἀπέδιδε τὴν μεγαλύτεραν προσοχήν, εἰς τὸ νά ἀφελῆσθαι τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ὄχι νά τοὺς διακομπεύσῃ. Μολονότι, ἐάν ἤθελε νά τοὺς ἀπαντήσῃ διὰ μακρόν, νά τοὺς γελοιοποιήσῃ καὶ συγχρόνως νά ζητήσῃ νά ὀπισθοῦν τὴν θαρτέραν τιμωρίαν, δὲν ὄπηρχε κανένα ἐμπόδιον. Ἄλλ' ὅμως ὅλ' αὐτὰ τὰ ἔφησε κατὰ μέρος καὶ ἕνα μόνον ἐπέσχεεν, νά μὴ τοὺς κἀνῃ πῶς ἐριστικούς, ἀλλὰ περισσότερον ἐπεικείς καὶ ἔτσι νά τοὺς καταστήσῃ καταλληλοτέρους διὰ μετάνοιαν καὶ διόρθωσιν.

Γ' Πῶς ἀπολογεῖται, λοιπόν; Δὲν ἐπικαλεῖται καμμίαν μαρτυρίαν ἀπὸ τῆν Ἁγίαν Γραφήν, (διότι δὲν ἔβιδαν προσοχὴν εἰς αὐτὰ καὶ ἐπρόκειτο νά κάνουν παρερμηνείαν), ἀλλὰ τοὺς ἀπαντᾷ με̄ θάσιν τὰ οὐμβαίνοντα εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν ὁτιοῦν καθε βασιλείου, τὸ ὅποιον ἐχωρίσθη εἰς κομμάτια ἐχθρικά ὥστε δι' ἐμφυλίου πολέμου νά στραφῇ κατὰ τοῦ αὐτοῦ του, καταλήγει εἰς τελείαν ἐρήμωσιν. Καὶ κάθε πόλις καὶ διηρέθη κατὰ τοῦ αὐτοῦ της, δὲν θά ὑπαθῇ. Πραγματικά, δὲν προκαλοῦν τόσῃν καταστροφῇν οἱ πόλειαι καὶ προέρχονται ἀπὸ ἐξωτερικούς ἐχθρούς, ὅσῃν φερόντων προκαλοῦν οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι. Τὸ ἴδιον, θέσια, οὐμβαίνει καὶ εἰς τὰ σώματα. Τὸ ἴδιον, καὶ εἰς ὅλα τὰ πράγματα. Ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος φέρεται παραδείγματα ἀπὸ πῶς γνωστὰ θέματα. Καὶ ὅμως τοῖον πράγμα εἶναι ἰσχυρότερον εἰς τὴν γῆν ἀπὸ ἕνα βασίλειον; Τίποτε. Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα, ὅταν σημειωθῇ ἐμφύ-

λιος πόλεμος μέσα εἰς αὐτό, διαλύεται καὶ κατατρέφεται. Ἐάν ὅμως εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ βασιλείου ρίπτῃ τὸ θάρος εἰς τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως, ὁ ἡ ὅποια στασιάζει κατὰ τοῦ αὐτοῦ της, τί θά ἤμπορούσε νά εἴπῃς διὰ μίαν πόλιν; Ἡ τί δι' ἕνα σπῆτι; Πραγματικά, ἔστε μεγάλη εἴτε μικρὰ εἶναι μία δύναμις, ὅταν στασιάζῃ πρὸς τὸν αὐτὸν της, καταστρέφεται.

Κατὰ συνέπειαν, ἐάν ἐγὼ ἔχω δαιμόνιον μέσα μου καὶ με̄ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ ἐκδιώκω τοὺς δαίμονας ἀπὸ τοὺς δαιμονιζομένους, τότε ἔχει ἀρχίσει μάχη καὶ ἐμφύλιος πόλεμος μετὰ τῶν δαιμόνων καὶ ἀγωνίζονται ἐναντίον ἀλλήλων. Ἐάν, ὅμως, πολεμοῦν μετὰ τῶν, ἔχει πλέον καταστροφή καὶ διαλυθῇ ἡ δύναμις των, (καὶ δὲν εἶπε τοὺς δαίμονας διὰ νά δείξῃ ὅτι ὄπαρχε ἡ μεγάλη ἐνότης καὶ συμφωνία μετὰ τῶν δαιμόνων), «διηρέθη τότε», λέγει, «κατὰ τοῦ αὐτοῦ του». Ἐάν, ὅμως, διηρέθη, ἔγινε πλέον ἀσθενέστερος καὶ καταστράφη. Ἐ' Ἐάν καταστράφη, πῶς ἤμπορεῖ νά ἐκδιώκῃ τὸν ἄλλον σατανᾶν; Ἐίδες πῶσον γελοία εἶναι ἡ κατηγορία αὐτὴ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ; Πῶσον ἀνόητος; Πῶσον ἀντιπατικῆ; Διότι δὲν εἶναι νοητὸν νά ὀπισθοποιήσῃ τὰ ἴδια πρόσωπα, ὅτι διατηρεῖ τὴν δύναμιν του ὁ σατανᾶς καὶ ὅτι, παρὰ ἄλλα, ἐκδιώκει τοὺς ἄλλους δαίμονας. Ἀκόμη, νά ἰσχυρίζονται ὅτι δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ὄπαρχε, ἕνεκα τοῦ ὀποίου ἦτο φυσικὸν ἐπικαλοῦσθαι νά ἔχη καταστροφή.

Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη ἀπάντησις τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν Φαρισαίων, ὅτι θγάζει τὰ δαιμόνια με̄ τὴν βοήθειαν τοῦ Βεελζεβούλ.

Δευτέρα ἀπάντησις, μετὰ τὴν πρώτην, εἶναι τὰ ὅσα λέγει διὰ τοὺς μαθητάς. Διότι τὰς ἐναντίον του συκοφαντίας αὐτῶν δὲν τὰς ἀντιτρέπει με̄ ἕνα μόνον τρόπον, ~~1-2~~ ἀλλὰ με̄ δύο καὶ τρεῖς, ἐπειδὴ θέλει ὀλοκληρωτικὰ νά ἀφανίσῃ τὴν ἀνταγωνιστὴν τους. Τὸ ἴδιον, ἔλλωστε, ἔκανε καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς τηρήσεως τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου, ὅπου ἀνέφερε τὴν περίπτωσιν τοῦ Δαυὶδ³ τοὺς ἱερεῖς,⁴ τὴν προφητικὴν μαρτυρίαν καὶ λέγει, «θέλω ἔλεος καὶ ὄχι θυσίας»⁵ καὶ τὸν λόγον διὰ τὸν ὀπίον καθιερώθη τὸ Σάββατον. «Διότι τὸ Σάββατον», λέγει, «ἔγινε

3. Πρὸς Ματθ. 12, 8 - 1.

4. Πρὸς Ματθ. 12, 5.

5. Ἰω. 6, 6. Μετθ. 12, 7.

διά τὸν ἄνθρωπον». ⁶ Τὸ ἴδιον, λοιπὸν, κάνει καὶ ἐδῶ. Πραγματικά, μετὰ τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα ἐργεταί εἰς τὸ δευτέρου πού εἶναι πιὸ σαφές ἀπὸ τὸ πρῶτον. «Καὶ ἐάν ἐγὼ», λέγει, «θγάξω τὰ δαιμόνια μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Βεελζεβούλ, τὰ τέκνα σας μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ θγάξου;». ⁷ Κύτταξε καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν ἐπεικειαν τοῦ Κυρίου. ⁸ Διότι δὲν εἶπεν, οἱ μαθηταί μου, οὔτε, οἱ ἀπόστολοι, ἀλλὰ «τὰ τέκνα σας», ὥστε νὰ τοὺς δώσῃ μεγάλην εὐκαιρίαν, ἐάν θελήσουσιν νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν ἀρχικὴν τῶν εὐγένειαν. ⁹ Ἐάν, ὅμως, φέρονται μετὰ ἀγαριστίαν καὶ ἐπιμένουν εἰς τὰς ἀπόψεις τῶν, νὰ τοὺς ἀφαιρήσῃ πλέον κάθε ἐπιλογισμὸν πρόφασιν. ¹⁰ Ὅτι λέγει ἔχει τὴν ἀκόλουθον σημασίαν. Οἱ ἀπόστολοι μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ ἐκθάλλου τὰ δαιμόνια; Διότι καὶ αὐτοὶ ἐξεδίωκαν τοὺς δαίμονας μετὰ τὴν δύναμιν ποῦ ἔλαβον ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν, χωρὶς, ὅμως, νὰ τοὺς κατηγοροῦν δι' αὐτὸ οἱ Φαρισαῖοι. Ἐπειδὴ δὲν ἐμάχοντο τὰ γεγονότα καὶ τὰς πράξεις, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου.

Θέλω, λοιπὸν, ὁ Ἰησοῦς νὰ τοὺς ἀποδείξῃ **C** ὅτι τὰ λεγόμενά τους προήρχοντο μόνον ἀπὸ φθόνου, φέρει τοὺς ἀποστόλους εἰς τὸ μέσον. Διότι ἐάν ἐγὼ ἐκδιώκω τὰ δαιμόνια μετὰ τὴν συνεργασίαν τοῦ Βεελζεβούλ, πολὺ περισσότερον θὰ τὸ κάνουν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἔλαβον τὴν ἐξουσίαν αὐτὴν ἀπὸ ἐμέ. Ἀλλὰ δὲν εἶπατε τίποτε παρόμοιον εἰς αὐτοὺς. Κατὰ ποῖαν λογικὴν, λοιπὸν, κατηγορεῖτε ἐμέ, ποῦ εἶμαι ὁ αἴτιος τῶν πράξεων ποῦ ἐνεργοῦν ἐκεῖνοι, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀπαλλάσσετε ἀπὸ κάθε κατηγορίας; Αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ σας δὲν θὰ σας ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν κατηγορίαν, ἀλλὰ θὰ γίνῃ ἀφορμὴ μεγαλύτερας τιμωρίας σας. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν καὶ προσέθετεν «Δι' αὐτὸ αὐτοὶ θὰ σας καταδικάσουν». ¹¹ Διότι φθῶ οἱ μαθηταί μου προέρχονται ἀπὸ σᾶς καὶ ἐμελέτησαν τὰ ζητήματα αὐτά καὶ πείθονται καὶ ὑπακούουσιν εἰς ἐμέ, εἶναι φανερόν ὅτι θὰ καταδικάσουν ἐκεῖνους ποῦ ἐνεργοῦν καὶ λέγουν τὰ ἐντίθετα.

¹² Ἐάν, ὅμως, ἐγὼ μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ θγάξω τὰ δαιμόνια. **D** ἀποδεικνύεται ὅτι ἐ-

6. Ματθ. 9, 27.

7. Ματθ. 12, 27.

8. Νὰ ἀφίρουν, δηλαδὴ, τῶν ὑποκριτῶν καὶ τὰς συγκοφονίας καὶ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν εὐαγγέλιον.

9. Ματθ. 12, 27.

φθασεν εἰς σᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ¹³ Τί εἶναι ἡ βασιλεία; Ἡ ἰδική μου παρουσία. Κύτταξε με ποῖον τρόπον τοὺς προσκαλεῖ πάλιν κοντά του καὶ τοὺς θεραπεύει καὶ τοὺς προσελκύει νὰ τὸν γνωρίσουν καὶ, παράλληλα, τοὺς ἀποδεικνύει ὅτι καταπολεμοῦν τὰ ἴδικά τους ἀγαθὰ καὶ ἀντιστρατεύονται τὴν ἴδικήν τους σωτηρίαν. Διότι ἔπρεπεν, λέγει, νὰ χαίρεσθε καὶ νὰ σκιρτᾶτε ἀπὸ ἀγαλλίας, ἐπειδὴ ἦλθα κοντά σας διὰ νὰ σᾶς δωρίσω τὰ μεγάλα καὶ ἀπόρητα ἐκείνα ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἀπὸ παλαιὰ τὰ ἔμνησαν οἱ προφῆται, καὶ ἐπειδὴ ἐφθασεν ὁ καιρὸς τῆς εὐτυχίας σας, Σεις, ὅμως, κάνετε τὸ ἀντίθετον καὶ ὄχι μόνον δὲν δέχεσθε τὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ με συγκοφονεῖτε καὶ σκηνοδοτεῖτε κατηγορίας ἐναντίον μου χωρὶς νὰ ὑπάρχουν.

¹⁴ Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος λέγει: «Ἐάν, ὅμως, ἐγὼ μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ὁ Λουκάς λέγει: «Ἐάν δὲ ἐγὼ μετὰ τὸν δάκτυλον τοῦ Θεοῦ θγάξω τὰ δαιμόνια», διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ ἐκδιώξις τῶν δαιμόνων ἦτο ἔργον, ποῦ ἐχρειάζετο μεγάλην δύναμιν καὶ ὄχι ἕνα ἀπλό χάρισμα. Καὶ μετὰ αὐτὰ ἐπιθυμεῖ ὁ Κύριος μετὰ συλλογισμὸν νὰ ἀποδείξῃ καὶ νὰ τοὺς τονίσῃ ὅτι ἐάν τώρα συμβαίη αὐτά, ἔχει ἔλθει πλέον ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ δὲν τὸ λέγει αὐτὸ κατ' εὐθείαν, ἀλλὰ τὸ ὑπαινίσσεται συνεσκιασμένως καὶ μετὰ τρόπον ποῦ νὰ μὴ τοὺς φανῇ θαρῶ, ὅταν λέγῃ: «Ἄρα ἀποδεικνύεται ὅτι ἐφθασεν εἰς σᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ».

4.17 Εἶδες πλοῦτον σοφίας; Μετὰ δὲ τὸν κατηγοροῦν, μετὰ αὐτὰ ἀπέδειξε τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς παρουσίας του.

Εἰς τὴν συνέχειαν, διὰ νὰ τοὺς προσελκύσῃ, δὲν εἶπεν ἀπλῶς, ἐφθασεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ, «εἰς σᾶς» ἐφθασεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὅταν νὰ ἔλεγεν, δηλαδὴ: Διὰ σᾶς ἔγουν ἔλθει τὰ ἀγαθὰ. Διότι, λοιπὸν, διακρίσθε ἑχθρικῶς πρὸς τὰ ἴδικά σας καλὰ; Διατὶ καταπολεμεῖτε τὴν σωτηρίαν σας; Αὐτὴ εἶναι ἐκείνη ἡ ἐποχὴ, τὴν ὁποῖαν προέλεγον οἱ προφῆται. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόδειξις τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον, τὴν ὁποῖαν ἔμνησαν οἱ προφῆται, τὸ ὅτι δηλαδὴ ἔλα αὐτὰ γίνονται μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. Διότι τὸ ὅτι συμβαίνουν θαυμαστά γεγονότα τὸ γνωρίζετε καλὰ οἱ ἴδιοι. Τὸ ὅτι δὲ αὐτὰ πρα-

γματοποιούνται με την δύναμιν τοῦ Θεοῦ, τὸ φωνάζουν τὰ ἴδια τὰ γεγονότα. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι τώρα ἰσχυρότερος ὁ σατανᾶς, ἀλλ' ὅπως ὅποτε εἶναι ἀσθενέστερος. Ἡ Ὁ ἀδύνατος ἕως δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ θγάξῃ τὸν ἰσχυρὸν δαίμονα, μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶναι ἰσχυρός. Τὰ ἔλεγε δὲ αὐτὰ δια νὰ δείξῃ τὴν δύναμιν τῆς ἀγάπης καὶ τὴν ἀδυναμίαν τῆς διαίρεσώς καὶ τῆς φιλονεκίας. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰησοῦς συνεχῶς συνεβούλευε τοὺς μαθητὰς εἰς κάθε περίπτωσιν περὶ τῆς ἀγάπης καὶ ὅτι ὁ διάβολος κάνει τὸ πᾶν διὰ νὰ τὴν ἀφανίσῃ.

Ἄφου ἐτελεώσων, λοιπόν, καὶ τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα, ἔρχεται εἰς τὸ τρίτον καὶ λέγει τὰ ἀκόλουθα: «Πῶς ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰσελθῇ εἰς τὸ σπῆτι τοῦ δυνατοῦ καὶ νὰ ἀρπάξῃ τὰ πράγματα του, εἰάν δὲν κατακτήσῃ καὶ δὲν θέσῃ πρῶτα τὸν ἰσχυρὸν καὶ τότε θὰ διαρπάξῃ τὸ σπῆτι του;»¹¹ Ὅτι, θέβαια, δὲν εἶναι νοητὸν νὰ θγάξῃ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν, εἶναι φανερόν ἀπὸ οὗσα ἐλέχθησαν παραπάνω. Τὸ ἔτι δὲ δὲν ἦτο δυνατόν κατ' ἄλλον τρόπον νὰ ἐκδιώχῃ ὁ σατανᾶς, εἰάν προηγουμένως δὲν τὸν ἐνίκα ὁ Κύριος. Ἐ καὶ αὐτὸ γίνεται παραδεικτὸν ἀπὸ βλαύς. Ποία ἀλήθεια προκύπτει, λοιπόν, ἀπὸ αὐτά; Ὅτι ἐλέγθη παραπάνω, ἀλλὰ μετὰ μεγαλύτερον πειστικότητα. Διότι τόσο πολύ, λέγει, ἀπέχω ἀπὸ τοῦ νὰ χρησιμοποιοῦ τὸν διάβολον ὡς σύμμαχον, ὥστε καὶ τὸν καταπολεμῶ καὶ τὸν θεαμέω. Καὶ ἀποδείξῃς αὐτοῦ εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι διαρπάξω τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. Κόπταξέ πῶς ἀποδεικνύεται τὸ ἀντίθετον ἀπὸ ἐκεῖνο πού ἤθελαν νὰ δημιουργήσουν οἱ Φαρισαῖοι μετὰ τὴν κατηγορίαν τους. Διότι ἐκεῖνοι ἐπεθύμουν νὰ ἀποδείξουν ὅτι δὲν ἐκδιώκει μετὰ τὴν ἰδικὴν τοῦ δυνατοῦ τοὺς δαίμονας, ἐνῶ ὁ Κύριος ἀποδεικνύει ὅτι ἔχει μόνον τοὺς δαίμονας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν μετὰ μεγάλην ἐξουσίαν τὸν ἔχει θέσει Ἰ καὶ αὐτὸν πρὶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους κατενίκησε μετὰ τὴν ἰδικὴν τοῦ δυνατοῦ. Καὶ αὐτὸ γίνεται φανερόν ἀπὸ τὰ γεγονότα. Ἐάν, λοιπόν, ὁ σατανᾶς ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι ἀρχὸν καὶ οἱ ἄλλοι ὑποτάσσονται εἰς αὐτόν, πῶς, χωρὶς νὰ νικηθῇ καὶ νὰ ὑποκύβῃ αὐτός, διαρπάξωσαν αὐτοί;

Ἐδῶ, νομίζω, ὅτι τὰ λεγόμενα ἀποτελοῦν προφητείας. Διότι δὲν εἶναι μόνον οἱ δαίμονες σκευὴ τοῦ διαβό-

λου, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι πού πράττουν τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. Τὰ εἶπεν, λοιπόν, αὐτὰ διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι καὶ τοὺς δαίμονας ἐκβάλλει, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰκουμένην ἀλόκληρον θὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν πλάνην. Ἐ καὶ τὰς μαγείας αὐτοῦ θὰ καταλύσῃ, καὶ θὰ ἀχρηστεύσῃ ἅλα τὰ τεχνάσματα αὐτοῦ. Καὶ δὲν εἶπεν ἔτι, θὰ ἀρπάξῃ τὰ πράγματα τοῦ διαβόλου, ἀλλὰ «θὰ τὰ διαρπάξῃ», διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὸ θὰ ἐγίνετο μετὰ μεγάλην ἐξουσίαν. Ἐπίσης, ὀνομάζει ἰσχυρὸν τὸν διάβολον, ὅχι ἐπειδὴ ἐκ φύσεως εἶναι ἰσχυρός, μὴ γένοιο, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ τὴν δύναμιν πού εἶχε προηγουμένως, ἡ ὅποια ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας ἀδιαφορίαν καὶ ραθυμίαν.

Ἐκεῖνος πού δὲν εἶναι μαζί μου, εἶναι ἐναντίον μου. Καὶ ἐκεῖνος πού δὲν μαζεύει μαζί με ἐμέ, αὐτὸς σκορπίζει.¹² Ἐ καὶ τὸ τέταρτον ἐπιχείρημα. Διότι τί ἐπιθυμῶ ἐγώ; λέγει. Νὰ σὸς ὀδηγήσω κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, νὰ σὸς διδάξω τὴν ἀρετὴν, νὰ σὸς καταστήσω γνωστὴν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Τί θέλουν δὲ ὁ διάβολος καὶ οἱ δαίμονες; Τὰ ἀντίθετα ἀπὸ αὐτά. Κατὰ ποῖαν λογικὴν, λοιπόν, ἐκεῖνος πού δὲν μαζεύει μαζί μου, οὔτε εἶναι μετὰ τὸ μέρος μου, ἐπρόκειτο νὰ συμπράξῃ μετὰ ἐμέ; Καὶ διατί λέγω νὰ συμπράξῃ; Ἀντίθετα, θὰ εἶχε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διασκορπίσῃ ἅλα τὰ ἰδικὰ μου. Αὐτός, λοιπόν, πού ὅχι μόνον δὲν συμπράττει μαζί μου, ἀλλὰ καὶ διασκορπίζει, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ δείξῃ τὸσην ἀμνοῖαν πρὸς ἐμέ, ὥστε μαζί μου νὰ ἐκδιώκῃ τοὺς δαίμονας; Αὐτὸ δὲ εἶναι φυσικὸν νὰ ὑποπεύσωμεν ὅτι δὲν ἐλέγθη μόνον διὰ τὸν διάβολον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του, Ἐ διότι καταπολεμῇ τὸν διάβολον καὶ διασκορπίζει τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.

Καὶ πῶς, ἔρωτᾷ κάποιος, εἶναι ἐναντίον μου, ὅποιος δὲν εἶναι μετὰ τὸ μέρος μου; Ἀκριβῶς μετὰ τὸ ὅτι δὲν μαζεύει μαζί μου. Ἐάν δὲ αὐτὸ εἶναι ἀληθινόν, πολὺ περισσότερο θὰ εἶναι ἐχθρὸς ἐκεῖνος πού εἶναι ἐναντίον του. Διότι, εἰάν ὅποιος δὲν συμπράττει εἶναι ἐχθρὸς, πολὺ περισσότερο θὰ εἶναι ὅποιος τὸν καταπολεμῇ. Ὅλα αὐτὰ τὰ λέγει, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι μεγάλη καὶ ἀνέκφραστος εἶναι ἡ ἐχθρα αὐτοῦ πρὸς τὸν διάβολον. Διότι πῶς μου, σὲ παρακαλῶ, εἰάν ὑπάρχῃ ἀνάγκη νὰ πολεμήσῃς ἐναντίον κάποιου, ἐκεῖνος πού δὲν θέλει νὰ συμμαχήσῃ

μαζί σου δεν είναι έχθρός σου δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον; Ἐάν δὲ εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει ὅτι, «ὅποιος δὲν εἶναι ἐναντίον σου, εἶναι μετὰ τὸ μέρος σου»,¹³ αὐτὸ δὲν ἀντιφάσκει πρὸς ὅ,τι λέγεται ἐδῶ. Διότι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι ἐναντίον αὐτῶν. Ἐνῶ ἐκεῖ ἀποδεικνύει ὅτι μερικῶς εἶναι μαζί των. Διότι διὰ τῆς πίστεως εἰς σέ, λέγει, ἐκδιώκουν τοὺς δαίμονας.¹⁴

Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἐδῶ ἀναφέρεται καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, τοὺς ὁποίους ἐποποθέτησε μετὰ τὸ μέρος τοῦ διαβόλου. Διότι καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐναντίον του καὶ ἐσκόρπιζον ὅσα συνεκέντρωνεν. Τὸ ὅτι δὲ ὕπαινασσετο καὶ τοὺς Ἰουδαίους τὸ ἐδήλωσεν ὅταν εἶπεν· «Δι' αὐτὸ σὰς λέγω ὅτι πᾶσα ἁμαρτία καὶ θλασφημία θὰ συγχωρηθῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους».¹⁵

Ἀφοῦ ἀπελογηθῆ καὶ κατέρριψε τὰς ἀντιρρήσεις τοὺς καὶ τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι μάταια ἀνασχυντοῦν, τώρα λοιπὸν τοὺς ἐκφασίζει. Διότι καὶ αὐτὸς ὁ τρόπος δὲν εἶναι μικρὸν μέσον συμβουλῆς καὶ διορθώσεως, τὸ νὰ μὴ ἀπολογηται καὶ νὰ μὴ προσπαθῇ νὰ τοὺς πείθῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς ἀπειλῇ. Ὁ πράγμα πὸν τὸ κάνει πολλὰς φορές, ὅταν νομοθετῇ καὶ τοὺς συμβουλεύῃ. Καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως τὰ λεγόμενα δίδουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι πολὺ ἄσπῳ. Ἐάν, ὅμως, προσέχωμεν, θὰ τὰ ἐνοησοῦμεν εὐκόλα.

Καὶ κατὰ πρῶτον εἶναι καλὸν νὰ ἀκοῦσωμεν τὰ ἴδια τὰ λόγια· «Πᾶσα ἁμαρτία», λέγει, «καὶ θλασφημία θὰ συγχωρηθῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ θλασφημία ὅμως κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν θὰ συγχωρηθῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἐκεῖνος πὸν θὰ εἴπῃ λόγον ἐναντίον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, θὰ συγχωρηθῇ. Ἐκεῖνος, ὅμως, πὸν θὰ εἴπῃ θλασφημίον λόγον κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δὲν θὰ συγχωρηθῇ ὅτε εἰς τὴν παρούσαν ὅτε εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν».¹⁶ Ἐ Πι σημαίνουν, λοιπὸν, τὰ ὅσα λέγει ἐδῶ; Πολλὰς κατηγορίας εἶπατε ἐναντίον μου, ὅτι εἰμαι πλάνος, ὅτι εἰμαι ἀντίθεος. Ὅλα αὐτὰ σὰς τὰ συγχωρῶ, ἐάν μετανοήσετε, καὶ δὲν ζητῶ τὴν τιμωρίαν σου, ἐνῶ ἡ θλασφημία κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος δὲν θὰ συγχωρηθῇ, ἔστω καὶ ἀν' μετανοήσετε. Καὶ πῶς δικαιολογεῖται

13. Λευκ. 8, 60.

14. Πρῶτ. 12, 22.

15. Ματθ. 23, 31.

16. Ματθ. 12, 31-32.

αὐτό; Διότι καὶ αὐτὴ ἡ θλασφημία συγχωρηθῇ εἰς ἐκείνους πὸν μετενόησαν. Πραγματικῶς, πολλοὶ ἀπὸ ἐκείνους πὸν εἶπαν τὰς κατηγορίας αὐτὰς ἐπίστευσαν ἀργότερον καὶ τοὺς συγχωρήθησαν ὅσαι αἱ ἁμαρτίαι των.

4-4-9 Τί σημαίνουν, λοιπὸν, τὰ ὅσα λέγει; Ὅτι ἀπὸ ὅσας τὰς ἄλλας ἁμαρτίας αὐτὴ εἶναι ἀσυγχώρητος. Διὰ τοῖον λόγον; Διότι δὲν ἐγνωρίζαν ἀκριβῶς ποῖος εἶναι ὁ Κύριος εἰς τὴν πραγματικότητα, ἐνῶ εἶχον γνωρίσει εἰς ἱκανοποιητικὸν ἑασθὸν τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Διότι, πραγματικῶς, οἱ προφῆται ὅτι εἶπαν τὸ εἶπαν διὰ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶχαν ὑψηλὴν ἰδέαν καὶ γνῶσιν δι' αὐτό. Ὅτι λέγει ἔχει τὴν ἀκόλουθον σημασίαν· ἔστω ὅτι δὲν ἠμπορεῖτε νὰ σχηματίσετε σαφῆ γνῶμην δι' ἐμέ, ἐπειδὴ φέρω ἀνθρώπινον σῶμα, μὴπως, ὅμως, ἠμπορεῖτε νὰ εἰπίτε καὶ διὰ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, δὲν τὸ γνωρίζομεν; Δι' αὐτὸ λοιπὸν, θὰ εἶναι ἀσυγχώρητος ἡ θλασφημία σου καὶ θὰ τιμωρηθῇ καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν καὶ ἐκεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐ Διότι πολλοὶ ἐτιμωρήθησαν ἐδῶ μόνον, ὅπως εἶναι ὁ ἄνθρωπος πὸν ἔπεσον εἰς τὴν πορνεῖαν¹⁷ καὶ ἐκεῖνος πὸν ἀναξίως μετεῖχον εἰς τὰ μυστήρια ἀπὸ τοὺς χριστιανούς τῆς Κορίνθου. Σεις, ὅμως, θὰ τιμωρηθῇτε καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Ὅσας, θέθαια, θλασφημίας εἶπατε ἐναντίον μου πρῶτον νὰ σταυρωθῶ, σὰς τὰς συγχωρῶ. Καὶ αὐτὸ ἀκούη τὸ τὸλμημα τοῦ σταυροῦ ὅτε τὸ συγχωρῶ. Καὶ ὅτε θὰ κατακριθῇτε διὰ τὴν ἀπιστίαν σου μόνον. (Διότι καὶ ἐκεῖνος πὸν ἐπίστευσαν πρὸ τοῦ σταυροῦ δὲν εἶχαν τελείαν πίστιν. Ἐφ' ἄλλου εἰς πολλὰς περιπτώσεις παραγγέλλει εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ ἀνοικονοῦν τὴν πίστιν των εἰς τὴν θεοτήτᾳ του πρὸ τοῦ πάθους. Καὶ ὅταν ἐδρίσκετο εἰς τὸν σταυρὸν εἶπεν εἰς τὸν Πατέρα του νὰ τοὺς συγχωρήσῃ τὴν ἁμαρτίαν αὐτήν). Ὅσα, ὅμως, εἶπατε κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, αὐτὰ δὲν συγχωροῦνται.

Ἐ Τὸ ὅτι, λοιπὸν, τὰ ὅσα λέγει διὰ τὸν ἑαυτὸν του τὰ ἀναφέρει πρὸ τῆς σταυρώσεως τὸ ἀποδεικνύει μετὰ σα εἶπεν· «Καὶ ἐκεῖνος πὸν θὰ εἴπῃ λόγον ἐναντίον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, θὰ συγχωρηθῇ. Ἐκεῖνος, ὅμως, πὸν θὰ εἴπῃ θλασφημίον λόγον κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος»

17. Πρῶτ. 2, 1 ἔξ.

δὲν θά συγχωρηθῆ. Διὰ τὴν Διότι τὸ ἅγιον Πνεῦμα οὐκ εἶναι γνωστὸν καὶ φέρεσθε μὲ ἀνασχυρίαν πρὸς ὅ,τι εἶναι φανερόν. Διότι καὶ ἂν λέγετε ὅτι ἐμὲ δὲν με γνωρίζετε, δὲν ἀγνοεῖτε, θέθαια, καὶ ἐκεῖνο, διότι ἡ ἐκδίωξις τῶν θαυμάτων καὶ ἡ θεραπεία τῶν ασθενῶν εἶναι ἔργον τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Συνεπῶς, δὲν ὑβρίζετε ἐμὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἡ τιμωρία σας εἶναι ἀναπόφευκτος καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Διότι, πραγματικὰ, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλοι μὲν τιμωροῦνται καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. **Δ** Ἄλλοι πάλιν μόνον ἐδῶ, ἐνῶ ἄλλοι μόνον ἐκεῖ. Τέλος, ἄλλοι οὐτε ἐδῶ, οὐτε ἐκεῖ. Ἐδῶ μὲν καὶ ἐκεῖ, ὅπως συνέβη μὲ αὐτοὺς τοὺς Ἰουδαίους. (Διότι καὶ ἐδῶ ἐτιμωρήθησαν, ὅταν ὑπέστησαν τὰ φοβερά ἐκεῖνα θάσανα κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως τους,¹⁸ καὶ ἐκεῖ θὰ ὁποιοῦν τὴν πλέον φοβεράν τιμωρίαν.) Ἐπίσης, ὅπως ἐτιμωρήθησαν οἱ Σοδομίται καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἐκεῖ δὲ μόνον, ὅπως ὁ πλοῦσιος ποῦ ἐκαίγετο καὶ δὲν εἶχεν οὐτε μίαν σταγόνα νεροῦ. Ἐδῶ δὲ, ὅπως ὁ χριστιανὸς εἰς τὴν Κόρινθον ποῦ ἔπεσεν εἰς τὴν πορνείαν. Οὐτε ἐδῶ, οὐτε ἐκεῖ, ὅπως οἱ ἀποστόλοι, οἱ προφῆται καὶ ὁ μακάριος Ἰωβ. Διότι τὰ ὅσα ὑπέστησαν δὲν ἦσαν τιμωρία, Ἐ ἀλλὰ ἀνάγες καὶ παλαιήματα.

Ἄς φροντισώμεν, λοιπόν, νὰ ἀνῆκαμεν εἰς τὴν μερίδα αὐτῶν. Καὶ ἐὰν δὲν ἐπιτύχωμεν αὐτό, ἄς συμπεριληφθώμεν ἔσται εἰς ἐκεῖνους ποῦ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν καθαρίζονται ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας των. Διότι τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο εἶναι φοβερόν, καὶ ἡ τιμωρία ἀναπόφευκτος καὶ ἀφόρητος ἡ κόλασις. Ἐάν, ὁμῶς, θέλῃς νὰ μὴ τιμωρηθῆς οὐτε ἐδῶ, τότε νὰ διακῆς τὸν ἑαυτὸν σου, νὰ ζητήσῃς εὐθύναν ἀπὸ αὐτόν. **430** Ἄκουσε τὸν Παῦλον ποῦ λέγει: «Διότι ἐὰν ἀνεκρίναμεν καὶ ἐξετάζαμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, δὲν θὰ καταδικάζωμεθα»¹⁹. Ἄν κἀνῆς αὐτό τὸ πρᾶγμα, θὰ προσευῆς σιγὰ σιγὰ καὶ θὰ φθάσῃς μέχρι τὸν στέφανον.

Καὶ πῶς θὰ ζητήσωμεν τὴν τιμωρίαν τοῦ ἑαυτοῦ μας; Ἐρωτᾷ κάποιος. Νὰ θρηνησῇ, νὰ στενάξῃ πικρά, νὰ ταπεινώσῃ τὸν ἑαυτὸν σου, νὰ τὸν υποθάλλῃ εἰς τὰ λοιπώματα καὶ νὰ ἐνθυμηθῇ ἕνα ἕνα τὰ ἀμαρτήματά

¹⁸. Ἀναφέρεται εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Γερουσαλῆμ ἀπὸ τῶν Τισσῶν ἐν 70 μ. Χ.

¹⁹. Α' Κορινθ. 11, 31.

σου. Αὐτὰ δὲν εἶναι μικρὰν θάσανον τῆς ψυχῆς. Καὶ ἐὰν κάποιος εὐρίσκειται εἰς πνευματικὴν κατάνυξιν, γνωρίζει καλὰ ὅτι ἔτσι πρὸ πάντων τιμωρεῖται ἡ ψυχὴ. Ἐάν κάποιος ἔχη συνεχῶς εἰς τὸ μυαλό του τὰς ἀμαρτίας του, γνωρίζει, ἐπίσης, καλὰ πόσῃ ὀδύνη νοιάθει ἀπὸ αὐτὰς. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς ὡς θρασυεὶον τῆς μετανοίας αὐτοῦ τοῦ εἶδους ὀρίζει τὴν δικαίωσιν. Ἄλεγε οὐ πρῶτος τὰς ἀμαρτίας σου, διὰ νὰ δικαιωθῆς.²⁰ **Β** Διότι δὲν εἶναι, πραγματικὰ δὲν εἶναι καθόλου ἀσημαντὸν μέσον διὰ τὴν διόρθωσίν μας τὸ νὰ συγκεντρώσωμεν ὅλας τὰς ἀμαρτίας μας καὶ νὰ τὰς σκεπτόμεθα καὶ νὰ τὰς συλλογίζωμεθα συνεχῶς. Διότι ἐκεῖνος ποῦ κάνει τὴν πρᾶξιν αὐτὴν θὰ φθάσῃ εἰς τὴν μάγαν πνευματικὴν κατάνυξιν, ὥστε θὰ νομίσῃ ὅτι δὲν ἀκρίβει οὐτε νὰ ζῆ. Καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἔχει τὴν πίστιν αὐτὴν θὰ γίνῃ πῶς εὐπλαστός καὶ ἀπὸ τὸ κηρί.

Μὴ μοῦ ἀναφέρῃς, θέθαια, μόνον τὰς πορνείας, οὐτε τὰς μοιχείας, οὐτε ἐκεῖνα τὰ ἀμαρτήματα ποῦ εἶναι φανερά καὶ τὰ γνωρίζουν καὶ τὰ παραδέχονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλὰ νὰ συμπεριλάβῃς καὶ τὰς ἀποκρύφους κακίας, τὰς συκοφαντίας, τὰς κατηγορίας, τὰς κενοδοξίας, τὸν φθόνον καὶ ὅλας τὰς παρομοίας ἀμαρτίας. Διότι καὶ αὐτὰ δὲν φέρουν μικρὰν κόλασιν. Διότι καὶ ὁ λοιδορὸς θὰ ριφθῇ εἰς τὴν γέενναν καὶ ὁ μέθυσος δὲν ἔχει καμμίαν ὀχέσιν μὲ τὴν βασιλείαν. **Γ** Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ποῦ δὲν ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του ἔρχεται εἰς τὴν μάγαν πνευματικὴν κατάνυξιν, ὥστε οὐτε τὸ μαρτύριον δὲν τοῦ δίδει καμμίαν ἀφέλειαν. Καὶ ἐκεῖνος ποῦ παραμελεῖ τοὺς ἰδικούς του ἔχει ἀρνηθῆ τὴν πίστιν του. Καὶ ὅποιος περιφρονεῖ τοὺς πτωχοὺς καταδικάζεται εἰς τὸ πῦρ. Κατὰ συνέπειαν μὴ τὰ βεωρῆς ἀσημαντά καὶ μικρὰ αὐτά, ἀλλὰ νὰ τὰ συγκεντρώσῃς ὅλα καὶ νὰ τὰ καταγράψῃς ὡς εἰς βιβλίον. Διότι ἐν τῇ γράφῃ σου, ὁ Θεὸς τὰ σῆγει. Ὅπως, πάλιν, ἐὰν δὲν τὰ καταγράψῃς ὁ ἴδιος, τὰ καταγράφει ὁ Θεὸς καὶ ζητεῖ τὴν τιμωρίαν σου. Εἶναι, λοιπόν, πολὺ καλλίτερον νὰ καταγραφῶν αὐτὰ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ νὰ τὰ σῆσει ὁ Θεός, παρά νὰ τὰ λησμονήσωμεν ἡμεῖς καὶ νὰ μᾶς τὰ παρουσιάσῃ ὁ Θεός. **Δ** κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς κρίσεως.

Ὅθεν, διὰ νὰ μὴ συμῆθῃ αὐτό, ἄς ἐξετάζωμεν τὰ πάντα μὲ ἀκριβείαν καὶ θὰ εὐρωμεν ὅτι εἴμεθα ὑπεύθυνοι διὰ πολλὰς ἀμαρτίας. Πραγματικὰ, ποῖοι εἶναι κα-

²⁰. Ἦβ. 43, 26.

βαρδὸς ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν; Διότι μὴ μοῦ προβάλλῃς ὡς ἐπιχείρημα τὸ ὅτι εὕρισκσαι εἰς μίαν μετρίαν κατάστασιν, ἀλλὰ νὰ σκέπτεσαι ὅτι καὶ διὰ τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα θὰ τιμωρηθῶμεν ὁμοίως καὶ δι' αὐτὸ νὰ μετανοήσῃς. Ποῖος εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν ὄσριν; Αὐτὴ ρίπτει εἰς τὴν γέενναν. Ποῖος δὲν κατηγορῆτος κρυφὰ τὸν πλησίον του; Καὶ αὐτὸ τὸ ἁμάρτημα σοῦ στερεῖ τὴν βασιλείαν. Ποῖος δὲν ἔπεσον εἰς τὴν ὑπερηφάνειαν; Αὐτὸς εἶναι περισσότερο ἀκάθαρτος ἀπὸ ἄλλους. Ποῖος δὲν ἐκτόταξε μὲ ἀκόλαστα μάτια; Ἐ Αὐτὸς εἶναι τέλειος μαϊχός. Ποῖος δὲν ὠργίσθη μάταια κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του; Αὐτὸς εἶναι ἐνοχὸς ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου. Ποῖος δὲν ἀρκίσθη; Καὶ ὁ ὄρκος προέρχεται ἀπὸ τὸν πονηρὸν. Ποῖος δὲν ἐπιόρκησεν; Καὶ ἡ ἐπιόρκια εἶναι πράξις ἀμαρτωλῆ περισσότερο ἀπὸ τὸν ὄρκον ποῦ εἶναι ἐκ τοῦ πονηροῦ. Ποῖος δὲν ἐδούλευσεν εἰς τὸν μαμωνᾶν; Αὐτὸς ἐξέπεσε ἀπὸ τὴν γησίαν δουλείαν εἰς τὸν Χριστόν. Ἡμπορῶ καὶ ἄλλα σπουδαιότερα ἀπὸ αὐτὰ νὰ ἀναφέρω. Ἄλλ' εἶναι ἀρκετὰ αὐτὰ **451** καὶ ἱκανὰ νὰ ὀδηγήσουν εἰς κατάνειν ἐκεῖνον ποῦ δὲν εἶναι σκληρὸς σὺν πέτρα καὶ δὲν κατέχειται ἀπὸ μεγάλῃ ἀναισθησίαν. Διότι ἐὰν κάθε μίαν ἀπὸ τὰς παραπάνω ἁμαρτίας καταδικάζῃ εἰς τὴν κόλασιν, τί δὲν θὰ ἔκαναν, ἐὰν συγκεντρωθοῦν ὅσαι μαζὶ εἰς ἓνα άτομον;

Καὶ πῶς, λοιπόν, εἶναι δυνατόν νὰ σωθῶμεν; ἐρωτᾷ κάποιος. Ἐὰν λάβωμεν τὰ φάρμακα ποῦ θεραπεύουν ἀπὸ τὰς ἀσθενείας αὐτὰς. Ὅπως εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη, αἱ προσευχαί, ἡ κατανύξις, ἡ μετάνοια, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ συντριμμένη καρδιά, ἡ περιφρόνησις τῶν ὀλικῶν ἀγαθῶν. Διότι ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάραξε πολλοὺς δρόμους σωτηρίας, ἐὰν θέλωμεν νὰ προσέχωμεν. Δι' αὐτὸ, λοιπόν, ἄς προσέχωμεν καὶ ἄς καθαρίζωμεν τὰ τραυματὰ μας μὲ κάθε μέσον, μὲ τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν ἀνεγκλικίαν, τὴν εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Θεὸν δι' ἅλα, τὴν κατὰ δύναμιν νηστείαν, τὴν ἀληθῆ προσοχὴν καὶ τὴν ἀπόκτησιν φιλῶν μὲ καλὴν χρῆσιν τῶν χρημάτων.

Ἐ ἔτσι, λοιπόν, θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ εὕρωμεν συγγνώμην διὰ τὰ ἁμαρτηματὰ μας καὶ νὰ ἀποκτήσωμεν τὰ ὑπεσχημένα ἀγαθὰ, τὰ ὅποια εἶθε νὰ φανῶμεν ὄλοι θεῖοι νὰ λάβωμεν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΒ' (42)

(Ματθ. ε', 33-37)

«Ἡ παραβεχθεῖτε καὶ διακηρύξατε ὅτι τὸ δένδρον εἶναι καλὸν καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ καλός. **Κ** ἢ διακηρύξατε ὅτι τὸ δένδρον κακὸν καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ κακός. Διότι ἀπὸ τὸν καρπὸν διακρίνεται τί εἶδους δένδρον εἶναι.»

Πάλιν μὲ ἄλλον τρόπον τοὺς κάνει νὰ νοιώσουν ἐντροπὴν καὶ δὲν ἀρκεῖται εἰς τοὺς προηγουμένους ἐλέγχους. Αὐτὸ ποῦ κάνει ὁ Κύριος, ἔχι διὰ τὰ ἀπαλλάξῃ τὸν ἑαυτὸν του ἀπὸ τὰς κατηγορίας, (διότι ἦσαν ἀρκετὰ τὰ ὅσα εἶπε παραπάνω), ἀλλ' ἐπειδὴ θέλει νὰ διορθώσῃ αὐτοὺς, Ὅτι λέγει ἐδῶ ἔχει τὴν ἀκόλουθον σημασίαν. Κανεὶς ἀπὸ οὗς δὲν κατηγορῆσεν καὶ δὲν περιέπαυε τοὺς θεραπευθέντας, ὅτι τάχα δὲν ἐθεραπεύθησαν, οὐτε εἶπεν ὅτι εἶναι κακὸν πράγμα ἢ ἀπελευθέρωσις ἀπὸ τοὺς δαίμονας. **Δ** Διότι, ἂν καὶ ἐφέροντο μὲ μεγάλῃ ἀναισχυντίαν, δὲν ἡμποροῦσαν νὰ τὸ ὑποστηρίξουν αὐτὸ. Ἐπειδὴ, λοιπόν, δὲν κατηγοροῦν τὰ ἔργα, ἀλλὰ διεβάλλον ἐκεῖνον ποῦ τὰ ἐπραττεν, τοὺς αποδεικνύει ὁ Κύριος ὅτι ἡ κατηγορία τοὺς ἐνοὶ ἔξω ἀπὸ τὴν κοινὴν λογικὴν καὶ ἀπὸ τὴν φυσικὴν τάξιν τῶν γεγονότων. Αὐτὸ εἶναι δέγμα μεγάλης ἀναισχυντίας, τὸ ὅτι ἔχι μόνον ἐσκέπτοντο πονηρὰ, ἀλλὰ καὶ διότι ἔκανον καὶ σπυνοθεσίας καὶ πλεκτάνας, αἱ ὅποια ἤρχοντο εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὴν κοινὴν ἀντιλήψιν καὶ νοημοσύνην.

Καὶ κίτταξε τὴν φιλεριηνικὴν διάθεσιν τοῦ Ἰησοῦ. Διότι δὲν τοὺς εἶπεν Ἐ Νὰ παραδεχθῆτε τὸ δένδρον ὡς καλὸν, ἐπειδὴ καὶ ὁ καρπὸς του εἶναι καλός. Ἀλλὰ, διὰ νὰ τοὺς ἀφοσίωσῃ ὀλοκληρωτικὰ καὶ νὰ παρουσιάσῃ

τὴν ἰδικὴν του ἐπιείκειαν καί, παράλληλα, νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀναισχυντίαν του, λέγει: Ἐὰν θέλετε νὰ κατηγορήσετε καὶ τὰ ἔργα μου, δὲν οὐδὲ ἐμποδίζω καθόλου. Μόνον νὰ μὴ διατυπώνετε ἀντιφατικὰ καὶ ἀνακολουθούς κατηγορίας. **452** Διότι ἔτσι ἐπρόκειτο καθαρότερα νὰ ἀποδειχθῇ ἡ ἀσυνείπιά τους, ἀφοῦ ἐφέροντο χωρὶς ἐντροπὴν μὲ τὸ νὰ ἠμφιοθητοῦν τὰ τελειῶς φανερά γεγνηότα. Ὡστε, ἀσκοποῦσθε πονηρίας, τοὺς λέγει, καὶ ὑποστηρίζετε ἀντιφατικὰς ἀπόψεις. Διότι εἰς τὴν πραγματικότητά τὸ δένδρον διακρίνεται ἀπὸ τὸν καρπὸν του καὶ ὄχι ὁ καρπὸς ἀπὸ τὸ δένδρον. Σεῖς, θμῶς, κύνετε τὸ ἀντίθετον. Διότι, ἂν καὶ τὸ δένδρον εἶναι ἡ αἰτία τῆς ποιότητος τοῦ καρποῦ, ἐν τούτοις ὁ καρπὸς εἶναι τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου γνωρίζεται τὸ δένδρον. Καὶ ἦτο φυσικόν, ἢ νὰ διαβάλλετε καὶ τὰ ἔργα μου, ἀφοῦ κατηγορεῖτε ἐμὲ, ἢ ἀφοῦ τὰ ἐπαινεῖτε, νὰ ἀκαλλάσσετε καὶ ἐμὲ, πού τὰ πραγματοποιῶ, ἀπὸ τὰς κατηγορίας αὐτάς. Τώρα, θμῶς, κύνετε τὸ ἀντίθετον. Ἐπειδὴ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ διατυπώσετε καμμίαν κατηγορίαν ἐναντίον τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα εἶναι ὁ καρπός, **B** ἐκφράζετε ἀντίθετον γνώμην διὰ τὸ δένδρον, μὲ τὸ νὰ μὲ δνομάζετε δαμιονιομένον, πρᾶγμα πού εἶναι ἀπόδειξις τῆς χειρατέρας ἀνοησίας. Διότι ἐκεῖνο πού εἶπε παραπάνω, τὸ ἴδιον ἐπαναλαμβάνει καὶ τώρα, ὅτι, δηλαδή, δὲν εἶναι δυνατόν δένδρον χρῆσιμον νὰ θγάλλῃ καρπούς ἐπιβλαβεῖς, οὔτε καὶ τὸ ἀντίθετον, θέβαια, ἰσχύει.² Ὡστε αἱ κατηγορίαι τοὺς ἦσαν ἔξω ἀπὸ κάθε λογικὴν ἀκολουθίαν καὶ φυσικὴν τάξιν.

Εἰς τὴν συνέχειαν, ἐπειδὴ ὁμιλεῖ, ὄχι διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ διὰ τὸ ἄγιον Πνεῦμα τοὺς ἐπιπλήττει μὲ δέξιπτα καὶ τοὺς λέγει: «Ἀπόγονοι φαρμακερῶν ὀχιῶν, πῶς ἠμπορεῖτε οἱ εἰς νὰ λέγετε καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς λόγους, ἀφοῦ εἴσαθε πονηροί.»³ Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀποτελοῦν ἀφ' ἑνὸς μὲν κατηγορίαν κατ' αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀποδείξιν εἰς ἄραος τῶν, πού προέρχεται ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς λόγους τῶν. Ἰδοὺ, λέγει, οἱ εἰς, πού εἴσαθε δένδρα πονηρὰ, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ παράγετε ἀγαθοὺς καρπούς. **C** Δι' αὐτὸ, λοιπόν, δὲν παραξενεύομαι, ἐπειδὴ λέγετε τὰς κατηγορίας αὐτάς. Διότι ἔχετε ἀνατραφῆ μὲ κακὸν

2. Ἠρώδ. Ματθ. 7, 18.
3. Ματθ. 12, 34.

τρόπον, κατάνεσθε ἀπὸ πονηρῶς προγόνους καὶ ἔχετε πονηρὰν διάνοιαν.

Καὶ κύτταξε μὲ πόσῃ ἀκρίθειαν, χωρὶς νὰ δόσῃ καμμίαν εὐκαιρίαν δι' ἠμφιοθήτην, ἐξέθεσε τὰς κατηγορίας τῶν. Διότι δὲν εἶπεν: Πῶς ἠμπορεῖτε οἱ εἰς νὰ λέγετε ἀγαθοὺς λόγους, ἀφοῦ εἴσαθε ἀπόγονοι ὀχιῶν; Διότι αὐτὸ δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν πρὸς τὴν συμπεριφορὰν. Ἄλλ' εἶπεν: Ἐἴπῃς ἠμπορεῖτε νὰ λέγετε ἀγαθοὺς λόγους, ἀφοῦ εἴσαθε πονηροί;»

Τοὺς ἀνόμασε δὲ ἀπογόνους τῶν ὀχιῶν, ἐπειδὴ ἐκαυχῶντο διὰ τοὺς προγόνους τῶν. Ἀφοῦ τοὺς ἀπέδειξεν, λοιπόν, ὅτι κανένα κέρδος δὲν εἶχαν ἀπὸ τοὺς προγόνους, τοὺς ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν συγγένειαν πρὸς τὸν Ἀβραάμ καὶ τοὺς ἔδωσε προγόνους, πού ἦσαν ὅμοιοι μὲ αὐτοὺς **D** καί, ἔτσι, τοὺς ἀπεγόνωσαν ἀπὸ τὸν ἐγωισμόν αὐτῶν.

«Διότι τὸ στόμα ὁμιλεῖ ἐκεῖνα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι γεμάτη ἡ ψυχὴ καὶ ὑπερκεχειλίζουσι εἰς αὐτήν.» Ἐδῶ πάλιν ἀποδεικνύει τὴν θεοτήτά του, ἡ ὁποῖα γνωρίζει τὰς ἀποκρυφούς σκέψεις τοὺς. Ἐπίσης, ὅτι δὲν θὰ τιμωρηθοῦν μόνον διὰ τοὺς λόγους τοὺς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς πονηρὰς σκέψεις τοὺς. Ἀκόμη, τοὺς ἀποδεικνύει ὅτι ὡς Θεὸς τὰς γνωρίζει. Λέγει δὲ ὅτι καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἶναι δυνατόν νὰ τὰς γνωρίζουν. Διότι εἶναι φυσικόν ἐπακόλουθον, ὅταν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν πλημμυρίζῃ ἡ πονηρία, νὰ ἐκχίνωνται ἔξω μὲ τὸ στόμα οἱ πονηροὶ λόγοι. Ὡστε, ὅταν ἀκούσῃς ἀνθρώπων νὰ ὁμιλῇ πονηροὺς λόγους, νὰ μὴ σχηματίζῃς τὴν γνώμην ὅτι μόνον αὐτὸ τὸ ποσὸν τῆς πονηρίας ὑπάρχει μέσα του, τὸ ὁποῖον παρουσιάζουν οἱ λόγοι του. Ἐ ἀλλὰ συλλογίσου ὅτι ἡ πηγὴ τῆς πονηρίας εἶναι πολὺ μεγαλύτερα. Διότι ὅτι λέγεται καὶ ἔρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν εἶναι ὅτι περισσεύει ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν κακίαν.

Εἶδες πόσον σφοδρὰ τοὺς ἠλεγξεν; Διότι ἐὰν ἡ κατηγορία τοὺς κατὰ τοῦ Κυρίου ἦτο τόσο πονηρὰ καὶ προήρχετο ἀπὸ τὴν συμβουλήν τοῦ διαβόλου, σκέψου πόσον μεγάλη θὰ ἦτο ἡ ρίζα καὶ ἡ πηγὴ τῶν λόγων τοὺς. Καὶ αὐτὸ εἶναι φυσικόν καὶ συμβατικόν. **453** Διότι πολὺς φορὰς ἡ γλῶσσα ἀπὸ ἐντροπὴν δὲν ἐκγέει ὅλην μαζὶ τὴν πονηρίαν. Ἐνῶ ἡ καρδία, ἐπειδὴ δὲν ἔχει κανέ-

4. Ματθ. 12, 34.

να μάρτυρα, γεννά δσα κακά θέλει χωρίς φόβον, διότι δέν δίδει μεγάλην σημασίαν εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὁ Θεὸς τὰ γνωρίζει. Ἐπειδὴ, λοιπόν, δσα λέγονται εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξετασθοῦν καὶ νὰ τὰ γνωρίσουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἐνῶ ἡ καρδία εὐρίσκειται εἰς τὴν σκιάν, δι' αὐτὸ τὰ διὰ τῆς γλώσσης ἐκφραζόμενα εἶναι ὀλιγώτερα, ἐνῶ τὰ δσα κρύπτεται ἡ καρδία εἶναι περισσότερα. Ὅταν, ὁμῶς, αὐξήθωσιν πολὺ τὰ ἐντὸς εὐρισκόμενα, τότε μὲ μεγάλον θόρυθον ἐξέρχονται τὰ μέχρι τῶρα κρυπτόμενα. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι ποὺ κάνουν ἐμετὸν προσποθοῦν εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ συγκρατήσουν εἰς τὸ στομάχι τοὺς τοὺς χυμοὺς ποὺ ἐκπιθοῦν, ὅταν ὁμῶς νικηθῶσιν εἰς τὴν προσπάθειάν τοὺς αὐτῆν, θγάζουν μὲ ἀφθονίαν τὴν θβελυγμίαν, Ἐ καθ' ὅμοιον τρόπον ἐνεργοῦν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ σκέπτονται πονηρὰ καὶ κατηγοροῦν τοὺς συνανθρώπους τοὺς.

Ἐὸ ἀγαθὸς ἄνθρωπος», λέγει, «ἔχει τὴν φυγὴν τοῦ πολύτιμον θησαυροφυλάκιον ἀγαθῶν οὐκ ἐμῶν καὶ θγάζει ἀπὸ ἐκεῖ ἀγαθοὺς λόγους. Καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος, ἀπὸ τὸν πονηρὸν θησαυρὸν τοῦ θγάζει πονηρὰ καὶ θλάσημα λόγια». Ἐδιότι νὰ μὴ νομίση, λέγει, ὅτι αὐτὸ συμβαίνει μόνον εἰς τὴν πονηρίαν, διότι καὶ εἰς τὴν ἀγαθότητα γίνεται τὸ ἴδιον ἀκριβῶς. Πραγματικὰ, καὶ εἰς τὴν περιπτώσιν τῆς ἀγαθότητος ἡ ἐσωτερικὴ ἀρετὴ εἶναι περισσότερα ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς λόγους. Μὰ τὰ δσα λέγει ἀπεδείκνυεν ὅτι καὶ ἐκεῖνους ἔπρεπε νὰ τοὺς θεωροῦν πὸ πονηροὺς ἀπὸ ὅσων τοὺς ἐνεφάνιζαν οἱ λόγοι τοὺς, Ἐ καὶ τὸν ἴδιον νὰ τὸν πιστεύουσιν περισσότερον ἀγαθὸν, ἀπὸ ὅσων τὸν ἀπεκάλυπταν τὰ λεγόμενά του. Διότι εἶπε «θησαυρὸν», διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ πλῆθος.

Εἰς τὴν συνέχειαν, προσπαθεῖ νὰ τοὺς διορθώσῃ μὲ τὸν φόβον. Διότι νὰ μὴ νομίσητε, λέγει, ὅτι τὸ θέμα σταματᾷ μέχρις ἐδῶ καὶ περιορίζεται εἰς τὴν ἐκ μέρους τοῦ κόσμου καταδίκην. Ὅχι, διότι θὰ ὑποστοῦν τὴν βαρύτεραν τιμωρίαν ὅσοι προβαίνουν εἰς τὰς πονηρίας αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Καὶ δέν εἶπεν, ἔσεις, διότι ἤθελεν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ διδάξῃ ὅλους τοὺς ἄνθρώπους, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ καταστήσῃ τὸν λόγον ὀλιγώτερον ἐνοχλητικόν. Ἐδιότι οὖς λέγω ὅτι διὰ κάθε λόγον ἀργόν», λέγει, «τὸν ὅποιον θὰ εἴπουν τυχόν οἱ ἄνθρωποι, θὰ δώσωσιν λόγον

6. Ματθ. 12, 35.

δι' αὐτὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως». Ἐ Ἄργος λόγος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δέν ἀναπαύεται πρὸς τὴν πραγματικότητα, ὁ ψευδής, ποὺ ἀποτελεῖ καθαράν συκοφαντίαν. Μερικοὶ λέγουσιν ὅτι «ἀργὸς λόγος» εἶναι καὶ ὁ ἀσκοτος, ὅπως ὁ λόγος ποὺ προκαλεῖ ἀτακτον γέλωτα, ἢ ὁ ἀσχηρὸς, ὁ ἀναίσχυντος καὶ ὁ βουλικὸς λόγος.

Ἐδιότι ἀπὸ τοὺς λόγους σου τοὺς καλοὺς θὰ δικαιοθῆς, καὶ ἀπὸ τοὺς πονηροὺς σου λόγους θὰ καταδικασθῆς». Ἐἴθετε πῶς τὸ δικαστήριον εἶναι ἀντικειμενικόν; Πῶς αἱ εὐθύναι εἶναι ἰσάφακι; Διότι ὁ δικαστὴς δέν θὰ θγάλῃ τὴν ἀπόφασίν του ἀπὸ ὅσα κάποιοι ἄλλοι εἶπεν εἰς θῆρος σου, ἀλλὰ ἀπὸ ὅσα σὺ ὁ ἴδιος εἶπες. Πράγμα ποὺ εἶναι πῶς δίκαιον ἀπὸ κάθε ἄλλην διαδικασίαν. Διότι εἰς τὴν πραγματικότητα εἰς τὸ χέρι σου εἶναι νὰ εἴπῃς κάτι ἢ νὰ μὴ τὸ εἴπῃς. Δι' αὐτὸ, λοιπόν, δέν πρέπει νὰ ἀγωνιοῦν καὶ νὰ τρέμουν οἱ κατηγορούμενοι, ἀλλ' οἱ κατηγοροὶ. Ἐπειδὴ δέν ἀναγκάζονται νὰ ἀπολογηθοῦν οἱ κατηγορούμενοι Ἐ δι' ὅσας κατηγορίας τοὺς ἀπεδύθησαν, ἀλλὰ οἱ κατηγοροὶ δι' ὅσα κακά εἶπεν. Καὶ αὐτοὺς ἀπειλεῖ ἐξ ὀλοκλήρου ὁ κίνδυνος τῆς καταδίκης. Ὅποτε ἐκεῖνοι ποὺ συκοφαντοῦνται πρέπει νὰ εἶναι ἡσυχαιοὶ καὶ ἀμέριμοι, διότι δέν θὰ δώσωσιν λόγον καὶ εὐθύναις δι' ὅσα οἱ ἄλλοι εἶπεν εἰς θῆρος των. Ἀντίθετα, οἱ συκοφάνται πρέπει νὰ ἀγωνιοῦν καὶ νὰ τρέμουν, διότι αὐτοὶ πρόκειται νὰ οὐρθοῦν εἰς τὸ δικαστήριον ἐξ ἀτίας αὐτῶν. Διότι, πραγματικὰ, ἡ παγὶς αὐτῆ εἶναι διαβολικὴ καὶ εἶναι ἀμαρτία ποὺ δέν παρέχει καμμίαν ἡδονήν, παρὰ μόνον ζῆμίαν. Ἐἴς ὅσον ὁ ἄνθρωπος αὐτοῦ τοῦ εἴδους συγκεντρώνει εἰς τὴν φυγὴν τοῦ θησαυρὸν πονηρίας. Ἐὰν δὲ ἐκεῖνος ποὺ ἔχει εἰς τὸ σῶμα αἷμα δηλητηριασμένον ὀφθαλμοὺς τὰ κακὰ τῆς νόσου, πολὺ περισσότερον θὰ πάθῃ τὰ χειρότερα ἐκεῖνος ποὺ θησαυρίζει εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ κακῶν πικρότερον ἀπὸ τὴν γολθῆν, δηλαδή, τὴν πονηρίαν, ἐπειδὴ προκαλεῖ φοβεράν ἀσθένειαν εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Καὶ αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ ὅσα λέγει ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Διότι, ἐὰν μὲ τοὺς λόγους του προξενῇ τόσῃ λύπῃν εἰς τοὺς ἄλλους, πολὺ περισσότερον θὰ ὀφθαλμοῦσιν αὐτὸν τὴν φυγὴν τοῦ τοὺς γεννᾷ. Πραγματικὰ, ὁ φθορὸς καὶ ἐπιβουλὸς τὸν ἑαυτοῦ του καταστρέφει πρῶτον. Διότι ὅποιος ποτεῖ εἰς

6. Ματθ. 12, 35.

7. Ματθ. 12, 37.

τήν φωτιάν, καίγεται ὁ ἴδιος. Καί ἐκεῖνος πού κτυπᾷ τόν ἀδάμνατα, θλάπτεται ὁ ἴδιος. Ἄκομη, ὅποιος λακτίζει τὰ καρφιά, πληγώνει τὸ σῶμά του. Β Διότι ἐκεῖνος πού ἀδικεῖται καί γνωρίζει νά ἀποφέρει μέ γενναϊότητα τὰς ἀδικίας ἁμοιάζει μέ τόν ἀδάμνατα, τὰ καρφιά καί τήν φωτιά. Ἐνῶ ἐκεῖνος πού ἔχει ὡς ἔργον του τήν ἀδικίαν εἶναι πύ ἀσθενής καί ἀπό τόν πληόν.

Κατά συνέπειαν δέν εἶναι κακόν τὸ νά ὀφίσταται κανεὶς ἀδικίας, ἀλλά τὸ νά ἀδικῆ καί τὸ νά μὴ γνωρίζῃ νά συγκρατῆται, ὅταν ἀδικῆται. Διότι πόσας ἀδικίας ὕπεστη ὁ Δαυῖδ; Πόσας ἀδικίας διέπραξεν ὁ Σαούλ; Ποῖος, ὅμως, ἀπεδείχθη ἰσχυρότερος καί μακαριώτερος; Ποῖος ἀθλιώτερος καί ἑλεεινότερος; Ὅχι ἐκεῖνος πού διέπραξε τὰς ἀδικίας; Πράσχε, λοιπόν, Ὑπεσέθη ὁ Σαούλ εἰς τόν Δαυῖδ ὅτι, ἐάν φονεύσῃ τόν ἀλλόφυλον, θά τόν κἀν γαμβρόν του καί θά τοῦ δώσῃ τήν θυγατέρα του μέ μεγάλην εὐχαρίστησιν. Ἐφόνευσεν ὁ Δαυῖδ τόν ἀλλόφυλον καί ὁ Σαούλ, ὄχι μόνον δέν ἐτήρησε τήν ὑπόσχεσίν του, C ἀλλά καί ἐπαχείρησε νά τόν φονεύσῃ. Ποῖος, λοιπόν, ἔγινε περισσότερο ἐνδοξος; Μήπως ὁ Σαούλ δέν ἐθασαζέτο ἀπό τήν λύπην του καί τόν ποιηρόν θαύμον; Ἐνῶ ὁ Δαυῖδ δέν ἔλαμπε περισσότερο καί ἀπό τόν ἥλιον μέ τὰ τρόπαιά του καί τήν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ; Ἀλλά καί εἰς τόν κύκλον τῶν γυναικῶν, μήπως ὁ Σαούλ δέν ἐπύγχετο ἀπό τόν φθόνον. Ἐνῶ ὁ Δαυῖδ, πού ὕπεφερε τὰ πάντα σιωπηλῶς, μήπως δέν προσελάκωσε θίας μέ τὸ μέρος του καί δέν τὰς ἔκανεν αἰγμάλτους; Ὅταν, πάλιν, ὁ Δαυῖδ συνέλαβε τόν Σαούλ καί δέν τόν ἐφόνευσεν, ποῖος ἦτο καί τότε μακάριος; Ποῖος ὁ ἀθλιός; Ποῖος ὁ ἀσθενέστερος; Ποῖος ὁ δυνατώτερος; Μήπως δέν ἦτο ὁ Δαυῖδ, πού δέν ἔλαβε δικαίαν ἐκδίκησιν; Καί πολύ φυσικά. Διότι ὁ Σαούλ εἶχε στρατιώτας ὀπλισμένους. D Ἐνῶ ὁ Δαυῖδ εἶχε ὡς σύμμαχον καί βοηθόν τήν δικαιοσύνην πού εἶναι ἰσχυροτέρα ἀπὸ χιλιάδας στρατιωτῶν. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον, ἂν καί ἐκινδύνευσεν ἀδικα, δέν ἠμύρθεσε νά φονεύσῃ τόν Σαούλ. Ἐστὼ καί δικαίως. Διότι ἐγνωρίζεν ἀπὸ τὰ προηγουμένα περιστατικά ὅτι δέν δίνει δύναμιν τὸ νά κακοποιῆ κανεὶς, ἀλλὰ τὸ νά κακοποιῆται. Τὸ ἴδιον

δ. Πρβλ. Α' Κορ. κερ. 17 - 18.

ισχύει καί διὰ τὰ σῶματα, τὸ ἴδιον συμβαίνει καί εἰς τὰ ψυτά.

Ἀλλὰ καί εἰς τὸν Ἰακώβ τί συνέβη; Μήπως δέν ἠδικήθη ἀπὸ τὸν Λάβαν καί δέν ἐκακοποιήθη; Ποῖος ἦτο, ὅμως, ἰσχυρότερος; Ἐκεῖνος πού τὸν συνέλαβε καί δέν εἶχε τήν τόλμην νά τὸν ἐγγίσῃ, ἀλλὰ φοβεῖτο καί ἔτρεμεν, ἢ ὁ Ἰακώβ, ὁ ὅποιος χωρὶς βίβλα καί στρατιώτας ἐπροσένησεν εἰς τὸν Λάβαν περισσότερο φόβον ἀπὸ πολλοὺς βασιλεῖς;

Ε' Ἀλλὰ διὰ νά σὰς δώσω καί ἄλλην μεγαλύτεραν ἀπόδειξιν δι' ὅσα σὰς λέγω, ὡς ἐπανέλωμεν πάλιν εἰς τὸν Δαυῖδ καί ἄς τὸν ἐξετάσωμεν ἀπὸ τήν ἀντιθετον πλευράν. Διότι αὐτὸς πού, ὅταν ἠδικήθη, ἐφάνη ἰσχυρός, ἀργότερα, ὅταν ἠδικῆσεν, ἔγινε πάλιν ἀσθενέστερος. Πραγματικά, ὅταν ἠδικῆσεν τὸν Οὐρίαν, ἠλλάξεν ἡ τῶν εἰς τὸν πραγματῶν, καί ἡ μὲν ἀδυναμία ἐπέρασεν εἰς τὸν ἀδικήσαντα, ἡ δὲ δύναμις εἰς τὸν ἀδικηθέντα. Διότι ὁ Οὐρίας καί νεκρὸς ἀκόμη ἐξεπόρθησε τὸ σπῆτι τοῦ Δαυῖδ. Καί ὁ μὲν Δαυῖδ, ἂν καί ἦτο βασιλεὺς καί εὐρίσκετο εἰς τὴν ζωὴν, δέν εἶχε καμίαν δύναμιν. Ἐκεῖνος, ὅμως, ἂν καί ἦτο ἀπλὸς στρατιώτης καί εἶχε φονεύθῃ, ἐν τούτοις ἀνεστάτωσε τὴν ζωὴν τοῦ Δαυῖδ.

Θέλετε καί ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως νά σὰς καταστήσω σαφέστερον, ὡς λέγω; Ἄς ἐξετάσωμεν καί ἐκεῖνος πού δίκαια ἀμύονται. Β' βία, ὅτι οἱ ἀδικοῦντες εἶναι κατώτεροι ἀπὸ θεοῦ καί καταπολεμοῦν τὴν ἰδίαν τὴν ψυχὴν, εἶναι, νομίζω, αὐταπόδεικτον. Β' Ἀλλὰ ποῖος ἀντέταξε δικαίαν ἀμυναν καί ἦναμε ἀμέτρητα κακά καί εἰς πολλὰς συμφοράς καί ὀδύνας ἐβρίεξε τὸν ἑαυτὸν του; Ὁ στρατηγὸς τοῦ Δαυῖδ. Διότι αὐτὸς καί πόλεμον φοβερόν ἐπαχείρησε καί πολλὰ κακά ἔπαθε, ἀπὸ τὰ ὅποια δέν θά συνέβαινε κανένα, ἂν ἐγνωρίζε νά φιλοσοφῇ.

Κατά συνέπειαν, ἄς ἀποφεύγωμεν τὴν ἀμαρτίαν αὐτὴν καί ἄς μὴ ἀδικώμεν τοῖς συνανθρώποις μας οὔτε μέ λόγους οὔτε μέ ἔργα. Διότι ὁ Ἰησοῦς δέν εἶπεν, ἐάν κατηγορήσῃς καί ἐάν φέρῃς εἰς τὸ δικαστήριον, ἀλλ' ἀπλῶς, ἐάν κακολογήσῃς κάποιον, ἔστω καί μέσα σου, καί πάλιν θά ὑποστῇς βαρεῖαν τιμωρίαν. Καί ἂν ἀκόμη

9. Πρβλ. Β' Βασιλ. 11, 1 ἔξ.

10. Πρόκειται διὰ τὸν Ἰωβ. Πρβλ. Β' καί Γ' Βασιλ. μέχρι τοῦ 2 κεφ.

είναι ἀληθής ή κατηγορία και οὐ εἶσαι θεόβαιος δι' αὐτήν και τήν διατυπώσης, και τότε θά τιμωρηθῆς. **Γ** Διότι ὁ Θεός δέν θά ἐκδώσῃ τήν ἀπόφασίν του μέ θάσιν τά ὅσα ἔπραξεν ἐκεῖνος πού κατηγορεῖς, ἀλλά μέ θάσιν τά ὅσα σὺ εἶπες. «Διότι ἀπό τούς λόγους σου θά καταδικασθῆς», λέγει. Δέν ἀκούεις ὅτι και ὁ Φαρισαῖος εἶπε τήν ἀλήθειαν και τά γνωστά εἰς ὅλους ἐξέθεσεν, χωρίς νά ἀποκαλύψῃ τίποτε τό κρυφόν; Και ὅμως ὅπῃσθι τήν ἐσχάτην τιμωρίαν. Ἐάν, λοιπόν, δέν πρέπει νά κατηγοροῦμεν διά τά γνωστά και παραδεκτά γεγονότα, ποῦ περισσότερο ἀπαγορεύεται αὐτό διά τά ἀμφισβητούμενα. Διότι ὁ ἀμαρτήσας ἔχει ὡς δικαστήν τόν Κύριον. Μή προσπαθῆς, λοιπόν, νά ἀρπάξῃς τό ἀέλιωμα τοῦ Μονογενοῦς. Δι' αὐτὸν προορίζεται ὁ θρόνος τοῦ κριτοῦ.

Ἄλλά μήπως κατέγεςαι ἀπό τήν ἐπιθυμίαν νά δικάζῃς; Ὑπάρχει δικαστήριον δι' ἐσέ, πού μεγάλο κέρδος σοῦ θίβει, χωρίς νά σοῦ προσέπῃ καμμίαν κατηγορίαν. Βάλε εἰς τήν συνειδησίαν σου ὡς δικαστήν τήν λογικήν **Δ** και φέρε εἰς τό μέσον ὅλα τά ἀμαρτήματά σου. Ἐξέτασε τά ἀμαρτήματα τῆς ψυχῆς σου και ζήτησε εὐθύνες μέ ἀκρίθειαν και λέγε· Διαιτί ἐτύλιμους νά διαπράξῃς ἐκεῖνο και τό ἄλλο; Και ἐάν ἀποφεύγῃ νά ἀπαντήσῃ εἰς αὐτά και ἐξετάξῃ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἄλλων, νά τῆς λέγῃς· Δέν σέ κρίνω δι' αὐτά, οὔτε ἦλθες ἐδῶ νά ἀπολογηθῆς διά τὰς ἀμαρτίας αὐτάς, Διότι τί σημασίαν ἔχει δι' ἐσέ, ἐάν ὁ θεῖνος εἶναι πονηρός; Σὺ διά ποῖον λόγον ἔκανες τήν μίαν και τήν ἄλλην ἀμαρτίαν; Ἀπολογῆσου, μή κατηγορῆς. Τόν ἑαυτὸν σου νά ἐξετάξῃς, ὅχι τούς ἄλλους. Και συνεχῶς νά τήν κρατῆς εἰς αὐτήν τήν ἀγωνίαν. Ἐπειτα, ἐάν δέν ἔχῃ καμμίαν δικαιολογίαν, ἀλλά προσπαθῇ νά ἀποφύγῃ τήν κρίσιν, νά τήν πληγώῃς μέ τό μαστίγιον, **Ε** σάν νά ἦτο κάποια δοῦλη ἄσματος πού πῖπται εἰς τήν πορνείαν.

Και αὐτό τό δικαστήριον νά τό στήνῃς κάθε ἡμέραν και νά παρουσιάζῃς τόν πύρινον ποταμόν, τόν σκόληκα τόν ἰσθόλον και τὰ ἄλλα βασανιστήρια τῆς κολάσεως. Και νά μή τήν ἀφήσῃς πλέον νά συναναστρέφεται τόν διάβολον, οὔτε νά τήν ἀνεχθῆς νά λέγῃ ἀνασχυντίας και νά δικαιολογῆται, ὅτι τόχα ὁ διάβολος ἐργεταῖ καντά μου, αὐτός μέ ἐχθρεύεται, αὐτός μέ παρασύρει. Ἄλλά νά τῆς εἴπῃς· Ἐάν σὺ δέν θέλῃς, ὅλα τά τεχνάσματα τοῦ διαβόλου εἶναι μάταια. **456** Και ἐάν, πάλιν,

σοῦ λέγῃ· εἶναι συνδεμένη ἀρρηκτα μέ τό σώμα, φέρω σάρκα, κατοικῶ εἰς τόν κόσμον, ζῶ εἰς τήν γῆν, νά τῆς ἀπαντήσῃς, ὅτι ὅλ' αὐτά εἶναι δικαιολογία και προφάσεις. Διότι και ὁ θεῖνος ἔφερε σώμα, και ὁ ἄλλος, ἐν και εἰς τόν κόσμον κατοικοῦσε και ἐξῴσεν εἰς τήν γῆν, ἐν τούτοις προώδευεν εἰς τήν ἀρετήν. Και σὺ, λοιπόν, ἡ ἴδια, ὅταν πράττῃς τό καλόν, ἐν και περιβάλλῃσαι τό σώμα, ζῆς ἐνάρετα.

Και ἐν λυπήται πολύ, ὅταν θά ἀκούῃ αὐτά, νά μή σηκώσῃς τό χέρι σου ἀπό ἐπάνω της. Διότι δέν θά ἀποθανῇ, ἐάν τήν κυτῆσῃς, ἀλλά θά τήν σώσῃς ἀπό τόν θάνατον. **Β** Και, ἐάν, πάλιν, λέγῃ, ὅτι ὁ τάδε τήν παρέσυρεν εἰς τήν ὄργην, νά τῆς ἀπαντήσῃς· Ναι, ἀλλά εἶχες τήν δυνατότητα νά μή ὀργισθῆς. Διότι πολλές φορές συνεκράτησες τήν ὄργην σου. Ἐπίσης, ἐάν ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἡ ὁμορφία τοῦ τάδε μέ παρέσυρεν, νά τῆς εἴπῃς· Ναι, ἀλλά ἠμποροῦσες νά συγκρατηθῆς. Φέρε σάν παράδειγμα ἐκεῖνους πού ἐνίκησαν τόν πειρασμόν, ἀνάφερε τήν πρώτην γυναῖκα πού εἶπεν· «Ὁ θεῖος μέ ἐξηπάτησεν»,¹¹ χωρίς νά ἀπαλλαγῇ ἀπό τήν εὐθύνην τῆς ἀμαρτίας.

Ὅταν, ὅμως, θά κάνῃς τήν κρίσιν αὐτήν, νάμῃ εἶναι κανένας ἄλλος παρών. Κανείς νά μή σέ ἀπασχολῇ. Ἄλλ' ὅπως οἱ δικασταὶ κρίνουν καθισμένοι πίσω ἀπό παραπετάσματα, ἔτσι και σὺ ἐντὶ παραπετασμάτων νά ζητήσῃς κοῖρον και τόπον ἡσυχίας. Και ὅταν μετά τό δείπνον σῆκωθῆς και πρόκειται νά κοιμηθῆς, τότε νά κάνῃς τήν δίκην αὐτήν. **Γ** Αὐτή ἡ ὄρα εἶναι κατάλληλος δι' ἐσέ. Και τόπος κατάλληλος εἶναι τό κρεβάτι και τό δωμάτιον τοῦ ἕνους. Αὐτήν τήν προτροπήν ἔβωσε και ὁ προφήτης, ὅταν εἶπεν· «Ὅσα ἔχετε εἰς τὰς καρδίας νά τά λάτε μέ κατάνυξιν εἰς τὰ κρεβάτια σας».¹²

Νά ζητῆς μεγάλας ἐθθύναις και διά τὰ μικρά ἀμαρτήματα, ὥστε νά μή φθάσῃς ποτέ κοντά εἰς τὰ μεγάλα. Ἄν τό κάνῃς αὐτό κάθε ἡμέραν, θά σταθῆς μέ παρησίαν ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου θηματος. Μέ αὐτὸν τὸν τρόπον ἔγινε καθαρὸς και ὁ Παῦλος, δι' αὐτό και ἔλεγεν· «Διότι ἐάν ἀνεκρίνομεν και ἐξετάζαμεν τόν ἑαυτὸν μας, δέν θά καταδικάζομεθα».¹³ Μέ τὸν τρόπον αὐ-

11. Γεν. 3, 13.

12. Ψαλμ. 4, 5.

13. Α' Κορ. 10, 31.

τόν ὁ Ἰῶθ ἐπέτυχε τὴν πνευματικὴν κάθαρσιν τῶν παιδίων του. Διότι αὐτός ποῦ προσέφερε θυσίας διὰ τὰ ἀδηλα καὶ ἀφανῆ πράγματα, πολὺ περισσότερον ἐζητοῦσεν εὐθύνας διὰ τὰ φανερά ἀμαρτήματα.¹⁴

Ἄλλ' ἡμεῖς δὲν κάνομεν τὸ ἴδιον, ἀλλ' ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Διότι μόλις κατακλινόμεθα, ἀμέσως ἀρχίζομεν νὰ ἐξετάζομεν ἅλα τὰ βιοτικά πράγματα. Καὶ ἄλλοι μὲν ἀπασχολοῦνται μὲ συλλογισμοὺς ἀκαθάρτους, ἄλλοι δὲ θασανίζονται μὲ δάνεια, μὲ σιμβόλαια καὶ ἄλλας ματαίας φροντίδας. Καὶ ὅταν ἔχομεν κόρην παρθένον, τὴν φιλάσσομεν μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ ἀκριβείαν, ἐκεῖνο, ὅμως, ποῦ εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτερον ἀπὸ τὴν κόρην, δηλαδὴ ἡ ψυχὴ, τὴν ἀφήνομεν νὰ πορνεύεται καὶ νὰ μολύνεται μὲ τὸ νὰ εἰσαγάγομεν εἰς αὐτὴν ἀπειροὺς ποιηρὰς σκέψεις. Καὶ εἴτε ὁ ἔρωσ τῆς πλεονεξίας ἢ τῆς τρυφῆς καὶ τῆς ἀπολαύσεως, ἢ τῶν ὀραίων σωμάτων, ἢ τοῦ θυμοῦ, ἢ ὁποιασδήποτε ἄλλος θέλει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ψυχὴν μας ἀνοίγομεν τὰς θύρας τῆς καὶ τὸν προσελκόμεν καὶ τὸν προσκαλοῦμεν Ἐ καὶ τοῦ ἐπιτρέπομεν νὰ ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ αὐτὴν χωρὶς φόβου. Καὶ ποῖα πράξις ἡμῶραὶ νὰ θεωρηθῇ περισσότερον ὀφθαλμῶν ἀπὸ αὐτὴν, ὅταν τὴν ψυχὴν μας, ποῦ εἶναι τὸ πῶ πολῦτιμον πρῶγμα ἀπὸ ἅλα, τὴν ἀφήνομεν μὲ ἀδιαφορίαν νὰ προσβάλλεται ἀπὸ τὸσους μοιχοὺς καὶ μάλιστα τῆς ἐπιτρέπομεν νὰ ἔρχεται εἰς τὴν μεγάλην ἐπαφὴν μὲ αὐτοὺς, μέχρις ὅτου νὰ χορτάσουν ἐκεῖνοι; Καὶ αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ ποτέ.

Δι' αὐτὸ, ὅταν ἔλθῃ ὁ ὄπνος, τότε μόνον φεύγου ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν μας αὐτοὶ οἱ ἐπισκέπται. **1187** Ἡ μᾶλλον οὕτε δὲν ἀπομακρύνονται. Διότι αἱ φαντασιώσεις καὶ τὰ δνεῖρα τὰς ἰδίας εἰκόνας παρουσιάζουν εἰς τὴν ψυχὴν μας. Ὄθεν, ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα, ἡ ψυχὴ ποῦ κατέχεται ἀπὸ τὰς φαντασίας αὐτοῦ τοῦ εἰδοὺς πολλὰς φορὰς φθάνει εἰς τὴν πραγματοποιήσιν αὐτῶν.

Σὺ, λοιπόν, δὲν ἐπιτρέπεις νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κόρην τοῦ ματιοῦ σου οὕτε μίαν μικρὰ σκόνην, ἀλλὰ ἀδιαφορεῖς διὰ τὴν ψυχὴν σου ποῦ εἶναι φορτωμένη καὶ οὖρει μαζὶ τῆς ἑνα ὄγκου τὸσων μεγάλων κακῶν. Πότε, ὅμως, θὰ ἡμπορέσομεν νὰ καθαρίσομεν τελείως τὴν κορπὴν αὐτὴν, ὅταν κάθε ἡμέραν προσθέτομεν νέαν; Πότε θὰ κό-

14. Ἰωβ. 1, 5.

ψομεν τὰς ἀκάνθας; Πότε θὰ ριζώμεν τὰ σπέρματα τοῦ καλοῦ; Δὲν γνωρίζεις ὅτι ἐφῆσσε πλέον ὁ καιρὸς τοῦ βεριοῦ; **Β** Ἡμεῖς, ὅμως, οὕτε τὰ χωράφια δὲν ἐκαλλιερῆσαμεν ἀκόμη. Ἄν, λοιπόν, ἔλθῃ ὁ γεωργὸς καὶ μᾶς κατηγορῇ διὰ τὴν ἀδιαφορίαν μας αὐτὴν, τί θὰ τοῦ εἴπωμεν; Ποῖαν ἀπάντησιν θὰ δώσομεν; Μήπως, ὅτι κανεὶς δὲν μᾶς ἔβωσε τὸν σπόρον; Ἄλλὰ κάθε ἡμέραν σὰς προσφέρονται ἄφθονα. Μήπως, ὅτι κανεὶς δὲν ἔκοψε τὰς ἀκάνθας; Καὶ ὅμως κάθε ἡμέραν ἀκοιζόμεν τὸ δρεπάνι. Μήπως, ὅτι μᾶς ἀπασχολοῦν αἱ σιτικαὶ ἀνάγκαι; Καὶ διατί δὲν ἐσταύρωσας τὸν ἑαυτὸν σου ὡς πρὸς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου; Διότι ἐὰν ὁ δούλος ἐκείνος ποῦ ἀπέδωσεν ἐκεῖνο μόνον ποῦ τοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῆ, θεωρητὰι πονηρὸς, ἐπειδὴ δὲν τὸ ἐδιπλασίασεν, τί θὰ ἀκούσῃ ἐκεῖνος ποῦ ἐφῆσσε τὴν ἀρχικὴν προσφορὰν; Ἐὰν ἐκεῖνος ἐδέξῃ καὶ ὠδηγήθῃ ἐκεῖ ποῦ εἶναι ὁ τριγμὸς τῶν ὀδόντων, τί θὰ πάθομεν ἡμεῖς, ὅταν ἀμέτρητοι ἄνθρωποι καὶ καταστάσεις μᾶς προσελκούν πρὸς τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀνοῦμεθα καὶ βιστάζομεν; Διότι ποῖον πρᾶγμα δὲν εἶναι ἱκανὸν νὰ σὲ προτρέψῃ πρὸς τὴν ἀρετὴν; **Γ** Δὲν θλίπει τὴν εὐτέλειαν τοῦ θίου; Τὴν ἀβεβαιότητα τῆς ζωῆς; Τὸν κόπον ποῦ ἀπαιτοῦν τὰ ἐπίγεια πράγματα; Τὸν ἰδρώτα; Μήπως εἶναι δυνατόν τὴν μὲν ἀρετὴν μὲ κόπους νὰ τὴν ἐπιτύχομεν, τὴν κακίαν χωρὶς κόπον; Ἐὰν, λοιπόν, καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία ἀπαιτοῦν κόπον, διατί δὲν ἐπροτίμησας τὴν ἀρετὴν ποῦ τὸσον κέρδος καὶ ὠφέλειαν σοῦ παροχεῖ; Ἡ μᾶλλον ὑπάρχουν καὶ μερικαὶ ἐκδηλώσεις τῆς ἀρετῆς ποῦ δὲν χρειάζονται καθόλου κόπον. Διότι, πραγματικά, ποῖος κόπος χρειάζεται διὰ νὰ μὴ κατηγοροῦμε, νὰ μὴ ψευδῶμεθα, νὰ μὴ ὀρκισώμεθα καὶ νὰ μὴ ὀρκισώμεθα κατὰ τὸν συνανθρώπων μας; Ἀντίθετα, τὸ νὰ πρᾶττωμεν ἅλα αὐτὰ εἶναι πολὺ κωριαστικὸν καὶ, παράλληλα, πολλὰς φροντίδας ἀπαιτεῖ. **Δ** Ποῖαν, λοιπόν, ἀπολογία νὰ ἔχομεν καὶ ποῖαν συγχώρησιν, ὅταν οὕτε αὐτὰ δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐπιτύχομεν; Διότι ἀπὸ αὐτὰ γίνεται φανερόν ὅτι καὶ τὰ πῶ δύσκολα μᾶς διαφεύγουν ἀπὸ ἀδιαφορίαν καὶ ἀμέλειαν.

Κατὰ συνέπειαν, αὐτὰ ἀφοῦ σκεφθῶμεν καλά, ἔς ἀποφύγομεν τὴν κακίαν καὶ ἔς προτιμήσομεν τὴν ἀρετὴν, διὰ νὰ ἀποκτήσομεν καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μελλοντικά ἀγαθὰ, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΓ' (43)

(Ματθ. ιβ', 38 - 46)

438 «Τότε ἔλαβαν τὸν λόγον μερικὸι ἀπὸ τοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν Διδάσκαλε, θέλωμεν νὰ ἴδωμεν ἀπὸ σὲ κάποιο ἐξαιρητικὸν θαῦμα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη καὶ τοὺς εἶπεν Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς ἐπιμένει νὰ ζητῇ θαῦμα, ἀλλὰ θαῦμα δὲν θὰ τῆς δοθῇ, παρά τὸ θαῦμα τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ.»

* Ἀράγε ποιοὶ ἔμπορὸν νὰ θεωρηθῶν πιὸ ἀνόητοι ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ὄχι πιὸ ἀσεβεῖς μόνον; ■ Οἱ ὅποιοι ὕστερα ἀπὸ τὸσον μεγάλα θαύματα, ὅταν νὰ μὴ εἶχε γίνει κανένα, λέγουσιν «Θέλωμεν νὰ ἴδωμεν ἀπὸ σὲ κάποιο ἐξαιρητικὸν θαῦμα». Διὰ ποῖον λόγον, ὅμως, τὸ ἔλεγαν αὐτό; Διὰ νὰ εἴδωμεν εὐκαιρίαν νὰ τὸν κατηγορήσωμεν πάλιν. Ἐπειδὴ, δηλαδή, τοὺς ἀπεστόμιμα μετὰ τοὺς λόγους, μία καὶ δύο καὶ πολλὰς φορές, καὶ τοὺς ἐφραξε τὴν ἀνάστατον γλῶσσαν, ἐπιτρέφουσι ἐκ νέου εἰς τὰ ἔργα. Δι' αὐτὸ καὶ παραξενύεται ὁ ἐδωλιτιστὴς καὶ λέγει: «Τότε ἔλαβαν τὸν λόγον μερικὸι ἀπὸ τοὺς γραμματεῖς», οἱ ὅποιοι ἐζήτουν κάποιο θαῦμα.

«Τότε, πότε; Ὅταν ἦτο πλέον καιρὸς νὰ ὑποκύβουσι, νὰ ἐκδηλώσωσι τὸν θαυμασμὸν τοὺς, νὰ δοκιμάσωσι κατέπληξιν καὶ νὰ ὑποχωρήσωσι, τότε δὲν ἀφήνουσιν τὴν πονηρίαν τοὺς. Πρόσεξ, ἀκόμη, ὅτι οἱ λόγοι τοὺς εἶναι γεμάτοι κολακείαν καὶ εἰρωνείαν. Διότι ἠλπίζουσι ὅτι μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸν θὰ προσελκύσωσιν τὴν εὐνοίαν τοῦ Κυρίου. ■ Καὶ ἄλλοτε μὲν τὸν ὕβρίζουσι, ἄλλοτε δὲ τὸν κολακεύουσι. Ἐπίσης, τὴν μίαν φορὰν τὸν ὀνομάζουσι δαι-

1. Ματθ. 12, 38 - 39.

μονιμένον καὶ τὴν ἄλλην διδάσκαλον. Ὅλα ὅμως αὐτά, ἐν καὶ ἔρχονται εἰς ἀντίθεσιν μετὰ τὸν ἐκπηγάζουσαν ἀπὸ τὴν πονηρὰν διάθεσίν τοὺς. Δι' αὐτὸ καὶ τοὺς ἐπιπλήττει μετὰ σφοδρότητα. Καὶ ὅταν μὲν τὸν ἤρώτων μετὰ σκληρότητα καὶ τὸν ὕβριζον, ἢ ἀπάντησιν τοῦ ἦτο ἐπεικῆς. Ὅταν, ὅμως, ἤθελον νὰ τὸν κολακεύωσιν, τότε ἢ ἀπάντησιν τοῦ ἦτο ἐπιτιμητικὴ καὶ πολὺ σφοδρὰ. Ἐποῦ, τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι καὶ ἀπὸ τὰ δύο πάθη αὐτὰ εἶναι ἀνώτερος, δηλαδή, ὅτι οὐτε εἰς τὴν ὀργὴν παρασύρεται, οὐτε καὶ ἀπὸ τὴν κολακείαν χάνει τὴν αυτοκυριαρχίαν του. Κάτωθε, ἀκόμη, ὅτι ἢ ἐπιπλήξεις τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτοὺς δὲν εἶναι μόνον ἀπλὴ λοιδορία. Ἀλλὰ συγχρόνως, ἀποδεικνύει καὶ τὴν πονηρίαν αὐτῶν. Διότι τί τοὺς λέγει; «Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς, ἐπιμένει νὰ ζητῇ θαῦμα».

■ Ὅτι λέγει ἔχει τὴν ἀκόλουθον σημασίαν. Τί τὸ παράδοξον ὑπάρχει, ἐάν συμπεριφέρεσθε μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸν πρὸς ἐμὲ, ποῦ μέχρι τώρα δὲν με ἐγνωρίζετε, δὲν, θεθεῖα, ἐκάνετε τὸ ἴδιον ἀκριβῶς καὶ εἰς τὸν Πατέρα, τὸν ὅποιον τὸσον πολὺ ἐγνωρίζετε ἀπὸ τὰς ἐκδηλώσεσι τοῦ πρὸς σᾶς καὶ τὸν ἐγκαταλείψετε καὶ ἐτρέχετε πρὸς τοὺς δαίμονας ἐπιδιώκοντες νὰ ἀποκτήσετε πονηροὺς θαυμαστός; Δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ συνεχῶς τοὺς ἐπετίμα. Τοὺς λόγους αὐτοὺς τοὺς ἔλεγεν ὁ Ἰησοῦς, διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι εὐρίσκειται εἰς ἀπόλυτον συμφωνίαν πρὸς τὸν Πατέρα καὶ ὅτι αὐτοὶ δὲν ἔκαναν τίποτε τὸ ἀγνωστον καὶ ἀκόμη διὰ νὰ ἀποκαλύψῃ τὰς ἀποκρύφους σκέψεις τοὺς καὶ ὅτι μετὰ ὑποκριτικὴν καὶ ἐχθρικὴν διάθεσιν ἐζήτουν τὸ θαῦμα.

Δι' αὐτὸ τοὺς ὠνόμασεν, «γενεὰν πονηρὰν», Ἐ διότι πάντοτε ἐφέροντο μετὰ ἀγνωμοσύνην πρὸς τοὺς εὐεργέτας τοὺς καὶ ὅσον εὐμεγαλοῦντο, τὸσον χειρότεροι ἐγίνοντο. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀπόδειξις τῆς μεγαλυτέρας πονηρίας. Ἐπίσης τοὺς ὠνόμασε γενεὰν «μοιχαλίδα», διὰ νὰ τονίσῃ καὶ τὴν κολαιωτέραν καὶ τὴν ταρινὴν τοὺς ἀπιστίαν. Ὅθεν, καὶ πάλιν ἀποδεικνύει τὸν ἐαυτὸν τοῦ Ἰσὺ πρὸς τὸν Πατέρα, ἀφοῦ, θεθεῖα, καὶ ἢ ἀπιστία εἰς αὐτὸν καθιστᾷ τὴν γενεὰν αὐτὴν «μοιχαλίδα».

Ἀφοῦ, λοιπόν, τοὺς ἐπετίμησεν, τί λέγει εἰς τὴν συνέχεια; «Καὶ θαῦμα δὲν θὰ τῆς δοθῇ. 439 παρά τὸ

2. Ἠεβ. Ἰεζ. 16, 1 ἔξ.

θαύμα του προφήτου 'Ιωνά. Τώρα πλέον κάνει λόγον διά την ανάστασίν του και διαθεσιάζει αὐτὴν ἀπὸ τὸν τύπον τοῦ προφήτου 'Ιωνά.

Τί λοιπόν; Δὲν τοὺς ἐδόθη θαύμα; ἔρωτᾷ κάποιος. Δὲν τοὺς ἐδόθη, ὅταν τὸ ἐζήτησαν. Διότι ὁ 'Ιησοῦς δὲν ἔκανε τὰ θαύματα διὰ νὰ προσελκύσῃ αὐτοὺς, ἐπειδὴ ἐγνώριζε καλὰ ὅτι ἦσαν πεπωρωμένοι, ἀλλὰ διὰ νὰ διορθώσῃ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἡ τὴν παραπάνω ἀπάντησιν ἠμποροῦμεν νὰ δώσωμεν, ἢ ὅτι δὲν θὰ τοὺς δοθῇ ἄλλο θαύμα παρόμοιον μὲ ἐκεῖνο. Διότι θαύμα ἀπεκαλύφθη εἰς αὐτοὺς, ὅταν μὲ τὴν κόλασίν τους ἐγνώρισαν τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ λόγος τοῦ 'Ιησοῦ περικλείει ἀπειλὴν καὶ αὐτὸ ἀκρίτως ὑπαινίσσεται, ἂν νὰ εἴεγε δηλαδὴ· Σὺς ἔκανα τόσα θαύματα καὶ τόσας εὐεργασίας. Ἢ τίποτε, ὅμως, δὲν σὰς ἔφερε κοντὰ μου, οὔτε ἠθελήσατε νὰ προσκυνήσατε τὴν δυνάμιν μου. Θὰ γνωρίσετε, λοιπόν, τὴν ἰσχύιν μου μὲ τὰς ἀντιθέτους ἐκδηλώσεις, ὅταν θὰ ἴδῃτε τὴν πόλιν σας νὰ ἔχη κατεδαφισθῇ, τὰ τεῖχιν νὰ ἀφανίζωνται, τὸν ναὸν νὰ κείται εἰς ἐρείπια, ὅταν θὰ χάσετε τὴν πολιτικὴν σας ὑπόστασιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν ποῦ εἴχατε προηγουμένως καὶ ἀρχίσετε νὰ πλανᾶσθε εἰς κάθε σημεῖον τῆς γῆς χωρὶς σπείτια καὶ χωρὶς πατρίδα. Ὅλα αὐτὰ, θεόσια, συνέβησαν μετὰ τὴν σταύρωσιν τοῦ Κυρίου. Τὰ γεγονότα αὐτὰ, λοιπόν, θὰ σὰς δοθοῦν ἀντὶ μεγάλων θαυμάτων. Διότι, πραγματικά, ἦτο θαῦμα καταπληκτικόν τὸ ὅτι τὰ θάνασα αὐτῶν ἐμειναν ἀθεράπευτα καὶ τὸ ὅτι, παρὰ τὰς πολλὰς τῶν προσποθείας κανένας δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀναορθώσῃ τὴν τιμωρίαν ποῦ τοὺς ἐπεβλήθη μίαν φορὰν.

Ἀλλὰ δὲν τοὺς λέγει τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, παρὰ τὰ ἀφήνει νὰ τὰ κατανοήσουν ἀργότερα μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. Ἐπὶ τὸ παρὸν τοὺς ἐδασκεῖ εἰς τὸν λόγον διὰ τὴν ἀνάστασιν του, τὸν ὁποῖον θὰ ἀντελαμβάνοντο πλήρως μὲ ὅσα θὰ ἐπόσθαιναν ἀργότερα.

Ἐπίσης, καθὼς τότε ὁ 'Ιωνᾶς ἦτο, λέγει, «μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, ἔτσι θὰ εἶναι καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέσα εἰς τὴν καρδίαν τῆς γῆς ἐπὶ τρία ἡμερόνυχτα».⁴ Δὲν τοὺς εἶπεν, θεόσια καθαρὰ ὅτι θὰ ἀναστῇ, διότι θὰ τὸν περιέπαιζαν. Ἐκάνει, ὅμως, ὑπαινιγμὸν δι' αὐτὴν ἀρκετὰ σαφῆ,

3. Ματθ. 13, 42.

ὥστε νὰ πιστεύσουν ἐκεῖνοι ὅτι ἐγνώριζεν ἕκ τῶν προτέρων ὅτι θὰ ἀναστῇ. Πραγματικά, ἐπειδὴ τὸ ἦξεραν, δι' αὐτὸ λέγουσιν πρὸς τὸν Πιλάτον· «Ἐκεῖνος ὁ λαοπλάνος», λέγουσιν, «εἶπεν, ὅταν ἀκόμη ἔζη, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τοῦ θανάτου μου θὰ ἀναστῇ».⁴ Μολοντοὶ οἱ μωσθηταὶ δὲν τὸ ἐγνώριζαν αὐτὸ, διότι εἰς τὴν ἀρχὴν ἦσαν πρὸ ἀσύνετον ἀπὸ τοὺς Φαρισαίους. Ὡς αὐτὸ καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι κτεδικάσθησαν ἀπὸ τὴν ἰδίαν τους τὴν συμπεριφορὰν.

Κύτταξε, ὅμως, μὲ πόσον καθαρὸν ὑπαινιγμὸν ἀναφέρει μὲ ἀκρίθειαν τὸ ὅτι θὰ ἀναστῇ ἐκ νεκρῶν. Διότι δὲν εἶπεν, ὅτι θὰ εὐρίσκεται μέσα εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ, «εἰς τὴν καρδίαν τῆς γῆς», διὰ νὰ φανερώσῃ τὸν τάφον καὶ κανένας νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι πρόκειται διὰ φαινομενικόν θάνατον. Ἐπίσης, δι' αὐτὸ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας παρέχώρησε νὰ παραμείνῃ εἰς τὸν τάφον, διὰ νὰ πιστεύσουν ὅτι ἀπέθανε πραγματικά. Διότι αὐτὸ δὲν διαπιστώνεται ἀπὸ τὴν σταύρωσιν καὶ τὴν ἰδίαν ἀντίληψιν τῶν τότε ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν διάρκειον τῶν τριῶν ἡμερῶν. Πραγματικά, τὴν ἀνάστασιν θὰ τὴν ἀπεδείκνυν ἕως ὁ χρόνος ποῦ ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν σταύρωσιν μέχρι νὰ συμβῇ αὐτῇ. Ἐπίσης, διότι ἡ σταύρωσις ἦτο δυνατὴ νὰ ἀμφισβητηθῇ ἂν δὲν ὑπῆρχαν τότε καὶ πολλὰ ἄλλα θαύματα ποῦ τὴν ἀπεδείκνυν. Ἐάν, ὅμως, δὲν ἐγένετο πιστευτὴ ἡ σταύρωσις, τότε καὶ ἡ ἀνάστασις δὲν θὰ ἐπιστεύετο. Δι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζει αὐτὸ θαῦμα. Ἐπειδὴ, ἂν δὲν ἐσταυρώνητο, δὲν θὰ εἶδεται καὶ τὸ θαῦμα τῆς ἀναστάσεως. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν φέρει εἰς τὸ μέσον τὸν τύπον, διὰ νὰ πιστευθῇ ἡ ἀλήθεια.

Διότι πρὸς μου, σὲ παρακαλῶ, μήπως εἶναι φαντασία τὸ ὅτι ὁ 'Ιωνᾶς εὐρέθη εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους; **160** Δὲν ἠμπορεῖς, θεόσια, νὰ λοχυρισθῇς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Συνεπῶς, δὲν ἀρνεῖσαι ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς ἐτάφη εἰς τὴν καρδίαν τῆς γῆς. Διότι δὲν εἶναι νοητὸν νὰ εἶναι ἀληθινὸς ὁ τύπος καὶ νὰ ἀποτελῇ φαντασίαν ἡ ἀλήθεια. Δι' αὐτὸ εἰς κάθε περίπτωσιν ἀναφέρομεν τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὸ μυστήριον τῆς θεῆας Εὐαγγελιστίας καὶ εἰς τὸ θάπτισμα καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἐκήρυττε μὲ δυνατὴν φωνήν· «Μὴ γένοιτο ποτε ἐγὼ νὰ καυχήθῃ διὰ τίποτε ἄλλο, παρὰ διὰ τὴν σταυ-

4. Ματθ. 27, 63.

5. Τὸ παράδειγμα τοῦ 'Ιωνά.

ρόν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.⁶

Κατὰ συνέπειαν, εἶναι φανερόν ὅτι εἶναι παιδιὰ τοῦ διαβόλου ἐκεῖνοι ποῦ δέχονται τὴν νοσηρὰν διδασκαλίαν τοῦ Μαρκίου, ἐπιθετῆ προσκόου νὰ ἀφανίσουν ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὅποια τόσον πολλὰ ἔκανε ὁ Χριστός, ὥστε νὰ μὴ ἀφανισθοῦν. **Β** καὶ τόσον πολὺ ἐφρόντισεν ὁ διάβολος νὰ τὰ ἀφανίσῃ. Ἐννοῶ τὸν σατανᾶν καὶ τὸ πάθος. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἔλεγεν εἰς ἄλλας περιπτώσεις: «Κρημνίσαστε τὸν νόον αὐτῶν καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν ἀνεγείρας.» Καί: «Θὰ ἔλθου, ὁμοῦς, ἡμέραι, ποῦ θὰ πάρουσι ἀπὸ αὐτοῦ τὸν Νουφίον.»⁷ Καὶ εἰς τὴν προκειμένην περιπτῶσιν: «Ἄλλὰ θαύμα δὲν θὰ τῆς δόξῃ, παρὰ τὸ θαῦμα τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ.» Ἐπίσης, τοὺς φανεράναι, ὅτι θὰ πάθῃ χάριν αὐτῶν καὶ ὅτι αὐτοὶ δὲν ἀποκομίζουσι ἀπὸ τοῦ πάθος κανένα ὄφελος. Διότι αὐτοὶ τοὺς ἀπέδειξαν εἰς τὴν συνέχειαν. Ἄλλὰ, ἂν καὶ τὰ ἐγνωρίζεν αὐτά, ἐν τούτοις ἀπέθανεν. Τόσον μεγάλη ἦτο ἡ ἀγάπη του.

Διὰ νὰ μὴ νομίσῃ, ὁμοῦς, ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ συμῆθῃ μὲ τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι συνέθε μὲ τοὺς Νινευίτας καὶ ὅτι θὰ ἐπιστρέψουν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, **Ο** καί, ὅπως ἐκεῖνων ἔσῳσε τὴν πόλιν τοὺς ποῦ ἔσελετο καὶ τοὺς θαρσάνους ἀπεμάκρυνεν, ἔτσι καὶ αὐτοὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν θὰ ἐπιστρέψουσι, ἀκούσει πᾶς φανερώσει ἀκριθῶς τὸ ἀντίθετον.⁸ Πραγματικῶς, ὅτι δὲν θὰ ἀποκομίσουν τίποτε διὰ τὴν ἰδικὴν των ἀφέλειον ἀπὸ τοῦ πάθος τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ, ἀντίθετον, θὰ ὑποστοῦν καὶ κακὰ ἀδάστακτα, τὸ ἐδήλωσε καὶ αὐτὸ μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ βασιμονος ποῦ ἀνεφέρην.

Τώρα μὲν ἀπολογεῖται δι' ὅσα πρόκειται νὰ πάθουν ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἀποδεικνύει ὅτι δικαιολογημένα θὰ τὰ πάθουν. Διότι τὰς συμφορὰς καὶ τὴν ἐρήμισιν αὐτῶν τὰ παριστᾷ μὲ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος θέλει νὰ τοὺς δεῖξῃ ὅτι ὅλα θὰ τὰ ὑποστοῦν δίκαια. Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην. **Π** Πραγματικῶς, ὅταν ἐσκόπευε νὰ καταστρέψῃ τὰ Σόδομα, ἀπελογεῖται προηγουμένως εἰς τὸν Ἀβραάμ, μὲ τὸ νὰ δεῖξῃ τὴν

6. Πρλ. 8, 14.
7. Ἰωδ. 2, 19.
8. Ματθ. 9, 15.
9. Πρλ. Ματθ. 12, 41.
10. Πρλ. Ματθ. 12, 48 - 46.

ἐλλειψὴν καὶ τὴν ἀνυπαρέξιν τῆς ἀρετῆς, ἀφοῦ, θέβαια, εἰς τόσον μεγάλην πόλιν δὲν εὐρέθησαν οὔτε δέκα ἀνθρώποι νὰ ζοῦν μὲ τὴν θέλησιν τοὺς κατὰ τρόπον συνετῶν καὶ σώφρωνων.¹¹ Καὶ εἰς τὸν Λάζαρχον ἔδειξε τὴν ἀφιλόξεμον διάθεσιν αὐτῆν καὶ τοὺς παρονόμεους ἔρωτας τοὺς καὶ ὕστερα ἔρωμε τὸ πῦρ. Καὶ εἰς τὸν κατακλυσιμὸν ἔκανε τὸ ἴδιον ἀκριθῶς καὶ μὲ τὰ ἔργα ἀπελογεῖται εἰς τὸν Νῶε.¹² Καὶ εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ, ἐπίσης, ἔκανε τὸ ἴδιον ὅταν εὐρίσκετο εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ τὸν κατέστησεν ἱκανὸν νὰ ἰδῇ τὰ κακὰ ποῦ θὰ συνέβαιναν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.¹³ Ἄλλὰ καὶ εἰς τὸν Ἱερεμίαν, πάλιν, ὅταν ἔλεγεν, **Ε** «οὐ μὴ προσεύχουσι, ἢ δὲν θλίψεις τί κάνουν αὐτοί;», τὸ ἔλεγεν ἀπολογούμενος.¹⁴

Καὶ πάντοτε κάνει τὸ ἴδιον ἀκριθῶς, ὅπως καὶ εἰς τὴν προκειμένην περιπτῶσιν. Τί λέγει, δηλαδῆ; «Ἄνδρες Νινευίται θὰ ἀναστηθοῦν καὶ θὰ κατακρίνουν τὴν γενεάν αὐτῆν, διότι ἐκεῖνοι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωνᾶ. Καὶ ἰδοὺ ἐδῶ πολὺ περισσότερα συντίθουσι εἰς τὸ νὰ γίνῃ δεκτὸν τὸ ἰδικόν μου κήρυγμα παρ' ὅσα συνέτρεχαν διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωνᾶ.»¹⁵ Διότι ἐκεῖνος ἦτο δοῦλος, ἐνῶ ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος. Ἐκεῖνος ἐβλήθη ἀπὸ τὸ κῆτος, ἐγὼ, ὁμοῦς, ἀνεστήθην ἀπὸ τὸν θάνατον. Ἀκόμη, ἐκεῖνος ἐκήρυξε τὴν καταστροφὴν ἐνῶ ἐγὼ ἦλθα διὰ νὰ κηροῦν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ οἱ μὲν Νινευίται ἐπίστευσαν χωρὶς κανένα θαῦμα, **461** ἐνῶ ἐγὼ σὰς ἐπαρουσίασα πολλὰ θαύματα. Καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἤκουσαν τίποτε περισσότερο ἀπὸ τοὺς λόγους ἐκεῖνους τοῦ Ἰωνᾶ, ἐνῶ ἐγὼ ἔθεσα εἰς κίνησιν κάθε ἰδέαν φιλοσοφίας διὰ νὰ σὰς διδάξω. Ὁ Ἰωνᾶς, ἐπίσης, ἐπῆγεν ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του, ἐγὼ, ὁμοῦς, ἦλθα ὁ ἴσιος, ὁ δεσπότης καὶ κύριος τῶν πάντων. Ὅχι διὰ νὰ σὰς ἀπειλήσω, οὔτε νὰ ζητήσω εὐθύναι, ἀλλὰ διὰ νὰ σὰς φέρω συγγνώμην. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἦσαν εἰδωλότατοι, ἐνῶ αὐτοὶ εἶχαν ἔλθει εἰς ἐσκόψην καὶ εἶχαν διδοθῆ ἀπὸ πολλοὺς προφήτας. Καὶ διὰ τὸν Ἰωνᾶν δὲν εἶχε κανεὶ κανεὶς καμμίαν προφητείαν, ἐνῶ δι' ἐμὲ εἶχαν ὀμιλήσει ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ προφῆται κατὰ τὰ ἐρ-

11. Πρλ. Γεν. 18, 1 ἔξ.
12. Πρλ. Γεν. 6 - 10.
13. Πρλ. Ἰεζ. 6, 1 ἔξ.
14. Πρλ. Ἰερ. 7, 16 - 17
15. Ματθ. 12, 41.

γα μου ήταν σύμφωνα με τας προφητείας εκείνας. Ἐπίσης, ὁ Ἰωνᾶς ἐβροπέτευσε, ἐπειδὴ ἐκόπηκε ὡς ἀποφύγη τὴν ἀποστολήν του, διὰ τὴν μὴ γίνῃ ἀντικείμενον χλευασμοῦ, ἐνῶ ἐγὼ, ἂν καὶ ἤθερα καλὰ εἶπα με σταυρώσουσιν καὶ θά με ἐμπαΐξουν, ἐν τούτοις ἦθα εἰς τὴν γῆν. **Β** Καὶ ὁ Ἰωνᾶς δὲν ἠνείχετο νὰ ἀνειδισθῇ χάριν τῶν σωζομένων, ἐνῶ ἐγὼ ὑπέμεινα θάνατον καὶ μάλιστα τὸν χειρότερον, καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ θά σὰς ἀποστείλω καὶ ἄλλους διὰ τὴν σὰς διδάξω. Ἀκόμη, ἐκεῖνος ἦτο ἕνας ξένος, ἀλλοεθνῆς καὶ ἀγνωστος, ἐνῶ ἐγὼ σὰς εἶμαι ὁμοεθνῆς καὶ ἐγὼ τοὺς ἰδίους προγόνους με σὰς. Καὶ πολλάς ἄλλας παρατηρήσεις θὰ ἠμποροῦσα νὰ κάνῃ κανεῖς, ἐάν ἤθελε νὰ ἐξαντλήσῃ τὸ θέμα.

Ἄλλὰ ὁ Κύριος δὲν περιορίζεται εἰς τοὺς Νινευίτας μόνον, ἀλλὰ φέρει καὶ ἄλλο παράδειγμα καὶ λέγει· «Ἡ βασίλισσα τοῦ νότου θὰ ἀναστῆσθῇ κατὰ τὴν ἐσχάτην κρίσιν μαζί με τὴν γενεάν αὐτὴν καὶ θὰ τὴν κατακρίνῃ, διότι ἦλθεν αὐτὴ ἀπὸ τὴν ἄκρην τοῦ κόσμου νὰ ἀκούσῃ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος. Καὶ ἔξω ἐδῶ εἶναι περισσότερο ἀπὸ τὸν Σολομῶντα».¹⁶ **Γ** Τὸ παράδειγμα τοῦτο εἶναι σημαντικώτερον τοῦ προηγουμένου. Διότι ὁ Ἰωνᾶς ἐπῆγεν ὁ ἴδιος πρὸς τοὺς Νινευίτας, ἐνῶ ἡ βασίλισσα τοῦ νότου δὲν ἐπεριμενε νὰ ὑπάγῃ ὁ Σολομῶν πρὸς αὐτὴν, ἀλλ' αὐτὴ ἐπῆγεν εἰς αὐτόν, ἂν καὶ ἦτο γυναῖκα καὶ ἐπίστευεν εἰς τὰ εἰδωλα καὶ τόσον πολὺ μακριὰ εὐρίσκειτο, χωρὶς νὰ τὴν ἀπειλῇ τίποτε, οὔτε νὰ φοβῆται τὸν θάνατον, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὸν μέγαν πόθον διὰ τοὺς σοφοὺς λόγους. Ἄλλ' ἰδοὺ ἐδῶ εἶναι περισσότερον ἀπὸ τὸν Σολομῶντα. Διότι ἐκεῖ ἦλθε πρὸς τὸν Σολομῶνα ἡ βασίλισσα, ἐνῶ ἐδῶ ἦλθα ἐγὼ ὁ ἴδιος. Καὶ ἐκείνη μὲν ἐταξίθευσεν ἀπὸ τὴν ἄκρην τοῦ κόσμου, ἐνῶ ἐγὼ περιόδευα τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία. Καὶ ὁ μὲν Σολομῶν ἔκανε λόγον διὰ δένδρα καὶ ὄπλα, τὰ ὅποια καμμίαν σπουδαίαν ὠφέλειαν δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ποροφέρουν εἰς ἐκείνην, **Δ** ἐνῶ ἐγὼ σὰς ὁμῶς διὰ τὰ ἀπόρητα πράγματα καὶ τὰ πλεόν φρικτὰ μυστήρια.

Ἔτσι, λοιπόν, τοὺς κατέκρινεν, μετὰ τὸ εἶτι ἀπέδειξεν ἄνευ ἀντιρρήσεως, εἶτι τὰ ἀμαρτηματὰ τους ἦσαν ἀσυγχώρητα καὶ εἶτι ἡ παρακὴ προήρχετο ἀπὸ τὴν ἰδικὴν τους ἀγνωμοσύνην καὶ οὐκ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τοῦ διδασκάλου. Καὶ αὐτὸ τὸ κατέστησε φανερόν καὶ μετὰ πολλὰ

16. Ματθ. 12, 42.

ἄλλα, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ παράδειγμα τῶν Νινευιτῶν καὶ τῆς βασίλισσας.

Εἰς τὴν συνέθειαν λέγει καὶ τὴν τιμωρίαν ποὺ θὰ ὑποστοῦν. Τὸ λέγει κάπως ἀνιγμιατικῶς πάντως τὸ λέγει, καὶ μέγαν φόβον ὑφαίνει μέσα εἰς τὴν διήγησίν του. «Ἰδοὺ εἶναι τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα», λέγει, «ἐγγὺ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, περιῶ ἀπὸ τόπους, ποὺ δὲν ἔχουν νερὸ καὶ ζητεῖ ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ δὲν εὐρίσκει αὐτήν. **Ε** Τότε λέγει· θὰ γυρίσω πάλιν εἰς τὸ σπῆτι μου, ἀπὸ τοῦ ὅπου ἐγγήκα. Καὶ ὅταν ἔλθῃ, εὐρίσκει τὸ σπῆτι ἀδειαν καὶ σαρωμένον καὶ στολισμένον. Τότε πηγαίνει καὶ παραλαμβάνει μαζί του ἄλλα ἐπιτά πνεύματα πονηρότερα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του καὶ, ἀφοῦ ἐσέλθουν, κατακοῦν πλέον ἐκεῖ μέσα. Καὶ γίνεται ἡ θογάτη αὐτῆ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χειρότερα ἀπὸ τὴν πρώτην. Ἔτσι θὰ συμβῇ καὶ εἰς τὴν γενεάν αὐτὴν».¹⁷ Μετὰ λέγει ἐδῶ ἀποδεικνύει εἶτι οὐκ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ εἰς τὴν παρούσαν θὰ ὑποστοῦν τὴν βαρύτεραν τιμωρίαν. **432** Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, εἶπεν, «εἶτι ἄνδρες Νινευίται θὰ ἀναστήθουν εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ θὰ κατακρίνουν τὴν γενεάν αὐτὴν», διὰ τὴν μὴ καταφρονήσουσιν τοὺς λόγους του, ἐπειδὴ ὁ χρόνος τῆς κρίσεως ἐτοποθετεῖτο πολὺ ἄργα, καὶ καταστῶν περισσότερο ἀδιάφοροι, δι' αὐτὸ καὶ μετὰ τὸν ποὺ τοὺς λέγει τοὺς παρουσιάζει πολὺ κοντὰ τοὺς τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ ἔκανε καὶ ὁ προφήτης Ὡσιέ, εἶτι τοὺς ἠπειλεῖ καὶ τοὺς ἔλεγεν εἶτι θὰ γίνων. «ὅπως ὁ προφήτης ποὺ ἔχει χάσει τὴν λογικὴν του, ὅπως ὁ ἄνθρωπος ὁ δαιμονιζόμενος»¹⁸ δηλαδὴ, ὅπως οἱ ἄνθρωποι ποὺ μιλῶνται καὶ παρὰσοῦνται ἀπὸ τὰ πονηρὰ πνεύματα, ὅπως εἶναι οἱ ψευδοπροφῆται. Διότι ἐδῶ προφήτην ποὺ ἔχει χάσει τὴν λογικὴν του ὀνομάζει τὸν ψευδοπροφήτην, ὅπως εἶναι, παραδείγματος χάριν, οἱ μάντις. **Β** Αὐτὸ, λοιπόν, δηλώνει καὶ ὁ Χριστὸς καὶ λέγει εἶτι θὰ ὑποστοῦν τὰς βαρύτερας τιμωρίας.

Εἶδες πῶς ἀπὸ κάθε ἀπομὴν τοὺς παρωθεῖ νὰ προσέχουν τοὺς λόγους του, καὶ ἀπὸ τὰ παρόντα καὶ ἀπὸ τὰ μελλοντικά καὶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἐδείξαν καλὴν διαγωγὴν, (ἐννοῶ τοὺς Νινευίτας καὶ τὴν βασίλισσα), καὶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ κατεδικάσθησαν, ὅπως εἶναι οἱ κάτοικοι τῆς Τύρου καὶ τῶν Σοδόμων; Τὸ ἴδιον ἔκανον καὶ οἱ

17. Ματθ. 12, 43 - 45.

18. Ἰσα. 9, 7.

προφήται, πού ἔφεραν ὡς παράδειγμα τοὺς υἱοὺς¹⁹ τοῦ Ρηγαθίν,²⁰ καὶ τὴν νόμφην πού δὲν ἔχει τὴν σεμνότητά της καὶ τὸν στηθάδεσμον,²¹ καὶ τὸν θοῦν πού γκαρίζει τὸν κύριόν του καὶ τὸν θῖον πού διακρίνει τὴν φάντην του.²² Ἔτσι, λοιπόν, καὶ ἐδῶ ἀφοῦ με σύγκρισιν ἀπέδειξε τὴν ἀγνωμοσύνην του, λέγει πλέον καὶ τὴν τιμωρίαν τους.

Ἐ Ἄλλὰ τί σημαίνουν τέλος πάντων τὰ ὄσα εἶπεν διὰ τὸν δαίμονα; Ὅπως ἀκριθῶς οἱ δαμονιομένοι, λέγει, ὅταν ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν αὐτὴν καὶ ὕστερα δεῖξουν ἀδιαφορίαν καὶ ραθυμίαν, προσελκύουν ἐπάνω των εἰς χειρότερον θωμόν τὴν ἀσθένειαν. Ἔτσι γίνεται καὶ με σὰς. Διότι καὶ προηγουμένως εὐρισκοῦσε ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τοῦ δαίμονος, ὅταν ἐλατρώσατε τὰ εἴλωλα καὶ ἐθουσιάζατε τὰ παιδιὰ σας εἰς τοὺς δαίμονας καὶ μεγάλη μανία ἐχαρακτήριζε τὰς πράξεις σας. Ἐγώ, ὁμως, δὲν σας ἐγκατέλειψα, ἀλλὰ ἐξεδίωξα τὸν δαίμονα ἐκείνον με τοὺς προφήτας καὶ ἐπὶ πλέον ἦλθα πάλιν ὁ ἴδιος, ἐπεὶ ἤθελα νὰ σὰς καθαρῶς περισσώτερον. Ἐπειδὴ, λοιπόν, δὲν θέλετε νὰ προσέξετε, ἀλλὰ ἐπέσατε εἰς μεγαλύτεραν πονηρίαν (διότι ἀπὸ τοῦ νὰ σφάζετε τοὺς προφήτας εἶναι πολὺ μεγαλύτερον καὶ χειρότερον νὰ σφάζετε ἐμέ), Ἰ δι' αὐτὸ θὰ πάθετε χειρότερα ἀπὸ ὄσα ἐπάσαν οἱ πρόγονοί σας. Ἐνιοὶ τὰ ὄσα ἐπάσαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀπὸ τὸν Ἄντιχον τὸν πρῶτον.²³ Διότι τὰ ὄσα συνέθησαν εἰς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Οὐδεσπισαίου²⁴ καὶ τοῦ Τίτου,²⁵ ἦσαν πολὺ χειρότερα ἀπὸ τὰ προηγουμένα. Δι' αὐτὸ καὶ ἔλεγεν ὁ Κύριος· «Θὰ

19. Πρβλ. Ἱερ. 48, 1 εἰ.

20. Ρηγάθ ἢ Ρηγαθίν. Ἦτο κентή τοῦ Ἰουδαίου ἐξοστῆδου τῶν πιστῶν εἰς τὸν Βάβλ, κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ βασιλέως Ἀχασ (809 - 800 π.Χ.).

21. Πρβλ. Ἱερ. 2, 38.

22. Πρβλ. Ἦσ. 1, 8.

23. Ἄντιχος. Πρόκειται διὰ τὸν Ἄντιχον τὸν Ἐπικτῆ (170 - 168 π.Χ.), ὁ ὁποῖος διαχειρίσθη νὰ ἐπιβάλῃ τὸν Ἑλληνισμὸν εἰς τοὺς Ἰουδαίους.

24. Οὐδεσπισαῖος ἢ Βαβυλωνίος. Ρωμαῖος ἀποστράτης, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ ἐπιβάλῃ τὴν καθαρῶν εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος κατέβαλε καὶ τοὺς Ἰβέρους.

25. Τίτος, Ρωμαῖος ἀποστράτης, ὁ ὁποῖος τὸ 70 π.Χ. κατέλαβε τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ δήμευεν ὁριστικὰ τὸ κράτος τῶν Ἰβέρων.

εἶναι τότε μεγάλη θλίψις, πού ποτὲ μέχρι τώρα δὲν ἔχει συμβῆ, οὔτε καὶ θὰ συμβῆ».²⁶

Τὸ παράδειγμα αὐτὸ δὲν ἔχει μόνον τὴν παραπάνω σημασίαν, ἀλλὰ, παράλληλα, θέλει νὰ δείξῃ ὅτι θὰ στερηθοῦν κάθε ἀρετὴν καὶ θὰ εἶναι τώρα περισσώτερον εὐκόλος λεία εἰς τὴν θρᾶσιν τῶν δαυμόνων, παρ' ὅσον ἦσαν τότε. Διότι τότε, ἂν καὶ περιέπιπτον εἰς ἀμαρτίας, ὄπῃσαν, ὁμως, καὶ ἐκεῖνοι πού μεταξὺ αὐτῶν προώδευαν εἰς τὴν ἀρετήν, ἦ ἦτο κοντὰ τοὺς ἢ πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, πού τοὺς ἐφρόντιζεν, τοὺς κατηύθυνε καὶ ἔκανεν ὅτι ἐξηρτᾶτο ἀπὸ αὐτῆν. Τώρα, ὁμως, θὰ στερηθοῦν τελείως τὴν κηδεμονίαν αὐτῆν, λέγει, ὥστε τώρα καὶ ἡ ἑλλειμὸς τῆς ἀρετῆς θὰ εἶναι μεγαλύτερα καὶ αἱ συμφοραὶ θὰ αὐξηθοῦν καὶ ἡ ἐπενέργεια τῶν δαυμόνων θὰ γίνῃ πῶς τυραννική. Γνωρίζετε, θέθαια, καὶ τὰ ὄσα συνέθησαν ἐπὶ τῆς ἰδικῆς μας ἐποχῆς, ὅταν ὁ Ἰουλιανός, πού ἔπερσε τοὺς πάντας εἰς τὴν ἀσέθειαν, περιέπεσεν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, πῶς ἐθεώρουν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν εἰδωλολάτρων· **483** καὶ με ποίαν προθυμίαν ἐτέλουν τὴν λατρείαν ἐκείνων.

Ὅστε, ἂν τώρα φαίνονται, ὅτι ζοῦν με κάποιαν σφρασύνην, τὸ κάνουν διὰ τὸν φόβον τῶν βασιλείων. Διότι ἂν δὲν ὑπῆρχεν ὁ φόβος αὐτῶν, θὰ ἐτόλμων πολὺ χειρότερα πράγματα ἀπὸ τὰ προηγουμένα. Πραγματικὰ, εἰς μὲν τὰ ἄλλα πονηρὰ ἔργα ὑπερβαίνουν τοὺς παλαιότερους, ἀφοῦ ἐπιδίδονται με μεγάλην ὑπερβολὴν εἰς τὰς μαγειείας, τὰς μαγγανείας καὶ τὰς ἀσελγείας. Ἄλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τομεῖς, ἂν καὶ τόσα χαλινὰ τοὺς συγκρατοῦν, ἐν τούτοις πολλάς φορές ἐστασίασαν καὶ ἐπανεστάθησαν κατὰ τῶν βασιλείων, ὥστε ἐφθασαν νὰ διαπράξουν τὰ μεγαλύτερα κακά.

Πού εἶναι τώρα ἐκεῖνοι πού ζητοῦν τὰ θαύματα; **B** Ἄς ἀκούσουν ὅτι χρειάζεται εὐγνώμων διάθεσις, καὶ ἂν δὲν ὑπάρχῃ αὐτῆ, κανένας ὄφελος δὲν προκύπτει ἀπὸ τὰ θαύματα. Ἰθού, λοιπόν, πού οἱ Νινευίται ἐπίστευσαν χωρὶς θαύματα, ἐνῶ αὐτοὶ ὕστερα ἀπὸ τόσα θαύματα ἔγιναν χειρότεροι καὶ κτέστησαν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν κατοικίων ἀπείρων δαυμόνων καὶ ἀμετρήτους συμφορὰς ἐπράβησαν ἐπάνω τους. Καὶ πολὺ φυσικὰ, διότι ὅταν κάποιος ἀπαλλαγῇ μίαν φορὰν ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ δὲν συνειτισθῇ, θὰ πάθῃ πολὺ χειρότερα ἀπὸ τὰ προηγουμένα.

26. Ματθ. 24, 21.

Δι' αὐτό, θέβαια, εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι «δὲν εὐρίσκει ἀνά-
 παυσιν τὸ ποιητὸν πνεῦμα», διὰ τὴν δέξιη ὅτι ὁπωσθη-
 ποτε καὶ κατ' ἀνάγκη θὰ καταλάβῃ τὸν ἄνθρωπον αὐ-
 τοῦ τοῦ εἴδους ἢ ἐπιδρασις τῶν δαιμονίων. Διότι αὐτὸς
 ἔπρεπε νὰ συνετισθῇ διὰ δύο λόγους, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι
 ἔπαθε προηγουμένως, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἀπηλλάγη ἀ-
 πὸ τὸ πάθος. Ἐ μᾶλλον, διως, προστίθεται καὶ τρίτος
 λόγος, ἡ ἀπειλή, δηλαδή, ὅτι θὰ πάθῃ χειρότερα. Καὶ
 διως μὲ κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔβλεπον καλλίτεροι.

Αὐτοὶ οἱ λόγοι, ὄχι μόνον πρὸς ἐκεῖνους, ἀλλὰ καὶ
 πρὸς ἡμᾶς ταιριάζουν νὰ λεγθῶν, οἱ ὅποιοι, ἀφοῦ ἔθα-
 πτήσθημεν καὶ ἀπηλλάγημεν ἀπὸ τὰ προηγουμένα κακά,
 ἐπανερχόμεθα καὶ πάλιν εἰς τὴν ἴδιαν πονηρίαν. Διότι,
 πραγματικὰ, ἡ τιμωρία τῶν κατοπινῶν ἁμαρτημάτων θὰ
 εἶναι πλέον χειρότερα. Δι' αὐτὸ καὶ εἰς τὸν παράλυτον
 ἔλεγεν ὁ Χριστὸς: «Ἴδου τώρα ἔχεις γίνεαι ὕγιης. Πρόσα-
 ξε, λοιπὸν, νὰ μὴ ἁμαρτάνῃς πλέον, διὰ νὰ μὴ σοῦ συμ-
 θεῖ τίποτε χειρότερον».²⁷ Καὶ αὐτὰ δὲ ἔλεγε πρὸς ἄνθρω-
 πον ποῦ ἐπὶ τριάντα ὀκτὼ χρόνια ἦτο παράλυτος.

Δ Καὶ τί χειρότερον, ἐρωτᾷ κάποιος, ἀπὸ αὐτὰ ἐπρό-
 κειτο νὰ πάθῃ; Πολὺ χειρότερον καὶ θειότερον. Διότι
 εἶθε νὰ μὴ συμβῇ νὰ ὑποφέρωμεν τόσα, ὅσα ἠμποροῦμεν
 νὰ πάθωμεν. Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν εὐρίσκειται εἰς ἀδυνα-
 μίαν νὰ τιμωρῇ, Ἄλλὰ ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνάλογος
 πρὸς τὸ πλῆθος αὐτοῦ. Τὴν ἴδιαν κατηγορίαν ἀπει-
 θνῆναι καὶ πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅταν λέγῃ διὰ τοῦ προ-
 φήτου Ἰεζεκιήλ: «Διότι σὲ εἶδον, λέγει, «νὰ πλέγῃ μέσα
 εἰς τὸ αἶμά σου καὶ σὲ ἔλουσα καὶ σὲ ἤλειψα μὲ λάδι
 καὶ τὸ κάλλος σου ἔβλεπον ἑακουστὸν. Ἄλλὰ σὺ ἐπάρνευ-
 σες μὲ τοὺς περιοικοὺς σου».²⁸ λέγει, Δι' αὐτὸ καὶ σὲ ἀ-
 πειλεῖ μὲ θειότερα καὶ χειρότερα κακά, ἐπειδὴ ἁμαρ-
 τάνεις.

Ἀπὸ τοὺς παραπάνω λόγους νὰ μὴ σκέπτεσαι
 τὴν κόλασιν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπειρον μακροθυμίαν
 τοῦ Θεοῦ. Πραγματικὰ, πόσας φορές ἐπέσαμεν εἰς τὰ
 ἴδια κακά Ε καὶ, διως, μακροθυμεῖ ἀκόμη. Ἄλλ' ἡ μα-
 κροθυμία αὐτὴ ἂς μὴ μᾶς διδῇ θάρρος, ἀλλ' ἂς νοιώ-
 σωμεν φόβον. Διότι καὶ ὁ Φαραὼ, ἐάν ἐδιδάσκετο ἀπὸ
 τὴν πρώτην πληγὴν, δὲν θὰ ὤφιστοτα τὰς ἄλλας κατὰ
 σειρὰν καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ δὲν θὰ κατεποντίζετο μαζί

27. Ἰωάν. 5, 14.

28. Ἰεζ. 16, 6, 9, 14, 24.

μὲ τὸν στρατὸν του. Τὰ λέγω αὐτὰ, ἐπειδὴ γνωρίζω πολ-
 λούς, ποῦ, ὅπως ὁ Φαραὼ τότε, λέγουν τώρα, δὲν γνωρί-
 ζω τὸν Θεόν, καὶ καθελώνουν εἰς τὸν πλῆθιν καὶ τὰς πλιν-
 θους τοὺς ὑπαυθόνους. Καὶ πόσοι ἄνθρωποι, ἐνῶ ὁ Θεὸς
 προστάσσει νὰ παύσουν νὰ ἀπειλοῦν, δὲν ἀνέχονται αὐ-
 τε τὸν πόνον νὰ χαλαρώσουν ὀλίγον;

46.4. Καί, μὰ τώρα δὲν ὑπάρχει, πλέον, ἀνάγκη νὰ
 διασώμεν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν. Ἄλλὰ ὑπάρχει πέλα-
 γος πύρρος, πέλαγος ποῦ δὲν ὁμοιάζει εἰς ἔκτασιν καὶ
 μέγεθος μὲ κανένα ἄλλο, ἀλλὰ εἶναι κατὰ πολὺ μεγα-
 λύτερον καὶ ἀγριώτερον, καὶ ἔχει τὰ κύματα του ἀπὸ
 φωτιά, μίαν φωτιὰν ἀγνωστον καὶ φρικώδη. Ἐκεῖ ὑπάρ-
 χει ἀβυσσος μεγάλη ἀπὸ φοβερὰν φλόγα. Εἰς κάθε ση-
 μεῖον εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃς φωτιά νὰ τρέχῃ, ὁμοία μὲ
 ἄγριον θηρίον. Διότι, ἐάν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν τὸ αἰσθητὸν
 πῦρ, ὅταν σάν θηρίον ἐκπηδήσῃ ἀπὸ τὴν κάμινον, κατα-
 καίει ἐκεῖνους ποῦ κάθονται ἔξω, τί δὲν θὰ κάνη ἐκεῖνο
 τὸ πῦρ εἰς ἄσους θὰ ριφθῶν εἰς αὐτό;

Β Ἄκουσε τοὺς προφήτας, ποῦ λέγουν διὰ τὴν ἡμέ-
 ραν ἐκείνην: «Ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου εἶναι ἀνάτατος, γεμά-
 τη ἀπὸ θυμὸν καὶ ὄργην».²⁹ Διότι δὲν θὰ ὑπάρχῃ κανέ-
 νας διὰ νὰ σοῦ συμπαρασταθῇ, κανένας διὰ νὰ σὲ λι-
 τρώσῃ. Πουθενὰ δὲν θὰ φαίνεται τὸ ἡμέρον καὶ γαλή-
 νιον πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλ' ἔσως ἐκεῖνοι ποῦ νο-
 θεύουν τὰ μέταλλα παραδίδονται εἰς μερικὸς σκληροῦς
 ἀνθρώπους καὶ δὲν ἄλλοτε κανένα ἀπὸ τοὺς ἰδικούς
 των, παρὰ μόνον τοὺς προσηλαμένους τοὺς, ἔτσι καὶ τό-
 τε θὰ συμβαίη. Ἡ μάλλον ὄχι ἔτσι, ἀλλὰ καὶ πολὺ χει-
 ρότερα. Διότι εἰς τὴν περιπτώσει τῶν παραπάνω ἀνθρώ-
 πων ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ πληρώσῃ κανεὶς τὸν θα-
 σιλέα, νὰ τὸν παρακαλέσῃ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπειλυ-
 θέρωσιν τοῦ καταδικυ. Ἐκεῖ, διως, δὲν εἶναι πλέον δυ-
 νατὸν αὐτό. Διότι δὲν ἐπιτρέπεται. Ἄλλὰ παραμένουν
 σταθερὰ ἐκεῖ καὶ καίγονται καὶ δοκιμάζονται τὴν ὀδυ-
 νην, ποῦ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ περιγραφῇ. Ἐ Πραγματι-
 κά, ἐάν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρουσιάσῃ κανεὶς μὲ λό-
 γους τοὺς φρικτοὺς πόνους ἐκείνων ποῦ καίγονται ἐδῶ
 εἰς τὴν γῆν, πολὺ περισσότερο συμβαίνει αὐτὸ δι' ἐκεῖ-
 νους ποῦ παθαίνουν τὰ ἴδια ἐκεῖ, διότι ἐδῶ εἰς μίαν σὴν-
 τομον στιγμήν τοῦ χρόνου τελειώνουν τὰ πάντα. Ἐκεῖ,
 διως, καίεται μὲν, ἀλλὰ δὲν ἐξαφανίζεται τὸ καίωμενον.

29. Ἠσ. 13, 9.

Τί θά κάνωμεν, λοιπόν, ἐκεῖ; Διότι τήν ἐρώτησιν αὐτήν τήν ἀπειθῆσαν κυρίως πρὸς τὸν ἑαυτόν μου. Καὶ ἐάν σὺ, λέγει, ὁ διδάσκαλος τὰ λέγεις αὐτὰ διὰ τὸν ἑαυτόν σου, δὲν μοῦ μένει πλέον καμμία φροντίδα. Διότι τί τὸ παράδοξον, ἐάν ἐγὼ τιμωροῦμαι; Μὴ, παρακαλῶ, ἄς μὴ ἐπιζητῆ κανεὶς αὐτὴν τὴν παρηγορίαν. Διότι αὐτὸ δὲν εἶναι ἀνακούφισις. Διότι πῆς μου, σὲ παρακαλῶ, μήπως ὁ διάβολος δὲν ἦτο δύναμις ἀσώματος; Ὁ Μήπως δὲν ἦτο ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους; Ἄλλ' ἔμωσ ἐξέπεσεν. Ὑπάρχει, ἔμωσ, κανεὶς ποῦ θά παρηγορηθῆ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι δὲν τιμωρεῖται μαζί με ἐκείνον; Ὁχι, θέθαια. Ἀλλ' ὡστε τί ἔκαναν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου; Μήπως δὲν ἔθλεπαν τοὺς ἀργοντας νὰ τιμωροῦνται καὶ κάθε σπιτί νὰ πενθῆ; Μήπως, λοιπόν, ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ἀνέπνευσαν καὶ παρηγορηθῆσαν; Ὁχι, ἀσφαλῶς. Καὶ αὐτὸ γίνεται φανερόν ἀπὸ ἅσα ἔκαναν ὕστερα, ποῦ, ὅταν νὰ ἐμαστιζόντο ἀπὸ κάποια φλόγα, ἐξηγέρθησαν κατὰ τοῦ βασιλείας καὶ τὸν ἐξηνάγκασαν νὰ ἐκδιώξῃ τὸν λαόν τῶν Ἑβραίων. Πραγματικά, εἶναι πολὺ ψυχρὰ ἡ ἀντιλήψις αὐτῆ, τὸ νὰ νομίζῃ κανεὶς ὅτι εἶναι παρηγοριαν τὸ γεγονός ὅτι τιμωρεῖται μαζί με ὅλους, τὸ νὰ λέγῃ, ἔμωσ ὅλοι καὶ ἐγὼ.

Ἐ Τί πρέπει, λοιπόν, νὰ εἰπώμεν διὰ τὴν γέννησαν; Σκέψου, σὲ παρακαλῶ, ἐκείνους ποῦ ὑποφέρουν ἀπὸ πόνους εἰς τὰ πόδια. Αὐτοὶ, ὅταν τοὺς βασανίζῃ φοβερός πόνος, καὶ ἂν ἀκόμη τοὺς παρουσιάσῃ ἄλλους ποῦ ὑποφέρουν χειρότερα, δὲν λαμβάνουν τίποτε ὅπ' ἴσθιν τους. Διότι ἡ ἐντάσις τοῦ πόνου δὲν ἀφήνει περιθώρια εἰς τὸ μυαλὸ νὰ σκεφθῆ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ εὕρῃ παρηγορίαν. Ἄς μὴ τρεφώμεθα, λοιπόν, με τὰς ψυχρὰς αὐτὰς ἐλπίδας. **¶** Διότι τὸ νὰ ἀντλήσωμεν παραμυθίαν ἀπὸ τὰ κακὰ ποῦ ὑφίστανται οἱ συνάνθρωποι μας συμβαίνει μόνον εἰς τὰ μέτρια παθήματα. Ὅταν, ἔμωσ, τὸ πάθημα εἶναι μεγάλο καὶ ὄλος ὁ ψυχικός μας κόσμος εἶναι γεμάτος ζάλη, ἀπὸ ποῦ θά πάρῃ κανεὶς παρηγορίαν; Ὅστε ὅλοι οἱ λόγοι αὐτοὶ εἶναι γελοῖοι καὶ μῦθοι ἀνοήτων παιδιῶν. Διότι αὐτὸ ποῦ ὑποστηρίζεις, συμβαίνει εἰς μίαν στενοχωρίαν, καὶ μάλιστα εἰς μίαν μετριαν στενοχωρίαν, ὅταν ἀκούσασμεν ὅτι καὶ ὁ δεινὰ ἔπαθε τὸ Ἰσὺν. Πολλὰς φορὰς ἔμωσ δὲν ἰσχύει οὔτε εἰς τὴν στενοχωρίαν. Ἐάν, ἔμωσ, καὶ εἰς τὴν στενοχωρίαν δὲν ἔχει καμμίαν ἰσχύν, πολὺ περισσότερο δὲν ἰσχύει εἰς τὴν ὀδύνην καὶ τὸν ἀπεργραπτόν πόνον, ἔμωσ ἀποδεικνύει ὁ θρυγμός τῶν ὀδόντων.

Β Γνωρίζω, θέθαια, ὅτι με τοὺς λόγους αὐτοὺς γίνωμαι φορτικός καὶ ὅτι σὰς κάνω νὰ λυπηθῆ. Ἄλλὰ τί νὰ κάνω; Διότι δὲν ἤθελα νὰ λέγω αὐτὰ τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν μου καὶ δι' ὅλους σὰς νὰ ἐγνωρίζω ὅτι εἰμεθα ἐγάρετοι. Ἐπειδὴ, ἔμωσ, οἱ περισσότεροὶ εὐρισκόμεθα μέσα εἰς τὰς ἁμαρτίας, ποῖος θά μοῦ δώσῃ τὴν δυνατότητα νὰ ἡμπορέσω νὰ σὰς λυπήσω πραγματικά καὶ νὰ ἐγγίσω τὴν ψυχὴν τῶν ἀκροατῶν; Τότε, ἔτσι ἴσως νὰ ἡσχάσω. Τώρα, ἔμωσ, κατέχομαι ἀπὸ φόβον μήπως μερικοὶ περιφρονήσουν τοὺς λόγους μου καὶ τιμωρηθῶν ἀοστηρότερα, ἐπειδὴ ἔδειξαν ἀδιαφορίαν διὰ τὸ κήρυγμα. Διότι δὲν θά ἄφηνε χωρὶς τιμωρίαν ὁ ἀργισμένος κύριος ποῦ, ἐνὸς διετύπωνεν μίαν ἀπειλήν, κάποιος ἀπὸ τοὺς δούλους περιεφρόνησε τὴν ἀπειλήν. Ὁ ἄλλὰ αὐτὸ θά ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ ὑποστῇ μεγαλυτέραν τιμωρίαν.

Δι' αὐτὸ, σὰς παρακαλῶ, νὰ νοιώσωμεν πνευματικὴν συγκίνησιν, ὅταν ἀκούωμεν νὰ γίνεται λόγος διὰ τὴν γέννησαν. Διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε γλυκύτερον ἀπὸ τὴν ὀμιλίαν αὐτὴν, ἐπειδὴ τίποτε δὲν εἶναι πῶς μικρόν ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα. Καὶ πῶς εἶναι εὐχάριστον νὰ ἀκούωμεν διὰ τὴν γέννησαν; ἔρωτᾷ κάποιος. Ἐπειδὴ εἶναι δυσάρεστον τὸ νὰ πῶμεν εἰς τὴν γέννησαν καὶ αὐτὸ εἶναι ποῦ δὲν μάς ἀφήνει νὰ δεχθῶμεν τοὺς λόγους ποῦ μάς φαίνονται φορτικοί. Ἄλλα καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὸ καὶ ἄλλην ἡδονὴν παρέχει. Πραγματικά συγκρατεῖ τὰς ψυχὰς μας καὶ τὰς κάνει περισσότερο εὐλαθεῖς, καὶ ἐξυψώνει τὴν διάνοισιν καὶ δίδει πτερά εἰς τὸν λογισμὸν καὶ ἀπελευθερώνει ἀπὸ τὴν πονηρὰν παλιορκίαν τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ γενικῶς τὸ ὅλον θέμα παρέχει ψυχικὴν θεραπείαν.

Δ Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, λοιπόν, ἐπιτρέφατέ μου μαζί με τὴν κόλασιν νὰ σὰς ἀναφέρω καὶ τὴν αἰσχύνην. Διὸς ἔμωσ ἀκριβῶς θά κατακρίνουν τοὺς Ἰουδαίους οἱ Νινευίται τότε, καθ' ἕμωσ ἕμωσ τρόπον καὶ ἡμᾶς πολλοὶ, ποῦ τώρα φαίνονται κατώτεροι καὶ ἀσημαντοί, θά μάς καταδικάσουν τότε. Ἄς καταλάβωμεν, λοιπόν, πόσον γελοῖοι θά γίνωμεν καὶ πόσον θά κατηγορηθῶμεν. Ἄς σὺλλογισθῶμεν καὶ ἄς θάλωμεν, ἔστω καὶ τώρα, μίαν ἀρχὴν καὶ μίαν θύραν μετανοίας. Πρὸς τὸν ἑαυτόν μου τὰ λέγω αὐτὰ, πρῶτον τὸν ἑαυτόν μου συμβουλεύω καὶ κονένας ἄς μὴ δρυγίξεται ὅτι τάχα κατακρίνεται. Ἄς ἀκολουθήσωμεν τὴν στεγὴν ὄδον. Μέχρι ποῦτα τρυφή; Μέχρι ποῦτα ἀνεσις; Δὲν ἔχουράσασμεν νὰ ἀδιαφοροῦμεν, νὰ γελῶμεν καὶ νὰ ἀναβάλλωμεν; **Ε** Μήπως δὲν θά ἔπανα-

ληφθούν πάλιν τὰ ἴδια τραπέζια, αἱ ἀθήσια, αἱ πολυτέλειαι, τὰ χρήματα, τὰ κτήματα καὶ αἱ οἰκοδομαί; Καὶ ποῖον τὸ τέλος; Ὁ θάνατος, Ποῖον τὸ τέλος; Στάκτη, σκότη, πτώματα καὶ σκώληκες.

Ἄς δείξωμεν, λοιπόν, μίαν νέαν ζωὴν. Ἄς κάνωμεν τὴν γῆν οὐρανόν. Ἔτσι θὰ δείξωμεν εἰς τοὺς εἰσβολατάρας πόσα καλά ἔχουν χάσει. Διότι ὅταν θὰ μᾶς ἴδουν νὰ ζῶμεν ἐνάρετα, θὰ ἀντικρύσουν τὴν ἴδιαν τὴν θασίλειαν τῶν οὐρανῶν. **Α** Ἄς δειξομεν πᾶσι ἡμεῖς ἀπεικεῖς, ἀπηλλαγμένους ἀπὸ ὀργῆν, ἀπὸ τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν, ἀπὸ τὸν φθόνον, ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν καὶ νὰ ἐφαρμόζωμεν ὅλας τὰς ἄλλας ἀρετάς, τότε θὰ εἶπουν Ἐάν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ἔχουν γίνῃ ἄγγελοι οἱ χριστιανοί, τί θὰ εἶναι μετὰ τὴν ἀποδημίαν ἀπὸ τὴν γῆν; Ἐάν ἐκεῖ πού εἶναι ξένοι, ἀκτινοβολοῦν τόσο, πόσον θὰ λάμπουν, ὅταν θὰ ἀποκτήσουν τὴν πατρίδα τους; Ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι θὰ γίνων καλλίτεροι καὶ ὁ λόγος τῆς εὐσεβείας μετὰ ταχύτητα θὰ διαδοθῇ, ὅχι μικροτέρων ἀπὸ ἐκείνην πού διεδίδετο εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἀποστόλων. Διότι ἐάν ἐκεῖνοι, πού ἦσαν δώδεκα μόνον, ἔφεραν εἰς τὸν Χριστὸν πόλεις καὶ χώρας ὁλοκλήρους, ἐάν ἡμεῖς ὅλοι μᾶς γίνωμεν διδασκαλοὶ μετὰ τὴν φροντίδα πού θὰ δεῖκνύωμεν διὰ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς μας, συλλογίσου εἰς ποῖον ὕψος θὰ φθάσῃ ἡ ἰδική μας πίστις. **Β** Διότι οὐτε ὁ νεκρὸς πού ἀνίσταται δὲν προσελκύει τόσο τὸν εἰσβολατάρην, ὅσον ὁ εὐσεβὴς ἀσθρῶπος. Διότι ἀπὸ τὸ θαυμά θὰ δοκιμάσῃ κατάπληξιν, ἐνῶ ἀπὸ τὴν εὐσεβείαν θὰ ὠφελθῇ. Τὸ θαύμα γίνεσθαι καὶ ἐπέρασεν, ἐνῶ ἡ εὐσεβεία παραμένει καὶ εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν καλλιεργεῖ τὴν ψυχὴν.

Ἄς φροντίσωμεν, λοιπόν, τοὺς ἑαυτοὺς μας, διὰ νὰ κερδίσωμεν τοὺς εἰσβολατάρας. Δὲν σοὺ λέγω τίποτε τὸ δύσκολον. Δὲν σοὺ λέγω νὰ μὴ νυμφευθῆς. Δὲν σοὺ λέγω νὰ ἐγκαταλείψῃς τὴν πόλιν, νὰ ἀπομακρυνθῆς ἀπὸ τὰ πολιτικά πράγματα. Ἄλλὰ ἀσχολούμενος μετὰ αὐτὰ νὰ φροντίσῃς διὰ τὴν ἀρετὴν. Διότι ἐκεῖνοι πού ζοῦν μετὰ εἰς τὰς πόλεις θέλω νὰ προσδεῦσουν εἰς τὴν πίστιν περισσότερο ἀπὸ ἐκείνους πού κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη. Διότι! Διότι ἔτσι μεγάλο κέρδος προέρχεται. **Γ** Ἐπειδὴ κανεὶς δὲν ἀνάπτει λόγων διὰ νὰ τὸν ἄλλῃ κάτω ἀπὸ τὸν κάδον.³⁰ Δι' αὐτὸ θέλω ὅλοι οἱ λυχνία νὰ εὐρίσκωνται ἐπάνω εἰς τὸν λυχνοστάτην, διὰ νὰ ἐπάρῃ πολὺ φῶς. Ἄς ἀνάψωμεν, λοιπόν, ἐδῶ τὸ πῦρ, ὅς κάνωμεν ἔ-

κείνους πού κάβονται εἰς τὸ σκοτάδι νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὴν πλάνην.

Καὶ μὴ μοῦ προβάλλῃς ὡς δικαιολογίαν, ὅτι εἶσαι ἔγγαμος, ὅτι ἔχεις παιδιὰ, ὅτι ἀσχολεῖσαι μετὰ τὸ σπιτί σου καὶ δὲν ἔμπορῆς νὰ ἐκπέμῃς αὐτὰ τὰ πράγματα. Διότι καὶ εἰς περιπτώσεων πού τίποτε ἀπὸ τὰ παραπάνω δὲν σὲ ἀσχολεῖ, ἀλλ' εἶσαι ἀδιάφορος, τότε θὰ ἐχάσῃς. Ἀντίθετα, καὶ ἂν ἀκομῇ τὰ ἔχης ὅλα αὐτὰ, ἀλλὰ εἶσαι προσεκτικὸς καὶ δραστήριος, τότε θὰ γίνῃς ἐνάρετος. Διότι ἔνα πράγμα εἶναι πού ζητοῦμεν, τὴν προετοιμασίαν τῆς γενναίας ἀποφάσεως. **Δ** Καὶ οὐτε ἡ ἡλικία, οὐτε ἡ πενία, οὐτε ὁ πλοῦτος, οὐτε ἡ δυσκολία τῶν πραγμάτων, οὐτε τίποτε ἄλλο θὰ ἠμπορέσῃ νὰ σταθῇ ἐμπόδιον. Διότι οἱ γέροντες καὶ οἱ νέοι, οἱ ἔγγαμοι καὶ οἱ γυνεῖς, πού ἀνατρέφουν παιδιὰ, οἱ τεχνίται καὶ οἱ στρατιῶται, κατάρθωσαν νὰ ἐπιτελέσουν ὅλας τὰς θαυμαστάς πράξεις ἐν γένει. Πραγματικά, ὁ Δαυὶδ ἦτο νέος, ὁ Ἰωσήφ δούλος, ὁ Ἀκίλας³¹ ἦτο τεχνίτης, ἡ πορφύρα-πόλις³² διεύθυνεν ἕνα ἔργαστήριον, ὁ ἄλλος ἦτο δεσμοφύλαξ,³³ ὁ ἄλλος ἑκατόνταρχος, ὅπως ὁ Κορινθίος³⁴ ἄλλος πάλιν ἀσθενής, ὅπως ὁ Τιμόθεος³⁵ καὶ ἄλλος δραπετῆς, ὅπως ὁ Ὀυήσιμος.³⁶ Καὶ ὅμως τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐστάθη ἐμπόδιον εἰς κανένα ἀπὸ αὐτούς, ἀλλ' ὅλοι προέδωσαν, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, **Ε** νέοι καὶ γέροντες, δούλοι καὶ ἐλεύθεροι, στρατιῶται καὶ ἰδιῶται.

Ὡστε, ὅς μὴ προβάλλωμεν περιττὰς προφάσεις ἀλλὰ ὅς προετοιμάσωμεν ἀρίστην διάθεσιν. Ὅτιδήποτε καὶ ἂν εἴμεθα, ὅς ἀγαπήσωμεν ὁπωσδήποτε τὴν ἀρετὴν καὶ θὰ ἐπιτύχωμεν τότε τὰ μελλοντικά ἀγαθὰ, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί με τὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δόξα, τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

30. Ματθ. 5, 15.

31. Ἀκίλας, Ἰουδαῖος προσφυγὸς ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ Πόντου. Ἦτο συνεργός εἰς τὴν Κόρινθον ὅπου καὶ συνεθέτη μετὰ τὸν Παῦλον καὶ μαζί με τὴν ὁμογενὴν του Πρίσκιλλαν ἀναδείχθησαν ἀπὸ τοὺς πᾶσι συνεργοὶ τοῦ ἀποστόλου.

32. Πράξ. Πράξ. 18, 14.

33. Πράξ. Πράξ. 18, 27 - 28.

34. Πράξ. Πράξ. 10 - 11.

35. Πρόκειται διὰ τὸν στενὸν συνεργό τινος τοῦ Παύλου.

36. Πράξ. Ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππον.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΔ' (44)

(Ματθ. β', 46 - 18, 9)

467 «Ἐνῶ δὲ αὐτὸς ὤμιλει πρὸς τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ, ἰδοὺ ἡ μητέρα του καὶ οἱ ἀδελφοὶ του ἐστέκοντο ἔξω καὶ ἐζητοῦσαν νὰ τοῦ ὁμιλήσουν. Εἶπε δὲ κάποιος πρὸς αὐτόν· Νὰ ἡ μητέρα σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου στέκουν ἔξω καὶ ζητοῦν νὰ σοῦ ὁμιλήσουν. Ὁ δὲ Κύριος ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν εἰς ἐκείνους, ποῦ τοῦ εἶπα τοῦτο· Ποία εἶναι ἡ μητέρα μου καὶ ποιοὶ οἱ ἀδελφοί μου; Καὶ ἀφοῦ ἤπλωσε τὴν χεῖρά του ἐπάνω εἰς τοὺς μαθητὰς του, εἶπε· Ἰδοὺ ἡ μητέρα μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου».

Ἐκεῖνο ποῦ ἔλεγα προηγουμένως, ὅτι, δηλαδή, δὲν ἀπουσιάζει ἡ ἀρετὴ εἶναι τὰ πάντα περιττά, αὐτὸ καὶ τώρα ἀποδεικνύεται περὶ τῆρα. Διότι ἐγὼ οὐκ ἔλεγα δὲν καὶ ἡλικία καὶ ἡ φύσις καὶ ἡ παραμονὴ εἰς τὴν ἔρημον καὶ ὅλα τὰ παρόμοια εἶναι ἀνώφελα, ἐὰν δὲν ὑπάρχη εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀγαθὴ διάθεσις. Σήμερα, ὁμως, μαθαίνομεν καὶ κάτι περισσότερο, ὅτι οὔτε ἡ κυοφορία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ πραγματοποίησις τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης γεννήσεως παρέχουν κάποιο κέρδος εἰς τὴν μητέρα, ὅταν δὲν ὑπάρχη ἡ ἀρετὴ.

Καὶ αὐτὸ πρὸ πάντων ἀποδεικνύεται ἀπὸ ὅσα λέγονται ἐδῶ. «Ἐνῶ δὲ αὐτὸς ὤμιλει πρὸς τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ», λέγει, C «τοῦ εἶπε κάποιος· Νὰ ἡ μητέρα σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου σὲ ζητοῦν. Ὁ δὲ Κύριος λέγει· Ποία εἶναι ἡ μητέρα μου καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ ἀδελφοί μου»;

1. Ματθ. 12, 46 - 49.

Αὐτὰ τὰ ἔλεγεν διὰ ἐπειδὴ ἐντρέπετο διὰ τὴν μητέρα του, οὔτε ἐπειδὴ ἠνεῖτο ἐκείνην ποῦ τὸν ἐγέννησεν. Διότι ἐὰν ἐντρέπετο, δὲν θὰ ἐγέννῃτο ἀπὸ τὴν μητέρα ἐκείνην. Ἀλλὰ τὰ εἶπε διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἔχει ἐκείνη κατένενα ὄφελος ἀπὸ αὐτοῦ, ἐὰν δὲν πράττει ὅσα τὰ πρέπειν. Διότι αὐτὸ ποῦ ἐπεχείρησεν ἡ μητέρα προήρχετο ἀπὸ περιττὴν φιλοδοξίαν. Ἦθελε, δηλαδή, νὰ δείκῃ εἰς τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ ὅτι κυριαρχεῖ καὶ κατευθύνει τὸ τέκνον τῆς, ἐπειδὴ δὲν ἐφρανόατο τίποτε τὸ μεγάλο δι' αὐτὸ ἀκόμη. Δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἐπλησίασε μὲ ἀνάρμοστον τρόπον. Διότι κύτταξε καὶ αὐτῆς καὶ ἐκείνων τὴν ἀπερφέανειαν. Διότι ἐνῶ ἔπρεπε νὰ εἰσελθοῦν καὶ μαζὶ μὲ τὸν κόσμον νὰ ἀκούσουν τὴν ὁμιλίαν τοῦ Ἰησοῦ ἢ, ἐὰν δὲν τὸ ἤθελαν αὐτὰ, νὰ περιμένουν νὰ τελειώσῃ τὸν λόγον του καὶ τότε νὰ τὸν πλησιάσουν. Αὐτοὶ, ὁμως, τὸν φανάζον ἔξω καὶ αὐτὸ τὸ κάνουν ἐνώπιον ὄλων, φερόμενοι μὲ περιττὴν φιλοδοξίαν καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀποδείξουν ὅτι μὲ μεγάλην ἐξουσίαν τὸν διατάσσουν. Αὐτὸ τὸ φανερώναι καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς, ὅταν τοὺς κατηγορῇ κατὰ κάποιον τρόπον. Διότι, πραγματικὰ, αὐτὸ ἀκριβῶς ὑπαίνισσέτο καὶ ὠμίλησεν ἔτσι· «Ἐνῶ δὲ αὐτὸς ὤμιλει ἀκόμη πρὸς τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ». Σὰν νὰ ἔλεγεν, δηλαδή· Μήπως δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος καιρὸς; Μήπως δὲν ἤμποροῦσαν νὰ τοῦ ὁμιλήσουν ἰδιαίτερος;

Ἐξ ἄλλου, τί ἤθελαν νὰ τοῦ εἰποῦν; Ἐὰν, θέθαια, ἤθελαν νὰ τοῦ ὁμιλήσουν διὰ τὰ δόγματα τῆς ἀληθείας, ἔπρεπε νὰ ἐκτεθοῦν αὐτὰ ἐνώπιον ὄλων, νὰ τὰ ἀκούσουν ὄλοι, ὥστε καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι νὰ κερδίσουν. Ἐ Ἐὰν, ὁμως, ἤθελαν νὰ ἀπαγορεύσουν τὸν Ἰησοῦν δι' ἄλλα πράγματα, ποῦ ἐνδιέφερον μόνον αὐτούς, δὲν ἔπρεπε νὰ θιάζωνται τόσον. Διότι ἀφοῦ δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τὸν μαθητὴν του νὰ ὑπάγῃ καὶ νὰ θάψῃ τὸν πατέρα του, διὰ νὰ μὴ διακόψῃ τὴν μαθητείαν κοντὰ του, πολλὸ περισσότερο δὲν ἔπρεπε νὰ διακόψῃ τὴν ὁμιλίαν του διὰ πράγματα ποῦ δὲν εἶχαν καμμίαν ὄφελαν.

Κατὰ συνέπειαν, εἶναι φανερόν ὅτι ἀπὸ φιλοδοξίαν καὶ μόνον ἔκαναν τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν οἱ ἀδελφοί του. Αὐτὸ τὸ ἐδήλωσε καὶ ὁ Ἰωάννης, ὅταν ἔλεγεν· «Οὐτὲ οἱ ἀδελφοί του δὲν ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν».² 468 Ἐπίσης μὲς παραθέτει τοὺς λόγους αὐτῶν, ποῦ εἶναι γεμμά-

2. Ἰωάν. 7, 5.

τοι έγωισμόν, και μās λέγει ότι παρότρυναν τον 'Ιη-
σουν να δπάγη εις τα 'Ιεροσόλυμα, όχι διά κανένα άλ-
λον λόγον, παρά διά να δοξασθούν εκείνοι από τα θαύ-
ματά του. «Διότι έφ' εσον κάνεις τα θαύματα αυτά έρ-
γας», λέγει, «φανέρωσε τον έαυτόν σου εις τον κόσμον.
'Επειδή κανένας δεν κάνει τίποτε κρυφά, όταν ζητή αὐ-
τός να γίνη δημοσία γνωστός.»³ Και τότε ο 'Ιησους τούς
επειτίμησε και τούς κατηγορήσεν ότι είχαν καθαρώς
κοσμικήν διάθεσιν.

Διότι, επειδή οι 'Ιουδαίοι τον περιέπαζαν και έλε-
γαν· Δέν είναι αυτός ο υιός του μοιραγκού; Δέν γνωρί-
ζομεν ημεις τον πατέρα και την μητέρα του; Και οι ά-
δελφοί του δεν ζουν μεταξύ μας;⁴ Ε δ' αυτό οι άδελφοί
του ήθελαν να άπομακρύνουν την άσημότητα που τούς
έβιδεν ή ταπεινή τους καταγωγή και τον πρόετρεπαν να
κάνη επίδειξιν των θαυμάτων του. Διά τον λόγον αυτόν
τούς άποφεύγει, επειδή ήθελε να θεραπεύση το πάθος
αυτών. Διότι, εάν δέσθαι ήθελε να άπαρηγή την μητέ-
ρα του, θα την ήρνειτο τότε, όταν τον περιέπαζαν οι 'Ι-
ουδαίοι.

Αντίθετα, ο 'Ιησους φαίνεται ότι τόσο πολύ φρον-
τίζει διά την μητέρα του, ώστε και όταν εύρισκετο εις
τον σταυρόν την ένειπιστεύη εις τον πιο άγαπημένον
του μαθητήν και του ειπε να την έχη σαν μητέρα του.
Εις την προκειμένην περίπτωσιν, όμως, δεν κάνει το έ-
διον, επειδή ένδιαφέρεται και φροντίζει δι' αυτήν και
τούς άδελφούς του. 'Επειδή, δηλαδή, τον έπλησίαζαν σαν
άπλόν άνθρωπον και κατείχοντο από κενοδοξίαν, ο τούς
άφαιρει το πάθος, όχι με ύβριν, αλλά με το να τούς δι-
ορθώση.

Σύ, όμως, να μη ξεετάρης μόνον, σε παρακαλώ,
τούς λόγους του Κυρίου που περιέχουν μίαν σύμμετρον
επιτίμησιν, αλλά να λαμβάνης όπ' όσιν σου και την άδία-
κρισίαν και την τόλμην που έδειξαν οι άδελφοί του και,
άκόμη, ποίος ήτο ο έπιτιμών. Ότι δεν ήτο άπλός άνθρω-
πος, άλλ' ο Μονογενής Υιός του Θεού. 'Επίσης, τι ήθελε
να έπιτύχη με την επιτίμησιν. Διότι δεν έπεδίακε να
τούς φέρη εις δυσκολίαν, αλλά να τούς άπολλάξη από
το τυραννικόν πάθος και να τούς άδηγήση σιγά σιγά
εις άρμόζουσαν γνώμην δι' αυτόν και να τούς πείση ότι

3. 'Ιωάν. 7, 4.

4. Πράξ. Κατά, 13, 66 - 66. Μάρτ. 6, 2.

δέν ήτο μόνον υιός αυτής, αλλά και Κύριος. Και τότε θα
καταλάβης ότι ή επιτίμησις άρμόζει εις τον Κύριον και
είναι άφέλιμος εις την μητέρα και ότι είναι πολύ ήλια.
Ε Διότι δεν ειπεν· Πήγαυε και πές εις την μητέρα μου,
ότι δεν είναι μητέρα μου, άλλ' άπευθύνεται προς εκεί-
νον που του άνηγγειλεν ότι τον ζητούν ή μητέρα του και
οι άδελφοί του και του λέγει· «Ποία είναι ή μητέρα
μού»;

Με τα όσα λέγει και κάτι άλλο έπιτυγχάνει. Ποιον
είναι αυτό; Να μη άμελούν την άρετήν, ότε εκείνοι, ό-
τε άλλοι, θασιζόμενοι εις την συγγένειαν. Διότι εάν εις
αυτήν δεν παρέχει κανένα όφελος το γεγονός ότι είναι
ή μητέρα του, εάν δεν είναι έναρτεος, όπωσδήποτε, δεν
θα σωθή κανένας άλλος από την συγγένειαν. Διότι μία
συγγένεια μόνον λυθεί, το να πράττη κανείς το θέλημα
του Θεού. Αυτός ο τρόπος της εγγενείας είναι άνώτε-
ρος και σπουδαιότερος από την κληρονομικήν εγγένειαν.

Ε Αὐτά άφού κατανοήσαμεν πλήρως, άς μη καυχώ-
μεθα διά τα παιδιά μας που άνεδείχθησαν σπουδαία, έ-
άν δεν έχωμεν την άρετήν αυτών, ότε διά τούς γυναι-
ούς πατέρας μας, εάν δεν είμεθα όμοιοι προς αυτούς.
Διότι είναι δυνατόν και ο γενήσας να μη είναι πατέ-
ρας και ο μη γενήσας να είναι. Διά τον λόγον αυτόν
άκριβώς και όταν μία γυναίκα του ειπεν· «Μοκαρία ή
κοιλία, που σε έβάστασε, και οι μαστοί τούς όποιους έ-
θήλασες»,⁵ 439 δεν της άσήτησεν· Δεν με έβάστασε
κοιλία, ότε έθήλασα μαστούς, αλλά το έξης· «Αληθώς,
άλλά μακάριοι είναι κυρίως εκείνοι που άκούουν τον
λόγον του Θεού και φυλάσσουν αυτόν.»⁶ Βλέπει ότι με
κανένα τρόπον δεν άρνεύεται την φυσικήν συγγένειαν,
άλλά προσθέτει και την συγγένειαν που θασιζεται εις
την άρετήν.

'Εξ άλλου και ο Πράδρομος, όταν έλεγεν· «Απόγο-
νοι των φαρμακερών όχιών να μη σάς άρέση να λέγε-
ται μέσα σας· Πατέρα έχομεν τον 'Αβραάμ», δεν άπο-
δεικνύει αυτό, ότι δεν κατήγοντο φυσικώς από τον 'Α-
βραάμ, άλλ' ότι δεν τούς όφελει καθόλου ή καταγωγή
τους από τον 'Αβραάμ, εάν δεν έχουν την συγγένειαν
που θασιζεται εις την συμπεριφοράν. Το ίδιο ένδεισασκε

5. Αποκ. 11, 27.

6. Αποκ. 11, 28.

7. Ματθ. 3, 7 - 9.

και ο Χριστός, όταν ελεγαν «Εάν ήσαστε τέκνα του 'Αβραάμ, θα έκανοτε τα έργα του 'Αβραάμ»,⁹ όχι διά να τους στερήση την σαρκικήν συγγένειαν, αλλά διά να τους διδάξη να επιζητούν την ανωτέραν και σπουδαιότεραν από αυτήν.

Β Αυτό, λοιπόν, διδάσκει και εις την προκειμένην περίπτωσιν αλλά κατά τρόπον ήπιον και μαλακόν. Διότι ο λόγος ανεφέρτετο προς την μητέρα του. Ούτε ειπεν, θέβαια, δέν είναι μητέρα μου ούτε εκείνοι αδελφοί μου, επειδή δέν κάνουν το θέλημά μου. Ούτε έβγαλεν απόφασιν και δέν τους κατεδίκασεν. 'Αλλά τους άφησεν έλευθέρους να αποφασίσουν, όταν άμυλησε με την έπιελειαν που τόσοον ήρμιζεν εις αυτόν. «Διότι εκείνος», λέγει, «πού κάνει το θέλημα του Πατρός μου, αυτός είναι αδελφός μου και αδελφή μου και μητέρα μου.»¹⁰ «Ωστε, εάν θέλουν να είναι αδελφοί και μητέρα, άς ακολουθήσουν αυτήν την όδόν. Και όταν η γυναίκα εκείνη εφώνησε και του ειπεν «Μακαρία ή κοιλία που σε εβάστασεν», δέν της ειπεν, δέν είναι μητέρα μου, αλλά, εάν θέλη να είναι μακαρία, άς κάνη το θέλημα του Πατρός μου. **Γ** Διότι ο άνθρωπος που πράττει το θέλημα του Πατρός μου είναι αδελφός μου, αδελφή μου και μητέρα μου. Πόσον μεγάλη τιμή. Πόσον σπουδαία είναι ή άρετή. Εις ποιον ύφος ανεβάξει εκείνον που ζή σύμφωνα με αυτήν.

Πόσα γυναίκες έμακάρισαν την άγιαν εκείνην Παρθένον και την κοιλίαν και προσυχητήσαν να γίνουν παρόμοιαι μητέρες και άς γάσουν τα πάντα. Και ποιον εμπόδιον υπάρχει λοιπόν; 'Ιδού ο Κύριος έχοραζε πλατών δρόμον και υπάρχει ή δυνατώτης όχι μόνον αι γυναίκες, αλλά και οι άνδρες να καταταγούν εις την 'Ιδιαν τάξιν. **Η** μάλλον και εις πολύ ανωτέραν θέσιν ακόμη. Διότι αυτό σε καθιστά πολύ περισσότερον μητέρα, παρά αι οδύνης του τοκετού. **Θ** «Ωστε, εάν είναι έξιον μακαρισμού ο φυσικός τοκετός, πολύ περισσότερον είναι ή πνευματική συγγένεια και μάάλιστα κυριώτερα της φυσικής. Συνεπώς, να μη έπιθυμής μόνον, αλλά να θαδίζης με μεγάλην προθυμίαν και την όδόν που σε φέρει προς την πραγματοποιήσιν της έπιθυμίας σου.

'Αφού ειπεν αυτά, έβγήκεν από το σπίτι. Είδες με ποιον τρόπον και τους επέληξε και, συγχρόνως, έκα-

9. 'Ιωάν. 8, 39.
10. Ματθ. 12, 50.

νεν εκείνο που έποθοσαν; Το 'βιον άλλοστε έκανε και εις τον γάμον.¹¹ Διότι και εκεί την έπιτιμωσεν, επειδή του εξήτησε κάτι πρό της ώρας του, άλλ' όμως δέν της έφερεν αντίρρησιν. Με την πρώτην του ενέργειαν ήθελε να διορθώση την άδυναμίαν της, με την δευτέραν απέδειξε την ευνοιαν του διά την μητέρα του. **Ξ** 'Ετσι, λοιπόν, και εδώ άφ' ενός μόν έθεράπευσε το πάθος της κενοδοξίας, άφ' άλλου δε έτίμωσε προπόντως την μητέρα του, αν και άκαιρα πράγματα εξητούσεν.

«Κατά την ήμέραν εκείνην», λέγει ο εuangελιστής, «εξήλθεν ο 'Ιησούς από το σπίτι και εκάθησε πλησίον της θαλάσσης.»¹² 'Εάν θέλετε, λέγει, να με 'Ιδής και να με ακούσετε, 'Ιδού εξέρχομαι και όμιλώ. 'Επειδή, δηλαδή, έκανε πολλά θαύματα, πάλιν τους προσφέρει την ωφέλειαν που χαρίζει ή διδασκαλία. Και εκάθησε κοντά εις την θάλασσαν, **Α** διά να άλιέση και να πίσση τους ζώντας εις την γην. 'Εκάθησε δε κοντά εις την θάλασσαν όχι άσκοπα. Και δι' αυτό τον ανέφερεν αυτό ο εuangελιστής διά να κόνη ύπανιγμόν διά τον σκοπόν αυτόν. Διά να δείξη, δηλαδή, ότι επειδή με ακρίθειαν ήθελεν ο 'Ιησούς να τακτοποιήση τους ακροατάς του, το έκανεν αυτό, ώστε να μη έχη κανένα όπισω του, αλλά να έχη τους πάντας απέναντί του.

«Και εμαζεύθησαν πλησίον του», λέγει, «πλήθη πολλά λαού, ώστε αυτός άναγκάσθη να ανεβή εις πλοιον και να καθήση εις αυτό. Και όλος ο λαός έστέκετο εις την άμμουδιαν της παραλίας.»¹³ 'Αφού εκάθησεν εκεί, τους όμιλει με παραβολάς. «Και ειπεν εις αυτούς», λέγει, «πολλά διά παραβολών.»¹⁴ Θέβαια, κατά την όμιλίαν του εις το δρος δέν έκανε το 'βιον, **Β** ούτε έπαύζε τον λόγον του τόσο με παραβολάς, διότι τότε οι ακροαται του ήσαν ο δχλος ο άπλος και το πλήθος το άνοπκρικτον. 'Εδώ, όμως, παριστάντο και οι γραμματείς και οι φαρισαίοι.

Συ πρόσεξε, σε παρακαλώ, ποιον παραβολήν λέγει πρώτην και πως τάς παραθέτει κατά σειράν ο Ματθαίος. Ποιον λέγει πρώτην, λοιπόν; 'Εκείνη που πριν από όλας τάς άλλας έπρεπε να παρουσιάση, ή όποια έκανε

10. 'Ηρόδ. 'Ιωάν. 2, 8 έξ.
11. Ματθ. 15, 1.
12. Ματθ. 13, 2.
13. Ματθ. 13, 3.

τόν άκροατήν περισσότερον προσεκτικόν. "Επειδή, δηλαδή, έσκόπευε νά τούς όμιλήσῃ κάπως αίνυματικώς, κεντρίζει πρώτον τήν διάνοιαν τών άκροατών με τήν παραβολήν. Δι' αυτό καί άλλος εδογμολιστής λέγει ότι τούς έπατίμυσεν, επειδή δέν άντιλαμβάνονται τούς λόγους του, καί τούς εἶπεν: «Δέν έκαταλάβατε τήν σημασίαν τῆς παραβολῆς αὐτῆς».¹⁴ Δέν χρησιμοποιεῖ, όμως, τās παραβολάς δι' αὐτόν τόν σκοπόν μόνον, Ὁ ἀλλά διά νά καταστήσῃ πύδ παραστατικόν τόν λόγον καί νά έντυπωθῇ έντονώτερα εἰς τήν μνήμην τούς καί νά τούς παρουσιάσῃ καθαρά τά πράγματα. "Ετσι έκαναν καί οἱ προφῆται.

Καί ποία εἶναι ἡ παραβολή; «Ίδου αὐτός πού σπέρνει, έθγήκεν έξω εἰς τό χωράφι διά νά σπείρῃ».¹⁵ λέγει. "Από πού έθγήκεν, αὐτός πού εἶναι πανταχοῦ παρών καί γεμίζει με τήν παρουσίαν του τά πάντα; "Ἡ πός έθγήκεν; "Οχι τοπικώς, ἀλλά έθγήκεν άναφορικώς με τήν αγέσιν καί τήν οικονομίαν του πού έθεσε εἰς άνέργειαν δι' ἡμās, με τό νά έλθῃ πύδ κοντά μας με τήν περιβολήν τοῦ σώματος. "Επειδή, δηλαδή, ἡμεῖς δέν εἶχαμεν τήν δυνατότητα νά εἰσελθώμεν, διότι τά άμαρτήματα μας απέκλειαν τήν εἰσοδον, έξέρχεται ὁ ἴδιος καί έρχεται πύδ ἡμās.

Καί διατί έθγήκεν; Μήπως διά νά καταστρέψῃ τήν γῆν πού ἦτο γεμάτη άκάνθας; "Ἡ μήπως διά νά τιμαρρησῇ τούς γεωργούς; "Οχι, θέθαια. "Αλλά διά νά καλλιέργησῃ καί νά φροντισῇ τήν γῆν καί νά σπείρῃ τόν λόγον τῆς εὐσεβείας. Διότι σπόρον, έδω, άνοιάζει τήν διδασκαλίαν. Ἢν, τās ψυχάς τών ανθρώπων καί σπορέα τόν έαυτόν του.

Καί τί γίνεται, λοιπόν, με τόν σπόρον αὐτόν; Τά τρία μέρη χάνονται καί μόνον τό ένα σώζεται, αἰκά εἶταν αὐτός έσπερνε», λέγει, «άλλοι μὲν σπόροι έπεσαν κοντά εἰς τόν δρόμον τοῦ χωραφιοῦ καί ἤλθαν τά πετεινά καί τούς κατέφαγαν».¹⁶ Δέν εἶπεν ότι αὐτούς τούς έρριξεν, ἀλλ' ότι έπεσαν. "Αλλοι δέ σπόροι έπεσαν έπάνω εἰς τόπους, πού εἶχον ὕποκάτω στρώμα πέτρινον καί οἱ πού δέν ὑπῆρχε πολύ χῶμα. Καί άμέσως έθλάττησαν προτού νά ρίξουν θαθείας ρίζας, διότι δέν εἶχον θάθος γῆς.

14. Μάρκ. 4, 18.
15. Μάρκ. 13, 8.
16. Μάρκ. 13, 4.

Κ "Όταν δέ άνέτειλεν ὁ ἥλιος, έκάησαν από τήν ζέστην καί επειδή δέν εἶχαν ρίζαν έξηράνθησαν. "Αλλοι δέ σπόροι έπεσαν εἰς μέρη πού εἶχον σπόρους άγκάθιων. Καί έθλάττησαν τά άγκάθια καί τούς έπιτίσαν τελείως. "Αλλοι δέ σπόροι έπεσαν έπάνω εἰς τήν γῆν τήν εύφορον καί απέδιδαν καρπών, άλλος μὲν σπόρος έκατόν, άλλος δέ έξήκοντα, άλλος δέ τριάκοντα. "Εκείνος πού εἶχει αὐτιά πνευματικά διά νά άκούῃ, άς άκούῃ».¹⁷

Τό ένα τέταρτον από τόν σπόρον έσώθη. Καί αὐτό εἶς εἰς ἴσην ποσότητα, ἀλλά καί έδω με μεγάλην διαφοράν. Τούς λόγους αὐτούς τούς έλεγε διά νά δείξῃ ότι πύδ σπέρνει εἰς κομμάτια τό χωράφι του, **17** ἡ σπορεύς δέν χωρίζει εἰς κομμάτια τό χωράφι του, **18** ἀλλά άπλώς καί χωρίς κομμίαν διάκρισιν σπέρνει τούς σπόρους, εἶσι καί ὁ Κύριος δέν ξεχωρίζει πλούσιον καί πτωχόν, σοφόν καί άσοφόν, ράθυμον καί σπουδαίον, άνδρείον καί δειλόν, ἀλλά πύδ σπέρνει εἰς πλοῦσιον καί έκατόν, εἶς εἰς τόν έκατόν, ἄν καί ξεχωρίζει καλά τό άποτελεσμα, διά νά ἡμπορῇ νά λέγῃ: «Τί έπρεπε νά κάνω, καί δέν τόν έκανα».¹⁹ Καί οἱ μὲν προφῆται όμιλοῦν διά τόν λαόν, σάν νά πρόκειται δι' αἰπελον, «"Αιπελον έφυτεύθη», λέγει, «διά τόν ἡγαπημένον».²⁰ καί: «"Αιπελον έπῆρην από τήν Αἴγυπτον».²¹ "Ο Κύριος, όμως, όμιλεῖ διά σπόρον.

Τί θέλει, λοιπόν, νά δείξῃ; "Ότι τώρα θά εἶναι ταχεία ἡ ὕπακοή καί πύδ εύκολος καί πύδ γρήγορα θά δώσῃ καρπών.

"Όταν, πάλιν, άκούσῃς ότι: **Β** «Εθγήκεν αὐτός πού σπέρνει, διά νά σπείρῃ», νά μή νομίζῃς ότι πρόκειται διά ταυτολογία. Διότι πολλές φορές ὁ σπορεύς έξέρχεται καί δι' άλλο πράγμα, ἡ διά νά σκαλίσῃ, ἡ νά κόψῃ κακά χόρτα, ἡ νά ξεριζώσῃ τά άγκάθια, ἡ νά κάνῃ κάποιον άλλην σχετικὴν εργασία. "Ο σπορεύς, όμως, τῆς παραβολῆς, έθγήκεν εἰς τό χωράφι διά νά σπείρῃ.

Πές μου, όμως, διά ποίαν αίτίαν έχάθη τό μεγαλύτερον μέρος τοῦ σπόρου; "Οχι, θέθαια, εἰς αίτίας τοῦ σπορέως, ἀλλά εἰς αίτίας τῆς γῆς πού έδέχθη τόν σπόρον, δηλαδή, εἰς αίτίας τῆς ψυχῆς πού δέν τόν ἤκουσεν.

17. Μάρκ. 13, 8 - 9.
18. Ἡσ. 5, 4.
19. Ἡσ. 5, 1.
20. Ψαλμ. 79, 9.

Και διατί δεν λέγει, ὅτι ἄλλους μὲν σπόρους ἐδέχθησαν οἱ ράθυμοι καὶ τοὺς κατέστρεψαν, ἄλλους δὲ οἱ πλούσιοι καὶ τοὺς ἀπέπιψαν, ἄλλους δὲ οἱ ἀμελείς καὶ τοὺς πρόδωσαν; Δὲν θέλει νὰ τοὺς βίξῃ κατ' εὐθειαν μὲ σφοδρότητα, διὰ νὰ μὴ τοὺς ρίψῃ εἰς ἀπελπισίαν, ἀλλ' ἀφήνῃ τὸν ἔλεγχον εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀκροατῶν του. C Ἐξ ἄλλου δὲν ἔπαθεν ὁ σπόρος μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ τὸ δικτυῶν. Διότι καὶ αὐτὸ ἔπαισε πολλὰ ἀχρηστά.

Αὐτὴν τὴν παραβολὴν τὴν λέγει, διὰ νὰ γυμνάσῃ καὶ διδάξῃ τοὺς μαθητὰς του νὰ μὴ ἀπελπίζονται, καὶ ὅταν οἱ περισσότεροι, ἀπὸ ἐκείνου πού ἀκούουν τὸ κήρυγμά του, χάνονται. Διότι καὶ εἰς τὸν Κύριον τὸ ἴδιον συνέθη. Καὶ αὐτὸς, πού, ἠποσθῆποτε, ἤξερε ἐκ τῶν προτέρων ὅτι θὰ γίνον αὐτὰ, δὲν παρέλειψε τὸ ἔργον τῆς σπορᾶς.

Καὶ πῶς δικαιολογεῖται, ἐρωτᾷ κάποιος, τὸ ὅτι ἔσπειρεν εἰς τὰ ἀγκάθια, εἰς τὴν πέτραν καὶ εἰς τὸν δρόμον; Ἀναφορικῶς μὲ τὸν σπόρον πού σπείρεται εἰς τὴν γῆν δὲν ὑπάρχει δικαιολογία. D Ἄλλὰ ἀναφορικῶς μὲ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν διδασκαλίαν, ὅχι μόνον δικαιολογεῖται, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἠμπορεῖ νὰ ἐπαυερῆ. Πραγματικῶς, ὁ γεωργὸς πολὺ φυσικὰ θὰ κατηγορεῖτο, ἐάν ἔκανε αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς σπορᾶς. Διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἡ πέτρα χῶμα, ὅτε ὁ δρόμος νὰ μὴ εἶναι δρόμος, ὅτε τὰ ἀγκάθια νὰ μὴ εἶναι ἀγκάθια. Ἄλλ' εἰς τὰ λογικὰ ὄντα δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον.

Διότι εἶναι δυνατόν ἡ πέτρα νὰ μεταβληθῇ καὶ νὰ γίνῃ εὐφορος γῆ. Καὶ ὁ δρόμος νὰ μὴ καταπατήται πλέον, ὅτε νὰ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν ὄλων τῶν διαβατῶν, ἀλλὰ νὰ γίνῃ χωράφι παραγωγικόν. Καὶ τὰ ἀγκάθια ἠμπορεῖ νὰ ἀραιωθοῦν καὶ νὰ ἀφήσῃ τελείως ἐλευθέρους τοὺς σπόρους νὰ ἀναπτυχθοῦν. Ἐπειδὴ, ἐάν δὲν ὑπῆρχον αἱ δυνατότητες αὗται, δὲν θὰ ἔσπειρεν ὁ Κύριος. Ἐάν, ὅμως, δὲν ἐπραγματοποιήθη εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους ἡ μεταβολή, ἔστω δὲν ἠθέλησαν νὰ μεταβληθοῦν, ὁ Κύριος, θέθαια, ἔκανε ὅτι ἐξήρτητο ἀπὸ αὐτῶν, ἐάν, ὅμως, ἐκεῖνοι ἐπρόδωσαν τὴν προσφορὰν του, ὁ ἴσος, πού τὴσιν φιλοσθραπταν ἐπέδειξεν, εἶναι ἀνεύθυνος.

Σὺ, σὲ παρακαλῶ, νὰ προσέξῃς τὸ ἀκόλουθον, ὅτι δὲν εἶναι ἕνας ὁ δρόμος πού ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀπώλειαν.

ἀλλ' εἶναι πολλοὶ καὶ διαφέρουν μεταξύ τους. Πραγματικῶς, ἐκεῖνοι πού παρομοιάζονται μὲ δρόμον. Εἶναι οἱ θάνατοι, οἱ ράθυμοι καὶ οἱ ἀδιάφοροι. 472 Ἐκεῖνοι πού παρομοιάζονται πρὸς τὴν πέτραν εἶναι ἡ πιὸ ἄδύνατο. Ἐκεῖνος δὲ πού ἐσπάρη εἰς τὸ πετρώδες ἔδαφος, λέγει, «αὐτὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος, πού ἀκούει τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ ἀμέσως τὸν δέχεται μὲ χαρὰν. Δὲν ρίπτει ὅμως μέσα τοῦ θεθείας ρίζας ὁ λόγος, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι καταθῆς καὶ ἡ προθυμία πού εἶχε διαρκεῖ ὀλίγον χρόνον. Ὅταν δὲ σμυθῇ θλίψις ἢ διαγμός διὰ τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου, ἀμέσως σκανδαλίζεται ὁ ἄνθρωπος αὐτός».²¹

«Ἀπὸ καθέναν», λέγει, «πού ἀκούει τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ δὲν τὸν ἐννοεῖ, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἀρπάξει ἐκεῖνον πού ἔχει σπαρῆ εἰς τὴν καρδίαν του. Αὐτὸς εἶναι ὁ σπόρος πού ἐσπάρη πλησίον τοῦ δρόμου».²² Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ μαρτυρῇ ἡ διδασκαλία, χωρὶς κανένας νὰ τὴν θλάτῃ ὅτε νὰ τὴν καταπαλεμῇ, καὶ ὅταν πολλοὶ πειρασμοὶ ἐπιβροῦν εἰς αὐτὴν, καὶ ἐκεῖνοι πού ὁμοιάζουν μὲ τὴν γῆν τὴν ἀκαθάρτην B εἶναι πολὺ περισσότερον ἀσυγχώρητοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Διὰ νὰ μὴ πάθωμεν, λοιπὸν, τίποτε παρόμοιον, ἀς προσπατεῦσωμεν τὰ λεγόμενα μὲ τὴν προθυμίαν μας καὶ τὴν συνεχή μνήμην αὐτῶν. Διότι ἐν καὶ ὁ διάβολος τὰ ἀρπάξῃ, ἡμεῖς ἐμεθα εἰς θεῶν νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἀρπαγὴν. Διότι ἐν καὶ αἱ σπόροι ἔηραίνονται, δὲν γίνονται αὐτὸ ἀπὸ τὸν καύσωνα, (ἐπειδὴ δὲν εἶπεν ὅτι ἐξηράνθησαν ἀπὸ τὸν καύσωνα, ἀλλὰ διότι δὲν εἶχαν θεθεῖον ρίζαν). Ἐπίσης, ἐν καὶ ἀποκινῶνται τὰ λεγόμενα, αὐτὸ δὲν συμβαίνει ἀπὸ τὰ ἀγκάθια, ἀλλ' ἀπὸ ἐκείνους πού ἐπιτρέπουν νὰ μεγαλώσῃν τὰ ἀγκάθια. C Διότι ὑπάρχει δυνατότης, ἐάν θέλῃς, νὰ ἐμποδίσῃς τὴν πονηρίαν αὐτὴν θλάτῃσθαι καὶ νὰ χρησιμοποιοῦσῃς τὸν πλούτον σου, ὅπως πρέπει. Πραγματικῶς δὲν εἶπεν, ὁ αἰὼν, ἀλλὰ «Ἡ βασανιστικὴ φροντίς τοῦ αἰῶνος», ὅτε εἶπεν, ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ «Ἡ ἀπάτη τοῦ πλοῦτου».²³

«Ὅτε, ὅς μὴ κατηγοροῦμεν τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὴν διεσθαρμένην γνώμην. Ἐπειδὴ εἶναι δυνατόν νὰ ἔγωμεν πλοῦτον, χωρὶς νὰ μῆς παραοῦρη ἡ ἀπάτη αὐτοῦ. E-

21. Ματθ. 13, 20 - 21.

22. Ματθ. 13, 19.

23. Ματθ. 13, 22.

πίσης, να ζῶμεν εἰς τὸν παρόντα αἰῶνα, χωρὶς νὰ μᾶς καταπνίξουν αἱ φροντίδες. Διότι ὁ πλοῦτος ἔχει δύο ἐλαττώματα ἀντίθετα. Τὸ ἓνα εἶναι ὅτι δημιουργεῖ ἔντασιν καὶ προκαλεῖ οὐκασίαν, ἢ μέριμνα, δηλαδή, τὸ ἄλλο εἶναι ὅτι μᾶς καθιστᾷ ἀσθενετέρους, δηλαδή, ἢ τρυφή.

Καὶ σωστά εἶπεν «Ἡ ἀπάτη τοῦ πλοῦτου». **Δ** Διότι ἅλα τὰ πράγματα τοῦ πλοῦτου εἶναι μίᾳ ἀπάτῃ. Εἶναι μόνον ὀνόματα, ποῦ δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν πραγματικότητα. Πραγματικά, ἢ ἡδονή, ἢ δόξα, ὁ καλλωπισμὸς καὶ ἅλα αὐτὰ εἶναι ἓνα εἶδος φαντασίας καὶ ὄχι ἢ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων.

Ἄφοῦ, λοιπὸν, ἐξέθεσε τοὺς τρόπους τῆς ἀπωλείας, ἀναφέρει ἔπειτα τὴν εὐφορον γῆν, διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃ νὰ περιπέσωμεν εἰς ἀπελπίσιν, ἀλλὰ νὰ μᾶς δώσῃ ἐλπίδα μετανόιας καὶ νὰ μᾶς ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι δυνατόν ἀπὸ τὴν κατάστασιν ποῦ περιέγραψε νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν μετάνοιαν.

Καὶ ἐδῶ, ὅμως, ἂν καὶ ἡ γῆ εἶναι εὐφορος καὶ ἔνος εἶναι ὁ σπορέας καὶ ἴδια τὰ σπέρματα, διὰτὶ ἄλλοι μὲν σπόροι ἀπαθίδουν ἑκατὸν, ἄλλοι δὲ ἐξήκοντα καὶ ἄλλοι τριάκοντα; Καὶ εἰς τὴν παροῦσαν περιπτώσιν πάλιν ἡ διαφορά ὀφείλεται εἰς τὴν φύσιν τῆς γῆς. Διότι οὗτου ἡ γῆ εἶναι εὐφορος, ἐκεῖ παρατηρεῖται καὶ ἡ μεγαλύτερα διαφορά εἰς τὴν ἀπόδοσιν. Ἐλπείεις ὅτι δὲν εἶναι αἴτιος ὁ γεωργός, οὐτε ὁ σπόρος, ἀλλὰ ἡ γῆ ποῦ τοὺς δέχεται; **Ε** Ὅχι, βέβαια, ἐξ αἰτίας τῆς φύσεως, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῆς διαθέσεως. Καὶ εἰς τὸ θέμα αὐτὸ μεγάλη εἶναι ἡ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ δὲν ζητεῖ ἓνα μέτρον ἀρετῆς, ἀλλὰ δέχεται τοὺς πρώτους, χωρὶς νὰ ἐκδιώκῃ τοὺς δευτέρους, καὶ δίδει τόπον καὶ εἰς τοὺς τρίτους. Ὅλ' αὐτὰ τὰ λέγει, διὰ νὰ μὴ νομίσουν ὅσοι τὸν ἠκολούθουν ὅτι εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὴν σωτηρίαν ἢ ἀκρόασις τῶν λόγων τοῦ μόνου.

473 Καὶ διὰ ποῖον λόγον, ἔρωτᾷ κάποιος, δὲν φέρεται καὶ τὰς ἄλλας πονηρίας, ὅπως εἶναι, παραδειγματος χάριν, ἡ σαρκικὴ ἐπιθυμία καὶ ἡ κενοδοξία; Μὰ, ὅταν ἔκανε λόγον διὰ τὴν μέριμναν τῆς παρούσης ζωῆς καὶ διὰ τὴν ἀπάτην τοῦ πλοῦτου συμπεριέλαθε τὰ πάντα. Διότι καὶ ἡ κενοδοξία καὶ ἅλα τὰ ἄλλα, ἀνήκουν εἰς τὰ πράγματα τῆς παρούσης ζωῆς καὶ εἰς τὴν ἀπάτην τοῦ πλοῦτου. Ὅπως εἶναι ἡ ἡδονή, ἢ γαστριμαργία, ὁ

φθόνος, ἢ κενοδοξία καὶ ἅλα τὰ παρόμοια.

Προσέθεσεν, ἐπίσης, καὶ τὸν δρόμον καὶ τὴν πέτραν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὰ χρήματα μόνον, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀσκώμεν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν. Διότι τί σημάσια ἔχει, ἂν εἶσαι ελεύθερος ἀπὸ τὰ χρήματα, ἀλλὰ εἶσαι ἀνανδρός καὶ μολθακός; Καὶ τί τὸ ὄφελος, ἂν δὲν εἶσαι ἀνανδρός, ἀλλ' ἀδίσκοφός καὶ δὲν προσέχεις εἰς τὸ κήρυγμα; **Β** Διότι δὲν εἶναι ἀρκετὸν ἓνα μέρος τῆς ἀρετῆς διὰ τὴν σωτηρίαν, ἀλλὰ χρειάζεται κατὰ πρότερον προσωπικὴ ἀκρόασις καὶ διαστησις εἰς τὸν νοῦν μας ὅλων τῶν λεγομένων, ἔπειτα ἀνδρεία, ὕστερα περιφρόνησις τῶν χρημάτων καὶ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ κάθε βιοτικῆν φροντίδα.

Δι' αὐτὸ, λοιπὸν, προτάσσει τὴν ἀκρόασιν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ἅλα τὰ ἄλλα, ἐπειδὴ αὐτὴ χρειάζεται κατὰ πρότερον. («Διότι πῶς θὰ ἀκούσουν, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ κόπωση ποῦ νὰ κηρύττῃ;»²³. Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ἡμεῖς, ἂν δὲν προσέχωμεν εἰς ὅσα λέγονται, δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ μάθωμεν τί πρέπει νὰ πράττωμεν). Ὑστερα τοποθετεῖ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν πάντων.

Αὐτὰ, λοιπὸν, ἀκούοντες, ὡς προστατεύσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ κάθε πλευρᾶν, προσέγοντες εἰς τὰ λεγόμενα, ἀφήνοντες αὐτὰ νὰ ρίπτουν θαβέλας ρίζας εἰς τὴν ψυχὴν μας καὶ καθαρίζοντες τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ κάθε βιοτικῆν μέριμναν. Ἄν, ὅμως, κάνωμεν τὰ μὲν καὶ παραλείπωμεν τὰ δέ, τότε δὲν κερδίζομεν τίποτε. **Σ** Διότι, ἂν δὲν χαθῶμεν μετὰ τὸν ἓνα, θὰ χαθῶμεν, ὅπως ὀφείλομε, μετὰ τὸν ἄλλον τρόπον. Διότι ποῖα διαφορά ὑπάρχει, ἂν δὲν θὰ διαφθαρεύωμεν ἀπὸ τὸν πλοῦτον, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν σαθυμίαν, ἢ ἂν ὄχι ἀπὸ τὴν σαθυμίαν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀνανδρίαν; Ἐπειδὴ καὶ ὁ γεωργὸς ὅμοια πνεθεῖ, εἴτε ὀσῶς, εἴτε ἄλλως χάσει τὸν σπόρον. Δι' αὐτὸ, λοιπὸν, νὰ μὴ παρηγορούμεθα, ἐπειδὴ δὲν καταστρέφόμεθα μετὰ ὁλοῦς τοὺς τρόπους, ἀλλὰ νὰ νοιώθωμεν πόνον, μετ' ὅποιονδήποτε τρόπον καὶ ἂν χανώμεθα. Καὶ ὡς κατακαίωμεν τὰ ἀγκάθια, διὰτὶ καταπνίγουν τὸν λόγον. Αὐτὸ τὸ γνωρίζουν καλὰ οἱ πλούσιοι, ποῦ δὲν εἶναι χρήσιμοι, ὄχι μόνον δι' αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλα πολλά. Πραγματικά, ἐπειδὴ γίνονται ἀιχμάλωτοι τῶν ἡδονῶν, εἶναι ἀκατάλληλοι καὶ διὰ τὰ κοσμικὰ πράγματα. **Δ** Καὶ ὅν

²³ Ρωμ. 10, 14.

είναι άχρηστοι δι' αυτά, πολύ περισσότερο θά είναι άχρηστοι διά τὰ ούράνια πράγματα. Διότι διπλή φθορά γίνεται από τόν πλοῦτον εἰς τήν σκέψιν, καί από τήν τρυφήν καί από τὰς φροντίδας. Καθένα από τὰ πάθη αυτά είναι ἱκανόν καί μόνον του νά καταποντίσῃ τὸ σκάφος. Ὅταν, ὁμως, συνπαύξουν καί τὰ δύο, σκέψου πόσον μεγάλο θά εἶναι τὸ ναυάγιον.

Καί μὴ παραξενεύεσθε ἐπειδή ὠνόμασε τήν τρυφήν ἀγκάθια. Διότι οὐ δὲν ἠμπορεῖς νά ξέρῃς, ἐπειδή οὐ μὲθ' ἰ τὸ πάθος. Ὅσοι, ὁμως, εἶναι ὀυγιεῖς γνωρίζουν καλά ὅτι πληγώνει περισσότερο ἀπὸ ἀγκάθι καί ὅτι ἡ τρυφή περισσότερο παρά ἡ μέριμνα φθείρει τήν ψυχὴν Ε καί βαρύτερας λύπας προκαλεῖ καί εἰς τὸ σῶμα καί εἰς τήν ψυχὴν. Πραγματικά, δὲν εὐλάττεται κανεὶς τόσο ἀπὸ τὴν φροντίδα, ὅσον ἀπὸ τὴν ἀφθονίαν. Διότι ὄντων τὸν ἄνθρωπον αὐτοῦ τοῦ εἴθους τὸν θρασυαῖζουσαν ἀγρυπνίαν, σπασμοὶ εἰς τοὺς κρατάφους, κεφαλόπονοι καί ὀδύνη εἰς τὴν ψυχὴν, σκέψου πόσον χειρότερα εἶναι αὐτὰ ἀπὸ τὰ ἀγκάθια.

Καί ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀγκάθια, ἀπὸ ὅπου καί ἂν τὰ πιάσῃς, **474** πληγώνουν τὰ χέρια ποῦ τὰ κρατοῦν, καθ' ὁμοίον τρόπον καί ἡ τρυφή τὰ πόδια, τὰ χέρια, τὸ κεφάλι, τὰ μάτια καί ἅλα ἐν γένει τὰ μέλη τοῦ σώματος τὰ φθείρει εἰς τὴν κυριολεξίαν. Ἐπίσης, εἶναι ἐηρά καί ἀκαρπος, ὅπως τὸ ἀγκάθι, καί τραυματίζει περισσότερο ἀπὸ αὐτὸ καί μάλιστα εἰς τὰ καιρία σημεία. Πραγματικά, προκαλεῖ πρόκωρον γῆρας, ἐξασθενεῖ τὰς αἰσθήσεις, συσκοτίζει τὴν σκέψιν, ἀχρηστεύει τὸ ἔξυπνον μυαλό, κάνει τὸ σῶμα πλαδαρόν, φτεαίχχει πῶς πλοῦσιαν τὴν ἀποθήκην τῆς κοπιῆς, συγκεντρώνει ἀφθονα κακὰ, μεγαλώνει τὸ φορτίον καί κάνει ὑπερόγκον τὸ θάρος. **Β** Δι' αὐτὸ πολλά καί συνεχῆ εἶναι τὰ παραπτώματα καί πυκνὰ τὰ ναυάγια.

Πές μου, σέ παρακαλῶ, διατί παχαίνεις τὸ σῶμά σου; Μήπως σέ προσορίζομεν διά βυσίαν; Μήπως θά σέ προσφέρωμεν εἰς κάποιο τραπέζι; Τὰς ὀρνιθας μόνον τρέφεις καλά διά νά παχύνουν. Ἡ μάλλον οὔτε καί αὐτὰς τὰς διατρέφεις πολὺ καλά, διότι ὄταν παραπαχύνουν, εἶναι ἀκατάλληλοι διά τὴν ὀυγιεινὴν σου διατροφήν. Τόσον μεγάλο κακόν εἶναι ἡ τρυφή, ὥστε καί εἰς αὐτὰ τὰ ζῶα φανερώνει τὴν καταστρεπτικὴν τῆς δυνάμειν. Ἀφοῦ καί τὰς ὀρνιθας ἡ ὑπερβολικὴ τρυφή τὰς κά-

νει ἀχρήστους διά αὐτὰς τὰς ἰδίας καί δι' ἡμᾶς. Διότι τὰ περιπτώματα παραμένουν ἀκατέργαστα καί ἡ ρευστὴ σαπίλα ἀπὸ τὸ πάχος αὐτὸ δημιουργεῖται. Ἀντιθέτα, ἐκεῖνα τὰ ζῶα ποῦ δὲν τρέφονται με τὸν τρόπον αὐτόν, ἀλλά, ἠμπορεῖ νά εἰσῆ κανεὶς, περνοῦν σάν νά ἠστυεύουν καί τρώγουν σὺμμετρα C καί κοπιάζουν καί ταλαιπωροῦνται, αὐτὰ εἶναι περισσότερο χρήσιμα καί διά τὸν ἑαυτὸν τους καί διά τοὺς ἄλλους καί ὡς τροφή καί δι' ἅλα τὰ ἄλλα. Πραγματικά, ὅσοι ἄνθρωποι τρέφονται με αὐτὰ εἶναι πὸ ὀυγιεῖς. Ἐνῶ ὅσοι διατρέφονται με τὰ πρῶτα ὁμοιάζουν με αὐτὰ καί γίνονται ναῦθοι καί φιλάσθενοι καί θεομιεονοτα με θορὸν θεομόν. Διότι τίποτε δὲν εἶναι τόσο πολέμιον καί θλασθερόν διά τὸ σῶμα ὅσον ἡ τρυφή. Τίποτε δὲν καταστρέφει καί δὲν ἀφανίζει καί δὲν διαφθείρει τόσο αὐτὸ, ὅσον ἡ ἀσυστία.

Διὸ καί ἀπὸ αὐτὸ θά ἠμπορούσε κανεὶς νά δοκιμάσῃ κατάπληξιν διά τὴν ἀνοσίαν τους, ἀφοῦ δὲν θέλουν νά φροντίσουν διά τὸν ἑαυτὸν τους, οὔτε ὅσον φροντίζουν οἱ ἄλλοι διά τοὺς ἀσκούς, **Δ** Πραγματικά, οἱ ἔμποροι τοῦ οἴνου δὲν γεμίζουν τοὺς ἀσκούς περισσότερο τοῦ βέοντος, διά νά ἰσθιάσουν, ἐνῶ αὐτοὶ δὲν θεωροῦν τὴν ἀθλίαν τους κοιλίαν ἄξιαν μίξις παρομοίας φροντίδος. Ἄλλ' ἀφοῦ τὴν γεμίζουν καί τὴν κάνουν νά διαρραγῆ, γεμίζουν τὰ πάντα μέχρι τὰ αὐτὰ, μέχρι τὴν ὑδῆν, μέχρι τὸν φάρυγγα, καί ἔτσι προκαλοῦν διπλὴν στενοχωρίαν, καί εἰς τὸ πνεῦμά τους καί εἰς τὴν δύναμιν ποῦ κατευθύνει καί συντηρεῖ τὸ ζῶον.

Μήπως ὁμως δι' αὐτὸ σοῦ ἐδόθη ὁ φάρυγγ, διά νά τὸν γεμίξῃς μέχρις ἐπάνω εἰς τὸ στόμα με σάπιο κρασί καί ἄλλην διαφθοράν; Ὅχι, θεῖσθαι, δι' αὐτὸν τὸν σκοπόν, ἄνθρωπε, ἀλλά κατὰ πρῶτον διά νά ὀυγιεῖς τὸν θεόν **Ε** καί νά ἀναπέμψῃς τὰς ἱεράς προσευχὰς καί νά ἀνογιώσκῃς τοὺς θεοὺς νόμους καί νά συμβουλεύῃς τὰ συμφέροντα εἰς τοὺς συνανθρώπους σου. Σὺ, ὁμως, σάν νά ἔλασθες τὸν φάρυγγα διά τὸν πρῶτον ἀπὸ τοὺς παραπάνω σκοποὺς δὲν τὸν ἀφήνεις οὔτε ἐλάχιστον χρόνον διά νά ἐπιτελέσῃ τὴν δευτέραν αὐτὴν ἀποστολήν του, ἀλλ' εἰς δλόκληρον τὴν ζωὴν σου τὸν ὑποτάσσεις εἰς τὴν ποιηρὰν αὐτὴν δουλείαν. Καί ὅπως ἐάν κάποιος, ποῦ ἐπῆρε μίαν κιβάναν ποῦ εἶχε χρυσὰς χρῶδας καί ἦτο καλὰ κουρδισμένη, **475** ἀντὶ νά πείξῃ με αὐτὴν τὴν παναρμόνιον μελωδίαν, τὴν καταχώσῃ μέσα εἰς

τὴν κοπρίαν καὶ τὴν λάσπην, ἔτσι καὶ αὐτοὶ κάνουν τὸ ἴδιον.

Κοπρίαν, φέθαια, δὲν ὠνόμασα τὴν τροφήν, ἀλλὰ τὴν τρυφήν καὶ τὴν υπερβολικὴν ἐκείνην ἀσελγειαν. Διότι τὸ πέραν τοῦ ἀπαιτουμένου δὲν εἶναι τροφή, ἀλλὰ φθορὰ μόνον. Διότι μόνον ἡ κοιλία ἐγινε διὰ νὰ δέχεται τὴν τροφήν, ἐνῶ τὸ στόμα, ὁ φάρυγξ καὶ ἡ γλῶσσσα ἐγινον καὶ δι' ἄλλα πρὸ ἀναγκαῖα ἀπὸ αὐτά. Ἡ μάλλον οὕτε ἡ κοιλία δὲν ἐπλάσθη διὰ νὰ δέχεται τὰς τροφὰς μόνον, ἀλλὰ τὰς συμμετρουσ τροφὰς. Καὶ αὐτὸ τὸ φανερῶνει ἡ ἴδια, ποὺ δικαιρτυρεται ἐντονα, ὅταν τὴν θλάψωμεν μὲ τὴν πλεονεξίαν αὐτήν. Καὶ ὄχι μόνον δικαιρτυρεται, ἀλλὰ καὶ ἀμύνεται καὶ ἀπαιτεῖ σκληρὰν τιμωρίαν διὰ τὴν ἀδικίαν ποὺ τῆς γίνεται. Καὶ κατὰ πρῶτον τιμῶρει τοὺς πόδας, ποὺ μᾶς θαστάζουσι καὶ μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τὰ πηγάδα ἐκείνα συμπίσσα. Ἐπειτα, δεσμεύει τὰ χέρια, ποὺ τὴν ὑπηρετοῦσαν, ἐπειδὴ τῆς ἔδιδον τόσον πολλὰ φαγητά. Πολλοὶ ἄνθρωποι καὶ αὐτὸ τὸ στόμα κατέστρεψαν καὶ τὰ μάτια καὶ τὸ κεφάλι. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἓνας ὀνηρέτης, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνετέθη κάποιον ἔργον ποὺ ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις του, χάνει πολλὰς φορὰς τὸν νοῦν του καὶ ὑβρίζει ἐκείνον ποὺ τοῦ ἔδωκε τὴν διαταγήν, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ἡ κοιλία μαζὶ μὲ τὴν φθορὰν ποὺ προκαλεῖ εἰς τὰ μέλη αὐτὰ τοῦ σώματος, ὅταν πεισθῆ, πολλὰς φορὰς θλάπεται καὶ διαφθείρει καὶ τὸ ἴδιο τὸ μυαλό.

Καὶ αὐτὸ τὸ ἐτακτοποιήσαν ὁρθὰ ὁ Θεός, ὥστε ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν νὰ προκαλεῖται τόσον μεγάλη θλάσθη, μὲ τὸν σκοπὸν, ὅταν σὺ δὲν φιλοσοφῆς μὲ τὴν θέλησίν σου, νὰ διδοχθῆς, Ὡς ἔτσι καὶ χωρὶς τὴν θέλησίν σου, νὰ ζῆς μὲ μέτρον ἀπὸ τὸν φόβον τῆς τόσοσ μεγάλης φθορᾶς.

Ἄφου, λοιπόν, γνωρίζουσι αὐτὰ καλά, ὅς ἀποφεύγωμεν τὴν τρυφήν καὶ ἄς φροντίζωμεν διὰ τὴν μετρημένην ζωὴν, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχὴν μας ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ κάθε ἀσθένειας καὶ ν' ἀποκτήσωμεν τὰ μελλοντικά ἀγαθά, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλαυθροσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ' (45)

(Ματθ. 19', 10 - 23)

«Καὶ ἀφοῦ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τὸν ἠρώτησαν διατί διὰ παραβολῶν ὁμιλεῖς πρὸς αὐτούς; Αὐτὸς δὲ τοὺς ἀπήντησεν ὅτι διότι εἰς σὰς ἔχει δοθῆ (τὸ χάρισμα) νὰ γνωρίζετε τὰ μυστήρια τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἐνῶ εἰς ἐκείνους δὲν ἔχει δοθῆ» (Ματθ. 13, 10 - 11).

Ἀξίζει νὰ θαυμάση κανεὶς τοὺς μαθητάς, πὺς γνωρίζουσι πότε πρέπει νὰ ἐρωτήσουν καὶ ὅταν ἀκόμη ἐπιθυμοῦσαν νὰ μάθουν. Διότι αὐτὸ δὲν τὸ κάνουν ἐνώπιον ἄλλων. Καὶ αὐτὸ ἐφανέρωσεν ὁ Ματθαῖος ὅταν εἶπε «καὶ ἀφοῦ προσῆλθον». Καὶ ὅτι τὰ λόγια αὐτὰ δὲν εἶναι ἀπλῆ ὑπόθεσις, τὸ ἔδειξεν ὁ Μάρκος Ἐ πὸ καθαρά, μὲ τὸ νὰ εἴπῃ πὺς «ἰδιαιτέρως προσῆλθον κοντὰ του». Αὐτὸ θεοβαίως ἔπρεπε νὰ κάνουν καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἡ μητέρα καὶ ὄχι νὰ τὸν καλέσουν ἔξω καὶ νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν ὅλοι. Πρόσεξε δὲ καὶ πὺσον φιλόστοργοι ἦσαν οἱ μαθηταί, πὺς, δηλαδῆ, χάριν τῶν ἄλλων κάνουν λόγον (εἰς τὸν Κύριον) καὶ πρῶτα ζητοῦν νὰ ἱκανοποιήσουν ἐκείνους καὶ μετὰ νὰ λύσουν τὰς ἀπορίας των. «Διατί, λέγει, «διὰ παραβολῶν τοὺς ὁμιλεῖς;». 476 Δὲν τοῦ εἶπαν «διὰ τὴν παραβολῶν ὁμιλεῖς εἰς ἡμᾶς;». Βεβαίως καὶ ἄλλοι μὲ πολλοὺς τρόπους, δειγνοῦν πρὸς ἄλλους τὴν στοργὴν τους, ὅπως ὅταν λέγουν «ἔδωκε διαταγήν νὰ φύγουν οἱ ἔχλοισ» καὶ ὅτι «γνωρίζεις πὺς ἑσκαυκαλιόθησαν».

Τὶ τοὺς ἀπήντησε, λοιπόν, ὁ Χριστός; «Ὅτι εἰς σὰς ἔχει δοθῆ (τὸ χάρισμα) νὰ γνωρίζετε τὰ μυστήρια τῆς

1. Λουκ. 9, 13.
2. Ματθ. 15, 12.

Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἐνῶ εἰς ἐκείνους δὲν ἔχει δοθῆναι. Τὸ εἶπε δὲ αὐτὸ (ὁ Κύριος) ὅχι διὰ τὴν διδασχὴν ἀναγκαιότητα,³ οὔτε κάποια ἀποκλήρωσι, ποῦ ἔγινε ἔτσι ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε· ἀλλὰ διὰ τὴν φανερώση πὺς αὐτοὶ εἶναι αἰτίαι θλῶν τῶν κακῶν καὶ διότι θέλει νὰ παρουσιάσῃ ὅτι αὐτὸ τὸ πρῶγμα (ἡ βασιτεία τῶν μαθητῶν νὰ γνωρίζουν τὰ μυστήρια τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν) εἶναι δωρεὰ καὶ χάρις, ποῦ προσφέρεται ἀπὸ ἀνα. Εἰ ὅχι ὅμως ἐπειδὴ εἶναι δωρεὰ, δι' αὐτὸ (πρέπει νὰ δεχθῶμεν) κατηγορηθῆναι τὸ αὐτεξούσιον. Καὶ τοῦτο γίνεται φανερόν ἀπὸ τὰ ἐπίμμενα. Διὰ τὴν μὴ ἀπογορευθεῖν, λοιπόν, ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μὴ ἀδιαφορήσων καὶ αὐτοὶ, ὅταν ἀκούσων «ὅτι ἔχει δοθῆναι (τὸ χάρισμα)», πρόσθετε πὺς φανερώσει ὅτι μέσα εἰς ἡμᾶς ὑπάρχει ἡ αἰτία (καὶ τῶν δύο περιπτώσεων). «Διότι ὅποιος ἔχει καλὴν διάθεσιν, θὰ δοθῆναι εἰς αὐτὸν μὲ τὸ πᾶρα πάνω ἡ γνώσις τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ ἐκείνων ὅμως ποῦ δὲν ἔχει πίστιν θὰ ἀφαιρεθῆναι ἀπὸ αὐτὸν καὶ αὐτὸ τὸ δῶρον, ποῦ νομίζει ὅτι ἔχει».⁴ Καὶ πολλὴν μὲν ἀσάφειαν παρουσιάζει τὸ ρητόν, φανερώσει ὅμως (μῆν) ἀπερίγραπτον δικαιοσύνην. Τὸ νόημά του, λοιπόν, εἶναι τὸ ἑξῆς, περίπου: «Ὅταν κανεὶς ἔχη προθυμίαν καὶ ἐπιμέλειαν, θὰ δοθῶναι εἰς αὐτὸν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀπὸ τὸν Θεόν ὅταν ὅμως δὲν τὰ ἔχη αὐτὰ καὶ δὲν καταβάλλῃ ὅσα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του, τότε οὔτε καὶ (τὰ χαρίσματα) τοῦ Θεοῦ δίδονται εἰς αὐτόν. Διότι καὶ «αὐτὸ ποῦ νομίζει ὅτι ἔχει», λέγει, «θὰ ἀφαιρεθῆναι ἀπὸ αὐτόν». Ὁ δὲ ὅχι δὲν ὁ Θεὸς τὸ ἀφαιρεῖ, ἀλλὰ διότι ὁ ἴδιος δὲν ἀξιοποιεῖ τὰ ἰδικὰ του.

Αὐτὸ κἀννομεν καὶ ἡμεῖς: ὅταν ἴδωμεν κάποιον νὰ ἀκούῃ μὲ ἀδιαφορίαν καὶ ἐνῶ τὸν παρακαλοῦμεν πολὺ νὰ προσέχη δὲν τὸν πειθόμεν, ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα σιωποῦμεν. Διότι ἂν ἐξαρκαλοῦσόμεν νὰ ἐπιμένωμεν, τότε αὐξάνει μέσα του ἡ ἀδιαφορία. Ἐκείνον ὅμως, ποῦ φροντίζει νὰ μάθῃ, τὸν προσεκόμειν καὶ (μὲ πολλὰς γνώσεις) τὸν γεμίζωμεν. Καὶ αἰσάτῃ εἶπεν «καὶ αὐτὸ ποῦ νομίζει ὅτι ἔχει». Διότι οὔτε καὶ αὐτὸ τὸ ἔχει πραγμα-

3. Εἶναι ἡ γνωστὴ θεωρία, ποῦ ἀρνεῖται τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπαρτῆται τὴν ἐξάρτησιν τῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ αὐτῆς ἀναγκαιότητος, ποῦ καταστῆσαν ἀναγκαστικὸς καὶ ἀδουλόγητος τὸν ἄνθρωπον. Ἡ θεωρία αὕτη ἐνομιμάζεται ἰσχυρῶς.

4. Ματθ. 13, 12.

τικὰ. Μετὰ ἀποσαφηνίζει καὶ περισσότερον αὐτὸ ποῦ εἶπε, μὲ τὸ νὰ δείξῃ τί σημαίνει τὸ «εἰς αὐτόν ποῦ ἔχει θὰ δοθῆναι, ἐνῶ ἀπὸ ὅποιον δὲν ἔχει καὶ αὐτὸ, ποῦ νομίζει πὺς ἔχει θὰ ἀφαιρεθῆναι ἀπὸ αὐτόν». «Δι' αὐτό», λέγει, «μὲ παραβολὰς ὁμιλοῦ εἰς αὐτούς, διότι ἐνῶ ἔχουν μᾶτια δὲν βλέπουν». Ἐπρεπε λοιπόν, λέγει, νὰ ἀνοίξουν τὰ μᾶτια, ἐὰν δὲν θλέπουν. Δ' Ἀλλὰ ἂν ἡ ἀβελβία τους προήρχετο ἀπὸ τὴν φύσιν, ἔπρεπε νὰ ἀνοίξουν τὰ μᾶτια ἐπειδὴ ὅμως ἡ τυφλότης αὕτη εἶναι θεληματικὴ καὶ πεισματικὴ, δι' αὐτὸ δὲν εἶπεν (ὁ Κύριος) ἀπλῶς «ὅταν θλέπουν», ἀλλὰ «ἐὰν καὶ ἔχουν ὀφθαλμὸς δὲν θλέπουν». «Ὅστε ἡ τυφλότης αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν πονηρίαν των. Διότι εἶδαν καὶ βαίμονας νὰ ἐξέρχονται (ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους) καὶ ἔλεγον «μὲ τὸν βασιλέα, τὸν ἀργοντα τῶν βασιμῶν, ἐκδιώκει τὰ βαίμονα». Τὸν ἤκουσαν νὰ τοὺς ὡδήγησεν πρὸς τὸν Θεόν καὶ νὰ ἔχη ἀπόλυτον συμφωνίαν ἀκείμωτον πρὸς Αὐτόν καὶ λέγουν πὺς «αὐτὸς δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν». Ἐπειδὴ λοιπόν διεκήρυσσαν τὰ ἀντίθετα ἀπὸ ὅσα καὶ ἐβλέπαν καὶ ἀκούγαν, Εἰ δι' αὐτό, λέγει, ἀφαιρῶ ἀπὸ αὐτοὺς καὶ τὴν (ἐσωτερικὴν ἀκοήν). Διότι αὐτοὶ ὅχι μόνον δὲν γίνονται καλλίτεροι ἀπὸ ὅτι εἶναι, ἀλλ' (ἀντιθέτως) αὐξάνουν τὴν καταδίκην των. Ἐπειδὴ ὅχι μόνον δὲν ἐπίστευσαν, ἀλλὰ καὶ κατέκριναν καὶ κατηγοροῦσαν καὶ ἐσκέπτοντο πονηρὰ (ἐναντίον τοῦ Κυρίου). Δὲν λέγει ὅμως αὐτὸ διότι δὲν θέλει νὰ εἶναι σιληρὸς κατηγορώνας (αὐτούς). Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν δὲν συναμῆλθε μαζὶ τους ἔτσι αὐστηρὰ, ἀλλὰ πᾶρα πολὺ καθαρὰ ἐπειδὴ ὅμως ἐκεῖνοι διεστρεφαν μέσα τους τὸ νόημα (ἔσαν ἀκούγαν), **477** δι' αὐτὸ πλέον ὁμιλεῖ μὲ παραβολὰς.

Μετὰ, διὰ τὴν μὴ νομίση κανεὶς, πὺς τὰ λεγόμενα εἶναι ἀκὴν κατηγορία, οὔτε νὰ ἰσχυρίζονται, ὅτι ἐπειδὴ εἶναι ἔγθρος μας, μᾶς ἀποβίβει τὰς κατηγορίας αὐτὰς καὶ μᾶς κατακρίνει, ἐπικαλεῖται καὶ τὸν Προφήτην νὰ συμφωνῇ μὲ Αὐτόν, «διότι φαρμάζεται εἰς αὐτούς», λέγει, «ἡ προφητεία Ἰσαίου, ποῦ λέγει: Θὰ ἀκούω με τὰ αὐτιά σας καὶ δὲν θὰ καταλάβετε καὶ θὰ θλέπετε με τὰ μᾶτια σας, καὶ δὲν θὰ ἴδετε». Εἶδες, ὅτι καὶ ὁ προφήτης κατηγορεῖ μὲ τὴν ἴδιαν ἀκρίθειαν; Διότι οὔτε καὶ Αὐτὸς εἶπεν, «ὅτι δὲν θλέπετε»· ἀλλὰ, «θὰ θλέπετε (μὲ

5. Ματθ. 13, 24.

6. Ἰσαϊ. 6, 10.

7. Ἰσαϊ. 6, 9.

τὰ μάτια σας) καὶ δὲν θὰ ἴδῃτε» οὕτε (εἶπεν) «δὲν θὰ ἀκούετε», ἀλλὰ «θὰ ἀκούετε καὶ δὲν θὰ καταλαβαίνετε». **Β** "Ὅποτε πρῶτα οἱ ἴδιοι ἐξέκοψαν τοὺς ἑαυτοὺς των (ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας), ἀφοῦ ἐβούλωσαν τὰ αὐτιά τους, ἔκλεισαν τὰ μάτια τους καὶ παχύναν τὴν καρδιά τους. Διότι ἔχοντες μόνον δὲν εἶδον καμμίαν προσοχὴν εἰς ὅσα τοὺς παρήγγελλεν ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ μὲ «δυσφορίαν τὰ ἀκούοντες». Τὸ ἔκαναν δὲ αὐτὸ, λέγει, «μὴ τυγόν ἐπιστρέψουν καὶ τοὺς θεραπεύσω» ἀναφερόμενος (μὲ τὰ λόγια αὐτά) εἰς τὴν μεγάλην τους ποιηρίαν καὶ τὴν πεισματικὴν τους περιφρόνησιν. Καὶ τὸ λέγει αὐτὸ, διὰ τὰ τοὺς τραπήσῃ κοντὰ του καὶ τὰ τοὺς κεντήσῃ (τὴν προσοχὴν) καὶ τὰ τοὺς βείξῃ ὅτι ἂν ἐπιστρέψουν, θὰ τοὺς θεραπεύσῃ· ὡς ἂν εἶπε κάποιος «δὲν ἠθέλησε νὰ μὲ ἴδῃ καὶ τοῦ ἔχω χάριν» διότι ἂν τὸν ἐδεχόμην, ἀμέσως θὰ ἴσχω ῥωσάσω». **Γ** Αὐτὸ δὲ τὸ λέγει, δείχνοντες πᾶς θὰ ἴσχω δυνατόν. **Δ** Αὐτὸ δὲ τὸ λέγει, εἰδόντες πᾶς θὰ ἴσχω δυνατόν νὰ συμψιλιασθῇ. "Ἐπει λοιπὸν λέγει καὶ ἐδῶ «μὴπως κάποτε ἐπιστρέψουν καὶ θεραπεύσω αὐτοὺς», φανερώνοντας ὅτι καὶ ἡ ἀποτροπὴ εἶναι δυνατὴ καὶ ὅταν μετανοήσουν ἠμποροῦν νὰ σωθῶν καὶ ὅτι ὅλα τὰ ἔκανε ἔχοντες διὰ τὴν δόξαν Του, ἀλλὰ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν.

Διότι ἂν ἠθελε νὰ ἀκούσουν καὶ νὰ σωθῶν, ἔκρινε τελείως νὰ οἰγήσῃ καὶ νὰ μὴ ὀμιλῇ μὲ παραβολάς. Τώρα ὅμως διὰ τὸ ἴδιο πρᾶγμα τοὺς παρακινεῖ, μὲ τὸ νὰ τοὺς ὀμιλῇ συγκεκριμένως (μὲ παραβολάς). «Διότι ὁ Θεός δὲν θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, μέχρι νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ ζῆσῃ αὐτός».⁸ "Ὅτι δὲ τὸ ἁμαρτημα δὲν ἀφίεται εἰς τὴν φύσιν, οὕτε εἶναι συνέπεια ἀνάγκης καὶ βίας, πρόσθετε (νὰ ἴδῃς) τί λέγει πρὸς τοὺς Ἀποστόλους. **Δ** «Καλὸν τὸ δικὰ σας μάτια, διότι θλέπουν καὶ τὰ αὐτιά σας, διότι ἀκούετε» δὲν ἐνωσά αὐτὴν (τὴν σαματικὴν) ἔρασαν, οὕτε τὴν ἀκοήν, ἀλλὰ αὐτὴν, τῆς διανοίας.⁹ Διότι καὶ αὐτοὶ (οἱ Ἀπόστολοι) ἦσαν Ἰουδαῖοι καὶ εἶχαν ἀνατραπῆ μὲ τὰς ἰδίαις (παραδόσεις): ἀλλὰ ὅμως δὲν ἐζημιώθησαν καθόλου ἀπὸ τὴν προφητείαν, ἐπειδὴ εἶχαν τὴν ρίζαν τῶν ἀγαθῶν, δηλαδή τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν γνώμην, καλὴν. Βλέπετε πᾶς τὸ εἰς Σᾶς ἔχει δοθῆ δὲν ἴσχω συνέπεια ἀναγκαίου περιορισμοῦ; Διότι δὲν θὰ ἴσχω δυνατόν καὶ νὰ καλοτυχι-

8. Ἰακ. 18, 28.
9. «νοὺς ἔρε καὶ νοὺς ἀκούετε».

σθαῦν, ἂν δὲν ἴσχω προσωπικὸν τοὺς τὸ κατῆραμα. Μὴ μοῦ εἰπῆς τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ (ἡ φράσις) ἐλέγετο μὲ ἀσάφειαν διότι ἠμποροῦσαν νὰ ἔλθουν κοντὰ (εἰς τὸν Χριστὸν) καὶ νὰ ἴδον ἐρωτήσουν, ὅπως ἀκριβῶς ἔκαναν καὶ οἱ Μαθηταί. Ἀλλὰ δὲν ἔθελον, ἐπειδὴ ἦσαν ναυθροὶ καὶ ἀδιάφοροι. Τί λέγω, δὲν ἠθέλησαν; "Ἐκαναν λοιπὸν καὶ τὰ ἀντίθετα. Διότι ἔχοντες μόνον δὲν ἐπίστευαν, οὕτε μόνον δὲν ἀκούοντες, ἀλλὰ καὶ ἐπολεμούσαν, καὶ ἐδοκίμαζαν μεγαλοπρὸς ἀποτροπὴν πρὸς τὰ λεγόμενα πρᾶγμα, ποῦ παρουσιάζει τὸν προφήτην νὰ κατηγορῇ, μὲ τὴν φροσὴν μὲ δυσφορία ἀκούσαντες».

Ἀλλὰ δὲν ἦσαν τέτοιοι καὶ ἐκεῖνοι δι' αὐτὸ καὶ τοὺς καλοτύχιζε. Καὶ εἰς ἄλλην περίπτωσιν (ὁ Κύριος) τοὺς θεσπάζει πάλιν μὲ αὐτὰ τὰ λόγια **ΜΤ** «ἀλήθεια σᾶς λέγω, πολλοὶ προφήται καὶ δίκαιοι (ἀπὸ τοὺς παλαιούς χρόνους) ἐπεθύμησαν νὰ ἴδουν αὐτὸν ὅπου θλέπετε καὶ δὲν τὰ εἶδον, καὶ νὰ ἀκούσων αὐτόν, ποῦ ἀκούετε καὶ δὲν ἤκουσαν».¹⁰ Ἐνωσά, δηλαδή, τὴν ἐπὶ γῆς παρουσίαν μου, αὐτὰ τὰ θαύματα, τὴν φωνὴν μου, τὴν διδασκαλίαν μου. Ἐδῶ πλέον τοὺς τοποθετεῖ εἰς καλύτεραν μοῖραν ἔχοντες μόνον ἀπέναντι αὐτῶν τῶν χαμένων, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι ἐκείνων, ποῦ (εἰς τὸ παρελθόν) ἐπέτυχαν. Καὶ ἀπὸ ἐκείνους λοιπὸν λέγει πᾶς εἶναι πᾶς εὐτυχισμένοι (οἱ Μαθηταί). Τί συμβαίνει; "Ὅτι αὐτοὶ θλέπουν ἔχοντες μόνον ὅσα δὲν εἶδον οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐπεθύμησαν νὰ ἴδουν ἐκεῖνοι (οἱ παλαιοί). Διότι ἐνθὲ ἐκεῖνοι διὰ τῆς πίστεως μόνον ἔγιναν θεαταί, αὐτοὶ τὰ θλέπουν μὲ τὰ μάτια τους καὶ ἀκόμη πᾶς καθαρὰ. Εἶδες, ἀκομή, πᾶς συνθεῖ τὴν Παλαιάν μὲ τὴν Καινὴν Διαθήκην, **Β** μὲ τὸ νὰ φανερῶν ἐκείνους ἔχοντες μόνον νὰ γνωρίζουν τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ μὲ σφοδρότητα νὰ τὰ ἐπιθυμοῦν; Δὲν θὰ ἴσχω δυνατόν δὲ νὰ τὰ ἐπιθυμοῦσων αὐτὰ, ἂν ἦσαν κάποιου ἔξενου καὶ ἀντιθέτου Θεοῦ.

«Σαῖς λοιπὸν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπειραντος».¹¹ λέγει· καὶ ἀναφέρει ὅσα, ὅσα προηγουμένως σᾶς ἔχω εἰπῆ, δηλαδή τὰ περὶ ἀδιαφορίας καὶ δραστηριότητος, τὰ περὶ βελίας καὶ ἀνδρείας, τὰ περὶ χρημάτων καὶ ἀκτημοσύνης. Μετὰ παρουσιάζει τοὺς διαφόρους τρόπους τῆς ἀρετῆς. Διότι ὡς ἂν φιλόφρωνος, ποῦ εἶναι (ὁ Κύριος) δὲν ἐχάραξεν μόνον ἕνα δρόμον, οὕτε

10. Ματθ. 18, 17.
11. Ματθ. 18, 18.

εἶπεν ἂν κανεῖς ἂν δὲν παραγάγῃ ἑκατὸν γάθηκε· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ποῦ παράγει Ἐ τὰ ἐξήντα σώζεται· καὶ ὄχι μονάχα αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, ποῦ παράγει τὰ τριάντα. Αὐτὸ δὲ τὸ ἔκανε, διὰ νὰ καταστήσῃ εὐκόλη τὴν σωτηρίαν.

Καὶ σὺ λοιπὸν δὲν ἠμπορεῖς νὰ ἀσκήσῃς παρθεῖαν; Νὰ νυμφευθῇς μὲ σωφροσύνην. Δὲν ἠμπορεῖς νὰ γίνῃς ἀκτῆμιον; Δῶσε ἕνα μέρος ἀπὸ τοῦ ἔχεις. Δὲν ἠμπορεῖς νὰ σηκώσῃς ἐκεῖνο τὸ φορτίον; Μοίρασε μὲ τὸν Χριστὸν τὰ ὑπάρχοντα. Δὲν θέλεις νὰ τοῦ τὰ δώσῃς ὅλα; Δῶσε του, ἔστω, τὸ μισὸν μερίδιον, ἢ καὶ τὸ ἕν τρίτον ἀκόμη. Ἀδελφός σου εἶναι καὶ συγκληρονόμος· κἀνε τον καὶ ἐδῶ συγκληρονόμον. Ὅσα θὰ ἦτο βιωμάτων νὰ δώσῃς εἰς ἐκεῖνον, εἰς τὸν ἑαυτὸν σου τὰ προσφέρεις. Δὲν ἀκούεις τί λέγει ὁ Προφήτης; «Τοὺς ἰδιικούς σου, τῆς οἰκογενείας σου, δὲν θὰ τοὺς περιφρονήσῃς».¹² Ἦ Ἄν λοιπὸν δὲν πρέπει συγγενεῖς νὰ περιφρονῶμε, πολὺ περισσότερον τὸν δεσπότην, ποῦ ἔχει ἀπέναντί σου ὄχι μονάχα τὸ δικαίωμα τῆς δεσποτείας, ἀλλὰ καὶ τῆς συγγενείας, καὶ ἄλλα πολὺ περισσότερα. Διότι μέτοχον σὲ ἔκανε τῶν ἀγαθῶν Του, καὶ χωρὶς νὰ πάρῃ τίποτε ἀπὸ σένα, καὶ ἄλλα κἀνοῦντας πρῶτος ἀρχὴν τῆς ἀπεριγράπτου αὐτῆς εὐεργεσίας. Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ θεωρήται ἀξέπεραστη ἀνοησία τὸ νὰ μὴ γίνῃ κανεὶς καθόλου φιλόφρωνος ἐξ ἀφορμῆς τῆς δωρεᾶς αὐτῆς, ὅτε νὰ ἀνταπόδοσῃ τὴν χάριν καὶ νὰ προσφέρῃ τὰ εὐτελέστερα ἀντὶ τῶν μεγαλύτερων; Διότι αὐτὸς μὲν σὲ κατέστησε κληρονόμον τῶν Οὐρανῶν σὺ δὲ νὰ μὴ τοῦ δώσῃς ἕν ὅτε ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ γήϊνα; Αὐτὸς, χωρὶς σὺ νὰ κατορθώσῃς τίποτα, καὶ ἐχθρὸς ἀκόμη ποῦ ἦσον (ἀπέναντί Του), συνεφιλιώθη μαζί σου· σὺ λοιπὸν δὲν προσφέρεις ὅτε τὴν εὐγνωμοσύνην σου πρὸς φίλον καὶ εὐεργέτην; Μήπως θύμας δὲν εἶναι δικαιοῦν, καὶ πέραν ἀπὸ τὴν βασιλείαν καὶ πέραν ἀπὸ ὅλας (τὰς ἄλλας εὐεργεσίας), νὰ ἔχη χάριν κανεὶς εἰς αὐτόν, δι' αὐτὴν καὶ μόνον τὴν δωρεάν (τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἀνθρώπον); Διότι καὶ οἰκέται, δούκις προσκαλοῦν δεσπότης διὰ νὰ τοὺς παραθέσουν γεῖμα, νομίζουσι, πῶς δὲν προσφέρουσι, ἀλλὰ λαμβάνουσι.¹³ Ἐδῶ θύμας συνέθη ἔντε-

12. Ἦε. 68, 7.

13. Ὁ ἱερός συγγραφεὺς ἐξαιρεῖ τὴν χερὰν καὶ τὴν τιμὴν ἐκ τῆς παροουσίας καὶ δεσποτείας εἰς τὸ ταπεινὸν περιβάλλον τοῦ οἰκέτου. Εἶναι αὐτὸ ἀκριβὲς ποῦ ἐνομιζοῦμε «συγκαταβάσει» Θεοῦ!

λῶς τὸ ἀντίθετον. Ἐπειδὴ δὲν ἐκάλεσεν ὁ οἰκέτης τὸν δεσπότην, ἀλλὰ πρῶτος ὁ δεσπότης (ἐκάλεσεν) τὸν οἰκέτην εἰς τὸ τροπέζι Του· σὺ λοιπὸν οὐδέμιαν ἀπὸ αὐτὴν τὴν τιμὴν τὸν προσκαλεῖς; Πρῶτος σὲ ἔβαλλε κάτω ἀπὸ τὴν στέγην Του· σὺ λοιπὸν ὅτε δεύτερος (δὲν τὸ κάνεις); Ὅταν ἦσον γυμνὸς σὲ ἐνέδυσεν· σὺ λοιπὸν ὅτε μετὰ ἀπὸ αὐτὰ, ὅταν εἶναι ἑνός, δὲν τὸν εἰσάγεις (εἰς τὸ σπίτι σου); Πρῶτος σὲ ἐπότισεν ἀπὸ τὸ ποτήριον Του· σὺ δὲν τοῦ προσφέρεις ὅτε ὀλίγον κρῦο νερό; Σὲ ἐπότισεν μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· σὺ δὲν ἰκανοποιεῖς ὅτε τὴν σωματικὴν δίψαν; Σὲ ἐπότισεν Πνεῦμα, ἐνὸς εἴσαι ἀξίως κολάσεως· σὺ λοιπὸν τὸν περιφρονεῖς θυμωμένον, καὶ ὅλα αὐτὰ μάλιστα ὅταν πρόκειται νὰ τὰ κάνῃς ἀπὸ τὰ ἰδικὰ Του (ἀγαθὰ); Διότι δὲν θεωρεῖς μεγάλο πρῶγμα τὸ νὰ κρατᾷς ἕν εἰς τὰ χέρια σου τὸ ποτήριον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ πῇ ὁ Χριστὸς καὶ νὰ τὸ φέρῃς εἰς τὸ στόμα σου; Δὲν ἔχεις ὑπ' ὄφιν σου, ὅτι μονάχα εἰς τὸν ἱερέα ἐπιτρέπεται νὰ προσφέρῃ τὸ ποτήριον τοῦ αἵματος; Ἐγὼ θύμας, λέγει, δὲν δίδω προσοχὴν εἰς τίποτε ἀπὸ αὐτὰ· ἀλλὰ δέχομαι καὶ ἐν ὁ ἴδιος (ὁ ἱερεὺς) τὸ προσφέρει· καὶ ἐν εἰσοί λαϊκός, δὲν περιφρονῶ. Καὶ δὲν ἀπαυτῶ αὐτὸ ποῦ ἔδωσεν διότι δὲν ζητῶ αἷμα, ἀλλὰ κρῦο νερό. Σκέψου καλὰ ποῖον ποτίζεις, καὶ φρίξεν. Βόλα το καλὰ εἰς τὸν νοῦν σου, ὅτι σὺ γίνεσαι ἱερεὺς τοῦ Χριστοῦ, προσφέρων μὲ τὸ ἴδιον τὸ χέρι σου, ὄχι σάρκα, ἀλλὰ ἄρτον, ὄχι αἷμα, ἀλλὰ ἕνα ποτήρι κρῦο νερό.¹⁴ Σὲ ἐνέδυσεν μὲ τὸ ἴδιον τῆς σωτηρίας, καὶ σὲ ἐνέδυσεν μὲ τὸν ἑαυτὸν Του· σὺ νὰ τὸν ἐνδύσῃς, ἔστω καὶ μὲ (τὸ ἔνδυμα, ποῦ θὰ προσφέρῃς εἰς) τὸ παιδί.

Σὲ κατέστησεν ἐνδοξόν εἰς τοὺς οὐρανοὺς· σὺ Ἐ ἀπάλλαξεν ἀπὸ τὸ τρεμοῦλισμα, καὶ τὴν γυμνότητα, καὶ τὴν ἀσημισύνην (τὸν ἀδελφόν σου). Σὲ ἔκανε συμπολιτὴν μὲ τοὺς Ἄγγελους· σὺ, τοῦλάχιστον, πρόσφερε εἰς αὐτὸν μίαν βεσούλαν κάτω ἀπὸ τὴν στέγην σου· δῶσε Του, ἐπὶ τέλους, ἕνα σπιτάκι, ὅπως εἰς τὸν ὄνηρτόν σου δὲν περιφρονῶ αὐτὸ δὰ τὸ (ἀσχημικόν) καταφύγιον, καὶ μάλιστα ὅταν πρὸς χάριν σου ἵναίετα δόκλιηρον τὸν οὐρανόν. Σὲ ἐλευθέρωσεν ἀπὸ μίας κατασκότεινῆς φυλακῆ· ἐγὼ δὲν ἀπαυτῶ αὐτὸ τὸ ἴδιον, ὅτε λέγω, ἀπάλλαξέ

14. Ἐδῶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀναφέρεται εἰς τὸν παλαιὸν τρόπον Μεταλήψεως, καθ' ὃν μεταλήψαντο καὶ οἱ ποιοὶ καυχουμένοι ἐν τοῖς ἁγίοις Ποτήριον.

με και σύ· ἀλλὰ ἔστω και ἔν με ἰδῆς (μὲ ἀγάπην), ἔταν θά εἶμαι δεμένος, μου εἶναι ἀρκετόν νά παρηγορηθῶ.

Ἐνῷ ἦσαν νεκρός, σὲ ἀνέστησα· ἐγὼ ἀπὸ ἐσὲ δὲν ἀπατῶ τὸ ἴδιο, ἀλλὰ λέγω, μονάχα, νά με ἐπισκεφθῆς ἔταν ἀρρωσταῖνω. Ὅταν λοιπὸν εἶναι τόσοσ μεγάλα αὐτά, ποὺ μάς ἔχει δώσει και τόσοσ ἀσημαντα **D** αὐτά, ποὺ ἀπαιτεῖ ἀπὸ ἡμᾶς, και οὔτε αὐτά Τοῦ προσφέρομεν, πόσης, ἀραγε, τιμωρίας εἰς τὴν γέενναν δὲν θά εἰμεθα ἀξιοι; Δικαιολογημένα θά πάμε εἰς τὸ πῦρ, ποὺ ἔχει ἐτοιμασθῆ διὰ τὸν διάβολον και τοὺς ἀγγέλους του, ἐφ' ὅσον εἰμεθα πιδ ἀναίσθητοι και ἀπὸ τοὺς λίθους. Διότι, εἰπέ μου, πόση ἀναίσθησία (ὑπάρχει), ἔταν, ἀφοῦ ἐλάθωμε τόσο και ἀφοῦ πρόκειται νά λάθωμε τόσο, παραμένομεν δοῦλοι χρημάτων, ἀπὸ τὰ ὅποια, μετὰ ἀπὸ ὀλίγων, θά ἀποσκοποῦμε και ἀθέλγητα; Και ἄλλοι μὲν και τὴν ζωὴν των προσέφεραν και τὸ σῆμα τους ἔχουσαν· σὺ λοιπὸν οὔτε τὰ περιτὰ δὲν ἀπορρίπτεις χάριν των οὐρανῶν, χάριν των τόσοσ στεφάνων; Και διὰ ποῖαν συγγνώμην θά ἠμποροῦσες νά εἶσαι ἀξιος και ποῖαν ἀπαλογίαν **E** (θά εἶχες), ἔταν εὐχαρίστως ἔρριπτες τὰ πάντα εἰς τὸν σπόρον τῆς γῆς και ἔταν ἐδάνειες ἀνθρώπουσ τίποτα δὲν ἐταγκουνεῦσες, εἰς τὸ νά διατρέψης ἡμᾶς τὸν Δεσπότην, διὰ μέσου των πνήτων, ἐφάνεσες ὡμὸς και ἀπάνθρωπος;

Ἄφοῦ λοιπὸν ἐδῶμεν καλὰ εἰς τὸν νοῦν μας ἔλα αὐτά και ἀφοῦ λογαριάσωμεν αὐτά, ποὺ ἔχομεν λάθει και αὐτά, ποὺ πρόκειται νά λάθωμεν, αὐτά ποὺ ζητῶμε (ἀπὸ τὸν Θεόν), ἄς δεῖξωμεν ὀλην μας τὴν φροντίδα εἰς τὰ πνευματικά.

490 Ἄς γίνωμεν, ἐπὶ τέλους, ἡμεροὶ και φιλόανθρωποι, διὰ νά μὴ ἐπιούρωμεν ἐπὶνοῦσ μας τὴν συντριπτικὴν καταδίκην. Διότι τί δὲν θά εἶναι ἱκανὸν νά μάς κατακρίνη; Τὸ ὅτι ἀπελαύσωμεν ἀπὸ τὸν Θεόν τόσοσ πολλὰ και σπουδαῖα; τὸ ὅτι δὲν ἐζητήσωμεν κονένα ἀξιόλογον; τὸ ὅτι ἐζητήσωμεν τέτοια, ποὺ και παρὰ τὴν θέλησίν μας, θά ἐγκαταλείψωμεν ἐδῶ; τὸ ὅτι ἐπεδείξαμεν ὑπέρομετρον ἀγάπην εἰς τὰ θιωτικά; Διότι τὸ καθένα ἀπὸ αὐτά και μόνον του εἶναι ἱκανὸν νά μάς καταδικάσῃ; ἔταν λοιπὸν συντρέξουν ἔλα μαζί, ποῖα θά εἶναι τότε ἡ ἐλπίς τῆς σωτηρίας μας;

Διὰ νά ἀποφύγωμεν λοιπὸν ὀλην αὐτὴν τὴν καταδίκην, ἄς δεῖξωμεν κάποια γενναιοδορία **B** πρὸς τοὺς

πτωχοῦσ. Διότι ἔτσι θά ἀπολαύσωμεν ἔλων και των ἐδῶ και των ἐκεῖ ἀγαθῶν τὰ ὅποια εὐχομαὶ νά ἐπιτύχωμεν ἔλοι, με τὴν χάριν και τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα και τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας των αἰῶνων. Γένοιτο.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΣΤ' (46)

(Ματθ. ιγ', 24 - 38)

«Ἄλλην παραβολὴν τοὺς ἀνέφερε, λέγων εἶναι ὁμοία ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν μετὰ ἑνὸς ἀνθρώπου, ποῦ ἐσπειραν εἰς τὸ χωράφι του καλὸν σπέρμα. Τὴν ὄραν ἄνω, ποῦ ἐκοιμῶντο οἱ ἀνθρώποι του, ἦλθεν ὁ ἐχθρὸς του καὶ ἐσπειρε ζιζάνια. Ὄταν δὲ ἐβλάστησε τὸ σιτάρι καὶ ἐθγάλε στάχυα, τότε ἐφάνηκαν καὶ τὰ ζιζάνια. Ἄφου λοιπὸν προσῆλθον οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου, τοῦ εἰπόν Κυρίε, Σὺ δὲν ἐσπείρες καλὸν σπέρρον εἰς τὸ χωράφι σου; Ἄπο ποῦ λοιπὸν ἔχουν (φυτρῶσει) τὰ ζιζάνια; Ἐκεῖνος δὲ τοὺς ἀπήντησε· αὐτὸ τὸ ἔκανεν ἄνθρωπος ἐχθρὸς. Οἱ δὲ δοῦλοι τοῦ εἰπόν θέλεις λοιπὸν νὰ πάμε καὶ νὰ τὰ μαζέψωμε; Ἐκεῖνος πάλιν ἀπήντησεν ὅχι· μήπως, καθὼς μαζεύετε τὰ ζιζάνια, ξερριζώσετε μαζί με αὐτὰ καὶ τὸ σιτάρι. Ἄφήσατέ τα ἄνα μεγαλώσουν καὶ τὰ δύο μέχρι (τῆν ἐποχὴν) τοῦ θερισμοῦ» (Ματθ. 13, 24-30).

Ποία ἡ διαφορὰ μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς προηγουμένης παραβολῆς; Ἐκεῖ (εἰς τὴν προηγουμένην) ὁμιλεῖ δι' ἐκείνους, ποῦ δὲν ἔχουν προσέξει καθόλου εἰς Αὐτόν, ἀλλ' ἀπεμακρύνθησαν καὶ ἀπέριψαν τὸν σπόρον ἐνῶ ἐδῶ λέγει διὰ τὰ οὐστήματα τῶν ἀρετικῶν. Διότι, διὰ νὰ μὴ ἀναστρώσῃ αὐτὸ τοὺς μωητάς, καὶ αὐτὸ τὸ προλέγει, μετὰ τὴν διδασκαλίαν, ποῦ τοὺς ἔκανε, διατὶ ὁμι-

λεῖ μετὰ παραβολῆς. Ἐ Ἐκείνη λοιπὸν ἡ παραβολὴ λέγει πῶς δὲν ἐδέχθησαν (τὴν διδασκαλίαν), αὐτὴ δὲ (λέγει) πῶς (τὴν) ἐδέχθησαν καὶ ἀπατεῶνες. Διότι καὶ αὐτὸ εἶναι μέθοδος τοῦ Διαβόλου, τὸ νὰ σερβίρῃ πάντοτε ὑπολα τὴν πλάνην, μαζί με τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ τὴν καμουφλάρῃ μετὰ ὁμοιώματα (τῆς ἀληθείας), ὥστε νὰ ἀχμαλωτίζῃ εὐκόλα αὐτοὺς, ποῦ ἀχμαλωτίζονται εὐκόλα. Δι' αὐτὸ καὶ ὄχι ἄλλο σπέρμα, ἀλλὰ ζιζάνια ὀνομάζει, αὐτὸ, ποῦ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν, ὁμοιάζει κάπως μετὰ τὸν σίτον. **46:1** Μετὰ ἐκθέτει καὶ τὸν τρόπον τῆς κακοβουλίου ἐνεργείας. «Ὄταν κοιμῶντο οἱ ἀνθρώποι», λέγει.

Δὲν κρεμᾶ καὶ μικρὸν κίνδυνον, ἀπ' ἐδῶ, ἐπάνω εἰς τοὺς ἀρχοντας, εἰς αὐτοὺς, ποῦ, κυρίως, ἔχουν ἐμπιστευθῆ τὴν φρονησὴν τοῦ χωραφιοῦ. «Ὅχι δὲ μόνον εἰς τοὺς ἀρχοντας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀρχομένους. Δείχνει δὲ πῶς καὶ ἡ πλάνη ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ μετὰ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν» πράγμα ποῦ τὸ ἐπιθεωροῦνται τὰ ἴδια τὰ γεγονότα. Πράγματι μετὰ ἀπὸ τοὺς Προφήτας (ἐνεφανίσθησαν) οἱ ψευδοπροφῆται· καὶ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους, οἱ ψευδοπόστολοι· καὶ μετὰ τὸν Χριστὸν ὁ Ἀντίχριστος. Διότι ἂν δὲν ἰδῆ ὁ Διαβόλος τί θὰ ἀπομιμηθῆ, ἡ ἐναντίον τείνων θὰ ἐνεργήσῃ κακοβούλως, οὔτε ἐπιχειρεῖ τίποτα, οὔτε γνωρίζει.

Καὶ τώρα, λοιπὸν, ἐπειδὴ εἶδεν, ὅτι ὁ ἕνας ἔκανε ἑκατόν, ὁ ἄλλος ἔφηνα, ὁ ἄλλος τριάντα, **Β** ἀκολουθεῖ εἰς τὸ ἔφησ ἄλλον δρόμον. Ἄφου δηλαδὴ δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀπατάσῃ αὐτὸ, ποῦ ἐριζοδόλησε, οὔτε νὰ τὸ ἀποπνίξῃ (μετὰ ἀγκάθια), οὔτε νὰ τὸ κατακαύσῃ, σκέπτεται νὰ κάμῃ τὸ κακὸ μετὰ ἀλλήν-ἀπάτην, παρεμβάλλοντας (εἰς τὸν ἀγρὸν) τὰς πλάνιας του.

Καὶ τί διαφέρουν, λέγει, αὐτοί, ποῦ κοιμῶνται, ἀπὸ αὐτοὺς, ποῦ παρομοιάζονται μετὰ τὸν δρόμον; Διότι ἐκεῖ ἀμέσως ἤρπασε (τὸν σπόρον ἀπὸ τὸν δρόμον)· δὲν τὸν ἄφησε οὔτε νὰ ριζώσῃ ἐνῶ ἐδῶ χρειάσθηκα πρὸ πολλοῦ πλοκῶν (μέθοδον ἐνεργείας). Αὐτὰ δὲ τὰ λέγει ὁ Χριστός, διότι θέλει νὰ ἴδῃ διδάξῃ ὅτι πάντοτε πρέπει νὰ εἴμεθα ἐννηπιτοί. Ἐπειδὴ καὶ ἂν ἀκόμα, λέγει, ἀποπνίγῃς ἐκείνας τὰς θλόθσας, ὑπάρχει καὶ ἄλλη θλόθσῃ. Διότι ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖ ἡ καταστροφὴ γίνεται μετὰ τὸν δρόμον, καὶ τὴν πέτραν, καὶ τὰ ἀγκάθια, ἔτσι καὶ ἐδῶ (ἡ καταστροφὴ ἐπέρχεται) **Γ** μετὰ τὸν ὑπνον ὥστε χρειάζε-

ται ἀδιάκοπος ἐπιφυλακή. Δι' αὐτὸ καὶ ἔλεγεν «ὅποιος ὑπομένει μέχρι τὸ τέλος αὐτὸς θὰ σωθῆ»!

Κάτι τέτοιο ἔγινε καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς προσετώτας ἔβαζαν μέσα εἰς τὰς ἐκκλησίας πονηροὺς ἄνδρας, ποὺ ἦσαν κρυπτοαιρετικοὶ καὶ δικυκλῶντες πέρα πολὺ νὰ ἐπιτύχουν αὐτὰ τὰ κακόβουλα σχέδια (τοῦ Διαβόλου).¹ Διότι δὲν χρειάζεται πλέον ὁ Διάβολος νὰ κωραυσθῆ, ὅταν φυτεύῃ ἐκείνους ἀνάμεσα (εἰς τοὺς πιστοὺς). Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν, λέγει, νὰ μὴ κοιμᾶται; Διὰ τὸν φυσικόν, θεσβίως, ὕπνον (αὐτὸ) δὲν εἶναι δυνατόν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· **Δ** «παραμένετε ἐγρηγορήτοι, σταθῆτε ἀμετακίνητοι εἰς τὴν πίστιν».² Μετὰ δείχνει πῶς τὸ πρῶγμα εἶναι καὶ περιττόν, ὅχι μόνον ἀλαθερόν. Διότι ἀφοῦ πλέον καλλιεργηθῆ τὸ χωράφι καὶ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἀπὸ τίποτε, τότε ἔρχεται ὁ Διάβολος καὶ σπέρνει κρυφὰ αὐτὸ ἀκριβῶς κείμενον καὶ οἱ αἰρετικοί, οἱ ὅποιοι διὰ τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον διὰ κενοδοξίαν, ρίπτουν μέσα (εἰς τὴν ἀλήθειαν) τὸ δηλητηριώδες τὸν.

Ὅχι δὲ μόνον ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπομένους φράσεις ὑπογραμμίζει (ὁ Κύριος) μὲ ἀκριβείαν ὁλόκληρον τὴν ὑποκρισίαν των. Διότι λέγει «ὅταν ἐβλάστησεν τὸ χορτάρι καὶ ἔκανε καρπὸν, τότε ἐφάνησαν καὶ τὰ ζιζάνια», πρῶγμα ποὺ κείμενον καὶ αὐτοί. Εἰς τὴν ἀρχὴν δηλαδὴ κρύπτουν ἐπιμελῶς τὴν πλάνην των ὅταν ἄνωξεν ἑσθαρθεύθων **Σ** (εἰς τὴν αὐχίτησιν) καὶ κάποιος τοὺς ἐπιτρέψει νὰ ὁμιλήσων, τότε χύνουν τὸ δηλητήριον. Διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν (ὁ Κύριος) παρουσιάζει τοὺς δούλους νὰ ἀναφέρουν αὐτὸ, ποὺ ἔγινε; Διὰ νὰ εἴπῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ τοὺς φονεύσων. Χαρακτηρίζει δὲ αὐτὸν ὡς ἐχθρὸν ἀνθρώπων, διὰ τὴν θλάσθη, ποὺ προξενεῖ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ θλαθερά, λοιπόν, ἐνεργεῖα (τοῦ Διαβόλου) στρέφεται ἐναντίον μας ἢ ἀρχὴ ἄνωξεν τῆς θλαθεράς αὐτῆς ἐνεργείας προήλθεν ὅχι ἀπὸ τὴν ἐχθραν (τοῦ Διαβόλου) ἐναντίον μας, ἀλλ' ἀπὸ τὸ μῖσος τοῦ πρὸς τὸν Θεόν. **Α** Ἀπὸ αὐτοῦ γίνεται φανερόν, ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς

1. Μαρκ. 10, 22.

2. Ἐνταῦθα ἀναφέρεται ὁ ἱερεὺς Χριστοστόμος εἰς τὴν πρῶτην παράβασιν τῆς ἑνωτικότητος, πρὸν ἑνωτικῶν ἢ κατὰ τὸν ἕνα, ὅπου οἱ διάφοροι ὁμιληταὶ εἰς τὰς συνέσεις ἀπαπειροῦν νὰ ἐκμεταλλίσωνται τὴν λέξαν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν προσηγορίαν των ἑρῆσιν.

3. Α' Κορινθ. 16, 18.

ἀγαπᾷ περισσότερο, ἀπὸ ὅσων ἡμεῖς τοὺς ἑαυτοὺς μας.

Πρόσεξε δὲ (νὰ ἴδῃς) καὶ ἀπὸ ἄλλου τὴν κακουργίαν τοῦ διαβόλου, διότι δὲν ἐπαίρειν πρὶν ἀπὸ αὐτὸν, ἐπειδὴ δὲν θὰ εἴχε τίποτε νὰ καταστρέψῃ. Ἄλλ' ὅταν πλέον εἴχε συμπληρωθῆ ἡ καλλιέργεια, διὰ νὰ καταστρέψῃ τὰς φροντίδας τοῦ γεωργοῦ! Ἔτσι λοιπὸν ἐπειδὴ ἐχθρεύετο ἐκείνον (τὸν Ἐπουρανίου Γεωργόν) τὰ ἔκαμνε ἄνω. Σκέψου ἑμῶς καὶ τὴν φιλοσοφίαν των ὁμηροῦν. Βιάζονται νὰ ξερρωξώσουν ἀμέσως τὰ ζιζάνια, ἀν καὶ δὲν ἐνεργοῦν συνετὰ αὐτὸ θέσθαι δειχνεῖ τοὺς ἄνω ἀφῆρον τοὺς διὰ τὸν σπόρον καὶ ὅτι ἀπέθλησαν εἰς ἕνα μόνον, ὅχι πῶς θὰ τιμωρηθῆ ἐκείνος, ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ γασθῶν οἱ ριφθέντες (εἰς τὴν γῆν) σπόροι! διότι θεσβίως δὲν ἦτο αὐτὸ τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον. Δι' αὐτὸ σκέπτονται, πῶς νὰ **Β** ἀφαιρέσων σύντομα τὴν ἀσθένειαν.

Καὶ οὕτως αὐτὸ τὸ θέλουν ἀμέσως! διότι δὲν παίρνουν μόνον των τὴν ἀπόφασιν, ἀλλὰ περιμένουν τί θὰ τοὺς εἴπῃ ὁ Δεσπότης (των) καὶ τὸν ἐρωτοῦν «θέλεις». Τί (ἀπαντᾷ) λοιπὸν ὁ Δεσπότης; Τοὺς ἐμποδίζω «μὴπως», τοὺς λέγει, «ξερρωξώσετε μαζί με αὐτὰ καὶ τὸ σιτάρι». Τὸ ἔλεγε δὲ αὐτὸ, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ νὰ γίνωνται αἰματηροὶ πόλεμοι καὶ σφαγαί.⁴ Διότι δὲν πρέπει νὰ φονεύσῃ αἰρετικὸν ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ ἐγερεθῆ εἰς τὴν Οἰκουμένην ἀσπονδοὺς πόλεμοι.

Μὲ αὐτὰς, λοιπόν, τὰς δύο σκέψεις τοὺς συγκρατεῖ μετὰ τὴν μίαν νὰ μὴ καταστρέψῃ τὸ σιτάρι μετὰ τὴν ἄλλην, νὰ ἀφῆσων τὴν κόλασιν διὰ τοὺς ὁπωσδήποτε ἀθεράπευτα ἀσθενεῖς (αἰρετικούς). «Ὅστε ἐν θέλῃς καὶ αὐτοὶ νὰ τιμωρηθοῦν καὶ ὁ σίτος νὰ μὴ θλασθῆ, **Γ** περιμένε τὸν κατάλληλον καιρὸν (δευτέραν παρουσίαν).

Τὶ δὲ (σημαίνει) ἐνὰ μὴ ξερρωξώσετε μαζί με αὐτὰ τὸ σιτάρι; Ἡ αὐτὸ λέγει, ὅτι ἐν πρόκειται νὰ πάρετε τὰ ὅπλα καὶ νὰ κατασφάζετε τοὺς αἰρετικούς, κατ' ἀνάγκην θὰ πίπτουν μαζί καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἁγίους; ἢ ὅτι πολλοὶ, ἀπ' αὐτὰ τὰ ζιζάνια, εἶναι πιθανὸν νὰ μεταβληθοῦν καὶ νὰ γίνωνται σιτάρι.»⁵ Ἄν λοιπὸν σκευάσετε καὶ τοὺς ξερρωξώσετε, καταστρέφετε αὐτοῦ, ποὺ εἶναι ἐνδε-

4. Ἀξιοσημείωτος ἡ θέσις αὐτῆ τοῦ ἱεροῦ Χριστοστόμου! Ἰσχυρίσθαι πόσοι αἰματηροὶ πόλεμοι δὲν ἔγινον κατὰ τὴν ἐν τῶν χρόνων τῆς παροῦσης μετὰ τὸν ἀπὸ τῆς.

5. Προφανῶς ἐνταῦθα ὁ ἱερεὺς Χριστοστόμος ἀπαιτεῖται τὰς ἐφαρμάκους ἡμετέρας ἀπὸ τὴν ἀδικησάντων φανατικῶν.

χόμενοι να γίνω σιτάρι, αυτούς, δηλαδή, που ήμποτε να μεταβληθούν και να γίνουν καλύτεροι, αν δεν τους φωνάσετε.⁸ Δεν εμποδίζει, λοιπόν, ο Κύριος να παρεμποδίζουν την βράνι των ερωτικών, και να τους αποστομώσουν και να τους κόψουν την αναίδειαν και να διαλύουν τα συνέβριά των και τας συνάξεις των· ἄλλ' (εμποδίζει) να τους φωνάσουν και να τους κατασφάζουν. Πρόσεξε D ου τώρα την πραότητα του πως δεν διμυλει άπαγορευτικά, ουτε εμποδίζει, αλλά απλώς υποβάλλει (εις τους ακροατάς) σκέψεις. Τι λοιπόν (θα συμβῆ) αν μιλούν μέχρι τέλους τα ζιζάνια; «Τότε θα εἰπῶ εἰς τοὺς θεριστάς· μαζεύσατε πρώτα τὰ ζιζάνια, καὶ δέσατέ τα σὲ δέματα, διὰ νὰ τὰ κατακαύσετε». Τοὺς υπεινθυμίζει, πάλιν, τὰ λόγια τοῦ Ἰωάννου,⁹ ποὺ παρουσιάζουν τὸν ἴδιον τὸν Κριτὴν καὶ λέγει, πὸς ἕως οὗτο παραμένουν κοντὰ εἰς τὸ σιτάρι, πρέπει νὰ τὸ εὐπλαγχνίζονται. B Διότι ἐνδέχεται νὰ γίνουν σιτάρι· ὅταν ὁμοῦ φύγουν ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν, χωρὶς νὰ ἔχουν καρδίαι βίβρα, τότε κατ' ἀνάγκην θὰ ὑποστοῦν τὴν ἀπαραίτητον δίκαν. «Θὰ εἰπῶ εἰς τοὺς θεριστάς, λέγει, μαζεύσατε πρώτα τὰ ζιζάνια». Διατί πρώτα; Διὰ νὰ μὴ φοβηθοῦν οὗτοι (οἱ θερισταί), ὅτι μαζί με αὐτὰ (τὰ ζιζάνια) θὰ πάρουν καὶ τὸ σιτάρι. «Καὶ δέσατε αὐτὰ σὲ δέματα, διὰ νὰ τὰ καύσετε· τὸ δὲ σιτάρι συγκεντρώσατέ το εἰς τὴν ἀποθήκην».

¶ Αἰτὴν παραβολὴν εἰδίσατεν εἰς αὐτοὺς καὶ εἶπεν· ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ὁμοιάζει με κόκκον σιταίου.¹⁰ Ἐπειθὶ εἶπεν, ὅτι ἀπὸ τῶν (ριπτόμενων εἰς τὸ χωράφι) σπόρων, τρεῖς μέρη γίνονται καὶ ἓνα μόνον διασώζεται· καὶ οὗτο εἰς αὐτὸ τὸ διασώζομενον μέρος προσετίθει (ἀπὸ τὰ ζιζάνια) τὴν μεγάλην θλάσθ, διὰ νὰ μὴ λέγουν λοιπὸν (οἱ Μοθηταί) καὶ (τότε) ποῖοι καὶ πόσοι θὰ εἶναι οἱ πιστοί; ἀποβάλλει καὶ αὐτὸν τὸν φόβον, καὶ τοὺς σιτηρίζει, μετὰ τὴν παραβολὴν τοῦ σιταίου, εἰς τὴν πίστιν καὶ δείχνει, ὅτι ὑποσώθητε θὰ ἀπωθῆ τὸ κήρυγμα. Δι' αὐτὸ παρουσιάζει τὴν εἰκόνα τοῦ λοχάνου (σιταίου), ποὺ τὸσον καταλιθητικὰ ταιριάζει μετὰ τὴν πε-

8. Διὰ νὰ ἐποδοῖ τὴν νόημα, κατ' ἀνάγκην ἐχρησιμοποίησεν τὴν γραφὴν «ἡ ἀνακρινόμενος» ἐξ ἑτέρου χειρογράφου.

9. «ὅτι τὸ πῶλον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ζωοποιεῖ τὴν ἄλλοθεν αὐτοῦ, καὶ σπάζει τὸν σῆτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, καὶ δὲ ἄλλοθεν κατακαύσει πῦρ καὶ ἄλλοθεν». (Ματθ. θ, 12).

10. Ματθ. 13, 31 - 32.

ρίπτωσιν, B «Αὐτὸς ὁ σπόρος» — λέγει — «εἶναι ὁ μικρότερος ἀπὸ ὅλα τὰ σπέρματα· ὅταν ὁμοῦ (ριπθῆ) εἰς τὸ χωράφι) καὶ μεγαλώσῃ, εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ ὅλα τὰ λάχανα καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε νὰ ἔλθουν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ νὰ φωλιάσουν εἰς τὰ κλαδιά του». (Μὲ τὴν εἰκόνα αὐτὴν) ἠθέλησεν ὁ Κύριος νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἰσχυρὴν ἀπόδειξιν τοῦ μεγέθους. Ἔτσι λοιπὸν — λέγει — θὰ συμβαίη καὶ εἰς τὸ κήρυγμα. Διότι ἀπὸ ὅλων τοὺς ἄλλοις πῶ ἀδύνατοι ἦσαν οἱ Μοθηταί, καὶ ἀπὸ ὅλων οἱ πῶ ἀσημόντοι· ἐπειδὴ ὁμοῦ ἦτο μεγάλη ἡ δύναμις, ποὺ ἔχον μέσα των, (τὸ κήρυγμα των) ἐξερπύσθη εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Οἰκουμένης.

Μετὰ προσθέτει εἰς αὐτὴν τὴν εἰκόνα καὶ τὴν (παραβολὴν) τοῦ ζυμαρίου καὶ λέγει· ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ὁμοιάζει με προζύμι, ποὺ τὸ ἐπήρσε ἓνα γυναικα καὶ τὸ ἀνακάτεψε με πολὺ ἀλεύρι, μέχρι ποὺ ζυμώθηκε ὁλόκληρος ἡ ποσότης.¹¹ C Ὅπως δηλαδὴ ἀκριθῶς τὸ προζύμι μεταβάλλει μετὰ τὴν δύναμιν του τὸ πολὺ ἀλεύρι, ἔτσι καὶ σὲς θὰ μετακινήσῃτε (πρὸς ἐσάθειαν) ὅλον τὸν κόσμον. Καὶ πρόσεξε πῶσον συνηθὸν εἶναι τὸ ἐπιχειρημα. Διότι ἐπικαλεῖται αὐτὰ, ποὺ συμβαίνουν εἰς τὴν φύσιν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὅπως ἀκριθῶς ἐκεῖνα (τὰ φυσικὰ φαινόμενα) εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ γίνουσι, ἔτσι καὶ αὐτὰ. Μὴ μοῦ λέγησιν λοιπὸν αὐτὸ· τί θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ κάμωμεν δώδεκα ἄνθρωποι, ὅταν πέσωμεν εἰς ἓνα τόσον μεγάλο πλῆθος; Διότι αὐτὸ πρὸ παντὸς κάνει νὰ λάμψῃ ἡ δύναμις σας, καὶ νὰ ἀναμιχθῆτε, δηλαδὴ, μετὰ τὸ πλῆθος καὶ νὰ μὴ ἀποφύγετε. Ὅπως λοιπὸν ἀκριθῶς τὸ προζύμι μεταβάλλει τὸ ζυμαρί, ὅταν εὐρεθῆ κοντὰ εἰς τὸ μίγμα τοῦ ἀλεύρου, καὶ, ὅχι ἀπλῶς κοντὰ, ἀλλὰ ἔτσι, ποὺ νὰ ἀνοκατεψῆ μαζί του (διότι δὲν εἶπεν ἀπλῶς ἐτοποθέτησε, ἀλλὰ ἔχωσε μέσα εἰς τὸ μίγμα), ἔτσι σὲς ὅταν ἔλθετε D εἰς ἐπαρχίαν καὶ ἀναμιχθῆτε με αὐτοὺς, ποὺ σὲς πολεμοῦν, τότε θὰ τοὺς νικήσῃτε.¹² Καὶ καθὼς (τὸ προζύμι) ἐκεῖνο σκεπάζεται τελείως (ἀπὸ τὸ μίγμα τοῦ ἀλεύρου), δὲν ἐξοφανίζεται ὁμοῦ, ἀλλὰ σιγά - σιγά μεταβάλλει τὰ στοιχεῖα τοῦ μίγματος σὲ ζυμαρί μετὰ τὸν

8. Ματθ. 13, 32 - 33.

9. Α' Κορινθ. 5, 6.

10. Ἐδὲ καθὼς ὁ ἱερεὺς Χριστόστομος εἰς ἑνοσί τὴν κατὰ τὸν ἀγῶνα ὑπεροχὴν καὶ νίκην, ἀλλὰ τὴν, καὶ τὸ ἐναρθεῖν παραδείγματος καὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ θεοῦ, μεταστρεφὴν τῆς ζωῆς τῆς ἑσθῆς τῆς ἱστορίας.

ἴδιον τρόπον θά σμῆθ' ἐπὶ ἴδιον καὶ εἰς τὸ κήρυγμα. Μὴ φοβηθῆτε, λοιπόν, ἐπειδὴ Σῶς εἶπα ὅτι εἶναι πολλοὶ οἱ πειρασμοί· διότι ἔτσι θὰ λάμψετε καὶ θὰ ἐπικρατήσετε. Τρία δὲ σάτα¹¹ ἔδω λέγει τὰ πολλά· διότι τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν τὸν χρησιμοποιοῦν διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν ἐννοίαν τοῦ πλῆθους.

Ἄς μὴ θαυμάσῃς δέ, ἂν ἀναφέρῃ σπόρον καὶ ζῶμην, ἐνῶ σὺ κητεῖς διὰ τὴν Βασιλείαν (τῶν Οὐρανῶν)· διότι ὁμιλεῖ πρὸς ἀνθρώπους ἀμαθεῖς καὶ ἀπλοῦς, ποῦ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ αὐτὰ διὰ νὰ θεσπασθοῦν. Ἐ διότι ἦσαν τόσον πολὺ ἀπλοῖκοι ὥστε καὶ μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νὰ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ πολλὴν ἐξήγησιν. Ποῦ εἶναι λοιπὸν τὰ παιδιὰ τῶν Ἑλλήνων;¹² Ἄς μάθουν τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἠλέησαν τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων καὶ ἀπὸ δύο λόγους ἅς τὸν προσκυνοῦν, ὅτι, δηλαδὴ, καὶ πρέπει ἕνα τόσον μεγάλο πρᾶγμα, καὶ τὸ ἐξεπλήρωσε. Διότι Αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι, ποῦ ἔθελε μέσα εἰς τὴν ζῶμην τὴν δύναμιν. **18** Δι' αὐτὸ καὶ ἀνεκάτεψε μὲ τὸ πλῆθος (τῶν ἀνθρώπων) αὐτούς, ποῦ τὸν πιστεύουν διὰ νὰ μετῴσωμεν εἰς τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὴν εὐσέβειά μας.

Κανείς, λοιπὸν, ἅς μὴ προσαιεῖται τὸ ὀλίγον. Διότι ἡ δύναμιν τοῦ κηρύγματος εἶναι μεγάλη καὶ αὐτὸ ποῦ μιά φορά ζυμώθηκε, γίνεται πάλιν προζύμη διὰ τὸ ὀπλοῦν. Καὶ καθὼς ἡ σπῆρα ποῦ θὰ πέσῃ σὲ ἔξωλα τότε μονάχα πετάγεται σὲ ἄλλα, ὅταν πρῶτα τὰ κατακαύσῃ καὶ φωντάσῃ μὲ αὐτὰ τὴν φλόγα, ἔτσι θεσπᾶς καὶ τὸ κήρυγμα. Δὲν εἶπεν ὅμως πῦρ, ἀλλὰ ζῶμην· διότι ἐκεῖ δὲν ἐξαρτᾶται τὸ πᾶν ἀπὸ τὴν φωτιά, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἔξωλα, ποῦ ἀνάθου· ἔδω ὅμως ὄλον τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ἐπιτυγχάνει μόνη τῆς ἡ ζῶμης.

Ἄν δὲ διάδεκα ἀνθρώποι ἐζύμωσαν ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένην, σκέψου καλὰ πόση εἶναι ἡ κακία μας, ὅταν, ἐνῶ εἰμεθα τόσοι, δὲν ἠμπορέσωμεν νὰ διορθώσωμεν **B** τοὺς ὀπολοῖπους ἀνθρώπους, ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπαρκέσουσιν διὰ νὰ γίνουσι προζύμη εἰς ἀναριθμήτους κόσμους.¹³ Ἄλλὰ ἐκεῖνοι, λέγει, ἦσαν Ἀπόστολοι. Καὶ τί μ' αὐτοί; Μήπως δὲν μετέσχον εἰς ὅσα καὶ σὺ; Δὲν ἀνεκράφησαν εἰς πόλεις; Δὲν ἀπήλυσαν τὰ ἴδια; Μήπως τέχναις δὲν

11. σάτα = ἑβραϊκὸν μέτρον μετρήσεως.

12. Ἐνεκεν τούτων ἐπέλεξε Σῶς.

13. Ἐμφανίζοντας ὁ ἱεροπολιτικὸς ἔχλος τοῦ ἱεροῦ Χριστοῦτος. Καλοῦται ἔχι; μονάχα τὴν Γ'ο, ἀλλὰ καὶ ἄλλους κόσμους:

μετεχειρίσθησαν; Μὴ τυχὸν ἦσαν ἄγγελοι; Μὴ τυχὸν κατέβησαν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν; Ἄλλὰ τὰ σημεῖα, λέγει, εἶχον. Δὲν τοὺς ἔκαμαν θαυμαστοὺς τὰ σημεῖα. Μέχρι τότε θὰ χρησιμοποιοῦμεν ἐκεῖνα τὰ θαύματα ὡσὺν σκεπάσματα τῆς ἀκηρίας μας; Γ' ἴδε τὸν χορὸν τῶν Ἁγίων **C** ὅτι δὲν ἔλαμψε μὲ ἐκεῖνα τὰ θαύματα. Διότι πολλοὶ, ἂν καὶ ἐξέβαλαν δαυμόνια, ἔχι μόνον δὲν ἐγίνον θαυμαστοὶ ἀλλὰ καὶ ἐκολάσθησαν, ἐπειδὴ εἰργάσθησαν τὴν ἀνομίαν. Καὶ τί εἶναι λοιπὸν ἐκεῖνο, λέγει, ποῦ τοὺς ἀνείδει μεγάλους; Τὸ νὰ καταφρονοῦν χρήματα, τὸ νὰ περιφρονοῦν δόξαν, τὸ νὰ ἔχουν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοὺς περισπασμούς τῆς ζωῆς. Ἐπειδὴ ἂν πράγματι δὲν εἶχον αὐτὰ, ἀλλὰ ἦσαν δοῦλοι τῶν παθῶν, καὶ ἂν ἀκόμη εἶχον ἀναστήσει μυριάδας νεκρούς, ἔχι μονάχα σὲ τίποτα δὲν θὰ εἶχαν ἀφελῆσει. ἀλλὰ θὰ ἠμποροῦσαν καὶ ἀπατεῶνας νὰ θαυρηθοῦν. Μονάχα ὁ θεὸς εἶναι αὐτὸς ποῦ λάμπει παντοῦ, αὐτὸς ποῦ καὶ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος τραβά. Ποῖον θαῦμα ἔκανε ὁ Ἰωάννης, ποῦ τόσας πόλεις ἔσυρε κοντὰ του; **D** Ὅτι πράγματι καθόλου δὲν ἔθεωματούργησε, ἀκούσε τί λέγει ὁ Ἐυαγγελιστὴς· «Ἦν Ἰωάννης δὲν ἔκανε κανένα θαῦμα».¹⁴ Ἀπὸ τί δὲ ὁ Προφήτης Ἠλίας ἐγίνε θαυμαστός; Μήπως ἔχι ἀπὸ τὸ θάρρος του ἀπέναντι τοῦ Βασιλέως; Μήπως ἔχι ἀπὸ τὸν ἔζηλον του πρὸς τὸν Θεόν; Μήπως ἔχι ἀπὸ τὴν ἀκτιμωσύνην του; Μήπως ἔχι ἀπὸ τὴν προεδίαν, τὸ σπῆλαιον καὶ τὰ δρη; Διότι τὰ θαύματα μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔκανε. Ποῖον δὲ θαῦμα τοῦ Ἰωῦ εἶδεν ὁ Διάβολος καὶ ἐξεπλάγη; Κανένα μὲν θαῦμα, θεὸν ὅμως ποῦ ἔλαμπεν (εἶδεν) καὶ ποῦ ἐφανέρωνε ὀπομονὴν πρὸς ἀκαμπτὴν καὶ ἀπὸ τὸ διαμάντι. Ποῖον θαῦμα ἔκανε ὁ Δαυὶδ, ὅταν ἦτο ἀκόμη νέος, ἔδω διὰ νὰ εἰπῇ ὁ Θεός· «Εὐρήκα τὸν Δαυὶδ, τὸν υἱὸν» τοῦ Ἰεσσαί, ἀνδρα ὅπως τὸν ἠθέλην ἡ καρδία μου»·¹⁵ Ὁ δὲ Ἄβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ποῖον νεκρὸν ἀνέστησαν; Ποῖον λεπρὸν ἐκαθάρισαν; Δὲν γνωρίζεις ὅτι τὰ σημεῖα, ἂν δὲν προσέχωμεν, θλάπτουν πολλὰς φορές; Ἐτσι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Κορινθίους ἐξεκοπήκανε ἀπὸ τοὺς ἄλλους πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ἔχασαν τὸν νοῦν των· ἔτσι ὁ Σίμων ἐξεδιώχθη ἔτσι αὐτὸς ποῦ τότε ἐπεθύμησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Χριστὸν κατεκρίθη καὶ ἤκουσε· καὶ ἄλλοτεκες ἔχουν φωνῆς καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐ-

14. Ἰωῦν. 10, 41.

15. Ἰηρ. 19, 22.

ρανοῦ μέρη, πού κουρνιάζουν».¹⁶ Διότι καθένας ἀπὸ αὐτούς, ἄλλος ἐξ αἰτίας χρημάτων, ἄλλος ἀπὸ ἐπιθυμίας νὰ δοξασθῆ ἀπὸ τὰ σημεῖα, ἐπικύον καὶ ἐχάνοντο. Ἡ φροντίδα ὅμως διὰ τὴν (πνευματικὴν) ζωὴν καὶ ἡ σφοδρὰ ἀγάπη τῆς ἀρετῆς οὐ μόνον δὲν γεννᾷ τέτοιαι ἐπιθυμίας, ἀλλὰ καὶ ἀν' ὑπάρχει τὴν ἐξαφανίζει.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεὸς (ὁ Χριστὸς), ὅταν ἐβίβασκε τοὺς Μαθητὰς Του, τί εἶπε; Κάνετε σημεῖα, διὰ νὰ ἴδωσιν οἱ ἄνθρωποι; Καθόλου· ἀλλὰ τί; «Ἐὰν λάμψῃ τὸ φῶς Σας ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἄνθρώπους, διὰ νὰ ἴδωσιν τὰ καλά Σας ἔργα καὶ νὰ δοξάσωσιν τὸν πατέρα Σας εἰς τοὺς Οὐρανοὺς».¹⁷ Καὶ εἰς τὸν Πέτρον, πάλιν, ἔην εἶπεν, ἂν μὲ ἀγαπᾷς, ἔκάνε θαύματα, ἀλλὰ, ἐβόσκε τὰ πρόβατά μου.¹⁸ Καὶ ἔταν ποσποῦ προτιμοῦσε αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους μαζὶ μὲ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰακώβην, ἀπὸ ποῦ, εἶπέ μου, τοὺς προτιμοῦσε; Ἀπὸ τὰ σημεῖα; Καὶ ὅμως ὅλοι ὁμοίως καθαρῶσαν τοὺς λεπρούς, καὶ ἀνασταίνανε τοὺς νεκρούς· καὶ εἰς ὅλους ἐξ Ἰησοῦ ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν αὐτοὶ εἶχανε τὸ περισσότερο; Ἀπὸ τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς.

Βλέπετε ὅτι ποσποῦ εἶναι ἀνάγκη (καθαροῦ) θίου καὶ τῆς φανερώσεως ἀπὸ τὰ ἔργα; Διότι «ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῶν», λέγει, «θὰ τοὺς γινώσκετε καλά».¹⁹ Ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν μας τί τὴν φταίγει; Ἄραγε ἡ ἐπιθειεῖς θαυμάτων, ἢ ἡ ἀκρίθεια ἀρίστου τρόπου ζωῆς; Ὀλοφάνερον πῶς τὸ δεύτερον· ἀλλὰ καὶ τὰ θαύματα ἀπὸ αὐτὸ ξεκινοῦν καὶ εἰς αὐτὸ καταλήγουν. Διότι αὐτὸς πού ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἄριστον θίον, τραπᾷ ἐπάνω του καὶ αὐτὴν τὴν εἰδικὴν χάριν (τῆς θαυματουργίας)· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πού λαμβάνει (αὐτὴν) τὴν χάριν, δι' αὐτὸ τὴν λαμβάνει, διὰ νὰ διορθώσῃ τὸν θίον τῶν ἄλλων. Ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς δι' αὐτὸ ἔκαστε ἐκείναι τὰ θαύματα, διὰ νὰ φανῆ ἀπὸ αὐτὰ ἀξιόπιστος καὶ ἀφοῦ σὺν κοντὰ Του, (τότε) νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἀρετὴν εἰς τὸν θίον (τῶν ἀνθρώπων). Δι' αὐτὸ καὶ τὴν περισσότεραν φροντίδα τὴν καταβάλλει χάριν αὐτοῦ (τοῦ σκοποῦ). Δι' αὐτὸ δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς τὰ θαύματα, ἀλλὰ ἀπειλεῖ καὶ γέννησιν, καὶ ὁπόσχητι Βασιλείαν, καὶ θέτει τοὺς παραδόξους ἐκείνους

16. Ματθ. 8, 20.
17. Ματθ. 6, 16.
18. Ἰωάν. 21, 15.
19. Ματθ. 7, 16.

νόμους, ἢ καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ κατεργάζεται τὰ πάντα, διὰ νὰ τοὺς καταστήσῃ ἰσαγγέλους. Καὶ διατὶ λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς ἔλα τὰ κάνει δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν; Διότι ἂν κάποιος σοῦ εἶδεν τὸ δικαίωμα ἐκλογῆς —εἶπέ μου— νὰ ἀναστήσῃ νεκρούς εἰς τὸ ὄνομά του, ἢ νὰ ἀποθάῃ διὰ τὸ ὄνομά του, τί θὰ ἠμπορούσε νὰ προτιμηθῆς; Δὲν εἶναι ὀλοφάνερον πῶς θὰ προτιμοῦσε τὸ δεύτερον; Καὶ ὅμως τὸ ἓνα εἶναι σημεῖον, ἐνῶ τὸ ἄλλο ἔργον. Ἀλλὰ καὶ ἀκόμη ἂν κάποιος σοῦ ἐπρότεινε (νὰ δεχθῆς) νὰ κἀνῃς τὸ χορτάρι χρυσάφι, ἢ νὰ ἠμπορέσῃς νὰ περιφρονήσῃς ὅλα τὰ χρήματα ὅσων νὰ ἦταν χορτάρι, δὲν θὰ προτιμοῦσε τὸ δεύτερον; Καὶ πολὺ ὠστόα. Διότι αὐτὸ θὰ ἐπέσυρε περισσότερο τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων. Ἐ διότι ἂν ἐβλέπαν τὸ χορτάρι νὰ γίνετα χρυσάφι, θὰ ἐπιθυμοῦσαν καὶ αὐτὸ νὰ λάθουν αὐτὴν τὴν δόξαν, ὅπως ὁ Σίμων,²⁰ καὶ θὰ ἠξέσκατο ἔτσι εἰς αὐτοὺς ἡ σφοδρὰ ἀγάπη πρὸς τὰ χρήματα· ἂν ὅμως ἐβλέπαν ὅλους νὰ καταφρονοῦν ὅσων χορτάρι τὸ χρυσάφι καὶ νὰ μὴ τὸ προσέχουν, ἀπὸ καιροῦ θὰ εἶχαν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ αὐτὴν τὴν νόσον.

Ἐβλέπετε πῶς μάλλον ὁ (ἐνάρετος) θίος ἠμπορεῖ νὰ ἀφελῆ; Βίον δὲ λέγω, εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ὅχι τὸ νὰ ἠστυέσῃς, ὅτε τὸ νὰ κοιμηθῆς ἐπάνω οἱ τοσουτάκι καὶ στάκτῃ· ἀλλὰ ἂν περιφρονήσῃς τὰ χρήματα, ὅπως πρέπει νὰ τὰ περιφρονήσῃς, ἂν εἶσαι φιλόσοφος, ἂν διδῇς τὸν ἄρτον σου εἰς τὸν πειναμένον, ἂν κρατᾷς τὸν θυμὸν σου, ἂν διώξῃς ἀπὸ ἐπάνω σου τὴν κενοδοξίαν, ἂν σκοτώσῃς τὸν φθόνον.²¹ Ἐταὶ καὶ Αὐτὸς (ὁ Κύριος) ἐβίβασκε «μάθετε», ἔλεγεν, «ἀπὸ ἐμένα ὅτι εἰμαι πρὸς καὶ ταπεινὸς κατὰ τὴν καρδίαν».²² Δὲν εἶπεν ὅτι ἐνήστευσα ἂν καὶ θὰ ἠμπορούσε νὰ ἐπιθῆ διὰ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας,²³ ἀλλὰ δὲν τὸ λέγει αὐτὸ· ἀλλὰ «ὅτι εἰμαι πρὸς καὶ ταπεινὸς κατὰ τὴν καρδίαν». Καὶ ἔταν πάλιν τοὺς ἀποστέλλει εἰς τὸ κήρυγμα, δὲν τοὺς εἶπε ἔκ «νηστεύετε»· ἀλλὰ «κάθε τι πού σὰς προσφέρουν τρώγετε».²⁴ Ἐνῶ διὰ τὰ χρήματα ἀπήτησεν ἀπὸ αὐτοὺς πολλὴν ἀκρίθειαν καὶ τοὺς εἶπε· ἐνὰ μὴ ἀποκτήσατε καὶ νὰ μὴ φυλάσσετε εἰς τὴν ζωὴν σας χρυσὰ νομίσματα, οὐ-

20. Ἰωάν. 6, 9 - 24.
21. Ματθ. 11, 29.
22. Ματθ. 4, 9.
23. Λουκ. 10, 8 καὶ ἂ' Κορινθ. 10, 27.

τε δοσμένα, οὕτε χάλκινα». ²⁴ Αὐτὰ δὲ τὰ λέγω ὄχι διὰ τὴν κακολογήσῃ τὴν νηστείαν μὴ γένοιτο· ἀπ' ἐναντίας πᾶρα πολὺ τὴν ἐπαινῶ· πονῶ ὅμως ὅταν, ἐνῶ παραμελοῦνται τὰ ἄλλα, νομίζετε αὐτὴν ὅτι εἶναι ἄρκετὴ διὰ τὴν σωτηρίαν σας, ποὺ κατέχει τὸ τελευταῖον μέρος εἰς τὸν χορὸν τῆς ἀρετῆς. Διότι τὸ κυριώτερον μέρος τὸ κατέχουν ἡ ἀγάπῃ καὶ ἡ ἐπιεικεία καὶ ἡ ἐλεημοσύνη, ἀφοῦ καὶ ἀπὸ αὐτῆν τὴν καρθύναν εἶναι ὑπέρτερα. ²⁵ Ὡστε ἂν θέλῃς νὰ ὁμοιάσῃς με τοὺς Ἀποστόλους, τίποτα δὲν σὲ φμποδίζει. Διότι εἶναι ἄρκετον νὰ πλησιάσῃς κανεὶς αὐτὴν τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς τίποτα δὲν θά ὑπερῆ ἀπὸ ἐκείνου. Κανεὶς λοιπὸν ἂς μὴ μεταθέτῃ (τὴν ἀξίαν) εἰς τὰ θαύματα. Διότι ποῦτ' καὶ ὑποφέρει ὁ δαίμων ὅταν ἐκδιώχθῃ ἀπὸ τὸ (ἀνθρώπινον) σῶμα· περισσότερον ὅμως ποῦτ', ὅταν ἴδῃ μίαν ψυχὴν νὰ ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν. Ἐπειδὴ αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη δύναμις τοῦ. Δι' αὐτὴν ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς, διὰ νὰ καταργήσῃ αὐτὴν τὴν δύναμιν. Ἐπειδὴ αὐτὴ ἔφερε τὸν θάνατον ἐξ αἰτίας αὐτῆς διὰ ἔγινον ἄνω κάτω. Ἄν λοιπὸν αὐτὴν ἐξαφανίσῃς, ἔκοψες τελείως τὰ νεύρα τοῦ Διαβόλου, τοῦ ἔσπασες τὸ κεφάλι, κατέστρεψες ἐντελῶς δυνὴν τὴν δυνάμιν τοῦ. Ὡ δὲ ἔσπασες τὸ στρατόπεδον· ἐφανέρωσες σημεῖον μεγαλύτερον ἀπὸ διὰ τὰ σημεῖα. Αὐτὰ τὰ λόγια δὲν εἶναι ἰσθικά μου, ἀλλὰ τοῦ μακαρίου Παύλου. Διότι με τὸ νὰ εἶπῃ «ἐπιθυμεῖτε με ζῆλον καὶ προσπαθεῖτε νὰ ἀποκτήσῃτε τὰ καλύτερα χαρίσματα καὶ ἀκόμη σὰς δεῖχνω ἕνα ἐξαιρετὸν δρόμον», ²⁶ δὲν ἐπρόβαλε σημεῖον, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην, ποὺ εἶναι ἡ ρίζα δῶν τῶν καλῶν. Ἄν λοιπὸν προσπαθοῦμεν νὰ ἐφαρμόζωμεν αὐτὴν, καὶ διὰ τὰ σοφὰ διδάγματα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀγάπην, δὲν θὰ ἔγωμεν καμμίαν ἀνάγκη ἀπὸ σημεῖα· ὅπως ἀκριθῶς ἂν δὲν τὴν ἐφαρμόζωμεν, τίποτε δὲν θὰ κερδίσωμεν ἀπὸ τὰ σημεῖα.

²⁴ Αφοῦ λοιπὸν θέλλομεν διὰ αὐτὰ καλὰ εἰς τὸ μισθὸν μας, ἀπὸ τὰ ὅποια οἱ Ἀπόστολοι ἔγινον μεγάλοι, ὅς τὰ ποθήσωμεν μετὰ ζήλου, Ἄπο ποῦ, τέλος πάντων, ἔγινον ἐκεῖνοι μεγάλοι; Ἄκουσε Ἐ τί λέγει ὁ Πέτρος· «Ἡνά,

²⁴ Ματθ. 10, 9.

²⁵ Ὁ ἱερός Χρυσόστομος παραμοιᾶζει τὴν ἀρετὴν με ἀρχαῖον χορὸν, με καρφαλίαν τὴν ἀγάπην. Ἄξίζει νὰ προσέξωμεν τὴν ἐπαγγελίαν τῶν ἀρετῶν.

²⁶ Α' Κορινθ. 13, 31.

ἡμεῖς τὰ ἀφήσωμεν διὰ καὶ σὲ ἠκολούθησωμεν· ποῖον τάχα θὰ εἶναι τὸ κέρδος μας;» ²⁷ Πρόσεξε καὶ τὴν ἀπάντησιν ὁ Χριστὸς πρὸς αὐτούς· ὅτι «θὰ καθίσετε εἰς δώδεκα θρόνους» καὶ ὅτι «καθένας, ποὺ ἀφῆσε σπίτια, ἢ ἀδελφία, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἕκαστὸς ἄλλοις περισσότερα θὰ λάθῃ εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν, καὶ θὰ κληρονομήσῃ αἰώνιον ζωὴν». ²⁸

²⁷ Ὡς ἀπαγορευοῦμε λοιπὸν ἀπὸ τὰς θιοτικὰς φροντίδας καὶ ὅς ἀναθέσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς τὸν Χριστόν, ²⁸ διὰ νὰ γίνωμεν ἴσοι καὶ με τοὺς Ἀποστόλους, σύμφωνα με τὴν ἀπόφασιν Αὐτοῦ, καὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν αἰώνιον ζωὴν· τὴν ὅποιαν εἴχοντο διὰ ἡμεῖς νὰ κερδίσωμεν με τὴν χάριν καὶ φιλοφρονίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

²⁷ Ματθ. 19, 27.

²⁸ Ματθ. 19, 28 - 29.

²⁹ Πῶσον ὑπέρτατος σέψης! Παρομοίαν εἴχεται καὶ ἡ ἑσθλὴ ἐκείνη «καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι» καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ ὡς Θεῷ, παραθέμεθα.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΖ' (47)

(Ματθ. ιγ', 34 - 52)

¶ «Ὅλα αὐτὰ ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ παραβολάς, καὶ χωρὶς παραβολῆν τίποτα δὲν τοὺς ἐδίδασκεν. Καὶ ἔτσι ἐφηρμόσθη αὐτὸ, ποῦ εἶχεν εἰπῆ ὁ προφήτης «Θὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου μετὰ παραβολάς καὶ θὰ φωνάξω ἀπὸ τὰ θάθη μου ὅσα ἦσαν κρυμμένα ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ κόσμου».

¶ Ὁ Μάρκος λέγει, ὅτι «ἀνάλογα μετὰ τὴν ἰκανότητά των νὰ ἀκούσουν, τοὺς ἐδίδασκε μετὰ παραβολάς». Μετὰ ἀποδεικνύει πὺς αὐτὸς καθόλου δὲν ἐφαρμόζει νεωτερισμὸν (εἰς τὴν διδασκαλίαν) καὶ (δι' αὐτὸ) παρουσιάζει τὸν προφήτην νὰ προλέγῃ ἐκεῖνος τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας. Μὰς πληροφορεῖ διὰ τὸν σκοπὸν τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ ὅτι δηλαδὴ ὠμίλει ἔτσι (πρὸς τοὺς Μαθητάς) ὄχι διὰ νὰ ἀγνοοῦν, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς κατευθύνῃ νὰ ἐρωτῶν. (Καὶ δι' αὐτὸ) προσέθεσεν «καὶ χωρὶς παραβολῆν τίποτε δὲν τοὺς ἐδίδασκεν». Ἄν καὶ πολλὰ τοὺς εἶπε χωρὶς παραβολῆν, τότε ὅμως τίποτα. Παρὰ ταῦτα κανεὶς δὲν τὸν ἠρώτησεν ἐνῶ τοὺς Προφήτας πολλὰς φορὰς τοὺς ἐρωτοῦσαν, ὅπως τὸν Ἰεζεκὴλ, ὅπως ἄλλους πολλούς. Αὐτοὶ ὅμως τίποτε τέτοιο δὲν ἔκαναν. Ἄν καὶ ὅσα ἐλέγοντο ἦσαν ἀρκετὰ νὰ τοὺς θόλουν ὧς εἰς ἀγνώστων καὶ νὰ προκαλέσουν εἰς αὐτοὺς τὴν περιέργειαν νὰ ἐρωτήσουν διότι αἱ παραβολαὶ ἀπειλοῦσαν καὶ τρομακτικὴν κόλασιν ὠστόσαν ὅμως οὔτε καὶ ἔτσι παρεκινήθησαν. Δι' αὐτὸ τοὺς ἀφήσε καὶ ἔφυγε. «Τότε», λέγει, «ἀφῆσεν ὁ Ἰησοῦς τὰ πλῆθη καὶ ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Του». Καὶ κανεὶς δὲν ἀκολουθεῖ ἀπὸ τοὺς

1. Ματθ. 13, 34 - 35. Ψαλμ. 77, 9.
2. Μαρκ. 4, 88.
3. Ματθ. 13, 36.

Γραμματεῖς. Εἶναι λοιπὸν φανερόν, πὺς διὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἀκολουθοῦσαν, παρὰ μόνον διὰ νὰ προσάλλουν ἀντιρρήσεις. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀντελήφθησαν τὴν σημασίαν τῶν λεγομένων, τοὺς ἀφήνει πλέον. «Καὶ ἐρχονται κοντὰ Του οἱ Μαθηταὶ Αὐτοῦ καὶ τὸν ἐρωτοῦσαν διὰ τὴν σημασίαν τῆς παραβολῆς τῶν ζιζανίων», καὶ πραγματικὰ ἐφλέγοντο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μάθουν καὶ συγχρόνως ἐφοβοῦντο νὰ ἐρωτήσουν. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν ἀπέκτισαν ἐβῶ αὐτὸ τὸ θάρρος; ¶ Ἦκουσαν πὺς «ὁ Σὰς ἔχει δοθῆ τὸ γάρισμα νὰ γνωρίσται τὰ μυστήρια τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν» καὶ πῆραν θάρρος. Δι' αὐτὸ καὶ ἰδιαιτέρως ἐρωτοῦν, ὄχι διότι φοβοῦντο τὸ πῆθος, ἀλλὰ διότι ἐφαρμόζουν τὸν νόμον τοῦ Δεσπότη, διότι «εἰς αὐτοὺς», λέγει, «δὲν ἐβῶθη».

Καὶ διότι παρατρέχουν τὴν παραβολὴν τῆς ζιμῆς καὶ τοῦ σιναποῦ καὶ ζητοῦν πληροφορίας δι' αὐτὴν (τῶν ζιζανίων); Τὰς ἀφῆσαν διότι ἐκεῖναι ἦσαν σαφέστεραι ἢ θέλησαν ὅμως νὰ μάθουν αὐτὴν, ἐπειδὴ παρουσιάζει συγγένειαν μετὰ τὴν προηγουμένην (τοῦ σιναποῦ) καὶ φανερώσει κατὰ πάρα πάνω ἀπὸ ἐκείνην. Διότι οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ εἴπῃ τὴν ἰδίαν, διὰ δευτέραν φορὰν πρὸς (μὴ) ἐπιθυμοῦντας νὰ μάθουν ἔθλασαν, πράγματι, νὰ προσβάλῃ ὀλοφάνερα ἀπὸ αὐτὴν (τὴν παραβολὴν) μεγάλη ἢ ἀπειλή. Ἐ δι' αὐτὸ δὲν τοὺς κατηγορεῖ, ἀλλ' ἀπεναντίας καὶ τοὺς ἐπέηγει τὰ ὅσα (προηγουμένως) εἶπε.

Καὶ ὅπως ἔλεγα πάντοτε, ὅτι τὰς παραβολὰς δὲν πρέπει νὰ τὰς ἐρμηνεύῃ κανεὶς κατὰ γράμμα, ἐπειδὴ θὰ περιπέσῃ σὲ πολλὰ ἄσποα (συμπεράσματα): τὸ ἴδιον μὰς διδάσκει ἐβῶ καὶ αὐτὸς (ὁ Κύριος) καὶ μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐξηγεῖ τὴν παραβολὴν. Δι' αὐτὸ οὔτε λέγει ποῖοι εἶναι οἱ θόλοι, ποῦ ἦλθαν κοντὰ δεικνύει ὅτι τοὺς ἐχρησιμοποίησεν ἀπλῶς διὰ κάποια λογικὴν σειρὰν, διὰ νὰ φτιάξῃ τὴν εἰκόνα, καὶ δι' αὐτὸ ἀφήνει τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ ἐρμηνεύει τὰ ἀξιοσηρδέσκτα καὶ κατ' ἐξοχὴν σπουδαῖα, διὰ τὰ ὅποια καὶ κυρίως ἐδιδάχθη ἡ παραβολὴ,

4. Ματθ. 13, 11.

5. Ματθ. 13, 11.

6. Ἡ προσηγορία τοῦ θηριεπιτοῦ μέρους ὑπάγει εἰς ἄλλον ἰσθμὸν καὶ κρύπτει ἀνεργεῖα διὰ τὴν καλύτεραν ἀπόβουον τοῦ νοήματος.

7. Ὁ Ἰσραὴλ Χριστοπότης, ὡς ἐρμηνευτικῶς ἐφαρμόζει τὴν ἀλληγορικὴν ἐρμηνείαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπισθεν τὸν λέξασον ὄφραϊ νὰ ἀναζητῆ τὰς βέλτης μυστικὰς ἐνστάς.

καὶ ἀποδεικνύει πῶς αὐτὸς εἶναι Κριτὴς καὶ Κύριος τοῦ παντός. «Καὶ εἰς ἀπάντησιν», ἐξήγησεν, εἶπε πρὸς αὐτούς· αὐτὸς ποῦ σπέρνει τὸ καλὸν σπέρμα εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ ἀγρός εἶναι ὁ κόσμος· τὸ καλὸν σπέρμα εἶναι οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας τὰ δὲ ζιζάνια (εἶναι) οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ· ὁ δὲ ἐχθρὸς, ποῦ σπέρνει αὐτά, εἶναι ὁ διάβολος· ὁ θεριόμενος εἶναι τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος (τοῦ κόσμου)· τούτου· οἱ θερισταὶ εἶναι οἱ ἄγγελοι. Ὅπως λοιπὸν μαζεύονται (ἀπὸ τοὺς θερισταίς) τὰ ζιζάνια καὶ καίγονται εἰς τὴν φωτιά, ἔτσι θὰ συμβῆ καὶ **B** εἰς τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος (κόσμου) αὐτοῦ. Θὰ ἀποστεύη ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· τὸν ἀγγέλους Του καὶ θὰ μαζεύσουν ἀπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ οὐλοῦ, ποῦ σκονδαλίζουν καὶ κάνουν τὴν ἀνομίαν καὶ θὰ τοὺς θάλουν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ θὰ εἶναι τὸ ἀσταμάτητο κλάμα καὶ τὸ ἀδιάκοπο (ἀπὸ τρομάρας) τριήμερον τῶν δοντιῶν. Τότε οἱ δίκαιοι θὰ λάμψουν ὀλόλαμπρα ὅπως ὁ ἥλιος εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς των. Διότι ὅταν εἶναι ὁ ἴδιος ποῦ σπέρνει, καὶ τὸ ἴδικόν του χωράφι, καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν Του βασιλείαν συγκεντρώνη, τότε εἶναι ὀλοφάνερρον πῶς καὶ ὁ παρὼν κόσμος εἶναι ἴδικός του. Πρόσεξε δὲ καὶ τὴν ἀπειραντον φιλοσθηπιαν Του, καὶ τὴν ροπήν Του πρὸς εὐεργεσίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ἡ κόλασις εἶναι ξένη πρὸς τὴν φύσιν Του. Ὅταν, δηλαδή, σπέρνει, μόνος Του, ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν Του, (σπέρνει) ἐνῶ ὅταν κολάζῃ (τοὺς ἁμαρτωλοὺς), μὲ ἄλλους (κολάζει), τοὺς ἄγγελους.⁸ «Τότε οἱ δίκαιοι θὰ λάμψουν ὀλόλαμπρα, ὅπως ὁ ἥλιος, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ ἑπουρανίου Πατρὸς των.» **C** Ὅχι τόσο μονάχα (ὡσάν τὸν ἥλιον)· ἀλλὰ ἐπειδὴ δὲν γνωρίζομεν κανένα ἄλλο ἀστρο φωτεινότερον ἀπὸ αὐτὸ (τὸν ἥλιον), χρησιμοποιοῦν γνωστά εἰς ἡμᾶς παραδείγματα. Ἄν καὶ ἄλλοῦ λέγει ὅτι ὁ θεριόμενος τώρα μάλισ ἐρχεται, ὅπως ὅταν λέγη διὰ τοὺς Σαμαρείτας· «Ἠνά, σὰς λέγω σηκώσατε τὰ μᾶτια σας καὶ κυττάξατε τὰς χώρας, διότι εἶναι ἑτοιμοὶ πλέον διὰ θεριομένην.»⁹ Καὶ εἰς ἄλλην περιπτώσιν πάλιν (λέγει)· «Ὁ μὲν θεριόμενος εἶναι πόλις, ἐνῶ οἱ ἐργάται εἶναι οὐλίαι.»¹⁰ Πῶς λοιπὸν λέγει ἐκεῖ,

8. Προφητικὴ ὀνομασίαι τοῦ Κυρίου ἑμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
9. Ἐξὸς τοῦ ἑαυτοῦ, εἰς τὴν φωνὴν εἶπεν μόνος ἑαυτοῦ ἑχθρὸς.
10. Ἰωάν. 4, 38. Ὁ Κύριος εἶπε πῶς λέγουσ αὐτὸς ὅταν εἶπε ἄρχο μόνος τοῦ Σαμαρείτας.
11. Λουκ. 10, 2.

ὅτι ἔφρασαν ἦδη ἡ περίοδος τοῦ θεριομένου, ἐνῶ ἐβῶ εἶπε, ὅτι πρόκειται νὰ ἔλθῃ ὁ θεριόμενος· Ἄλλο ἀσφαλῶς θὰ ὑπονοῆ. **D** Καὶ πῶς ἄλλοῦ εἶπε· ἄλλος εἶναι αὐτὸς, ποῦ ἔχει σπείρει καὶ ἄλλος αὐτὸς ποῦ θεριίζει·¹¹ καὶ ἐβῶ λέγει ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι ποῦ σπέρνει· Διότι καὶ ἐκεῖ ὠμιλοῦσε περὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ περὶ τῶν Σαμαρειτῶν καὶ ἐξεχώριζε τοὺς Ἀποστόλους ὄχι ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦν του, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς προφήτας. Ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ἔσπειρε καὶ διὰ μέσου τῶν προφητῶν. Συχνὰ ὅμως, μὲ τὰς λέξεις «θεριόμενος» καὶ «σπόρος» τὸ ἴδιον πράγμα ὀνομάζει, καὶ ἀποδίδει τὸ νόημά των ἀναλόγως τῶν περιπτώσεων. Ὅταν, δηλαδή, λέγη διὰ τὴν ὑπακοήν καὶ εὐπειθειαν τῶν ἀκρατῶν, ὀνομάζει τὴν περίπτωσιν θεριομένην, διότι ἐτελείωσε τὸ πᾶν (εἰς τὴν ψυχὴν των)· ὅταν, πάλιν, ζητῇ ἐπιμόνας τὸν καρπὸν τῆς ἀκροασεως (τοῦ κηρύγματος, τότε ὀνομάζει τὴν περίπτωσιν) σπόρον καὶ θεριομένην τὸ τέλος τοῦ κόσμου λέγει. **E** Καὶ πῶς εἰς ἄλλο μέρος λέγει, ὅτι πρώτοι οἱ δίκαιοι ἀρπάζονται·¹² Ἀρπάζονται πρώτοι ἀφοῦ ὅμως παρουσιασθῇ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ ἄλλοι παραδοθῶν εἰς τὴν κόλασιν, τότε καὶ ἐκεῖνοι ἀπύρχονται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Διότι ἐπειδὴ αὐτοὶ πρέπει νὰ εἶναι εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ δὲ Κύριος θὰ ἔλθῃ ἐβῶ καὶ θὰ κρίνῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασιν διὰ τούτους (τοὺς καταζωμένους), σηκώνεται ὡσάν βασιλεὺς, **4:17** μὲ τοὺς φίλους του καὶ τοὺς ὀδῶν εἰς ἐκεῖνην τὴν ἐλογημένην μακαριότητα (τοῦ Παραδείσου).¹³ Εἶδες πῶς ἡ κόλασις εἶναι διπλή; Καὶ κατακαίονται, καὶ ἀπὸ τὴν δόξαν ἐκεῖνην ἐξέρχονται! Ἄλλὰ διὰ ποῖον λόγον καὶ ὅταν ἐκεῖνοι (τὰ πλήρη) ἐνοχωρήσουν ἐξακολουθεῖ μὲ παραβολὰς νὰ διδασκῆι αὐτούς (τοὺς μωητάς); Ἐγένοντο σοφώτεροι ἀπὸ ὅσα τοὺς ἔλεγεν ὁ Κύριος, ὥστε νὰ ἀντιλογωθῶνται (τὰ μυστικά νοήματα). Ἔτσι λοιπὸν μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τοὺς ἐρωτᾷ· «τὰ ἐνόησατε ὅλα αὐτά;» καὶ ἐκεῖνοι «λέγουσιν εἰς αὐτὸν μάλιστα, Κύριε.»¹⁴ Ἔτσι, καὶ μὲ τὰ ἄλλα, κατάρθωσε καὶ τοῦτο ἡ παραβολὴ· νὰ τοὺς κἀν ἱκανοὺς νὰ εἰσέρχονται περισσώτερον (εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ)

B Τί λέγει πάλιν; «Ὁμοιάζει ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-

12. Ἰωάν. 4, 37.

13. Ἄ' Θεοῦ 4, 18.

14. Ὁ ἑρμὴν κατὰ πρόθεσιν τὴν κρίσιν ἀπὸ τῶν δόξαν τῶν δικαίων.

15. Ματθ. 13, 51.

γών με θησαυρόν, πού έχει κρυφθῆ εἰς ἓνα χωράφι, πού, ἀφοῦ τὸν εὗρηκε κάποιος ἀνθρώπος, τὸν ἔκρυψε πάλιν καὶ ἀπὸ τὴν χαράν του πωλεῖ ὅλα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει ἐκεῖνο τὸ χωράφι. Ὁμοιάζει, πάλιν, ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν με ἔμπορον, πού ζητεῖ νὰ ἀγοράσῃ πολυτίμητα μαργαριτάρια· αὐτός, ἀφοῦ εὗρηκε ἓνα πολύτιμο μαργαριτάρι, ἐπῆγεν ἐμέσως, ἐπώλησεν ὅσα ἔχει καὶ τὸ ἤγορασεν ἀμέσως.¹⁶ Ὅπως εἰς τὰς προηγουμένας παραβολὰς ὁ σπύρος τοῦ σιναπίου καὶ τὸ προξυμὸν μικρὰν διαφορὰν ἔχουν μεταξὺ τῶν, ἔτσι καὶ ἐδῶ αἱ δύο παραβολαί, τοῦ θησαυροῦ καὶ τοῦ μαργαριτοῦ. Τὸ ἴδιον πρᾶγμα, δηλαδὴ, καὶ μετὰ τὰς δύο παραβολὰς ὑπενίσταται, ὅτι πρέπει νὰ προτιμῶμεν τὸ κήρυγμα ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα. Καὶ ἐκεῖνη μὲν (ἡ παραβολὴ) τῆς ζῆμης καὶ τοῦ σιναπίου ἀναφέρονται εἰς τὴν δύναμιν τοῦ κηρύγματος Ὡ καὶ ὅτι ὡσαυθόποτε (τὸ κήρυγμα) θὰ περιέλθῃ εἰς ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην (καὶ θὰ ἐπικρατήσῃ)· ἐνῶ αὐτὰ (αἱ παραβολαί) παρουσιάζουν τὴν πολυτίμητον ἀξίαν (τοῦ κηρύγματος). Διότι ἀπλώνει ὅπως τὸ σινάπι, νικᾷ ὅπως τὸ προξυμὸν, εἶναι πολυτίμητον ὅπως τὸ μαργαριτάρι, καὶ προσφέρει ἀφθονίαν ὅπως ὁ θησαυρός.¹⁷

Δὲν εἶναι δὲ μονάχα αὐτὸ, πού πρέπει νὰ μάθωμεν, ὅτι δηλαδὴ πρέπει νὰ ἀφοσιωθῶμεν εἰς τὸ κήρυγμα, ἀφοῦ ἀπολλαγοῦν ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ἀλλὰ καὶ ὅτι αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ κάνωμεν μετὰ χαρὰν καὶ τὰ ὑπάρχοντά του ἕαν γάσση κανεῖς (χάριν τοῦ κηρύγματος) πρέπει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ζῆμια, ἀλλ' ἐπικερδῆς ἐμπορικὴ ἐπιχειρησις. Βλέπει πὺς ἔχει κρυφθῆ καὶ εἰς τὸν κόσμον τὸ κήρυγμα, καὶ μέσα εἰς τὸ κήρυγμα τὰ ἀγαθὰ· Ὡ καὶ ἂν δὲν τὰ πώλησῃ (ὅλα), δὲν ἀγοράζει (τίποτα)· καὶ ἂν δὲν ἔχη ψυχὴν τέτοια, πού νὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ τὴν φροντίδα (τῆς πνευματικῆς προόδου) καὶ νὰ ἀναζητῇ (τὴν κατὰ Χριστὸν τελειότητα), δὲν εὕρισκεῖς (τὸν θησαυρόν). Δύο λοιπὸν πράγματα πρέπει νὰ συνυπάρχουν (εἰς τὴν ψυχὴν)· καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὰς μεριμνας τοῦ κόσμου, καὶ ἡ ἀγρυπνὸς προσοχὴ. Διότι λέγει (ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὁμοιάζει με ἔμπορον πού) «ζητεῖ καλά μαργαριτάρια καὶ πού ὅταν εὕρῃ ἓνα πολύτιμον.

16. Ματθ. 13, 44 - 46.

17. Θεμασιώτατα ὁ ἱερεὺς πατρὸς διατυπώνει: «Ἄς ἀναπέσει τοῦ κηρύγματος, ὅπως ἐννοεῖται εἰς τὰς τέσσαρας μικρὰς παραβολὰς.

παυλὰ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του καὶ τὸ ἀγοράζει». Διότι μία εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ δὲν διαιρεῖται. Καὶ ὅπως αὐτός, πού ἔχει τὸν μαργαριτῆν, ὁ ἴσιος γνωρίζει πὺς εἶναι πλούσιος, εἰς τοὺς ὅποιοὺς ὅμως δὲν εἶναι γνωστὸν πολλάκις, ὅτι τὸν κρατᾷ εἰς τὸ χέρι, — διότι δὲν πρόκειται περὶ μεγάλου εἰς ὄγκον σώματος — ἔτσι συμβαίνει καὶ εἰς τὸ κήρυγμα αὐτοῦ, πού γεμίζει ἡ ψυχὴ τῶν ἀπὸ αὐτοῦ, γνωρίζουν ὅτι πλουτίζουν, ἐνῶ οἱ ἄπιστοι, ἐπειδὴ δὲν βλέπουν (μετὰ τὰ ψυχικά τους μάτια) τὸν θησαυρόν αὐτόν, Ἐ ἀγνοοῦν καὶ τὸν πλοῦτον μας. Μετὰ διὰ τὰ μὴ ξεθαυροῦμεν εἰς τὸ κήρυγμα μονάχα καὶ νὰ μὴ νομιζώμεν πὺς μοναχῇ ἡ πίστις εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὴν σωτηρίαν μας, λέγει καὶ μία ἄλλην φοδερὰν παραβολὴν. Ποία εἶναι αὕτη ἡ παραβολή;

Ἡ παραβολὴ τῆς σαγῆνης. «Ὁμοιάζει λοιπὸν ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν με δίκτυον, πού ἐρρίφη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐμάζευσε παντὸς εἴδους ψάρια. Ὅταν ἀγέμνησεν τὸ ἀνέυρταν (οἱ ψαράδες) εἰς τὴν ἀκρογιαλιά καὶ ἀφοῦ ἐκάθισαν, **18** ἐμάζευσε τὰ κατὰ εἰς ἀγγεῖα καὶ τὰ ἀχρηστα τὰ ἐπέταξεν ἔξω». Καὶ εἰς τὴ διαφέρει ἡ παραβολὴ αὕτη ἀπὸ τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων; Διότι καὶ ἐκεῖ ἄλλοι σώζονται, ἄλλοι χάνονται· ἀλλ' ἐκεῖ ἐξ αἰτίας τῆς αἰρέσεως πονηρῶν δογμάτων καὶ οἱ προηγούμενοι, πάλιν, διότι δὲν ἐπρόσεξαν εἰς τὰ λεγόμενα. Αὐτοὶ ὅμως ἐδῶ διὰ τὸν πονηρὸν τοὺς θείον. Αὐτοὶ εἶναι οἱ πὸ ἄθλιοι ἀπὸ ἄλλους διότι ἐνῶ ἐπέτυχαν νὰ γνωρίσωμεν (τὴν ὀρθὴν πίστιν) καὶ νὰ ἀλιευθῶν (εἰς τὰ δίκτυα τῆς Ὀρθοδοξίας), δὲν ἠμπόρεσαν νὰ σωθῶν.¹⁸

Ἄλλοῦ λέγει, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ ποιμὴν ξεχωρίζει (τοὺς δικαίους ἀπὸ τοὺς ἀδίκους),¹⁹ ἐνῶ ἐδῶ ὅτι οἱ Ἄγγελοι κάθονται αὐτὸ τὸ ξεχώρισμα, ὅπως καὶ εἰς τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων. **Β** Διατί; Πότε διμυεῖ πρὸς αὐτοὺς πὸ ὀλικά καὶ πότε πὸ πνευματικὰ. Καὶ αὕτην (τὴν παραβολὴν) τὴν ἐρμηνεύει χωρὶς νὰ ἐρωτηθῆ· μόνος του τὴν κάνει γνωστὴν ἀπὸ τὸ μέρος καὶ (ἔτσι) ἐμεγάλωσε τὸν φόβον. Διὰ τὰ μὴ νομίσῃς ὅμως, ὅταν ἀκούσῃς ὅτι ἐρρίφη τὰ ἀχρηστα ἔξω, πὺς εἶναι ἀκίνδυνος αὕτη ἡ ἀπάθεια, παρουσίᾳ μετὰ τὴν ἐρμηνείαν τὴν κόλασιν, καὶ εἶπε, ὅτι «εἰς

18. Ματθ. 13, 47 - 48.

19. Πάντα ἐστὶν ὁ ἱερεὺς πατρὸς τὴν ἀνάγκη καὶ ἐναρέτω εἶναι, πού πρέπει νὰ ἀναβῆ τὴν ὀρθὴν πίστιν.

19a. Ματθ. 24, 52.

κάμινον θά θάλουσι»²⁰ ἐφανέρωσεν, ἀκόμη, τὸ τρίτοιο τῶν δοντιῶν καὶ ὅτι ἡ ὀδὸν θά εἶναι ἀπερίγραπτος. Εἶδες πόσοι εἶναι οἱ δρόμοι τῆς ἀπώλειας; Αὐτοὶ (ποῦ συμβολίζουσι) ἡ πέτρα, τὰ ἀγκάδια, ἡ ὁδὸς, τὰ ζιζάνια, ἡ σαγήνη. Δὲν ἔλεγε λοιπὸν ἀδικα (ὁ Κύριος), ὅτι «εἶναι πλατεῖα ἡ ὁδὸς, ποῦ ὁδηγοῦν εἰς τὴν ἀπώλειαν Ὁ καὶ πολλοὶ εἶναι αὐτοὶ, ποῦ εἰσερχοῦνται εἰς αὐτήν».²¹ Ἀφοῦ λοιπὸν εἶπεν αὐτὰ καὶ ἐτελείωσε τὴν οὐμίλιον τοῦ μετὰ τὴν φοβεράν ὀπενθύμισιν (τῆς κολάσεως) καὶ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ τοὺς ἐφανέρωσε — μετὰ αὐτὰ πρό παντός ἠσχολήθη — ἐρωτᾷ: «τὰ ἐνόησατε ὅλα αὐτά. Τοῦ ἀπαντοῦν ναι, Κύριε».²² Μετὰ ἐπειδὴ ἐνόησαν, πάλιν τοὺς ἐπαινεῖ λέγοντας: «εἰς τοῦτο (ὅσος λέγω, ὅτι) καθένας ποῦ ἐδιδάχθη καὶ ἐμαθήτευσεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὁμοιάζει μὲ ἕνα πλοῦσιον νοικοκύρη, ποῦ θγαίνει ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ καινούργια καὶ παλαιά».²³ Δι' αὐτὸ καὶ εἰς ἄλλο μέρος λέγει: «Ἐγὼ θά ἄς στείλω σοφοὺς καὶ διδασκάλους».²⁴ Εἶδες πῶς δὲν ἀπορρίπτει τὴν Παλαιάν (Διαθήκην), ἀλλὰ τὴν ἐγκωμιάζει καὶ τὴν παρουσιάζει διωφάνερα. **Δ** ὁ νομάζων αὐτὴν θησαυρὸν: «Ὅστε ὅσοι δὲν ἔχουν μελετήσῃ τὰς Ἁγίας Γραφάς, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι οἰκοδεσπότης ὅσοι οὐτε οἱ ἴδιοι ἔχουν (τοὺς θησαυροὺς τῶν Ἁγίων Γραφῶν), οὐτε ἀπὸ τοὺς ἄλλους παίρνουν, ἀλλὰ ἀφήνουν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν νὰ ὑποφέρουν ἀπὸ πείνας. Ὅχι δὲ μόνον αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ αἰρετικοὶ εἶναι ἔξω ἀπὸ αὐτῶν τῶν μακαρισμῶν. Διότι δὲν θγαίνουν καινούργια καὶ παλαιά. Διότι δὲν ἔχουν τὰ παλαιά, δι' αὐτὸ δὲν ἔχουν οὐτε τὰ καινούργια. Ὅπως θέβασα καὶ αὐτοὶ ποῦ δὲν ἔχουν τὰ καινούργια, οὐτε τὰ παλαιά ἔχουν, ἀλλὰ ἔχουν χάρις καὶ τὰ δύο ἐπειδὴ αὐτὰ (ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη) ἔχουν συνδεθῆ καὶ συμπλεγθῆ ἀχώριστα μετὰ ἑαυτῶν».²⁵

Ε Ἄς προσεξῶμεν λοιπὸν ὅσοι παραμελοῦμεν τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν, πόσον θλαπτόμεθα, πόσῃν πείνῃν ὑποφέρομεν. Διότι πότε θά φροντίσωμεν διὰ τὰ καλά ἔργα τῆς ἐνορέτου πολιτείας, ἀφοῦ ἀκόμη δὲν γνωρί-

20. Ματθ. 13, 50.
21. Μαρκ. 7, 13.
22. Ματθ. 13, 51.
23. Ματθ. 13, 52.
24. Ματθ. 23, 34.
25. Τονίζει ὁ ἱερός Χρυσόστομος τὴν ἀπόλυτον ἐστῆσαν καὶ ἰσοκυρία τῆς Παλαιῆς καὶ Καινῆς Διαθήκης.

ζῶμεν τοὺς νόμους, σύμφωνα μετὰ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ζῶμεν; Ἄλλ' αὐτοὶ ποῦ θέλουν νὰ πλουτίσωσι, ὅσοι τρελαίνονται διὰ χρήματα, τινάζουν συνεχῶς τὰ ἰμάτιά τους, διὰ νὰ μὴ καταστραφῶν ἀπὸ τὸν σκῆρο».²⁶ **Ζ** ἐνῶ αὐ ποῦ θλέπει τὴν λημισσὴν νὰ καταστρέφῃ τὴν ψυχὴν σου χειρότερα ἀπὸ τὸν σκῆρον, δὲν μελετᾷς θιθλία; δὲν ἀποφεύγεις τὴν θλάθην; δὲν σπαλίζεις τὴν ψυχὴν σου; δὲν προσέχεις συνέχεια τὴν εἰκόνα τῆς ἀρετῆς; δὲν φροντίζεις νὰ μάθῃς καλά τὰ μέλη καὶ τὸ κεφάλι αὐτῆς (τῆς ἀρετῆς); Διότι καὶ κεφάλι ἔχει (ἡ ἀρετὴ) καὶ μέλη ὁμορφότερα ἀπὸ κάθε ὄραο καὶ ἁρμονικὸ σῶμα. Ποῖο λοιπὸν εἶναι τὸ κεφάλι τῆς ἀρετῆς; Ἡ ταπεινοφροσύνη. Δι' αὐτὸ καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἀρχίζει ὁ Χριστὸς «μακάριοι» — λέγει «εἶναι οἱ πτωχοὶ».²⁷ Τὸ κεφάλι αὐτὸ δὲν ἔχει καλοκτενισμένα μαλλιά καὶ μπαϊκλες, ἀλλὰ (ἔχει) τέτοια ὁμορφία, ποῦ νὰ τραβῆ καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν. **Β** Διότι σὲ ποῖον θά ρίψω τὸ θλέμμα μου—λέγει—παρὰ μόνον εἰς τὸν ἥσυχον καὶ ταπεινὸν, αὐτὸν ποῦ φοβεῖται τοὺς λόγους μου; καὶ «τὰ μάτια μου (θλέπου) ἐπίπου εἰς τοὺς ἔχοντας συντετριμμένην καρδίαν».²⁸ Αὐτὸ τὸ κεφάλι ἀντὶ τριχῶν καὶ κτενισμένων μαλλίων, φέρει προσφορά θυσίας, ποῦ ἔχουν χαρισθῆ εἰς τὸν Θεόν. Εἶναι χρυσὸς θαμὸς καὶ πνευματικὸν θυσιαστήριον. Διότι λέγει «θυσία εὐπρόσδεκτη ἀπὸ τὸν Θεόν εἶναι τὸ συντετριμμένον (ἀπὸ ταπεινώσεως) πνεῦμα».²⁹ Αὐτὴ (ἡ ταπεινοφροσύνη) εἶναι ἡ μητέρα τῆς σοφίας. Ἄν ἔχῃς αὐτήν, θά ἔχῃς καὶ τὰ ὑπόλοιπα. Εἶδες κεφάλι, ποῦ οὐδέποτε ζανασίδεις; Θέλεις τώρα καὶ τὸ πρόσωπον νὰ ἰδῆς, ἢ μάλλον νὰ τὸ μελετήσῃς; Μάθε λοιπὸν ἀμέσως τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου τὸ κόκκινον καὶ θαλλερό, ποῦ εἶναι τόσο χαριτωμένον, **Γ** καὶ πρόσδεξ νὰ ἰδῆς πῶς ἔχει σχηματισθῆ. Ἀπὸ ποῦ ἔχει σχηματισθῆ; Ἀπὸ τὴν ἐντροπαλιότητα καὶ τὸ κοκκίνισμα (τῶν παρεῖων). Δι' αὐτὸ καὶ λέγει «ἀπὸ τὸν ἐντροπαλὸν προηγέται χάρις».³⁰ Αὐτὸ σκουρᾷ πολὺ θμαρρῖα καὶ εἰς τὰ ἄλ-

26. Ματθ. 5, 3.
27. Ἰωάν. 66, 2.
28. Ματθ. 75, 10.
29. Σαμ. 36, 19.
30. Ματθ. 50, 19.
31. Σαμ. 32, 10.

λα μέλη. Καί ἂν ἀκόμη ἀνακατέψῃς ἀναρίθμητα χρώματα, δὲν θὰ ἐπιτύχῃς τέτοια ὁμορφία. Ἄν δὲ θέλῃς νὰ ἰδῆς καί τὰ μάτια, πρόσδεξ πόσον ἁρμονικὰ διακρίνονται, ζωγραφισμένα μὲ σεμνότητα καὶ σώφροσύνη. Δι' αὐτὸ καὶ γίνονται τόσον ὠραία καὶ διακρίνουν τόσον μακριὰ, ὥστε νὰ βλέπουν καὶ αὐτὸν τὸν Κύριον. «Μακάριοι» — λέγει — «οἱ καθαροὶ κατὰ τὴν καρδίαν, διότι αὐτοὶ θὰ ἴδωσιν τὸν Θεόν».³² Στόμα δὲ αὐτῆς (εἶναι) ἡ σοφία καὶ φρονιμιάς, ποῦ γνωρίζει (νὰ ψάλλῃ) πνευματικὸς ὕμνος. Καρδία δὲ αὐτῆς (εἶναι) ἡ θάβεια γνώσις τῶν Ἀγίων Γραφῶν, ἡ διατήρησις τῶν ὁρθῶν δογμάτων (τῆς πίστεως) καὶ ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ καλωσύνη. **Δ** Καὶ καθὼς χωρὶς τὴν ὀλικὴν καρδίαν δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ζῆσῃ, ἔτσι καὶ χωρὶς τὴν καρδίαν (τῆς ἀρετῆς) δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ σωθῇ. Διότι ἀπὸ ἐκεῖ γεννῶνται ὅλα τὰ κατὰ. Ὑπάρχουν εἰς αὐτὴν καὶ πόδια καὶ χέρια, (ποῦ εἶναι) τὰ κατὰ ἔργα ἔχει καὶ ψυχὴν (ποῦ εἶναι) ἡ εὐσέβεια ἔχει καὶ χρυσὸ στήθος, πῶς ἰσχυρὸ καὶ ἀπὸ τὸ διαμάγει, (ποῦ εἶναι) ἡ ἀνδρεία καὶ εἶναι πῶς εὐκολο νὰ κυριευθῶσιν ὅλα, παρὰ νὰ σπῶσιν αὐτὸ τὸ στήθος. Τὸ δὲ πνεῦμα (ποῦ ἐδρεύει) εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὴν καρδίαν, εἶναι ἡ ἀγάπη.³³

Θέλεις νὰ σοῦ φανερώσω τὴν εἰκόνα (ζωτανὴν) καὶ ἐπάνω εἰς τὴν πραγματικότητα; Φέρε εἰς τὸν νοῦν σου αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν Εὐαγγελιστὴν (Ματθαῖον)· ἂν καὶ δὲν ἔχωμεν ὀλόκληρον τὴν ζωὴν τοῦ γραμμένου, ὅμως καὶ ἀπὸ τὰ ὀλίγα (ποῦ γνωρίζομεν) ἔημποροῦμεν νὰ ἴδωμεν τὴν εἰκόνα (τῆς ἀρετῆς του) νὰ λάμπῃ. Ὅτι ἦτο πραγματικὰ ταπεινὸς καὶ συντριμμένος (κατὰ τὴν καρδίαν) ἄκουσε πῶς τὸν ἑαυτὸν του, μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον, τὸν ὀνομάζει τελώνην³⁴ ὅτι δὲ ἦτο καὶ ἐλεῆμων, θέλετε πῶς ὅλα τὰ ἐπέταξε ἀπὸ ἐπάνω του καὶ ἠκολούθησε τὸν Ἰησοῦν ὅτι ἦτο καὶ εὐσεβὴς, φαίνεται καθαρὰ ἀπὸ τὰ δόγματα (ποῦ ἀναγράφει εἰς τὸ Εὐαγγέλιον). Ἀλλὰ καὶ τὴν σύνοιάν του εἶναι εὐκόλον νὰ ἴδῃς ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον, ποῦ συνέγραψε, καθὼς καὶ τὴν ἀγάπην του· διότι ἐφρόντισε διὰ τὴν οἰκουμένην **Α** καὶ τὸ ὅτι ἔχει νὰ παρουσιά-

32. Ματθ. 5, 8.

33. Πραγματικὸν ποίημα ἢ εἶδον τῆς ἀρετῆς, ὅπως τὴν παρουσιάζει ὁ ἱερεὺς Συνεστόμος. Κοιμῆται κανεὶς ὅτι τὴν ὀλίγην κιομμένην καὶ ἡμι-ἰοσάν.

34. Ματθ. 10, 8.

ση κατὰ ἔργα (τὸ βλέπομεν) ἀπὸ τὸν θρόνον, ποῦ πρόκειται νὰ καθῆσῃ³⁵ καὶ τὴν ἀνδρείαν (τὴν βλέπομεν) ἀπὸ τὴν χαράν, μετὰ τὴν ὅποιαν ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὸ Σινεῖριον.³⁶

Ἄς προσπαθῶμεν λοιπὸν νὰ μιμηθῶμεν τὴν ἀρετὴν αὐτὴν καί, πρὸ παντός, τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν ἐλεημοσύνην, ποῦ χωρὶς αὐτάς εἶναι ἀδύνατον νὰ σωθῶμεν. Καὶ μᾶς τὸ δείχνουν αὐτὰ ἅ πάντα παρθένοι· καὶ μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνας ὁ Φαρισαῖος. Διότι χωρὶς παρθένας εἶναι δυνατόν νὰ ἴδωμεν τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν· χωρὶς ὅμως ἐλεημοσύνην, ἀδύνατον διότι ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα καὶ ποῦ περιέχουν τὸ πᾶν. Δὲν ἔχαρηκαίσαμεν λοιπὸν, χωρὶς λόγον, τὴν ἐλεημοσύνην ὡς τὴν καρδίαν τῆς ἀρετῆς. **Β** Ἀλλ' αὐτὴ ἡ καρδία ἂν δὲν χρησθῆ εἰς ὅλα τὸ πνεῦμα (τῆς ζωῆς), γρηγοροσθήκει. Καθὼς καὶ ἡ πηγὴ ἂν κρατᾷ μέσα τῆς τὰ νερά, σπάζει· ἔτσι καὶ οἱ πλούσιοι, ὅταν κρατοῦν μόνον τὸν τὰ (ὀλικὰ) ὑπάρχοντά των, δι' αὐτὸ καὶ συνήθισαμε νὰ λέγομεν πολλὴ ἡ ἀφθονία, πολὺς ὁ θησαυρὸς. Καὶ δὲν εἶναι σπασίλα ὅχι μόνον αὐτῶν, ποῦ κατέχουν, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἰδιοῦ τοῦ πλούτου. Διότι καὶ τὰ φορέματα ὅταν παραμένουν ἀχρησιμοποίητα καταστρέφονται, καὶ τὸ χρυσάφι σκουριάζει καὶ τὸ σιτάρι κατατρώγεται καὶ ἡ ψυχὴ δὲ αὐτοῦ ποῦ ἔχει αὐτὰ (τὰς ὀλικὰς φροντίδας) σκουριάζει καὶ σπάζει, μετὰ τὰς φροντίδας, περισσότερο ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα (πράγματα). Ἄν θελήσῃς νὰ ζεσκεπάσῃς τὴν ψυχὴν τοῦ φιλαργύρου, **Γ** (θὰ εἶναι) ὡσὸν φέρεμα φαγωμένο ἀπὸ ἀναρίθμητα σκωροσκοῦλικά, ποῦ δὲν ἔχει τίποτε τὸ γερὸν· ἔτσι θὰ τὴν εὐρῆς κατατριμμένην παντοῦ ἀπὸ φροντίδας, σπασμένην ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα, σκουριασμένην. Ἀλλὰ δὲν εἶναι τέτοια ἡ ψυχὴ τοῦ πτωχοῦ, αὐτοῦ ποῦ μετὰ τὴν θέλησιν του εἶναι πτωχός· (αὐ) θαμπώνει ὡσὸν χρυσοφί, λάμπει ὡσὸν μαργαριτάρη, εἶναι ἀσθηρὴ ὡσὸν τριαντάφυλλο.

Διότι δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ (εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ πτωχοῦ) σκῆρος, δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ κλέπτῃς, δὲν ὑπάρχει φροντί-

35. «Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὅστις οἱ ἐκλοκῆσιν τὰς μοῖαι... καθίστασθε καὶ ἡμεῖς ἐπὶ θρόνονα θρόνων». (Ματθ. 19, 28).

36. «Οἱ μὲν ὅν ἐπερέοντο χρόνους πρὸ προσώπου τοῦ συνεβίου, ἔτι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κληθήσονται ἐπισημῶσαι» (Πράξ. 5, 41).

δα θιασική· ἀλλὰ ὡσάν οἱ ἄγγελοι, ἔτσι ζοῦν ἐλεύθερα. Θέλεις νά ἴδῃς αὐτῆς τῆς ψυχῆς τὴν ὁμορφίαν; Θέλεις νά μάθῃς καλὰ τὸν πλοῦτον τῆς θεληματικῆς πτωχείας; Δὲν προστάζει ἄνδρας, ἀλλὰ δαίμονας προστάζει! **Δ** δὲν στέκει δίπλα εἰς βασιλέα, ἀλλὰ στάθηκε κοντὰ εἰς τὸν Θεόν· δὲν θαδίζει μαζί με ἀνθρώπους, ἀλλὰ θαδίζει μαζί με ἀγγέλους· δὲν ἔχει κιώτια δύο καὶ τρία καὶ εἰκοσι μόνον, ἀλλὰ τέτοια ἀφθονία, ὥστε νά νομίζῃ ὅτι διόκληρος ὁ κόσμος εἶναι μὴδέν. Δὲν ἔχει (ἄφημερον) θησαυρόν, ἀλλὰ τὸν οὐρανόν· δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ δούλους, μᾶλλον ὡσάν δούλους ἔχει τὰ πάθη, ἔχει ὡσάν δούλους τοὺς λογισμοὺς ποὺ δυναστεύουν βασιλεῖς. Διότι ὁ λογισμὸς ποὺ προστάζει αὐτόν, ποὺ φορᾷ τὴν ἀλοουργίαν, τὸν φοβάται καὶ δὲν τολμᾷ νά τὸν ἴδῃ κατὰματα. Βασιλικόν δὲ ἀξίωμα καὶ χρυσάφι καὶ δλα αὐτὰ, τὰ περιγεῖξ ὡσάν παιδικὰ παιγνίδια, καὶ ὡσάν τροχαῖς καὶ ἀστραγάλους καὶ κεφαλὰς καὶ σφαίρας. **Ε** εἶται τὰ θεωρεῖ τιποτένια δλα αὐτά.¹ Διότι ἔχει κόσμον, ποὺ δὲν ἤμποροῦν νά ἴδωσιν δοῦσι παίζου με αὐτὰ· τί καλύτερον λοιπὸν ἤμπορεῖ νά γίνῃ ἀπὸ αὐτὸν τὸν πτωχόν; Ἐδαφος (ποὺ ποτὰ ἐπάνω) ἔχει τὸν οὐρανόν. **ΣΤ** Ἄν δὲ τὸ ἔδαφος (εἶναι) τέτοιο, σκέψου τὴν ὄροφν. Ἄλλὰ δὲν ἔχει ἀλογα καὶ ὀκνήματα; Τί τὰ χρειάζεται ὁμως, αὐτὸς ποὺ πρόκειται νά θαδίζῃ ἐπάνω εἰς τὰς νεφέλας καὶ νά εἶναι παντοτινὰ μαζί με τὸν Χριστόν;

² Ἀφοῦ λοιπὸν τὰ θάλωμεν δλα αὐτὰ καλὰ εἰς τὸν νοῦν μας καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἅς ἐπιζητῶμεν ἐκεῖνον τὸν (οὐρανίον) πλοῦτον καὶ τὴν ἀνεξάντλητὴ ἀφθονία, διὰ νά ἐπιτύχωμε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, με τὴν χάριν καὶ φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν Ὅποιον παντοτινὰ ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος. Ἀμήν.

37. Πρόκειται: δὲ τὰ παιγνίδια τῶν θαζαντικαζῶν.

ΘΜΙΑΙΑ ΜΗ' (48)

(Ματθ. γ', 58 - δ', 12)

Β «Καὶ δταν ἐτελείωσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς αὐτὰς ἔφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ» (Ματθ. 13, 53).

Διατί εἶπεν αὐτὰς (τὰς παραβολὰς); Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο καὶ ἄλλας νά εἶπῃ. Διατί δὲ καὶ ἀναχωρεῖ; Ἐπειδὴ ἤθελε νά σπεῖρῃ παντοῦ τὸν λόγον. «Καὶ ἀφοῦ ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἐδίδασκειν αὐτοὺς (τοὺς Ναζαρηνοὺς) εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν».¹ Καὶ ποῖαν πατρίδα του ὀνομάζει τώρα; Κατὰ τὴν γνώμην μου τὴν Ναζαρέτ. «Δὲν ἔκανε ἐκεῖ πολλὰ θαύματα».² λέγει· **Γ** εἰς τὴν Καπερναοῦμ ὁμως ἔκανε θαύματα. Δι' αὐτὸ καὶ ἔλεγε· «Καὶ οὐ Καπερναοῦμ, ποὺ ἐξυμῶσθῃς μέχρι τὸν οὐρανόν, μέχρι τὸν Ἄβην θὰ κατακημιωθῇ» διότι ἂν τὰ μεγάλα θαύματα ποὺ ἔγιναν σὲ οὐρανόν, ἐπραγματοποιούντο εἰς τὰ Σέβωμα, θὰ ἤμποροῦσαν νά παραμεινοῦν μέχρι σήμερον.³ Ὅταν ἦλθεν ἐκεῖ ἀφῆσεν τὰ θαύματα, διὰ νά μὴ τοὺς ἀνάψῃ περισσότερο φθόνον, μήτε νά τοὺς καταδικάσῃ αὐστηρότερον, ἐφ' ὅσον ἡ ἀπίστια τῶν θὰ ἐνισχύετο· προτιμᾷ τὴν διδασκαλίαν, ποὺ δὲν εἶναι μικρότερον θαῦμα ἀπὸ τὰ θαύματα. Διότι καὶ οἱ καθ' ὀλοκληρίαν ἀνόητοι πρέπει νά θαυμάσωσιν καὶ **Δ** νά ἐκπλαγοῦν ἀπὸ τὴν δύναμιν τῶν λεγομένων, ἐνῶ αὐτοὶ ἀπὸ τῆς τῶν ταπεινώσεων ἀπὸ τὸν νομιζόμενον ὡς πατέρας τοῦ (τὸν Ἰωσήφ).⁴ Ἐν καὶ εἶχαν πολλὰ παραδείγματα ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρόνια καὶ εἶδαν γενναῖα πατριά ἀπὸ ἀσέμους πατέρας. Διότι καὶ ὁ Δαυὶδ ἦτο υἱὸς κάποιου

1. Ματθ. 13, 54.

2. Ματθ. 13, 54.

3. Ματθ. 13, 58.

4. Μετὰ περιφροσύνης ἔλεγον· «ὅχι» αὐτὸς ἔστιν ὁ τοῦ τάτουος (= μαρτυροῦ) υἱός· (Ματθ. 13, 56).

ἀσημάντου γεωργού· καὶ ὁ Ἄμωσ, γιδοβοσκὸς ὁ ἴδιος, (ἦτο παιδί) γιδοβοσκῷ· καὶ ὁ Μωϋσῆς ὁ νομοθέτης εἶχε πατέρα ἀσκυκρίτας κατώτερον του.

Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἔπρεπε πρὸ παντός νὰ προσκονοῦν καὶ κατάλληλοι νὰ θαυμάζου, ἐπειδὴ ἂν καὶ ταπεινῆς καταγωγῆς, ἐλάλει τόσον ὕψηλά (λόγια)· διότι ἦτο ὀλοφάνερον πῶς (ὅσα ἔλεγε) δὲν προήρχοντο ἀπὸ φροντίδας ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Θεῖαν Χάριν· αὐτοὶ ὅμως αὐτά, πού ἔπρεπε νὰ θαυμάζου, αὐτὰ χρησιμοποιοῦν ὡς ἀφορμὴν διὰ νὰ περιφρονοῦν (τὸν Ἰησοῦν). Συνεχῶς δὲ εἰς τὰς συναγωγὰς συγχάζει, διὰ νὰ μὴ τὸν κατηγορήσου, πῶς, ἔπερνώντας θλον τὸν χρόνον Του εἰς τὴν ἔρημον, κάνει σὺγκισμα καὶ πολεμᾷ τὴν πολιτείαν. Κατάλληλοι λοιπὸν καὶ γεμάτοι ἀπορίαν ἔλεγον «Ἀπὸ ποῦ ὑπάρχει εἰς αὐτὸν αὐτὴ ἡ σοφία καὶ αὐτὰ αἱ δυνάμεις (τῆς θαυματουργίας)»; — Ἰνδομαζαν τὰ θαύματα δυνάμεις ἢ καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν σοφίαν. — «Δὲν εἶναι αὐτὸς τὸ παιδί τοῦ μαραγκοῦ;»⁵ Μεγαλύτερον τάρτα (ἦτο) τὸ θαῦμα καὶ περισσότερα ἢ ἐκπληξίς. «Δὲν λέγεται ἡ μητέρα αὐτοῦ Μαρία; καὶ αἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσήφ καὶ Ζέβων καὶ Ἰούδας;»⁶ Καὶ ὅλα αἱ ἀδελφαὶ του δὲν εὐρίσκονται μαζί μας; Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν τὰ κατέχει ὅλα αὐτά; Καὶ ἐσκονοῦντο μὲ αὐτόν.⁷ Ἐλέπεις ὅτι εἰς τὴν Ναζαρέτ συναμιλεῖ; Δὲν εἶναι ἀδελφοὶ αὐτοῦ — λέγει — ὁ τάδε καὶ ὁ τάδε; Καὶ τί μὲ αὐτό; Διότι ἀπὸ ἐδῶ ἔπρεπε οἱ νὰ ὀδηγηθῆτε περισσότερον εἰς τὴν πίστιν. Ἀλλὰ θεοβίως εἶναι κακὸν πράγμα ὁ φθόνος, καὶ πολλὰς φορές (κεντριζόμενος ἀπὸ τὸν φθόνον ὁ φθονερός) κτυπέται μόνος του. Διότι ἐκεῖνα τὰ γεγονότα, πού ἦσαν παράδοξα καὶ ἀξιοθαύμαστα καὶ ἀρκετὰ διὰ νὰ τραβήξου (τὴν πίστιν ταν), αὐτὰ τοὺς ἐσκονοῦντο. Πι τάχα νὰ τοὺς εἶπεν ὁ Χριστός; «Ἰουθενὰ δὲν περιφρονεῖται προφήτης» — τοὺς ἀπήντησε — «παρὰ μόνον εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὸ σπῆτι του. B Καὶ δὲν ἔκανε ἐκεῖ πολλὰ θαύματα ἐξ αἰτίας τῆς ἀπιστίας ταν».⁷ Ὁ δὲ Λουκᾶς λέγει· «καὶ δὲν ἔκανε ἐκεῖ σημεῖα πολλὰ». Καὶ ὅμως, ἦτο λογικὸν νὰ κἀνῃ. Ἄν προεβιάζεν εἰς τὴν σκέψιν Του ὁ πόθος νὰ

5. Ματθ. 13, 54 - 55.

6. Ματθ. 13, 56 - 57.

7. Ματθ. 13, 56.

Τὸν θαυμάζου (ἐπειδὴ καὶ τότε ἐθαυμάζετο), διατί δὲν ἔκανε (θαύματα); Διότι δὲν ἔθλεπε τὴν δυνάμιν Του ὡς ἀφορμὴν πρὸς ἐπίδειξιν, ἀλλὰ πρὸς τὸ συμφέρον τος. Ἀφοῦ λοιπὸν δὲν παρουσίαζαν πνευματικὴν πρόδοαν ἐκείνοι, δι' αὐτὸ παρέθλεψεν τὸ ἴδικόν Του, διὰ νὰ μὴ αὐξήσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν κόλασιν. Καὶ πρόσεξε μετὰ ἀπὸ πόσον χρόνον ἦλθε πρὸς αὐτούς, καὶ πόσα θαύματα ἐφανέρωσεν, οὔτε ὅμως ἔπει συνηθῆσαν, ἀλλὰ ἐξασκοῦντο οἱ αὐτοὶ νὰ κατῶνται ἀπὸ τὸν φθόνον. Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν ἔκανε καὶ ὀλίγα θαύματα; Διὰ νὰ μὴ λέγουσιν «ἰατρὲ C θεράπευσε τὸν ἐσόντὸν σου»;⁸ Διὰ νὰ μὴ λέγουσιν, μᾶς πολεμᾷ, εἶναι ἐχθρὸς μας, καὶ τοὺς δικούς του περιφρονεῖ; διὰ νὰ μὴ λέγουσιν, ὅτι ἂν εἶχαν γίνεθαι θαύματα καὶ ἡμεῖς θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ πιστεύσωμεν. Διὰ τοῦτο καὶ ἔκανε, καὶ συνεκρατήθη· τὸ πρῶτον μὲν διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ (χρῆμα) αὐτοῦ· τὸ δὲ δεύτερον διὰ νὰ μὴ τοὺς καταστήσῃ περισσότερον ἀξιοκατακρίτους. Βάλε δὲ καλά εἰς τὸν νοῦν σου τὴν δυνάμιν αὐτῶν, πού λέγει· ἂν καὶ ἀπὸ φθόνον κατεῖχοντο, ἐν τούτοις τὰ ἐθαύμαζον. Ἄλλ' ὅπως ἀκριθῶς εἰς τὰ ἔργα (τοῦ Ἰησοῦ) δὲν κατηγοροῦν αὐτό, πού γίνεται, ἀλλὰ αἰτίας κατασκευάζουσιν ἀνυπάρκτους, λέγοντες «μὲ τὸν Βεελζεβοῦλ» ἐκιδιώκει (ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους) τὰ δαιμόνια,⁹ ἔτσι καὶ ἐδῶ δὲν κατακρίνουσιν τὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ καταφεύγουσιν D εἰς τὴν μηδαμινὴν καταγωγὴν Του. Κἀνε μου τὴν χάριν καὶ πρόσεξε σὺ τώρα τὴν κωλωσίνην τοῦ διδασκάλου, πού δὲν τοὺς ὕβριζει, ἀλλὰ μὲ πολλὴν πραότητα τοὺς λέγει· «Ἰουθενὰ δὲν περιφρονεῖται προφήτης παρὰ μόνον εἰς τὴν πατρίδα του». Καὶ δὲν ἐταμάτησεν ἐδῶ, ἀλλὰ προεθέσεν· «καὶ εἰς τὸ σπῆτι του»· αὐτὸ μού φαίνεται πῶς τὸ προεθέσεν ὑπαινισσόμενος τοὺς ἀδελφούς του.¹⁰ Εἰς δὲ τὸν Λουκᾶν καὶ παραδείγματα ἐπικαλεῖται δι' αὐτὸ τὸ ζήτημα λέγων πῶς οὔτε ὁ Ἥ-

Τα. Λουκ. 4, 23.

8. Λουκ. 11, 18.

9. Βεελζεβούλ (= Βεελ - Σεβούλ) ὁ κύριος τοῦ κατωθηνίου κόσμου, θεοῦ τῶν φιλισαίων.

10. Ἄδελφοι· καὶ Ἰησοῦ ἐνενοῦνται τὰ ἐκ προηγουμένου γένησιν τοῦ Ἰωσήφ τέκνου, ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς ὁ; Ἄνωθεν; Ἰὸς καὶ λόγος καὶ Θεοῦ· καὶ ὡς ἐκ Ἰνδουῶν; Ἄγιον ἐνανθρωπήσας δὲν εἶχαν ἀδελφούς κατὰ σάρκα.

λιας ήλθε πρὸς τοὺς συγγενεῖς, ἀλλὰ πρὸς τὴν χήραν, ποὺ ἦτο ἀπὸ ἄλλην φυλὴν οὐτε ἀπὸ τὸν Ἑλισσαίων ἑθεροπευθεῖ κανένας ἄλλος λεπρῶς (πατριώτης του) παρά ὁ ζενομερίτης Νεεμάν Ἰσραηλίταις οὐτε εὐεργετήθησαν, οὐτε Κ εὐεργετήσαν, ἀλλὰ οἱ ἔνοι. ¹¹ Τὰ λέγει δὲ αὐτὰ διὰ τὴν φανερώσει τὴν ποιήσανε τὴν ὥρα με Αὐτὸν.

«Ἰσάτ' ἔκεινον τὸν καιρὸν ἐπιπροφορήθη ὁ Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν φήμην τοῦ Ἰησοῦ. ¹² Διότι ὁ βασιλεὺς ὁ Ἡρώδης, ὁ πατέρας του, ποὺ εἶχε σκοτώσει τὰ παιδιὰ. εἶπεν ἀποθάνει. Δὲν σημειώνει δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς ἔτσι ἀπλῶς, χωρὶς λόγον, τὸν καιρὸν, ἀλλὰ διὰ τὴν μάθησιν τὴν ἀλαζονείαν τοῦ τυράννου καὶ τὴν ἀδιαφορίαν του. **498** Διότι δὲν ἐφρόντισε νὰ μάθη ἀπὸ ἐνωρίς δι' Αὐτὸν (τὸν Ἰησοῦν) ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ πολὺν καιρὸν. Πραγματικὰ τέτοιοι εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἔχουν εἰς τὰ χέρια τοὺς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ τοῦ κόσμου καὶ φέρουν ἐπάνω τοὺς τὸν ὄγκον μεγάλης ὀλικῆς δυνάμεως πολὺ ἀργὰ τὰ μαθαίνου ἀυτὰ, ἐπειδὴ δὲν πολυασχολοῦνται μετὰ αὐτὰ (τὰ πνευματικὰ ζητήματα). Σὺ κάνε μου τὴν χάριν νὰ προσέξῃς πῶσον μεγάλο πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀρετὴ ἀφοῦ καὶ δὲν ἔχη πᾶ ἀποθάνει (ὁ ἐνάρετος) τὸν φοβᾶται, καὶ ἀπὸ τὸν φόβον φιλοσοφεῖ διὰ τὴν ἀνάστασιν. Διότι — λέγει — «εἶπεν (ὁ Ἡρώδης) εἰς τοὺς ἀνθρώπους του αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰωάννης, ποὺ ἐγὼ ἐσκότωσα· αὐτὸς ἀνεστήθη ἀπὸ τοὺς νεκροῦς B καὶ δι' αὐτὸ, μέσω αὐτοῦ, γίνονται θαύματα». ¹³ Εἶδες πῶσον ἔχει ἐνστάθ ὁ φόβος; Διότι οὕτε καὶ τότε ἐτόλμησε νὰ φανερώσει τίποτε ἐξω (εἰς τὸν κόσμον), ἀλλὰ τὸ λέγει μόνον εἰς τοὺς ὀπηρέτας του. Ἀλλὰ ὅμως καὶ αὐτὴ ἡ γνώμη εἶναι παράλογος καὶ στρατιωτικῆ. Διότι κανεὶς δὲν ἔκανε τίποτε ἐξω ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ αὐτὰ εἶναι λόγια φιλοτιτέτου. Ἔχω τὴν γνώμην ὅτι αὐτὰ εἶναι λόγια φιλοτιτίας καὶ φόβου. Διότι κάτι τέτοιο παθαίνουν οἱ παράλογοι ἄνθρωποι· μπερδεύουν (μέσω εἰς τὴν ψυχὴν των) πολλὰς φοράς ἀντίθετα πᾶσθ. ¹⁴ Οὐ δὲ Λουκᾶς λέγει, ὅτι ἔλεγον οἱ ὄγλοι: «Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἥλλας, ἢ ὁ Ἱερεμίας, ἢ ἔλεγον αὐτὸς ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους προφήτας». ¹⁵ αὐτὸς δὲ (ὁ

11. Λουκ. 4, 27.
12. Ματθ. 14, 1.
13. Ματθ. 14, 2.
14. Λουκ. 9, 8.

Ἡρώδης) ὡσάν νὰ ἔλεγε κάτι σφώτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, εἶπεν αὐτὸ. Φυσικὰ ὁ ἴδιος, προηγουμένως, ὅταν οἱ ἄλλοι ἔλεγον πῶς αὐτὸς (ὁ Ἰησοῦς) εἶναι ὁ Ἰωάννης (διότι πολλοὶ C καὶ αὐτὸ ἰσχυρίζοντο), τὸ ἠρνεῖτο καὶ ἔλεγεν, μετ' ὀπρηφάνειαν καὶ καμάρ, πῶς ἐγὼ τὸν (Ἰωάννην) ἐγὼ σκοτώσει. Αὐτὸ τὸ θεθαίνει καὶ ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Μάρκος, πῶς, δηλαδή, ἔλεγεν «ἐγὼ ἀπεκεφάλισα τὸν Ἰωάννην». ¹⁶ Ὅταν ὁμοῦ αὐτὴ ἡ φήμη ἐσταμάτησεν, τότε πλέον καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια λέγει μετὰ τοὺς πολλούς. Μετὰ ὁ Εὐαγγελιστὴς μᾶς διηγείται καὶ τὴν ἱστορίαν. Καὶ διὰ ποῖον λόγον δὲν μᾶς τὴν παρουσίαν προηγουμένως; Διότι καὶ ὀλικῆρον τὸ συγγραφικὸν τὰς ἔργων εἶχε σκοπὸν νὰ ἀναφέρῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ δὲν ἠσυχολοῦντο μετὰ τίποτε ἄλλο ἄσχετον μετὰ αὐτὰ, ἐκτός ἂν καὶ πάλιν αὐτὴ ἡ παρέκκλισις ἐπρόκειτο νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ἴδιαν (υπόθεσιν τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ). **D** Ἐπομένως, οὐτε τώρα δὲ ἀνέφεραν τὴν ἱστορίαν (τοῦ Ἰωάννου), ἂν δὲν ἐπρόκειτο διὰ τὸν Χριστόν καὶ διότι ἔλεγεν ὁ Ἡρώδης, ὅτι ἐκεῖνος (ὁ Ἰωάννης) ἀνεστήθη. ¹⁷ Ὁ δὲ Μάρκος λέγει, ὅτι ὁ Ἡρώδης ἐτιμῶσε πᾶρα πολὺ τὸν ἄνδρα, παρ' ὅσον ὅτι ἠλέγητο (ἀπὸ τὸν Ἰωάννην). ¹⁸ Τόσον σπουδαῖον πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀρετὴ. Μετὰ προχωρώντας εἰς τὴν ἀφήγησιν, λέγει τὰ ἐξῆς: «Διότι συνέλασεν ὁ Ἡρώδης τὸν Ἰωάννην, τὸν ἔδεσεν, καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν φυλακὴν, ἕξ αἰτίας τῆς Ἡρωδιάδος τῆς γυνακὸς Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἐπειδὴ τοῦ ἔλεγεν ὁ Ἰωάννης: "Ἦν σοὺ ἐπιτρέπεται νὰ τὴν ἔχῃς παρανόμως". Καὶ ἐνὸς ἤθελε νὰ τὸν σκοτώσῃ, (δὲν τὸ ἔκανε, διότι) ἐφοβήθη τὸν ὄγκον, ἐπειδὴ τὸν θεωροῦσαν προφήτην». ¹⁹ Καὶ διὰ ποῖον αἰτίαν δὲν λέγει τίποτα εἰς ἐκείνην (τὴν Ἡρωδιάδα), ἀλλ' ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἄνδρα; Διότι ἐκεῖνος ἦτο ὁ πῶ ἀρμόδιος. Πρόσεξε δὲ πῶσον ἀπᾶλὰ Κ περιγράφει τὴν κατηγορίαν, μᾶλλον ὡσάν νὰ διηγῆται ἱστορίαν, παρὰ ὡσάν νὰ παρουσιάζῃ κατηγορίαν. ²⁰ Ὅταν ὁμοῦ ἐάρταξε ὁ Ἡρώδης τὰ γενέθλια του — λέγει — «ἐχόρευον ἀναιδέστατα ἡ κόρη τῆς Ἡρωδιάδος ἄμπρός εἰς τοὺς προσκεκλημένους καὶ (αὐτὸ) εὐχαρίστησε τὸν Ἡρώδη». ²¹ Ὡ δια-

15. Ματθ. 14, 18 καὶ Λουκ. 9, 9.
16. Ματθ. 9, 30.
17. Ματθ. 14, 3 - 5.
18. Ματθ. 14, 6.

θολικόν συμπόσιον ὡ σατανικόν θέατρον ὡ παράνομος χορός καί, ἀκόμη, πιά παράνομο κέρδος τοῦ χοροῦ. Διότι (ὁ Ἡρώδης) ἐτόλμησε νά κάνει φόνον, τόν πῶ δαυλιρὸν ἀπὸ ἄλλους τοὺς ἄλλους φόνους, **496** καὶ ἐκεῖνος, πού ἤβριζε νά στεφανωθῆ καὶ νά ἀνακηρυχθῆ (μικητής), κατεσφάζετο μέσα (εἰς τὴν φυλακὴν): καὶ τὸ τρόπαιον τῶν δαιμόνων τοποθετήθηκε ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι. Διότι λέγει «ἐχόρευσε ἀναϊδέστατα ἡ κόρη τῆς Ἡρωδιάδος ἐμπρὸς εἰς τοὺς προσκαλημένους καὶ (αὐτὸ) εὐχαρίστησε τὸν Ἡρώδη. Διὰ τοῦτο μὲ ὄρκον τῆς ὑποχέστη (δημοσίας) πῶς θά τῆς δώσῃ ὅ,τιδήποτε τὸ ζήτησῃ. Ἐκείνη δασκαλεμένη ἀπὸ τὴν μητέρα της, δῶσέ μου — εἶπε — ἐπάνω σὲ πιάτο τὸ κεφάλι τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ». **4** Τὸ ἔγκλημα εἶναι διπλό, καὶ διότι ἐχόρευσε καὶ διότι ἄρεσεν (εἰς τὴν συντροφιά) καὶ ἄρεσεν τόσο, ὥστε καὶ φόνον νά εἰσπράξῃ ὡς μισθόν. Εἶδες πῶς εἶναι ὁμός; Πῶς εἶναι ἀναίσθητος; Πῶς εἶναι ἀνόητος; Διότι τὸν μὲν ἑαυτὸν τοῦ τὸν κρίνει ὑπεύθυνον νά πηρήσῃ τὸν ὄρκον **5** ἐνῶ εἰς ἐκείνην (τὴν κόρην τῆς Ἡρωδιάδος) τῆς δίδει τὴν ἐξουσίαν νά ζητήσῃ (ὅ,τι θέλει). Ἀφοῦ δὲ εἶδε πῶς (ἀπ' ἄλλα αὐτὰ) ἐβγήκε τὸ κακόν, ἐλυπήθη, λέγει ἂν καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν (τὸ κακόν) τὸν ἔθεσεν. Διατί λοιπὸν λυπᾶται; Τέτοια εἶναι ἡ ἀρετὴ κρίνεται ἀξία θαυμασμοῦ καὶ ἐπαίνου καὶ ἀπὸ τοὺς κακοὺς ἀκόμα. Ἄλλ' ὡ τὴν τρελλή! **6** Ἐπρεπε καὶ αὐτὴ νά τὸν θαυμάζῃ, ἔπρεπε καὶ αὐτὴ νά τὸν προσκυνῇ, διότι τὴν ἀπερῆσεν ἐνῶ τὴν ἀτίμαζεν (ὁ Ἡρώδης), **7** αὐτὴ ὅμως συνήργησεν εἰς τὸ δράμα καὶ τοποθετεῖ παγίδα καὶ ζητεῖ χάριν σατανικὴν. «Αὐτὸς δὲ ἐφοθήθη διὰ τοὺς ὄρκους» — λέγει — «καὶ διὰ νά μὴ ἐκτεθῆ εἰς τοὺς συναιτημόνας». **8** Καὶ πῶς, (ὁ Ἡρώδης) δὲν ἐφοθήθη **9** τὸ φοβερώτερον; Διότι ἂν ἐφοθήθη τὸ ὅτι θά ἔχη μάρτυρας τῆς ἐπιτορκίας σου, πολὺ περισσότερον ἔπρεπε νά φοβηθῆς νά ἔχης τόσοσδήποτε μάρτυρας μίαν τόσοσ παρανόμου σφαγῆς. Ἐπειδὴ δὲ νομίζω ὅτι πολλοὶ ἀγνοοῦν καὶ τὸ θέμα τοῦ ἐγκλήματος, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἐγενήθη ὁ φόνος, εἶναι

19. Ματθ. 14, 7 - 8.

20. Ἐλέγηεν ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος τὸν Ἡρώδη, διότι συνέχεν παρανομίαν μετὰ τὴν Ἡρωδιάδα, ὑπερῆσθη τὴν τιμὴν τῆς γυναίκας τοῦ εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς προσηλυτικῆς τῆς γυναίκας.

21. Ματθ. 14, 9.

ἀνάγκη νά τὸ ἀναφέρωμεν καὶ αὐτὸ, διὰ νά μάθετε τὴν σύνεσιν τοῦ νομοθέτου. Ποῖος λοιπὸν ἦτο ὁ παλαιὸς νόμος, πού κατεπάτησεν ὁ Ἡρώδης καὶ ὑπερῆσεν ὁ Ἰωάννης; Αὐτοῦ πού ἀπέθνησκε χωρὶς παιδιὰ ἢ γυναῖκα ἔπρεπε νά δοθῆ εἰς τὸν ἀδελφόν.**10** Ἐπειδὴ ἦτο ἀπαρηγόρητον κακόν **11** ὁ θάνατος καὶ ἄλλα διετίθεντο διὰ τὴν ζωὴν, νομοθετεῖ (ὁ Νομοθέτης) νά παίρῃ γυναῖκα του (τὴν χήραν) ὁ ἐπιζῶν ἀδελφός καὶ νά δομαζῇ τὸ παιδί, πού θά γεννηθῆ, μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀποθαμένου, διὰ νά μὴ χαθῆ ἡ οἰκογένεια του. Διότι ἂν δὲν ἄφηνε παιδιὰ αὐτός, πού ἀπέθνησκε, πρᾶγμα πού εἶναι ἡ μεγίστη παρηγορία τοῦ θανάτου, τὸ πένθος θά ἦτο ἀδερᾶπτουτον. Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἐσκέφθη ὁ Νομοθέτης αὐτὴν τὴν παρηγορίαν δι' αὐτοὺς πού εἶχαν στερηθῆ τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ διέτασεν τὸ νεογέννητον νά θεωροῦται παιδί ἐκείνου (τοῦ μακαρίου). Ὅταν ὅμως ὑπῆρχε παιδί, δὲν ἐπετρέπετο πλεόν αὐτὸς ὁ γάμος. Καὶ διὰ ποῖον λόγον; **12** λέγει διότι ἂν μὲ ἄλλον ἐπετρέπετο (νά ὕπανδρευθῆ), πολὺ περισσότερον μὲ τὸν ἀδελφόν. Καθόλου, (ὁ Νομοθέτης) ἐπιθυμεῖ νά συνεχισθῆ ἡ συγγένεια καὶ νά ὑπάρχουν πολλὰ ἀσφαμα ἐνοχύσιος τῶν μεταξὺ (συγγενῶν) θεσμιῶν. Διατί λοιπὸν καὶ ἔταν (ὁ ἀδελφός) ἀπέθνησκε χωρὶς παιδί, δὲν ἐπιμεθετο (τὴν χήραν) ἄλλος; Διότι ἔτσι δὲν θά ἔμποροῦσε νά θεωρηθῆ ὅτι τὸ παιδί ἦτο τοῦ μακαρίου τῶρα δὲ ὅμως πού τὸ ἔθερνε ὁ ἀδελφός, τὸ ἐπιτόμημα γίνετο πεντικόν. Ἄλλωστε οὐτε κατεῖς ἄλλος εἶχεν ἀνάγκην νά ἀναστήσῃ τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀποθαμένου: αὐτὸς ὅμως εἶχεν ἀποκτήσει τὸ δικαίωμα ἀπὸ τὴν συγγένειαν.**13** **14** Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἡρώδης ἔπιασε ἐρωτικὰς σχέσεις μετὰ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀποθαμένου ἀδελφοῦ του, ἂν καὶ εἶχε παιδί, διὰ τοῦτο τὸν κατηγορεῖ ὁ Ἰωάννης, καὶ κατηγορεῖ μαλακά, δείχνοντας καὶ τὴν ἐπιεικείαν μαζί μετὰ αὐστηρὰ λόγια. Σὺ κάνε μου τὴν χάριν καὶ πρόσεξε πῶς ἦτο σατανικόν ὅλο τὸ θέατρον. Διότι πρῶτον ἐσχηματίσθη ἀπὸ μεθῶσι καὶ ἀπόλαυσιν, δι' αὐτὸ καὶ τίποτε καλὸν δὲν ἔμποροῦσε νά γίνῃ. Δεύτερον, διότι εἶχε διεφθαρμένους θεατὰς καὶ αὐτός, πού τοὺς ἐκάλεσε διὰ διασκεδάσαι ὁ πῶ παράνο-

22. Λευκ. 25, 5 - 10.

23. Κατὰ τὴν ἀπόφιν τοῦ ἱεροῦ Χριστοστόμου ὁ Νομοθέτης τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης παρέχετο τὸ δικαίωμα τοῦ γάμου αὐτὸς μόνον τῆς παύσεως ὑπὲρ τοῦ ἐκθανόντος ἀδελφοῦ.

μος από δλους. Τρίτον ή σκέψις, ή παράλογη. Τέταρτον, ή κόρη, διά την όποιαν ό γάμος ήτο παράνομος και πού έπρεπε νά κρύβεται, επειδή, έξ αίτίας της διεσώρετο ή ύπόληψις τής μητέρας της, έρχεται γεμάτη άδιαντροπαλία (εις την διασκέδασιν) και σκεπάσει, άν και κόρη, διας τας πόρνις (με την άναίδειαν της). Άλλά και Β ό καιρός (τής εορτής) δέν προσφέρει και μικρότερον άφορμήν διά νά κατηγορηθή κανείς αυτήν την παρανομίαν. Διότι όταν αυτός (ό Ήρώδης) έπρεπε νά εδχαριστή τόν Θεόν, διότι κατά την ήμέραν εκείνην τόν έφερον εις τό φώς, τότε άκριβώς άποτολμά εκείνα τά παρανόμα (πράγματα).²³ Όταν έπρεπε νά τόν έλευθερώσῃ από τά δεσμά, τότε προσθέτει και την σφαγήν εις τά δεσμά.²⁴ Ακούσατε δια από τά άνύπανδρα κορίτσια, πρό παντός δέ δια από τας ύπανδρευμένιας γυναίκας καταδέχεσθε νά κάνετε τοιαύτας άσχημίας εις τούς γάμους άλλων, νά πηδάτε και νά χορεύετε και νά έντροπιάζετε έτσι την ανθρωπίνην φύσιν. Ακούσατε και οι άνδρες, διαοι τρέχετε εις τά (πολυέξοδα και) πολυτελή συμπόσια και γεμάτα μέθη C και φοβήθητε τό θάραθρον του Διάβολου. Διότι με αυτόν τόν τρόπον ένίκησε κατά κράτος τότε και εκείνον τόν θάλλον, ώστε νά όρκισθῃ πώς θά έδινε και τά μισά από την Βασιλείαν του. Αυτό λέγει μετá θεσπαιώσεως ό Μάρκος, πώς «όρκισθῃ εις αυτήν, πώς ό,τι και άν μου ζητήσῃ, θά σοῦ τό δώσω, μέχρι και την μισή μου βασιλείαν».²⁵ Τόσον δά εκτιμώσῃ την ίδικήν του έξουσίαν, καθώς έτσι αϊγμαλωπίσθη από τό πάθος του, ώστε νά παραιτηθῇ απ' αυτήν δι' ένα χορόν. Και διατί θαυμάζει, άν τότε συνέβαιναν αυτά, αφού και τώρα άκόμα, μετá από τόσον ύψηλήν φιλοσοφίαν, πολλοί από αυτούς τούς θηλυπεπίεις νέους και τας ψυχάς των άκόμη προσφέρουν διά τόν χορόν, χωρίς νά έχουν ανάγκην και από όρκον; Διότι αφού καταντήσουν αϊγμαλωπι C τής ήδονής άγονται και φέρονται όπου ήμπορεί νά τούς τραθήξῃ ό λύκος. Αυτό πού έπαθε τότε και εκείνος ό παράφρων, πού παρεφρόνησεν εις δύο περιπτώσεις, άξεπεράστου παραφροσύνης, νά δώσῃ έξουσίαν εις

23. Ημετέ δεσπασίμεθα νά εδχαριστοῦμε τόν Θεόν, κατά την ήμέραν τόν γενεθλίον μας, τότε μετ έφερον εις τό φώς τής ήμέρας.

24. Η επικρατέστατα συνέβη να θείων χάριν οι Ήρωδώνες εις τούς καταβόλους.

25. Μαρκ. 6, 23.

εκεινην, πού ειχε τόσον τραλλοσύνη και μεθύσει από τό πάθος και σε τίποτα δέν ύποχωρούσε και νά δέσῃ καλά την ύπόσχασίν του με τόν περιορισμόν του όρκου. Άλλά άν υπήρξεν εκείνος τόσον παράνομος, πού παράνομον από δλους ήτο τό γύναιον, και από την κόρη και από τόν τύραννον. Διότι ή άρχιτεκτόνισσα δλων τών κακών και πού έξέφυγε δλόκληρη την τραγωδία ήτο αυτή: αυτή πού πρό παντός έπρεπε νά εγνωμομή τόν προφήτην (Ίωάννην). Επειδή και ή θυγατέρα της Ε από αυτήν επέισθη και άδιαντροπήσε και έχόρευσε και έζήτησε τόν φόνον (του Ίωάννου): και ό Ήρώδης από αυτήν έσσηγνεύθη. Βλέπεις πώς έλεγε σωστά ό Χριστός: «β-ποιος άγαπά τόν πατέρα του ή την μητέρα του περισσότερον από έμένα, δέν είναι αξίός μου».²⁶ Διότι άν αυτή έφήρμοζεν αυτόν τόν νόμον (του Χριστού) δέν θά παρέβαινε τόσους νόμους, δέν θά διεπράττειν αυτόν τόν άποτρόπιον φόνον. Διότι τί υπάρχει χειρότερον από την θηριωδίαν αυτήν; Φόνον, πού τόν ζητεί ώσαν χάριν, φόνον παράνομον, φόνον (πού τόν απαιτεί) εμπρός εις δλους και άδιαντροπίας; ~~Αλλά~~ Διότι δέν έπλησίωσε (τόν Ήρώδη) Ιδιαίτερως (και δέν) συνωμύλησε (κρυφά μαζί του) δι' αυτά, άλλα δημοσίως και αφού έπέταξε κάτω την μάσκα και έπήρε συνήγορον τόν Διάβολον, έτσι πλέον ειπεν αυτό πού ειπεν. Πραγματικά εκείνος (ό Διάβολος) και αυτήν έκανε νά επιτύχῃ εις τόν χορόν, και τόν Ήρώδη τότε νά αϊγμαλωπίσῃ. Διότι όπου χορός εκεί και Διάβολος, διότι ουτε και ό Θεός μας έδωσε τά πόδια δι' αυτό (να χορεύωμεν), αλλά διά νά θεσπίσωμεν κανονικά όχι διά νά συμπεριφερώμεθε άδιαντροπα, όχι διά νά πηδώνμεν ώσαν τας καμήλους (και άν εκείνοι προκαλοῦν άθλιαν όταν χορεύουν, πού περισσότερον βέβαια αι γυναίκας), αλλά διά νά χορεύωμεν μαζί με τούς Άγγέλους. Β Διότι άν τό σώμα είναι άσχηρόν όταν τέτοιας άσχημίας διαπράττῃ, πού περισσότερον ή ψυχή. Τέτοιους χορούς χορεύουν οι δαιμόνια, τέτοια άδιαντροπα άσπεία κάνουν οι ύπηρέται τών δαιμόνων. Πρόσεξε δέ και την ίδίαν την αίτησιν. «Δώσε μου έδώ επάνω εις τό πιάτο τό κεφάλι του Ίωάννου του Βαπτιστοῦ».²⁷ Είδες την άναίσχυνην, πού έχει χάσει πιά τό

26. Ματθ. 10, 37.

27. Ματθ. 14, 8.

κακίνισμα τῆς ἐντροπῆς, ποῦ ἔχει δοθῆ δόξα κληρῆ εἰς τὸν Διάβολον; Καὶ τὸ ἀξίωμα ἐνθymείται, καὶ οὔτε αἰσθάνεται ἐντροπῆν, ἀλλ' ὡσανὺ νὰ ὀμιλῇ διὰ κάποιο φαγητόν, ἔτσι ζητεῖ νὰ τῆς φέρουν ἐπάνω εἰς ἕνα πιάτο τὸ ἱερό ἐκεῖνο καὶ μακάριο κεφάλι (τοῦ Προδρόμου). Καὶ οὔτε κἀν ἀναφέρει τὴν αἰτίαν διότι οὔτε καὶ εἶχε νὰ εἰπῇ τίποτε· ἀλλ' ἔτσι, χωρὶς λόγον, ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ τιμηθῇ μὲ τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων. Καὶ δὲν εἶπεν, ἀδήγησε αὐτὸν C (τὸν Ἰωάννην) ἐδῶ μέσα, καὶ κατάσφραξε τὸν· διότι δὲν ἤμποροῦσε νὰ ὑποφέρῃ τὸ θάρρος τῶν ἐλέγχων του οὔτε ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀποθάνῃ. Καὶ διότι ἐφοβείτο ὅτι θὰ ἀκούσῃ τὴν φρικτὴν φωνὴν καὶ ὅταν ἀκόμη θὰ κατεσφραζέτο· διότι οὔτε ὅταν θὰ ἐπρόκειτο νὰ ἀποκεφαλίσθῃ, θὰ ἤμποροῦσε νὰ σιγήσῃ. Δι' αὐτὸ λέγει· «ὡς ἐμοὶ ἐδῶ ἐπάνω εἰς τὸ πιάτο»· ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ νὰ ἰδῶ ἐκείνην τὴν γλώσσαν νὰ σωπαίνῃ. Διότι δὲν ἐφρόντιζε μονάχα νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τοὺς ἐλέγχους, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν πατήσῃ καὶ νὰ τὸν περιγελάσῃ νεκρόν. Ὁ δὲ Θεὸς μακροθυμοῦσε καὶ οὔτε ἔριξε κεραυνὸν ἀπὸ ὕψηλά, οὔτε κατέφλεξε τὸ ἀδιάντροπον πρόσωπον· οὔτε διέταξε τὴν γῆν νὰ ἀνοίξῃ καὶ νὰ καταπιῇ τὸ ἀμαρτωλὸν ἐκεῖνο συμπόσιον στεφανώοντας ἔτσι καὶ τὸ δίκαιον μὲ τὸ πάρα πάνω καὶ D ἀφήνοντας, συγχρόνως, μεγάλην παρηγορίαν δι' ἑσῶς, μετὰ ἀπὸ αὐτὰ, θὰ πάσχουσι κατὰ ἀδικίαν.

Ἄς τὰ ἀκούσωμεν λοιπὸν ἄσοι ὑποφέροντες ἀπὸ πονηρῶς ἀνθρώπου, ἐπειδὴ ζῶμεν ἐνάρετα. Διότι καὶ τότε ὁ Θεὸς ἀνεχότανε μακροθύμως νὰ κατασφαγῇ αὐτὸς ποῦ ἔζη εἰς τὴν ἔρημον, ποῦ ἦτο σφιγμένος μὲ τὴν δεσμάτιν ζῶνῃν, ποῦ ἦτο ἐνδεδωμένος μὲ τὸ τρίχινον ἱμάτιον, ὁ προφήτης, ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς προφήτας, αὐτὸς, ποῦ δὲν ἔχει μεγαλύτερον τοῦ ἀνάμεσα εἰς αὐτοὺς, ποῦ ἐγέννησαν γυναῖκες καὶ νὰ κατασφαγῇ, μάστιστα, ἀπὸ ἀκόλαστη κόρη καὶ διεφθαρμένη πόρνη, σὲ στιγμή ποῦ ἠγωνίζετο διὰ τοὺς θεϊκοὺς νόμους. Σκεπτόμενοι λοιπὸν αὐτὰ, ἅς ὑποφέρωμεν ὅλα ὅσα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πάσχωμεν μὲ γενναιοῦτητα. Διότι καὶ τότε αὐτὴ ἢ κακούργα καὶ παράνομη, μὲ ὄση μανία ἐπεθύμησε νὰ ἀποκρούσῃ αὐτὸν, ποῦ τὴν εἶχε λυπήσει, E μὲ τὴν δύναμιν ὀπίσθησε, ποῦ ἐχώρτασε ὄλον τὸν θυμὸν τῆς καὶ ὅμως ὁ Θεὸς τὸ ἀνεχότανε. Ἄν καὶ πρὸς αὐτὴν (ὁ Προδρόμος) δὲν εἶπε τίποτα, οὔτε τὴν κατηγορεῖ,

ἀλλὰ μονάχα τὸν ἄνθρωπον κατηγορεῖ. Ἄλλὰ ἡ συνειδήσις (τῆς) ἐστάθη πικρὸς κατηγορός. Δι' αὐτὸ καὶ ἐξέσπασε, μὲ ἀσυγκράτητη μανίᾳ, σὲ μεγαλύτερα κακὰ ποιούσα καὶ δογκωνότανε ἀπὸ τὸ κακό τῆς, καὶ ἐντροπίαζε ὄλον μαζί, τὸν ἑαυτὸν τῆς, τὴν θυγατέρα τῆς, τὸν πεθαμένον ἄνδρα τῆς, τὸν ζωντανὸν μοιχὸν (Ἡρώδη) καὶ προσπαθοῦσε νὰ ξεπεράσῃ (σὲ κακία) τὰ προηγούμενα. **A** Διότι — ἔλεγεν — ἂν ὑποφέρῃ (ὁ Προδρόμος) διότι μοιχεύει (ὁ Ἡρώδης) ἐγὼ θὰ τὸν κάνω καὶ φονέα καὶ σφαγέα τοῦ κατηγοροῦ. Ἀκούσατε ἄσοι αἰσθάνεσθε ἀδυναμίαν περισσότερον ἀπὸ ὅσον πρέπει εἰς τὰς γυναῖκας. Ἀκούσατε ἄσοι προθυμοποιεῖσθε νὰ ὀρκίσεσθε δι' ἀφανέρωτα (πράγματα) καὶ κάνετε ἄλλους κυρίους τοῦ χαμοῦ σας καὶ σκάθετε τὸν λάκκον σας. Διότι καὶ αὐτὸς (ὁ Ἡρώδης) ἔτσι ἐχάσθη. Περὶ μὲν θελαθὴ πὰς αὐτῆ (ἡ κόρη τῆς Ἡρωδιδόος) θὰ ζητήσῃ κατὰ ἀνάλογον μὲ τὸ δεῖπνον, ἐπειδὴ ἦτο (ἀνύπανδρος) κορίτσι καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ζητῇ, μέσα εἰς ἐσπρὴν καὶ συμπόσιον καὶ πανηγύρι, μὰ χάρι χαροῦμένη καὶ εὐχάριστη, ὅχι πάντως νὰ ζητῇ (κοιμῆνο) κεφάλι· καὶ ἐξηπατήθη. Ἄλλ' ὅμως καὶνὲν ἀπὸ αὐτὰ δὲν θὰ τὸν δικαιολογήσῃ. **B** Διότι ἂν ἐκεῖνη ἀπέκτησε μοιχὴν σκληρῶν ἀνδρῶν, **B** Διότι ἂν μεθρία, αὐτὸς ὅμως δὲν ἔπρεπε νὰ παραλογισθῇ, οὔτε ἔτσι ἀδικαίωτα καὶ πρόθυμα νὰ ἐκτελέσῃ τυραννικὰς διαταγὰς. Διότι ποῖος δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἀνατριγιάσῃ καθὼς θὰ ἔβλεπε τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο κεφάλι νὰ στάζῃ αἶμα, στυγμένον εἰς τὸ δεῖπνον; Ἄλλ' ὅχι ὅμως καὶ ὁ παράνομος Ἡρώδης, οὔτε ἢ πῶ ἀμαρτωλῆ ἀπὸ αὐτὸν γυναῖκα. Διότι τέτοιοι εἶναι αἱ γυναῖκες, ποῦ πίπτουσι εἰς τὴν πορνείαν εἶναι ἀπὸ ὄλου πῶ ἀδιάντροποι καὶ πῶ σκληροί. Διότι ἂν ἡμεῖς ὅταν ἀκούωμεν αὐτὰ ἀσθανόμεθα φρίκην, τί ἔπρεπε νὰ πάθῃ τότε ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον (ποῦ τὰ ἔβλεπε); Τί νὰ πάθουσι οἱ συνδαιτηθῆνες ὅταν ἔβλεπαν εἰς τὸ μέσον τοῦ συμπόσιου ἕνα νεόφυκτο κεφάλι νὰ στάζῃ αἶμα; Ἄλλ' ἢ ἀμοιβῶρος ἐκεῖνην γυναῖκα καὶ πῶ ἀγρία ἀπὸ τὰς C Ἐρινύας³⁸ δὲν ἔπαυε τίποτε ἀπὸ αὐτὸ τὸ θέαμα, ἀπὸ ἐναντίας ὀπερηφανεύετο· ἂν καὶ ἀπὸ τίποτε ἄλλο, ἀπὸ τὸ θέαμα μονάχα ἔπρεπε νὰ παραλύσῃ πλέον. Ἄλλὰ τίποτα τέτοιο δὲν ἔ-

³⁸ Ἡρακλειοποιεῖς τοῦ ἐλέγχου τῆς Συνειδήσεως, ποῦ ἐλάτρουσι αἱ ἀρχαὶ. Ἐπίσης ὡς θελήσῃς· σὺν ἁπλοῦσι μορφοῖ καὶ φθία ἐν' ἐκείνῃ; εἰς τὸ κεφάλι των.

παθε ή κακούργα, που διημύσε από αιμα προφητικό. Διότι τέτοια είναι ή πορνεία δεν κάνει (τάς γυναίκα)ς) μονάχα άσελγείς, αλλά και φόνισες. Αύται θεαίως, που έπιθυμούν να περιπέσουν εις μοιχείαν, έχουν προετοιμασθή να σφάζουν και τούς άδικημένους άνδρας (τών)· και όχι μονάχα ένα, ούτε δύο, αλλά είναι πρόθυμοι να αποτομήσουν αναριθμήτους φόνους. Και δι' αυτές τάς τραγωδίας υπάρχουν **Δ** πολλοί μάρτυρες. Πράγμα, που και εκείνη τό έκανε τότε, άναμένουσα να λησμονηθή πλέον τό άμάρτημά της και να τό άποκρύψει. Από αυτό όμως συνέθη έντελώς τό αντίθετον διότι μετά από αυτό ίσχυρότατα έφώνασεν ό Ιωάννης. Άλλά ή κακία έλέπει μονάχα τό παρόν, καθώς και αυτοί που φλογίζονται από τόν πυρετόν, όταν ζητούν άκαιρα ψυχρόν (νερό). Διότι άν δεν έσφαζε τόν κατήγορον, δεν θα είχε τόσο έσοκεπασθή τό τόλημά της. Οι μαθηταί του, τούλάχιστον, δεν θα είπον τίποτε σχετικόν, όταν τόν έρριξεν εις τήν φυλακήν· όταν όμως τόν έσκότωσε, τότε ήναγκάσθησαν να άποκρύψουν τήν αίτιαν. Διότι έπιθυμούσαν να άποκρύψουν τήν μοιχαλίδα και δέν ήθελαν να διαπομπεύσουν **Ε** τάς συμφοράς τών συνανθρώπων των· άφού όμως έξηναγκάσθησαν από τά γεγονότα, τότε άποκαλύπτουν πλέον όλόκληρον τό τόλημα. Διότι διά να μη όποπτευθή κανείς κάτι πονηρόν, ως αίτιαν τής σφαγής, όπως εις τήν περίπτωσιν Θεωδώρας καί Ιούδα·²⁹ αναγκάζονται να έκθέσουν τήν άφορμήν του φόνου. Ωστε, όσον και άν θελήσης να σκεπάσης άμαρτίαν με αυτόν τόν τρόπον, τόσο περισσότερο τήν διαπομπεύεις. **ΣΤΟΙΟ** Διότι ή άμαρτία δεν σκεπάζεται με προσθήκην άμαρτίας, αλλά με τήν μετάνοιαν και τήν έξομολόγησιν. Πρόσεξε δέ τόν Εύαγγελιστήν πώς τά διηγείται όλα άδίστατα και όσον του είναι δυνατόν άκόμη και άπαλογίαν κάνει. Υπέρ του 'Ηρώδη, δηλαδή, λέγει «διά τούς όρκους και τούς συνδαιτημόνας», και ότι έλυπήθη διά δέ τήν κόρην (τής 'Ηρωιδάδος). ότι «έδασκαλεύθη από τήν μητέρα» και ότι «έφερον εις τήν μητέρα τήν κεφαλήν», ώσαν να έλεγεν ότι έπραγματοποίησε τό πρόσταγμα εκείνης. Διότι όλοι οι δίκαιοι θλίβονται όχι δι' αυτούς, που πάσχουν, αλλά δι' αυτούς, που προξενούν κακά (εις τούς άλλους), έπειδή αυτοί

29. Πράξ. 5, 86 - 87.

πρό παντός είναι που πάσχουν από τήν κακίαν. Διότι ό Ιωάννης δέν ειχεν έκδικηθή, άλλ' αυτοί, που τά έφτιάζαν έτσι.³⁰

Β Αυτούς να μιμηθώμεν και ήμείς και να μη προσθάλλωμεν τούς συνανθρώπους μας διά τάς άμαρτίας των, άλλ' όσον ήμπορούμεν, να σκεπάζωμεν. Άς άποκτήσωμεν φιλόσοφον ψυχήν. Διότι και ό Εύαγγελιστής διηγούμενος διά πονήν και φόνισσα γυναίκα, ώμίλησεν, όσον ήμπορούσε μαλακά. Διότι, δέν είπεν (άναφερόμενος εις τήν 'Ηρωιδάδα), από τήν φόνισσαν και διεφθαρμένην, αλλά κωσκαλευθεύσα από τήν μητέρα (έχρησιμοποίησε) τάς πλέον καλάς και διορφοσκοκουμένας λέξεις. Συ όμως και όβρίζεις και κακολογείς τόν πλησίον και δέν ήθελες άνεχθή ποτέ να ένθυμηθής ένα άδελφόν, που σε λύπησε. έτσι άπαθώς, όπως (ό εύαγγελιστής) εκείνος ένεθυμήθη τήν πόνήν· αλλά (θα τόν ένεθυμείσω) με πολλήν θρηωδίαν και προσθητικόν τρόπον, τόν πονηρόν (θα έλεγες άγανακτιηόμενος) τόν κακούργον, τόν ύπουλον, τόν άνόητον και θα τόν άνομάτιζες με πολλά άλλα **Γ** χειρότερα από αυτά. Διότι πραγματικά γινόμεθα ώσαν θηρία και όμιλούμεν ώσαν να έπρόκειτο δι' άλλωγενή (και έχθρόν) άνθρωπον τόν κατηγορούμε, τόν κακολογούμε, τόν όβρίζομεν. Οι Άγιοι όμως δέν έκαναν έτσι· αλλά προτιμούσαν να θηνούν διά τούς άμαρτανόντας, παρά να τούς καταρνώται.

Αυτό λοιπόν άς κάμωμεν και ήμείς, και άς κλαίωμεν τήν 'Ηρωιδάδα και αυτούς, που ζητούν να τήν μιμηθούν. Διότι και σήμερα πολλά τέτοια συμπτώσια γίνονται· και άν δέν φονεύεται Ιωάννης, (φονεύονται) όμως τά μέλη του Χριστού και πολύ πιο χειρότερα. Διότι αυτοί, που χορεύουν τώρα, δέν ζητούν κεφαλήν έπάνω εις **Δ** τό πιάτο, αλλά τάς μυγάς αυτών, που διασκεδάζουν. Διότι όταν τούς κάνουν δούλους (τών ήθονών) και τούς σπράχνουν εις περανόμους έρατας, και στήριζον πόρνας, τότε δέν κόβουν κεφαλήν, αλλά σφάζουν τήν ψυχήν και φτιάχνουν μοιχούς και πόρνοους και γυναικατούς. Διότι δέν θα μου είπής, ότι όταν πίνης κρασί και μεθας και έλέπης γυναίκα να χορεύη και να αίσχρολογή, δέν νικάσαι από αίσχρον πάθος δι' αυτήν, ούτε ότι δέν ζεφεύεις προς τήν άσωτίαν νικημένος από τήν (αί-

30. Ο Ιερός Χριστολόγος θεωρεί άδικίαν δια ζήλιον τήν ψυχήν και όχι τό σώμα.

σγράν) ἦδονῃν. Καὶ παθαίνεις ἐκεῖνο τὸ φρικτὸν κάνεις τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ μέλη πόνης.³¹ Διότι ἂν καὶ δὲν παρρρίσκειται ἡ θυγατέρα **Ε** τῆς Ἡρωδίαςος, ἀλλ' ὁμοῦς ὁ Διάβολος, ποῦ τότε ἐχόρευσε διὰ μέσου ἐκείνης, χορρρείει καὶ σήμερα δι' αὐτῶν καὶ φεγγεὶ ἀφοῦ προγγουμένως ἀχημαλιώσῃ τὰς ψυχὰς τῶν συνδαιτημένων. Ἄν δὲ σεις ἠμπορρρσέετε νὰ μὴ μεθύσετε, ὡστόσον ἐπικουρωνεῖτε μὲ ἀλλήν πὶδ φοθεροτέρων ἀμαρτιῶν· διότι αὐτὰ τὰ συμπόσια εἶναι γεμεῖα ἀπὸ πολλὰς κλοπᾶς. Διότι μὴ ἴδῃς μονάχα τὰ κρέατα, ποῦ ἔχουν σερρρρρισηθῆ ἐμπρός σου, οὔτε τὰ γλυκίσματα· ἀλλὰ σκέψου καλὰ πὺς ἔχουν συγκεντρωθῆ καὶ τότε βὰ ἴδῃς, **300** ἔτι (προέρχονται) ἀπὸ ζῆμιαν (παγῶν), καὶ πλεονεξίαν καὶ εἶαν καὶ κλοπῆν. Ἀλλὰ δὲν προέρχονται ἀπὸ τοιαύτας (ἀδικίας) τὰ συμπόσια αὐτὰ, λέγει. Μὴ γένοιτο· διότι αὐτε καὶ ἐγὼ τὸ ἐπιθυμῶ. Ὡστόσον καὶ ἂν ἤθελε εἶναι καθαρά ἀπὸ αὐτὰ, ἐν τούτοις τὰ πολυτελῆ δεῖπνα δὲν εἶναι ὁπωσδήποτε ἀπληλαγμένα ἀπὸ ἐγκλήματα. Ἄκουσε λοιπὸν πὺς, καὶ χωρὶς αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις, ὁ προφήτης κατηγορεῖ τὰ συμπόσια, λέγοντας· Ἄλλοιμον σεις ποῦ πίνετε τὸ ἐλεκτὸ κρασί καὶ λούζεσθε μὲ τὰ ἀκριθότερα μύρα.³²

Βλέπει πὺς κατηγορεῖ καὶ τὴν φιληδονίαν· Διότι ἐδῶ δὲν κατακρίνει τὴν πλεονεξίαν, ἀλλὰ τὴν ἀσωτίαν μονάχα. Καὶ σὺ μὲν τρώγεις ἔξω ἀπὸ τὸ μέτρον, ἐνῶ ὁ Χριστὸς οὔτε τὸ ἀπαραίτητον σὺ διαφορά γλυκίσματα, ἐκεῖνος οὔτε ξερὸ ψωμὶ· οὐ πίνεις κρασί τῆς Θάσσης, εἰς ἐκεῖνον ὁμοῦς ποῦ θυμᾶ δὲν προέρρρρρες **Β** οὔτε ἕνα ποτήρι κρύου νεροῦ σὺ κοιμᾶσαι ἐπάνω σὲ ἀπαλὸ καὶ δωροφροστολισμένον στρώμα, ἐκεῖνος ὁμοῦς ἀργοθεβαίνει ἀπὸ τὸ κρῶν.

Δι' αὐτὸ καὶ ἂν ἀκόμη τὰ δεῖπνα εἶναι καθαρά ἀπὸ πλεονεξίαν, εἶναι ἀμαρτωλά καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἀκόμη, ὅτι, δηλαδῆ ἐνῶ σὺ τὰ ἀπολαμθάνεις πέραν ἀπὸ τὴν ἀνάγκην, εἰς Ἐκεῖνον δὲν βίβαις οὔτε τὸ ἀπαραίτητον, καὶ δταν μάλιστα διασκεδάξῃς τὰ ἰδικὰ Του (ἀγαθὰ). Ἄλλ' ἂν μὲν ἦσουν ἐπίτροπος ἀνηλικίου παιδιοῦ, καὶ ἀφοῦ τοῦ τὰ ἔπαιρνες δλα τὸ ἀφνης νὰ δυστυχῇ, βὰ ἠμποροῦσες

31. Α' Κορινθ. 6, 10.
32. Ἄμωρ. 6, 6.

νὰ ἔχῃς ἐναντίον σου ἀναριθμήτους κατηγορούς καὶ θὰ ἐδικάεσο σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους· τῶρα ὁμοῦς ποῦ παίρνεις τὰ ἀγαθὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ ἐξοδεύεις ἔτσι ἀσκοπα εἰς ματαιότητας, δὲν νομίζεις ὅτι θὰ δικαιοῦσῃς ὡς ὑπαύθιτος; **Κ** Καὶ τὰ λέγω αὐτὰ ὄχι μονάχα δι' αὐτούς, ποῦ προσκαλοῦν πόρνας εἰς τὰ τραπέζια των (διτι πρὸς αὐτούς δὲν λέγω τίποτα ὅπως καὶ εἰς τὰ σκυλιά)· οὔτε καὶ δι' ἐκείνους ποῦ ἀρπάζουν καὶ γεμίζουν τὴν κοιλιὰ τους ἀπὸ τοῦς ἄλλους (διότι οὔτε καὶ μὲ αὐτούς ἐγὼ τίποτα κοινόν, ὅπως οὔτε μὲ τοὺς χοίρους καὶ τοὺς λύκους)· ἀλλὰ τὰ λέγω δι' ἐκείνους ποῦ ἀπολαμθάνουν μὲν τὴν περιουσίαν των, ἀλλὰ δὲν δίδουν εἰς τοὺς ἄλλους, ἀπλῶς δι' αὐτούς ποῦ ἐξοδεύουν τὰ πατρικά τους ἀγαθὰ. Διότι καὶ αὐτοὶ δὲν εὐρίσκονται ἔξω ἀπὸ κάθε κατηγορία. Διότι, εἰπέ μοι, πὺς θὰ διαφύγῃς τὴν κατηγορίαν καὶ τὰ παράπονα, ὅταν γεμίζῃ τὴν κοιλιὰ του αὐτὸς ποῦ τρώγει κοντὰ σου (καὶ σὲ κάνει νὰ γελάς) καὶ ὁ σκύλος, ποῦ στέκει δίπλα, ἐνῶ ὁ Χριστὸς οὔτε δι' αὐτὰ δὲν σοῦ φαίνεται ἀξίος; **Δ** Ὅταν ὁ μὲν γελωτοποιᾷς παίρνη τόσα πολλὰ διὰ τὰ γέλια του, ἐνῶ ὁ Χριστὸς διὰ τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, δὲν παίρνει οὔτε τὸ πὶδ ἀσήμαντον ποσοστὸν ἀπὸ αὐτὰ; Καὶ ἐκεῖνος μὲν διὰ νὰ μὰς εἰπῇ κάποιο ἀστεῖον ἔφυγε χορτάτος, ἐνῶ Αὐτὸς, ὁ Χριστὸς, ἀφοῦ μὰς ἐδίδαξε ὅσα, ποῦ ἔαν δὲν τὰ μαθαίναμε, δὲν θὰ διαφέραμε τίποτα ἀπο τοὺς σκύλους, δὲν κρίνεται ἀξίος οὔτε διὰ τὰ ἴσια μὲ ἐκεῖνον; Ἀνατριχιάξεις ὅταν ἀκούς; Ἀνατριχιάσε λοιπὸν διὰ τὰ ἔργα. Διῶς τὰ παράσιτα (ἀπὸ τὸ τραπέζι σου) καὶ προσκάλεσε συνδαιτημόνα σου τὸν Χριστόν. Ἄν πάρῃ μέρος εἰς τὴν φιλοξενίαν σου καὶ τὸ τραπέζι σου, **Ε** τότε θὰ εἶναι ἡμεροσ ὅταν θὰ σὲ δικάζῃ· γνωρίζει νὰ σέβεται τὸ φιλικὸν τραπέζι. Διότι ἂν τὸ γνωρίζουν αὐτὸ οἱ ἄλλοι, πολὺ περισσότερο ὁ Δεσπότης. Φέρε εἰς τὸν νοῦν σου πὺς ἀπὸ τραπέζι (ὅπου εἶχε προσκληθῆ) ἐδικαίωσε τὴν πόρνην καὶ κατηγοροῦσ τὸν Σιμωνά λέγοντας· φῆλημα δὲν μοῦ ἔδωσες.³³ Διότι ἂν σὲ τρέφῃ χωρὶς νὰ τὰ κάνῃς αὐτὰ, πολὺ περισσότερο θὰ σὲ σταμείψῃ ὅταν τὰ κάνῃς. **300** Μὴ ἴδῃς τὸν πεινασμένον, ποῦ ἐρχεται κοντὰ σου λερωμένον καὶ ἀλύττον· ἀλλὰ φέρε εἰς τὸν νοῦν σου ὅτι ὁ Χριστὸς, διὰ μέσου ἐ-

33. Λουκ. 7, 40.

κείνου, έβαλε τὸ πόδι Του εἰς τὸ σπῆτι σου καὶ σταμάτησε τὴν σκληρότητα καὶ τὰ προσβλητικὰ λόγια, μὲ τὰ ὅποια συνήθως ξεπλάθεις τοὺς ζητιάνους, ὡσὸν ἀπατέδων, τεμπέληδες καὶ ἄλλα φοβερότερο ἀπὸ αὐτὰ μὲ τὰ ὅποια τοὺς ὀνομάζεις.³⁴ Καὶ σέψου, ὅταν οὐ λέγῃς αὐτὰ, ποῖα ἔργα κάνουν τὸ παράσιτα; Εἰς τί ὠφελοῦν τὸ σπῆτι σου; Σοὺ κάνουν ὁπωσδήποτε εὐχάριστον τὸ φαγητὸν; Καὶ πῶς ἡμπορεῖ νὰ εἶναι εὐχάριστον, ὅταν χαστουκίζονται καὶ αἰσχολογοῦν;³⁵ Καὶ τί πῶς δυσάρεστον ἀπὸ αὐτὸ, ὅταν κτυπᾶς αὐτὸν ποῦ ἔγινε κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ οὐ Ἐ διασεκόζεις ἀπὸ τὴν προσβολὴν ποῦ τοῦ κάνεις; Ὅταν κάνῃς τὸ σπῆτι σου θέατρον, ὅταν γεμίζῃς μὲ θεατρίνους τὸ συμπόσιον καὶ ὅταν ἀπομιμήσῃαι αὐτοὺς ποῦ ζυρίζονται ἐπάνω εἰς τὴν σκηνήν, οὐ ὁ εὐγενής καὶ ὁ ἐλεύθερος;³⁶ Διότι καὶ ἐκεῖ, εἰς τὴν σκηνήν, ὑπάρχουν γέλια καὶ κτυπήματα. Αὐτὰ λοιπὸν ὀνομάζεις ἡδονήν, εἶπέ μου, ποῦ εἶναι ἄξια διὰ πολλὰ δάκρυα, διὰ πολλοὺς θρήνους καὶ δδυρμούς; Καὶ ἐνῶ πρέπει νὰ τοὺς ὀδηγήσῃς εἰς σπουδαίαν ζωὴν, ἐνῶ πρέπει νὰ τοὺς συμβουλεύσῃς τὰ πρόποντα, οὐ τοὺς παρακινεῖς εἰς ἐπιτοκίας καὶ ἀνόητα λόγια; Καὶ ὀνομάζεις αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εὐχαρίστησιν; Καὶ θεωρεῖς ὑπόθεσιν ἡδονῆς αὐτὸ ποῦ προξενεῖ τὴν τιμωρίαν τῆς γενένης; Διότι ὅταν δὲν ἔχουν πιά νὰ εἰποῦν ἀστεϊσμούς, Ἐ τότε τὰ διαλύουν ὅλα μὲ ὄρκους καὶ ἐπιτοκίας. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ θεωρεῖς ἄξια διὰ γέλια καὶ ὄχι διὰ δάκρυα καὶ θρήνους; Καὶ ποῖος μωαλωμένος θὰ ἡμποροῦσε νὰ τὰ ἰοχυρίσῃ αὐτὰ;

Καὶ μὲ αὐτὰ, ποῦ λέγω δὲν ἐμποδίζω νὰ τρέφωται καὶ αὐτοί, ἀλλὰ ὄχι μὲ τέτοια ἀφορμή. Ἡ διατροφή των δηλαδὴ ἄς ὀφείλῃται εἰς φιλανθρωπίαν καὶ ὄχι εἰς σκληρότητα εἰς ἐλεημοσύνην καὶ ὄχι εἰς περιφρόνησιν.³⁷ Θρέψε τον ἐπειδὴ εἶναι πτωχός, διότι ὁ Χριστὸς τρέφεται δι' αὐτοῦ, θρέψε τον ὄχι ἐπειδὴ λέγει σατανικὰ λόγια καὶ

34. Θεωμασία ἀπόδοσις: ἡ; εἰ ἐγγολομὸς περιφρονησεως τοῦ ἐκείνου.

35. Μία πᾶσι: εἰς τὸ θυζάνιον ἦσαν οἱ μίμος, γαλακτοποιῶν. Δὲν εἶχαν προσποιητὴν εὐσεβείαν καὶ ἀκατακλινοῦ ἑλεεινότητος.

36. Ὁ ἱερὸς Χριστοτόμος, ὡς καὶ ἐκεῖ: οἱ Πατέρες, εἶναι ἑνωμένοι τῶν θεάτρον, διότι δὲν κατέλασαν τῆς εὐδοκασίας καὶ εἶχον σχέσιν μὲ τὴν κακίαν ἡ; ἡσυχασίας.

37. Θεωμασία ὕστατος; ἀκατακλινοῦ ἀπαροχήσεως τοῦ ἀνθρώπου.

καταντροπιάζει τὴν ζωὴν του. Μὴ τὸν θλέπεις ποῦ γελᾷ ἐξωτερικὰ, ἀλλὰ ἐξέτασε τὴν συνειδήσιν του, καὶ τότε θὰ τὸν ἴδῃς νὰ καταρίεται τὸν ἑαυτὸν του ἀναριθμητούς φορές, **D** καὶ νὰ ἀναστεναζῇ καὶ νὰ θρηγῇ. Καὶ ἂν δὲν τὸ δειχῇ, καὶ ἀπὸ ἐξ αἰτίας σου. Ἄς εἶναι λοιπὸν οἱ συνδαιτημόνες σου ἄνθρωποι πτωχοὶ καὶ ἐλεύθεροι, καὶ ὄχι ἐπιτοκοί, οὔτε θεατρίνοι. Ἄν θέλῃς δὲ νὰ τοὺς ζητήσῃς ἐκδούλευσιν διὰ τὴν τροφήν, ποῦ τοὺς προσφέρεις, διάταξε, ἂν ἴδουν τίποτε ἀποστον, νὰ ἐπιπλήξουν, νὰ συμβουλεύουσιν, νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν φροντίδα τοῦ σπιτιοῦ, εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ὑπηρετῶν τοῦ σπιτιοῦ. Ἐχεις παιδιὰ; Ἄς εἶναι, μαζί σου, πατέρες των, ἄς σοὺ φέρουν κέρδη, ποῦ τὰ ἀγοράξῃ ὁ Θεός. Βάλε τους νὰ ἀσχολοῦνται μὲ πνευματικὸν ἐμπόριον. Καὶ ἂν ἴδῃς κάποιον νὰ ἔχῃ ἀνάγκη προστασίας, διάταξε νὰ βοηθήσουν, παρακινήσῃς νὰ ἐξυπηρετήσουν. Μὲ αὐτοὺς νὰ κυνηγᾷς τοὺς ξένους διὰ τὰς τοὺς φιλοφενίας, μὲ αὐτοὺς νὰ ἐνδύῃς τοὺς γυμνοὺς, μὲ αὐτοὺς νὰ στέλλῃς δῶρα εἰς τοὺς φυλακισμένους, Ἐ νὰ ἱκανοποιῇς τὰς ξένας ἀνάγκας. Αὐτὴν τὴν ἐκδούλευσιν ἄς σοὺ προσφέρουν διὰ τὴν τροφήν των, αὐτὴν ποῦ καὶ σὲ καὶ ἐκείνους ὠφελεῖ, καὶ ποῦ δὲν ἔχει καμμίαν κατηγόρησιν.³⁸ Μὲ αὐτὰ τὰ ἔργα καὶ ἡ φιλία δένεται περισσύτερον. Διότι τώρα καὶ ἂν νομίζουν πὸς ἀγαπᾶνται, ἐντρέπονται ἑμῶς, διότι ζοῦν κοντὰ σοῦ ὡς παράσιτα **503** ἂν κατορθώσουν νὰ ἐπιτύχουν αὐτὰ, καὶ αὐτοὶ μὲ περισσύτερον ἀνεσις θὰ σταθεῶν πλησόν σου, καὶ οὐ μὲ περισσύτερον εὐχαρίστησιν θὰ τοὺς διαθρέψῃς, διότι δὲν θὰ ὁσπανάς ἀσκόπως καὶ ἐκεῖνοι θὰ στέκωνται κοντὰ σοῦ μὲ θάρρος καὶ τὴν ἐλευθερία, ποῦ παριάζει, καὶ τὸ σπῆτι σου θὰ γίνῃ ἐκκλησία ἀντὶ θεάτρον, καὶ ὁ Διάβολος θὰ δραπέτευσῃ, καὶ ὁ Χριστὸς θὰ εἰσελθῇ καὶ μαζί Του ὁ γόρος τῶν Ἄγγελων. Διότι ὅπου εἶναι ὁ Χριστὸς, ἐκεῖ καὶ οἱ Ἄγγελοι ὅπου δὲ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἄγγελοι, ἐκεῖ ὁ οὐρανός, ἐκεῖ φῶς πῶς λαμπρόχαρο καὶ ἀπὸ τὸ ἡλιακόν. Ἄν θέλῃς δὲ νὰ καρπωθῇς, δι' αὐτῶν, καὶ ἄλλην πνευματικὴν ὠφέλειαν, παρακινήσῃς τοὺς, ὅταν ἀναπαύεσσαι, νὰ

38. Ἡ ἀσκαρὶς τῆς ἀρετῆς διὰ τῶν ἀκατακλινοῦ ἔχει ἀνάγκη τῶν ἐκκατακλινοῦ Ἀρετῶν. Ἦτο μία ἐφαρμογὴ τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐντὸς τῶν ἑθνῶν τῆς κατ' ὄψιν ἑσπέρου.

πάρουν φιθλίον και να διαθάζουν τον Θεϊον Νόμον. Πολύ πιο εοχάριστα θα σέ εξυπηρετήσουν αυτά παρά εκείνα. Διότι αυτά και σέ και εκείνους κάνουν πιο σεμνούς. **Β** ενώ εκείνα δλους μαζί κατατροπιάζουν σέ μόν ώσαν υπερήφανον και μέθυσον, αατούς δε ώσαν άθλους, που ζουν μονάχα διά να γεμίζουν την κοιλία των. Διότι άν τους τρέφης διά να τους προσβάλλης, είναι πιο φοβερότερον από να τους σκοτώσης: άν όμως τους τρέφης δι' ώφέλειαν και πνευματικών κέρδος, τότε πάλιν προσφέρεις χρησιμώτερον από τό να τους επιστρέψης ενώ τους ώδηγούσας προς τον θάνατον. Και τώρα μόν τους κατατροπιάζεις περισσότερο και από τους δηρρέτας: πράγματι οι υπηρέται έχουν περισσότερο θάρρος και ελευθεραν συνειδησιον από αατούς: τότε όμως θα τους κήνης Ισοτιμους με τους άγγέλους.

Και αατούς λοιπόν και τον εαυτόν σου απάλλαξε και αφού αφαιρέσης τό όνομα των παρασίτων, ώνόμαζε τους ουσσίους (= όμοτραπέζους), και αφού πετάξης την ιδιότητα των κολάκων, **Γ** να τους χαιρετάς ώσαν φίλους. Διά τούτο έκανεν ο Θεός τας φίλίας, όχι προς τό κακόν των αγαπωμένων και των αγαπώντων, αλλά προς τό καλόν και τό ώφελιμον. Ένώ ααται αι φίλίας των παρασίτων είναι πιο φοβεραί από κάθε έχθρα. Διότι από τους έχθρούς, άν θελήσωμεν, κερδίζομεν: από τά παρασίτα όμως αατά όπωσδήποτε, κατ' ανάγκην, θα ζημιωθώμεν. Μη κρατάς λοιπόν κοντά σου φίλους, που ζημιώνουν: μη κρατάς κοντά σου ανθρώπους που αγαπούν περισσότερο τά τραπέζια από την φιλιαν. Διότι όλοι αατοί άν σταματήσης τας διασκεδάσεις, καταργοδν και την φιλιαν: εκείνοι όμως, που σέ συναναστρέφονται, **Δ** με σκοπόν την άρετήν, παραμένουν συνεχώς όπομένοντες κάθε είδους άτυχίαν. Ένώ τό γένος των παρασίτων σέ αντιμετώπιζον πολλάκις, ως έχθρόν, και σέ περιβάλλουν με κακήν φήμην. Έξ αίτίας αατών γνωρίζω πολλούς ελευθέρους, που έφορτώθησαν με πνηράς διαδόσεις: άλλοι, δηλαδή, έσυκοφαντήθησαν διά μαγειείας, άλλοι διά μαιχείας, άλλοι διά παιδοφορίας.³⁹ Διότι όταν δέν έχουν καμίαν άπασχόλησιον, αλλά ζούν άσκοπα την ζωήν τους, ώσαν τά παιδιά εξυπηρετούμενοι, εις πολλούς θα γεννοβν ύποψίας.

39. Ψυχολογικακή παρατήρησις. Οι άρχαίοι και τά βουδικά σοκούςου -λ-, δηλαδή, -δον κυρίαν των.

Και τους εαυτούς μας λοιπόν θα απαλλάξωμεν από κάθε πνηράν ύποψίαν, και, πρό πάντων, από την μελλοντικήν γένεσιν, και θα κάνωμεν διασ θέλει ο Θεός, άν καταργήσωμεν αατήν την διαβολικήν συνήθειαν, **Ε** διά να τρώγωμεν και πίνωμεν και να τά κάνωμεν διασ εις δόξαν Θεού, και διά να άπολαύσωμεν από Αυτόν την δόξαν Του: την όποιαν είθε όλοι να έπιτύχωμε με την χάριν και φιλανθρωπίαν του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, εις τον όποιον άνήκει η δόξα και η έξουσία και τώρα και πάντοτε και εις τους αιώνας των αιώνων. Γένοιτο.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΘ' (49)

ΜΘ.4 «Όταν δὲ ἤκουσεν αὐτὰ ὁ Ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν ἀπὸ ἐκεῖ διὰ πλοίου εἰς Ἐρημον τόπον. ὥστε νὰ μείνῃ μόνος μετὰ τοὺς μαθητὰς του. Καὶ ὅταν ἤκουσαν τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ, ὅτι ἀπεχώρησεν εἰς Ἐρημον τόπον, τὸν ἠκολούθησαν πεζοὶ ἀπὸ ὄλας τὰς πόλεις.»¹

Κύτταξε ὅτι συνεχῶς καὶ εἰς κάθε περίπτωση ἀπομακρύνεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὅταν συνελήθη ὁ Ἰωάννης καὶ ὅταν ἀπεκρούσθη καὶ ὅταν ἔμαθαν οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι πολλοὺς ἀνθρώπους τοὺς κάνει μαθητὰς του. Αὐτὸ γίνεται διότι ἐπιθυμία τοῦ Ἰησοῦ εἶναι νὰ κινῆται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲσα εἰς τὰ ἀνθρώπινα πλαίσια, ἐπεὶ δὲν ἦτο ἀκόμη ὁ κατάλληλος καιρὸς ν' ἀποκαλύψῃ τελείως τὴν θεότητά του. Ἐν Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἔλεγε καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς του νὰ μὴ εἰποῦν εἰς κανένα ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, διότι ἤθελε μετὰ τὴν ἀνάστασιν νὰ γίνῃ περισσότερο γνωστὴ ἡ μεσσιανικὴ του ἰδιότης. Δι' αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἔκρινε, πού δὲν ἐπίστευσαν τότε εἰς αὐτόν, δὲν ἦτο πολὺ σκληρὸς, ἀλλὰ τοὺς ἀντιμετώπιζε μετὰ διάθεσιν συγχωρήσεως. Ἀφοῦ ἔφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ, δὲν κατευθύνεται εἰς καμμίαν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ πηγαίνει εἰς τὴν Ἐρημον, καὶ μάλιστα ταξιδεύει μετὰ πλοίου, ὥστε νὰ μὴ ἠμπορέσῃ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ κανένας ἄλλος.

Σὺ, ὅμως, πρόσδεξε, σὲ παρακαλῶ, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου αἰσθάνονται πλέον περισσότερο οἰκτεῖοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Πραγματικά, αὐτοὶ εἶναι πού τοῦ ἀγγέλλαν τὸ γεγονός τοῦ ἀποκεφαλισμοῦ τοῦ Ἰωάννου. Ἀφῆσαν τοὺς πάντας καὶ καταφεύγουν πλέον εἰς τὸν Κύ-

1. Ματθ. 14, 13.

ριον. Τοῦτο ἦτο ἀποτέλεσμα καὶ τῆς συμφορᾶς ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Προδρόμου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπαντήσεως πού τοὺς ἔδωσεν ὁ Ἰησοῦς, ὃ ἡ ὁποία καὶ ἐπέτυχε νὰ τοὺς φέρῃ κοντὰ του.

Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον δὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸν τόπον ἐκεῖνον προτοῦ νὰ τοῦ ἀναγγείλουν τὸν θάνατον τοῦ Ἰωάννου; Ἐπειδὴ μετὰ κάθε πράξιν του ἤθελε νὰ ἀποδεικνύῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς θείας οἰκονομίας. Διότι δὲν ἐπεθύμει μόνον μετὰ τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἔργα νὰ καταστήσῃ πιστευτὸν αὐτό. ἐπειδὴ ἐγνώριζε τὴν κακουργίαν τοῦ διαβόλου καὶ ὅτι αὐτὸς θὰ ἔκανε τὰ πάντα διὰ νὰ ἀφανίσῃ τὴν ἀντίληψιν αὐτήν.

Καὶ ὁ μὲν Ἰησοῦς, λοιπόν, δι' αὐτὸ ἀναγορεῖ ἀπὸ ἐκεῖ. Τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ, ὅμως, καὶ πάλιν δὲν ἀπομακρύνονται ἀπὸ κοντὰ του, ἀλλὰ τὸν ἀκολουθοῦν μετὰ ἀφοσίωσιν, χωρὶς νὰ τοὺς φοβῆσθαι καθόλου τὸ δραματικὸν τέλος τοῦ Ἰωάννου. Ἐ Τόσον μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τοῦ πάθου, τόσον ἰσχυρὰ εἶναι ἡ ἀγάπη, δι' αὐτὸ κατακρινόν καὶ ἀποκρούουν εὐκόλως ὄλους τοὺς κινδύνους. Δι' αὐτὸ ἔλασαν ἀμέσως καὶ τὴν ἀμοιβὴν τους. «καὶ ὅταν ὁ Ἰησοῦς, λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς, κέθγηκεν ἀπὸ τὸ ἐρημικὸν καταφυγίον του, εἶβε πάλιν λαὸν καὶ τοὺς συνεπάθησε πολὺ καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀρρώστους των.»²

Ἄν καὶ ἡ προθυμία τοῦ λαοῦ ἦτο μεγάλη, ἐν τούτοις τὰ ὅσα ἐπραττεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς ἦσαν ἀνώτερα ἀπὸ τὴν ἀμοιβὴν κάθε προθυμίας καὶ σπουδῆς. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἀναφέρει ὡς αἰτία τῆς θεραπείας τῶν ἀσθενῶν τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ μάλιστα τὴν συνεχῆ καὶ καθολικὴν εὐσπλαγχνίαν, ἡ ὁποία θεραπεύει τοὺς πάντας. Καὶ ἐδῶ δὲν ζητεῖ πιστὴν ἀπὸ τοὺς θεραπευομένους. Ἐ Διότι τὸ γεγονός ὅτι ἔβρεξαν κοντὰ του, ὅτι ἐγκατέλειψαν τὰς πόλεις, ὅτι τὸν ἐζήτησαν καὶ τὸν εὗρηκαν μετὰ μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ τὸ ὅτι παρέμειναν μαζί του. Ἐν καὶ ἡ πείνα τοὺς ἐπίεζεν, ἦσαν ἄρκετὰ διὰ νὰ ἀποδείξουν τὴν πίστιν τους.

Πρόκειται δὲ νὰ διασφραξῇ τὰ πλήθη τοῦ κόσμου. Καὶ αὐτὸ δὲν τὸ κάνει μετὰ ἰδικὴν του πρωτοθουλίαν, ἀλλὰ περιμένει νὰ τοῦ τὸ ζητήσουσι, διότι, ὅπως εἶπα καὶ ἄλλας φορές, τηρεῖ εἰς κάθε περιπτώσιν τὴν ἀρχὴν αὐτὴν, δηλαδὴ, δὲν σπεύδει νὰ θαυματοουργῆσῃ προηγου-

2. Ματθ. 14, 14.

μένως, παρά ὅταν τὸν παρακαλέσουν.

Β08 Καὶ διατί δὲν τὸν ἐπλησίασε κάποιος ἀπὸ τοῦ πλήθους διὰ τὰ ἐπιλήσια ἐξ ὀνόματος ὄντων τῶν ἀλλων; Διότι τὸν ἐσέβοντο ὑπερβολικὰ καὶ, ἀκόμη, δὲν ἔνοιωθαν τὴν πείναν ἀπὸ τὸν πόθον ποὺ εἶχαν νὰ εὐρίσκονται συνεχῶς κοντὰ του. Ἀλλὰ καὶ οἱ μαθηταὶ του, ὅταν τὸν ἐπλησίασαν, δὲν τοῦ εἶπαν, θρέψε τὸ πλήθος τοῦ κόσμου, διότι δὲν ἐγνώριζαν ἀκόμη τὴν δύναμιν του τελείως. Ἀλλὰ τί λέγουν; «Ὅταν δὲ ἐπλησίαζε νὰ βραδεύσῃ, προσήλθον εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ του λέγοντες: Εἶναι ἔρημος ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα πλέον ἐπέρασεν. Δόσε διαταγὴν νὰ διαλυθῶν τὰ πλῆθη τοῦ λαοῦ, διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὰ χωριά καὶ νὰ ἀγοράσων διὰ τοὺς ἑαυτοὺς τὸν τροφόν.»³ Διότι, ἀφοῦ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ θαῦμα ἐλησημόνησαν τὸ συμβῆναι καὶ μετὰ ἀπὸ τὰ κοφίνια ποὺ ἐγένεσαν ἀπὸ τὰ περισσεύματα ἐνόμιζαν ὅτι τοὺς ὀμιλεῖ διὰ τὸ ψωμί, ὅταν ὀνόμαζε ζῶμην τὴν διδασκαλίαν τῶν Φαρισαίων.⁴ **Β** πολὺ περισσότερον τώρα, ποὺ δὲν εἶχαν ἀκόμη γνώρισι παρόμοιον θαῦμα, δὲν ἤλπιζαν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ κάτι τέτοιο. Ἄν καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὸ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀρρώστους, ἐν ταῦταις δὲν ἐπεριμέναν τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων. Τὸσον ἀτελεῖς πνευματικῶς ἦσαν ἀκόμη.

Σὺ πρόσθε, σὲ παρακαλῶ, τὴν σοφίαν τοῦ Διδασκάλου, μὲ ποῖον τρόπον τοὺς προσκαλεῖ καθαρὰ πρὸς τὴν πίστιν. Δηλαδή, δὲν τοὺς εἶπε κατ' εὐθείαν, θὰ διαθρέψω τὸ πλῆθος, διότι αὐτὸ δὲν ἐπρόκειτο νὰ τὸ δεχθῶν εὐκόλως. Ἀλλὰ τί ἔκανε; «Ὁ δὲ Ἰησοῦς, λέγει ὁ εὐαγγελιστής, «τοὺς εἶπεν· Δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ ἀπέλθουν καὶ νὰ ἀγοράσων τροφίμα. Δώσατέ τους σείς νὰ φάγουν.»⁵ Δὲν εἶπεν, δίδω ἐγὼ εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ δώσατέ τους σείς. **Γ** Διότι ἀκόμη τὸν θεώρουν ὡς ἄνθρωπον. Αὐτοί, ὅμως, οὔτε καὶ τότε ὑψώθησαν πνευματικῶς, ἀλλ' ἐξακολουθοῦν νὰ τοῦ ὀμιλοῦν ὡς νὰ ἦτο ἄνθρωπος καὶ τοῦ λέγουν «Δὲν ἔχομεν ἐδῶ παρά πέντε ψωμιά καὶ δύο ψάρια.» Δι' αὐτὸ καὶ ὁ εὐαγγελιστής Μάρκος λέγει: «Δὲν ἐκατάλαθον ἡ συνέβαινε μὲ τὰ ψωμιά,

διότι ἡ διανοία τους ἦτο παχυλὴ καὶ θραυκίνητος.»⁷ Ἐπειδὴ, λοιπόν, τὸ μυαλό τους ἦτο προσκολλημένον εἰς τὴν γῆν, τότε πλέον παρνεῖ πρωτοβαλίαν ὁ Κύριος καὶ προσφέρει τὴν βοήθειάν του καὶ τοὺς λέγει «Φέρετέ τὰ μου ἐδῶ.»⁸ Διότι ἂν ὁ τόπος εἶναι ἔρημος, παρευρίσκεται ἐδῶ ἐκεῖνος ποὺ τρέφει τὴν οἰκουμένην ἀλόκληρον. Ἄν ἐπέρασεν ἡ ὥρα καὶ ἐνόκτωνεν, οὐκ ὀμιλεῖ ἐκεῖνος ποὺ δὲν ὑπόκειται εἰς ὄρας. Ὁ δὲ εὐαγγελιστής Ἰωάννης λέγει ὅτι τὰ ψωμιά αὐτὰ ἦσαν κριθῖνα! Καὶ δὲν λέγει τυχαίως τὴν λεπτομέρειαν αὐτὴν, ἀλλὰ τὴν προσέθει **Δ** διὰ νὰ μῆτι διδάξῃ ἢ ἀποφεύγωμεν τὸν ἐγωισμόν τῆς πολυτελείας, Ἐξ ἄλλου καὶ τῶν προφητῶν τὸ τραπέζι ἦτο παρόμοιον.

«Καὶ ἀφοῦ ελαβεν ὁ Ἰησοῦς, λέγει ὁ εὐαγγελιστής, «τὰ πέντε ψωμιά καὶ τὰ δύο ψάρια καὶ προσέτριψε τὰ πλῆθη τοῦ λαοῦ νὰ καθίσουν εἰς τὰ χόρτα, ἐσήκωσε τὰ μᾶτια του εἰς τὸν οὐρανόν, ἠγάπησεν καὶ ἐπεκατέστη τὸν Πατέρα του καὶ ἔκαψε τὰ ψωμιά καὶ τὰ ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητὰς του καὶ οἱ μαθηταὶ εἰς τὰ πλῆθη τοῦ λαοῦ. Καὶ ἔφαγαν ἄλοι καὶ ἐχόρτασαν, καὶ ἐσήκωσαν διὰ ἐπερίσευσεν ἀπὸ τὰ κομμάτια, δώδεκα κοφίνια γεμῆτα. Ἐκεῖνοι δὲ ποὺ ἔφαγαν ἦσαν περίπου πέντε χιλιάδες ἄνδρες, χωρὶς τὰ συνυπολογίζονται εἰς τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν γυναῖκες καὶ παῖδιά.»⁹

Διατί ἐσήκωσε τὰ μᾶτια του πρὸς τὸν οὐρανόν καὶ ἐπεκατέστη τὸν Πατέρα του; **Ε** Διότι ἔπρεπε νὰ πιστεύουν οἱ ἄνθρωποι ὅτι εἶναι ἀπεσταλμένος τοῦ Πατρὸς καὶ ὅτι εἶναι ἴσος μὲ αὐτόν. Ἀλλὰ αἱ πράξεις, ποὺ ἀπεδείκνυν αὐτὰ, εἶδον ἐκ πρώτης ὄψεως τὴν ἐντόπωσιν ὅτι συνεκρούοντο μετὰ τοῦ. Διότι τὴν ἰσότητά τὴν ἀπέδεικνε τὸ γεγονός ὅτι ἔκανε τὰ πάντα μὲ ἀπόλυτον ἐξουσίαν ὁ Κύριος. Τὸ ὅτι, ὅμως, προήρχετο ἀπὸ τὸν Πατέρα δὲν ἠμποροῦσαν νὰ τὸ πιστεύουν διαφορετικὰ, ἐὰν δὲν ἔκραιτε τὰ πάντα ἀνακείμεν καὶ ἀποδίδων αὐτὰ μὲ μεγάλην ταπεινώσιν εἰς τὸν Πατέρα. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, οὔτε τὸ ἕνα ἔκανε μόνον, οὔτε τὸ ἄλλο, διὰ νὰ θεοαωθῶν καὶ τὰ δύο. **ΣΤΘΒ** Καὶ ἄλλοτε μὲν θαυματουργ-

3. Ματθ. 14, 15.
4. Πράξ. Ματθ. 16, 6.
5. Ματθ. 14, 16.
6. Ματθ. 14, 17.

7. Μάρκ. 6, 52, 8, 17.
8. Ματθ. 14, 18.
9. Πράξ. Ἰωάν. 6, 9.
10. Ματθ. 14, 19 - 21.

γει με έξουσιαν, οὐκ ἀπόλυτος Κύριος, ἀλλοτε δὲ θαυματουργεῖ, ἀφοῦ προσευχηθῆ εἰς τὸν Πατέρα.

Ἐπίσης, διὰ τὴν μὴ θεωρηθῆ ὅτι αἱ ἐνέργειαι αὐταὶ δὲν συμβιβάζονται μεταξύ τους, εἰς μὲν τὰ μικρότερα θαύματα ἀνυψῶναι τὸ θλέμμα του πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τοῦ Πατρὸς, ἐνῶ εἰς τὰ μεγαλύτερα θαύματα πρόκειται τὰ πάντα με ἀπόλυτον ἐξουσίαν, διὰ τὴν καταλάθῃς ὅτι καὶ εἰς τὰ μικρότερα δὲν θαυματουργεῖ ἀντὶ τῆς δυνάμεως ἀπὸ κάποιου ἄλλου, ἀλλ' ὅτι ἐνεργεῖ ἔτσι διὰ τὴν ἀποδόσῃ τιμὴν εἰς τὸν γενήσαντα αὐτὸν Πατέρα. Ὅταν, λοιπὸν, συνεχώρησε τὰς ἀμαρτίας, ὅταν ἤνοιξε τὸν παράδεισον καὶ εἰσήγαγεν ἐκεῖ τὸν ληστήν, ὅταν κατέλυσε τὸν παλαιὸν νόμον εἰς τὰς περισσοτέρας του ἐντολάς, ὅταν πολλοὺς νεκροὺς ἀνέστησεν, ἢ ὅταν ἐδόμασε τὴν θάλασσαν, ὅταν ἤλεγξε τὰς ἀποκρύφους σκέψεις τῶν ἀνθρώπων, ὅταν ἐδημιούργησε τὰ μάτια τῶν τυφλῶν, πράγμα ποὺ εἶναι ἀποκλειστικὸν κατ' ἄρχαμα τοῦ Θεοῦ καὶ κανενὸς ἄλλου, δὲν φαίνεται εἰς καμίαν ἀπὸ τὰς παραπάνω περιπτώσεις νὰ προσεύχεται πρὸς τὸν Πατέρα. Ὅταν, ὁμοίως, ἐποπλασάσασθε τοὺς ἄρτους, πράγμα ποὺ συγκρινόμενον μετὰ τὰ ἄλλα εἶναι μικρότερον ἀπὸ ἅλα, τότε ἀνυψῶναι τὰ μάτια του πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ προσεύχεται, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι θέλει νὰ συνδυῶσθαι τὰς ἐνεργείας του αὐτῆς, ὅπως εἶπα, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ μὴ ἀρχιζώμεν προηγουμένως τὸ φαγητὸν, παρὰ ὅταν εὐχαριστήσωμεν πρῶτον ἐκεῖνον ποὺ μᾶς δίδει τὴν τροφήν.

Καὶ διατὶ δὲν παράγει τροφήν ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντα; Διὰ τὴν ἀποστομῶσθαι τὸν Μαρκιῶνα καὶ τὸν Μανιχαῖον, ποὺ τὸν ἀποξενῶνον ἀπὸ τὴν δημιουργίαν καὶ τὴν κτίσιν καὶ νὰ διδάξῃ μετὰ τὰς πράξεις του ὅτι καὶ τὰ δραστὰ ἅλα εἶναι ἔργα καὶ κτίσματα ἰδικὰ του Ἰ καὶ, ἀκόμη, ὅτι αὐτὸς εἶναι ποὺ δίδει τοὺς καρποὺς καὶ εἶπε κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας: «Νὰ ἐλαστήσῃ ἡ γῆ θοτάνην χορτῶν»,¹¹ καὶ «Νὰ ἐγάλουν τὰ ὕδατα ἐρπετὰ ζῶντα».¹² Ἐπειδὴ τὸ παρὸν θαῦμα δὲν ἦτο μικρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο. Διότι ἂν καὶ ἐκεῖνα τὰ ἐδημιούργησεν ἀπὸ μὴ ὄντα, ἐν τούτοις τὰ ἐπλασεν ἀπὸ τὸ νερὸ. Δὲν ἦτο δὲ μικρότερον θαῦμα ἀπὸ τοῦ νὰ δημιουργήσῃ ἀπὸ τὴν

11. Γεν. 1, 11.
12. Γεν. 1, 20.

γῆν τὰ καρποφόρα δένδρα καὶ ἀπὸ τὸ νερὸ τὰ ζῶντα ἐρπετὰ, τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ πέντε ἄρτους ἐδημιούργησε τόσον πολλὰ ψωμιά καὶ ἀπὸ τὰ δύο ψάρια ἐπίσης. Αὐτὸ ἦτο ἀπόδειξις ὅτι ἦτο κύριος καὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης.

Ἐπειδὴ ὁμοίως, τὰ θαύματά του ἐγένοντο συνεχῶς εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν κάνει μίαν καθολικὴν θαυματουργικὴν εὐεργεσίαν, ἢ ὅσατε νὰ μὴ εἶναι μόνον οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι θεαταὶ τῶν θαυμάτων ποὺ ἐγένοντο εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ νὰ ἀπολαύσουσιν καὶ οἱ ἴδιοι τὴν δωρεάν τῶν θαυμάτων του. Καὶ ἐκεῖνο ποὺ εἰς τὴν ἔρημον ἐφάνετο ἄξιον θαυμασμοῦ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, (διότι ἔλεγαν «Μήπως ἡμπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ ψωμὶ ἢ νὰ ἐπιμάσῃ τραπέζι εἰς τὴν ἔρημον;»¹³), αὐτὸ τὸ ἀποδεικνύει εἰς τὴν πράξιν. Δι' αὐτὸ τοὺς ἀδυνατεῖ εἰς τὴν ἔρημον, ὥστε νὰ ἀπαλλάξῃ τελείως τὸ θαῦμα ἀπὸ κάθε ὑπομῖαν καὶ νὰ μὴ νομισθῇ κανένας ὅτι κάποια πάλιν, ποὺ εὐρίσκατο ἐκεῖ κοντὰ, προσέφερε τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὸ τραπέζι. Δι' αὐτὸ ὁ εὐαγγελιστὴς καθορίζει καὶ τὴν ὄραν καὶ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ἀναφορὰν τοῦ τόπου.

Ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο διδασκόμεθα ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτό, τὴν φιλοσοφίαν τῶν μαθητῶν διὰ τὰ ἀνεγκλῆα καὶ ἀποραϊτήτα καὶ πόσῃ ἀδιαφορίαν ἐδείκνυσαν διὰ τὴν τροφήν τους. Ἐ Πραγματικὰ, ἂν καὶ ἦσαν δώδεκα ὄτομα, εἶχαν μόνον πέντε ψωμιά καὶ δύο ψάρια. Τόσον πάρεργα ἦσαν δι' αὐτοὺς τὰ σωματικὰ πράγματα καὶ μόνον διὰ τὰ πνευματικὰ ἐνδιεφέροντο. Καὶ δὲν ἐκράτησαν τὰ ὀλίγα αὐτὰ τρόφιμα διὰ τὸν ἑαυτὸν τους, ἀλλὰ τὰ προσέφεραν, ὅταν τοὺς τὸ ἐζήτησεν ὁ Ἰησοῦς. Ὅθεν πρέπει νὰ διασπαθῶμεν ὅτι, καὶ ὅν ἀκόμη ἔχαμεν ὀλίγα, καὶ αὐτὰ νὰ τὰ διδώμεν εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην. Ὅταν, λοιπὸν, τοὺς ἔδωσεν ἐντολήν ὁ Κύριος νὰ φέρουν τὰ πέντε ψωμιά, δὲν λέγουσιν Καὶ πῶς θὰ τραφῶμεν ἡμεῖς; **ΜΑΤΘ. 14:22** Πῶς θὰ χορτάσωμεν τὴν πείναν μας; Ἀλλ' ὑπακούουμ με προθυμίαν.

Πέραν τῶν ὧων ἐλέγθησαν, ὅπως ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω, διὰ τὸν λόγον αὐτὸν θαυματουργεῖ με θέσιν τὰ ὑπάρχοντα ψωμιά καὶ τὰ ψάρια, διὰ τὴν ὁδηγήσῃ τοὺς μαθητὰς του εἰς τὴν πίστιν, διότι ἦσαν ἀκόμη ἀδύνατοι

13. ΜΑΤΘ. 17, 80.

πνευματικῶς. Δι' αὐτὸ καὶ ὕψωνε τὰ μάτια του εἰς τὸν οὐρανόν. Διότι ἀπὸ τὰ ἄλλα θαύματα εἶχαν πολλὰ ἴδει, ἀλλὰ κανένα παρόμοιον μὲ αὐτὰ.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐπῆρε τὰ ψωμιά, τὰ ἔκοψεν ὁ Κύριος καὶ τὰ ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητὰς του καὶ τὰ διαμοίρασαν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἔτσι μὲ τὴν χειρονομίαν αὐτῆν τοὺς τιμᾶ. Καὶ ἔτι μόνον τοὺς τιμᾶ, ἀλλὰ τὸ κάνει διὰ τὸ μὴ δεῖξουν ἀπιστίαν, ὅταν δὲ γίνῃ τὸ θαῦμα, οὔτε νὰ τὸ ξεχάσουν, ὅταν περάσῃ, ἀφοῦ θὰ ἦσαν μάρτυρες αὐτοῦ τὰ ἴδια τὰ χέρια τους. Δι' αὐτὸ, ἐπίσης, ἀφήνει καὶ τὰ πλήθη τοῦ κόσμου νὰ νοιώσουν καλὰ τὴν πείναν **B** καὶ περιμένει νὰ ἔλθουν πρῶτοι οἱ μαθηταὶ νὰ τὸν ἐρωτήσουν καὶ διὰ μέσου τῶν μαθητῶν τακτοποιεῖ τὸν κόσμον εἰς τὸ χόρτον καὶ μὲ αὐτοὺς μοιράζει τὸ ψωμὶ καὶ τὰ ψάρια, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ δεσμεύσῃ τὸν καθένα μὲ τὴν ἰδικήν του ὁμολογίαν καὶ τὰς πράξεις του. Δι' αὐτὸ καὶ παίρνει ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τὰ ψωμιά, διὰ νὰ ἔχουν πολλὰς ἀποδείξεις τοῦ γεγονότος καὶ πολλὰ περιστατικὰ νὰ τοὺς ὑπενθυμίσουν τὸ θαῦμα. Πραγματικὰ, ἐὰν τὸ ἐληρομόνησαν, μολοντοὶ συνέθεσαν αὐτὰ, τί δὲν θὰ ἐπάθειαν, ἐὰν δὲν εἶχε πράξει ὅλα αὐτὰ; Καὶ δίδει ἐντολήν εἰς τὸν κόσμον νὰ καθίσουν κατὰ παράρας, ἐπειδὴ θέλει νὰ τοὺς μῶσῃ νὰ φιλοσοφοῦν. **C** Διότι δὲν ἤθελε νὰ διαθρέψῃ τὰ σώματά τους μόνον, ἀλλὰ νὰ τοὺς διδάξῃ καὶ τὴν ψυχὴν.

Συνεπῶς, καὶ ἀπὸ τὸν τόπον καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν τοὺς ἔδωκε τίποτε περισσότερον παρὰ ψωμὶ καὶ ψάρια καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι εἰς ὅλους προσέφερε τὰ ἴδια καὶ τὰ ἔκαμε κοινὰ καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν ἔδωκεν εἰς κανένα περισσότερον ἀπὸ τὸν ἄλλον, τοὺς ἐδίδασκε τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἐγκράτειαν, τὴν ἀγάπην, τὴν ὁμοίαν συμπεριφορὰν πρὸς πάντας καὶ τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ πάντα εἶναι κοινὰ.

«Καὶ ἀφοῦ ἔκοψε τὰ ψωμιά ὁ Κύριος, τὰ ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητὰς του καὶ οἱ μαθηταὶ εἰς τὰ πλήθη τοῦ κόσμου». Τὰ πέντε ψωμιά ἔκοψε καὶ ἔδωκε καὶ τὰ πέντε αὐτὰ ψωμιά εἰς τὰ χέρια τῶν μαθητῶν ἐπολλαπλασιάζοντο. Καὶ δὲν ἐσταμάτησε τὸ θαῦμα εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον, ἀλλὰ τὸ ἐπροχώρησε μέχρις ὅτου ἐπερίσσευσαν τὰ ψωμιά. **D** Καὶ δὲν ἐπερίσσευσαν ψωμιά ὀλόκληρα, ἀλλὰ κομμάτια, διὰ νὰ δεῖξῃ ὅτι αὐτὰ ἦσαν ὑπόλοιπα ἐκείνων καὶ ἔτσι νὰ πληροφορηθοῦν ὅλοι τὸ γεγονός.

Δι' αὐτὸ ἀφήσε τὸν κόσμον νὰ πεινώσῃ, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ κανένας ὅτι πρόκειται διὰ φαντασίαν. Δι' αὐτὸ ἔκανε νὰ περισσεύσουν δώδεκα κοφίνια, διὰ νὰ κρατήσῃ ἕνα καὶ ὁ Ἰούδας. Ἐμποροῦσε, βέβαια, νὰ σῶσῃ τὴν πείναν, ἀλλὰ τότε δὲν θὰ ἐγνώριζαν οἱ μαθηταὶ τὴν δυναμίαν του. Διότι καὶ εἰς τὸν Ἰλλίαν τὸ ἴδιον ἔγινε. Τόσον πολὺ, λοιπόν, κατεπλάγησαν ἀπὸ τὸ θαῦμα αὐτὸ οἱ Ἰουδαῖοι, Ἐ ὥστε ἤθελαν νὰ τὸν ἀνακηρύξουν βασιλεῖα, πράγμα πού δὲν ἔκαναν εἰς κανένα ἄλλο θαῦμα.

Ποῖα γλῶσσα, λοιπόν, θὰ ἠμπορήσῃ νὰ παραστήσῃ τὸ πῶς ἐπολλαπλασιάζοντο τὰ ψωμιά; Πῶς ἔφραεν εἰς τὴν ἔρημον; Πῶς ἐπήρκεσαν διὰ τόσον πλῆθος ἀνθρώπων; (Διότι ἦσαν πέντε χιλιάδες ἄνδρες, χωρὶς νὰ συνυπολογίζωνται αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά. Καὶ ἀποτελεῖ μεγάλον ἔπαινον τοῦ λαοῦ, διότι καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά ἔτρεχαν μὲ προσθυμίαν κοντὰ εἰς τὸν Κύριον). Πῶς ἐπερίσσευσαν τὰ κομμάτια; Διότι καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι μικρότερον θαῦμα ἀπὸ τὸ ἀρχικόν). **ΕΘΘΘ** Καὶ μάλιστα ἦσαν τόσα τὰ ὑπόλοιπα, ὥστε νὰ γεμίσουν τέσσα κοφίνια, ὅσα καὶ οἱ μαθηταὶ, χωρὶς νὰ εἶναι οὔτε περισσότερα οὔτε ὀλιγώτερα; Ἀφοῦ ἐπῆρε, λοιπόν, τὰ ὑπολείμματα, δὲν τὰ ἔδωκεν εἰς τὰ πλήθη τοῦ κόσμου, ἀλλὰ εἰς τοὺς μαθητὰς, διότι τὸ πλῆθος εὐρίσκειται εἰς πολὺ χαμηλοτέραν πνευματικὴν κατάστασιν ἀπὸ τοὺς μαθητὰς.

Ἀφοῦ ἔκανε τὸ θαῦμα ὁ Κύριος: «Ἀμέσως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς του νὰ εἰσελθῶν εἰς τὸ πλοῖον καὶ νὰ περάσουν προτῆτερα ἀπὸ αὐτὸν εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τῆς λίμνης, ἕως ὅτου αὐτὸς διαλύσῃ τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ». ¹¹ Διότι ἂν καὶ ὅταν ἦτο παρὼν ἐνομιζέτο ὅτι ἐπρόκειτο διὰ φαντασίαν καὶ ὅχι διὰ πραγματικότητά, ἀσφαλῶς, ὅταν ἀπουσίαζεν δὲν συνέβαινε τὸ ἴδιον. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον, διὰ νὰ δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετασθῇ μὲ ἀκρίβειαν τὸ σμῆδάν, ἔδωκεν ἐντολήν εἰς ἐκείνους, πού ἔλασσαν τὰ ὑπόλοιπα καὶ τὰ πειστήρια τοῦ θαύματος, νὰ ἀποχωρισθοῦν ἀπὸ κοντὰ του. **B** Ἐξ ἄλλου καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις, ὅταν ἐπιτελῇ μέγαρα θαύματα, ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ τοὺς μαθητὰς του, διὰ νὰ μὴς διδάξῃ νὰ μὴ ἐπιδιώκωμεν τὴν δόξαν τῶν πολλῶν καὶ νὰ μὴ παρασυρόμεθα ἀπὸ τὸν κό-

11. Ματθ. 14, 22.

σμον. "Όταν δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει ὅτι, «τοὺς ἠνάγκασεν», ἀποδεικνύει τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν τῶν μαθητῶν νὰ παραμεινῶν κοντὰ εἰς τὸν Κύριον. Καὶ ἀπέσειλην τοὺς μαθητὰς μὲ τὸ πρόσχημα τῆς διαλύσεως τοῦ πλήθους, ἀλλ' ὁ Κύριος ἤθελε ν' ἀνεθῆ εἰς τὸ θουνόν. Τὸ ἔκανε δὲ αὐτὸ διὰ τὰ μὴ διδάξῃ νὰ μὴ ἀναιτιμυνοῦνθα συνέχεια μὲ τὸ πλῆθος, οὔτε πάλιν διαρκῶς νὰ τὸ ἀπαφεύγωμεν, ἀλλὰ καθε φορὰ νὰ κάνωμεν, εἴτε τὸ ἓνα εἴτε τὸ ἄλλο, διὰ τὴν ὠφέλειαν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐναλλάσσωμεν τὸ καθένα ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης.

Ἄς μάθωμεν καὶ ἡμεῖς, λοιπόν, νὰ παραμεινώμεν συνεχῶς κοντὰ εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὅχι, ὅμως, ἀποθλέποντες εἰς τὴν ὀλικτὴν ἀνταπόδοσιν, διὰ νὰ μὴ μᾶς κατηγορησῇ, ὅπως ἔκανε ἐν τοῖς Ἰουδαίους. **С** Πραγματικά, «ἤγχετέ νὰ μὲ εἴρετε», λέγει, «ὅχι διότι εἶδατε τὰ θαύματά μου, ἀλλὰ διότι ἐφάγατε ἀπὸ τοὺς ἄρτους καὶ ἐχορτάσατε».¹⁵ Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν κάνει συνεχῶς τὸ ἴδιον θαῦμα, ἀλλὰ τὸ θέτει εἰς δευτέραν σειράν, διὰ νὰ διδάξωσιν αὐτοὶ νὰ μὴ εἶναι δοῦλοι εἰς τὴν κοιλίαν τους, ἀλλὰ νὰ ἐπιδιώκωιν διαρκῶς τὴν ἀπόκτησιν τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν.

Αὐτὰ, κατὰ συνέπειαν, ὡς ἐπιδιώκωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ὡς ζητῶμεν τὸν οὐράνιον ἄρτον καὶ, ἀφοῦ τὸν λάβωμεν, ὡς ἀπολλαγώμεν ἀπὸ κάθε βιοτικῆν μέριμναν. Διότι, ἐάν ἐκεῖνοι ἀφήσαν τὰ σπῆτικα τους, τὰς πόλικα, τοὺς συγγενεῖς καὶ τὰ πάντα καὶ παρέμειναν εἰς τὴν ἔρημον καὶ δὲν ἀπεμακρύνοντο ἀπὸ ἐκεῖ, μολοντί τοὺς ἐπέσειεν ἡ πείνα. **Д** πολὺ περισσότερον ἡμεῖς, πού πλησιάζωμεν μίαν τοιαύτην τράπεζαν, πρέπει νὰ βεβιωμέν μεγαλυτέραν εὐσέθειαν καὶ νὰ ζητῶμεν κατὰ πρῶτον μὲ μεγάλον πόθον τὰ πνευματικά ἀγαθὰ, καὶ ὀστερα τὰ αἰσθητά. Διότι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι κατηγοροῦντο, ὅχι ἐπειδὴ ἐζήτησαν νὰ συναιτήσωσιν τὸν Κύριον διὰ τὸν ἄρτον, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν ἐζήτησαν μόνον διὰ τὸν σικκόν αὐτὸν καὶ μάλιστα πρῶτον δι' αὐτόν. Πραγματικά, ἐάν κάποιος καταφορῇ τὰς μεγάλας καὶ ὕψιλάς διαρέας καὶ προσκολλᾶται εἰς τὰς μικράς καὶ ἀσημάντους, τότε καὶ ὁ διαροδότης τὸν περιφρονεῖ καὶ δι' ἐκεῖνα πού αὐτὸς ἐπιθυμεῖ καὶ εἶσι τὰ χάνει καὶ ἐκεῖνο. "Όπως, πάλιν, ἐάν ποθῶμεν τὰ πνευματικά, μᾶς προστίθενται, μαζὶ μὲ αὐ-

15. Γιοάν. 6, 26.

τά, καὶ τὰ ὀλικά. **В** Διότι εἰς τὴν πραγματικότητά, τὰ τελευταῖα εἶναι προσθήκη εἰς τὰ πρῶτα. Τάσον ἀσημάντα καὶ μικρὰ εἶναι αὐτὰ, ἐάν συγκριθῶσιν πρὸς τὰ πνευματικά, καὶ ὡς νομίζονται μεγάλα.

Ἔσπε, νὰ μὴ ἀσχολούμεθα μὲ αὐτὰ, ἀλλὰ νὰ θεωροῦμεν καὶ τὴν ἀπόκτησιν καὶ τὴν ἀπόλειαν αὐτῶν χωρὶς ἰδιαίτεραν σημασίαν. "Όπως καὶ ὁ Ἰωβ, ὁ ὁποῖος, αὐτε, ὅταν τὰ εἶχε, ἐπροσκολλᾶτο εἰς αὐτά, οὔτε, ὅταν τὰ ἔχασε, τὰ ἐζήτη με ἀγωνίαν. Διότι δι' αὐτόν τὸν λόγον λέγονται χρήματα, ὅχι διὰ νὰ τὰ θάψωμεν εἰς τὴν γῆν. ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιώμεν ὅπου χρειάζεται. Καὶ ὅπως ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς τεχνίτας ἔχει τὴν τέχνην του καὶ τὰς ἰδιαίτερας γνώσεις ἐπάνω εἰς αὐτήν, ~~ΣΟΒ~~ ἔτσι καὶ ὁ πλοῦσιος δὲν γνωρίζει νὰ δουλεύῃ τὸν οἶκτον, οὔτε νὰ κατασκευάζῃ πλοῖα, οὔτε νὰ ὀφαινῇ, οὔτε νὰ κτίσῃ, οὔτε τίποτε ἄλλο παρόμοιον ἔργον.

Ἄς μάθῃ, λοιπόν, νὰ χρησιμοποιῇ τὸν πλοῦτον ὅπου εἶναι ἀνάγκη καὶ νὰ ἐλεῇ τοὺς πτωχοὺς καὶ τότε θὰ μάθῃ τὴν τέχνην πολὺ ἀνώτερον ἀπὸ ὅλας τὰς παραπάνω. Διότι ἡ τέχνη αὐτῆ εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ ὅλας αὐτάς. Τὸ ἐργαστήριον αὐτῆς εἶναι κτισμένον εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Τὰ ἐργαλεῖα τῆς δὲν εἶναι ἀγαθότητα καὶ καλὴν διάθεσιν. Ὁ διδάσκαλος τῆς τέχνης αὐτῆς εἶναι ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Πατήρ του. **В** Διότι λέγει: «Ἦνεθε ἐσπλαγγχνικά, καθὼς καὶ ὁ Πατήρ σας ὁ οὐράνιος».¹⁶ Καὶ τὸ πὸ ἀξιοθαύμαστον εἶναι ὅτι, ἐνῶ εἶναι τάσον πολὺ καλλιτέρα ἀπὸ τὰς ἄλλας τέχνας, δὲν ἀπαιτεῖ οὔτε κόπον οὔτε χρόνον διὰ νὰ τὴν μάθῃ τελείως κάποιος καὶ νὰ τὴν ἐφαρμόξῃ μὲ ἐπιτυχίαν. Ἄρκει νὰ τὸ βεβῆσῃ καὶ τὸ πᾶν ἐπέτυχεν.

Ἄς ἴδωμεν, ὅμως, ποῖον εἶναι τὸ τέλος τῆς τέχνης αὐτῆς. Ποῖον εἶναι, λοιπόν, τὸ τέλος τῆς; Ὁ οὐράνιος, τὰ ἀγαθὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἢ ἀπόρρητος ἐκεῖνη δόξα, αἱ πνευματικά ἐκεῖνα παστάδες, αἱ λαμπραὶ λαμπάδες, ἢ συνήπαρες μὲ τὸν νεφθον καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, πού κομμία γλάσσα, οὔτε μυαλό ἡμπορεῖ νὰ τὰ παραστήσῃ καὶ νὰ τὰ σκεφθῇ.

Ἔσπε, καὶ ἀπὸ τὴν ὀψοφιν αὐτὴν μεγάλη εἶναι ἡ ὑπεροχὴ τῆς τέχνης αὐτῆς. Πραγματικά, αἱ περισσότεραι ἀπὸ τὰς τέχνας εἶναι χρήσιμοι διὰ τὴν παροῦσαν

16. Λοκ. 6, 26.

ζωήν. **Σ** ἔνθ' αὐτῇ χρησιμεύει καὶ διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Ἐάν, λοιπόν, τόσον ὑπερέχη αὐτῇ ἀπὸ τὰς τέχνας, ποῦ μᾶς εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν παρούσαν ζωὴν μᾶς, ἐννοῶ τὴν ἱατρικὴν, τὴν οἰκοδομικὴν καὶ ἄλλας τὰς τέχνας αὐτοῦ τοῦ εἴδους, ἀσφαλῶς, θὰ ὑπερέχη ἀπὸ ἄλλας, τὰς ὁποίας ἐάν κανεὶς ἐξετάσῃ μὲ ἀκριβείαν, θὰ ἠμποροῦσε νὰ εἰπῇ ὅτι δὲν εἶναι καθόλου τέχνηαι.

Κατὰ συνέπειαν, ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν θὰ ὀνομάσω οὔτε καν τέχνας τὰς ἄλλας, τὰς περιττάς, δηλαδὴ, Πραγματικὰς, εἰς τί μᾶς χρησιμεύουν ἢ μαγειρικὴ καὶ ἢ καρυκευτικὴ; Πουθενά. Ἄλλ', ἀντίθετα, μᾶς εἶναι καὶ πάρα πολὺ ἑλαθεραὶ, ἐπειδὴ καταστρέφουν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν μᾶς, δεδομένου ὅτι εἰσάγουν εἰς αὐτὰ μὲ ἀφθονίαν τὴν τρυφὴν, ποῦ εἶναι ἢ μητέρα ἄλων ἐν γένει τῶν νοσημάτων καὶ τῶν παθημάτων.

Δ Ὅχι μόνον αὐτάς, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν ζωγραφικὴν, οὔτε καὶ τὴν διακοσμητικὴν θὰ ἠμποροῦσα ἐγὼ τοῦλάχιστον νὰ ἀποκαλέσω τέχνας, διότι μᾶς ὑποχρεώνουν μόνον εἰς περιττάς δαπάνας. Αἱ τέχνηαι, ὅμως, πρέπει νὰ μᾶς παρέχουν καὶ νὰ μᾶς κατασκευάζουν ἐκεῖνα ποῦ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ μᾶς διατηροῦν τὴν ζωὴν. Δι' αὐτὸ, ἄλλωστε, ὁ Θεὸς μᾶς ἔβουσε καὶ σόφισαν, διὰ νὰ εὐρωμέν τὰς μεθόδους, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ὁποίων θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ὀργανώσωμεν τὴν ζωὴν μᾶς. Αἱ ζωγραφικαὶ, ὅμως, τῶν ζώων, ποῦ γίνονται ἢ εἰς τοὺς τοίχους ἢ τὰ ἐνδύματα, εἰς τί μᾶς χρησιμεύουν; τίς μοι.

Διὰ τὸν ἴδιον λόγον πρέπει νὰ ἀφαιρεθοῦν πολλὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴν τέχνην τῶν ὑποδηματοποιῶν καὶ τῶν ὑφαντουργῶν. Διότι αὐταὶ περιέπεσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν θουανουσύτητα. Ἐ ἀφοῦ παρέβλησαν τὴν ἀνάγκην ποῦ ἐξυπηρετοῦσαν καὶ ἀνέμειξαν τὴν κακοτέχνισαν μὲ τὴν τέχνην. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ μὲ τὴν οἰκοδομικὴν τέχνην.

Ἄλλ' ἐφ' ὅσον αὐτῇ κατασκευάζῃ σπίτια καὶ οἷα θέατρα, δηλαδὴ, ἐργάζεται διὰ τὰ ἀναγκαῖα καὶ οὐχὶ διὰ τὰ περιττά, τὴν ὀνομάζω τέχνην. Ὁμοίως καὶ τὴν ὑφαντικὴν, ἐφ' ὅσον φτειάχνῃ ἐνδύματα καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα ὑφάσματα, καὶ δὲν μιμῆται τὰς ἀράχνας διὰ νὰ ἀποκαλύπτῃ μεγάλον ἐγωϊσμόν καὶ ἀπεργασίον θλακίαν, τὴν ὀνομάζω τέχνην. **Σ 10** Ἐπίσης, καὶ τὴν τέχνην τῶν ὑποδηματοποιῶν, ἐφ' ὅσον φτειάχνῃ ὑποδήματα, δὲν θὰ τῆς ἀρνήθῃ τὸ ὄνομα τῆς τέχνης. Ὅταν, ὅ-

μιος, κἀνὴ τούς ἀνδρας νὰ φαίνωνται ὡς γυναῖκες καὶ τούς κἀνὴ μὲ τὰ ὑποδήματα νὰ φέρονται μὲ θηλυπρέπειαν καὶ νὰ χάνουν τὸν ἀνδρισμὸν τους, τότε θὰ τὴν κατατάξωμεν εἰς τὰς ἑλαθεράς καὶ περιττάς καὶ δὲν θὰ τὴν ὀνομάσωμεν καθόλου τέχνην.

Καὶ γνωρίζω ὅτι εἰς πολλοὺς θὰ φανῶ λεπτολόγος, ἐπειδὴ ἐξετάζω τὰ πράγματα αὐτά. Ἄλλὰ δὲν θὰ πῶσω νὰ τὸ κάκω ἐξ αἰτίας αὐτοῦ. Διότι τὸ αἴτιον ἄλων ἐν γένει τῶν κακῶν αὐτὸ εἶναι, τὸ ὅτι, δηλαδὴ, τὰ ἁμαρτήματα αὐτὰ θεωροῦνται μικρὰ καὶ δι' αὐτὸ παραμελοῦνται.

Καὶ ποῖον ἁμάρτημα, ἐρωτᾷ κάποιος, ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ πῶς ἀσήμαντον, **Β** ἀπὸ τοῦ νὰ φορῇ ἕνας ἄνθρωπος ὑποδήματα μὲ στολίδια καὶ γυαλισμένα καὶ προσηρμοσμένα ὄρατα εἰς τὰ πόδια. ἐάν, θέβαια, φαίνεται ὀρθὸν νὰ ὀνομάσωμεν αὐτὸ ἁμαρτίαν; Θέλετε, λοιπόν, νὰ ἀπαντήσω εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ἀποδείξω τὸ μέγεθος τῆς ἀσημιοσύνης, χωρὶς νὰ σᾶς καταλάβῃ ἡ ὀργή; Ἡ μᾶλλον, καὶ ἂν ὀργίζεσθε, δὲν τὸ προσέχω καὶ πολὺ. Διότι οὐεὶ εἰσθε αἰτίαι τῆς ἀνοησίας αὐτῆς, οἱ ὁποῖοι οὔτε καν τὴν θεωρεῖτε ἁμάρτημα καὶ δι' αὐτὸ μὲ ἀναγκάζετε νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὴν κατηγορίαν τῆς ἀσώτίας αὐτῆς.

Ἐλάτε, λοιπόν, νὰ τὸ ἐξετάσωμεν καὶ νὰ διαπιστώσωμεν τὸ πόσον μεγάλο κακὸν εἶναι αὐτὸ. Πραγματικὰ, ὅταν τὰ μεταξωτὰ νήματα, ποῦ δὲν εἶναι ὄρασιον οὔτε εἰς τὰ ἐνδύματα νὰ ὑφαίνωνται ὡς στολίδια, τὰ συρράπτει ἐπάνω εἰς τὰ ὑποδήματα, πόσου χλευασμοῦ καὶ πόσου γέλωτος δὲν εἶναι ἄξια αὐτά; **Σ** Ἐάν, ὅμως, περιφρονῆς τὴν ἰδικὴν μου γνώμην, τότε ἀκούσε τὴν φωνὴν τοῦ Παύλου, ποῦ μὲ μεγάλην σφοδρότητα τὰ ἀπαγορεύει αὐτά, καὶ θὰ καταλάβῃς τὸ γελῶσιον τῆς ὑποβέσεως. Τί λέγει, λοιπόν, ἐκεῖνος; «Ὅχι μὲ φιλάρεσκα πλεξίματα τῶν μαλλίων, ἢ μὲ χρυσὰ ἢ μαργαριταρένια κοσμήματα ἢ μὲ ῥοῦχα πολυτελῆ». Ποῖαν συγκύρησιν ἀξίεις, λοιπόν, νὰ εὐρῆς σὺ, ὅταν ὁ Παῦλος ἀπαγορεύῃ εἰς τὴν σύμφορον νὰ φορῇ πολυτελῆ ἐνδύματα, καὶ σὺ ὀδηγῆς τὴν θλακίαν αὐτὴν καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα καὶ πολλὰ κανεὶς διὰ τὴν καταγέλαστον αὐτὴν ἀνοησίαν;

Πραγματικά, και πλοῖον ναυπηγείται και κωπηλάται ἐκλέγονται **D** και ὁδηγός και κυβερνήτης προσλαμβάνονται και τὰ πανὰ ἀνοίγονται και τὸ πέλμας διασχιζεται και ὁ ἔμπορος ἐγκαταλείπει τὴν γυναῖκα και τὰ παιδιὰ και τὴν πατρίδα και παραδίδει τὴν ζωὴν του εἰς τὰ κόμματα και ἔρχεται εἰς τὴν χώραν τῶν θαρβάρων και πολλοὺς ὀφίσταται κινδύνους διὰ τὰ νήματα αὐτά, ὥστε, ὕστερα ἀπὸ αὐτά, νὰ τὰ πάρηξ ἑοῦ διὰ νὰ τὰ ράψῃ εἰς τὰ ὑποδήματά σου και νὰ στολίῃς τὸ δέριμα.

Και ποία πράξις ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ χειρότερα ἀπὸ τὸν παραλογισμόν αὐτόν; Ἄλλὰ παλαιότερα δὲν ἐγίνετο τὸ πρᾶγμα αὐτό, ἀλλὰ ἦσαν τὰ πάντα ἀνδροπρεπῆ. Ὅθεν, ἐγὼ περιμένω ὅτι με τὴν πρόσοδον τοῦ χρόνου οἱ νέοι μας θὰ φορέσουν τὰ ὑποδήματα τῶν γυναικῶν και καθόλου δὲν θὰ ἐντρέπωνται. Και τὸ χειρότερον εἶναι ὅτι και οἱ πατέρες βλέπουν αὐτὰ και δὲν ἀγανακτοῦν, **E** ἀλλὰ θεωροῦν ὅτι τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι χωρὶς σημασίαν.

Θέλετε νὰ οἶσ ἐπὶ και τὸ ἀκόμη χειρότερον εἶναι **θηλαδίη**, γίνονται αὐτὰ ἐνῶ ὑπάρχουν πολλοὶ πτωχοὶ; Θέλετε νὰ φέρω εἰς τὸ μέσον τὸν Χριστόν, πού πεινᾷ, πού εἶναι γυμνός, πού περιφέρεται παντοῦ ὡς ξένος, πού εἶναι φυλακισμένος; Και πόσους κεραυνούς δὲν ἀξίζετε, ὅταν ἀδιοφορῆτε δι' ἐκεῖνον πού στερεῖτε και τὴν ἀπαραίτητον διὰ τὴν συντήρησιν του τροφὴν. **§ 11** και στολιζετε με τὸσην φροντίδα τὰ δέρματα. Και ὁ μὲν Κύριος, ὅταν ἔθετε τοὺς νόμους του εἰς τοὺς μαθητάς του, δὲν τοὺς ἐπέτρεψε νὰ ἔχουν καθόλου ὑποδήματα. Ἡμεῖς, ὅμως, οὐκ μόνον δὲν ἀνεχόμεθα νὰ θαδίζωμεν με γυμνὰ πόδια, ἀλλ' οὕτε νὰ φορῶμεν ὑποδήματα διὰ νὰ μᾶς προστατεύουν μόνον.

Τι ἡμπορεῖ, λοιπόν, νὰ θεωρηθῆ χειρότερον ἀπὸ τὴν ἀκοσμίαν αὐτήν; Τι ἀπὸ τὴν γελοιοτητα αὐτήν; Πραγματικά, ἡ κατάστασις αὕτη προέρχεται ἀπὸ ψυχὴν θηλυπρεπῆ, ἀπρηγῆ, ὤμην, περιέργων και ματαιόπονον. Διότι πότε θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἀσχοληθῆ με κάτι τὸ σοβαρὸν και ἀναγκαῖον ὁ ἄνθρωπος πού ἀσχολεῖται με τὰ περιττὰ αὐτά; Πότε θὰ ἀνεχθῆ ὁ νέος αὐτοῦ τοῦ εἶδος νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ψυχὴν του, ἢ και νὰ σκεφθῆ ἀκόμη ὅτι ἔχει ψυχὴν; Πραγματικά μικρολόγος θὰ εἶναι ἐκεῖνος **B** πού ἀναγκάζεται νὰ θαυμάσῃ τὰ πράγματα

αὐτά, και σκληρὸς ἐκεῖνος πού χάριν αὐτῶν παραμελεῖ τοὺς πτωχοὺς, και θὰ στερηθῆ κάθε ἀρετὴν ἐκεῖνος πού ὄλην τὴν φροντίδα τὴν κατευθάλνει εἰς αὐτά. Πραγματικά, ὅποιος ἀσχολεῖται με τὴν ποιότητα τῶν νημάτων, με τὴν λαμπρότητα τῶν χρημάτων και με τὰ σχέδια πού γίνονται με τὰ ὑφάσματα αὐτά, πότε θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἴδῃ τὸν οὐρανόν; Πότε θὰ θαυμάσῃ τὸ κάλλος τῶν θαλάσσης, ἐκεῖνος πού προσκολλάται εἰς τὸ κάλλος τῶν δερμάτων και εἶναι διαρκῶς σκυμμένος πρὸς τὴν γῆν; Και ὁ μὲν Θεὸς ἤπλωσε τὸν οὐρανόν και ἦναψε τὸν ἥλιον διὰ νὰ προσέλκυσῃ τὰ μάτια σου πρὸς τὰ ἄνω, οὐ, ὅμως, ἀναγκάζεις τὸν ἑαυτὸν σου νὰ κιντᾶσῃ πρὸς τὰ κάτω και πρὸς τὴν γῆν, ὅπως οἱ χοῖροι και ὑπακούεις εἰς τὸν διάβολον. Διότι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτὴν ἐπενόησεν ὁ πονηρὸς σαῶμων, διὰ νὰ σὲ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸ οὐράνιον κάλλος. Δι' αὐτὸ και σὲ ἔφερον εἰς τὸ κατάντημα αὐτό, ὥστε νὰ παραμειλήτῃς ὁ Θεὸς πού δεικνύει τὸν οὐρανόν και νὰ ἀποσπᾷ τὸ ἐνδιαφέρον ὁ διάβολος πού δεικνύει τὰ δέρματα. **C** Ἡ μὲλλον οὕτε τὰ δέρματα δεικνύει, διότι και αὐτὰ εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ παρουσιάζει θλακελαν και κακοτεχνίαν.

Και ὁ νέος περιφέρεται προσηλωμένος εἰς τὴν γῆν, αὐτὸς πού ἔλαθε τὴν ἐντολήν νὰ φιλοσοφῇ διὰ τὰ οὐράνια πράγματα, ἢ μάλλον καιρῶναι δι' αὐτά, παρὰ ἐάν εἶγεν ἐπιτελέσει κάποιο μεγάλο κατάρθωμα, και ἀκροθασεῖ εἰς τὴν ἀγοράν και δημιουργεῖ εἰς τὸν ἑαυτὸν του λύπας και στενοχωρίας περιττά, διὰ νὰ μὴ τὰ λερῶσῃ με τὴν λάσπην, ὅταν εἶναι χειμῶν, ἢ νὰ μὴ τὰ σκουῖσῃ, ὅταν ἔρχεται τὸ καλοκαίρι.

Τι λέγεις, ἀσθραπέ μου; Τὴν ψυχὴν σου διόκληρον ἔρριψες εἰς τὴν λάσπην με τὴν ἀσάτιαν αὐτὴν **D** και ἐνῶ σῦρεται εἰς τὸ γῶμα ἀδιαφορεῖς και ἔχεις τὸσην ἀγωνίαν διὰ τὰ ὑποδήματά σου; Μάθε εἰς τί χρησιμεύουν αὐτὰ και νοιώσαι ἐντροπὴν διὰ τὴν γνώμην πού ἔχεις δι' αὐτά. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὰ ὑποδήματα ἔγιναν διὰ νὰ πατοῦν τὴν λάσπην και τὸν θρόνον και κάθε ἀκαθαρσίαν τοῦ ἐδάφους. Ἐάν δὲν τὸ ἀνεχέσῃς αὐτό, νὰ τὰ σκώσης και νὰ τὰ κρεμάσῃς εἰς τὸν λαιμόν σου, ἢ νὰ τὰ τοποθετήσῃς εἰς τὸ κεφάλι σου ἐπάνω.

Και σεῖς μὲν γελάτε πού ἀκούετε αὐτά. Ἐγὼ, ὅμως, θέλω νὰ διακρίσω διὰ τὴν μυσίαν αὐτῶν και τὴν προθυμίαν τοὺς δι' αὐτά. **E** Διότι αὐτοὶ με μεγαλυτέραν εὐ-

χαρίστησιν θά ἐμόλυναν τὸ σῶμα τους με λάσπην, παρὰ τὰ δέρματα ἐκείνα. Με τὸν τρόπον αὐτὸν γίνονται μικρολόγοι οἱ ἄνθρωποι αὐτοί.

Ἐπίσης, κατ' ἄλλον τρόπον γίνονται φιλαρχήματα. Πραγματικά, ὁ ἄνθρωπος ποῦ κατέχεται ἀπὸ μανίαν δι' αὐτὰ καὶ ἔχει συνήθειαι νὰ προσέχη ὑπερβολικά καὶ τὰ ἐνδύματά του καὶ ἴλα τὰ σχετικά, χρειάζεται μεγάλα ἐξοδα καὶ, ὅπως εἶναι φυσικόν, πολλά ἔσοδα. Καὶ ἂν μὲν ἔχη γενναῖοφρων πατέρα, γίνετα περισσότερο ἀντιμέτωπος εἰς τὰ πάθη αὐτά. **§ 12** Ἄν, ὅμως, ὁ πατέρας του εἶναι μικρολόγος, ἀναγκάζεται νὰ πράττῃ καὶ ἄλλας ἀσχημίας, ὥστε νὰ συγκεντρώσῃ χρήματα διὰ τὰς δαπάναις τοῦ εἶδους αὐτοῦ. Ἐξ αἰτίας αὐτῶν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νέους καὶ τὴν νεότητά τους ἐκώλησαν καὶ ἂν παράσιτα προσεκολληθήσων εἰς τοὺς πλουσίους καὶ ἄλλας δουλοπρεπεῖς ἐργασίας ὑπέμειναν με μοναδικὸν ἀντίκρουσμα τὴν ικανοποίησιν τῶν παρομοίων ἐπιθυμιῶν.

Ὅτι, λοιπόν, ὁ ἄνθρωπος αὐτοῦ τοῦ εἶδους θά γίνῃ φιλοχρήματος καὶ μικρολόγος καὶ ἀδιάφορος διὰ τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητα ζητήματα καὶ ὅτι πολλὰς ἀμαρτίας θά ἀναγκασθῇ νὰ διαπράξῃ, εἶναι φανερόν ἀπὸ ὅσα εἶπα. Ἄλλὰ διὰ τὸ ὅτι θά εἶναι, ἐπίσης, ὠμός καὶ κενόδοξος, δὲν θά τὸ ἀμφισβήτησῃ κανένας. Πραγματικά, θά εἶναι ὠμός, ὅταν θέλῃ τὸν πτωχόν, καὶ ἀπὸ τὸν πόθον τοῦ καλλωπισμοῦ νομίζει ὅτι δὲν τὸν εἶδεν, ἀλλὰ, τὰ μὲν ὑποθήματα καλλωπίζει με χρυσόν, **§** δι' ἐκείνον δέ, ποῦ πεθαίνει ἀπὸ τὴν πείναν, ἀδιαφορεῖ. Θά εἶναι, ὅμως, καὶ κενόδοξος, ὅταν καὶ διὰ τὰ μικρὰ καὶ ἀσχημὰ θηρεύῃ τὴν δόξαν τῶν πολλῶν. Διότι πιστεύω ὅτι δὲν καυχῶνται ὅσον ἕνας στρατηγὸς διὰ τὸν στρατὸν του καὶ τὰς νίκαις του, ὅσον καυχῶνται οἱ ἀκόλαστοι αὐτοὶ νέοι διὰ τὸν καλλωπισμὸν τῶν ὑποθημάτων τους, διὰ τὰ σαρμὰνα εἰς τὴν γῆν ἐνδύματά τους καὶ διὰ τὴν κοράν τῆς κεφαλῆς τους, ἂν καὶ ἴλα αὐτὰ εἶναι ἔργα ξένων τεχνιτῶν. Καὶ ἀφοῦ δὲν παραλείπου νὰ κενοδοξήσων διὰ τὰ ἔργα τῶν ἄλλων, πότε θά παύσων νὰ καυχῶνται διὰ τὰ ἴδια τους;

Θά εἶπα καὶ ἄλλα χειρότερα ἀπὸ αὐτὰ, ἢ καὶ αὐτὰ ὅσα εἶναι ἀρκετὰ; Ἄλλ' εἶναι ἀνάγκη εἰδῶ νὰ τελειώσω τὸν λόγον. **§** Διότι καὶ τὰ ὅσα εἶπα, ἐλέχθησαν διὰ τοὺς ἀντιρρησίας, ποῦ ἔχουν τὴν γνώμην ὅτι ἡ πράξις αὐτὴ δὲν εἶναι καθόλου ἀποτοπος.

Καὶ γνωρίζω κατὰ ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νέους δὲν θά δώσουν καμμίαν σημασίαν εἰς τὰ λεγθέντα, ἐπειδὴ τοὺς μεθεὶ τὸ πάθος. Ἄλλὰ δι' αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ σιωπήσω. Διότι οἱ πατέρες, ποῦ ἔχουν μυαλὸ καὶ σκέπτονται σωστά ἀκόμη, θά ἠμπορέσων νὰ ἐπιναφέρων αὐτοὺς, ἔστω καὶ ἄκοντας, εἰς τὴν ἀρμόζουσαν συμπεριφορὰν.

Συνεπῶς, μὴ λοχυρίζεσα ὅτι κανένα κακόν δὲν προκύπτει ἀπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην κατάστασιν. Διότι ἔπρεπε οἱ γονεῖς καὶ ἀπὸ ἐδῶ νὰ διδάσκων τοὺς νέους καὶ ἀπὸ ἐκείνα ποῦ θεωροῦνται μικρὰ νὰ τοὺς κάνουν σεμνοὺς, μεγαλοφύλους καὶ ἀνωτέρους ἀπὸ τὰ ἐξωτερικά σχήματα, διότι ἔτσι θά τοὺς εἴρωμεν ἀξίους καὶ εἰς τὰ μεγάλα καὶ σπουδαῖα ζητήματα.

Πραγματικά, ποῖον εἶναι πιὸ ἀπλό καὶ πιὸ εὐτελές ἀπὸ τὰ βασικά στοιχεῖα τῆς μαθήσεως; **§** Καὶ ὅμως ἀπὸ αὐτὰ γίνονται οἱ ρήτορες, οἱ σοφοὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι. Καὶ ἂν δὲν μάθων αὐτὰ, δὲν θά γνωρίσων ποτὲ τὴν ἀνωτέραν μάθησιν.

Αὐτὰ, ὅμως, δὲν τὰ εἶπα μόνον πρὸς τοὺς νέους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς γυναῖκας καὶ πρὸς τὰς κόρας. Διότι καὶ αὐταὶ περιπίπτουν εἰς τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ τοῦ εἶδους, καὶ μάλιστα εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. ὅσον, θέσασα, περισσότερο ῥέπου πρὸς τὸν καλλωπισμὸν οἱ παρθέναι. Συνεπῶς, ὅσα ἐλέχθησαν πρὸς τοὺς νέους νὰ τὰ θεωρήτε ὅτι ἀπηυθύνοντο καὶ πρὸς αἷς, διὰ νὰ μὴ χρειασθῇ νὰ τὰ ἐπαναλάβω. Διότι εἶναι πλέον ὥρα νὰ κλείσω τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν με μίαν ἐσχίην. Καὶ ἴλοι μαζὶ εὐχρηστέ, ὥστε οἱ νέοι ποῦ ἀνήκουσιν πρὸ πάντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ ἠμπορέσων νὰ ζήσων με κοσμιότητα καὶ νὰ φθάσων εἰς τὸ ἀρμόζον γῆρας. **§** Διότι ὅσαι δὲν ζοῦν με τὸν τρόπον αὐτὸν, δὲν εἶναι καλὸν νὰ φθάσων εἰς τὸ γῆρας. Ὅσοι ὅμως, ποῦ ἂν καὶ νέοι, ἔχων τὴν γερωνικὴν σύνεσιν, εὐχομαι νὰ φθάσων εἰς ἑσθὴ γῆρας καὶ νὰ γίνων πατέρες καλῶν καὶ ἀξίων παιδιῶν καὶ τοὺς γονεῖς τους νὰ εὐφρανῶν καὶ πρὶν ἀπὸ ἴλα τὸν δημιουργόν τους Θεόν καὶ νὰ ἀφανίσων κάθε νόσον. **§ 13** ὅχι μόνον αὐτὴν ποῦ ἀναφέρεται εἰς τὰ ὑποθήματα καὶ τὰ ἐνδύματα, ἀλλὰ νὰ ἀφανίσων κάθε κακόν ἐν γένει. Διότι ὅπως εἶναι ἡ γῆ ποῦ παραμένει χέρσος, ἔτσι εἶναι καὶ ἡ νεότης ποῦ παραμελεῖται, διότι πολλὰς ἀκάνθας ἀπὸ πάσης ἀποφύας θλαστάνει.

Ἄς ἀφίσωμεν, λοιπόν, τὸ πῦρ τοῦ Πνεύματος καὶ ἄς κατακοῦσῶμεν τὰς πονηρὰς αἰτιάς ἐπιθυμίας καὶ ἄς καλλιεργήσωμεν τὰ χαράριμα καὶ ἄς τὰ ἐτοιμάσωμεν νὰ ὑποβεχθοῦν τὸν σπόρον καὶ ἄς καταστήσωμεν τοὺς νέους μας πρὸ παντοῦ ἀπὸ τοῦ ἐκτός τῆς ἐκκλησίας γέροντας. Διότι αὐτὸ εἶναι τὸ ἀξίον θαυμασμοῦ, ὅταν, δηλαδὴ, ἡ σωφροσυνὴ κοσμή τοὺς νέους, ἐπειδὴ ὁ σώφρων γέρον δὲν δικαιούται καὶ μεγαλύτεραν ἀμοιβὴν, **Β** διότι ἡ ηλικία τοῦ παρέχει πλήρη ἀσφάλειαν. Τὸ παράδοξον εἶναι νὰ ἔχῃς γαλήνην μέσα εἰς τὴν τρικυμίαν, νὰ μὴ καίεσαι μέσα εἰς τὴν κάμινον καὶ νὰ μὴ συμπεριφέρεσαι μὲ ἀσέλγειαν, ὅταν εἶσαι νέος.

Αὐτὰ, λοιπόν, ἀφοῦ σκεφθῶμεν καλά, ἄς μιμηθῶμεν τὸν μακάριον ἐκεῖνον Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος ἔλαμψε δι' ὅλων αὐτῶν, διὰ νὰ λάβωμεν τοὺς ἰδίους μὲ αὐτὸν στεφάνους, τοὺς ὁποῖους εἶθε ὅλοι μας νὰ ἐπιτύχωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί μὲ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δόξα, τὰρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Ν' (50)

(Ματθ. 13', 23 - 36)

Καὶ ἀφοῦ διέλυσε τὰ πλήθη, ἀνέβη εἰς τὸ θουνὸν διὰ νὰ προσευχηθῆ ἰμόνος του. Ὄταν δὲ ἐθράδυσσε καλά, ἦτο ἐκεῖ μοναχός. Τὸ δὲ πλοῖον εἶχε προχωρήσει πλέον εἰς τὸ μέσον τῆς λίμνης καὶ συνετάρασσετο ἀπὸ τὰ κύματα. Διότι ἦτο ἐναντίος ὁ ἄνεμος.¹

Διὰ ποῖον λόγον ἀνεβαίνει εἰς τὸ θουνόν; Διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ, ὅτι ἡ ἔρημια καὶ ἡ μόνωσις εἶναι καλὸν πράγμα, **Β** ὅταν πρέπει νὰ ἐπικοινωνήσωμεν μὲ τὸν Θεόν. Δι' αὐτὸ ἀκριθῶς ἀποσύρεται συχνά εἰς τὰς ἐρήμους καὶ πολλάς φορές διασκευτερεῖ ἐκεῖ προσευχόμενος διὰ νὰ μᾶς δώσῃ παράδειγμα νὰ ἐπιδιώκωμεν τὴν ἀπόλυτον ἡουχίαν εἰς τὴν προσευχὴν καὶ ἀπὸ τὴν ὄραν καὶ ἀπὸ τὸν τόπον. Διότι ἡ ἔρημος εἶναι μητέρα τῆς ἡουχίας καὶ τόπος γαλήνης καὶ ἡμᾶν, ποῦ μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ κάθε θόρυβου.

Καὶ ὁ μὲν Ἰησοῦς δι' αὐτὸ ἀνέβαινε εἰς τὸ θουνόν. Οἱ δὲ μαθηταὶ κινδυνεύουν καὶ πάλιν ἀπὸ τὰ κύματα καὶ ὀψοφύρου ἀπὸ τὴν θαλασσοταραχὴν ὅπως καὶ προηγουμένως.² Ἀλλὰ τότε ἐπάθειαν αὐτὸ ἔχοντας τὸν Ἰησοῦν μαζί τους εἰς τὸ πλοῖον, τὰρα ὁμοῦ ἦσαν τελείως μόνοι. Διότι ἤρεμα καὶ σιγὰ σιγὰ τοὺς εἰσάγει καὶ τοὺς οικειώνει μὲ τὰ πόδια σπουδαία καὶ, συγχρόνως, τοὺς κάνει νὰ ὑψίστανται τὰ πάντα μὲ γενναϊότητα. Δι' αὐτὸν ἀκριθῶς τὸν λόγον, ὅταν ἐπρόκειτο διὰ πρώτην φοράν νὰ κινδυνεύουν. **Ε** ἦτο παρὼν, ἀλλὰ ἐκοιμάτο, ὥστε ἀμέσως νὰ τοὺς προσέφη τὴν βοήθειάν του. Τώρα, ὁμοῦ, διὰ νὰ τοὺς διηγήσῃ εἰς μεγαλύτεραν ὑπο-

1. Ματθ. 14, 23 - 24.

2. Πρξ. 27, 8, 23 - 27.

μονήν, δὲν κάνει τὸ ἴδιον, ἀλλὰ φεύγει ἀπὸ κοντά του καὶ ἐπιτρέπει νὰ σηκώθῃ ἡ τρικυμία, ἐνῶ αὐτοὶ εὐρίσκοντο εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης, ὥστε νὰ μὴ περιμένουν ἀπὸ πούθεν ἄλπιδα σωτηρίας, καὶ τοὺς ἀφήνει νὰ κλυδωνίζονται ἅλην τὴν νύκτα, **§ 1.4** διὰ νὰ ζητηθῇ, ὅπως νομίζω, τὴν καρδίαν τοὺς ποὺ εὐρίσκειτο εἰς νάρκην. Διότι ὁ φόβος, τὸν ὁποῖον τοὺς ἐπροκαλοῦσεν ἡ τρικυμία καὶ ἡ νύκτα, ἔχει τὴν ιδιότητα αὐτήν. Μαζὶ, ὁμως, μὲ τὴν κατὰυτὴν τοὺς ἔκανε νὰ τὸν ἐπιθυμοῦν περισσότερο καὶ νὰ τὸν ἐνθυμοῦνται συνεχῶς.

Δι' αὐτὸ, ἄλλωστε, καὶ δὲν ἐνεφανίσθη ἀμέσως εἰς αὐτούς. «Κατὰ δὲ τὸ τελευταῖον τρίωρον τῆς νυκτός, ὅποτε παρελάμβανε τὴν στρατιωτικὴν φρουράν τὸ τέταρτον τμήμα τῶν σκοπῶν»³ ἦλθε πρὸς αὐτούς ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν.⁴ Ἔτσι τοὺς ἐδίδαξε νὰ μὴ ζητοῦν ταχέϊαν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοὺς κινδύνους ποὺ τοὺς ἀπειλοῦν, ἀλλὰ νὰ ὑποφέρουν τὰ συμβαίνοντα μὲ γενναϊότητα. Ὅταν, λοιπὸν, ἤλπισαν ὅτι θὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν θαλασσοταραχὴν, τότε ὁ φόβος τοὺς ἔγινε μεγαλύτερος, διότι ἔβλεπον τὸν εἰδωλὸν ἡ μαθητὰὶ νὰ περιπατῇ ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν. Β' ἐταράχθησαν λέγοντες, ὅτι αὐτὸ ποὺ ἔβλεπον εἶναι φάντασμα. Καὶ ἀπὸ τὸν φόβον τοὺς ἐφώναζαν θύματα.⁵ Διότι πάντοτε τὸ κάνει αὐτὸ. Ὅταν, δηλαδὴ, πρόκειται νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοὺς κινδύνους, τότε προκαλεῖ ἄλλους χειρότερους καὶ φοβερότερους. Τὸ ἴδιον, λοιπὸν, συνέβη καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. Πραγματικὰ, μαζὶ μὲ τὴν τρικυμίαν ἡ ἐμφάνισις τοῦ Κυρίου δὲν τοὺς ἐφόβησεν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν θοέλλαν. Δι' αὐτὸ, οὔτε τὸ σκότος διέλυσεν, οὔτε καὶ ἀπεκάλυψεν ἀμέσως τὸν ἑαυτὸν του, διὰ νὰ τοὺς ἐξασκήσῃ, ὅπως εἶπα παραπάνω, μὲ τὴν διάρκειαν τῶν φόβων αὐτῶν καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ πῶς καρτερικούς. Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ εἰς τὸν Ἰωάνη. Διότι ἔβλεπε νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τὸν πειρασμόν, τότε ἀφήσε νὰ γίνῃ χειρότερον τὸ τέλος. Δὲν ἀναφέρωμαι εἰς τὸν θάνατον τῶν παιδιῶν του καὶ τοὺς λόγους τῆς συζήτου του. C' ἄλλα εἰς τοὺς ὄνει-

3. Οἱ Ἰσραηλίται ἀπολυθῆντες τοὺς Ρωμαίους ἐκέρχον τὴν νύκτα εἰς τέσσαρα τρίωρα τμήματα, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν δικιῶν ἐφέλασαν διαφορετικὰ ὀμάδας σκοπῶν. Ἐβδ ἀρκεῖται διὰ τὸ τρίωρον ἀπὸ 3—5 π.μ.

4. Ματθ. 14, 26.
6. Ματθ. 14, 28.

διαιμοὺς τῶν ὀνηρητῶν καὶ τῶν φίλων του. Καὶ ἔβλεπ, πάλιν, ἐπρόκειτο νὰ σώσῃ τὸν Ἰακώβ ἀπὸ τὰς ταλαιπωρίας ποὺ ὑπέφερε εἰς τὴν ξένην χώραν, ἐπέτρεψε νὰ δημιουργηθῇ καὶ νὰ γίνῃ μεγάλος ὄρυθος. Πραγματικὰ, ὁ πένθερός του τὸν συνέλαθε καὶ τὸν ἠπείλει μὲ θάνατον καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸν ἦλθεν ὁ ἀδελφός του ποὺ παρ' ὀλίγον νὰ τὸν φονεῖσῃ.⁶ Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοκιμάζονται ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ μὲ μεγάλους πειρασμούς, δι' αὐτὸ, ἔβλεπ, ἐπιτείνεται νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας οἱ δίκαιοι, ἐπειδὴ θέλει νὰ τοὺς προσφέρῃ μεγαλύτερον κέρδος, ἐπιτείνει τοὺς ἀγῶνας. Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ εἰς τὸν Ἀβραάμ μὲ τὸ νὰ τοῦ θέσῃ τὴν τελευταίαν δοκιμασίαν, δηλαδὴ τὴν θυσίαν τοῦ παιδιοῦ του.⁷ Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν τὰ ἀθάνατακτα θέσσανα γίνονται ὑποφερτά, ἀφοῦ ὁ Θεὸς τὰ δίδει εἰς τὸ τέλος τῆς δοκιμασίας, ἔβλεπ, πλέον, ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι κοντά.

D' Τὸ ἴδιον, λοιπὸν, ἔκανε καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ Χριστὸς καὶ δὲν ἐφανέρωσε προηγουμένως τὸν ἑαυτὸν του, παρὰ ἔβλεπ αἱ μαθητὰὶ τὸν ἐφώναζαν. Διότι ἔβλεπον πῶς πολὺ ἐμεγάλωνεν ἡ ἐγωνία τους, τῶσον περισσότερο ἐζήτουν τὴν παρουσίαν του.

Ἐπειτα, ἀφοῦ τὸν ἐφώναζαν, λέγει ὁ εὐαγγελιστής, «ἀμέσως ὠμίλησεν εἰς αὐτούς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἐχετε θάρρος. Ἐγὼ εἰμαι.»⁸ Τὰ λόγια αὐτὰ διέλυσαν τὸν φόβον τοὺς καὶ τοὺς ἔδωσαν θάρρος. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, δὲν τὸν ἀνεγνώρισαν ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν του καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὸ παράδοξον ἐπὶ τῆς θαλάσσης ὑπάξιμα καὶ τὴν ὥραν ποὺ συνέβαιναν αὐτὰ δι' αὐτὸ φανερώσει τὸν ἑαυτὸν του μὲ τὴν γνώριμον εἰς τοὺς μαθητὰς φωνῆν του.

Καὶ τί ἔκανε τότε ὁ Πέτρος ποὺ ἦτο θερμὸς εἰς ἔθλας του τὰς ἐκδηλώσεις καὶ πάντοτε προέτρεχεν εἰς ἐκδηλώσεις ἀπὸ τοὺς ἄλλους μαθητὰς; E' «Κύριε», λέγει, ἐάν εἶσαι σύ, διάταξέ με νὰ ἔλθω πρὸς σε ἐπάνω εἰς τὰ νερά.»⁹ Δὲν εἶπε προσευχῆσαι καὶ παρακάλεσαι, ἀλλὰ, διέταξε. Εἶβες πῶς θερμότης; Πῶς πιστὸς; Ἄν καὶ πολλὰς φορές, λόγῳ αὐτῶν τῶν γνωρισμάτων του, ζη-

6. Πρβλ. Γεθ. κεφ. 21 - 22.
7. Πρβλ. Γεν. 22, 1 ἔξ.
8. Ματθ. 14, 27.
9. Ματθ. 14, 28.

τῆ πράγματα πού ὑπερβαίνουν τὸ μέτρον. Διότι καὶ ἐδῶ ἐζήτησε μεγάλο ποσόν ἀπὸ ἀγάπην, θύμω, καὶ ὄχι διὰ τὰ ἐπιδειχθῆ. **Σ 188** Πραγματικά, δὲν εἶπεν, διότι τὰ ἐπὶ τὸ ὕψος ἐπὶ τὰ νερά, ἀλλὰ τί; «Διότι τὰ ἐπὶ τὸ ὕψος ἐπὶ τὰ νερά, ἀλλὰ τί; «Διότι τὰ ἐπὶ τὸ ὕψος ἐπὶ τὰ νερά, ἀλλὰ τί; «Διότι τὰ ἐπὶ τὸ ὕψος ἐπὶ τὰ νερά, ἀλλὰ τί;» Διότι κανένας δὲν ἠγάπα τὸσον τὸν Ἰησοῦν. Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Πέτρος, ὅταν δὲν ἠγάπησεν τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ μετὰ τὸν ἴδιον μαζὶ με τοὺς ἄλλους μαθητάς, ἀλλὰ προέβραζεν αὐτῶν. Καὶ δὲν ἀποδεικνύει μόνον τὴν ἀγάπην του, ἀλλὰ καὶ τὴν πίστιν του. Διότι δὲν ἐπίστευεν ὅτι μόνον ὁ Ἰησοῦς ἔχει τὴν δύναμιν νὰ περιπατῆ ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἀλλ' ὅτι καὶ εἰς ἄλλους ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ τὴν ἴδιαν ἰσχύν. Δι' αὐτὸ τὸν κατέβηκεν ἡ ἐπιθυμία νὰ εὐρεθῆ κοντὰ τὸ συντομώτερον.

«Ὁ δὲ Κύριος εἶπεν· Ἔλα. Καὶ ἀφ' οὗ κατέβη ἀπὸ τὸ πλοῖον ὁ Πέτρος, περιεπάτησεν ἐπάνω εἰς τὰ νερά διὰ τὰ εἶθι πρὸς τὸν Ἰησοῦν. **Β** Ἄλλ' ὅταν εἶδε τὸν ἄερα ὅτι ἦτο δυνατός, ἐκλονίσθη ἡ πίστις του καὶ ἐφοβήθη καὶ ὡς ἤρρισε νὰ θουλιώσῃ ἐφώναξε δυνατὰ καὶ εἶπεν· Κύριε, σάσε με, διότι κινδυνεύω νὰ πνιγῶ. Ἀμέσως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤπλωσε τὸ χέρι του, τὸν ἔπιασε καὶ τοῦ εἶπεν· Ὁλιγώπιστε, διατί ἐθαύμασε;»¹⁰

Τὸ θαῦμα αὐτὸ εἶναι περισσότερο παράδοξον ἀπὸ τὸ προηγούμενον, δι' αὐτὸ καὶ πραγματοποιεῖται ὑπερερα ἀπὸ ἐκεῖνο. Ὅταν, θηλασθῆ, ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι κυρίαρχος τῆς θαλάσσης, τότε προγαρῆ καὶ εἰς τὴν πῶ ἀξιοθαύμαστον πράξιν. Διότι τότε τοὺς ἀνέμους μόνον ἐπέτιμωσε, ἐνῶ τώρα καὶ ὁ ἴδιος βοῶντι ἐπάνω εἰς τὰ νερά καὶ εἰς ἄλλον δίδει τὴν δύναμιν νὰ κἀν τὸ ἴδιον. Αὐτὸ, ἐάν τὸ εἶχεν ἀφήσει νὰ γίνῃ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀσφαλῶς δὲν θὰ τὸ εἶδετο μετὰ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμόν ὁ Πέτρος, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀποκτήσει τὴν πίστιν.

Ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀποκτήσει τὴν πίστιν, ὁ Χριστὸς τὸ ἐπέτρεψε νὰ γίνῃ αὐτό; Διότι, ἐάν τοῦ εἶπεν, ὅτι δὲν ἡμπορεῖς νὰ βοῶντι ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ὁ Πέτρος, ἐπειδὴ ἦτο θερμὸς, θὰ εἶχεν ἀντιρρήσεις. Δι' αὐτὸ τὸν πείθει μετὰ τὰ γεγονότα, ὥστε εἰς τὸ μέλλον νὰ εἶναι πῶ σάφραν. Ἀλλὰ καὶ ἔτσι δὲν ἡμπορεῖ νὰ συγκρατῆται τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἀφ' οὗ, λοιπὸν, κατέβηκεν ἀπὸ τὸ πλοῖον κλυδωνίζεται, ἐπειδὴ ἐφοβήθη. Καὶ τὸν κλυδωνισμὸν ἐπρο-

10. Ματθ. 14, 29 - 31.

κάλεσεν ἡ τρικυμία, τὸν δὲ φόβον τὸν ἐδημιούργησεν ὁ ἄνεμος. Ὁ δὲ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέγει ὅτι· «Οἱ μαθηταὶ ἤθελαν νὰ πάρουν τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πλοῖον. Καὶ ἀφ' οὗ τὸν ἐπῆραν, ἀμέσως τὸ πλοῖον ἐφθασεν εἰς τὴν ἑρῆραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπῆγαναι.»¹¹ «Ὡστε ὅταν ἐπρόκειτο νὰ προσεγγίσουν τὴν ἑρῆραν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον.

Ἀφ' οὗ, λοιπὸν, κατέβηκεν ὁ Πέτρος ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδιζε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, χαίρων ὄχι τὸσον ἐπειδὴ ἐπεριπάτηε ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἀλλ' ἐπειδὴ ἤρατο κοντὰ εἰς τὸν Κύριον. **Β** Καὶ ἐνῶ εἶχε νικήσει τὸ σπουδαϊότερον, ἐπρόκειτο νὰ κακοπαθήσῃ ἀπὸ τὸ μικρότερον, ἐνοῶ τὴν ὄρμην τοῦ ἄερος καὶ ὄχι τὴν θάλασσαν. Πραγματικά, τέτοια εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, πολλές φορές, δηλαδὴ, ἐπιτυγχάνει τὰ μεγάλα καὶ ἀτυγχάνει εἰς τὰ ἐλάττωτα. Ὅπως ἐγένε εἰς τὸν Ἥλιον μετὰ τὸν Ἰεζάβελ, τὸν Μωυσῆν μετὰ τὸν Αἰγύπτιον καὶ τὸν Δαυὶδ μετὰ τὴν Βηρσαβέε. Ἔτσι, λοιπὸν, καὶ ὁ Πέτρος. Ἐνῶ ἦτο ἀκόμη φοβισμένος, ἐπῆρε τὸ θάρρος νὰ πατήσῃ ἐπάνω εἰς τὰ κύματα, ἀλλὰ δὲν ἡμπούρεσε νὰ ἀντιταθῆ εἰς τὴν ὄρμην τοῦ ἀνέμου, ὅν καὶ εὐρίσκειτο κοντὰ εἰς τὸν Χριστόν. Ἔτσι, δὲν τὸν ὠφέλει καθόλου τὸ ὅτι εὐρίσκειτο κοντὰ εἰς τὸν Χριστόν τοπικῶς, ἐάν δὲν εἶναι κοντὰ του μετὰ τὴν πίστιν. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐφάνερωνε καὶ τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ μαθητοῦ καὶ εἶδε παραγορίαν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους μαθητάς. **Σ** Διότι, ἐάν ἡ γανάκτησιν διὰ τοὺς δύο ἀδελφούς πῶ ἐζήτησαν τὰ πρωτεία, πῶ περισσότερο θὰ ἠγανάκτησαν ἐδῶ, ἐπειδὴ δὲν εἶχαν λάθει τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Μετὰ τὴν δωρεάν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, θύμω, δὲν συμπεριφέρονται ἔτσι. Διότι εἰς κάθε περιπτώσειν παραχωροῦν τὰ πρωτεία εἰς τὸν Πέτρον καὶ εἰς τὰς ὁμιλίαις πρὸς τὸν λαὸν αὐτὸν προβάλλουν, ὅν καὶ ἦτο ὁ πῶ ἀμύρρωτος ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Σ 188 Καὶ διατί δὲν διέταξεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἀνέμους νὰ σωματιάζουν, ἀλλ' ἠπλώσεν ὁ ἴδιος τὸ χέρι του καὶ τὸν ἔπιασε; Διότι ἐχρηιάζετο καὶ ἡ πίστις τοῦ Πέτρον. Ἐπειδὴ, ὅταν δὲν γίνετα ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, τότε παύει καὶ ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Διὰ τὰ τοῦ δεξιῆ, λοιπὸν, ὅτι δὲν τὸν παρέσυρεν ἡ δύναμις τοῦ ἀνέμου, ἀλλ' ἡ ἰδική του ἀλιγοπιστία, λέγει· «Ὁλιγώπιστε,

11. Ἰωάν. 8, 21.

διατί εδειλάσας;». «Ὡστε ἐάν δὲν τοῦ ἔλειπεν ἡ πίστις, θὰ ἤμποροῦσε μὲ εὐκολίαν νὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ τὸν ἀνεμον. Δι' αὐτὸ, ἀκριβῶς, ἀφοῦ τὸν ἐπίασεν ἀπὸ τὸ χέρι, ἀφῆσε τὸν ἀνεμον νὰ φυσᾷ, διὰ νὰ τοῦ ἀποδείξῃ ὅτι καθόλου δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὸν ἀλλάξῃ ὁ ἀνεμος, ὅταν ἡ πίστις του εἶναι σταθερὰ καὶ ἀματακίνητος. Β Καὶ ὅπως τὸ μικρὸ πουλάκι, ποῦ πρὸ δαίλου ἐπέταξεν ἀπὸ τὴν φωλιά του καὶ κινδυνεύει νὰ πέσῃ εἰς τὴν γῆν, τὸ παίρνει εἰς τὰ πτερὰ τῆς ἡ μητέρα του καὶ τὸ ἐπαναφέρει εἰς τὴν φωλιάν, ἔτσι ἔκανε καὶ ὁ Χριστός.

«Καὶ ὅταν ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Πέτρος ἀνέβηκαν εἰς τὸ πλοῖον, τότε ἠσύχασεν ὁ ἀνεμος.»¹⁹ Προηγουμένως ἔλεγαν «Ἦν ἄνθρωπος εἶναι αὐτός, διότι καὶ οἱ ἀνεμοὶ καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουν εἰς αὐτόν;»²⁰ Τώρα, ὅμως, δὲν λέγουν τὰ ἴδια. «Αὐτοὶ δὲ ποῦ ἦσαν εἰς τὸ πλοῖον», λέγει, «ἦλθαν καὶ τὸν ἐπροσκύνησαν καὶ ἔλεγαν Ἄληθινά, εἶσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.»²¹ Βλέπεις μὲ ποῖον τρόπον σιγά σιγά τοὺς ἀνέβαζεν ὑψηλότερα; Πραγματικὰ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἐθάλασεν ὁ ἴδιος ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι καὶ εἰς ἄλλαν ἐβάσεν τὴν ἐντολήν νὰ κἀνῇ τὸ ἴδιον καὶ τὸν ἔσωσεν, ὅταν ἐκινδύνευεν, ἠδέηθη κατὰ πολὺ ἡ πίστις αὐτῶν. Τότε, θέβαια, ἐπετίμησε τὴν θάλασσαν, τώρα, ὅμως, δὲν τὴν ἐπιτιμᾷ, ἀλλὰ μὲ ἄλλον τρόπον ἀποδεικνύει περισσύτερον τὴν δύναμίν του. Γ Δι' αὐτὸ καὶ ἔλεγαν Ἄληθινά, εἶσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Τί λοιπόν; Τοὺς ἐμάλωσεν, ἐπειδὴ εἶπαν αὐτὸν τὸν λόγον; Ὁχι, θέβαια, ἀλλὰ, ἀντίθετα, καὶ ἐπεθεβαίωσε τοὺς λόγους των, μὲ τὸ νὰ θεραπεύῃ μὲ μεγαλιτέραν ἐξουσίαν τοὺς πάσχοντας ποῦ ἤρχοντο κοντὰ του, καὶ οὐκ ὅπως προηγουμένως. «Καὶ ἀφοῦ ἐτέρασεν», λέγει, «ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τῆς λίμνης εἰς τὸ ἄλλο, ἦλθαν εἰς τὴν χώραν τῆς Γεννησαρέτ. Καὶ ὅταν οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου ἐκείνου τὸν ἀντελήφθησαν ἔστειλαν ἀπεσταλμένους εἰς ἄλλην τὴν περιφέρειαν ἐκείνην διὰ νὰ εἰδοποιήσουν τοὺς κατοίκους τῆς περὶ τῆς ἀφίξεώς του, καὶ τοῦ ἔφεραν ὄλους τοὺς ἀσθενεῖς. Καὶ τὸν παρεκάλουν νὰ τοὺς ἀφήσῃ νὰ ἐγγίξουν μόνον τὸ ἄκρον τοῦ ἑξωτερικοῦ τοῦ ἐνδύματος. Καὶ ὅσοι τὸ ἤγγισαν, ἐθεραπεύθησαν τε-

19. Ματθ. 14, 32.
20. Ματθ. 8, 27.
21. Ματθ. 14, 33.

λείως.»²² Πραγματικὰ, δὲν ἐπηγίανον κοντὰ του, ὅπως προηγουμένως, ποῦ τὸν ἐκάλούν εἰς τὰ σπίτια Ἰ καὶ ἐζήτουν νὰ ἐγγίσῃ μὲ τὸ χερί του τοὺς ἀσθενεῖς καὶ νὰ δώσῃ ἐντολήν διὰ τὴν θεραπείαν. Τώρα τὸν πλησιάζουν μὲ ὑψηλότερον φρόνημα καὶ μὲ μεγαλιτέραν εὐσεβείαν καὶ μὲ μεγαλιτέραν πίστιν ζητοῦν καὶ ἐπιτυγχάνουν τὴν θεραπείαν. Διότι ἡ αἰμορροῦσα γυναῖκα τοὺς ἐβί-
δαξεν ὄλους νὰ φιλοσοφοῦν.

Διὰ νὰ δεῖξῃ δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς ὅτι ἐπὶ πολὺν χρόνον παρέμεινεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα λέγει, ὅτι «Ὅταν οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου ἐκείνου τὸν ἀντελήφθησαν ἔστειλαν ἀπεσταλμένους εἰς ἄλλην τὴν περιοχὴν ἐκείνην διὰ νὰ εἰδοποιήσουν τοὺς κατοίκους τῆς περὶ τῆς ἀφίξεώς του, καὶ τοῦ ἔφεραν ὄλους τοὺς ἀσθενεῖς». Καὶ ὅμως ἡ μακρὰ παραμονή του εἰς αὐτοὺς οὐκ μόνον δὲν παρέλυσε τὴν πίστιν τους, ἀλλὰ τὴν ἔκανε μεγαλιτέραν καὶ τὴν ἐκράτησεν εἰς ἀκμὴν.

Ε Ἄς ἐγγίσωμεν, λοιπόν, καὶ ἡμεῖς τὸ ἄκρον τοῦ ἐνδύματος του. Ἡ μάλλον, ἐάν θέλωμεν, τὸν ἔχομεν ὀλόκληρον κοντὰ μας. Διότι καὶ τὸ σῶμα του ἔχει παρατεθῆ τὰρα ἔμπροσθέν μας. Ὁχι μόνον τὸ ἐνδύμα, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα. Ὁχι νὰ τὸ ἐγγίσωμεν μόνον, ἀλλὰ νὰ τὸ φάγωμεν καὶ νὰ χορτάσωμεν. Δι' αὐτὸ ἔς τὸν πλησιάζωμεν μὲ πίστιν, καθένας μας ποῦ ὑποφέρει ἀπὸ κάποιαν ἀσθένειαν, διότι ἐάν ἐκείνοι, ποῦ ἤγγισαν τὸ ἄκρον τοῦ ἐνδύματος του, ἐπῆραν τὴν μεγάλην δύναμιν, πόσῃ θὰ λάβωμεν ἡμεῖς ποῦ τὸν ἔχομεν ὀλόκληρον;

Ἄλλὰ τὸ νὰ πλησιάζωμεν τὸν Χριστὸν μὲ πίστιν ἔστι δὲν σημαίνει νὰ λάβωμεν μόνον τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν, ἀλλὰ νὰ τὴν δεχθῶμεν μὲ καθαρὰν τὴν καρδίαν καὶ νὰ ἐδρискώμεθα εἰς τοιαύτην ψυχικὴν διάθεσιν, ὡς νὰ θεοβίωμεν πρὸς τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸν. Διότι τί σημασία ἔχει, ἂν δὲν ἀκούμε τὴν φωνὴν του; Βλέπεις τὸν ἴδιον νὰ σοῦ προσφέρεται. Ἡ μάλλον ἀκούεις καὶ τὴν φωνὴν του, ἀφοῦ σοῦ ἠμιεῖ διὰ μέσου τῶν εὐαγγελιστῶν. Πιστεύσατε, λοιπόν, ὅτι καὶ τώρα ἐκεῖνο τὸ βῆπνον γίνεται, εἰς τὸ ὅποιον καὶ ὁ ἴδιος παρευρίσκατο. Διότι αὐτὸ δὲν διαφέρει εἰς τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνο. Οὔτε, θέβαια, αὐτὸ μὲν τὸ παραθέτει ἄνθρωπος, ἐνῶ ἐκεῖνο ὁ

22. Ματθ. 14, 34 - 36.

Κύριος, αλλά και τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο τὸ παρασκευάζει ὁ Ἰησοῦς. Συνεπῶς, ὅταν θὰ ἴδῃς τὸν ἱερέα νὰ σοῦ τὸ προσφέρει, νὰ μὴ ἔχῃς τὴν γνώμην ὅτι ὁ ἱερεὺς τὸ κάνει αὐτὸ, **Β** ἀλλὰ νὰ πιστεύῃς ὅτι τὸ χέρι τοῦ ἀπλώνεται εἶναι τοῦ Χριστοῦ. Διότι, ὅπως ὅταν θιαπίζῃ, δὲν εἶναι ὁ ἱερεὺς ποὺ σὲ θιαπίζει, ἀλλὰ ὁ Θεὸς ποὺ σοῦ ἐγγίζει τὸ κεφάλι μὲ ἀόρατον δυνάμει, καὶ οὕτως ἄγγελος, οὕτως ἀρχάγγελος, οὕτως κανεὶς ἄλλος δὲν τολμᾷ νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ σὲ ἐγγίσι, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ τώρα.

Πραγματικά, ὅταν ὁ Θεὸς ἀναγεννᾷ κάποιον, ἡ δωρεὰ εἶναι αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ μόνον. Δὲν ἔλαβες ἐκείνους ποὺ υἱοθετοῦν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ὅτι δὲν ἀποθέτουν τὴν διοικησίαν τῆς υἱοθεσίας εἰς τοὺς δούλους τῶν, ἀλλὰ προσέρχονται οἱ ἴδιοι εἰς τὸ δικαστήριον; Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ὁ Θεὸς δὲν ἀνέθεκεν εἰς τοὺς ἀγγέλους τὴν διαχείρισιν τῆς δωρεᾶς του, ἀλλὰ παρουργεῖται ὁ Ἰδιὸς καὶ μᾶς συμβουλεύει καὶ μᾶς λέγειν· «καὶ πατέρα σας νὰ μὴ καλέσετε ἐπὶ τῆς γῆς;» ὄχι διὰ νὰ ἀτιμᾷσῃ τοὺς γονεῖς σου, **Γ** ἀλλὰ διὰ νὰ θέτῃς ἐπάνω ἀπὸ ὅλα ἐκείνους ποὺ σὲ ἐδημιούργησε καὶ σὲ συμπεριέλαθεν εἰς τὰ παιδιὰ του. Διότι ἐκείνος ποὺ ἔδωσε τὸ σπουδαιότερον, δηλαδή, προσέφερε τὸν ἑαυτὸν του, πολὺ περισσότερον δὲν θὰ ἀπατιώσῃ νὰ σοῦ δώσῃ τὸ σῶμά του.

Ἄς ἀκούσωμεν, λοιπόν, ἱερεῖς καὶ λοιποὶ χριστιανοί, πόσον μεγάλῃ δωρεᾷ ἐλάθομεν. Ἄς τὸ ἀκούσωμεν καὶ ἄς νοιώσωμεν φρίκην. Μᾶς ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ χορτάσωμεν μὲ τὰς ἀγίας του σάρκας, προσέφερε τὸν ἑαυτὸν του νὰ θυσιασθῇ. Ποῖαν ἀπολογίαν θὰ ἔχωμεν, ὅταν, ἐνῶ τρεφόμεθα μὲ τὴν τροφὴν αὐτοῦ τοῦ εἰδους, διαπράττωμεν τόσον μεγάλας ἁμαρτίας; Ὅταν, ἐνῶ τρώγομεν ἄρνιον, γινώμεθα λύκαι; Ὅταν, ἐνῶ τρώγομεν πρόβατον, ἀρπάζωμεν ὅπως οἱ λέοντες; Διότι τὸ μυστήριον αὐτὸ μᾶς δίδει ἐντολὴν ὄχι μόνον νὰ εἰμεθα τελείως καθαρὸ ἀπὸ ἀρπαγῆν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν ἀπλήν ἐχθραν. **Δ** Διότι τὸ μυστήριον αὐτὸ εἶναι μυστήριον εἰρήνης. Δὲν ἐπιτρέπει νὰ τὸ ἀνταλλάσωμεν μὲ χρήματα. Πραγματικά, ἐάν ὁ Κύριος δὲν ἐλυπήθῃ τὸν ἑαυτὸν του δι' ἡμᾶς, ποῖας τιμωρίας εἴμεθα ἄξιοι ἡμεῖς, ὅταν ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὰ χρήματα καὶ ἀδιαφοροῦμεν διὰ τὴν ψυχὴν μας, χάριν τῆς ὁποίας ὁ Ἰησοῦς ἐθυσίασε τὸν

16. Ματθ. 23, 9.

ἑαυτὸν του; Εἰς μὲν τοὺς Ἰουδαίους ὁ Θεὸς καθόρισε τὰς ἐτησίους ἐορτὰς διὰ νὰ ἐνθυμῶνται τὰς εὐεργεσίας ποὺ τοὺς ἔκανε, ἐνῶ εἰς σὲ τὰς ὀνειθυμίζουσι κατὰ ἡμέραν, ὅπως ἡμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς, τὰ μυστήρια αὐτὰ.

Συνεπῶς, νὰ μὴ ἐντρέπῃς τὸν σταυρὸν. Διότι αὐτὰ εἶναι δι' ἡμᾶς τὰ ἄξια σεβασμοῦ, αὐτὰ εἶναι τὰ μυστήρια μας. **Ε** Μὲ αὐτὸ τὸ δῶρον κοσμοῦμεθα, μὲ αὐτὸ δοξάζομεθα. Καὶ ἂν εἴπω ὅτι ὁ Θεὸς ἔπεινε τὸν αὐρανόν, ἠπλώσε τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἀγγέλους, δὲν θὰ εἴπω τίποτε τὸ ἰσάκιον μὲ αὐτὸ. Διότι αὐτὸ εἶναι τὸ κεφάλαιον τῶν πραγμάτων, ὅτι, δηλαδή, ὁ Θεὸς προσέφερε τὸν Υἱόν του, διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀπομακρυνθέντας ἀπὸ κοντὰ τοῦ δούλου.

Δι' αὐτὸ ἄς μὴ πλησιάσῃ εἰς τὴν τράπεζαν αὐτὴν κανένας Ἰουδαῖος, κανένας Σίμων;¹⁷ Διότι καὶ οἱ δύο ἐχάθησαν ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν τους. **ΣΤ** Ἄς ἀποφύγομεν, λοιπόν, τὸ θάραβρον αὐτὸ, καὶ ἄς μὴ νομιζώμεν ὅτι εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ἐὰν ἀπογυμνώσωμεν χήρας καὶ ὄρφανὰ, τὸ νὰ προσφέρωμεν εἰς τὴν τράπεζαν χρυσὸν καὶ στολισμένον μὲ πολυτίμους λίθους ποτήριον. Ἐάν, ὅμως, θέλῃς νὰ τιμῆς τὴν θυσίαν, νὰ προσφέρῃς τὴν ψυχὴν σου, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐθυσίασθῃ ὁ Χριστὸς. Αὐτὴν νὰ κάνῃς χρυσόν, Ἐάν αὐτὴ, ὅμως, εἶναι χειρότερα ἀπὸ τὸ μολύβι καὶ τὸ δοστρακόν, ποῖα εἶναι ἡ ἀφέλεια, καὶ ἂν ἀκόμη τὸ σκεδὸς εἶναι ἀπὸ χρυσόν;

Ὅστε, ἄς μὴ φροντίζωμεν μόνον τὸ πῶς θὰ προσφέρωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν χρυσὰ σκευῆ, ἀλλὰ τὸ πῶς ἡ προσφορὰ μας θὰ προέρχῃ ἀπὸ δικαίους κόπους καὶ πλοῦτη. Διότι ἐκεῖνα αἱ προσφοραὶ εἶναι πῶς πολυτίμηται καὶ ἀπὸ τὸν χρυσόν, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι προϊόντα πλεονεξίας. **Β** Δὲν εἶναι, θέβαια, χρυσοχοεῖον, οὐτε ἀργυροκοπεῖον ἡ ἐκκλησία, ἀλλὰ πανήγυρις ἀγγέλων. Δι' αὐτὸ καὶ ψυχὰς χρειάζομεθα ἀγαθὰς. Διότι καὶ ὁ Θεὸς διὰ τὰς ψυχὰς τὰ προσφέρει ὅλα αὐτὰ. Δὲν ἦτο, θέβαια, ἀργυρὰ τότε ἡ τράπεζα ἐκείνη, οὕτως τὸ ποτήριον χρυσόν, μὲ τὸ ὁποῖον ἔβωσεν ὁ Χριστὸς τὸ αἷμά του εἰς τοὺς μαθητὰς του. Ἄλλ' ἦσαν τίματα καὶ φρικτὰ ἐκεῖνα

17. Πρὸς. Πρὸς. 6, 9 εἰ.

ἐπειδὴ ἦσαν πλήρη ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Θέλεις νὰ τὸ τιμήσῃς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ; Νὰ μὴ ἀδιαφορήσῃς ὅταν εἶναι γυμνός. Ὅχι νὰ τὸν τιμήσῃς ἔξω εἰς τὸν νοῦν μὲ μεταξωτὰ ἐνδύματα, καὶ ἔξω νὰ τὸν περιφρονήσῃς, ὅταν θὰ θασανίζεσαι ἀπὸ τὸ ψῦχος καὶ τὴν γυμνότητά. Διότι ἐκεῖνος ποῦ εἶπεν, αὐτὸ εἶναι τὸ σῶμα μου,¹⁸ ὁ ἴδιος εἶπεν Μὲ εἴδατε πεινασμένον καὶ δὲν μὲ ἐθρέψατε,¹⁹ καὶ ἕκαστε τι ποῦ δὲν ἐκάματε εἰς ἕνα ἀπὸ αὐτοῦ τούς ἐλαχίστους, οὔτε εἰς ἐμὲ τὸ ἐκάματε.²⁰ Τὸ σῶμά του, λοιπόν, δὲν χρειάζεται ἐνδύματα, ἀλλὰ καθαρὰν ψυχὴν, ἢ δὲ καθαρὰ ψυχὴ ἀπαιτεῖ μεγάλην φροντίδα.

Ἄς μάθομεν, λοιπόν, νὰ φιλοσοφῶμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τὸν Χριστὸν, ὅπως αὐτὸς θέλει. Διότι διὰ τὸν τιμῶμενον ἢ ποῦ εὐχάριστος τιμὴ εἶναι ἐκείνη ποῦ ὁ ἴδιος ἐπιθυμεῖ καὶ οὐκ ἐκείνη ποῦ ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ἐπιζητεῖ. Ἐπειδὴ καὶ ὁ Πέτρος ἐνόμιζεν ὅτι τιμῆ τὸν Χριστὸν μὲ τὸ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ νύψῃ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν. Ἡ πράξις του, ὅμως, δὲν ἦτο τιμὴ, ἀλλὰ τελείως τὸ ἀντιθέτου. Ἐτσι καὶ σὺ νὰ τιμᾷς τὸν Ἰησοῦν **Δ** μὲ τὴν τιμὴν ποῦ ὁ ἴδιος καθόρισε, δηλαδὴ, μὲ τὸ νὰ ἐξοδεύῃς τὰ πλοῦτή σου εἰς τοὺς πτωχοὺς. Πραγματικά, ὁ Θεὸς δὲν χρειάζεται χρυσὰ σκευή, ἀλλὰ ψυχὰς χρυσᾶς.

Καὶ αὐτὰ τὰ λέγω, οὐκ διὰ νὰ σὰς ἐμποδίσω νὰ κατασκευάζετε ἀφιέρωματα χρυσᾶ εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ τὰ λέγω, ἐπειδὴ ἔγω τὴν ἀξίωσιν μαζί μὲ αὐτά, καὶ μάλιστα πρὶν ἀπὸ αὐτά, νὰ κάνετε ἐλεημοσύνην. Διότι ὁ Θεὸς τὰ δέχεται αὐτά, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον δέχεται τὰ ἔργα τῆς ἐλεημοσύνης. Πραγματικά, μὲ τὰ ἀφιέρωματα θὰ ἀφελῆθῃ μόνον ὁ προσφέρων, ἐνῶ μὲ τὴν ἐλεημοσύνην ἀφελῆθῃ καὶ ὁ λαμβάνων αὐτήν. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσην πῶσόν νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἡ προσφορά εἶναι ἀφορμὴ φιλοδοξίας, ἐνῶ εἰς τὴν δευτέραν τὸ πᾶν προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. Διότι ποῖα ἢ ὠφέλεια, ὅταν ἡ τράπεζα τοῦ Χριστοῦ εἶναι γεμάτη ἀπὸ χρυσᾶ ποτήρια, **Β** ἐνῶ ὁ ἴδιος πεθαίνει ἀπὸ τὴν πείναν; Πρῶτα νὰ χορτάσῃς αὐτόν, ποῦ πεινᾷ,

18. Ματθ. 26, 26.

19. Πρὸλ. Ματθ. 25, 43.

20. Πρὸλ. Ματθ. 25, 45.

καὶ ὑπερὰ στόλισα καὶ τὴν τράπεζάν του μὲ ἀφθονίαν. Φτείδχνεις χρυσὸν ποτήριον, καὶ δὲν προσφέρεις ἕνα ποτήριον κρύου νερό; Καὶ ποῖα ἢ ὠφέλεια; Χρυσοποικίλιτα τραπεζομάνθλα κατασκευάζεις διὰ τὴν τράπεζάν του, καὶ εἰς τὸν ἴδιον δὲν δίδεις οὔτε τὰ ἀναγκαῖα ἐνδύματα; Καὶ ποῖον τὸ κέρδος ἀπὸ αὐτά; Διότι πῆς μου, σὲ παρακαλῶ, ἐάν ἴδῃς κάποιον, ποῦ δὲν ἔχει οὔτε τὴν ἀπαραίτητον διὰ νὰ συντηρηθῇ τροφήν, καὶ τὸν ἀφήσῃς μόνον του νὰ ἀντιμετωπιῇ τὴν πείναν, ἀλλὰ, παράλληλα, σπολήσῃς τὴν τράπεζαν μὲ ἀργυρον, ἀρὰ γε θὰ σοῦ χρεωστῇ εὐγνωμοσύνην αὐτός, ἢ θὰ ἀναγκασθῇ πολὺ ἐναντίον σου; Τί δέ; Ἐάν θλάπῃς ἕνα, ποῦ φορεῖ κουρέλια **Β** καὶ παγῶναι ἀπὸ τὸ κρύο, καὶ δὲν τοῦ δώσῃς ἐνδύματα, ἀλλὰ κατασκευάζῃς χρυσᾶς κίονας, ἰσχυριζόμενος ὅτι τὸ κάνεις πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, δὲν θὰ νομίσῃ ὅτι τὸν εἰρωνεύεσαι καὶ τὸν περιπαλεῖς καὶ μάλιστα μὲ τὸν χειρότερον τρόπον; Τὸ ἴδιον νὰ σκέπτεσαι καὶ διὰ τὸν Χριστὸν, ὅταν περιφέρεται ἄστεγος καὶ ἔενος καὶ ζητῇ στέγην. Σὺ ὅμως, παραλείπεις νὰ τὸν υποδεχθῆς, καὶ καλλωπίζεις τὸ ἔδαφος καὶ τοὺς τοίχους καὶ τὰ κιονόκρανα. Καὶ ἀπλώνεις ἀργυρὰς ἀλυσίδας ἀνάμεσα εἰς τὰς λαμπάδας, ἐνῶ δὲν θέλεις οὔτε νὰ ἴδῃς τὸν ἴδιον ποῦ εἶναι δεμένος εἰς τὴν φυλακὴν.

Αὐτὰ τὰ λέγω οὐκ διὰ νὰ σὰς ἀφαιρέσω τὴν προθυμίαν σας δι' αὐτὰς τὰς προσφορὰς, ἀλλὰ διὰ νὰ σὰς προτρέψω μαζί μὲ αὐτὰ νὰ πρότετε καὶ ἐκεῖνα, ἢ μᾶλλον νὰ προτάσσετε ἐκεῖνα ἀπὸ αὐτά. **Β** Διότι κανένας δὲν κατηγορήθη ποτέ, ἐπειδὴ δὲν ἔπραξεν αὐτά, ἐνῶ δι' ἐκεῖνα καὶ μὲ τὴν γέννησαν διετυπώθη ἀπειλή καὶ μὲ τὸ ἀσέβησον πῦρ καὶ μὲ τὴν τιμωρίαν μὲ τοὺς δαίμονας. Συνεπῶς, νὰ μὴ ἀδιαφορῇς διὰ τὸν ἀδελφόν σου ποῦ θασανίζεσαι, ἐνῶ στολιζῆς τὸν οἶκόν τοῦ Θεοῦ διότι αὐτός εἶναι πῶ σπουδαῖος γὰς ἀπὸ ἐκείνον. Πραγματικά, αὐτὰ τὰ κειμήλια θὰ ἠμπορέσουν νὰ τὰ ἀρπάσουν θεαταῖς ἀπίστοι, τύραννοι καὶ λησταί. Ὅσα, ὅμως, θὰ προσφέρῃς εἰς τὸν ἀδελφόν σου ποῦ πεινᾷ καὶ εἶναι ξένος καὶ γυμνός, οὔτε ὁ διάβολος δὲν θὰ ἠμπορήσῃ νὰ τὰ θιαρπάσῃ, ἀλλὰ θὰ φυλακθῶν εἰς θυσσαυροφυλάκιον ἀσύλητον.

Τότε, διατί λέγει ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς, «τοὺς πτωχοὺς τοὺς ἔχετε πάντοτε μαζί σας, ἐνῶ ἐμὲ δὲν μὲ ἔχετε πάν-

τότε».²¹ Μά, δι' αὐτὸ ἀκριβῶς πρέπει περισσότερο νὰ ἐλεῶμεν, ἐπειδὴ δὲν τὸν ἔχομεν πάντοτε νὰ πεινᾷ, παρὰ μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παρούσης ζωῆς μας.

Ἐάν, ὅμως, ἐπιθυμῆς νὰ μάθῃς ἐξ ὀλοκλήρου τὸ νόημα τῶν λόγων αὐτῶν, **Σ** μάθε ὅτι αὐτὰ δὲν τὰ εἶπε πρὸς τοὺς μαθητὰς του, ἀν καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως εἶται φαίνεται, ἀλλὰ τὰ εἶπεν ἀποβλέπων εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῆς γυναίκας. Ἐπειδὴ, δηλαδή, ἐκείνη εὗρισκετο εἰς ἀτελῆ κατάστασιν ἀκόμη καὶ οἱ μαθηταὶ τὴν ἔφεραν εἰς ἀδιέξοδον, ὃ Ἰησοῦς λέγει τοὺς λόγους αὐτοὺς διὰ νὰ τὴν ἐνισχύσῃ καὶ τῆς δώσῃ θάρρος. Πραγματικὰ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὰ τὰ εἶπε διὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃ, προσέθετεν «Διατί ἐνοχλεῖτε τὴν γυναῖκα;».²² Ὅτι δὲ τὸν ἔχομεν πάντοτε κοντὰ μας τὸ ἀπέδειξεν, ὅταν εἶπεν «Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζί σας ὅλας τὰς ἡμέρας μέχρις ὅτου συντελεσθῇ καὶ λάθῃ τέλος ὁ αἰὼν αὐτός».²³ Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ γίνεται φανερόν, ὅτι διὰ τίποτε ἄλλο δὲν τὰ εἶπεν αὐτὰ, **Δ** παρὰ διὰ νὰ μὴ καταμαρῶνῃ τὴν μόλις θλαστήσασαν πίστιν τῆς γυναίκας ἢ ἐπιτίμησις τῶν μαθητῶν.

Ἀλλά, τώρα, ὅς μὴ φέρωμεν εἰς τὸ μέσον τὸ θέμα διὰ τὸ ὅποιον ἐλέγχθησαν αὐτὰ. Μά, ὅς ἀναγνώσωμεν ὅλους τοὺς νόμους καὶ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης ποῦ κάνουν λόγον διὰ τὴν ἐλεημοσύνην καὶ ὅς δεῖξωμεν μεγάλην προθυμίαν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτήν. Διότι αὐτὴ ἀπαλείφει τὰς ἁμαρτίας. «Δώσατε, λοιπόν, ἐλεημοσύνην καὶ ὅλα σας θὰ εἶναι καθάρα».²⁴ Αὐτὴ εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν θυσίαν «Ἐλεος θέλω καὶ ὄχι θυσίαν».²⁵ Αὐτὴ ἀνοίγει τὸν οὐρανόν. «Αἶ προσευχαί σου καὶ αἶ ἐλεημοσύνη σου ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανόν **Ε** ὡς προσφορά ἀξία διὰ νὰ σὲ ἐνθυμῆται».²⁶ Αὐτὴ εἶναι πῶς ἀναγκαῖα καὶ ἀπὸ τὴν παρθενίαν. Διότι εἶται ἐξεδιόχθησαν ἀπὸ τὸν νυμφῶνα αἱ μορφα παρθένοι καὶ δι' αὐτῆς εἰσῆλθαν αἱ φρόνημοι.²⁷

21. Ματθ. 26, 11.

22. Ματθ. 26, 10.

23. Ματθ. 28, 20.

24. Λουκ. 11, 41.

25. Ψαλ. 8, 6.

26. Πρᾶξ. 10, 4.

27. Πρᾶξ. Ματθ. 25, 8.

Αὐτὰ, λοιπόν, ἀφοῦ κατανοήσωμεν καλά, ὅς σπείρωμεν μὲ γενναιοφροσύνην, διὰ νὰ θερίσωμεν μὲ ἀφθονίαν καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΑ' (51)

(Ματθ. ιε', 1 - 20)

1520 «Τότε ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἀπὸ ἐκείνους, πού ἔμεναν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ εἶπαν· Διατί οἱ μαθηταὶ σου παραβαίνουν τὴν παράδοσιν τῶν παλαιότερων μας διδασκάλων; Παραβαίνουν δὲ πράγματι τὴν παράδοσιν, διότι δὲν νίπτουν τὰ χέρια τους, ὅταν τρώγουν ἄρτον. Ὁ δὲ Κύριος ἀπεκρίθη καὶ τοὺς εἶπεν· Διατί καὶ οἱ σεις παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ συμμορφωθῆτε πρὸς τὴν παράδοσιν σας; Ὁ Θεός, δηλαδή, ὤρισεν ἐντολὴν καὶ εἶπεν· Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα· καὶ ἐκεῖνος πού βλασφημῆι καὶ ὀβριθεῖ τὸν πατέρα τοῦ ἢ τὴν μητέρα του, πρέπει νὰ θανατώνεται. Σεις, ὅμως, λέγετε· Ὅποιοςδήποτε υἱὸς εἶπῃ εἰς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα πού ζήτουν κάτι ὡς σπύθειαν ἀπὸ τὸ παιδί τους ὡς εἶναι ἀφιέρωμα εἰς τὸν Θεόν ἐκεῖνο πού θέλει νὰ λάθῃς ὡς θοήθειαν καὶ ἐνλογοῦν ἀπὸ ἐμέ, καὶ ἔτσι ὁ υἱὸς αὐτὸς δὲν θά τιμῆσῃ τὸν πατέρα τοῦ ἢ τὴν μητέρα του. Καὶ ἀκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ἕνεκα τῆς παραδόσεώς σας!»

«Τότε. Πότε; Ὅταν ἔκανε τὰ ἀμέτρητα θαύματα, ὅταν μὲ τὴν ἀφῆν τοῦ ἄκρου τοῦ ἐνδύματός του ἐθεράπευε τοὺς ἀρρώστους. Δι' αὐτὸ, ἄλλωστε, καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς προσδιορίζει τὸν χρόνον, διὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀνεκφορῶτον ποιηρίαν τους, πού εἰς τίποτε δὲν ὑπεχώρει.

Ἔ Καὶ τί σημαίνουν οἱ λόγοι «Οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πού ἔμεναν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα»; Αὐτοὶ ἦσαν διεσπασμένοι εἰς ὄλας τὰς φυλάς καὶ εἶχαν διαίρεσιν εἰς δώδεκα μέρη. Ἄλλ' ὅσοι ἀπὸ αὐτοὺς εὗρισκοντο εἰς τὴν μητρόπολιν ἦσαν πῶς ποιεῖν ἀπὸ τοὺς ἄλ-

λους, ἐπειδὴ τοὺς ἐτιμοῦσαν περισσότερο καὶ κατεχόντο ἀπὸ μεγάλου ἐγωισμοῦ.

Πρόσεξε, σὲ παρακαλῶ, πὺς παγιδεύονται καὶ μὲ τὴν ἴδιαν τὴν ἐρώτησίν τους. Πραγματικά, δὲν λέγουν, διατί παραβαίνουν τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως; Ἄλλὰ, «τὴν παράδοσιν τῶν παλαιότερων μας διδασκάλων». Ὅθεν, εἶναι φανερόν ὅτι πολλὰς καινοτομίας ἔκαναν οἱ ἱερεῖς, ἔν καὶ ὁ Μωϋσῆς πολλὰ τοὺς ἐφόθῃσε καὶ τοὺς ἠπειλήσεν, διὰ νὰ μὴ προσθέσουν, ὅτε νὰ ἀφαιρέσουν τίποτε εἰς τὸν νόμον. **С** «Νὰ μὴ προσθέσετε», λέγει, «εἰς τὰς ἐντολάς, πού ἐγὼ σῆς θεσπίσω σήμερον, ὅτε νὰ ἀφαιρέσετε ἀπὸ αὐτῶν.» Καὶ ὅμως καθόλου δὲν ἀπέφευγαν τὰς καινοτομίας. Ὅπως εἶναι τὰ παραπάνω, ἔτι, δηλαδή, δὲν ἐπέτρεπαν νὰ τρώγουν μὲ ἄνιπτα χέρια, τὸ ἔτι ἔκαναν εἰδικούς καθαρμούς εἰς τὰ ποτήρια καὶ τὰ δοχεῖα καὶ τὸ ἔτι οἱ ἴδιοι ὑπεβάλλοντο εἰς καθαρισμούς.

Ὅταν, λοιπόν, ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὰς λεπτολογίας αὐτῶν, τότε πῶς πολλὴ ἐβέσμευσαν τὸν λαόν μὲ περισσώτερας λεπτομερεῖς καὶ ἀσημάντους ἐντολάς, ἐπειδὴ ἐφοβόντο μήπως τοὺς ἀφαιρήσῃ κανεὶς τὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπειδὴ, ἀκόμη, ἤθελαν νὰ εἶναι πῶς φοβεροί, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶναι καὶ αὐτοὶ νομοθέται.

Ὅθεν, εἰς τὸσον μεγάλην παρανομίαν ἐβόθασεν ἡ ὑπόθεσις, ὥστε ἐφύλασσαν τὰς ἱδικὰς τῶν ἐντολάς καὶ παρέβαινον τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ. **Д** Καὶ εἶχαν τὴν ἰσχύν, ὥστε ἢ μὴ τήρησις τῶν ἐντολῶν τους νὰ ἀποτελῇ κατηγορίαν. Καὶ αὐτὸ συνιστᾷ διπλὴν κατ' αὐτὸν κατηγορίαν, διότι ἀπ' ἐνὸς μὲν ἔκαινοτομοῦν, ἀπ' ἑτέρου δὲ μὲ τὴν ἐπιμέλειαν ἐφρόντιζαν διὰ τὰς ἱδικὰς τῶν ἐντολάς, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρονται καθόλου διὰ τὸν Θεόν. Καὶ ἀφοῦ παρέλειψαν τὰ ἄλλα, τὰ ποτήρια καὶ τὰ δοχεῖα, (πού ἦσαν καταγέλαστα) καὶ τὰ ὅποια κατὰ τὴν γνώμην τους ἦσαν ἀξιόλογα, τὰ φέρουν εἰς τὸ μέσον, ἐπειδὴ, ὅπως ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω, ἤθελαν νὰ ἐξοργίσουν τὸν Ἰησοῦν. Δι' αὐτὸ καὶ ἀνέφερον τοὺς πρεσβυτέρους, ὥστε νὰ δώσῃ ἀφορμὴν κατηγορίας ἐναντίον του, ὅτι τόχα περιφρονεῖ τὴν παράδοσιν αὐτῶν.

Ἄξιζε, ὅμως, νὰ ἐξετάσωμεν κατὰ πρώτον, διατί οἱ μαθηταὶ ἔτρωγον μὲ ἄνιπτα χέρια. Διὰ ποῖον λόγον.

λοιπόν, ἔτρωγον ἔτοι; Ε Δὲν τὸ ἔκαναν σκόπιμα, ἀλλὰ παρέλειπαν, πλεον, τὰ περιττὰ καὶ ἐπρόσχεαν εἰς τὰ πᾶσι ἀπαραίτητα. Δὲν εἶχαν νόμον διὰ νὰ νίπτωνται, οὐτε νὰ μὴ νίπτωνται, ἀλλ' ἔκαναν τὸ καθένα ὅπως ἐτύχαιεν. Διότι αὐτοὶ ποὺ παρημέλουν καὶ τὴν ἀπαραίτητον διὰ τὴν συντήρησίν τους τροφήν, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ θεωροῦν σπουδαία αὐτά;

Ἐπειδὴ, λοιπόν, παλλὰς φορές συνέβαινε νὰ γίνε-
ται αὐτὸ ἄνευ προθέσεως, ὅπως ὅταν ἔτρωγον εἰς τὴν
ἔρημον, ὅταν ἐμαθούσαν τὰ στάχυα, προβάλλουν αὐτὸ
ὡς παράθεσιν, **3521** αὐτοὶ ποὺ παρέθλεσαν οὐκ ὠκνῶς
τὰ μεγάλα καὶ ἔδιδαν μεγαλύτεραν προσοχὴν εἰς τὰ
περιττὰ.

Τί κάνει, ὁμοίως, ὁ Χριστὸς; Δὲν ἐστῆθη εἰς αὐτὸ,
οὔτε ἀπελογήθη, ἀλλ' εὐθέως τοὺς ἀντικατηγορεῖ καὶ
τοὺς διαλύει τὸ θράσος καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἐκεῖνος ποὺ
διαπράττει μεγάλας ἀμαρτίας δὲν πρέπει νὰ λεπτολο-
γῇ τὰς μικρὰς παραθέσεις τῶν ἄλλων. Ἐνῶ πρέπει νὰ
κατηγορηθεῖ, λέγει, ἑσεῖς κατηγορεῖτε τοὺς ἄλλους;

Σὺ, ὁμοίως, πρόσεξε ὅτι, καθὲς φορά ποὺ ὁ Κύριος θέ-
λει νὰ καταργῇ κάποιαν διέταξιν, τὸ κάνει οὐκ ἄνευ
κατῆ ἀπολογίας. Αὐτὸ ἔκανε καὶ τότε. Διότι ἔξεν ἔρχε-
ται ἀμέσως εἰς τὴν παράθεσιν, οὔτε λέγει, δὲν εἶναι τί-
ποτε αὐτῇ. Διότι τότε, πραγματικὰ, θὰ τοὺς ἔκανε πᾶσι
θρασεῖς. **1** Ἀλλὰ κατὰ πρῶτον τοὺς διαλύει τὴν θρα-
σύτητα μὲ τὸ νὰ φέρῃ εἰς τὸ μέσον τὴν μεγάλην τους
παραθέσιν καὶ νὰ τὴν ἐπιόρησεν κατὰ τῆς κεφαλῆς τους.
Καὶ δὲν τοὺς λέγει ὅτι καλὰ κάνουν οἱ μαθηταὶ καὶ πα-
ραβαίνουν τὰς ἐντολάς αὐτάς, διὰ νὰ μὴ τοὺς δῶσιν λα-
θῆν διὰ κατηγορίαν. Οὔτε, πάλιν, κακίζει τὴν πράξιν,
διὰ νὰ μὴ δῶσιν κύρος εἰς τὴν ἐντολήν. Ἐπίσης, δὲν κα-
τηγορεῖ τοὺς πρεσβυτέρους ὡς παρανόμους καὶ μισ-
ροὺς, διότι, ἀσφαλῶς, θὰ τὸν ἀπεστρέφοντο τότε ὡς λοι-
δορον καὶ ὑβριστῆν.

Ἀλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἔφησε καὶ ἠκολούθησεν ἄλλην
δόξον. Καὶ ἐκ πρώτης ὁψεως δίδει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐπι-
τιμῆ αὐτοῦ ποὺ τὸν ἠρώτησαν, ἀλλὰ κατηγορεῖ ἐκεί-
νους ποὺ ἐνομοθέτησαν αὐτά. Τοὺς μὲν πρεσβυτέρους
δὲν τοὺς ἀναφέρει καθόλου, ἀλλὰ μὲ τὴν κατηγορίαν
ποὺ διατυπώνει κατὰ τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων
καταδικάζει καὶ ἐκεῖνους **2** καὶ ἀποδεικνύει ὅτι τὸ ἀμαρ-
τημὰ τους εἶναι διπλό, διότι καὶ εἰς τὸν Θεὸν δὲν ὑπα-

κοῦον καὶ αὐτὸ τὸ κάνουν ἐξ αἰτίας τῶν ἀνθρώπων.
Σὺν νὰ ἔλεγεν, δηλοῦσθ' Ἐπισημαστικὰ, αὐτὸ εἶναι ποὺ
οἶς κατέστρεψεν, τὸ ὅτι ὑπακούετε κατὰ πάντα εἰς τοὺς
πρεσβυτέρους.

Ἀλλὰ δὲν τοὺς ὁμιλεῖ μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, παρὰ
τὸ ὑπαινίσσεται αὐτὸ, ὅταν τοὺς δίδῃ τὴν ἀκόλουθον
ἀπάντησιν. «Διατί καὶ σεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολήν
τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ συμμορφωθῆτε πρὸς τὴν παραθέσιν
οὐκ ὠκνῶς; Ὁ Θεὸς, δηλοῦσθ', ὥρισεν ἐντολήν καὶ εἶπεν Τίμα
τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ ἐκεῖνος ποὺ ἔλασφη-
μεῖ καὶ ὑβρίζει τὸν πατέρα τοῦ ἢ τὴν μητέρα τοῦ, πρέ-
πει νὰ θανατώνεται. Σεῖς, ὁμοίως, λέγετε Ὅποιοσδήποτε
υἱὸς εἴπῃ εἰς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα ποὺ ζητοῦν κάτι
ὡς βοήθημα ἀπὸ τὸ παιδί τους ἄς εἶναι ἀφιέρωμα εἰς
τὸν Θεὸν ἐκεῖνο ποὺ θέλει νὰ λάθῃς ὡς βοήθειαν καὶ
ἐνίσχυσιν ἀπὸ ἐμέ, καὶ ἔτσι ὁ υἱὸς αὐτὸς δὲν δὰ τιμῆσθ
τὸν πατέρα τοῦ ἢ τὴν μητέρα τοῦ. **3** Καὶ ἀκυρώσατε τὴν
ἐντολήν τοῦ Θεοῦ ἕνεκα τῆς παραδόσεώς σας».

Καὶ δὲν εἶπεν, ἕνεκα τῆς παραδόσεως τῶν πρεσβυ-
τέρων, ἀλλ' ἕνεκα τῆς παραδόσεώς σας. Καὶ «Ἐσεῖς,
ὁμοίως, λέγετε». Δὲν εἶπεν, οἱ πρεσβύτεροι λέγουσιν, ὡστε
νὰ καταστήσῃ τὸν λόγον ὀλιγώτερον ἐνοχλητικόν. Ἐ-
πειδὴ, δηλοῦσθ', ἠθέλησαν αὐτοὶ νὰ ἀποδείξουν ὅτι οἱ μα-
θηταὶ ἦσαν παράνομοι, ὁ Χριστὸς τοὺς ἀποδεικνύει ὅτι
οἱ ἴδιοι παραβαίνουν τὸν νόμον, ἐνῶ οἱ μαθηταὶ εἶναι
ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ κάθε κατηγορίας, διότι δὲν εἶναι,
θέθεσιν, νόμος ἢ ἐπιταγὴ τῶν ἀνθρώπων. (Δι' αὐτὸ καὶ
τὴν ὀνομάζει παραδόσιν). Καὶ μάλιστα ἡ ἐπιταγὴ παρα-
νόμος ἀνθρώπων.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐντολὴ ποὺ ἔδιδαν νὰ νίπτουν τὰ χέ-
ρια τους δὲν ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὸν νόμον, ἔ φέρει εἰς
τὸ μέσον ἄλλην παράθεσιν, ἡ ὁποία ἀντιστρατεύεται εἰς
τὸν νόμον. Ὅτι λέγει ἔχει τὴν ἀκόλουθον σημασίαν Ἐ-
παίδευσαν τοὺς νέους μὲ τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας νὰ
περιφρονῶν τοὺς γονεῖς τους. Πᾶς καὶ μὲ ποῖον τρό-
πον; Ἐάν κάποιος ἀπὸ τοὺς γονεῖς ἔλεγεν εἰς τὸ παιδί
τοῦ Δός μου αὐτὸ τὸ πρῶτον ποὺ ἔχεις, ἢ τὸν μόσχον
ἢ κάτι ἄλλο παρόμοιον, ἠμποροῦσε νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ
Ἐἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὸν Θεὸν αὐτὸ ποὺ θέλεις νὰ πά-
ρῃς ὡς βοήθειαν ἀπὸ ἐμέ καὶ δὲν ἠμπορεῖς νὰ τὸ λάθῃς.
3522 Καὶ ἔτσι τὸ κακὸν ἦτο διπλόν. Διότι οὔτε εἰς
τὸν Θεὸν τὸ προσέφεραν καὶ ἀπὸ τοὺς γονεῖς τὸ ἀπο-

στερούσαν με την πρόφασιν της προσφοράς. Με τον τρόπον αυτών και τους γονεὺς προσέβαλλον ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν Θεὸν ἐν ὀνόματι τῶν γονέων.

Δὲν τὸ λέγει, ὅμως, αὐτὸ κατ' εὐθείαν, ἀλλὰ κατὰ πρῶτον διαβάσει τὸν νόμον, με τὸν ὅποιον ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Θεὸς θέλει πολὺ νὰ τιμῶμεν τοὺς γονεῖς. «Πῶς», λέγει, «τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, διὰ νὰ εἶσαι μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς.»³ Καὶ πάλιν «Ἐκεῖνος ποὺ βλασφημῆι καὶ ὕβριζει τὸν πατέρα του ἢ τὴν μητέρα του, πρέπει νὰ θανατωθῆται.»⁴ Ἀλλὰ ὁ Κύριος παρέλεψε τὸ κείμενον, ποὺ ἐπαινεῖ τοὺς τιμῶντας τοὺς γονεῖς τους, καὶ παραθέτει τὸ πῶς φοβερόν, ἅ ἐνοῶ τὴν τιμωρίαν ποὺ ἐπικρέμαται εἰς ἐκείνους ποὺ τοὺς ὕβριζουν, ἐπειδὴ ἤθελε καὶ αὐτοὺς νὰ καταπλήξῃ καὶ τοὺς νουνεγεῖς νὰ προσελκύσῃ. Καί, ἔτσι, ἀποδεικνύει ὅτι αὐτοὶ εἶναι ἄξιοι νὰ θανατωθῶν. Πραγματικά, ἐάν τιμωρῆται ἐκεῖνος ποὺ με τὸν λόγον προσβάλλει τοὺς γονεῖς του, πολὺ περισσότερο ἐσεῖς, ποὺ τοὺς ἀτιμᾶτε, ἀλλὰ ἔργα σας. Καὶ ὄχι μόνον ἐσεῖς τοὺς ἀτιμᾶτε, ἀλλὰ διδάσκετε καὶ ἄλλους νὰ κάνουν τὸ ἴδιον.

Πῶς, λοιπὸν, ἐσεῖς, ποὺ ὀφείλατε νὰ μὴ ζῆτε, κατηγορεῖτε τοὺς μαθητὰς; Καὶ τί τὸ παράδοxon ὑπάρχει, ἐάν βλασφημητῆ ἐμεῖ, τὸν ὅποιον μέχρι πρό ὀλιγου δὲν ἐγνωρίζατε. ὅταν καὶ εἰς τὸν Πατέρα ἀποδεικνύεται ὅτι ἐκάνατε τὰ ἴδια; Διότι εἰς κάθε περίπτωσιν λέγει καὶ ἀποδεικνύει ὁ Κύριος ὅτι ἀπὸ τὸν Πατέρα ἤρξισαν τὴν ἀλόγιστον αὐτὴν συμπεριφορὰν.

Ἐ Μερικοί κατ' ἄλλον τρόπον ἐρμηνεύουν τὴν φράσιν «Δῶρον, ὃ ἐάν εἴ ἐμοῦ ὠφελήσῃς». Δηλαδή, Δὲν ὀφείλω νὰ σὲ τιμῶσω, ἀλλὰ σοὺ κάνω χάριν, ἐάν, θέσθαι, σὲ τιμῶσω. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς δὲν θὰ ἀνέφερε παρομοίαν ὕβριν. Καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος καθιστᾷ πῶς σαφῆς τὸ χωρίον. ὅταν λέγῃ: «Ὅς εἶναι καρθάν! ἐκεῖνο ποὺ θέλεις νὰ λάθῃς ὡς ὠφέλειαν καὶ βοήθειαν ἀπὸ ἐμέ.»⁵ Αὐτὸ δὲν εἶναι δωρεὰ καὶ προίκα, ἀλλὰ κυρίως ὀνομάζεται προσφορά.

⁶ Ἀφοῦ, λοιπὸν, τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ἔχουν τὸ δι-

3. Ἐξ. 20, 12.

4. Ἐξ. 21, 16.

5. «Κορθάν»· Δηλαδή, δῶρον καὶ ἀπέρημο εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν νόμν σου.

6. Μάρκ. 7, 11.

καίωμα νὰ κατηγοροῦν τοὺς παραβαίνοντας τὴν ἐντολὴν τῶν πρεσβυτέρων ἐκεῖνοι ποὺ καταπατοῦν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ἀποδεικνύει τὸ ἴδιον ἀκριθῶς καὶ με τὴν μαρτυρίαν τοῦ προφήτου. Ἐπειδὴ, δηλαδή, τοὺς ἀπεστόμωσε τελείως, προχωρεῖ ἀκόμη περισσότερο, ὁ πρῶτος ποὺ τὸ κάνει εἰς κάθε περίπτωσιν, με τὸ νὰ φέρῃ εἰς τὸ μέσον τὴν Γραφήν καὶ νὰ ἀποδεικνύῃ ἔτσι ὅτι συμφωνεῖ ἀπολύτως με τὸν Θεόν. Τί λέγει, ὅμως, ὁ προφήτης; «Ὁ λαὸς αὐτὸς με τιμᾷ με τόχειλη του μόνον, ἢ καρβία του, ὅμως, ἀπέχει μακρὰν ἀπὸ ἐμέ. Μισαίως δὲ καὶ ψεύτικα με λατρεύουν, ἐπειδὴ διδάσκουν διδασκαλίαν, ποὺ εἶναι παραγγέλματα καὶ ἐντολαὶ ἀνθρώπων.»⁷

Εἶδες προφητεία ποὺ συμφωνεῖ ἀκριθῶς με τὰ λεχθέντα καὶ προσαναγγέλλει τὴν κακίαν τους ἀπὸ παλαιά; Πραγματικά, ἐκεῖνο ποὺ ὁ Χριστὸς τοὺς κατηγορεῖ τώρα, τὸ ἴδιον εἶπεν παλαιότερα ὁ Ἡσαΐας, ὅτι, δηλαδή, καταφρονοῦν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ: «Ματαίως καὶ ψεύτικα, λέγει, με λατρεύουν.» Ἀλλὰ πολὺ προσέχουν τὰς ἰδικὰς τους διδασκαλίας: «Ἐπειδὴ διδάσκουν διδασκαλίαν, ποὺ εἶναι παραγγέλματα καὶ ἐντολαὶ ἀνθρώπων.» Ἐ Δίκαια, λοιπὸν, δὲν τὰς τηροῦν οἱ μαθηταὶ του.

Ἀφοῦ, λοιπὸν, τοὺς ἔδωκεν καιρίον κτύπημα ὁ Κύριος καὶ ἀπὸ τὰ γεγονότα καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν των γνώμην, καί, ἀκόμη, ἠδύνησε τὴν κατηγορίαν με τὴν μαρτυρίαν τοῦ προφήτου, δὲν τοὺς λέγει τίποτε ἄλλο πλέον, ἐπειδὴ ἦσαν ἀδιόρθωτοι καὶ ἀμετανόητοι, ἀλλὰ στρέφει τὸν λόγον πρὸς τὸ πλῆθος διὰ νὰ τοῦ μεταδώσῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτὴν, ποὺ ἦτο ὑψηλὴ καὶ γεμάτη φιλοσοφίαν. **323** Καὶ με ἀφορμὴν τὸ θέμα αὐτὸ, ἐμφανεῖ πλέον τὸ ὑψηλότερον καὶ καταδικάζει τὴν λεπτολογίαν διὰ τὰ φαγητὰ.

Πρόσεξε, ὅμως, πῶς τὸ κάνει αὐτὸ. Ὅταν ἐκαθάρισεν τὸν λεπρὸν. ὅταν κατέλυσε τὸ Σάββατον, ὅταν ἀπέδειξε τὸν ἑαυτὸν του βασιλέα τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, ὅταν ἔθεσε νόμους, ὅταν συνεχώρησε τὰ ἀμαρτήματα, ὅταν ἀνέστησε τοὺς νεκρούς, ὅταν πολλὰς ἀποδείξεις τῆς θεότητός του ἔδωκεν εἰς αὐτούς, τότε πλέον τοὺς ὀμιλεῖ καὶ διὰ τὰ φαγητὰ. Διότι ὅλος ὁ Ἰου-

7. Ματθ. 15, 8 - 9. Ἡσ. 29, 13.

δαίσιμος εἰς αὐτὸ ἔγκειται. Καὶ ἐν καταργήσεως τὰς σχετικὰς μὲ αὐτὰ ἐντολάς, καθήργησεν τὸ πᾶν. Μὲ αὐτὰ ἀποδεικνύει ὅτι καὶ τὴν περιτομὴν ἔπρεπε νὰ καταργήσῃ. Ἀλλὰ δὲν εἰσιγγεῖται ὁ ἴδιος προηγουμένως τὴν κατάργησιν αὐτῆν. Ἐπειδὴ ἦτο παλαιότερα ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐντολάς καὶ τὴν εἶχαν εἰς μεγαλύτεραν ἐκτίμησιν οἱ Ἰουδαῖοι. Θεσιάζει, ὁμῶς, τὴν κατάργησιν τῆς περιτομῆς διὰ μέσου τῶν μαθητῶν του. Τόσων σπουδαῖον πρᾶγμα ἦτο αὕτη, ὥστε καὶ οἱ μαθηταί, οἱ ὁποῖοι ὕστερα ἀπὸ τόσων χρόνων ἤθελαν νὰ τὴν καταργήσουν, κάνουν παραχωρήσεις καὶ τὴν ἐπιτρέπουν καὶ ἔτσι σιγὰ σιγὰ τὴν καταργοῦν.

Κύτταξε μὲ ποῖον τρόπον εἰσάγει τὸν νόμον «καὶ ἀφοῦ προσέκαλεσε τὰ πλῆθη τοῦ λαοῦ τοὺς εἶπεν· Ἀκούσατε αὐτὸ, πῶς θὰ εἴπω, καὶ προσέξατε νὰ τὸ κατελάβετε». Ἐν τούτοις ὁμιλεῖ ἀπλῶς, ἀλλὰ μὲ τὴν τιμὴν καὶ τὴν διάκρισιν καθιστᾷ κατὰ πρῶτον τὸν λόγον εὐπρόσδεκτον. (Δι' αὐτὸ ἐδήλωσεν ὁ εὐαγγελιστὴς, ὅταν εἶπεν «Ἀφοῦ τοὺς προσέκαλεσε»). Ἐπειτα, ὁ λόγος του γίνεται ἀποδεκτὸς καὶ ἀπὸ τὴν κατὰλληλον στιγμὴν πῶς λέγεται. Ἐ Πραγματικὰ, μετὰ τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν νίκην του κατὰ τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων καὶ τὴν κατηγορίαν τοῦ προφήτου ἐναντίον τους, τότε ἀρχίζει τὸ νομοθετικὸν του ἔργον, ὅταν θὰ ἐδέχοντο μὲ μεγαλύτεραν ἐύκολίαν τὰ λεγόμενα.

Καὶ δὲν τοὺς προσέκαλε μόνον, ἀλλὰ τοὺς συνιστᾷ νὰ δεῖξουν μεγαλύτεραν προσοχὴν. Διότι τοὺς λέγει «καὶ προσέξατε νὰ τὸ κατελάβετε». Δηλαδή, σκεφθεῖτε, ζυγνήσατε. Διότι ὁ νόμος πῶς ἐπρόκειτο νὰ θεσπισθῇ ἀπαιτοῦσε τὴν προσοχὴν αὐτῆν. Πραγματικὰ, ἐὰν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι κατέλυσαν τὸν νόμον, καὶ μάλιστα παράκαιρα, διὰ νὰ τηρήσουν τὴν ἰδικὴν τους παράδοσιν, καὶ τοὺς ὑπακούσατε, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ ὑπακούσατε εἰς ἐμέ, πῶς ἦλθα εἰς τὸν κατὰλληλον καιρὸν καὶ σὰς δὴγῶ εἰς ὑψηλότεραν φιλοσοφίαν.

Δὲν τοὺς εἶπεν, θέβαια, ὅτι δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίαν ἢ διάκρισιν τῶν φαγητῶν. Ἐ ὅτε ὅτι ὁ Μωϋσῆς κακῶς ἔθετε τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ὅτε ὅτι αὐτὸ ἔγινε κατὰ συγκυρία, ἀλλὰ, σὰν νὰ τοὺς προτρέπῃ καὶ

8. Matth. 15, 10.

νὰ τοὺς συμβουλεύῃ, ἀφοῦ ἐπεκαλέσθη τὴν ἀπόδειξιν πῶς στηρίζεται εἰς τὰ πράγματα, λέγει «Δὲν κάνει θέβηλον καὶ ἀκάθαρτον θρησκευτικῶς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνο πῶς εἰσάγεται μὲ τὴν τροφὴν εἰς τὸ στόμα, ἀλλ' ἐκεῖνο πῶς ἔγιναι ἀπὸ τὸ στόμα». Ἔτσι, καταφεύγει εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καὶ νομοθετᾷ καὶ διαλέγεται.

Καὶ ἐνῶ ἤκουον αὐτὰς τὰς λέξεις δὲν ἔφερον καμμίαν ἀντίρρησην ἐκεῖνοι, ὅτε τοῦ εἶπαν Πι λέγεις; Ὁ Θεὸς τόσας ἐντολάς ἔδωκε διὰ τὴν διάκρισιν τῶν φαγητῶν καὶ σὺ θεσιάζεις τοὺς νόμους αὐτοῦ τοῦ εἶδους; Ἀλλ' ἐπειδὴ τοὺς ἀπεστόμασεν τελείως, ὄχι μόνον μὲ τὸ ὅτι τοὺς ἤλεγξεν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὅτι ἀπεκάλυψε τὸν δόλον τους καὶ διεπόμπησεν ἐκεῖνο πῶς ἔκανον λαθραῖα αὐτοῖ Ἐ καὶ ἀκόμη, ἀπεκάλυψε τὰ ἀπόρητα τῆς διανοίας τους. Ἔτσι, ἀφοῦ τοὺς ἀπόπλησεν ἀπὸ κάθε ἐπιχειρήμα, ἔφυγον.

Σὺ, ὁμῶς, κύτταξε ὅτι δὲν ἀποφασίζει ὁ Κύριος νὰ στραφῇ καθαρὰ κατὰ τῶν φαγητῶν. Δι' αὐτὸ δὲν εἶπεν, τὰ φαγητὰ, ἀλλὰ «Δὲν κάνει θέβηλον καὶ ἀκάθαρτον θρησκευτικῶς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνο πῶς εἰσάγεται μὲ τὴν τροφὴν εἰς τὸ στόμα». Αὐτὸ ἦτο φυσικὸν νὰ τὸ μεταφέρουν καὶ εἰς τὰ ἄνπλα χέρια. Ὁ ἴδιος, θέβαια, ἔκανε λόγον διὰ τὰ φαγητὰ, ἀλλὰ ἦτο εὐνόητον ὅτι ἀνεφέρετο καὶ εἰς τὰ χέρια. 23:24 Διότι ἦτο τόσον μεγάλη ἡ συνήθεια νὰ διακρίνουν τὰ φαγητὰ εἰς καθαρὰ καὶ μὴ, ὥστε καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Πέτρος εἶπεν «Μὲ καίεναι τρόπον δὲν θὰ κάνω τοῦτο, Κύριε. Διότι οὐδέποτε εἰς τὴν ζωὴν μου δὲν ἔφαγα τίποτε τὸ μολυσμένον ἢ τὸ ἀκάθαρτον». Ἐ ἂν καὶ τὸ ἔλεγεν αὐτὸ διὰ τοὺς ἄλλους καὶ διὰ νὰ ἔχη δικαιοσύνην πρὸς ἐκείνους πῶς τὸν κατηγοροῦσαν, διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἔφερον ἀντίρρησην, ἐν τούτοις ὅτε καὶ ἔτσι τοῦ συνεχώρησεν αὐτὸ, ὁμῶς ἀποδεικνύει ὅτι μεγάλη φρονεῖς καὶ ὀψία ὄψηρχε διὰ τὸ ζήτημα αὐτό.

Δι' αὐτὸν, ἀκριβῶς, τὸν λόγον καὶ ὁ Ἰησοῦς δὲν ὤμιλησεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν διὰ τὰ φαγητὰ, ἀλλὰ «εἰς τὰ εἰσπερχόμενα διὰ τοῦ στόματος». Καὶ πάλιν, ὅταν εἰς τὴν συνέχειαν εἶδειεν ὅτι ὤμιλεν πῶς καθαρὰ, συνεισέτασε τὸ

9. Matth. 15, 11.
10. Matth. 15, 14.

θέμα εις τὸ τέλος, ὅταν εἶπεν· «Τὸ νὰ φύγη δὲ κανεὶς μὲ ἀνίπτα χέρια, δὲν μολύνει τὸν ἄνθρωπον».¹¹ Ἐν δὲ τῷ ἀποδείξει ὅτι ἀπὸ τῆν περιπτώσεων αὐτῆν ἔλαβε τὴν ἀφορμὴν δι' ὅσα εἶπε καὶ ὅτι δι' αὐτὸ τὸ θέμα ἔκανε λόγον ἐν προκειμένῳ. Δι' αὐτὸ δὲν εἶπεν· Δὲν μολύνουν τὸν ἄνθρωπον τὰ φαγητὰ, ἀλλὰ ὅταν νὰ ἔκανε λόγον διὰ τὸ ζήτημα τῶν ἀνίπτων χειρῶν μόνον κλείει τὸν λόγον, ὥστε νὰ μὴ ἠμποροῦν νὰ τοῦ φέρουν καμίαν ἀντίρρησην ἐκείνῳ.

Ὅταν λοιπὸν, ἤκουσαν αὐτὰ ἑσκανδαλίσθησαν, λέγει, οἱ Φαρισαῖοι, ὄχι ὅμως καὶ τὰ κλήθη τοῦ κόσμου. «Διότι ἦλθαν πρὸς αὐτὸν», λέγει, «οἱ μαθηταὶ τοῦ καὶ τοῦ εἶπαν· Γνωρίζεις ὅτι οἱ Φαρισαῖοι, ὅταν ἤκουσαν τὸν λόγον ποῦ εἶπες διὰ τὰς τροφάς, ἑσκανδαλίσθησαν»;¹² Ἄν καὶ δὲν εἶπε τίποτε πρὸς αὐτοὺς. Τί ἔκανε, λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς; Δὲν διέλυσε τὸν σκανδαλισμὸν ἐκείνων, ἀλλὰ τοὺς ἐπέτιμσε καὶ τοὺς εἶπεν· «Κάθε φυτεία, ποῦ δὲν τὴν ἐφότευσε ὁ Πατὴρ μου ὁ οὐράνιος, θὰ ξεριζωθῆ».¹³ Ὁ γνωρίζει, θέβαια, ἄλλοτε νὰ ἀδιαφορῆ διὰ τὰ σκάνδαλα καὶ ἄλλοτε νὰ μὴ ἀδιαφορῆ. Πραγματικὰ, εἰς ἄλλην περίπτωσιν λέγει· «Διὰ νὰ μὴ τοὺς σκανδαλίσωμεν, ὅμως, ρίψε ἀγκίστρι εἰς τὴν θάλασσαν».¹⁴ Ἐβῶ, ὅμως, λέγει· «Ἀφήσατέ τους· εἶναι ὄδηγοι τυφλοὶ ποῦ ὀδηγοῦν τυφλοὺς. Ἐάν δὲ ἓνας τυφλὸς ὀδηγῆ ἄλλον τυφλόν, θὰ πέσουν καὶ οἱ δύο εἰς θάβῳ λάκκων».¹⁵

Αὐτὰ τὰ ἔλεγαν οἱ μαθηταί, ὄχι μόνον ἀπολογούμενοι δι' ἐκείνους, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οἱ ἴδιοι ἐταράσσοντο ὀλίγον. Ἐπειδὴ, ὅμως, δὲν εἶχαν τὴν τὸλμην νὰ τὰ εἶπουν ὡς ἱερεῖν τῶν ἀποστῆν. ἤθελαν νὰ μάθουν τὴν ἀπάντησιν ἀναφερόμενοι εἰς τὸν σκανδαλισμὸν τῶν ἄλλων.

Ἐπειδὴ, θέβαια, συνέβαιναν αὐτὸ, ἄκουσε μὲ ποῖον τρόπον εἰς τὴν συνέχειαν ὁ θερμὸς καὶ προηγουμένως εἰς δια Πέτρος τὸν ἐπλησίασε καὶ τοῦ λέγει· «Ἐξήγησέ μας τὴν παραβολὴν αὐτῆν».¹⁶ Ἐτοί, ἀπεκάλυπτε τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς του, ποῦ δὲν ἐτόλμα νὰ τὴν φανερώσῃ καὶ νὰ εἴπῃ, ὅτι σκανδαλίζομαι μὲ ὅσα ἀκούω,

11. Ματθ. 15, 20.
12. Ματθ. 15, 12.
13. Ματθ. 15, 13.
14. Ματθ. 17, 37.
15. Ματθ. 15, 14.
16. Ματθ. 15, 15.

ἀλλὰ εἶπε τὴν ἀξίωσιν νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὴν ταραχὴν μὲ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἰησοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ ἐπιτιμᾶται.

Τί λέγει, λοιπὸν, ὁ Χριστός; «Κάθε φυτεία, ποῦ δὲν τὴν ἐφότευσε ὁ Πατὴρ μου ὁ οὐράνιος, θὰ ξεριζωθῆ». Οἱ ὄπαδοι τῶν Μανιχαίων νομίζουσι ὅτι αὐτὰ τὰ εἶπε διὰ τὸν νόμον τοῦ Μαυσοῦς ἐν γένει. Ἀλλὰ τοὺς ἀποστομῶνουν τὰ ὅσα εἶπεν ἀμέσως παραπάνω. Πραγματικὰ, ἐάν τὰ ἔλεγε διὰ τὸν νόμον, ἔ τὸτε διατὶ προηγουμένως ἀπολογεῖται καὶ ἀγωνίζεται δι' αὐτὸν, ὅταν λέγῃ· «Διατὶ καὶ οἱ σεις παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ συμμορφωθῆτε πρὸς τὴν παράδοσιν σας;». Ἐπίσης, διατὶ ἀναφέρει τὸν προφήτην; Ἄλλ' αὐτὰ τὰ λέγει δι' αὐτοὺς καὶ διὰ τὰς παραδόσεις των. Διότι ἐάν εἶπεν ὁ Θεός· «Νὰ τιμᾶς τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου», κατὰ ποῖαν λογικὴν δὲν εἶναι φυτεία τοῦ Θεοῦ αὐτὸ ποῦ εἶπεν ὁ Θεός; **25-28** Καὶ τὸ ἐπόμενον ἀποδεικνύει ὅτι αὐτὸ ἐλέγχθη διὰ τοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους καὶ τὰς παραδόσεις των. Διότι προσέθεσε ὁ Ἰησοῦς· «Εἶναι ὄδηγοι τυφλοὶ ποῦ ὀδηγοῦν τυφλοὺς». Ἐάν, ὅμως, τὸ ἔλεγε διὰ τὸν νόμον, θὰ ἔλεγε· «Εἶναι ὄδηγὸς τυφλὸς ποῦ ὀδηγῆ τυφλοὺς». Ἀλλὰ δὲν ὀμίλησεν ἔτσι, παρὰ εἶπεν· «Εἶναι ὄδηγοι τυφλοὶ ποῦ ὀδηγοῦν τυφλοὺς». Ἐτσι, ἀπήλλαξε τὸν νόμον ἀπὸ τὴν κατηγορίαν καὶ ἔρριψε ὅλην τὴν εὐθύνην εἰς αὐτοὺς.

Εἰς τὴν συνέχειαν, διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ κοντὰ τους καὶ τὸ πλῆθος, ποῦ ἐπρόκειτο νὰ παρασυρῆ εἰς τὸ θάρστρον ἐξ ἀτίας τους, λέγει· «Ἐάν δὲ ἓνας τυφλὸς ὀδηγῆ ἄλλον τυφλόν, θὰ πέσουν καὶ οἱ δύο εἰς θάβῳ λάκκων». Μεγάλο, θέβαια, κακὸν εἶναι νὰ εἶναι κανεὶς τυφλός. Ἀλλὰ τὸ νὰ εἶναι κανεὶς τυφλὸς καὶ νὰ μὴ ἔχη ἐκεῖνον ποῦ θὰ τὸν ὀδηγῆ, ἀλλὰ νὰ εἶναι ὁ ἴδιος ὀδηγός, ἔ τὸτε εἶναι διπλὸν καὶ τριπλὸν τὸ ἔγκλημα. Πραγματικὰ, ἐάν εἶναι ἐπικινδύνον τὸ νὰ μὴ ἔχη ὀδηγόν ὁ τυφλός, ἀσφαλῶς, εἶναι πολὺ πῶς ἐπικινδύνον τὸ νὰ θέλῃ αὐτὸς νὰ εἶναι ὀδηγὸς ἄλλου.

Τί κάνει, λοιπὸν, ὁ Πέτρος; Δὲν λέγει, τί εἶναι τέλος πάντων αὐτὸ ποῦ εἶπες; Ἄλλ' ἐρωτᾷ, διότι τόχα εἶναι ἀσαφές. Καὶ δὲν λέγει· Διατὶ εἶπες παράνομον λόγον; Διότι ἐφοβεῖτο μήπως θεωρηθῆ ὅτι ἑσκανδαλίσθη. Ἀλλὰ λέγει ὅτι ὁ λόγος εἶναι ἀσαφής. Ὅτι, θέβαια, δὲν περιείχε ἀσάφειαν, ἀλλ' ἑσκανδαλίζετο, εἶναι φανερόν, δεδωμένου ὅτι τὰ λεχθέντα δὲν ἦσαν καθόλου ἀ-

σαφή. Δι' αὐτὸ καὶ ἐπιπλήττει τὸν Πέτρον καὶ λέγει: «Ἀκόμη καὶ τώρα ὕστερα ἀπὸ τόσας διδασκαλίας εἴσαθε καὶ οὐκ ἀνίκανοὶ νὰ ἐνοήσετε τὴν ἀλήθειαν ποὺ σὰς εἶπα».¹⁷

Βέβαια, τὸ πλῆθος τοῦ κόσμου ἴσως νὰ μὴ ἐκατάλαθε τὸ λεγθέν. Ἄλλὰ οἱ μαθηταὶ ἦσαν ποὺ ἐσκανδαλίσθησαν. Ἐ δι' αὐτὸ κατ' ἀρχὰς ἤθελαν νὰ μάθουν ἐρωτῶντες θῆθεν διὰ λογαριασμὸν τῶν Φαρισαίων. Ὅταν, ὁμως, ἤκουσαν τὸν Κύριον νὰ διατυπῶν μεγάλην ἀπειλήν καὶ νὰ λέγῃ, ὅτι: «Κάθε φυτεία, ποὺ δὲν τὴν ἐφύτευσεν ὁ Πατὴρ μου ὁ οὐράνιος, θὰ ξεριζωθῆ», καὶ ὅτι εἶναι «τυφλοὶ ὀδηγοὶ ποὺ ὀδηγοῦν τυφλοὺς» τότε κατεταράχθησαν. Ὁ δὲ θερμὸς εἰς κάθε περίπτωσιν Πέτρος δὲν ἀνέχεται καὶ τώρα νὰ μείνῃ σιωπηλός, ἀλλὰ λέγει: «Ἐξηγήσά μας τὴν παραβολὴν αὐτὴν». Τί κάνει, ὁμως, ὁ Χριστός; Τοὺς δίδει ἀπάντησιν ποὺ περιέχει μεγάλην ἐπίπληξιν. «Ἀκόμη καὶ τώρα ὕστερα ἀπὸ τόσας διδασκαλίας εἴσαθε καὶ οὐκ ἀνίκανοὶ νὰ ἐνοήσετε τὴν ἀλήθειαν ποὺ εἶπα; Ἀκόμη δὲν καταλαβαίνετε;»¹⁸ Τὰ ἔλεγεν αὐτὰ καὶ τοὺς ἐμύλωνεν, διὰ νὰ τοὺς θγάλῃ τὴν προκατάληψιν. Δὲν ἐσταμάτησεν, ὁμως, μέχρις ἐδῶ, ἀλλὰ προσέθεσε καὶ ἄλλα, ὅταν τοὺς εἶπεν Δ' «Ὅτι ἐκεῖνο ποὺ εἰσάγεται εἰς τὸ στόμα μὲ τὰς τροφὰς προχωρεῖ πρὸς τὴν κοιλίαν καὶ ἀποβάλλεται εἰς τὸν κοπρῶνα. Ἐκεῖνα, ὁμως, ποὺ θγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα, ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν καρδίαν, καὶ ἐκεῖνα μολύνουν τὸν ἄνθρωπον. Διότι ἀπὸ τὴν καρδίαν θγαίνουν σκέψεις πονηραὶ, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνείαι, κλοπαί, θλασφημίαι, ψευδομαρτυρίαι. Αὐτὰ εἶναι ἐκεῖνα, ποὺ μολύνουν τὸν ἄνθρωπον. Τὸ νὰ φάγῃ δὲ κανεὶς μὲ ἀνίπτα χέρια, δὲν μολύνει τὸν ἄνθρωπον».¹⁹ Εἶδες μὲ πόσῃ σφοδρότητι τοὺς ἀπαγορεύει καὶ πόσον τοὺς ἐπιτιμᾷ;

Ἄλλὰ καὶ τὰ ἐπιχειρήματά του τὰ στηρίζει εἰς τὴν συνήθη φύσιν τῶν πραγμάτων, μὲ σκοπὸν νὰ τοὺς ὠφελήσῃ. Διότι ὅταν λέγῃ: «Προχωρεῖ εἰς τὴν κοιλίαν καὶ ἀποβάλλεται εἰς τὸν κοπρῶνα». Ἐ εξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ διμιλῇ σύμφωνα μὲ τὴν Ἰουδαϊκὴν ταπεινότητα. Λέγει, δηλαδή, ὅτι δὲν παραμένει μέσα ἢ τροφῇ, ἀλλὰ ἐξ-

17. Ματθ. 15, 16.

18. Ματθ. 15, 16 - 17.

19. Ματθ. 15, 17 - 20.

έρχεται. Ἄλλὰ καὶ ἂν ἔμενον, πάλιν δὲν θὰ ἐμύλωνε τὸν ἄνθρωπον. Δὲν εἶχαν, ὁμως, ἀκόμη τὴν δύναμιν νὰ τὸ ἀκούσουν αὐτὸ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ νομοθέτης τῶσιν χρόνον ἀφήνει, ὅσον χρειάζεται νὰ παραμείνῃ ἡ τροφὴ ἐντός. Ὅταν ἐξέλθῃ, δὲν κάνει πλέον κανένα λόγον. Κατὰ τὴν νύκτα, λοιπὸν, τοὺς προτρέπει νὰ λουῶνται καὶ νὰ εἶναι καθαροί, ὑπολογίζων τὸν χρόνον τῆς πέψεως καὶ τῆς ἐκκρίσεως.

2526 Ἀντίθετα, τὰ προερχόμενα ἀπὸ τὴν καρδίαν, λέγει, εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ μολύνουν τὸν ἄνθρωπον καὶ ὅταν ἐξέλθουν καὶ οὐκ εἰσέρχονται πάλιν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Καὶ κατὰ πρότον ἀναφέρει τὰς πονηρὰς σκέψεις, ποὺ ἦσαν γνώρισμα τῶν Ἰουδαίων. Καὶ δὲν κάνει τὸν ἔλεγχον βασιζόμενος εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ πρόδικτα τῆς κοιλίας καὶ τῆς καρδίας καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τὰ μὲν παραμένουν, ἐνῶ τὰ δὲ δὲν παραμένουν. Πραγματικὰ, ἐκεῖνα ποὺ ἀπὸ ἔξω εἰσέρχονται, πάλιν κατευθύνονται πρὸς τὰ ἔξω. Ἐκεῖνα, ὁμως, ποὺ γεννῶνται ἐσωτερικὰ καὶ ὅταν ἐξέλθουν θεθλώνουν τὸν ἄνθρωπον, καὶ μάλιστα τότε τὸν θεθλώνουν περισσότερο, ὅταν, δηλαδή, ἐξέλθουν. Δὲν εἶχαν, ὁμως, ἀκόμη τὴν δύναμιν, ὅπως εἶπα παραπάνω, νὰ τὰ ἀκούσῃ αὐτὰ μὲ τὴν ἀρμάζουσαν ἐσθθεσίαν.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος λέγει ὅτι τὰ ἔλεγεν αὐτὰ μὲ σκοπὸν νὰ δείξῃ ὅτι ὅλα τὰ φαγητὰ εἶναι καθαρά.²⁰ Δὲν τὸ ἐφανέρωσεν, ὁμως, αὐτὸ, ὅτε εἶπεν ὅτι δὲν μολύνει τὸν ἄνθρωπον τὸ νὰ φάγῃ τὰ θεωρούμενα ἀκάθαρτα φαγητὰ. Β Διότι δὲν θὰ ἠγειροῦτο νὰ τὸ ἀκούσῃ ἔτσι καθαρά αὐτὸ. Δι' αὐτὸ καὶ προσέθεσεν: «Τὸ νὰ φάγῃ δὲ κανεὶς μὲ ἀνίπτα χέρια, δὲν μολύνει τὸν ἄνθρωπον».

Ἄς μάθωμεν, λοιπὸν, ποῖα εἶναι ἐκεῖνα ποὺ μολύνουν καὶ θεθλώνουν τὸν ἄνθρωπον. Ἄς τὰ μάθωμεν καὶ ἄς τὰ ἀποφεύγωμεν. Διότι καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπέσομεν ὅτι ἐπικρατεῖ μίαν ἀνάλογον συνήθειαν εἰς τοὺς περισσοτέρους καὶ ὅτι φροντίζουν πῶς θὰ ἔλθουν μὲ καθαρά ἐνδύματα καὶ πῶς θὰ πλύνουν τὰ χέρια τους. Δὲν φροντίζουν, ὁμως, καθόλου διὰ τὸ πῶς θὰ ἐμφανίσουν καθαράν τὴν ψυχὴν τοὺς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτὰ δὲν τὰ λέγω διὰ νὰ σὰς ἐμποδίσω νὰ νύπτετε τὰ χέρια

20. Πρβλ. Μάρκ. 7, 19.

σας, ούτε να πλένετε το στόμα σας, αλλά τα λέγω, επειδή θέλω έτσι να νίπτεσθε, όπως ταιριάζει, όχι δηλαδή, με το νερό μόνον, αλλά, αντί του νερού, να καθαρίζεσθε με τας αρετάς. **Σ** Διότι ρύπος του στόματος είναι η κατηγορία, ή ελασφημία, ή λοιδορία, τα έργισμένα λόγια, ή αίσχρολογία, το γέλοιο, ή ελαφρότης. Εάν, λοιπόν, έχης την μαρτυρίαν της συνειδήσεώς σου ότι δεν λέγεις τίποτε από αυτά και ότι δεν σε μολύνει ο ρύπος αυτός, έλα εις την εκκλησίαν με θάρρος. Εάν, όμως, πολλές φορές έδεδής τας κηλίδας αυτές, διατι μεταιοπονείς και περιτρέχεις την γλώσσαν με νερό, ενώ περιφέρεις επάνω εις αυτήν τον όλεθρον και θασερον ρύπον; Πές μου, σε παρακαλώ, εάν είχες εις τα χέρια σου κοπρίαν και θόρβον, θά είχες άρα γε την τσίμην να προσευχηθής; **Όχι, βέβαια.** Και από αυτό δεν προέρχεται καμμία θλάση, ενώ ο πνευματικός ρύπος είναι όλεθρος.

Πώς, λοιπόν, εις μέν τα άδιάφορα είσαι εύλαθής, εις δε τα άτηγορευμένα είσαι άδιάφορος; Τι, λοιπόν; Δεν πρέπει να προσευχόμεθα; έρωτά κάποιος. **Ό** Πρέπει, βέβαια, άλλ' όχι όταν είσαι μολυσμένος, ούτε όταν έχης τόσον μεγάλον θόρβον. Τι να κάνω, όμως, όταν πέσω εις την άμαρτίαν προηγουμένως; λέγει. **Νά** καθαρίσης τον εαυτόν σου, Πώς και με ποίον τρόπον; **Νά** κλαύσης, να στενάξης, να δώσης ελεημοσύνην, να άπολογηθής εις τον προσέληθέντα, να συμφιλιωθής με τον εαυτόν σου με αυτά, να καθαρίσης την γλώσσαν σου, διά να μη έξοργίσης περισσότερο τον Θεόν. Διότι, εάν κάποιος γεμίση τα χέρια του με κοπρία και σου πιάση έτσι τα πόδια και σε παρακαλή, όχι μόνον δεν θα τον άκούσης, αλλά θα τον λακτίσης με το πόδι σου. Πώς, λοιπόν, τολμάς να εμφανίζεσαι έτσι εις τον Θεόν; Διότι η γλώσσα είναι το χέρι των προσευχομένων **Ε** και με αυτήν έγγίζομεν τα γόνατα του Θεού.

Συνεπώς, να μη την μολύνωμεν, διά να μη μάς είπη ο Θεός: «Εάν πολλαπλασιάσετε την προσευχήν σας, δεν θα σας άκούσω». ²¹ Διότι, από την γλώσσαν έξαρτάται ή ζωή και ο θάνατος». ²² Και: «Από τούς λόγους σου θα

²¹. Ησ. 1, 15.
²². Περσ. 18, 21.

δικαιωθής και από τούς λόγους σου θα καταδικασθής». ²³ Δι' αυτό να φυλάγης την γλώσσαν σου περισσότερο από την κόρην σου. **Η** γλώσσα είναι άλλον θαυλικόν. Εάν, λοιπόν, τής θάλης χαλινόν και την διδάξης να θάδίζει ήσυχά, **24** θα ήρεμήση και θα καθίση επάνω της ο βασιλεύς. **Αν, όμως, την αφήσης χωρίς χαλινόν να περιφέρεται και να άνακρηξ.** θα γίνη άχημα του διαβόλου και των δαιμόνων.

Σύ, λοιπόν, μετά την συνουσίαν με την σύζυγόν σου δεν τολμάς να προσευχηθής, μολοντι αυτό δεν είναι καθόλου άμαρτήμα. Όταν, όμως, λοιδορήσης και ύβρισης, πράξεις που τιμωρούνται με την γενναν, προτού να καθαρίσης καλά τον εαυτόν σου, ύψώνεις τα χέρια σου εις προσευχήν; Και πώς δεν νοιώθεις φρίκην; Πές μου, σε παρακαλώ. Δεν ήκουσες τον Παύλον που λέγει: «**Α**ς είναι τίμιος ο γάμος και ή κοίτη του γάμου καθαρά από μολυσμόν»; ²⁴ Εάν, λοιπόν, όταν σηκώσαιο από την άμόλυτον αυτήν κοίτην του γάμου, δεν τολμάς να έλθης να προσευχηθής, όταν έρχεσαι από την διαβολικήν κοίτην, πώς επικαλείσαι το φρικτόν και φοβερόν όνομα του Θεού; **Β** Διότι, πραγματικά, είναι κοίτη διαβολική το να πλένεσαι μέσα εις τας ύβρεις και τας λοιδορίας.

Και πάν να είναι κάποιος πονηρός μοιχός ο θυμός έρχεται με μεγάλην ήδονήν και ρίπτει τα όλεθρια σπέρματά του και μάς γεννά την διαβολικήν έχθραν και προκαλεί όλα τα αντίθετα προς τον γάμον. Διότι ο γάμος κάνει τους δύο να γίνουν μια σάρκα, ενώ ο θυμός χωρίζει τούς ήνωμένους εις πολλά μέρη και κατασχίζει και κομματιάζει την ίδιαν την ψυχήν.

Διά να πλησιάξης, λοιπόν, τον Θεόν με παρησίαν, να μη αφήσης τον θυμόν, όταν θέλη να εισέλθη μέσα σου και κατοικήση μαζί σου. **Α**λλά να τον έκδιώξης σαν να ήτο σκυλί λυσσασμένον. **Σ** Διότι και ο Παύλος αυτήν την έντολήν έδωσεν «**Νά** σηκώνουν», λέγει, «προς τον ουρανόν χέρια καθαρά από κάθε μολυσμόν, έλεύθερα από όργην και διαταγμών όλιγοπιστίας». ²⁵ **Νά** μη έντροπιάξης την γλώσσαν σου, διότι πώς θα προσευχηθί δι'

²³. Ματθ. 12, 37.
²⁴. Εβρ. 13, 4.
²⁵. Α' Τιμοθ. 2, 8.

ἐσέ, ὅταν γάστῃ τὸ ἴδικόν της θάρρος; Ἄλλὰ νὰ τὴν στολίσης μὲ ἐπιείκειαν καὶ ταπεινοφροσύνη. Νὰ τὴν καταστήσης ἀνταξίον τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον παρακαλεῖ. Νὰ τὴν γεμίσης μὲ εὐχὰς καὶ ἀφθονον ἐλεημοσύνην. Διότι ὑπάρχει δυνατότης νὰ κάνης ἐλεημοσύνην καὶ μὲ τὰ λόγια. Πραγματικά, «ἀνώτερος εἶναι ὁ λόγος, παρά ἡ προσφορά».²⁶ Καί: «Νὰ ἀπαντήσης εἰς τὸν πτωχὸν μὲ πραότητα καὶ εἰρηνικά».²⁷ Καὶ ἴδον τὸν ἄλλον χρόνον νὰ τὴν καλλωπίσης μὲ τὴν μελέτην τῶν βιβλίων νόμων. **Δ** «διότι κάθε σου διήγησις νὰ ἀναφέρεται εἰς τὸν νόμον τοῦ ὁριστοῦ».²⁸

Ἔτσι, λοιπόν, ἀφοῦ στολίσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἄς προσευχόμεθα εἰς τὸν βασιλέα καὶ ἄς πίπτωμεν εἰς τὰ γόνατα, ὄχι μόνον σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ πνευματικῶς. Ἄς καταλάβωμεν εἰς ποῖον πλησιάζομεν καὶ διὰ ποῖον λόγον καὶ τί θέλομεν νὰ ἐπιτύχωμεν. Εἰς τὸν Θεὸν προσερχόμεθα, πού ὅταν τὸν ἀντίκρυσαν τὰ Σεραφίμ ἀπέστρεψαν τὰ μάτια τους, ἐπειδὴ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ κρατήσουν τὴν ἀκτινοβολίαν του. Πού τὸν θλέπει ἡ γῆ καὶ τρέμει. Εἰς τὸν Θεὸν προσερχόμεθα, πού κατοικεῖ φῶς ἀπόρριτον.²⁹ Καὶ προσερχόμεθα διὰ νὰ τὸν παρακαλέσωμεν νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν γέενναν, νὰ μᾶς συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας μας, διὰ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς ἀφορήτους ἐκείνας τιμωρίας, Ἐ διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἀγαθὰ πού ὑπάρχουν ἐκεῖ.

Ἄς προσέσωμεν, λοιπόν, εἰς αὐτὸν καὶ σωματικῶς καὶ πνευματικῶς, διὰ νὰ μᾶς σηκώσῃ αὐτὸς ἐνθὸς θά εἴμεθα πεομένοι ἐνώπιόν του. Ἄς ἀπειθυνθῶμεν πρὸς αὐτὸν μὲ ἐπιείκειαν καὶ κάθε πραότητα.

Καὶ ποῖος εἶναι τόσο ἀθλιὸς καὶ ταλαίπωρος, ἐρωτᾷ κάποιος, πού δὲν εἶναι ἐπιεικὴς τὴν ἕραν τῆς προσευχῆς; Ἐκεῖνος πού προσεύχεται μὲ καρὰς καὶ γεμάτος θυμὸν καὶ κραυγάζει κατὰ τῶν ἐχθρῶν του. **ΣΣΣ** Διότι, ἐάν θέλῃς νὰ κατηγορήσῃς κάποιον, νὰ κατηγορήσῃς τὸν ἑαυτὸν σου. Ἐάν θέλῃς νὰ ἀνοήσῃς τὴν γλῶσσάν σου καὶ νὰ τὴν ὀξύνῃς, νὰ τὸ κάνῃς εἰς τὰ ἴδικά σου ἁμαρτήματα. Καὶ νὰ μὴ ἀναφέρῃς τὸ κακὸν

26. Σοφ. Σειρ. 18, 16.

27. Σοφ. Σειρ. 4, 8.

28. Σοφ. Σειρ. 9, 15.

29. Πρᾶξ. Α' Τιμόθ. 6, 16.

πού σοῦ ἔκανε ἓνας ἄλλος, ἀλλὰ τί ἔκανες σὺ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, διότι αὐτὸ πρὸ πάντων εἶναι κακὸν πραγματικόν. Ἐπειδὴ κανένας δὲν θὰ ἠμπορήσῃ νὰ σοῦ κἀνῃ καμίαν ἀδικίαν, ἐάν ὁ ἴδιος δὲν ἀδικῇ τὸν ἑαυτὸν σου. Ὡστε, ἐάν ἐπιθυμῇς νὰ στραφῇς κατὰ τῶν ἀδικούντων, νὰ στραφῇς πρῶτα κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ σου. Κανένας δὲν σέ ἐμποδίζει. Διότι, ἐάν στραφῇς ἐναντίον ἄλλου, θὰ φύγῃς βαρυνόμενος μὲ μεγαλύτεραν ἀδικίαν.

Ἐξ ἄλλου καὶ ποῖον σπουδαῖον ἀδικίαν ἔχεις νὰ ἀναφέρῃς ὅτι σοῦ ἔγινεν; Ὅτι ὁ δεινὰ σὲ ὄθριεν, σὲ ἔκλειπε καὶ σοῦ ἐδημιούργησε κινδύνους; Ἄλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀδικία, παρά, ἐάν ἔγωμεν ἀγρυπνοῦν τὴν προσοχὴν μας, εἶναι μεγάλη ὠφέλεια. **Β** Διότι ἀδικημένος εἶναι ἐκεῖνος πού ἔκανε αὐτὰ, ὄχι ὁ παθὼν. Καὶ αὐτὴ εἶναι κυρίως ἡ αἰτία ὄλων τῶν κακῶν, τὸ ὅτι, δηλαδή, δὲν γνωρίζομεν κάθε φορά ποῖος εἶναι ὁ ἀδικούμενος καὶ ποῖος ὁ ἀδικῶν. Διότι ἐάν τὸ ἐγνωρίζομεν καλὰ αὐτό, δὲν θὰ ἀδικούσαμε ποτὲ τοὺς ἑαυτοὺς μας, δὲν θὰ προσευχόμεθα ἐναντίον τοῦ ἄλλου, ἀφοῦ θὰ ἤξεραμεν ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πάθωμεν τίποτε τὸ κακὸν ἀπὸ κάποιον ἄλλον. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι κακὸν νὰ σοῦ ἀρπάξουν, ἀλλὰ νὰ ἀρπάξῃς.

Ὡστε, ἐάν μὲν ἤρπασες, νὰ κατηγορήσῃς τὸν ἑαυτὸν σου. Ἐάν, ὅμως, ἔρπασες θύμα ἀρπαγῆς, νὰ εὐχασθῇς διὰ τὸν ἀρπάσσοντα, διότι σὲ ὠφέλιμος πέρα παλὺ. Διότι, ἂν καὶ ἡ διάθεσις τοῦ ἀρπαγῶς δὲν ἦτο αὐτῇ, σὺ πάντως ἀπεκόμισες μεγάλην ὠφέλειαν, ἐάν μὲ γενναϊότητα ὀπέφερες τὴν ἀρπαγὴν. Ἐκεῖνον, θέλειαι τὸν καταδικάζουν καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ νόμοι τοῦ Θεοῦ, **Γ** ἐνθὲς ἐσέ τὸν ἀδικημένον σὲ στεφανώνουν καὶ σὲ ἐπαينوῦν.

Πραγματικά, ἐάν κάποιος, πού ἔχει πυρετὸν, ἤρπασεν ἀπὸ ἓνα ἄνθρωπον δοχεῖον γεμάτον ἀπὸ νερὸ καὶ ἐχόρτασε τὴν διαθερῶν του ἐπιθυμίαν, δὲν θὰ ὑποστηρίζομεν ὅτι διέπραξεν ἀδικίαν ὁ ἀρπαγῆς, ἀλλὰ ὁ ἀρπάσας. Διότι καὶ τὸν πυρετὸν ἠθέλησε καὶ τὴν ἀσθένειαν ἐχειροτέρεψε. Τὸ ἴδιον, λοιπόν, νὰ σκέπτεσαι καὶ διὰ τὸν φιλοχρηματὸν καὶ τὸν φιλοἄργυρον. Διότι καὶ αὐτὸς κατέχεται ἀπὸ πυρετὸν μεγαλύτερον ἀπὸ ἐκεῖνον καὶ μὲ τὴν ἀρπαγὴν αὐτὴν ἤνωψε τὴν φλόγαν τὴν ἴδικήν του.

Ἄλλὰ καὶ ἐάν κάποιος μαινόμενος ἀρπάσῃ ἓνα εἶδος ἀπὸ τὸν οἰκονομῆσαν καὶ φανεύσῃ τὸν ἑαυτὸν του,

ποιος θά είναι ὁ ἀδικημένος καὶ πάλιν; Ὁ ἀρπαγείς, ἢ ὁ ἀρπάσας; Εἶναι φανερόν ὅτι ὁ ἀρπάσας. **Δ** Λοιπὸν, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀρπαγῆς τῶν χρημάτων τὴν ἴδιαν ἀπόφασιν ἄς ἔχωμεν. Διότι ὅ,τι εἶναι τὸ ξίφος διὰ τὸν μαινώμενον, τὸ ἴδιον εἶναι διὰ τὸν φιλάργυρον ὁ πλούτος, ἢ μάλλον καὶ χειρότερον. Διότι ὁ μαινώμενος ἐπήρε τὸ ξίφος καὶ τὸ ἔθηκεν εἰς τὸ σῶμα του καὶ ἀπηλλάγη ἀπὸ τὴν μανίαν καὶ δὲν ἐδέχθη ἄλλην πληγὴν, ἐνῶ ὁ φιλάργυρος κάθε ἡμέραν δέχεται ἀμέτρητα τραύματα, χωρὶς νὰ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν μανίαν του, ἀλλὰ τὴν καθιστᾷ μεγαλυτέραν. Καὶ ὅσον περισσότερα τραύματα θά λάθῃ, τόσοσιν αὐτὰ γίνονται ἀφορμὴ διὰ νὰ λάθῃ ἄλλας χειρότερας πληγὰς.

Ἄφοῦ, λοιπὸν, κατανοήσωμεν καλά αὐτὰ, ἄς ἀποφύγωμεν τὸ ξίφος αὐτὸ, ἄς ἀποφύγωμεν τὴν μανίαν καὶ ἄς σωφρονισθῶμεν, ἔστω καὶ ἀργά. Διότι καὶ αὐτὴν τὴν ἀρετὴν πρέπει νὰ τὴν ἀνομάζωμεν σωφροσύνην. Ἐ δὲ ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐκείνην ποῦ ὀλοι θεωροῦν σωφροσύνην. Διότι ἐκεῖ ἡ πάλη γίνεται πρὸς τὴν τυραννίαν μιᾶς ἐπιθυμίας, ἐνῶ ἐδῶ πρέπει νὰ νικήσωμεν πολλὰς καὶ ποικίλας ἐπιθυμίας.

Πραγματικὰ, δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ ἀφρονέστερον ἀπὸ τὸν δούλον τῶν χρημάτων. **ΣΣΣΣ** Νομίζει ὅτι κυριαρχεῖ, ἀλλὰ κυριαρχεῖται. Ἐχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι κύριος, ἐνῶ εἶναι δούλος. Καὶ χαίρεται ποῦ ἐδύζει θεσμὰ εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Εὐφραίνεται ποῦ καθιστᾷ πῶ ἀγριον τὸ θηρίον. Ἀγάλλεται καὶ σκιρτᾷ ποῦ γίνεταί αἰχμάλωτος. Καὶ ἐνῶ θάλεπει ἕνα σκυλί λυσσασμένον, ποῦ ὀρμᾷ κατὰ τῆς ψυχῆς του, καὶ ἔπρεπε νὰ τὸ δέσῃ καὶ νὰ τὸ φονεύσῃ διὰ τῆς πείνης, αὐτὸς τοῦ προσφέρει ἀφθονον τροφήν, ὥστε νὰ πηδᾷ περισσότερον καὶ νὰ γίνῃ πῶ φοβερόν.

Ἄλλ' αὐτὰ σκεπτόμενοι, λοιπὸν, ἄς λύσωμεν τὰ δεσμὰ, ἄς φονεύσωμεν τὸ θηρίον, ἄς ἀπελάσωμεν τὴν νόσον, ἄς ἐκδιώξωμεν τὴν μανίαν αὐτὴν, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν γαλήνην καὶ τὴν τελείαν ὑγείαν **Β** καὶ μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν νὰ καταπλεύσωμεν εἰς τὸ ἡσυχον λιμῆν καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα εἶθε ὀλοι μας νὰ ἀποκτήσωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύναν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.